

CHR. G. HEYNII

BRITANNIAR. REG. A CONSILIIS IVSTITIAE INTIMIS
ET PROFESSORIS ELOQV. ET POES. IN ACAD. GEORGIA
AVGVSTA

OPVSCVLA
ACADEMICA
COLLECTA
ET
ANIMADVERSIONIBVS
LOCVPLETATA.

VOLVMEN V.

GOTTINGAE

APVD HENRICVM DIETERICH.

1802.

PRAEFATIO.

Cum faeculi XVIII. exitum tanquam metam aliquam conftitutam effe viderem, qua rerum fimili eodemue tramite procedentium, inprimisque laborum ac ftudiorum publicorum, in orbem per vices redeuntium, ftatio quafi fignari poffet, ita, vt noua inde fpatia viribus denuo collectis ac refectis iniri viderentur; Georgiae quoque Auguftae hoc profpicere volui, vt, cum illa habeat hoc annuorum commentariorum genus, Prolufiones inquam, quibus et anniuerfaria, et Prorectorum vices femeftres et alia follennia euentusque memorabiles fignantur, annales hi vsque ad faeculi exitum continui et integri volumine hoc quinto comprehenfi proftarent. Quod fi enim ii, qui nos in his officii partibus excipient, iisdem curis ac ftudiis aliquid tribuendum effe putabunt, vt Prolufiones fuas

aliquando in volumina ſua colligant: habebit Georgia Auguſta, cui numen propitium faveat, inuidendam aliquam fortunam in hoc, quod inde ab auſpiciis ſuis *) ſuppetent acta publica eaque perpetua, vnde rerum conditio ac ſtatus, incrementa, gradus, vices, ſaltem ex parte, cognoſci poſſint, et ea quidem ab aequalibus rerumque geſtarum teſtibus actoribusque perſcripta.

Cum haec animo agitarem, conſentaneum eſſe viſum eſt, vt ipſarum quoque Proluſionum eſſet finitum et abſolutum argumentum, vtque hoc Volumen complecteretur commentationes eas, quas ad illuſtranda artis priſcarum aetatum opera ex Philoſtrato exorſus eram. Cum enim per bellum ſuperius internecinum id agi videretur, vt omni humanitate ſublata et extincta ad ferarum luſtra mortale genus reuocaretur, et ex priore vitae cultu nil niſi vitia, flagitia ac facinora cum ſuper-

*) Gesneri Programmatum per 25 annos inde ab a. 1735 veque ad a. 1760 recenſum factum cura ſiſtit Eyringii, grati in memoriam Gesneri diſcipuli, Biograph. Gesn. Vol. III. p. 456 ſqq. nec tamen niſi pars aliqua in collectionem venit Opuſc. T. V. p. 87. T. VI. p. 163 ſq. Meae Proluſiones procedunt inde ab a. 1763.

superstitionibus et odiis fanaticorum remanerent, cum, inquam, per hanc exeuntis saeculi tanquam malorum sentinam litterarum quoque studia insidiosa ac periculosa haberi coepissent, in ipsis Prolusionum argumentis deligendis prouidendum mihi esse visum est, ne, quandoquidem Academiae iussu et auctoritate ista scribebam, in medium afferretur aliquid, quod aut inuidia et malignitas male interpretaretur, aut fanatica Erinnys pro fomite arriperet, quo pestiferae faci alimenta suppeditaret. Dimisso itaque superiorum Prolusionum genere, ex populorum ciuitatumque antiquarum institutis, vitiis, fortunisque petito, redii ad artium vetustarum monumenta et opera; quod studiorum genus, ante XX et XXX annos magna celebritate habitum nunc, pro nostrae aetatis more, ita elanguuit, vt cum eo ipsa fama fere sepulta esse videatur. Etsi itaque hoc ipso tempore operae meae haud magnam gratiam fore praeuidebam, cum tamen exspectari possit, vt, rerum et studiorum orbe reuoluto, aliquando forte hoc ipsum antiquitatis studium reuiuiscat: non prorsus infructuosam rem me acturum esse putaui, si Philostratorum Imagines

castigationi censoriae subiicerem; cumque tabulae sint rhetorice enarratae, ego vero quaererem, num quid insit, vnde de ipsa re et arte operum antiquorum certi aliquid colligi possit. Opera itaque erat haec iudicii liberantis penicillum a fuco rhetorico, et exquirentis lineas ab eo obscuratas et oblitas, saltem restituentis argumenta tabularum, quae sibi prisca ingenia constituerant exprimenda. Quod propterea quoque vtile factu videri poterat, quia operum antiquorum memoriae in his tabularum recensibus latent, multaque in iis occurrunt, multorum artificum studiis, vt in arte euenire solet, etiam aemulatione, iterato expressa, adeoque aliorum quoque monumentorum illustratio inde peti potest; vt taceam in his ipsis porticus Neapolitanae picturis oblitescere haud dubie multas picturas veras antiquas; docti autem viri, qui has Imagines ediderunt et illustrarunt, de lectione et dictione constituenda potius solliciti fuere, quam de ipsis imaginum argumentis; Vigenerius quidem, qui ipsas picturas aere delineandas curauit, etsi laude sua haud priuandus, nec iustas antiquitatis notiones nec sermonis graeci notitiam subtiliorem habuisse videri

potest; etsi velim aliquem eius vestigia sequi, et tabulas, quarum argumenta et formas, quantum fieri potuit, proposui, aere sculptas, extremis saltem lineis redhibere. Nec vero in iis exponendis quicquam, nisi quod ad ipsam artificis mentem et consilium spectaret, afferre volui; ipsas itaque fabulas non ex copiis mythologicis illustrare, sed ex ipsis Sophistae verbis declarare studui. Vnum erat, quod ab initio in decretis haud erat; quod multis in locis sententias videbam esse obscuras ac difficiles, saepe etiam lectionis corruptelis; in his cum impeditum me sentirem, facere non potui, quin ad verborum illustrationes, lectionis emendationes sensusque sophistici meliores interpretationes deflecterem: reieci tamen ea in notas, ne lectionis impetum retunderent. Ita sane is, qui aliquando Philostratearum Imaginum nouam recensionem parabit, adiunctis Iacobsii nostri animaduersionibus, copias habebit paratas, quibus operam suam leuatam esse haud inficiabitur.

Addidi *Callistrati statuas* simili modo illustratas. Ceterum, dum has Prolusiones prelo iterum subiiciendas perlustrabam, liberiore nunc operis, olim per particulas secti et per

interualla in manus sumti, prospectu et accuratiore intuitu capto, haud pauca interposui, quorum nonnulla vncis inclusa occurrent.

Erat alterum Prolusionum genus, quibus certaminum litterariorum iuuentuti academicae propositorum fortuna, simulque eorum, qui praemiis ornati ex certamine discesserant, nomina publico praeconio erant vulganda. Quod quidem institutum, a regia liberalitate et litterarum nostrarum amore ac cura incomparabili profectum, per annorum XVII decursum tam clara ac manifesta suae vtilitatis documenta dedit, vt, in hac quidem saeculi nostri mollitie ac desidia, ingeniorum ad studiorum leuitatem procliuitate, intentioris autem studii, inprimis, quando stili cura opus est, odio, nihil videatur excogitari potuisse fructuosius; effectum enim est, vt saltem nonnulli superfint, qui ad seuerius studium in litteris, doctioribus quoque, quae antiqua eruditione et latini sermonis vsu indigeant, excitentur; de quo alioqui omnino diceres conclamatum esse. Prolusiones istas non ceteris interponere, sed vna serie deinceps exhibere, satius esse visum est.

 His

His abſolutis, etſi conſilio operis ſatisfactum eſſe videri poterat, ſubiunxi tamen nonnulla, cum Philoſtrateis cogitata, quae mihi, quoties per ſuperiora tempora antiquae artis monumenta illuſtranda ſuſceperam, moram iniiciebant: *certam* dico et exploratam, et a meris ariolationibus liberatam, *deſcriptionem temporum*, quae, ſeiunctis aliis, ea comprehenderet, quae ad artes, artifices eorumque opera ſeu aperte eſſent notabilia, ſeu, vnde argumentatione probabili aliquid, quod artium fortunam et conditionem declararet, poſſet elici. Deſiderabam tales annales maxime in hiſtoria artium Italiae et in comparatione graduum profectus, reſpectu ad Graeciam cultu artium florentem habito. Vt itaque ii, qui non ſomnia captare et nugari, ſed vera rerum veſtigia ſequi volent, haberent certa aliqua rerum momenta, ad quae, tanquam ad notas et ſigna, curſum dirigerent, ſelegi potiora ex hiſtoriis Graeciae, tum et Italiae, Etruriae maxime et Graeciae Magnae, quae quorſum ſpectent, quamque vim et vtilitatem habeant, intelligent illi, qui harum rerum notitias habent, et hiſtoricarum inueſtigationum, opinionum et veritatum leges norunt. Mihi

ſatis

ſatis eſt; ea ſtudiis aliorum propoſuiſſe, quae ad retinendum bonarum litterarum decus ſuperiore ſaeculo popularibus noſtris partum vtilitatem habere poſſunt.

Scr. in Georgia Auguſta M. Februario cIɔ Iɔ cccII.

CON-

CONSPECTVS
PROLVSIONVM
VOLVMINIS QVINTI
A. 1796—1800.

I.

I.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
PRORECTOR
IO. FRIDERICVS GMELIN D.
CVM SENATV
SVCCESSOREM
IN
MAGISTRATV ACADEMICO
CHRISTOPHORVM MEINERS
CIVIBVS SVIS
HONORIS ET OFFICII CAVSSA
COMMENDAT
IN IV KALENDAS MARTIAS CIƆIƆCCXCVI.

Legatum tabularum pictarum Zschornianum. Litterarum artiumque connubium in academiis. Philostrati Imaginum illustratio:
Particula I.

Magistratus academici vices semestres indicimus, Commilitones; succedet enim die crastino in magistratu, propitii numinis secundis auspiciis per hoc semestre gesto, Illustris noster Collega,

CHRISTOPHORVS MEINERS
spectatus ille et notus integritate, fide et constantia, quam in reip. academicae cura et administra-

tione nunc iri spectatum laetamur, et inde disciplinae academicae, qui bonorum nostrorum vberrimus fons est, cursum constantem et perennem ominamur. Vestri amor, Commilitones, vestrorumque commodorum studium quantum in hoc viro sit, nostis ipsi. Spem itaque fouemus luculentis argumentis conceptam, fore, vt, quae per superiora semestria bene inchoata et informata sunt, perficiantur; quae bene instituta radices egerunt, roborata maturescant; inprimisque vt teterrimus tot malorum fomes, pestifera sodalitiorum conspiratio, omnibus bonis applaudentibus e medio tollatur. Inter quae non minus intimo laetitiae affectu gratoque animi sensu exultamus, dum felicitatem nostram, fortunae multorum (quibus vtinam melior fortuna affulgeat!) comparatione, reputamus. Dum enim alios *patriae fines et dulcia* linquere *arua*, dum *patriam fugere*, eos videmus, aut omnibus belli ac discordiae furoribus exagitari audimus, nos *lenti in vmbra* Musarum sacra colimus, litterarum otio et tranquillitate fruimur, nouosque doctrinae fructus, vtilitates vestras, Commilitones, et litterarum incrementa meditamur. Quod autem vix votis expetere ausi essemus: hoc ipso tempore nouas publicorum doctrinae apparatuum et instrumentorum accessiones nostrae Academiae obtigisse gratulabundi nuntiamus.

Nam primo, Collegii summi, quod redituum Principis tuendorum curam sustinet, munificentia, post *Friderici Ehrhart*, Botanici regii, decessum ex copiis botanicis ab eo relictis herbarium integrum collectum

collectum Academiae dono est transmissum. Nunc autem alia accessio, eaque ex eo genere, quo academiae tantum non omnes destitutae esse solent, secunda aliqua fortuna nobis contigit. Cum enim praesens studiorum liberalium ratio intra quatuor scientiarum cardinalium angustias vix porro se contineat, sed primum litteras elegantiores, mox etiam artium studium, tam antiquiorum quam recentium temporum, in ambitum suum iure meritoque admiserit; non quidem eo consilio, vt a seuerioribus studiis auocentur ingenia, verum vt institutio liberalis, quam omnes omnino Musarum sacris adscripti consequi debent, in academiis perficiatur, nec manca et truncata relinquatur; quae, inquam, cum ita sint, bona aliqua fortuna Georgiae Augustae euenit, vt temporum successu multa ingeniorum alimenta cum artium cognoscendarum supellectili eam bearent ornarentque. Praeterquam enim quod Bibliotheca academica apparatu librorum instructa est, quibus omnium temporum artes, opera et fata exponuntur, aliisque libris, quibus hominum rerumque monumenta caelo et aere reddita sunt; tam diuite quidem penu, vt vix multae sint bibliothecae huic vni generi destinatae, quae maioribus copiis instructae sint aut esse possint: accessit *Vffenbachianus apparatus* cum *librorum*, artes omnis generis complectentium, tum *chartarum*, nobilium pictorum artem et opera *aere et caelo aemulantium*, partim artificum summorum *manu delineatis* formis *insignium*. Quod autem locupletissimis huius generis thesauris perraro contingit, vt nanciscantur aliquem, qui eos recte disponere,

rite rebus his vti aliosque earum vsum docere possit, nostrae Academiae singulari aliqua fortuna obtigit, vt virum habeat a) pictorem, non modo artis suae peritia commendabilem, quam communem habere aliquis potest cum multis, verum artium litterarumque copiis in paucis instructum, ita vt chalcographa, quae in Bibliotheca academica seruantur, per artificum manus et picturae archetypa rite disposuerit, iisdemque siue ad artem docendam siue ad artium, artificum, operumque notitias impertiendas vti, eosque, qui ea loca, in quibus artium monumenta visuntur, aliquando adituri sunt, notionibus veris ac necessariis instruere possit.

Vt antiquiorum artis monumentorum aliqua saltem exempla apud nos extarent, gypso efficta signa iam ante plures annos curata erant. Deerant picturae exempla idonea, publice proposita. Nam priuatum apparatum seruat ab aliquot inde annis *domus Böhmeria* haud vulgarem, nec pro merito suo satis notum b); at publice nullum omnino picturae

a) *Io. Dominic. Fiorillo*, Inspectorem chalcographici apparatus Bibliothecae academicae. (* Nunc Professorem Ordinis philosophici extraord. inde ab an. 1799).

b) Est hic apparatus pars dimidia earum copiarum graphicarum, quas olim *Io. Gotthilf Vockerodt*, a Consiliis Confessui secretiori Regis Borussiae, memorabili cum studio collegerat; sunt in eo insignioris artis et laudis tabulae haud paucae; vt, Paullus Apostolus, cui Lystrenses sacrificium parant; *Francisci Mieris* effigies, ipsius manu facta; *Ferdinandi Poll* et *vxoris* effigies; Danae a Gullielmo *Mieris*, Flores a *Dan. Segers* effici; vetula ab aliquo pictore e schola Rubens; plures omnino tabulae a Flandricis seu Belgicis artificibus pictae.

picturae iuftae opus extabat c). Videte, quam propitiam fortunam Academia noftra hac quoque in re habuerit. Vixerat Cellae *Io. Guilielmus Zfchorn*, Confiliarii titulo ob merita ornatus, fummo Appellationum Tribunali a fecretis litteris, vir probitate, humanitate, modeftia optimo cuique probatus d). Is, in vita priuata fobrium et moderatum victum cultumque feruando, tantum non vltra priuatae fortis modulum tabularum pictarum apparatum conquifiuerat, non fine iudicio artisque fenfu, nec, vt multi folent, cupide nimis, verum caute ac diffimulanter fortunae cafuum opportunitates fpeculando, fimulque modefte opes fuas premendo magis, quam praedicantium rumoribus efferendo; vnde etiam non adeo magnam famam Mufeum hoc Zfchornianum habebat; neque ille ad tabularum ornamenta aut ad atrii, quo habebantur, fplendorem impenfas fecerat; ipfa re contentus, etfi non nitefceret externo fuco. Itaque nec inter nos magna fuit exquifitioris artis expectatio. Obiit fato *Zfchornius*, immortaliter de nobis

A 3 meritus,

c) Fuerunt in aedibus facris, et adhuc feruantur, nonnullae tabulae haud contemnendae, quarum dabimus enarrationes futura aliqua Prolufione; digna enim res effe videtur, vt vna quaeque vrbs domeftica faltem decora et artium monumenta, aut etiam veftigia et reliquias, publica memoratione ab obliuione et interitu vindicet.

d) Arguit has ipfas animi dotes viri vultus, Generof. *Fried. Guil. Bafilii de Ramdohr*, in fummo Tribunali Appellationum iudicis, manu fcite expreffus, quo apparatum hunc tabularum pictarum locupletatum vidémus; cuius viri praeftantiffimi curae, fidei et peritiae artium exquifitae, debemus hanc fortunam, quod illaefae et faluae opes hae ad nos funt Cella perlatae.

meritus, sub anni exitum, legauitque Academiae nostrae apparatum suum tabularum pictarum, ea cum conditione, vt, in perpetuam sui memoriam, publice propositus ille indiuulsus et integer seruetur. Summorum Virorum his terris regendis inuigilantium voluntate et auctoritate legatum est acceptum. Academia ea de re certior facta *e*); his ipsis diebus omnem apparatum aduehi vidimus. Cuius adspectu non leuiter miratione sumus perculsi; plura enim et maiora expectatione ad nos peruenisse manifestum erat. Est enim ea copia, ea praeclararum rerum congeries, quae non modo nullius priuati, vel locupletissimi, fortunam dedeceat, verum etiam publico cuique instituto, non scientiarum, sed artium quoque studiis destinato, laudi et decori, nobis autem ingenti vtilitati, esse possit. Numerum ea CCLXX. tabularum excedit; exclusisque aut subductis iis, quas casus forte viro optimo, dum vixit, obtulerat, vltra CC. tabulae sunt satis probabiles, et in iis aliquot eiusmodi opera, quibus forte ipsa Principum Musea haud carere malint. Artis quidem pleraeque omnes sunt Flandricae, Belgicae et Germanicae, non vltimorum ingeniorum *f*).

Haud

e) Per Rescriptum sub 1. Decembr. a. pr.

f) Dabit aliquando tabularum recensum iustum et accurate confectum *Fiorillo* noster supra cum laude memoratus. Memorabimus interea, ad eius ductum et iudicium, nonnullas potiores. Eminent itaque: caput virile hominis conuersis ad caelum oculis pia meditantis, quae litteris perscripturus est, primarium opus, *Davidis Bailly;* aliud a *Rembrandtii* manu, vt probabile

Haud ignoramus fore multos, qui pronuntient, paucorum vſibus huiusmodi opes lautiores inſeruire; adire enim academias ſcientiarum et litterarum ſeueriorum cauſſa plerosque omnes. Recte hoc, nec optandum eſt, vt ex iis multi in litterarum et artium elegantias inſumant tempus, quod conſilii rationes aliis ſtudiis vindicant; attamen etiam paucorum vſibus in academiis bene inſtitutis prouidendum eſt; niſi praeſtare putamus, vt iterum ad priſtinum *Ianum quadrifrontem diſciplinarum academicarum* redeamus. Sunt in his, qui

 ad

babile ſit. Duae tabulae *Ottonis Marcellis*, altera floribus, altera inſectis et amphibiis affabre elaboratae. Conuiuium Cleopatrae *Ioannis Steen*, Tonſtrina *Kaedyck*. Excubitorum diaeta *Le Duc*. Popina caſtrenſis *Bredael*. Taberna inſtitoria *Guil. Mieris*. Chorographia pecudibus inambulantibus, *Ioannis Momper*. Praelium praeclare effictum, ignota manu. Chriſtus dormiens in naui, *Simonis de Vlieger*. Proſpectus loci a luna colluſtrati, in duabus tabulis, alter cum vici incendio, ab *Arthus van der Neer*. Caput ſenile *Ioannis Lievens*. Ioannes concionans in deſerto, cuius auctor eſſe *Breenberg* fertur. Proſpectus manu *Baſſen*, alius *van der Neef*. Flores a *Dan. Segers* picti. Chorographiae *Salomonis Ruysdal*, *A. Goevaerts*, (eximium opus!) *H. Roos*. Direptio vici, *Caroli von Fulens*. Chriſtus docens in templo, et, Philippus ſacra aqua initians Eunuchum Aethiopem, *van de Wett*. A *Ioannis van der Noort* manu Cimon, et Nympha dormiens; a *Bloemart* haud paucae; multae ab *Ostade*; a *Savery* manu plures, aliae ex eius ſchola; inter alias duo praelia *Caroli Breydel*; plures manu *Huchtenburg*, inter quas tabula magna equile referens, plures e ſchola Rubens, in quibus magna tabula, Meleagrum et Atalantam referens. Ecce homo *Alberti Dürer*. Paucae tabulae ſunt a ſecunda manu; in his adumbrata nota illa *Madonna della Sediola Raphaelis*, et Chriſtus in ſepulcro depoſitus *Federici Barozzi*.

ad nos confluunt, iuuenes, qui generis, fortunae vitaeque futurae conſiliis ſuadentibus non tam iurium ſubtilitate, quam litterarum variarum copia et artium elegantia, imbuta ingenia ex academiis referre cupiunt: quibus ſi ſtudiorum ſuorum opportunitates, ſubſidia, exempla et inſtrumenta defuerint, habent quod academiam numeris ſuis perfectam eſſe negent. Verum ad eos quoque, qui ſeuerioribus ſtudiis vnice vacant, fructuoſum eſt, eo loco viuere, quo elegantiorum litterarum et artium monumenta ſaltem videant, ſermones audiant, et obiter notiones ac notitias variarum rerum percipiant; ita enim, etſi aliis in ſtudiis occupati, adſpectu, auditu, vſu, confabulatione, exemplo, ſenſum aliquem bonarum litterarum et artium elegantiae, tanquam in ſole ambulantes colorem, imbibunt; quem, niſi exemplis ante oculos poſitis et iudiciis aliorum auditu perceptis, nemo facile conſequitur; ad ingeniorum tamen expolitionem, ad mores ac virtutes publicas priuatasque, et ad omnem humanitatis ſenſum, quantam vim habeat pulcri ac decori, quod ſenſibus percipitur, vſus aliquis: nondum quidem omnibus, permultis tamen viris intelligentibus cognitum perſpectumque habetur. Intelligamus itaque bona noſtra, propitiamque Prouidentiae voluntatem laetabundi et grati praedicemus, quandoquidem illa Georgiae Auguſtae tot munera ac decora indulgenter prouidit, quae, etſi nos ea omnibus communia eſſe litterarum cauſſa velimus, multarum tamen academiarum deſideriis fruſtra expeti videmus.

Omnino

Omnino mirationem facere poteſt, tam ſero noſtras aetates *de litterarum artiumque ſtudiis coniungendis* cogitaſſe. Etiam ex eo tempore, quo et artes et litteras excolere coeptum eſt, vtrumque genus tanquam diuerſiſſimae naturae ſeorſum et ſigillatim coli ſolitum eſt. Inde perpetua illa inter eos, qui alterutrum genus amplexi eſſent, diſſidia, obtrectationes et contemtus mutui. Inde non niſi ſero artium principia et rationes ſub examen vocarunt philoſophi, et praeclarorum operum laudes et vitia expoſuerunt viri docti; etſi plerumque diffidentibus iudiciis, quod nec artifices ſatis haberent litterarum, litterati autem viri artium eſſent non ſatis gnari. Verum vix aliquid cogitari poteſt, quod tam parum cum ratione et iudicio conſtitutum fuerit, quam ſtudiorum inde a renatis litteris conſtitutio, et formula. A caſu pleraque profecta ſunt, quem vtilitates et neceſſitates cuiusuis aetatis ac temporis moderabantur. Inde quatuor facultates ſubnatae; atque, etſi a ſeptem liberalibus artibus ſtudia proceſſerant, parum tamen aut nihil liberalitatis iis inerat, nihil quod ingenia et mores ad humanitatem fingeret. Vnde eueniſſe haud mirabimur, quod, cultu meliore per reliquam vitam iam propagato, extremam morum aſperitatem, barbariem et foeditatem, in academiis regnaſſe nouimus; adeo ad emollienda ingenia parum habent vim ſtudia in diſciplinis poſita, niſi aliunde culturae auxilia acceſſerint. Fatendum quidem eſt, poſſe ipſam morum diſciplinam, cum omni litterarum humanitate, ſiue mercenaria aliqua opera et ſocordia expoſitam, ſiue ad ſubtilitates et argutias

A 5 reuoca-

reuocatam, professorie e cathedra tradi, vt tamen ad animos et ingenia non magni fructus inde redeant. Ita videmus studia theologica magna cum assiduitate multos prosequi, libros sacros interpretari, de doctrinis inde ducendis disputare; nec tamen animorum habitum ad pietatem formatum per mores et vitam elucescere. Scilicet ipsa tradendi ratione ac modo excitandus est sensus veri, honesti, pulcri; id quod fieri nequit sine exemplis litterarum, artium, vitae, propositis, quibus afficiantur sensus, animus moueatur, excitetur generosus impetus, decretum animi firmum, et voluntas efficax.

Etiam antiquis temporibus, iisque aetatibus, quibus maxime litterae artesque floruerunt, nullum institutum meminimus, quo de vtrisque simul, et coniuncta opera, praeciperetur. Fuere Corinthi et Sicyone, tanquam officinae pictoriae et sculptoriae artis; instituerunt ipsi artifices alios, *Pamphili autem auctoritate*, vt Plinii verbis vtamur (lib. XXXV, 10 f. 18) *effectum est, Sicyone primum, deinde in tota Graecia, vt pueri ingenui ante omnia graphicen, hoc est picturam in buxo, docerentur, reciperetur que ea ars in primum gradum liberalium.* Verum cum philosophorum scholis nihil iis erat commune; ad liberaliorem tamen institutionem referebatur hoc, vt et philosophiam salutasset aliquis et idem artes attigisset. Ptolemaeorum aetate Alexandria et Museum habuit et viros doctos qui litteras traderent, habuit et officinas artium; nullum vero litterarum et artium contubernium. Multo minus

nus Romani, qui institutionis publicae omnino rationem sero habuere, de liberalium artium litterarumque disciplina vnquam solliciti fuere; itaque nec pictores habuere litteris eruditos, nec viros litteratos in artium studiis versatos. Quod, si quo alio, Plinii vtique exemplo apparet, qui, si artium ipse accuratiores notitias habuisset, de priscae artis operibus haud dubie et vberius saepe et subtilius disputaturus fuisset. Etsi negare nolumus, multos forte fuisse, a Scipionibus inde et Aemiliis, qui artium studia probarent *g*). Fuere qui honesto studio statuas et hermas et tabulas appeterent, in quibus Cicero, attamen vt ornamenta Academiae suae ea haberet; fuere qui prauo, vt Verres, cuius flagitia et latrocinia in conquirendis signis, tabulis, vasis, omnisque artificii deliciis, exagitata a Cicerone adhuc legimus.

Subortum est serius litterarum genus, quod exempla produxit doctrinae in artium non minus quam litterarum monumentis curiosae. Scilicet sophistae et rhetores vmbratici, qui artem dicendi ita tradebant, vt pro praeceptis exempla bene dicendi sua declamatione proponerent, postquam argumenta sollennia e forensibus caussis petita vel adumbrata ad taedium omnium iterata decantauerant, vt orationem variarent, argumenta adoptarunt cum alia, tum descriptiones et enarrationes tabularum pictarum et statuarum. [Longe aliud ac diuer-

g) Paullus Aemilius liberis suis non modo grammaticos, sophistas et rhetores, verum et sculptores et pictores magistros adhibuisse narratur. ap. Plutarch. in Paullo Aemilio p. 258 B.

diuersum genus fuit aliquando interpretum in templis donariorum et monumentorum copia insignibus, quos ἐξηγητὰς et περιηγητὰς appellabant, etiam mystagogos, qui memorabilia locorum et rerum aduenis et hospitibus monstrarent et enarrarent; fuere viri docti, qui ex iis comperta litteris consignarent, historias et titulos donariorum colligerent, et ex iis rerum temporumque notitias constituerent. Vtinam ex hoc genere superesset Polemo, Periegetes dictus, Aristophanis Byzantini discipulus! circa a. CC ante C. N. Saepe is Straboni, Athenaeo, aliisque memoratus, conscripserat plures libros περὶ τῶν ἀναθημάτων τῶν ἐν ἀκροπόλει. περὶ τῶν ἐν Λακεδαίμονι ἀναθημάτων. περὶ τῆς ποικίλης ἐν Σικυῶνι στοᾶς. et alia; in quibus eminuit liber περὶ τῶν κατὰ πόλεις ἐπιγραμμάτων. Fuere huius generis permulta alia volumina; enimuero meliora interierunt; nec seruata sunt nisi nonnulla seriora et deteriora.]

Extant prioris generis, praeter Luciani nonnulla, Philostratorum libri inscripti *Imaginum:* in quibus multarum pictarum tabularum argumenta exposita sunt oratorio cum studio. De Philostratis, etsi non ad liquidum perducta sunt omnia, teneri tamen possunt haec: quod praeter antiquiorem aliquem rhetorem, qui sub Nerone vixit, cuius nullum scriptum superstes est, duo fuere Philostrati, quorum alter in Iuliae, Seueri Imp. vxoris, gratiam, *Apollonii Tyanensis vitam h)* conscripsit, tum libros

h) Vixerat is vsque ad Domitiani et Neruae, sub exitum saeculi primi, aetatem. Quod cum ita se habeat, non a

Libros duo Imaginum, et *Heroica*; alter istius ex fratre Nepos, qui *Vitas Sophistarum*, circa Alexandri tempora (circa A. C. 223.) scriptae, probabili de caussa tribuuntur; eiusdem superest *liber singularis Imaginum* ad patrui aemulationem exaratus. [Qui duo hos scriptores inter se comparauerit, corruptelae istorum temporum intra haud multos annos progressum facile animaduertet. A natiua aliqua elegantia et facilitate, Atticae dictionis venustate se commendante, multum iam discessisse cum aegre feras Philostratum maiorem: non sine taedio exantlabis studium affectatum Philostrati iunioris in verbis doctis et exquisitis captandis, fuco rhetorico, ornamentis et nimis cumulatis et longe petitis, cum subtilitate et acumine sophistico nouandis. Haec enim illa sunt, quae pro simplici ornatu, lepore et venustate ingeniique felicitate cum iudicio recto sensuque incorrupto, ii, qui melioribus scriptoribus succedunt sequiores, nostra quoque aetate, obtrudere solent.]

Quandoquidem autem semel hunc in locum deducti sumus, cum scriptionis hoc genus symbolam aliquam e doctrina encyclia desideret; agedum subsistamus in Philostratis, eosque pro crepidine ponamus, quibus tum huius tum aliquot futurarum Prolusionum commentationem superstruamus; si

a se comperta, nec, nisi aliorum fide accepta, centum fere annis post, sub saeculi secundi exitum, de Apollonio quae narrauit, Philostratus tradere potuit; vt mirum non sit, tam prodigiosa de isto homine narrari potuisse. [Perperam ideo γόητος Tyanensis praestigiae sollicitos habuere viros doctos ac pios.]

ſi vita modo ſuppetierit ad tempora attingenda, quibus opera, per annos plures diſtribuenda, aliquando abſoluatur.

Faciamus initium a *Philoſtrati ſenioris* Imaginibus; poterunt aliquando ſuccedere iunioris, cum *Calliſtrati ſtatuis*. Narrat ille ſe Neapoli verſatum deuertiſſe ad hoſpitem in ſuburbio ad mare habitantem; *In hoc ſuburbio eſſe porticum ad occidentem conuerſam* (ad excipiendas leniores auras et ſolem mitiorem) *quatuor vel quinque contignationum, mare proſpicientem, marmoribus exquiſitis ornatam*, inprimisque *tabulis pictis parieti inſertis* conſpicuam *i*); *ab homine artium amore flagrante collectas tabulas videri, plurium enim pictorum manus in iis conſpici;* fuere ergo

i) Nam diſerte Philoſtratus p. 763 f. *μάλιστα δὲ ἤνθει γραφαῖς, ἐνηρμοσμένων αὐτῇ πινάκων.* Non ergo fuere picti parietes; ſed tabulae parieti inſertae, eaeque vndique conquiſitae ſeu collectae. Erat autem is ſollennis mos, vt tabulas pictas conquiſitas in parietibus porticuum includerent, quas etiam habebant gymnaſia et academiae bibliothecis contiguae, vt inambulando ac diſputando animum corpusque recrearent. Adiunctae quoque erant porticibus, etiam publicis, *ſcholae*, ſeu quae Graecis *λέσχαι*, vt *in Octauiae porticibus ſchola* memoratur Plinio XXXVI. p. 27. in qua Antiphili Heſione et Alexander ac Philippus cum Minerua in tabulis picti conſpiciebantur, et in *Philippi porticu* Liber pater, Alexander puer, Hippolytus tauro emiſſo expaueſcens; *in Pompeia* vero porticu Cadmus et Europe: omnia ab Antiphili manu. Ita plures in iisdem porticibus memorantur tabulae Zeuxidis, Cephiſſodori, Pauſiae, Theodori. [E ſignis ſupereſt nobile illud Amazonis, cum titulo in baſi: *translata de ſchola medicorum:* ex Villa Matthaeorum translatum in Muſeum Pio Clement. Tom. II, t. 38. nunc in Muſeum nationis Gallicae Pariſios migrare iuſſum.]

ergo collecta diuerforum pictorum nobilium opera. Narrat porro, fe ab hofpitis filio adolefcentulo, difcendi audiendique cupido, exoratum, coetu iuuenum in eam domum ad fe priuatim dicentem confluente, exercitationes dicendi inftituiffe. Quae quales fuerint, ex temporum rationibus eft iudicandum, et ex ipfis fcriptoris verbis apparet *k*). Docebant fophiftae artem dicendi, non praecepta tradendo, eaque interpretando, et exercitationem fecundum ea proponendo; verum, vt diximus, ipfi, vt fuo exemplo bene dicere difcerent audientes, declamabant; cumque mos feu fiduciam feu vanitatem flagitaret, vt ex tempore dicere aliquis videretur, poftulabant a praefentibus, vt proponeretur qua de re dici vellent. Adolefcentulo itaque tabularum enarrationem a fe petenti Philoftratus negotium dat, vt argumentum hoc in coetu proponat; annuunt ceteri. Sermone hos vere ita habitos effe vix credere licet; poteft fophifta hoc inuento ad lucubrationis genus hoc publice prodendum vfus effe. Quaeri poteft, verene ifta porticus, publica an priuata, et verene ifte tabularum ordo in illa extiterit: qua de re nondum habemus, quod in alterutram partem iudicium inclinet.

k) ὁμιλίας appellat, p. 763. μελέτας et ἐπίδειξιν. [Comparari poffe putes Cebetis tabulam, in qua fenex aliquis, qui tabulam interpretatur, inducitur; potuere forte feriorum Sophiftarum ingenia per hoc aut fimile exemplum ad nouum hoc genus ἐπιδείξεως inuitari: quod Luciani exemplo probabile fit, verum ifta Cebetis tabula non vera, fed ficta fuit pictura, qua per allegoriam exponerentur placita philofophica, non fola difputatione, fed, nouo more, tanquam in tabula adumbrata.]

clinet. Animo magis obfirmato pronuntiare licet in auctoris disputatione non esse expectandam artificis doctrinam ac iudicii subtilitatem, non artis ipsius demonstrationem; sed, ne fallamini, declamationes, quibus argumentum substratum est id, quod ipsius picturae est argumentum; quando quidem tamen hoc in tabula picta exhibitum erat: opportunitas inde exoritur sophistae, vt nouitate tractandi fabulas et varietate detineat audientes seu legentes; ipsa quoque picturae ratio, rerum delectus, color, ars, velificatur stilo. Vtinam argumentum saltim picturae cuiusque, sine rhetorico fuco, quale fuerit, praemisisset! nunc magna plerumque sagacitate opus est, interdum sola ariolatione assequi licet, quod verum tabulae argumentum fuerit; raro licet explorare ac perspicere, quae pictoris tractatio, qui eorum, quae bene pingi possunt, dilectus fuerit factus; qui modus fuerit, quo quodque redditum esset. Nam multa ille narrat, quae aut omnino non pingi, aut parum commode, nec nisi artis natura repugnante, pingi potuere. Nec tamen de his imperatorie pronuntiare licet, nec contendere, quod bene pingi nequeat, id nec pictum vnquam esse. Nam etsi summi artifices meliorum aetatum bene assequuti animis esse videntur, quos limites picturae, maxime qualis tum erat, natura ipsa fixerit; inprimis ratione ad poesin habita, pictores tamen inferioris iudicii multa pinxerunt, quae aut omnino pingi nequeunt aut ista saltem artis conditione, qualis tum erat, pingi nequibant; multa quoque coloribus reddiderunt, quae poetis relinqui debebant. Interea librorum lectio est iucunda

et

et esse potest vtilissima, si non modo verba sequaris, sed, quid sophistae ante oculos positum fuerit, aut esse potuerit, assequi studeas. Tabularum numerus est haud exiguus nec varietate caret; sunt vtriusque libri Icones numero LXIV. et a iuniore accedunt aliae XVII. Sunt pieraeque omnes e genere picturae *historico*, quod vocant, h. e. *mythos* antiquos partim *deorum*, partim *heroicae vitae* reddunt; ex *vera historia* petita non sunt nisi argumenta quinque: II, 5. *Rhodogune bellatrix*, 6. *Arrichion Athleta*, 9. *Panthea*, 12. *Pindarus*, 32. *Themistocles.* *Chorographiae* sunt I, 9. *Regio interamna et paludosa*, 12. *Bosporus*, 13. *Piscatores*, 25. *Andrii*, 28. *Aprorum venatio*, II, 14. *Thessaliae regio*, 17. *Insulae in mari.* Duae tabulae *Xenia* inscriptae ὀπώραν seu *poma floresque* exhibent. *Symbolici* et *allegorici* generis II, 3. est Palaestra; etsi in ipsis mythis nonnulla eo possunt referri.

Exacto paene spatio, quod huic scriptionum generi praefinitum esse solet, ne tamen in ipso limine substitisse, aut verius ante limen discessisse, quid? ne a limine quidem salutasse, videamur Philostratum, delibanda nonnulla esse videntur e primis saltem versibus; seruanda alia futurae prolusioni; quorum hanc tanquam arrham accipitote. Exordium igitur operis a commendatione *artis pingendi* ducitur; sociam eam ait esse et contubernalem ipsi rerum naturae ac veritati. tum poesi, et arti quoque oratoriae; quandoquidem haec, non minus quam illa, in verbis et sententiis constituendis symmetriae studet; esse eam ipsorum deorum inuentum habendam: picturae enim genus ex-

hiberi tempore verno, aliud exhiberi in aere ac caelo; originem ducere eam ab innata homini facultate et ſtudio imitandi, res ſenſum oculorum ferientes. Conſtituit duo imitandi genera: *plaſticen* (latiore vtique ſenſu) et *picturam*, quam praefert; omnem enim fingendi artem ſuperari a pictura, colorum beneficio; de iis, qui picturae laude excelluere, aut qui eam ſtudio et honore proſequuti ſunt, nolle ſe dicere; dixiſſe iam alios, et nuper *Ariſtodemum* e Caria, quem per quatuor annos hoſpitem apud ſe habuerit; de quo nihil nobis aliunde conſtat; nec magis de *Eumelo*, nobili pictore, quem ille aemulatus erat, vt multum tamen gratiae et venuſtatis ipſe arti adderet. Progreditur inde ad exponendum, quae ſibi occaſio enarrandis his tabulis obiecta fuerit; quam paullo ante iam memorauimus.

Tabula I. Scamander. Monitum eſt ſupra, pictores ſaepe aberraſſe ad ea, quae bene pingi nequeunt: cuius erroris exempla ſatis multa hae Philoſtrati imagines ſuppeditant, et primo ſtatim loco prima haec tabula. Eſt ea argumenti admodum *poetici*, quod tamen, quantum nos quidem aſſequimur, vix ſcite reddi poteſt penicillo. Cum Scamander, Simoente aduocato, iuncto quaſi aquarum agmine, omnem inundaret camporum planitiem, vt Achillem Troianos caedentem aquis opprimeret, Iuno contra amnem excitat Vulcanum; is ignium vi omnem agrum inuoluit; quo facto aquae efferueſcentes ebulliunt, et in vapores reſolutae molem vndarum ita imminuunt, vt in alveum amnis ſe colligat. Pictura ita inſtituta eſſe narratur, vt incendium per totam planitiem graſſetur

fetur ignium contagione omnia corripiente; exuftis in ripa arbuftis ab igni, qui Vulcanum circumdabat in aquas irruentem *l*); dolet Scamander, et

l) *Τὸν δὲ Ἥφαιστον ἐμπεσεῖν φησιν (ἡ γραφὴ) τῷ Σκαμάνδρῳ πολὺν καὶ ἄκρατον* p. 764. et p. fequ. *τὸ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἥφαιστον πῦρ ἐπιῤῥεῖ τῷ ὕδατι.* non fatis affequimur, quomodo haec fatis bene reddita fuerint. Extant Icones gallice verfae et argumentis annotationibusque inftructae a *Blafio Vigenerio*, homine pro iftis temporibus haud indocto nec artium ignaro; adierat enim Romam. 1566. et iam ante alio anno; nam p 653. narrat ipfe, fe, cum Romae effet 1550, vidiffe Michaelem Angelum in marmore fculpendo occupatum, quod erat cupitulum vnius ex octo columnis templi Pacis, vnde ille effingeret fupplicium Chrifti cum X. vel XI. figuris adftantibus. Emendatus ille liber poftea a viro graece docto, quem Federic. Morellum fuiffe aiunt. Serius impreffum opus fubiecta interpretatione Heroicorum, Imaginum Philoftrati iun. et Calliftrati Statuarum, fub a 1615 fumtibus viduarum Abel l'Angelier et M. Guillemot, qui magnam pecuniae vim in illud impenderant, Parif. fol. infcriptum Henrico IV. cuius tamen patrocinium operi haud multum profuiffe videtur. Extant certe exemplaria nouo titulo ornata, notatis annis 1629. 1637. Praefatus eft is, qui epigrammata gallice facta in titulo profitetur fe addidiffe, *Artus Thomas d'Embry*. Adiectum: *Iafpar Ifac Incidit;* praefatio tamen fidem facit, tabulas a pluribus artificibus, partim in Flandria degentibus, effe delineatas et aeri incifas. Hae vero tabulae (numero LXIV.) fpectant tantum ad duo libros Iconum. Iconum ipfarum veritatem raro reddunt; antiquitatis notione aut nulla aut exigua imbuti fuere, qui illas exararunt; nam, vt ne artis quidem praecepta refpicerent, putare potuerunt vetari fe ab ipfo Philoftrato eiusque expofitione. Liceret ad fingulas tabulas in criticen acerbam excurrere, vt ftatim in hac prima; verum praeftat ea afferre, quae veriora aut veris fimiliora effe putamus; comparet haec cum aliorum inuentis is, cuius ea intereft accuratius excutere.

Vulcano ſupplicat, (recumbens humi, vt credere licet, more Fluuiorum) exuſtis comis; notatur porro, Vulcanum non claudicare, ſed currentem exhiberi; e longinquo proſpici Troiam. Addit Philoſtratus, ignem non naturali colore, ſed auro et ſoli ſimili, eſſe redditum *m*).

Enimuero videmus ad alia progredienti ingenio frena iniici: ſeruanda ſunt alia in aliud tempus. Vos, Commilitones, agite id, quod pietas et officium facere ſuadet, vt craſtino die ſollenne, quod mos et ratio ſanxit, frequentia veſtra celebretis, ſpectabilius illud et grauitati ac dignitati philoſophorum conuenientius futurum, quod remotis nonnullis ritibus, qui noſtrorum temporum faſtidio non ſatis reſpondere viſi ſunt, ad ſimplicitatem, magis decoram et auguſtam, illud reuocatum eſt. P P. in Georgia Auguſta pridie Kal. Martias cIↃIↃccxcvi.

m) Videtur in his de vera, non ficta, tabula loqui. Cauſſam inuenti in ignis colore non aſſequimur. *καὶ τὸ ἄνθος τοῦ πυρὸς οὐ ξανθὸν, οὐδὲ δὲ τῇ εἰθισμένῃ ὄψει, ἀλλὰ χρυσοειδὲς καὶ ἡλιῶδες. ταῦτ' οὐκέτι Ὁμήρου* h. e. *non nititur hoc Homeri auctoritate, non ex eo petitum eſt, ſed a pictoris ingenio.* Fuit ne aliquid in loci natura eiusque temperie aeris, quod colorem mitigaret, an alia cauſſa? Pictura in Gallico opere propoſita cum omnibus artis praeceptis repugnat, tum ad topographiam prorſus erroneam compoſita eſt. Caylus (*Tableaux tirés d'Homère* p. 112.) aliam tabulam concinnauit, in qua videtur ipſum Achillem in medio ſtatuere velle. [Ceterum in ſequentibus adhibui codices tres Guelpherbytanos, de quibus v. inf. IX. de Tabb. Philoſtrati iun. Nota *b*) nec tamen vſus criticus fuit valde fructuoſus.

II.

II.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

PRORECTOR

CHRISTOPH. MEINERS

CVM SENATV

ANNIVERSARIA INAVGVRATIONIS SACRA

LIX.

IN KAL. SEPTEMBRES CIϽIϽCCXCVI.

CELEBRANDA

INDICIT

SIMVLQVE

SVCCESSOREM

IN

MAGISTRATV ACADEMICO

CAROL. FRIDER. STAEVDLIN D.

CIVIBVS SVIS

HONORIS ET OFFICII CAVSSA

COMMENDAT

TVM VERO

COLLEGAE SVO DE ACADEMIA MERITISSIMO

IO. STEPH. PÜTTERO

SACRVM SEMISAECVLARE

MVNERIS PROFESSORII PER L. ANNOS CONTINVATI

GRATVLATVR.

Philostrati Imaginum illustratio.
Particula II. Tab. II — X.

Habent mutuae de re aliqua laeta gratulationes plurium, qui seu necessitudine aliqua officii ac studii seu voluntatum et animorum consensu inter se coniuncti sunt, mirificam vim ad sensum hilaritatis et iucunditatis non modo communicandum et propagandum, verum etiam ad fructum communis laetitiae amplificandum et augendum. Etenim tanquam contagio aliquo laetitia diffunditur, et altius animos penetrat, datque mutua incrementa et accipit; exhilarat enim ipsa alterum alterius frons, adspectus, vocis sonus, verba. Iactantur laetandi caussae, praedicantur prosperi casus, exponuntur bona omina futurorum; et ipsa gratulatione votisque faciendis animi incalescunt. Ipsa ideo natura adduxisse homines videri debet, vt in festis sollennibus magni hominum coetus conueniant, gratulationes fiant, conuiuia et epulae habeantur, inter quas seueriorum quoque animi, remissi et a curis soluti, hilaritati indulgeant, et societate ipsa laetitiae sensus cuiusque seu eliciatur seu inflammetur. Non itaque est quod ii, qui omnem maiorum morem et institutum sublatum esse volunt, improbent ritum academiarum sollennia habendi, in iis coetus cogendi, communi ac publicae laetitiae indulgendi, oratione aut scripto laetitiae caussas exponendi; quae quidem cum alias huius diei sollennibus sint duae, altera anniuersarii sacri, altera auspiciorum suscipiendi magistratus academici: accedit nunc tertia, tanto magis memorabilis et insignis, quo magis illa raro incidere, et paucissimis obtingere solet. *Primo* quidem *sacra acade-*

academiae nostrae anniuersario redeunt, cumque iis memoria tot tantorumque prouidentiae diuinae beneficiorum, quibus res haec academica per LIX. annorum cursum stetit, viguit, effloruit; gratulamur tot incrementa et ornamenta eximia, quibus illa eminet, tot instituta disciplinis litterarum necessaria et vtilia, tantum virorum doctrina meritisque insignium numerum: quibus omnibus effectum est, vt ad bonarum litterarum diligentiorem culturam, meliorem singulorum generum curam, et feliciores multorum auctus, multa a Georgia Augusta profecta esse nemo, ne inuidus quidem et detractor, inficiari possit. Neque inter eius laudes vltimo loco memorandum est, quod nec nouarum opinionum commentis sectarumue furoribus, tanquam vorticibus, abrepta et mersa illa est, nec humanitatis et honestatis fines egressi sunt, qui de disciplinarum finibus et iuribus contenderunt. Inprimis gratulamur hanc felicitatem optimi numinis beneficio nobis obtigisse, quod, cum per tantum annorum decursum externis fortunae casibus grauioribus nullis perculsa illa steterat, tum nouissimis etiam annis et hoc ipso tempore, inter tot tantosque terrores, a belli calamitatibus, tanquam ab incendio late omnia vastante, intacta illa est, quodque his ipsis diebus digna illa visa est Regi Potentissimo Principibusque Regiis a), quam ipsi inuiserent. Haec cum sint prosperae alicuius fortunae documenta summa, gratis piisque animis publica supplicatione recolenda: *accedit*, quod, se-

 mestri

a) Friderico Guilielmo II. Regi Boruss. et Friderico Principi heredi Regni Daniarum cum Coniuge Principe.

mestri hoc feliciter exacto, *magistratus academici honores et insignia transferenda* sunt in virum summe reuerendum,

CAROL. FRIDER. STAEVDLIN D.

cuius virtutem et constantiam vt faustus rerum consiliorumque successus excipiat, et precamur et ex rerum praesenti statu, disciplina publica seuere ac prudenter exercita et tot exemplis bene firmata, ominamur.

At *tertiam* sollennium nostrorum agendorum caussam accessisse diximus? Recte. Vnus e Collegio nostro singulari diuinae prouidentiae beneficio seruatus est huic Academiae nostrae totique reipublicae hunc in annum muneris professorii continuati semisaecularem. Per L. annos, quod paucis contigit, disciplinas ille cum alias iuris, tum Iuris publici Germanici; e cathedra tradidit; per L. annos, quod vix vni contigit, disciplinae ille suae, Iuris publici Germanici, auctor fuit; habeturque is, qui eam hoc habitu, hoc loco, quo nunc eam videmus, constituerit; quique ad eam ornandam perficiendamque tot scriptis clarissimis, ex temporum ratione vsuque vulgatis, elaborauerit: quibus ille meritis suis ad Georgiae Augustae celebritatem plurimum contulit; vt habendus sit inter eos, quibus, etsi huic Academiae laudum suarum incrementa et nominis claritatem ipsi debeant, non minus tamen Academia celebritatis suae caussas magna ex parte debeat.

Tales itaque viros huic Academiae contigisse vt laetandum est, ita gratulandum est, ad prouectio-

rem

rem vitae humanae gradum eos Academiae seruari. Gratulamur adeo et Tibi, Illustris PÜTTERE, et nobis, quod hanc Georgiam Augustam, doctrina Tua, auctoritate, prudentia, meritis, adhuc ornas, quodque Tibi integris animi corporisque viribus vti, consiliis et auctoritate reip. consulere, docendo ac scribendo disciplinam Tuam tueri et ornare, diuino aliquo munere singulari concessum est. Seruentur Tibi haec bona integra in multos annos, iisque, quae de Te commemorabit posteritas, in celebranda nominis Tui fama accedat et hoc: eos vitae terminos, ad quos vix alii peruenire licuerit, Te viuendo attigisse.

Videtis, Commilitones, caussas laetandi et gratulandi sollennium in crastinum diem indictorum. Nunc nostrum est, parere mori et instituto, et adiicere his commentationem aliquam e studiis communibus haustam; nec diu circumspicienda est dicendorum summa; cum enim Zschornianum legatum tabularum pictarum publice nuper commemorandum esset: factum est initium exponendi libelli Philostratei, qui, tabularum pictarum antiquae artis argumenta et laudes complexus, *Imaginum* nomine insignitur. Quo itaque vestigio substiteramus, eo nunc in via progrediendum est.

Tabula II. Comus. *Comus*, deus, ex hoc potissimum loco innotuit. Pictum memorat Philostratus sic, vt adstet foribus thalami, in quem noua nupta deducta sponsi amplexibus tenetur; vestibulum ante fores indicare opulentiam domini. Sera

 nocte

nocte rem agi, facile credas; tenebris itaque obducta omnia; ita vt difficile eſſet ſingula dignoſcere. Debuit ergo artificis ſollertia ſpectari in tabula illuſtranda per facem, quam Comus manu tenebat: de hoc tamen Philoſtratus nihil memorat. Comus narratur eſſe puer adhuc impubis, capite floribus coronato, ex vino rubicundus, ſtatu recto obdormiſcens, ore prae temulentia ad pectus inclinato, vt tamen nec ceruix adſpectui pateat; videtur itaque aduerſa facie ab artifice exhibitus fuiſſe; ſiniſtra manus, innixa venabulo *b*), ſoluta eſt et laxata, vtpote ingruente ſomno; dextra autem tenet facem, languore ita remiſſa, vt elapſura fax ſit, longius tamen

b) [*τὴν δὲ ἀριστερὰν προβολίῳ ἐπέχων* — *προβόλιον* eſſe venabulum docent lexica, et primo loco Pollux V. 19. 20. 22. vtitur quoque ea voce Philoſtratus alibi. Male tamen me habebat, quod iuuenis illud manu *ſiniſtra* tenet eique innititur. Itaque ſenſum voci quaerebam magis loco accommodatum. *Προβολὴ* dicitur omne quod obiicimus alteri, aut quod obiicitur nobis, *προβάλλεται*, ipſe quoque ſtatus, cum quis *ἐν προβολῇ* ſtare dicitur. Ita eſt munimentum ap Sophocl. Aj. 1203.; eſt prominentia montis; ſuſpicabar ergo inniti ſomnolentum iuuenem prominentiae parietis. *ἐπὶ προβολῇσι πυλάων* eſt ap. Coluth. 303. Et *προβολὴ*, *πρόβολος*, eſt *proiectura*, *lorica*. Video tamen vſum *τοῦ προβολίου* pro haſta ſeu venabulo conſtantem; et obtemperaui viro doct. Iacobs Exerc. II. p. 72. et loco ſimili inf. c. 23. de Narciſſo; vt Comum exhibitum credam herois ſpecie haſtam geſtantis, ſaepe in artis operibus obuia. Cum *προβολὴ* ſit etiam pellis, qua pro ſcuto vtebantur antiquiſſimi homines, aut lacerna, qua inuoluebant brachium: alius erat vir doctus, qui amiculum laeuae iniectum, *τὴν ἐφεστρίδα* intelligebat; nec tamen *προβόλιον* alibi ſic dictum occurrere memini; et h. l. iuuenis dicitur *ἐπέχειν τὴν χεῖρα τῷ προβολίῳ*. manum admouere ei, vt ſuſtineat ſe.]

tamen a corpore protenta, ne illud flammam sentiat; finiſtrum enim crus impoſitum eſt dextro, et dextra cum face verſa eſt ſiniſtrorſum. Cum tenebris obducta ſit tabula, quia noctu res geritur, Comi facies conſpicitur parum diſtincte, cum inclinatum ſit, et vmbram trahat a fronte et occipite; alioqui enim, ait ſophiſta, quodcunque iuuenile corpus pingitur, ore aduerſo et patente pingendum eſt: quod ni fiat, caeca eſt tabula *c*). hoc eſt, caret parte ſui praecipua. At *reliquum corpus eminebat lumine facis illuſtratum*. Coronam commendari ait, non tam ab arte, qua veritas naturae reddita eſt *d*), quam a molli et tenero habitu; inſidente adeo roſis rore, vt odorem ſentire tibi videaris. Haec quidem ſunt, quae ad picturam referri debebant; non cetera, quae rhetori debentur, qui omnia, quae in comeſſatione ſunt ac fiunt, comeſſantium turbam et habitum, et ipſum plauſum, *κρότον*, appoſuit, non quaſi ea in tabula viſa fuerint, ſed quae ipſe mente et animo videre ſibi viſus eſt; ſunt ea adeo orationis ornamentum, non argumentum picturae. More veterum vna figura abſoluitur tota tabula *e*).

Omnino,

c) Τυφλώττουσί γε ἄνευ τούτων (τῶν προσώπων) αἱ γραφαί.

d) Addit: *facile enim eſt coloribus diſtinctos reddere flores*, ſcilicet, vt cognoſcas e veſtigio, quae roſa, quae viola ſit, et ſic porro. — Sequitur: *ἀλλ' ἐπαινεῖν χρὴ τὸ χαῦνον τοῦ στεφάνου καὶ ἁπαλόν.* Eſt *χαῦνον* proprie *inflatum*, *tumidum*, *fungoſum*, tum *molle* ac *fluidum*, nunc *tenerum* ac *molle*.

e) Quod cum non perſpectum eſſet, tabula parum ſcite a Vigenerio eſt expreſſa. *Comum* ceteroquin nusquam alibi memoratum vel exhibitum meminimus, praeter-

Omnino, ſi Philoſtratus veram tabulam ante oculos habuit, dubitari poteſt, an recte Comum in ea exhiberi cenſuerit; non minus enim de Somno aliquis cogitare potuiſſet, niſi forte corolla obſtare videbatur. Verum Genii coronis cincti et alibi occurrunt: Tibull. II, 2, 6. Genius — *Cui decorent ſanctas mollia ſerta comas.* Et I, 7, 52. Genius *Et capite et collo mollia ſerta gerat.* Genius diademate cinctus obuius eſt in numis familiarum; et Genius capite laureato vrbis Catinae extat apud Principem de Biſcaris *f*). Etiam *Hymenaeus* face et capite coronato inſignis eſt: Ovid. Ep. VI, 44. *Pronuba Iuno adſuit et ſertis tempora vinctus Hymen:* quomodo exhibitum eum videre ſe putabat WINCKELMAN. *Mon.* tab. CXI. p. 154. adiuncto Heſpero; etſi Genius, face altera ſublata, altera manu facem extinguenti ſimilis, vix Hymenaeum referre poteſt. Verum *ſomnolentum* Hymenaeum in noſtra tabula mali ominis et nouae nuptae abominandum eſſe dixeris: multo magis foribus thalami adſtantem: etſi eo nomine ſignum inſignitum eſt in Oxon. Marmor. tab. XIII. iuuenili ſpecie, alata, manu faci inuerſae innixa, dormienti ſimile. Somnum dixeris; nam vbique de Morte cogitare non licet, quoties faces inuerſas videmus. Illigatus tamen trunco

praeterquam in gemma paſſim memorata, ab Aenea Vico adumbrata, aliis tamen ignota, vt de artis vetuſtate iudicium fieri nequeat: ſtat iuuenis cum face ante fores, poteſt ideo nec minus Hymenaeus eſſe. Repetita eſt gemma ab Auguſtino et Maffeio vol. III. tab. 83. Alius eſt Comus Pindari; non comeſſantium, epulis factis; ſed chorum cantumque ac pompam victoris deſignans.

f) v. BARTELS *Briefe über Sicilien.* Vol. II. p. 299.

trunco appofito arcus ad Cupidinem reuocare intuentes videtur. Somnum dixeris et illud fignum binis facibus inftructum, quod Hymenaei nomine infignitum occurit e mufeo Garimberti in Caualerio Vol. II. tab. 62. male adumbratum, et capite, vix antiqui operis, ornatum.

Tabula III. Μῦϑοι. *Fabulae.* Verius *Fabula Aefopia.* Accedunt Mythi, qua fpecie, quo habitu; Philoftratus non docet, coronam frondeam taeniis religatam manu tenentes, quam Aefopo imponant. Aefopus, fedens, vt probabile fit, oculis in terram defixis, meditanti fimilis, fubridentibus oculis, tanquam fabulam contexens, circumdatus eft animantibus, quae in eius fabulis celebrantur; inter quae primo loco vulpes confpicitur; fecundo loco haud dubie lupus: qui fecundas ab eo partes agere folet. Argumentum fimplex et, fi recte iudicamus, felix *g*).

Tabula IV. Menoeceus. Argumentum petitum ex rebus Thebanis; notum vel ex Phoeniffis Euripidis. Tirefias Thebas faluas fore edixerat, fi Mars placetur, Menoeceo Creontis filio pro victima mactato, ante antrum Draconis *h*); patre ignaro, filius fuo confilio fe iugulat, apud Euripidem

g) Tabula a Vigenerio non minus male, quam fuperior illa, adumbrata eft: id quod in fequentibus haud monebimus; comparatione enim facta facile id conftare poteft.

h) v. Phoeniff. 918 fq. 938 fq. De muro fe iugulat etiam ap. Statium Theb. X, 756 fq. Cum Philoftrato fere conuenit Apollodor. III, 6. 7. — ἑαυτὸν πρὸ τῶν πυλῶν ἔσφαξεν.

pidem quidem de muro, qua parte ſpelunca moenibus ſubiacebat, iugulo reſecto; apud Philoſtratum autem ſtans ante ſpecum, latere enſe perfoſſo. [Addit hic plura, quae, qua arte reddita fuerint, non tuto licet pronuntiare. Vrbem ſeptem portarum in conſpectu eſſe ait; non, putamus, quaſi omnes ſeptem portae in conſpectu ſint. Admouentur vrbi ſeptem turmae Argiuorum; appropinquat Amphiaraus triſti vultu, quippe infauſtum euentum, vt vates, edoctus; reliqui duces manus ad caelum tollunt, propitium Iouis numen exorantes, praeter Capaneum, qui, deſpiciens propugnacula, muros adſpicit, tamquam ſcala expugnatu faciles.] Muris vrbis inſiſtunt Thebani propugnatores; Philoſtratus narrat tanquam mirabile artificium, in muris alios pleno corpore, alios dimidio, pectore vel capite tenus alios, proſpici: quae eo ſpectare videntur, quod murus in orbem procedens erat effictus, ita, vt longinquius recedentibus partibus ſtantium imminuerentur corpora *i*). [Hactenus locus

i) Ita Philoſtratus: *ἀναλογία ταῦτα.* (non neceſſe, *ἀνάλογα* ſcribere) *δεῖ γὰρ κλέπτεσθαι τοὺς ὀφθαλμοὺς, τοῖς ἐπιτηδείοις κύκλοις συναπιόντας*· h. e. *fallendi ſunt oculi, progredientes per ea, quae in eadem linea poſita ſunt*; nam haec deminui optica fraude neceſſe eſt. Minus bene Olearius ſubiectum conſtituebat *ἄνδρας*, ita vt nec ſenſus nec ratio grammatica ſibi conſtaret. [Paullo ante: Καπανεὺς *δὲ τὰ τεύχη βλέπει, περιφρονῶν τὰς ἐπάλξεις, ὡς κλίμακι ἁλωτάς.* poſſis ſuſpicari *περιφρονεῖν* h. l. eſſe, obſeruare, non, deſpicere; modo de eo vſu ſatis conſtaret. Quod *λοχαγοὶ δεδίασι ταῦτα* (f. *ταὐτὰ*), reſpicere videtur mala omina quae ſe obtulerant. — *καὶ τὰς χεῖρας εἰς τὸν Δία αἴρουσι.* gloſſema *εἰς τὸν οὐρανὸν*, vt cod. Laud., habent quoque codd. Guelph. et inf. *εὐαγγελία* pro *εὐπαγία*, quod

locus eſt memorabilis ad diſputationem de perſpectiua lineari et optica veterum in picturis. Cum Menoeceus facinus ediderit, quod animum magnum et fortem prodit, pictor elaborate corpus robuſtum et validum effinxerat.]

Tabula V. Nilus. Pictura haec haud abludit a ſigno Nili, quod nunc in Muſeo Pioclementino viſitur, ſedecim pueris (Πήχεις, *cubitos*, eos appellat Philoſtratus cum Luciano) circa deum ludentibus, ad deſignandam menſuram Nili auctus, felicem prouentum frugum promittentis, ad exemplum ſtatuae a Plinio memoratae (lib. XXXVI, 7, 11.) in templo Pacis. Varii ſunt puerorum luſus, accommodati huius aetatis ingeniis et praeclare inſeruientes arti variandae. Abeſſe ait ſophiſta crocodilos et hippopotamos, ſcilicet qui pueros perterrefacere poſſent; quibus tamen alias Nilus declarari ſolet. Acceſſerat in pictura aliquid, quod in ſtatua non erat: Nilo ex aduerſo apparet daemon

quod Olearius ſubſtituit. In verbis: *διαφράττει δὲ αὐτὸ (τὸ μειράκιον) στέρνοις εὐχφέσι* mirum vitium eſt in Gud. 25. *εὐβαφέσι*.] Diſertus eſt ſophiſta in iuuenis ſpecie ac forma; *corpus athleticum* per partes deſcribit: de colore eſt: *οἷον τὸ τῶν μελιχρόων ἄνθος· οὓς ἐπαινεῖ ὁ τοῦ Ἀρίστωνος*: Plato de Rep. V. p. 474. (p. 55. Bip.). Legerat adeo non modo Plutarchus de auditione p. 45. A. verum etiam Philoſtratus, in Platone *μελιχρόους*, non *μελαγχλώρους*, vt in eo editum legimus: idem tamen Plato, cum *ὑποκοριστικῶς pallidos μελιχρόους* appellari ait, alio eos ſignificatu videtur dixiſſe, vt ſint *ſubflaui*, quam Philoſtratus, qui accepiſſe videtur de *fuſco* colore, qualis eſſe ſolet robuſtorum adoleſcentum, ſub dio ſe in palaeſtra exercentium. Conuenit hoc cum Lucretiano IV, 1154. *Nigra μελίχροος* eſt.

daemon Nilo praeſidens, ingenti ſpecie: quem reſpiciens Fluuius ſupplex precari videtur, vt aquarum incrementa ex voto largiatur *k*).

Tabula VI. Amores. Sunt luſus Amorum; artis ſatis ingenioſae; diſpoſitio tamen totius operis iuſta, ad certa praecepta facta, haud occurrit. Sunt varia per aream diſperſa ſymplegmata; modo cateruae, modo plures pueri inter ſe ſociati. Quod facile probes: geritur res in viridario, quod rhetorice deſcribitur *l*). Amores circumuolitant, alis verſicoloribus, caeruleis, puniceis, aureis, alii arborum ramis appendentes pharetras ſuas; ſtratum ſolum amiculis variegatis, quae ad leuandum corpus abieciſſe videri poſſunt, cum calathis ad colligenda poma. Alii choreas agunt, diſcurrunt, dormiunt,

k) [Phantaſma hoc daemonis fontibus Nili inſidentis et aquas, aquarii caeleſtis more, effundentis; petitum eſt ex Pindaro: v. Fragmenta Pind. Incerta p. 125. XC. qui eum Ganymedi aſſimulauerat. Porro in princ. cap. *προσάγεται οὖν καὶ οἷον ἔρχεται αὐτῷ ἐκ τοῦ ὕδατος βρέφη ἁπαλὰ καὶ μειδιῶντα.* In binis codd. Guelpherb. eſt pro *αὐτῷ*, *αὐτοῖς*: vt ad *Αἰγυπτίοις* referatur. Inferius: *ἐν Αἰθιοπίᾳ δὲ, ὅθεν ἔρχεται* Nilus. Guelph. 25. Gud *ἄρχεται.* Paullo ante eſt locus, in quo haereas: pueri Nilo inſident; at ille iis flores progignit, *ὡς στεφάνους τε ἀπ᾿ αὐτῶν διαπλέκοιεν, καὶ καθεύδοιεν ἐπὶ τῶν ἀνθέων, ἱεροὶ καὶ εὐώδεις.* quid *ἱεροὶ*, dixeris? Leg. *διεροὶ*, roſcidi, inter flores, et fragrantes, ipſi pueri. Video Wakefield in Add. ad Moſchum corrigere *ἵμεροι.* quid tamen tunc *εὐώδεις*?]

l) [In verbis *μῆλα — προσάγονται τὸν ἑσμὸν ὅλων τῶν Ἐρώτων* apertum vitium eſt *ὅλων*, pro *τὸν ἑσμὸν ὅλον Ἐ.* Paullo poſt pro *μονονοὺ*, eſt in codd. Guelph. *μονονουχί.*]

miunt, pomis vefcuntur. Inter ceteros duo fe mutuo pomis petunt, alter iaciendo, alter iacta excipiendo; alii duo fe petunt fagittis: quorum iltos fophifta interpretatur de iungentibus amorem *m*), hos de amore alte in pectus defcendente, ita vt conftantiam promittat: alii funt luctantes, alii leporem venantes *n*).

Eft in extrema tabula in profpectu rupes cum antro, quod Veneris effe, donaria cum titulo in foribus fufpenfa, fpeculum argenteum, fandalia aurea

m) Alter *Φιλήσας*, *amans* (non, vt Olear. accipit, *exofculatus*) alter *ὡς ἀντιφιλήσων*

n) In vtroque rhetor admodum verbofus eft. Lucta in eo eft obferuatu digna, quod, etfi lufus cauffa illa fit, tamen luctantes fibi mutuo dolores creant, alter intorquendo digitum, alter mordendo aurem. Quo forte dubitationi occurri poteft in interpretando nobiliffimo fymplegmate Florentiae feruato, quo duo Niobes filios exhiberi luctantes probabile fit; nifi quod exercitationi et lufui non conuenire videtur violenta brachii intorfio, qua alter victum ad confeffionem victoriae adigit. Mira Olearius comminifcitur in verbis *εἰς πνίγμα ἀπολαμβάνει*; accipimus fimpliciter dictum: eum *comprehendit, tanquam fuffocaturus*, feu, vt eum fuffocet; et de digitis, vno ex iis reflexo, *quo fit vt reliqui non amplius firmiter tenere, neque tenaciter inhaerere poffint*: *μεϑ' ὃν οὐκέτι οἱ λοιποὶ ἔχουσιν, οὐδὲ εἰσιν* (an pro *μένουσιν*?) *ἐν τῷ ἀπρίξ*. Poterat fufficere *οὐκέτι ἔχουσι* (*tenent*) *ἀπρίξ*. [Lepores vtroque fexu potentes, et ex iis philtrum, illuftrat Olearius haud male. In verbis; *λέγεται μὲν οὖν περὶ τοῦ ϑήλεος, ϑηλάζειν τε αὐτὸν ἃ ἔτεκε* etc. Eft *τὸ ϑῆλυ*, ideoque leg. *αὐτό*. Sicque in Guelph. 23. Gud. In feqq. *σὺ δέ μοι, τὴν Ἀφροδίτην βλέπε. ποῦ δὲ, κατὰ τί τῶν μήλων, ἐκείνη*; vbi illa et qua parte pomarii!" Ita lenior oratio, quam quod Olear. pofuit, *ἐκείνῃ*. Sunt *τὰ μῆλα* pro *ταῖς μηλέαις* dicta.]

aurea, et aureae fibulae arguunt; tum Amores pomorum primititas deae ferentes et vota facientes.

Tabula VII. Memnon. Memnonis ab Achille caesi, corpus in medio Aethiopum, qui circumstant, et planctus faciunt, positum est. Locum apparet esse castra Troianorum, e longinquo Troiam vrbem. Memnon insignis est ingenti corporis specie, capillis densis ac crispis, vultu virili, prima lanugine. Nigredo corporis nitore aliquo se commendat *o*). Dies iam est vesperascens, coelumque subnigrum; ita vt locum habeat, quod narratur Aurora filium clam surreptum in Aethiopiam abduxisse; [conspicitur in extrema tabula concursatio hominum et, in aliquo terrae loco, tumulus, non Memnonis; nam is in Aethiopia in saxum nigrum versus est *p*).]

Tabula VIII. Neptunus et Amymone. Neptunus mari inuehitur insistens currui iunctis hippocampis, profecturus ad Amymonen vnam e Danai filiabus rapiendam: illa hausta ex Inacho aqua rediens conspectu dei perterrita, stans attonita, vrnam, quam portat, manu sibi effluere haud sentit,

o) *τὸ ἀκράτως ἐν αὐτῷ μέλαν ὑποφαίνει τι ἄνθους*: scil. *ἄνθος* est in omni colore, inprimis in purpura, splendor coloris. [In pr. cap. *τὰ ὅπλα δὲ αὐτοῖς ἀπόκειται.* Gud. 25. legit *ὑπόκειται*.]

p) Ita enim putamus constituenda esse haec picta, quae rhetorice sunt exornata. [Ait deos ferri nubibus, Auroram lugere filium, et contristare Solem, et Noctem orare, vt ea tempus suum anteuertat et exercitum inuoluat, vt ipsa possit filium surripere, Ioue haec annuente. *Καὶ ἰδοὺ*, pergit, *ἐκκέκλεπται, καί ἐστιν ἐπὶ τέρμασι τῆς γραφῆς σπουδὴ, καὶ κατά τι τῆς γῆς τάφος, οὐδαμοῦ Μέμνονος.* nisi fuit, *οὐδαμοῦ Μέμνων.*]

tit. Argumentum nec iniucundum nec tractatu indignum. Ceterum mare candido colore pictum erat, fcilicet fluctibus fpumantibus, auro tamen circumcirca fulgens ex caeli ferenitate *q*).

Tabula IX. Paludes. Chorographiam effe puta, cuius generis tam pauca exempla memorantur inter antiquae artis opera. Eft conuallis irrigua montibus vtrinque inclufa, plantis, quae loca irrigua amant, virefcens. Montes autem variis arboribus confiti funt, quae diuerfae naturae folum arguunt, tenuis, argillofae, faxofae, pinibus, cupreffis, abietibus. A montibus defcendunt riuuli et incertis flexibus vallem pererrant. Aquis innatant aues aquaticae, anates, anferes, ciconiae, non vno motu et habitu. Colliguntur aquae e limpidiffimo fonte in pifcinam, cui innatant cygni, quibus Amores infidentes lufus varios exercent. [Cernitur Zephyrus, iuuenis alatus, tanquam cygnorum cantibus adfpirans: quo ftatu exhibitus

fuerit,

q) Quae adduntur de fluctibus iam fe tollentibus et incuruantibus in arcus modum, fub quo deus potiatur amplexu puellae, rhetoris funt, non pictoris. Refpexiffe Philoftratum notum locum Homeri Iliad. N. 17 fqq. manifeftum fit; non tamen cum poetae reprehenfione, quod Olearius autumabat: difcrimen tantum indicat, quod in poeta equi χαλκόποδες. in tabula funt hippocampi, [vngulis fuperficiem maris radentes et nautes (ναυτικοὶ et glauci et delphinis plane fimiles. Porro de his hippocampis funt verba haec: ἐνταῦθα δὲ ἱππόκαμποι τὸ ἅρμα. quod per fe poteft ferri in Sophifta: funt illi vectura, vehunt currum; amplectenda tamen eft emendatio Iacobfii Tom. II. Exerc. p. 75. fophiftico acumine digna: ἱππόκαμποι τὰ οὐραῖα. inferiori parte.]

fuerit, non memoratur r).] In prospectu est amnis s), ripis palma in aquam prolapsa iunctis, pro ponte, quo incedunt capratii et pastores ouium cum gregibus; palmam marem esse sophista contendit, quae alteram palmam feminam in aduersa ripa natam appetens demiserat se ad eam attingendam et fecundandam; quandoquidem vtriusque sexus arbores in mutuos amplexus ferri et puluere maris feminam maritari ferunt.

Tabula X. Amphion. Sedet Amphion lyrae cantu saxa mouens, vt ad murum Thebarum exstruendum sponte illa accurrant. Ars rhetoris se exerit primo in lyra describenda; ita vt locus hic sit ad lyrae structuram admodum notabilis t); tum Amphion

r) [*ἐνδιδοὺς* est proprie exorsus, auspicatus (*der den Ton angibt*), vnde *τὸ ἐνδόσιμον*. Videtur Sophistae praeiuisse poeta antiquus lyricus. Est quoque apud Nicephorum Gregorium Hist. Byz. VIII. p. 205. Par. *ὡς ἂν ὑπὸ Ζεφύρῳ πρωϊνῷ κύκνοι ᾄσειαν ἐμμελές.*]

s) *ἰδοὺ καὶ ποταμὸς ὑπεξέρχεται τοῦ ἕλους εὐρὺς καὶ ὑποκυμαίνων.* putes riuulos in amnem fuisse collectos. Verum res ita traditur, ac si ex ipsa conualle prodierit amnis. [Ceterum cumulata sunt in hoc capite ornamenta rhetorica et poetica orationis. In his cygni alii narrantur cingere ripas, *ἐπᾴδοντες, οἶμαι, τὸ ὄρθιον, ὡς πρὸς τρόπου τοῖς ἁμιλλωμένοις.* Lege *τὸν ὄρθιον* scil. *νόμον*, sicque est in Guelph. 25. Gud. scriptum. Tum iungenda sunt *ἁμιλλᾶσθαι πρὸς τρόπου*, certare ad numeros musicos. Quod alias est *ὑπὸ*, vt incedunt milites *ὑπ᾽ αὐλοῦ* ap. Xenophontem; *σημεῖον τῆς ᾠδῆς* autem iunge per appos. cum *τὸν ὄρθιον.*]

t) [Affectata tamen Sophistae oratio multa obscurat. Amphion *ψάλλει. καὶ ἡ ἑτέρα χεὶρ τείνει τὸν νοῦν εἰς τὴν πηκτίδα.* quomodo dextra animum intendere potest in plectrum, quod ille dextra tenet? An *χεὶρ — τείνεται οὖν εἰς τὴν πηκτίδα.* extenditur ad plectrum, vt id arripiat, atque fides pulset. Forte tamen *τὸν νοῦν*

Amphion ipse accinit chordis; coma ei est fronti oberrans, flaua, fascia religata *u*); chlamys vario

 colore;

νοῦν spectantis intelligit. In antecedentibus testudinem ambiunt circuli ξανθοῖς τοῖς ὀμφαλοῖς, recte haud dubie; in cod. Guelph. 77. perperam est ὀφθαλμοῖς. Versus finem, vbi sedet Amphion in colliculo: cod. 71. κάθηται δὲ ἐπὶ κολωνοῦ, τῷ μὲν ποδὶ (quod praefero) κρούων ξυμμελὲς, τῇ δεξιᾷ δὲ πλήττων. non παρακλήττων.]

u) ἡ κόμη ἀναλύουσα μὲν τῷ μετώπῳ oberrans; (lubentes caremus coniectura Pierson. Verif. p. 230. ἐπιταλεύουσα) — ἡδίων δὲ μετὰ τῆς μίτρης, ἥν φασιν οἱ τῶν ἀποθέτων ποιηταὶ Χάριτας καμεῖν. ἄγαλμα ἥδιστον καὶ πρὸς ἔσχατον τῇ λύρᾳ. δοκῶ (δοκεῖ) μοι τὸν Ἑρμῆν, ἔρωτι κατειλημμένον, δοῦναι Ἀμφίονι ἄμφω τὰ δῶρα. Insunt in his, quae lectorem teneant: *mitram*, diadema puta, fasciam affabre textam, *quam poetae dicunt Gratias elaborasse*: sed sunt οἱ τῶν ἀποθέτων ποιηταί. τὰ ἀπόθετα inter modos aulodicos, secundum alios, etiam inter lyricos fuisse, satis constat, et monuit h. l. Olearius: docet Pollux IV, 65. Ad poetas tamen quomodo illi modi spectarint, vt ἀποθέτων poetae h. l. memorari possint, haud apparet; nisi sophista doctrinam affectauit, cum omnino lyricum poetam declarare vellet. [Nec meliora didiceris ex Wernsdorf. ad Himerium Or. III, 1. p. 430. quem Iacobs l. c. laudauit cum Iungermanno ad Pollac. l. c. Conueniret forte, τὰ ἀπόθετα dici carmina minus frequentata et lecta. In cod. Guelph. 77. τῶν ἀποθέτων ποιητῶν legitur. Notabo adhuc lectionem e codd. χάριτας κοσμεῖν pro καμεῖν, glossema. Male Olear. οὖσα post μήτηρ extrusit, quod tamen etiam codd. seruant; interpungendum est; ᾄδει δὲ, οἶμαι, τὴν γῆν, ὅτι, πάντων γενέτειρα καὶ μήτηρ οὖσα, καὶ αὐτόματα ἤδε τείχη δίδωσιν. quod cum illa sit genetrix omnium et mater, edat quoque ea nunc muros ex se.] Quis autem sensus in istis: ἄγαλμα ἥδιστον καὶ πρὸς ἔσχατον τῇ λύρᾳ? Vertitur: *donum acceptissimum lyraque non inferius multo.* His Graeca vix respondent. Suspicari licet legendum esse καὶ προσεχέστατον τῇ λύρᾳ *et cum lyra coniunctissimum:* quippe citha-

colore; quem Sophista cum iride comparat; vt in ipsa tabula colorem variasse credas; eminere quoque digiti videntur e tabula, qui fides tractant. Ipse Amphion insidet colliculo; solum pede ad numeros pulsat.

Hactenus in Philostrato continuata esto tela, vt et hac ex parte satisfecisse videamur officio nostro: Vos, Commilitones, satisfacite pariter vestro, vt frequentes affluatis sollennibus, bona verba dicatis faustumque rerum cursum precemini, praeeuntibus iis qui e cathedra verba facturi sunt. PP. pridie Kal. Septembr. cIↃIↃccxcvi.

citharoedo solenne; tam praeclarum, vt vtrumque, lyra et diadema, cum chlamyde, de qua statim agitur, ab Mercurio donatum esse videri posset Amphioni, tanquam dei amasio. [Hanc suspicionem video nunc firmatam codice Gudiano, in quo diserte ita legitur, etiam in cod. 82. Vtque ex Iacobs l. c. disco, ita iam coniecerat Koen ad Gregor. p. 85.] In descriptione pulsatarum fidium verba: *τῇ δεξιᾷ παραπλήττων τὰς νευρὰς ψάλλει, καὶ ἡ ἑτέρα χεὶρ ἐν ὀρθαῖς ταῖς τῶν δακτύλων προβολαῖς, (supple, ψάλλει.) ὅπερ οἶμαι πλαστικὴν ἀπαυθαδιεῖσθαι μόνην. quod solam fingendi artem exprimere ausuram, credo.* Olearius bene monet, cum his parum conuenire antecedentia, si vertantur: *altera manus recta protensos habet digitos* hoc sensu, vt admoueantur digiti fidibus, protenti illi, adeoque *ὀρθαῖς προβολαῖς.* etsi sic etiam *προσβολαῖς* accommodatum esset; nam admouentur, *προσβάλλονται*, digiti protenti fidibus pulsandis. Nihil in hoc esse, quod miretur aliquis pictura exprimi posse; at esse aliud, quod Philostratus mirationem facere dicere potuit: *extare visos esse et prominere tabula digitos*, non secus atque statuaria extantia ac prominentia reddere potest; quod v. c. mirati sunt veteres in Apellis tabula: *digitos eminere videri et fulmen extra tabulam esse.*

III.

III.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
PRORECTOR
CAROL. FRIDER. STAEUDLIN D.
CVM SENATV
SVCCESSOREM
IN
MAGISTRATV ACADEMICO
IVSTVM FRID. RVNDE D.
CIVIBVS SVIS
HONORIS ET OFFICII CAVSSA
COMMENDAT
IN KALENDAS MARTIAS cIↄIↄccxcvII.

Philostrati Imaginum illustratio.
Particula III. Tabulas Lib. I. XI - XVII. complexa.

Cum temporis, quod nobis viuentibus effluit, in partes suas maiores minoresque dissecti ac dispositi, vtilitates sint plurimae: habet ea res etiam hoc beneficii, vt partim rerum, eodem cursu perpetuo et continuo eodem tenore decurrentium, taedium animis eximatur, partim certis tanquam spatiis subsisti atque dispici possit; quantum cursus emensi simus, quantum emetiendum restet, quae sint spes, quae vota; quae rationis consilia, quae prudentiae; inprimis autem ad animi pietatem

magnum in his temporum diſcretis interuallis eſt inuitamentum, magnum quoque incitamentum, cum, his temporum notis facilius poſſit recenſus inſtitui et in ſummam colligi, qui progreſſus in vitae emendatione, virtutis ac bonae mentis litterarum, que ſtudio ſint facti *a*); qua fide, quo fructu ad nos ipſos, ad rempublicam, eiusque partes, quae nobis mandatae ſunt, res ſint geſtae ac curatae; quae tandem bona optimi numinis indulgentia intra certi temporis fines in nos cumulauerit. Habent itaque hoc quoque boni ſemeſtrium horum decurſuum academicorum interualla, cum in lectionibus publice proponendis habendisque, tum in magiſtratu academico ſumendo ac deponendo, quod vel inuitis aut alia agentibus offert ſe recordatio ac recenſus eorum, quae per ſemeſtre hoc tempus in republica geſta, acta ac curata ſint; tum cogitatio deducatur neceſſe eſt ad felicitatis noſtrae conſiderationem, quod, bellicis calamitatibus a tot inde annis Germaniae fines miſere vexantibus, nobis adhuc licuit in otio ac ſecuritate viuere, bonarum litterarum ſtudiis vacare et armis vndique ſtrepentibus pacis tranquillitate frui. Quid? quod res noſtra academica multis bonis aucta et locupletata eſt, inque his vno inprimis magnoque beneficio, quod legum academicarum noua recognitio curata et emendatius earum digeſtum euulgatum eſt; quod enim prudentiſſimi quique viri ſaepe monuere, legum poſt aliquot annorum interuallum perluſtrandarum, et aliarum expungendarum aliarum

a) [Secundum Pythagoreum illud: *πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη.*]

aliarum temporum viciſſitudinibus et rationibus accommodandarum neceſſitatem in rep. ſuboriri: hoc multo magis in republica academica locum habet. Docuit etiam ſtudium huius generis ſubtilius, eſſe leges tanto meliores, quo ſint pauciores ac breuiores; magnum contra malum eſſe, ſi leges ad magnum numerum excreuerint *b)*: cum tamen tempora ſubinde aut ferant aut flagitent noua decreta, quae ſeu euentus ſeu caſus ſeu metus poſtulare videatur: ſumma cum laude praedicandum eſt ſummorum, qui res noſtras curant, virorum ſtudium, quo legum codici repetitae praelectionis prouiſum eſt, adhibitis in conſilium viris ex noſtro ordine prudentiſſimis, reip. amantiſſimis, inque his iuris peritiſſimi viri, cuius nobis nunc indicendus eſt magiſtratus academicus, quem craſtino die bonis auſpiciis ingreſſurus eſt,

IVSTVS FRIDERICVS RVNDE D.

C 5 ſpecta-

b) Multae ſunt veterum hanc in rem ſententiae egregiae, iam primum ipſius Platonis: *παρ' οἷς πολλοὶ νόμοι καὶ δίκαι, παρὰ τούτοις καὶ βίοι μοχθηροί.* Et notum illud: *corruptiſſima republica plurimae leges.* De breuitate autem Senecae notus locus Ep. 94 (p. 704 ed. Lipſ.) *Legem breuem eſſe oportet, quo facilius ab imperitis teneatur, velut emiſſa diuinitus vox ſit; iubeat, non diſputet etc.* Et de legibus ſaepe nouatis iſtud trochaicum:

Lex ſaepe innouata, quamuis ſit bona, eſt peior mala,
Nec memoria elabatur neceſſe eſt alterum:
Nil valent, niſi et cuſtodes nactae ſunt, leges bonae.

[Hoc quidem poſtremum illud eſſe videmus, quo plerumque optima inſtituta, primum languore, tum tanquam tabe correpta, intereunt. Tanto difficilior eſt aſſidua inſpectio et conſtans diſciplinae ſeueritas, quam bonarum legum condendarum ſagacitas et prudentia.]

ſpectatus ille vobis, Ciues, iam antea magiſtratu magna cum laude geſto, nobis autem per omne tempus, amore academiae, et iuſti rectique cuſtodia, ea cum ſeueritate quae a legum ac iurium perito proficiſci poteſt ac debet. Magiſtratum itaque eius fauſtum proſperumque vobisque, commilitones, fructuoſum decurſum eſſe habiturum, cum ominamur, tum animo praeuidemus et tanquam pignore poſito ſpondemus.

Quae ex officii nobis impoſiti ratione cum iam ſint expedita ac peracta: faciemus id, quod grauioribus curis expediti facere ſolemus, vt ad leuiora delabatur ſermo, et, cum propoſita ſemel ſit huic ſermoni tabularum, quas Philoſtratus rhetorico fuco plerumque ornauit, ſaepe corrupit ac deformauit, expoſitio ad artis normam inſtruenda: agite redeamus ad hanc quam exorſi nuper eramus telam, non iam detexendam, verum, vt res ferent, iterum iterumque in manus ſumendam atque bono cum deo aliquando pertexendam. Perventum erat in ſuperiore commentatione ad tabulam vndecimam libri primi.

Tabula XI. Phaethon. Cum in hoc commentandi inſtituto non de fabulis, ſed de arte ac modo, quo illae ingenio artificis per lineas et colores redditae fuerint, agatur: aliena eſſet omnis doctrinae oſtentatio cum in expoſitione fabulae, tum in eius illuſtratione; attingenda ſunt ea tantum, quae cum conſilio coniuncta ſunt et argumento illuſtrando inſeruiunt; itaque nec in verbis Philoſtrati opera occupata eſſe poteſt ac debet, niſi quoad

ipſa

ipsa res id postulat; cuius tamen generis pleraque in marginem reiicientur Fabulam itaque de Phaethonte haud commemoramus, neque eius originem probabilem diuersarumque fabularum confusionem; qua compages ea concreuit, quam Ouidius aliique exposuere, quamque auctor noster sequutus est, attingimus; speciem ipsius tabulae exhibemus: id quod, cum alias raro id sequi liceat, in hoc capite Sophistae ipsius verbis magna ex parte facere licet. Quod itaque caput et summam tabulae coustitueret, esse debuit *currus* et *Phaethon*; "Caelestia turbata; medio die suboritur nox; solis orbis in terram defluens stellas trahit. Horae, quae caeli portas seruant, in tenebras sibi occurrentes ruunt" *c*). Equi, iugo excusso, oestro aguntur. Terra (feminae scilicet habitu, vt saepe occurrit, etiam in Onyche Brunsuicensi, humi recumbens) iam in eo est vt deficiat, et palmas ad caelum tendit, igne in eam cum impetu ruente *d*). Excidit curru adolescentulus et praeceps ruit, comam ambustus et fumo iam suffocatus *e*). In Eridanum

c) *Αἱ δὲ Ὧραι, τὰς πύλας ἐκλιποῦσαι, Φεύγουσιν εἰς τὴν ἀπαντῶσαν αὐταῖς ἀχλύν.* Tenebras subortas versus orientem volui sic necesse est. [At prius illud in pictura portentosum esse debuit: Sol in terram pronus cum stellis cadentibus; quod rudis seriorum ars in Iudicio nouissimo, quod appellamus, pingendo sequuta est. Nec vero apparet, quomodo artifex *Solis orbem* (*ἡλίου κύκλον*) apponere potuerit; cum ille Phaethontem Solis curru inuectum et ex eo solis lucem spargentem exhibere debuerit.

d) Ornault haec Ouidius Met. II, 272 sqq.

e) Τὰ *στέρνα ὑποτύφεται* non: *inflammatus pectora*, vt vertitur latine. Ouid. Met. II, 229-232. *Feruentes*

danum autem delabitur, (fabulosum illum priscae vitae et priscorum poetarum amnem; (v. Herodot. III, 115.) quem seriores minus bene in Padum mutarunt; de quo nec Sophista cogitasse videtur). [Quae sequuntur: amni innatare cygnos; iamiam canentibus similes: quam fabulae partem multis ille modis ornat, rhetoricae ostentationi forte conuenienter *f*), magis quam arti: haec inquam, ad picturam haud spectant, quod Interpretes

tes auras, velut e fornace profunda, Ore trahit, — calidoque inuoluitur vndique fumo. Idem 319. *At Phaethon, rutilos flamma populante capillos, voluitur in praeceps etc.*

f) Est enim rhetoricum aliquod pigmentum, quoties cygnorum canentium mentio fit. *Zephyri auram adspirantem* commemorari: vt sup. in Paludibus, tab. IX. add. inf. XX. princ. Affrictum hoc pigmentum passim sophistarum fucatae orationi; vt Himerio Or. XIV. 7. σιγᾷ καὶ κύκνος παρὰ Καΰστρῳ, ἑτέρου τινὸς ἀνέμου πνεύσαντος. ἀλλὰ — αὐτὸς περιμένει τὸν Ζέφυρον, ὑπ' ἐκείνῳ μόνῳ βουλόμενος τὴν ἑαυτοῦ μουσικὴν ἐργάζεσθαι. Praeiuit his deliciis Anacreon Hymno in Apollinem; (ed. Fisch. p. 328. ed. 93.) ἅτε τις κύκνος Καΰστρου πολιοῖς πτεροῖσι μέλπων ἀνέμου σύναυλον ἠχήν. In verbis nostri loci difficultas est: Ζεφύρῳ τε χρήσονται (cygni) πρὸς τὴν ᾠδὴν, ἐλαφρῷ καὶ ἐνοδίῳ· λέγεται γὰρ ξυναυλίαν τοῦ θρήνου τοῖς κύκνοις ὁμολογῆσαι. ταῦτά τοι καὶ πάρεστι τοῖς ὄρνισιν· ὥστε ὥρα καὶ ψάλλειν αὐτοὺς οἷον ὄργανα. Versa sunt: *Zephyro autem ad hanc cantilenam vtentur facili atque obuio* (ἐνοδίῳ: non clarum, quo sensu; an de vento leni terrae superficiem, herbas et flores, perstringente? Sed legendum, εὐδίῳ, vt Ζέφυρος εὔδιος fit lenis, qualis sereno caelo esse solet: vt ex Xenoph. H. Gr. I, 7, 39. laudatur, ἐπεὶ ὁ ἄνεμος εὐδιαίτερος ἦν. et ἐκ δ' ἀνέμοιο εὔδιοι αὖραι Apollon. I, 521.) *dicitur enim ille ad lessum ipsum conspirare. Haec itaque in auium istarum quoque natura sunt; vt et expectandum sit, vt perinde atque organa canant.*

tes credidere; et ipsi prima lectione arripueramus; sed interponuntur haec a Sophista tanquam futura, et ex hoc Phaethontis casu euentura, quandoquidem Cycnus, eius cognatus et amator, luctu ac desiderio eius in olorem est mutatus: a quo cygnorum genus ortum habuit *g*).] In ripa adstant sorores Phaethontis, Heliades, iam radicibus in terra fixis, manibus in ramos exeuntibus, et supra caput eminentibus populeis frondibus; lacrimae autem aureae sub palpebris emicant, succinum referentes *h*). Lacrimatur quoque Fluuius supra aquas emer-

g) [Verba Philostrati sunt: Phaethon ποταμῷ τε Ἠριδανῷ ἐμπεσεῖται, καὶ παρέξει μῦθόν τινα τῷ ὕδατι. κύκνοι γὰρ δὴ, ἀναφυσῶντες ἡδὺ, τὸ ἔνθεν (h. e. κατὰ τὸ ἔνθεν) καὶ (hoc interpositum in codd. et edd. omissum ab Oleario) ποιήσονται ᾠδὴν τὸ μειράκιον. pergit: et olores casum hunc Καΰστρῳ καὶ Ἴστρῳ ᾄσονται. Istro cycni additi videntur ex fabulis Hyperboreorum. Piersonus suspicabatur καὶ Ἴστρῳ natum esse ex antecedente Καΰστρῳ.]

h) Καὶ ἡ γραφὴ ταῦτα οἶδε. ῥίζας γὰρ βαλομένη (sc. ἡ γραφὴ) ταῖς κορυφαῖς, τὰ μὲν εἰς ὀμφαλὸν δένδρα αὐταῖς, τὰς δὲ χεῖρας ὄζοι φθάνουσι. haec sensu carent, non enim *verticibus*, sed *plantis* radices tribuuntur. Leg. ῥίζας γὰρ βαλομένη ταῖς κόραις. *puellis radices subiiciens.* Ouid. l. c. II, 346 sqq. Iacobs Exerc. T. II. p. 80. coniecit ῥίζας γὰρ βαλομένη ταῖς παρυφαῖς, vt limbus puellae abierit in radices. Iam in lacrimis pictorem valde subtilem fuisse necesse est; nam aliae lacrimae in pupillis caesiis haerentes aucto hinc fulgore radiabant; (τὸ δὲ ταῖς παρειαῖς ἐντυγχάνον δάκρυον μαρμαίρει περὶ τὸ ἐκείνων ἔρευθος. in codd. est ἀκτῖναις); aliae in genis ipso rubore lucebant, τὰ δὲ στεγάζοντα κατὰ τοῦ στέρνου, χρυσὸς ἤδη. Corruptum στεγάζοντα, leg. στάζοντα *in pectus stillantia* [habent quoque hoc codd. Guelpherb.]. Nam δάκρυα στάζειν aliquis dicitur, et quoque τὰ δάκρυα στάζει, *defluunt.* Sic

emergens *i*), et sinum expandens tanquam Phaethontem casurum iamiam excepturus. Quomodo pictor in incendio reddendo versatus sit, quemque splendorem vel lucem ceteris inde affulgentem reddiderit, nihil memorat Sophista *k*).

XII. XIII. Bosporus. Piscatores. [Non satis diserte haec exposuit Sophista; sintne duae inter se diuersae tabulae; vt fere in codd. et edd. disiunguntur; vt piscatio thynnorum in freto alterius tabulae argumentum constituat; an, quod pro-

Sic ap. Eurip. *δακρύοισι κόρας στάζω.* Lucian. de Electro pr. narrat *ἀποστάζειν ἔτι αὐτῶν δάκρυον δῆθαν τὸ ἤλεκτρον.* Ad rem compara Apollon. IV, 603 sqq. vbi *ἀμφὶ δὲ κοῦραι Ἡλιάδες ταναῇσιν ἐλιγμέναι αἰγείροισιν*, vt nunc legitur, antea *ἐφήμεναι*, et *ἀείμεναι*, fuisse videtur *ἐνημμέναι*, ab *ἐνάπτω*, innecto, *implico.*

i) *Θρηνεῖ καὶ ὁ Ποταμὸς, ἀνέχων τῆς δίνης.* Non bene versum: *luget fluuius verticem suum cohibens.* [Τὸ γὰρ σχῆμα δεξομένου habemus ex emendarione viri docti ap. Morell. nam codd. et edd. *χρῶμα.* Sequitur: *τὰς δὲ Ἡλιάδας γεωργήσαι αὐτίκα* (scil. fluuius Eridanus), elaborabit Heliadas, h. e. earum lacrimas, vertendo eas in succinum. *γεωργεῖν* vsu seriorum, inprimis Patrum.]

k) Phaethontis casus paucis artis monumentis expressus ad nos peruenit. Borghesium marmor ap. Winckelm. Mon. ined. t. 43. ad Ouidii fere exemplum compositum esse dixeris; arte commendant se gemmae aliquot, sed dubiae antiquitatis. Heliades, Phaethontis sorores, in Accoleiae familiae denariis obuiae sunt, cum P. Accoleii Lariscoli nomine. Scopas ap. Plin. XXXVI, 4. S. 7. fecit Venerem, Pothon et *Phaethontem, qui Samothrace sanctissimis caerimoniis coluntur.* Noli tamen hic de nostro Phaethonte cogitare; erant enim hi Samothracica numina Cabiris substituta seriore religione.

probabilius fit,] vtrumque caput vnius eiusdemque tabulae argumentum conſtituerit, varium et multiplex, nullo cum iudicio, nulla arte, quantum aſſequi licet, diſpoſitum. Eſt tabula genus *Chorographiae:* Proſpicitur Boſporus Thracicus cum littorali plaga Aſiae; quem proſpectum inde ab vrbe Conſtantinopoli omnes, qui ea loca adiere, ſatis laudare nequeunt; nec tamen, quantum intelligi poteſt, ad naturae veritatem memoratus ille eſt, ſed ingenio plura, paſſim obuia, in vnum cumulante. Proſpectus in tabula fit e littore Europae. Vt breuiter ſummam complectamur: Ab hac parte venantur pueri equis inſidentes, et cum feris captis in Aſiam traiiciunt; alia proſpicitur domus amoena, alia domus in ipſo littore haerens, e praerupto ſupra mare prominens, a muliere inhabitata; et ſubter ea in mari amatorum naualis comiſſatio ſeu luſus; procul in terra armenta, venatio, aratio, amnis, lacus, fontes; extrema claudit templum cum pharo; tum piſcatio thynnorum in ipſo freto. Haec tam varia quomodo in vnum argumentum collecta ac diſpoſita fuerint, ex Sophiſta non ſatis aſſequimur.

Sunt adhuc ſigillatim nonnulla adiicienda aut monenda. Primo venantes pueros inclamant mulieres eorum vitae timentes: quod additur, nauem eos transuehere in littus aduerſum, et ibi iam ancoras iacere, hoc non niſi, dum alii curſu verſus littus contendunt, aliis traiectu iam facto nauem ad alterum littus appellentibus, indicatum eſſe potuit; tendunt hi ad domum admodum amoenam ſitu

situ et structura *l*). Porro in littoris parte paullo editiore stat Amor digitum in mare intendens. Quis ex his assequatur, quod significatum esse voluit pictor: puellam cum amatore, omni spe potiundi votis suis abscissa, ex hoc scopulo mutuo amplexu se in mare praecipitasse. Alia domus a puella inhabitatur, quae, vt procos euitaret, in solitudinem hanc se abdiderat; sed ecce amatores nauibus domum in abrupto stantem obsident comissantium in morem. [Voluitne Sophista duas puellas, alteram castam, alteram procacem, exhibere *m*)? Erat inde prospectus in interiora continentis: pascua cum armentis, agricolae, venatores cum amnibus, paludibus, fontibus.] Extrema tabulae

l) Pulcerrima res in ea esse fertur porticus: *τὸ δὲ κάλλιστον αὐτῆς, ἡμικύκλος περιέστηκε στοὰ τῇ θαλάσσῃ. ad littus extructa porticus mare ambiens*, ergo, qua mare sinum facit? et ante domum? ad frigus scilicet captandum et ad prospectus voluptatem. [Tales porticus conspiciuntur in tabulis Herculanensibus.] Narrat porro, porticum exstructam esse lapide cerei coloris; esse enim in Phrygia fontem calidae aquae, qui, si imbribus augetur, lapicidinam inundat, et (partibus suis metallicis) varios lapidibus colores obducit." [Hic vtique locus memorabilis est de certo marmoris genere, eiusque natura: aliunde non nota. Abundavit autem Phrygia marmoribus, quorum nobile genus Synnadicum; de quo v. Strabon. XII. p. 865. A.]

m) [Procax puella et illudens amatoribus *χλιδῶσα τοὺς ἐρῶντας, καὶ οὐ πλεῖν μόνον ἀλλὰ καὶ νεῖν ἀναγκάζουσα.* Leg. *ὡς οὐ πλεῖν.* Sicque tres codd. Guelpherb. Tenuiora sunt, quod in princ. capitis in codd. additur *καὶ, παρακαλεῖν δὲ καὶ τοὺς ἵππους.* Postea: *γένεσις ἐκ πηγῆς τῷ λίθῳ*, vnus Guelph. *πηγῶν.* paullo ante haec: *κηροειδὴς ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ λίθου* suspicari licet fuisse *ἀπό.* In fine capitis XII. *ὡςανεὶ καὶ ἔν τι γέγραφεν.* codd. *ἔγραφεν.*]

tabulae occupat templum columnis inſtructum, tum ſpecula cum face, ſeu pharus, ad oſtium Boſpori, in nauigantium commodum *n*). Notabile ad artem eſt, quod in fine ſubiicitur: "expreſſiſſe picturam ea quae ſunt, et quae fiunt, et *quae fieri poſſint interdum;* nec tamen propter rerum copiam veritatem eſſe incurioſe neglectam, ſed id, quod proprium cuiusque rei ſit, eſſe ita elaboratum, tanquam ſi vnicum id eſſet picturae argumentum." [Bene haec ſunt dicta; aſſequi tamen haud licet, quomodo in tali tabula, in qua nullam rerum rite diſponendarum curam, nullam earum ſummam, conſenſum et concentum, animaduertere licet, iſta obſeruari potuerint.]

Iam in eadem, quod probabile ſit, tabula, et in medio freto, mare fuit repletum piſcatorum ſtudiis variis, inprimis thynnorum piſcatione, quae multis veterum memorationibus eſt nobilitata, quibus hic ipſe locus eſt annumerandus *o*). Verum nunc

n) Ita enim accipienda verba: *καὶ τὸν ἐπὶ στόματι πυρσόν.* Vnde quoque colligere licet, enarrationem locorum procedere a dextra ad ſiniſtram tabulae, et ab auſtro verſus ſeptentrionem; nam ad introitum et oſtium Freti fuit turris, et adhuc extat. Templum autem eſt putandum Veneris Marinae, aut Neptuni alteriusue deorum maris. Illud praeterea notabimus, ſub princ. cap. fretum, Boſporum dictum, *σταδίους μάλιστά που τέσσαρας* habere; cum apud Strabonem, qua anguſtiſſimum eſt, quinque ſtadiorum lib. VII. p. 492 B. ſit; et apud Plinium IV. S. 24. quingentorum paſſuum eſſe memoretur.

o) Videndus ex antiquis Oppian. Halieut. III. ſub f. Strabo VII. p. 492. 3. vbi *πηλαμύδες* iidem ſunt, Plin.

nunc de pictura agitur: Plenus est Bosporus nauigiis piscatoriis omnis generis; est qui alta de pertica, ad hunc vsum erecta in littore, in quam escendit, prospicit thynnos ex Ponto fretum intrantes et nuntiat numerum; discerni possunt in pictura piscium cateruae colore suo, eoque variato diuersis modis *p*). Iam non minor est varietas in studiis piscantium, et rerum peragendarum generibus: vnde argumentum tabulae haud iniucundum confieri debuit; modo accurate ad artis leges descriptum illud haberemus.

XIV. *Semele.* Fabulam crederes parum accommodatam esse picturae, nec multum habere quod placere possit. Cum Iupiter adiisset ad Semelen

Plin. IX, 20. Aelian. H. A. XV, 5. vbi v. Schneid. Piscationem in his locis admodum quaestuosam laudant recentes quoque scriptores, et iu his Belon Obss. I., 73., qui magnam lucem et Philostrato et Straboni affert; magnam tamen variorum piscium copiam memorat, et in his non nisi obiter pelamydes. Strabo a Chalcedonis littore auerti eas narrat; contra pelamys Chalcedonia laudata a Varrone ap. Gell. N. A. VII, 16. Atque etiamnum piscationem quaestuosam ad Chalcedonem testatur Tournefort Lett. XV. Tom. II. Verum constare fidem veteribus et recentibus, videbis apud Gyllium de Bosp. Thrac. III, 7. Nostra aetate multo magis celebrata est multorum narrationibus piscatio thynnorum in mari mediterraneo. Sed de his v. du Hamel noto libro *des Pêches*, et. in quo accurate de hac piscatione agitur, *Voyage pittoresque en Sicile* par Houel T. I tab. 27. 28.

p) Ἐν γλαυκῷ δὲ τῷ τῆς θαλάττης ἄνθει τὰ τῶν ἰχθύων χρώματα· immo ἀνθεῖ *elucent*, adeoque discerni possunt. Paullo ante intercluduntur pisces βαθεῖ καὶ κλειστῷ δικτύῳ. forte κλωστῷ, *filis contortis* et *firmo* reti; etsi κλειστῷ, clauso, non omnino absurdum.

melen ea ſpecie, qua deus eſſe ſolet, correpta igni Semele conflagrauit, Bacchus infans immaturo partu editus, femori Iouis inſuitur, donec iuſtum naſcendi tempus aduenifſet. Quis pictor haec ſibi operis argumentum poſcat aut optet! Cum tot et memorentur et ſuperſint anaglypha, quae Bacchum puerum, Nymphis traditum, ab iis nutritum, Thyonen in caelum ductam, exhibeant: Semeles caſum nusquam expreſſum meminimus; Iunonem ſub vetulae ſpecie eam in fraudem inducentem coniectabamus interdum videri in vaſis pictis. Coniecturis tamen, quae hoc vnum praeſidium habent, quod inter τὰ οὐ πάνυ ἀδύνατα ſunt, haud multum tribuimus. Videmus tamen hic narrari tabulam, quae Semeles partum exhibeat. Tempeſtate graui coorta ignea nubes vrbem Thebarum inuoluerat; conflagrat domus Cadmi, in qua extincta iam Semele per flammam conſpicitur; Bacchus disrupto matris vtero excidit; candidiore aliqua luce fulgens inter flammas cetera obtinentes, et comparatione cum ipſo puero facta obſcuriores: hactenus pictor non deſipuit, inprimis maiore lucis candore, quo deum Bacchum inſigniit. Per mediam flammam diſſilientem aliqua parte proſpicitur antrum Bacchi; (quo ille a Nymphis educabitur) antrum Nyſaeum (Νυσαῖον vel Νυσήϊον) hederis ac vitibus vndique obſeptum. Adiecta parerga ſymbolica; non enim videntur omnia, quae Sophiſta apponit, rhetorica ornamenta eſſe; terra tanquam in dei natalibus laeta efflorefcit herbis et arboribus, Pan aſſidet in monte fiſtula canens, mox ſaltaturus in Bacchi orgiis;

Cithaeron viri ſpecie hedera coronatur, non bene capiti haerente, iuxtaque eum abies et fons, quorum hic ad Actaeonis, illa ad Penthei caſum refertur *q*). Ad hunc fere modum pictura haec inſtituta

q) Scilicet cum Pentheus ad ſpeculanda Bacchi orgia ex abiete proſpexiſſet (Eurip. Bacch. 1053 ſq.) vnde detractus mox a Bacchis diſcerpitur; Actaeon autem in fonte lauante Diana conſpecta in ceruum mutatus a canibus dilaniatus eſt. [Quod abietem iſtam Megaera iam nunc plantare dicitur, ingenioſum eſt inuentum] In verbis huius capitis ſunt multa dura et a ſtudio inepto profecta. In princ. *βροντὴ ἐν εἴδει σκληρῷ* quid in pictura ſit, et quomodo reddi potuerit in tabula, nemo facile dixerit. *ἀστραπὴ σέλας κατὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἱεῖσα*, repoſitum ab Oleario, cum lectio vulgata eſſet, *ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν*, iam emendatum eſt a Iacobs Cur. ſec. in Eurip. p. 52. *ἐκ τῶν νεφελῶν*, vt ſtatim *πῦρ ἐξ οὐρανοῦ* ſequitur. Mox Bacchus naſcitur *πρὸς τὸ πῦρ*, paullo durius dictum, pro *ἐν πυρί*, *διὰ τοῦ πυρός. in medio igni.* Sequitur *καὶ τὸ μὲν τῆς Σεμέλης εἶδος ἀμυδρὸν διαφαίνεται, ἰούσης ἐς τὸν οὐρανόν, καὶ αἱ Μοῦσαι αὐτὴν ἐκεῖ ᾄσονται*, (ita codd. et ant. edd. Male Olear. *Μοῦσαι ἐς αὐτὴν ἐκεῖ ᾄσονται*) rhetorica eſſe putemus; picta tantum erat Semele in obſcuriore tabulae parte; non vero quaſi illa iam euolaret ad Olympum, cum mox inter deos fuerit recepta. [Etſi hoc per ſe picturae argumentum valde idoneum eſſe poſſet; vti fuit anaglyphum in templo Cyziceno, cuius epigramma ſeruatum v. ap. Iacobs Exerc. T.II. p. 145. et ibid. egregie illuſtratum.] In ſq. *ὡς καὶ πυρὶ εἶναι ἔνια* ſcil. *δένδρα.* excidit puto *ἐν πυρί.* Ita igni coruſcabat locus, vt et arbores viderentur in medio igni eſſloreſcere. Antea viſum erat pro *πυρὶ εἶναι* legere *πυρὶ ἐοικέναι*, et reddere ſeqq. *nec mirum, ſi στεφανοῖ τὸ πῦρ ἐπὶ τῷ Διονύσῳ ἡ γῆ, ſi tam laetis et nitentibus floribus frondibusque, vt ignem aemulari videatur, terra ornat ſe.* Nec tamen ſatis reſpondent verba: ſed cogitandum eſt de acumine rhetorico. *terra coronat ſe igni*, qui eius ſuperficiem cingit. Portenta addit etiam maiora; ſpectant haec et reliqua ad

tuta esse videtur; si modo expositionem fuco sophistico ornatam recte perspeximus. Ars non omnino nulla in igni puriore, quo Bacchus nascens insignitus erat, in medio incendii, esse debuit. Probandus quoque picturae auctor, quod noluit Iouem exhibere, infantem suo femori inserentem; at miramur Iouem curru inuectum cum fulmine, cum Semelen adiret, non esse exhibitum: quod videbatur argumenti tabulae conuenire, et bene reddi pictura posse.

XV. Ariadne. Argumentum multis artis operibus effictum. Videamus, quam rationem tractandi noster Sophista inierit. Principem locum obtinet Ariadne dormiens, placido somno *r*), nuda ad medium corpus, capite reclinato; ala dextera tota oculis patet, altera manu in laena posita, ne a vento illa moueri possit. Accedit Bacchus purpurea veste indutus, et rosis redimitus;

 nulla

ad prodigia Bacchi numen praesens in Bacchicis declarantia; quae cum aliunde, tum ex Euripidis Bacchis facile memineris. Paullo post *ἑλικές τε γὰρ* leg. codd. pro *καί*.

r) [Non male itaque ea, quae olim vulgo pro Cleopatra, postea pro Nympha habita erat, olim in Palatio Beluedere, inde in Museo Pio Clementino posita, nunc Parisios deportata visitur, huic picturae assimulata, Ariadnes in Naxo nomen nacta est.] *Τὴν ἐπὶ τῶν πετρῶν, ὡς ἐν μαλακῷ κεῖται τῷ ὕπνῳ.* leg. *ὑπὸ τῶν π.* in antro. [Tenue est, notandum tamen; in verbis *μεθύων τῷ ἔρωτι, φησὶ περὶ τῶν ἀκρατῶς ἐρώντων Τήϊος.* Graece dicendum est *ὁ Τήϊος.* sic quoque Guelph. Gud. et paullo post *καὶ μηδὲ εἰπεῖν ἔχειν* vbique habetur, nec *καὶ* eiiciendum erat.]

nulla alia re conſpicuus. E longinquo Theſei fugientis nauis proſpicitur, ita vt vnico patriae vrbis, nullo Ariadnes amore teneri videatur. In inſula Dia iſta geri, per ſe intelligitur *s*).

XVI. Paſiphae. Infames Paſiphaes amores [haud dubie ex antiquiſſimo ſigno ſymbolico Minotauri ductos, cui mater erat reperiunda, cum tale monſtrum vere extitiſſe credi coepiſſet,] mireris arte alicuius ingenui artificis tractari potuiſſe. Eſt tamen potius inſcribenda tabula: *Officina Daedali* ſeu *fabrica;* nec Paſiphae niſi foris, extra eam ſtans, conſpicitur, taurum in grege circumſpiciens. Iam officina multa habet, quae Daedalo fabula tribuit: circumſtant ſtatuae, aliae inchoatae, aliae elaboratae *t*). Daedalus ſollertiam ingenii oculorum

s) Quod Sophiſta tanquam ſingulare in hac tabula notat, eſt, quod Bacchus nullis inſignibus et attributis conſpicuus eſt. "Alioqui, inquit, nulla laus pictori, pulcram pingere Ariadnen, pulcrum Theſeum; haec enim facilia eſſe, non minus quam Bacchum pingere, cuius tot extent formae (*φάσματα*), quibus facile, vt Bacchum exhiberi intelligas, efficitur:" ex attributis puta: *ὧν κἂν μικροῦ τύχῃ τις, ἥρηκε τὸν θεόν.* quae ſi quis minima ex parte attigerit, aſſequutus eſt deum, h. e. dei formam, vt ille agnoſci poſſit. Numeratur in his corona ex hedera, cornua et pardus adſtans; tum crocota, thyrſus, nebris; Bacchae, cymbala pulſantes, Satyri, Pan. Putauit igitur homo, artem abſolui ac contineri hoc, vt facile agnoſcas, quis ille ſit, qui pictura exhibitus eſt.

t) *Ἀγάλματα τὰ μὲν ἐν μορφαῖς, τὰ δὲ ἐν τῷ διορθοῦσθαι διαβεβηκότα ἤδη, καὶ ἐν ἀπαγγελίᾳ τοῦ βαδίζειν.* quae de Daedali ſignis nota ſunt. [Melius legitur in Gud. 25 *ἐπαγγελίᾳ*.]

rum acie et obtutu prae ſe ferens *u*), attico habitu, pallio et nudis pedibus, conſpicuus fit; "hoc enim Athenienſes maxime gaudent." Videtur advmbratus eſſe philoſophi habitus, In manibus eſt ſedenti ipſe bos *x*), quam in Paſiphaes gratiam fabricatur. In quo autem mireris iudicium et artificis et Sophiſtae, eſt, quod Amores operi ſocios addiderat ille, miraturque hic *y*); tam parum ſenſus amoris inceſti eos tetigit! Amores igitur, alii quidem terebram verſant, alii aſcia poliunt, aut ad amuſſim opus exigunt *z*), aut ſerram ducunt: in vltimis his deſcribendis ſcriptor ſibi perplacet *a*). At Paſiphae extra fores ſtans eximie ornata, vt in

 amorem

u) *Δαίδαλος ἀττικίζει.* Nec hoc mirum; fuit enim Daedalus Athenienſis e Metionidarum genere v. Apollodor. III, 15, 8. 9. III, 1, 4. [De voce *ἀττικίζει* v. Dicaearchus in *βίῳ Ἑλλάδος*].

x) [*κάθηται ἐφ' ἁρμονίᾳ τῆς βοός.* h. e. *ἐπὶ τῷ ἁρμόζειν τὸν βοῦν.*]

y) [*καὶ τοὺς Ἔρωτας συνεργοὺς ποιεῖται μηχανήματος, ὡς Ἀφροδίτης τι αὐτῷ* (*τῷ μηχανήματι τοῦ βοὸς*) *ἐπιδεῖν.* vltimum hoc debet eſſe ab *ἐπείδω* vt adſpiceres aliquit venuſtatis in eo. An forte *ἐπιθέειν* ſcriptum fuit? Nam *ἐπιθέειν*, *ἐπιτρέχειν*, *ἐπανθεῖν*, dicuntur ea, quae ſuperficiem obducunt, oculis apparent.]

z) Καὶ *οἱ σταθμώμενοι τὴν ξυμμετρίαν, ἐφ' ἧς* (non *ἧς*) *ἡ δημιουργία βαίνει*, *cui tota fabrica* (tanquam fundamento) *innititur*.

a) Ait hos ſerram ducentes *ſuperare omnem ſollertiam et artem manus et colorum*, h. e ea, quae picturam conſtituunt. Paullo poſt: *διάγουσι δὲ αὐτὸν* (*τὸν πρίονα ſerram*) *οὗτοι οἱ Ἔρωτες, ὁ μὲν ἐκ τῆς γῆς, ὁ δὲ ἀπὸ μετεώρου*, (retinendum erat *ὁ δὲ ἀπὸ μηχανῆς*, nam erat machinamentum aliquod paullo editius, cui alter Cupidinum inſiſtebat) *ὀρθουμένω τε καὶ προνεύοντε.*

τουτὶ

amorem ſui pelliciat, conſcientia flagitii turbato eſt obtutu; circumſpicit tamen taurum et ad eum properat. qui, nulla eius ratione habita, vaccam ſuam ſequitur, quae et ipſa eum ſpernit et ſubſultim fugit. Vtriusque, tauri et vaccae formam eximiam deſcribit Sophiſta haud inſcite *b*).

XVII. Pelops vel *Hippodamia.* Cum Oenomaus, Elidis rex, filiam Hippodamiam nemini, niſi a quo curſu curuli victus eſſet, in matrimonium dare ſe velle pronuntiaſſet: poſt multos victos aduenit Pelops e Phrygia, et victor Hippodamiam duxit, vſus Neptuni equis, et dolo Myrtili aurigae, qui clauo ſubducto rotam ab axe ſolverat. Equos Neptunus conceſſerat Pelopi a ſe amato. Tres ſunt in Philoſtrateis tabulae ad hoc certamen ſpectantes: praeter hanc, eſt vltima libri primi et vna Philoſtrati iunioris n. IX. tria diuerſa euentus momenta complexae. In ea, quae medio

τουτὶ δὲ ἐναλλὰξ ἡγώμεθα, ὁ μὲν γὰρ ν. Immo vero leg. *ὁ δὲ ἀπὸ μηχανῆς. Ὀρθουμένω τε καὶ προνεύοντε τούτω ἐναλλὰξ ἡγώμεθα. putemus hos duo Amores per vices modo erigere corpus modo incuruare.* mox *τὸ χεῖρε.* em. *τω χεῖρε.*

b) Eſt inter laudes tauri vt ſit *βεβηκὼς, qui firmo gradu incedit,* quod apud Geopon. XVII. 2. *σκέλη ὀρθὰ, στερεὰ, παχύτερα μᾶλλον ἢ μακρότερα, μὴ παρατριβόμενα πρὸς ἄλληλα.* Ceterum ſimile huic picturae anaglyphum innotuit e Winckelmanni Mon. ined. 93. cum altero 94. Sed prius illud, quod in tres diuerſas areas diſpertitum eſſe teneto, ipſam officinam Daedali et opus pene abſolutum exhibet. At Daedalus non Attico habitu, ſed fabrili exhibetur. [Paullo ante, vbi ſe ornat Paſiphae, verba ſunt: *οἰομένη προςάξαι αὐτὸν τῷ εἴδει.* Codd. habent *προςάξεσθαι* verius.]

dio loco memorata eſt (lib. I. extr.) equi a Neptuno dati ad curſum iunguntur et adornantur ipſo deo adſtante; in tertia tabula curſus initium exhibetur: in noſtra, exitus. Nam fracto iam Oenomai curru ad metam properat Pelops. Circumſtat Oenomaum turba *c)*, regis fortunam lamentis proſequuta. Currus ſunt quatuor equis iuncti *d)*. Equi Oenomai ſunt nigro colore, feroces, ſaeui, conſternati, ſpuma madentes; Pelopis autem candidi frenis et imperio adſueti *e)*, hinnientes, vtpote iam victoria potiti. Oenomaus ferus et truculentus in terra proſtratus; Pelops, tanquam is qui dei amore dignus habitus eſſet, pulcerrimus adoleſcens *f)*; currus leuitate commendabilis; inſiſtunt

D 5 ei

c) *Arcades* appellat Philoſtratus non ſatis accurate. Nam, Elidis etſi antiquiſſima origo obſcura eſt, ab Epeis tamen ex Aetolia incoli coepit.

d) Obſeruat Philoſtratus, antiquiorem fuiſſe quadrigarum vſum in certaminibus quam in bello; et Lydos fuiſſe inprimis arte equeſtri claros; [Pelopis tempore *τέθριπποί τε ἦσαν καὶ ἤδη ἁρματῖται.* Alterum hoc praecedere debuit; potuere *curules* eſſe, etiam cum bigis vterentur; temporis progreſſu quadrigis vſi ſunt, Poſtea narrantur] adoptaſſe quoque curſum octonis equis: *ἅρμα* ſic erat *τετράῤῥυμον*, *quaternis temonibus.* Occurrere per haec Sophiſta voluit animaduerſioni antiquitatis peritorum, qui mirari debent, cum in Homero et in heroum vita non niſi bigae memorentur, nusquam quadrigae, vnde eae hic in Pelopis curſu memorari poſſint.

e) *ὡς λευκοί τε εἰσὶ καὶ τῇ ἡνίᾳ πρόςφοροι.* Gudph. 77. *τὴν ἡνίαν πρόςφοροι.* doctius, *κατὰ τὴν ἡνίαν.*]

f) Vterque, non modo cum Hippodamia, verum et Myrtilus, redditi erant opere anaglypho in faſtigio templi Iouis Olympii. Pauſan. V, 10. quem locum praeclare

ei Pelops et Hippodamia, mutuo ſui adſpectu amorem teſtantes; iſte molli Lydio ac delicato veſtitu, haec nuptiali habitu, vt tamen iam in eo eſſet, vt velamine ſublato genam retegeret, certa iam victoriae, qua in amatoris amplexus ventura eſſet *g*): hoc pictoris acumen eſſe videtur admodum ſuaue. Parerga ſunt: Alpheus fluuius, amne emergens, et coronam ex oleaſtro Pelopi protendens *h*); in hippodromo ſepulcra tredecim procorum, qui victi perierant; terra tamen circa eos herbis et floribus laeta *i*). Fabula non male exhibita eſſe videtur a priſco artifice. Occurrunt paſſim in ſarcophagis et vaſis pictis curſus curules, qui ad Oenomaum et Pelopem referuntur; ſed deeſt fere cauſſa, quae ad alterutrum vocare animum poſſit: vt enim id fieri iure poſſit, aut currus alter fractus eſſe debet, aut poſterior priorem haſta

clare illuſtrauit Voelkel V. C. in docta commentatione *Ueber den Tempel und die Statue des Jupiters zu Olympia* p. 74 ſqq. Signum Hippodamiae, taeniam tenentis, tanquam Pelopem victorem mox redimiturae, ſtabat in hippodromo, ad vnam metarum Olympiae Pauſan. VI, 20. extr. praeclarum inuentum!

g) [Noue hoc dictum eſt, eleganter tamen: ὅτε εἰς ἀνδρὸς (ſcil. εὐνὴν, λέκτρα aut ſimile quid) ἥκειν νενίκηκε. Male Cod. Gud. 25. εἰς τὸν ἀνδρός.]

h) Ad Olympiam haec ſunt translata, quae proprie in agro Piſatarum erant geſta; cf. Pauſan. VI, 21. vnde patet quoque principem mythi fuiſſe fontem τὰς Ἠλίας. Inter ſeriores fabulam nobilitauit Pindarus Olymp. I.

i) Meliora haec, quam quod inf. in iunioris Icon. 9. crania foribus atrii affixa ſunt a pictore, aut quod de aceruo craniorum narratum eſt; etſi fabula ſic a tragicis fuit ad terrorem compoſita. v. Hygin. f. 84.

hasta insequi, et alteri currui insistere cum viro femina *k*): in quo quidem vno conuenit vas illud nobile Hamiltonium, in ceteris parum respondet. Hoc erat quoque, quo in Cypseli arca certamen hoc curule Pelopis esse cognoscebatur. (Pausan. V, 17.); additae tamen Pelopis currui alae *l*), more antiquitatis, cui locum fecerat *sermo antiquior; hunc enim et artes et poetas antecessisse ipsa rerum hominumque natura credere iubet.*

Subsistemus et nos in curriculo nostro, etsi vix mediam arenam ingressi. Aliud edetur munus, aliud solenne, quod in crastinum diem indicimus, sollenne noui magistratus academici ineundi: ad quod, Ciues, frequentia vestra celebrandum vos ita vocatos esse volumus, vt officium vestrum iucundum amoris vestri et obsequii pignus nos simus habituri. PP. Gottingae pridie Kalend. Martias cIↃIↃccxcvII.

k) Ad viuum expressa haec sunt ab Apollonio Arg. I, 753 – 758. in palla Iasonis.

l) Cum in illo opere, tum in Pherecyde (Schol. Soph. El. 507.), qui ex priscis carminibus suas historias composuerat.

IV.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
PRORECTOR
IVST. FRID. RVNDE D.
CVM SENATV
ANNIVERSARIA INAVGVRATIONIS SACRA
LX.
IN KAL. SEPTEMBRES cIↄIↄccxcvII.
CELEBRANDA
INDICIT
SIMVLQVE
SVCCESSOREM
IN
MAGISTRATV ACADEMICO
HENR. AVGVST. WRISBERG D.
CIVIBVS SVIS
HONORIS ET OFFICII CAVSSA
COMMENDAT.

Philostrati Imaginum illustratio,
Partic. IV. Tab. Lib. I. XVIII - XXVI. complexa.

Etsi numero nostro imminuto, Ciues, nobisque viro morte subtracto primario *a*), quem ante paucos dies sollenni funere extulimus, redeundum

a) *Ge. Lud. Böhmer* Seniore Academiae et Ord. Iur. Ordinario defuncto Aug. XVI.

dum tamen erat ad ſolita vitae officia, et nunc ad aliud ſollenne, quod partim ad Proredoris vices in alium translatas, partim Anniuerſarium Academiae noſtrae diem ſpectat. Ita enim ferunt res humanae, idque poſtulat officium, vt ſuos quisque aut bene de ſe meritos lugeamus et vbi eluxerimus, memoria eorum alte animis infixa, virtutumque exemplo ante oculos poſito, memores ſimilis ſortis, quod et nobis eadem via ad calcem eſt perueniendum, ad vitae officia redeamus, vt, dum vivimus, proſimus aliis publice et priuatim *b*). Quis enim vitae honos, quis fructus eſſe poteſt, niſi viuendo id aſſecutus fueris, vt tibi dicere poſſis: *Viuendo viuentibus victurisque profui!*

Transferentur autem, ſemeſtri tranquille ac proſpere exacto, craſtino die, pompa in templum academicum ducta, magiſtratus academici inſignia in Collegam honoratiſſimum

HENR. AVG. WRISBERG D.

tertium

b) Praeclare iam dicta haec ſunt ab Vlyſſe Il. XIX, 225 ſq. vbi 228. *ἀλλὰ χρὴ τὸν μὲν καταθάπτειν, ὅς κε θάνῃσι, νηλέα θυμὸν ἔχοντας, ἐπ' ἤματι δακρύσαντας· ὅσσοι δ' ἂν πολέμοιο περὶ στυγεροῖο λίπωνται, μεμνῆσθαι πόσιος καὶ ἐδητύος, ὄφρ' ἔτι μᾶλλον ἀνδράσι δυσμενέεσσι μαχώμεθα νωλεμὲς αἰεί.* Poteſtne quid ſapientius dictum eſſe! Necdum videris meliorem conſolationis, cariſſimorum in morte, clauſulam, quam illam ſollennem in Periclis et Aſpaſiae Epitaphiis: *νῦν δὲ ἤδη ὑμεῖς τε καὶ ἄλλοι πάντες, κοινῇ κατὰ τὸν νόμον τοὺς τετελευτηκότας ἀπολοφυράμενοι, ἄπιτε.* Sat luctui datum eſt! abite et res veſtras curate! vt ordine quisque ſuo hunc, qui fatis ſuis iam eſt defunctus, ſequamur. *Nos alias hinc ad lacrimas Fata vocant:* vt Aen. XI, 94. Aeneas, *nec plura effatus ad altos tendebat muros greſſumque ad caſtra ferebat.*]

tertium Proreſtorem, vſu ideo exemploque ſuperiorum temporum probatum, qui reip. academicae ſplendorem ac veſtra, Ciues, commoda et vtilitates primo loco ſe habiturum eſſe ſpondet. Eiusdem viri diſertiſſimi verbis, fauente Suada, bona vota pro ſalute reip. ſuſcipientur precesque concipientur piiſſimae. Qua ipſa re, translata in eum aliqua parte eorum, quae a nobis peragenda eſſent, ceterisque, quae muneris lege nobis incumbebant, peractis, licebit nunc procedere ad reliqua munia more conſtituta, vt praefanda ſint nonnulla, quibus ſollenne ipſum quaſi inauguretur. Redibimus itaque ad telam, quam ſemel ſumus exorſi et quam certis penſis diſpertitam diebus huiusce modi ſollennibus detexere conſtitutum eſt.

Subſtiteramus ad Philoſtrati Iconum *decimam octauam.*

XVIII. Inſcripta ea eſt *Pentheus* et *Bacchae.* Fabula vel ex Ouidii Metamorphoſeſin et ex Euripidis Bacchis nota. Exhibitus erat in tabula mons Cithaeron cum inſignibus et miraculis Bacchicis, petrae ſcaturientes vino, arbores melle ſtillantes, ſolum lacte profluente, hederis et uvis omnia plena *c*), thyrſi, ſerpentes; in medio abies proſtrata

c) Ad verbum: ὄφεις ὀρθοὶ, καὶ θύρσοι, καὶ δένδρα, οἷααι, μέλι στάζοντα. Ponimus καὶ ante δένδρα. nam θύρσου δένδρα firmari quidem poſſunt ſ. 14. p. 785. vbi legitur: ἕλικές τε καὶ περὶ αὐτῷ (τῷ Διονύσου ἄντρῳ) τεθήλασι, καὶ κιττοῦ κόρυμβοι, καὶ ἤδη ἄμπελοι. καὶ θύρσου δένδρα, οὕτω τοι ἑκούσης ἀνασχόντα τῆς γῆς. — Atqui nec illo loco ſanum eſſe arbitror; nam θύρσοι erant

ſtrata a Bacchis, cui inſederat Pentheus, qui laniatur a matre eiusque ſororibus *d*), furore percitis, eumque leonem a ſe proſtratum credentibus, fruſtra ille ſupplicans. Adſtat Bacchus in colliculo, facta intuens, ore iram prodens *e*), et oeſtrum mulieribus afflans.

Quae ſequuntur, alius tabulae argumentum eſſe debuere; narrantur tamen ita, ac ſi in eadem tabula alium locum, tanquam in proſpectu, occupauerint; eſt enim vrbs Thebarum et in iis regia Cadmi; Bacchae iam reſipiſcentes, et quae perpetrauerint ſentientes; adiacet abſciſſum Penthei caput iuuenile; humi ſedent Bacchae, remiſſo furore languentes, capite demiſſo; in his mater Agaue cruore nati adſperſa, corpus filii non audens attingere. Tandem in conſpectu Cadmus et Harmonia, iam inferiore corporis parte in draconum formam mutata *f*).

XIX. *Tyrrheni.* Diuerſis modis eſſe narratam fabulam, notatum iam eſt ab aliis. In Hymno Homerico Bacchum puerum, in littore oppreſſum, nautae

erant ferulae, arundines, et forent ſaltem θύρσων δένδρα, non θύρσου. Interpungendum puto: καὶ ἤδη ἄμπελοι καὶ θύρσοι· δένδρα οὕτω τοι ἐκούσης ἀνασχόντα τῆς γῆς, ὡς καὶ (ἐν) τῷ πυρὶ εἶναι ἔνια.

d) αἱ μὲν ἀποῤῥηγνοῦσαι τὰς χεῖρας. em. ἀποῤῥηγνύουσαι. οὗ eſt vitium ed. Lipſ.

e) ἐμπλήσας τὴν παρειὰν χόλου, *genis ex ira rubentibus.* Miro modo dictum!

f) δράκοντες γὰρ ἤδη ἐκ μοιρῶν γίνονται. quod ἐκ μηρῶν emendandum eſſe, non effugit ſagacitatem Iacobſii in Curis ſec. in Eurip. p. 147.

nautae Tyrrheni praedantur et in nauem impoſitum abducunt; a deo in delphines mutati in mare proſiliunt; eadem in Ouidio et Nonno. At in Philoſtrato nauem, qua Bacchus cum turba Bacchica vehitur, adoritur nauis piratica; dumque impetum in nauem faciunt piratae, ecce in delphines mutantur. Artificis ingenio larga eſſe debuit formarum copia in turba Bacchica effingenda: Satyri, Silenus, Panes, Bacchae *g*). At piratica nauis erat in bellicarum nauium ſpeciem inſtructa *h*). Iam

g) Commemorantur cum his *mulierculae Lydiae*; tum, *vinum Maroneum* (an in vtribus et cyathis?) et ipſe *Maron:* quem in Bacchi comitatu memorauerant antiquiores, vt ap. Athen. I, p. 33. D. et paſſim Nonnus, vt XVIII. Dionyſ. 107 ſqq.

h) Locus eſt ad nauium talium formam memorabilis; tum ad nonnullas nauium partes declarandas; in his eſt prora in monſtri formam adornata; non vt inſigne nauis, *paraſemum*, monſtrum ſit; ſed nauis ipſa, inquit, κατὰ πρῷραν βλοσυροῖς ὀφθαλμοῖς οἷον βλέπει, erat ergo *ſimilis prora monſtro oculato*; [non enim videtur eam partem prorae declarare, qua nomen nauis inſcriptum erat, πτυχὶς et ὀφθαλμὸς dicta, a forma rotunda: ap. Polluc. I. 86] Porro erat nauis caeruleo colore picta, γλαυκοῖς γέγραπται χρώμασι, puppis autem in dimidiatae lunae ſpeciem inflexa, λεπτὴ δὲ ἡ πρύμνα, καὶ μηνοειδὴς, καθάπερ τὰ τελευτῶντα ἰχθύων. Sollenni more eſt puppis extrema pars inflexa in ſpeciem colli anſerini cum apluſtri in pinnarum ſpeciem in extima ora. Bacchi autem nauis proram habebat in aureae pantherae formam factam: τὴν δὲ πρῷραν εἰς χρυσῆν πάρδαλιν εἴκασταί τε καὶ ἐξῆκται. (ergo ἐξάγεσθαι h. l. *produci* vt promineat? . Forte ἐξήσκηται, *elaborata*) Ipſa autem nauis habebat formam *petrae*, et in anteriore ſui parte *ſquamoſa* eſſe videbatur. Haec fatendum eſt parum videri conuenire inter ſe; nauis petrae ſpeciem referens! accedente

quoque

Iam quae ipſa actio fuerit, quodue eius momentum, ex Philoſtrato coniectura aſſequendum eſt; ſcilicet iam in eo res fuerat, vt nautae Bacchi nauem conſcenderent, cum repente puer Bacchum ſe prodit. Sedet deus in prora; panthera ei adſtans in piratas irruit; qui conterriti et in furorem *i*) coniecti, mutantur in delphines, ita vt alii exhibiti ſint iam medio, alii ſummo corpore piſces, et ſic porro. Vix putes, has formas ſatis placere poſſe; videmus tamen eas ſcite expreſſas in Lyſicratis monumento, quod Athenis adhuc viſitur *k*). Addita ab artifice alia prodigia, quae numen

quoque *panthera*, vt vidimus, in prora; ex verbis tamen aliud vix exſculpas: *ἡ δὲ τοῦ Διονύσου ναῦς τὰ μὲν ἄλλα πέτρα, μοι δοκεῖν, ἐξείκασται, Φολιδωτὸς δὲ ὁρᾶται τὰ εἰς πρῷραν, κυμβάλων αὐτῇ παραλλὰξ ἡρμοσμένων.* Fuit ergo illa pars anterior cymbalis inſtructa, vt gratum ſonum Baccho, obdormiſcentibus Satyris, redderent: conuenit hoc Baccho et turbae Bacchicae. Quomodo tamen inde nauis eam ſpeciem habere potuit, vt in anteriore parte *ſquamata* eſſe videretur? Squamae, *Φολίδες*, aut in piſce aut in ſerpente expectantur. In animum ſcilicet reuocanda eſt *cymbalorum forma;* quae appenſa cum eſſent in nauis latere, bene videri illud poterat *ſquamis* obſitum eſſe In verbis haud dubie corruptela foedatis *πέτρα μοι δοκεῖν διείκασται*, ante Olear. erat, *πέτρα μοι διείκασται.* Fueratne ſcriptum *τετράποδι εἴκασται?* vt *animantis* formam haberet? In ed. Ald. exemplo bibiioth. Gotting. adſcripſerat vir doctus: *μὰ Δί' εἴκασται.* acute nec tamen vere. Erat *δοκεῖ* in cod. Angl.

i) Puta Bacchicum (vt diſerte apud Nonnum lib. XLV, 152. 3. vbi paullo ante *βαθυνομένου* muta in — *μένης* ſc. *πρύμνης*, in naui caua fons erumpit vini.

k) In eo Bacchus ſedens pantherae e patera potum praebet; adſtant Fauni ludentes; tum alii Tyrrhenos caedunt,

numen manifeſtarent: thyrſus mutatus in malum, et velum purpureum intextis Bacchis et rebus Bacchi in Lydia et Tmolo narratis; totam nauem obumbrat vitis cum hedera, et in media naui fons vini ſcaturit, vnde vinum hauritur *l*). Ceterum Tyrrheni hi, pro Etruſcis ſerius accepti, fuere ſtirpis Pelasgicae, qui illa aetate maris imperium habuiſſe dicuntur, hoc eſt, mare Aegaeum nauibus frequentarunt et infeſtarunt *m*).

XX. Satyri, aut potius *Olympus*, vt inſcriptum eſſe debebat; eſt enim hic argumentum tabulae; nunc quidem, tibia iuxta poſita, ipſe ſedet cantillans *n*), turba Satyrorum circumdatus. Fabula

caedunt, proſternunt, vinciunt, fugant, qui in mare deſilientes in delphines mutantur: ap. Stuart (*Antiquities of Athens* c. IV.). Videmus itaque et hic a ſculptore fabulam diuerſo more eſſe effictam: agitur res in littore, pugnatur inter Faunos et piratas; dum Bacchus otioſe deſidet, tanquam deus, hominum iniurias parum curans. Inter piratas vnus eſt anguibus religatus, cuius ori facem Bacchicam intendit Faunus.

l) Omnia haec prodigia inepte cumulat Nonnus, vbi XLIV, 142. *τὸ δὲ λαῖφος* (excidit *ὑπὸ*) *σκιεροῖσι πετήλοις Ἡμερίδων εὔβοτρυς ἀνηέξητο καλύπτρη. velum excreuit, factum eſt, pergula vitea obumbrans nauem.* Vini in naui ſcaturigo iam in Hymno 35 ſq. memoratur.

m) v. Commentat. de populis *θαλασσοκρατοῦσι* ad Caſtoris epochas: in nouis Commentariis Soc. R. Gott. Vol. I. Part. hiſt. p. 85.

n) Multis pigmentis habitus pueri deſcriptus eſt: inter quae eſt: *καὶ ὁ Ζέφυρος ἐκκαλεῖ αὐτὸν προσπνέων τῇ κόμῃ. ὁ δὲ ἀναπνεῖ τοῦ ἀνέμου ἕλκων τὸ ἀπὸ τοῦ στέρνου ᾆσμα.* Zephyri ſuſurrum ſophiſtae comparare amant cum cantu: vt ſup. tab. IX. vidimus. Nunc itaque

bula haec ex genere Phrygiarum eſt; erat ille puer pulcerrimus, Marſyae deliciae, a quo tibias inflare didicerat. Forma eius capti Satyri circumſtant, variis modis ac geſtibus amorem et mirationem pulcritudinis teſtantes. Locus, quo ſedet puer, eſt Celaenae Phrygiae, fons cum antro.

XXI. Olympus: nunc ille tibia canens, in ſolitudine, iuxta fontem, in quem intuetur tanquam vmbrae ſuae miratione captus; putido acumine deſcribitur a Sophiſta canentis habitus o). Spectat ad artem, quod coma eſt inornata, pinea corona cincta, quodque oris venuſtatem haud imminuit inflantis tibiam habitus. Vnicum eſt, quod forte ad operis artem trahas: ſcite puerum petrae inſidentem dicit eſſe exhibitum, non ſtantem: ita enim infra pectus corporis partes non decus ſuum ſeruaſſent; nam in aqua contracta fuiſſet vmbra corporis deſuper imminentis. At alterum

 ineptum

itaque prouocat Zephyrus murmure ſuo cantum pueri, puer ipſe cantans alte ducto e pectore ſpiritu auram efflat. Adiacebant puero cum tibia inſtrumenta perforandis (non, poliendis) tibiis idonea.

o) *τῷ ἐπὶ τῇ πέτρᾳ ὕδατι.* leg. *ὑπὸ*, nam ipſe inſidet *rupi.* Mox: quid inſpicis aquam? *οὔτε γὰρ κελαρίζει σοι, καὶ πρὸς τὸν αὐλὸν ὑποέσται.* corrupta vltima vox, ſed ſine codice vix expedienda; ſenſus eſſe debet, aut, aquae murmur ad tibiae ſonum obmuteſcit, *ὑποστέλλεται, ὑφίεται*, vel eſt *καὶ (οὔτε) ὑπηχεῖ, ὑποκρέκει, ὑπᾴδει*, aut ſimile quid, quod ſcripturae vulgatae reſpondeat. Quae ſequuntur: *οὔτε διαμετριοῦμέν σοι τὴν ἡμέραν*, eo referas, quod vmbram in aqua obſervare puer et ex ea diſcere velle videtur, an ea creſcente nox ingruat. Ineptiae ſophiſticae.

ineptum eſt, quod ait, vmbram moueri aqua agitata ex ſpiritu pueri tibias inflantis.

XXII. *Midas*, aut, vt inſeribenda erat tabula, *Satyrus a Mida captus*, apud alios nomine Silenus *p*); de quo diſerta narratio eſt apud Aelianum (V. H. III, 18.), ex Theopompo *q*). Captus Satyrus

p) Ex h. l., vt ex aliis, etiam ex ſuperiore capite, apparet, Graecorum Satyros, partim ſaltem, fuiſſe ea forma, qua Faunos nunc declaramus, humanae propiore. Silenus enim Fauni ſenis ſpeciem refert. Cap. XX. ἐρυθροὶ erant picti καὶ σεσηρότες. prius ad agreſte corpus rubicunda cute referre placet.

q) Et quidem ex Theopompi Mirabilibus (θαυμασίοις) omnino probabile fit, praeiuiſſe aliquem ſcriptorem antiquum, qui, ſapientiae praecepta, per mythos et mythica commenta, vt veteres ſolebant, traditurus, Silenum induxerat variis de rebus diſputantem, ex quibus alius aliud memoratum ad noſtram memoriam ſeruauit. [Fuiſſe in his Pindarum, intelligitur ex Fragmento, a Schol. ad Ariſtoph. Nub. 223. ſeruato (v. inter fragm. Pindari CLII. p. 148.) in quo Silenus Olympo praecepta edit] Eſt in his notum illud de vitae miſeria apud Plutarch. de Conſolat. ad Apollon. p. 115. ex Ariſtotelis Eudemo. Attigit quoque Cicero Tuſc. Diſp. I, 48. Sunt vero et alia μυθικώτερα, in his illud apud Aelianum de magno continenti extra noſtrum terrarum orbem, de binis ciuitatibus maximis in eo, et de amnibus triſtitiae et hilaritatis. Fabuloſam hanc Meropidem alii quoque perſtrinxerunt, vt Strabo VIII. p. 458. C. (p. 299.) ex Apollodoro (Fragm. p. 1106.). Commentus erat is, qui fabulam inuenerat, Silenum a Mida captum, qui ex eo quaeſiuerat multa de rebus philoſophicis. Color quaeſitus commento ex eo, quod Bacchicis religionibus imbutus erat Midas, quodque ex Orphei diſciplina ille prodierat. Sileni autem perſona erat aptiſſima, quippe qui Bacchi fuiſſet educator. Antiquior origo fabulae

Satyrus a Mida, fonte vino mixto, vt inebriaret illum r). Quo confilio id factum fit, hic non memoratur; at, ex aliorum fide, factum id eft, vt ille caneret, feu doceret recondita fapientiae praecepta. Vnde Virgilianum carmen Sileni ductum eft. In Philoftrato hoc vnum memoratu dignum eft, quod Satyri forma accuratius defcripta eft s). Midas, vtpote Phryx, tanquam mollis homo exhibetur, mitra cingens comam in cincinnos redactam, ftola aurea indutus, thyrfum geftans. Ita inter Bacchi comites eum effe putes; forte et ipfum e Satyrorum genere; qui, cum auriti fint, locus inde fieri potuit fabulae, prominentes aures eum habuiffe; quae, ferius forte, in Mida in afininas mutatae funt, aliis de eo variisque fabulis adiunctis, inque iis de auro et auaritia, quarum

 hic

fabulae fuiffe videtur ex Thracia, cuius mons erat Bermius, mox Macedoniae, fub quo loca tenebant Briges feu Phryges, antequam in Afiam traiecerant: imperabat iis Midas. v. Herodot. VIII, 136.

r) [*Μίδας αὐτὸν οἴνῳ τεθήρακεν ἐν Φρυγίᾳ περὶ αὐτὰ, ὡς ὁρᾷς, τὰ ὄρη*, — intellige montem Olympum, Galatiae, vt feriores appellant. In vno Guelph. eft *περὶ αὐτὴν* fcil. Phrygiam. Minus bene.]

s) [Satyri faltant, non molli et leui, fed acri et multo corporis motu, iucundo tamen; rident blando vultu; Lydas mulieres palpando et deliniendo captant et ad amorem fui alliciunt; porro] *σκληροὶ γράφονται καὶ ἄκρατοι τὸ αἷμα*, intelligimus, dura, non molli, cute, et *toto corpore rubentes:* nullo candore admixto: quod agreftium corporum, fupra vt diximus, proprium effe folet, vt rubeant; *auribus prominentibus, κοῖλοι τὸ ἰσχίον, lumbis non fatis carnofis, omnino ferocientes, et cauda equina.* Porro Nymphae illudunt dormienti Satyro, vt apud Virgilium Sileno.

hic mentio non fit. Omnino Midas ad fabulas eſt referendus, quarum non niſi fragmenta ad nos pervenerunt, amiſſis iis poetis et ſcriptoribus, qui plura de eo copioſius expoſuerant. Sedes autem fabulae fuit inter fabulas Bacchicas.

XXIII. Narciſſus. Fabula eſt ſatis nota, quam Sophiſta ſuo more ornauit. Ad picturae naturam et artem ſpectant ſequentia: Fons eſt ex antro ortus; antrum Acheloi et Nympharum dictum eſt; adſtant ſigna e ſaxo, rudi arte facta *t*), partim vetuſtate deformia, vel paſtorum petulantia mutilata; os antri vitibus et hederis obtectum; canunt aues; flores roſcidi humum obducunt *u*), quibus apes inſident; quod neſcias an nimii ſtudii reprehenſionem habeat. Erat autem ſpecies adoleſcentis e venatu reducis haec: pedibus ſtabat decuſſatim implicitis, iaculum tenens laeua terrae infixum *x*); dextra in lumbum circumducta, partibus

t) *Φαύλου τέχνης τὰ ἀγάλματα.* Platonem in Phaedro p. 230. b. (Tom. X. Bip. p. 286.) ante oculos fuiſſe notauit Olearius.

u) Acumen ſophiſticum eſt in verbis: *καὶ ἄνθη λευκὰ τῇ πηγῇ παραπέφυκεν οὔπω ὄντα, ἀλλ' ἐπὶ τῷ μειρακίῳ φυόμενα.* Videntur innui ipſi narciſſi, mox demum ex eius ſanguine veri Narciſſi naſcituri. Mox *ἡ κηρῷ προστέτηκας*, non eſt apum, ſed pictura in cera. Paullo poſt egregie emendauit Iacobs: *περιμένεις, εἶγα σοι ἡ πηγὴ μύθῳ χρήσεται*, cum incommode legatur editum: *εἶτά σοι.* expectas, an fons, h. e. formae vmbra in aqua, etiam voce tecum loquutura ſit.

x) [Hoc non memineram ſupra c. 2. de Como: v. ſup. p. 26. Nota *b*). Obuerſabatur locus Philoſtrati iun. c. 14. de Hyacintho: *ἕστηκα — ἀκοντίῳ δὲ τὴν δεξιὰν ἐπερείδει.*]

tibus corporis finiſtris retroactis; ſcilicet eſt tenendum, inclinato eum paullulum capite dextrorſum, intenta mente tota, aquam, in qua ſuam vmbram, ad verum expreſſam, ſpeculatur *y*), inſpicere; dextra ita eſt applicita corpori, vt brachium non adhaereat lateri, ſed incuruato cubito inter brachium et latus vacuum interuallum ſit; manus autem interior, ſeu vola extrorſum verſa ſit et complicata, ita vt vmbram proiiciat ea digitis inaequalem, cum illi modulo ſuo decreſcant *z*). Ceterum os erat ſuſpirantis, et oculus amoris affectum et cupidinem arguebat. Etiam in coma artificis argutiae laudantur; denſa ea erat et flaua partim per cerui-

y) Inde manus impoſita eſt femori, (ὥστε) *ἀνασχεῖν τε αὐτὸν, vt ille promineat* (hac parte), *καὶ σχῆμα πράττειν ἐκκειμένων γλουτῶν. vtque ſpeciem ille praebeat lumbi dextri ſublati. διὰ τὴν τῶν ἀριστερῶν ἔκκλισιν, quoniam ſiniſter lumbus recedit.*

z) Copioſus eſt Sophiſta in hoc vmbrae reddendae artificio, ſatis vulgari. Manum, vola extrorſum verſa, digitis paullulum in pugni modum inflexis, vmbram proiicere, nemo miretur. [cf. Philoſtr. iun. c. 14. de Hyacintho ſtante: laeuum corporis latus, paullulum ſubductum; chlamyde inuolutus, dextra iaculo innixa, *ἐκκειμένῳ τῷ γλουτῷ. καὶ τῇ πλευρᾷ διορωμένῃ.* vbi vide.] Dixit parum proprie: *λοξαὶ δὲ αἱ ἀκτῖνες τῆς σκιᾶς, διὰ τὴν εἴσω ἐπιστροφὴν τῶν δακτύλων.* Paullo poſt ex argutiis Sophiſtae ſunt iſta: *δοκεῖ δὲ ἴσως ἀντερᾶσθαι* Narciſſus, *βλεπούσης αὐτὸν τῆς σκιᾶς, ὡς παρ᾽ αὐτοῦ ἐρᾶται, videt vmbra in aqua ſe amari ab adoleſcente.* Non mutari debebat in *ὁρᾶται.* [In ſuperioribus e codd. adhuc ſunt notanda: decepit te, o Narciſſe — *ἐκτυπῶσάν σε τὸ ὕδωρ, οἷον εἶδες αὐτὸ,* leg. *ἐκτυπῶσάν σε τὸ εἶδος, οἷον εἶδες αὐτό.* Poſtea: *ἐμπέπτωκεν ἐπὶ το ὕδωρ* mſſ. *ἐπικέκτωκεν.* Et: *δοκεῖ δ᾽ ἴσως ἀντερᾶσθαι.* mſſ. *ἴσως καὶ ἀ.*]

cem ſparſa, partim per aures diſcriminata, aut in fronte a vento agitata, aut in genas defluens.

XXIV. Hyacinthus. Nec hac de fabula neceſſe eſt multa monere. At de ſtatu Apollinis aliquid eſt monendum: iacet proſtratus puer, diſco deſuper illapſo; emiſſus itaque iam erat diſcus ab Apolline, qui eius capiti inciderat; ſtabat Apollo defixus in puerum, caſu attonitus. Proſpicit haec laetabundus Zephyrus, qui per inuidiam Apollinis diſcum ipſe in puerum vento ac flatu direxerat; notat quoque Philoſtratus Zephyri molle corpus, coronam e floribus, et alas in temporibus; cum alias humeris illae inſertae ſint, etiam in turri octogona Athenis. Pictor itaque argumentum fecerat ipſam pueri mortem *a*) et Apollinem graui caſu perculſum. Expreſſus quoque in tabula flos hyacinthus nondum rubens *b*). Adiicit alia ſophiſta

a) Puer iacebat proſtratus: *τὸ μὲν κεῖται ὑπ' αὐτοῦ γε τοῦ δίσκου. Λακωνικὸν τὸ μειράκιον, καὶ τὴν κνήμην ὀρθὸν, καὶ δρόμου οὐκ ἀγύμναστον, καὶ βραχίονα ὑπεγεῖρον, ἤδη καὶ τὴν ὥραν τῶν ὀστῶν ὑπεκφαῖνον.* Obſcurauit ſententiam ſophiſticum acumen. Habitus corporis palaeſtram arguebat, exercitationem in curſu ſuſpicari licet agnoſci potuiſſe e tibia recta ac crure carnoſo ac valido; alterum, quod brachium tollebat adeoque coſtarum pulcritudinem aperiebat, ad morem eius, qui vulnus capitis inflictum ſenſerit, forte ſpectat; eſt tamen omnino recubantis habitus, quo feliciter vtuntur artifices, vt *latus nudum* forma ſua grata oculis ſe commendet. Pro *ὀστῶν* eleganti coniectura *ὀσφύων* Iacobs ſubſtituit; nam in puerili pulcritudine femora laudantur praecipue.

b) Prima capitis verba: *ἀνάγνωθι τὴν ὑάκινθον· γέγραπται γὰρ,* intelligimus de litteris *αἶ* flori inſcriptis, vt fabula

phiſta, quae ad iactum diſci ſpectant, nil vero ad id, quod in tabula conſpicitur *c*).

XXV.

fabula ferebat; conuenit hoc acumini Sophiſtae; pergit: *et declarat flos, ſe ex adoleſcentis ſanguine natum eſſe. Nec de eo dubitare te ſinit pratum hoc:* *καὶ γὰρ ἐνταῦθα ἐκπέφυκεν, ὁποῖα τῆς γῆς ἀνέσχε,* *nam naſcuntur hic et alii flores, quotquot quidem terra edi ſolent.*

c) Eſt in his *βαλβὶς*, alias de curriculi principio dicta, nunc de eo loco, in quo ſtat ille, qui diſcum emiſſurus eſt; debuit eſſe ſolum paullulum eleuatum, quod ſatis eſſet ei qui inſiſteret: *βαλβὶς διακέχωσται μικρὰ, καὶ ἀποχρῶσα ἑνὶ ἑστῶτι.* Spectat huc in Heſychianis *βαλβὶς — βουνός.* Adiicitur cauſſa eleuati ſoli, vt dextro pede ei innixus aliquis promineat laeuo pede, vt maiore cum niſu dextra diſcum emittere poſſit [ea *βαλβὶς* eleuat ſic alterum crus *κουφίζουσα θάτερον τοῖν σκελοῖν, ὃ χρὴ συνεφάλλεσθαι καὶ συμπορεύεσθαι τῇ δεξιᾷ.* Pro *συνεφάλλεσθαι* omnes tres codd. *συναναπάλλεσθαι*; recte; vna tolli, eleuari. Similem permutationem vtriusque vocis videbis in Homero Jl. Υ. 424.] Iam pergit idem: diſcobolum, ait, in iactu caput reclinare in dextrum latus, eo vsque, vt latera ſua proſpiciat, et iacere diſcum debere, tanquam ſi e profundo hauriat, dextris corporis partibus innixus. Notiſſimum eſt ſignum Myronis, cuius deſcriptiones ſunt ap. Lucian. in Philopſeud. ſ. 18. et Quinctil. II. 13, 10. Conuenit prior locus ſaltem in hoc, quod in dextrum latus reclinatum corpus ſuperius in eo memoratur: *ἀπεστραμμένον εἰς τὴν δισκοφόρον* (ſc. *χεῖρα*). Sunt quoque nonnulla in Statio Theb. VI, 646 ſqq. quae comparari poſſunt. Aliud fuit ſignum Naucydis: Plin. XXXIV, ſ. 19, 19. Iam ſuperſunt ſigna antiqua diuerſae claſſis: alterum genus ſtatu recto: quale eſt in Pio Clem. Vol. III. t. 26. quod Naucydis exemplum referre coniectat Viſconti. Similis eſt pictura Herculanenſis Vol. III. p. 129. (Expreſſam figuram v. apud Winkelm. hiſt. Art. T. II. t. 2.) Alterius generis ſunt plura, vt in domo Marchionum de Maximis; aliud Londini in domo Townleii;

XXV. Andrii. Narratum est apud Plinium (H. N. II, 106.): *In Andro insula, templo Liberi patris, fontem Nonis Ianuariis semper vini sapore fluere, Mucianus ter Cos. credit.* Altero loco (XXXI, s. 13.) additur: *statis diebus septenis fluere; si auferatur a conspectu templi, saporem in aquam transire.* Hoc seu impostoris (*γόητος*) commentum, seu ex poeta petitum phantasma, tabulae esse puta argumentum. Nec male res expressa. Fluuius specie viri cubat, fontem effundens, vrna puta; integra ipse aetate et bono corporis habitu. Pro strato sunt vitium racemi; pro arundinibus fonti adnascuntur thyrsi. Profluentis amnis vtraque ripa videas choreas saltantium; alios recubantes, alios cantantes. Sub ostia fluuii in mare exeuntis Tritones vinum cochleis hauriunt; alii vinum bibunt, iisdem cochleis vinum alii efflant, ore tanquam ad canendum cochleae admoto; alii ebrii sunt, alii saltant. Interea Bacchus naui aduectus escensum parat, Satyros, Bacchas et Silenos comites habens cum Ioco et Como *d*).

XXVI. Mercurii natales. Peccat tabula haec in artis praecepta haud vno modo: multo magis, si ex titulo capitis rem aestimes: Natum enim iam Mercu-

leii; alind ante aliquot aunos repertum, quod a Canoua sculptore reficitur. Creduntur haec esse ad Myronis exemplum facta. Cum Philostrati tabula non consentiunt. [Potuit itaque in tabula ars tertio aliquo modo esse variata.]

d) *τὸν Γέλωτά τε ἄγει καὶ τὸν Κῶμον, ἱλαρωτάτω καὶ ξυμποτικωτάτω δαίμονε.* vbi Γέλως bene redditus est ab Oleario Iocus.

Mercurium tabula et furta tentantem exhibet. Scilicet geritur res in Olympo monte *e*); et *primo* loco puerpera Maia exhibetur lecto recubans; circumſtant eam Horae; ex iis aliae puerum faſciis inuoluunt, floribusque conſpergunt; nunc *altero* eiusdem tabulae loco exhibitus eſſe debuit puer, dum faſciis clam elapſus, Olympo degreſſus, abigit Phoebi vaccas ſub monte paſtas, abſconditque eas in ſpelunca, candidas et aureis cornibus inſignes. Narrat haec Sophiſta, vt geſta ſunt, non vt picta; addit enim eum redire et in faſciis ſe abdere.

e) Quam diuerſa haec ſint a narratis in Hymno Homerico, facile vnusquisque animaduertet; inprimis in locorum, in quibus haec geruntur, notatione. In hymno Mercurius in antro Cyllenes Arcadiae natus, in Pieriam Theſſaliae digreſſus Apollinis inde armenta abigit; tranſierat in itinere Oncheſtum Boeotiae et Alpheum attigerat. Apollo veſtigia ſequutus inde e Pieria ad Pylum peruenit; Arcadiae hunc eſſe neceſſe eſt, ad Alpheum ſitum, vt ex hymno intelligas, ſatis quidem remotum a Cyllenio monte; et inde Cyllenen peruenit. Alia, quae facile aliquis comparare poſſit, non attingimus. In principio capitis *εἰ δὲ βούλει καὶ ἴχνος αὐτοῦ κατιδεῖν*, niſi *ἴχνος* eſt *τεκμήριον* eius rei, ſcil. tantum luſus cauſſa furta ab eo exerceri, amplectenda eſt ingenioſa coniectura Iacobſii, *καὶ λίκνον* legentis, pro cunis: quas alii hac in re memorant; ipſe Philoſtratus tantum *σπάργανα* nominat. [*ἐπὶ τὴν μητέρα τοῦ Ἑρμοῦ τρέπονται λέχει κειμένην* mſ. 25. *λεχῷ κειμένην.* recte puerperam iacentem. In ſeqq. abigere dictus puer boues tantum eo conſilio, vt Apollinem ludificetur: *ἀλλ' ὡς ἀφανισθεῖεν εἰς μίαν ἡμέραν, ἔς τ' ἂν τὸν Ἀπόλλω δάκῃ τοῦτο.* In cod. 77. *τὸν Ἀπόλλω δάκῃ ἐς τοῦτο.* etiam hoc recte, *ἐς τοῦτο, κατὰ τοῦτο.* Elegans inuentum eſt, quod nutricum partes agunt Horae; vt Muſae apud Theocritum XIV, 53. et Callimach. Fragm. p. 569. CCCCX.]

dere. Inde *tertio* loco exhibetur Apollo expoſtulans cum matre Maia, vt ſibi reddantur boues, dum interea puer faſciis euolutus clam a tergo dei non ſentientis ſoluit pharetram; qua ſe ſpoliatum mox animaduertens ridet Apollo: quo in riſu Sophiſta artificis artem elucere putat. Igitur in hac tabulae parte putandus eſt Apollo ſtare ante Maiam in lecto recubantem, verba faciens; a tergo adrepente Mercurio puero et ſurripiente arcum ex humero ſuſpenſum, haud dubie cum pharetra; prorſus vt in Horatio habemus: *puerum minaci voce dum terret, viduus pharetra riſit Apollo.* Videant artis periti, an vltima haec pars per ſe idoneum tabulae argumentum praeſtare poſſit: Apollo cum Maia agens, arrepente interea a tergo Mercurio puero et arcum ſurripiente.

Verum ſatis proluſum his de luſibus; grauiora ſunt ea, quorum cauſſa haec ſcripta ſunt, vt ſollennem conuentum in craſtinum diem nouique magiſtratus auſpicia indicamus, quae vt fauſta et ſecunda ſint, ex animo precamur. P. P. in Georgia Auguſta; pridie Kalendas Septembres cIↃIↃccxcvii.

V.

V.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
PRORECTOR
HENR. AVGVSTVS WRISBERG D.
CVM SENATV
SVCCESSOREM
IN
MAGISTRATV ACADEMICO
IO. GODOFREDVM EICHHORN
CIVIBVS SVIS
HONORIS ET OFFICII CAVSSA
COMMENDAT
IN KALENDAS MARTIAS CIↃIↃCCXCVIII.

Philoſtrati Imaginum illuſtratio.
Particula V. Tabulas Libri. I. XXVII - XXXI. Lib. II. I - V. complexa.

Martis Romani feſtae venere Kalendae; Exoriens noſtris hinc fuit annus auis: verba ſunt, a quibus vná ex Tibulli elegiis exordium ducit. Vt rerum vices ſunt variae et mutabiles, iisdem verbis nunc vti licet, Commilitones, in vſus noſtros, etſi modo paullo diuerſo, inſtant Kalendae Martiae, *exoriens nobis vnde eſt academicus annus:* ſaltem creatus in priores ſex menſes magiſtratus auſpicia inde ſua ducet, in iis inſignia ſumet. Nomen quidem

Martis

Martis parum cum studiis nostris conuenit; malimus mensem Mineruae aut Musarum esse. Bonum tamen factum, quod nec arbitrii nostri ea res est. Nam si in animum veniret aut liceret hoc nouare: haud defuturi essent, qui, nos populum rerum potentem, (qui et ipse annum mensiumque nomina mutauit,) aemulari, eoque nouas res moliri, plebem concitare, in patriam coniurare, clamarent: vt sunt homines fanatici et maleuoli, qui similibus de caussis, leuioribus quoque, homines litteratos et litteras accusant tanquam rerum nouarum primam scaturiginem, quam ipsi intra se quaerere debebant; ipsi enim sunt, qui suspiciones, metus, odia, per omnes ordines disseminant; cum enim perspicientiam veri rectique aut nullam habeant aut parum iustam, nec nisi opiniones praeiudicatas ac temere susceptas de rebus diuinis humanisque animis imbiberint, eas mira cum arrogantia aliis obtrudunt, cumque videant libera esse hominum iudicia, nec dominationi in his esse locum, diis hominibusque irascuntur, minas miscent, et religiones atque imperia peruicacia illa hominum, aliter quam ipsi statuentium, conuelli ac dissolui clamant; odia, crimina, calumnias, spargunt, aures diuitum et potentum obsident, suspiciones et metus instillant; conspirare alios ad rerum statum labefactandum vociferantur, libellis quoque diabolaribus eadem euulgant; cum ipsi sint, qui furore suo tranquillitatem publicam conturbent, et ad notandos atro carbone viros innocentes inter se coeant ac conspirent. Neque nostra Academia omnino intacta fuit

fuit ab horum biliosorum et fanaticorum hominum calumniis; quas ipso temporis successu, vt bene prouideramus, dispulsas et prostratas esse laetamur. Nobis loci ac muneris litterarumque, quas quisque profitemur, nomine et caussa iniunctum est, et a nobis hoc exspectatur, vt, in qua quisque occupati sumus, disciplina, opiniones varias ac iudicia hominum trutinemus, exploremus, et ad rerum veras naturas exigamus: quid mirum, homines litteratos a plebe dissentire? nec semper cum viris etiam perspicacibus et vsu rerum doctis consentire? etiam iudiciis ipsos inter se dissentire? etiam in nonnullis errare? falli? Haec vt fiant, ipsa rerum natura postulat, neque humanae mentis vis et facultas admittit hoc, vt ab omnibus eadem sentiri ac statui possint. Enimuero his dissensibus ac disputationibus vulgus parum mouetur. parum attendit; nec rerum actus ex iis pendet. At enim sunt hominum cupiditates ac furores in appetendo principatu, in superbia et arrogantia, in congerendis opibus, vnde luxui et rei familiaris ruinae subueniant, sunt flagitia, corruptelae, vitia; haec illa sunt quae imperia conturbant; et res antiquant nouantque; atque ea in litteratis et illiteratis pariter vigent et regnant. Neque bonae litterae in partem aliquam seu laudis seu culpae veniunt, nisi quod bonis viris recte sentiendi et faciendi rationes ac modos praebent, malorum hominum ingenia forte acuunt ad reperiendos colores aut caussas probabiles, quas prauis suis consiliis praetexant; atqui eas, etiam sine litterarum studiis, reperturi fuissent; vti sine omni litterarum afflatu

eas

eas reperiunt alii, iique ipſi qui litteras accuſant. Contra academiae, Bonae Mentis ſacraria, eum in ſtatu rerum publico locum et ordinem occupant, vt nec luxu in effundenda pecunia, nec artibus in ea paranda cum aliis certare poſſint, nec vias habeant ad honores conſequendos expeditas, quandoquidem a rerum adminiſtratione longiſſime abſunt. Colimus otium, non, quod multi, iners ac deſes, ſed otium litterarium, a rerum actu remoti ac ſecluſi; atque in hoc felicitatis noſtrae ſummam poſitam eſſe bene perſpicimus; hanc nobis per hoc quoque ſemeſtre ſeruatam eſſe integrum et illibatam, propitio numine, ſummorum virorum prudentia, laetamur, deoque immortali gratias agimus, agemusque publice in his ſollennibus, quae in diem craſtinum indicimus; transferentur enim inſignia magiſtratus academici in domum

IO. GODOFREDI EICHHORN,

collegae honoratiſſimi, fama doctrinae et ingenii meritisque litterariis clariſſimi; quibus nunc additurus eſt merita ex rerum gerendarum conſiliis ac prudentia: quibus vt fortuna ſecunda adſpiret, ita precamur, vt cum iis reipublicae noſtrae ſalutem et incolumitatem coniunctam eſſe intelligamus. Veſtra ſtudia, veſtrumque obſequium, Commilitones, ita praeſtate, vt, quod vobis proficuum et ſalutare ſit, in eo vos nobis quoque gratiam facturos eſſe arbitremini.

Nunc cum alteri parti officii noſtri ſatisfecerimus, Commilitones, ne in curſu ſubſiſtamus, pergendum eſt ad alteram: quam, vt ſine offen-

ſione

ſione peragamus, nec calumniandi ac ſuſpicandi locum faciat argumentum ipſum, materiam tractandam ſuſcepimus a bonis litteris haud alienam, cum artium ingenuarum elegantia coniunctam, dum *Philoſtrati Imagines* ita perluſtramus, vt, ſeiunctis et ſemotis iis, quae pigmenta ars rhetorica adiecit, tabularum ipſa argumenta eruamus, quidnam et quomodo pictum in tabulis fuerit, probabiliter aſſequamur.

Tabula XXVII. Amphiaraus. Vnus ille e ſeptem ducibus Argiuorum in bello ad Thebas, idemque vates, fuga facta, cum iam telum infeſtum tergo eſſet excepturus, terrae hiatu facto conſpectui ſubducitur. Nunc ille bigis fertur; equi candidi, ſudore, puluere, ſpuma oris, anhelitu narium, iubaeque iactatione, curſum concitatum teſtantur: quae ſi pictor ſcite reddidit, non imperitus ille artis habendus erat. Amphiaraus currui inſiſtit, armatus, capite tamen, vtpote vates, nudo, et laurea corona circumdato, ipſo adſpectu ſacrum ſe et fatidicum ferens. Iam vt locus declaretur, in quo res geſta eſt, vna cum euentu, adiuncta ſunt plura; appoſitus eſt Oropus heros, conditor vrbis Oropi in finibus Atticae et Boeotiae ad mare ſitae; in conſpectu receſſus, Amphiarai ſacrum antrum; aſſidet Veritas, candido amictu; apparet porta Somniorum, nam oraculum Amphiarai conſtitutum poſt eius mortem eſt per ſomnia; et ipſe Somnus membris quiete ſolutis, veſte candida ſuper nigra indutus, cornu tenens manu. Ingenioſe in his concepta ſunt animo

nonnulla; qua tamen arte ac sollertia in summam argumenti ab artifice recepta, et ad vnitatem, quam artis subtilitas postulat, redacta sint; haud apparet. Sigillatim monenda in marginem reiicimus *a*).

XXVIII.

a) Fabula ipsa est ex celebratissimis in antiquitate. Delphis quoque Amphiaraus inter duces Argiuorum stabat ex aere, curru tamen iuxta posito, cui non ipse, sed Bato auriga insistebat, Pausan. X, 10, 2.

Bigis eum insistere monet Philostratus, non quadrigis, quibus heroes in bello Troiano nondum vsi sint: *τὸ γὰρ ἐπὶ τεττάρων οὔπω τοῖς ἥρωσι διὰ χειρὸς, εἰ μὴ ἄρα Ἕκτορι τῷ θρασεῖ.* Vltima haec ab interpolatore esse profecta, censebat Valkenarius ad Eurip. Phoen. p. 19. Enimuero non Philostrati haec est interpolatio, sed loci in ipsa Iliade Θ. 185. qui versus non est Homericus, sed rhapsodi. At in seqq. rediit ducum nullus, *πλὴν Ἀδράστου καὶ Ἀμφιάρεω.* Atqui nec hic rediit; tollendus adeo. [Bigae ferunt Amphiaraum *ἐκ Θηβῶν ἀπανιόντα.* Dictum de fuga, *τοὺς δὲ λοιποὺς Καδμεία κατέσχεν,* expressum est ex Iliad. Γ, 243. *τοὺς δ' ἤδη κάτεχε φυσίζοος αἶα* etc.]

Vix vera sunt illa: *γράφει δὲ καὶ τὸν Ὠρωπὸν νεανίαν ἐν γλαυκοῖς γυναίοις. τὰ δέ ἐστι θάλατται. medium inter glaucas mulierculas; maria autem (denotant) istae.* Quam inepte! Fuisse videtur *ἐν γλαυκοῖς ἱματίοις. τὰ δέ ἐστι θαλάττια. caeruleis* Oropus heros indutus est *vestibus,* qui *marinus color* est. Erat autem vrbs Oropus ad mare sita. [Noster Sophista eam *ἐν τῇ Ἀττικῇ* collocauit. Pro ea Psaphidem seu Psophidem, nam corruptum nomen est, memorat Strabo IX. p. 612. *εἶτα* (post Rhamnuntem) *Ψαφὶς ἡ τῶν Ὠρωπίων. ἐνταῦθα δέ που καὶ τὸ Ἀμφιαράειόν ἐστι* sqq.]

τὸ φροντιστήριον τοῦ Ἀμφιάρεω. ita appellat Sophista hiatum terrae: *ῥῆγμα ἱερὸν καὶ θειῶδες.* forte quod ad eundem aedicula fuit, in qua sedebant ii, qui somnium expectabant. Pausanias quidem lib. I, 34. nil nisi templum et in eo incubationem memorat; verum in oraculo Trophonii, quod accurate descripsit,

XXVIII. Venatio. Non male instituta est pictura haec. In medio venantium ex equis, est pulcher adolescentulus, quem obseruant ceteri et

F 2 colunt;

scripsit, IX, 39. paria occurrunt. Creditus vulgo est hic hiatus terrae esse idem, per quem Amphiaraus ad inferos descenderat (Pausan. I, 34.). etsi duo alia loca eadem fama se tuebantur, Harma in Boeotia in agro Tanagraeo: Pausan. ibid. et IX, 19. 4. [Secundum haec fuga Amphiarai vtique fuit paullo longius producta inde a praelio ante Thebas; apud Pindarum in ipso praelio Periclymenus eum insequutus in eo erat, vt hasta tergum transfigeret: Nem. IX, 57-61 sq. cf. X, 14. 15.] et alter vtique locus haud longe a Thebis ad viam Potniis ad Thebas ducentem; v. Pausan. IX, 8. Sed fanum Amphiarai ex loco propiore ad Thebas esse ad Oropum traductum ipse Strabo obseruat. lib. IX, p. 619. *ἐκ Κνωπίας δὲ τῆς Θηβαϊκῆς μεθιδρυμένον δεῦρο τὸ Ἀμφιάρειον.* De Cnopo locus, a Casaub. laudatus, est in Scholiis Nicandri ad Ther. 889. p 49. (41.).

Somnus veste indutus est candida super atram iniecta; additur: *τὸ, οἶμαι, νύκτωρ αὐτοῦ καὶ μεθ' ἡμέραν;* Obscurum hoc, et excidisse videtur aliquid; sensus est: spectare hoc eo, quod noctu, et die exacto, Somnus nos opprimit. Porro Somnus cornu tenet manu: *vt qui insomnia per veram portam inducere soleat, ἔχει καὶ κέρας ἐν ταῖν χεροῖν, ὡς τὰ ἐνύπνια διὰ τῆς ἀληθοῦς ἀνάγων.* Supplendum *τῆς ἀληθοῦς πύλης.* Miro modo petit hoc Philostratus a portis Somniorum cornea et eburnea: de quibus v. Excurs. ad Aeneid. VI. Quidni reputabat cornu Somni, quo somnum in mortales effundit! vt toties apud poetas, vt statim in Thebaide II, 143. 4. *Illos post verbera fessos exceptamque hiemem, cornu perfuderat omni Somnus.*

[In principio capitis: *οὔπω τοῖς ἥρωσι διὰ χειρὸς* bene addit *ἦν* Guelph. 74. cum edit. Iunt. *πρότερος μὲν οἶμαι* Cod. 29. *πρότερον*, et paullo post *ὑπὸ τοῦ ἱδρῶτος.* et in extr. pro *ὡς τὰ ἐνύπνια*, miro lapsu, *τὰ ὕπτια.*]

colunt; deſcribuntur ſingulorum habitus, quo colore fuerint, et equi; inprimis adoleſcentuli, equi forma, phalerae, chlamys, apparatus venatorius. Proſiluerat aper ex latebris excitus, qui leui iam vulnere ictus in paludem et in medium lacum ſe proripuerat; eum perſequitur adoleſcens cum quatuor canibus; minantem illum ictum iaculo transfixerat; pictus erat adoleſcens eo ſtatu, quo iaculum emiſerat, capite ad dextram inclinato, vt omni corporis vi iaculum emitteret, quod in apri parte ea haeſit, qua humeris collum iungitur. Occupati ſunt canes in fera ad ripam deducenda, inter acclamationes adſtantium *b*).

XXIX.

b) Expreſſerat pictor etiam vaſtationem agri per apri incurſum factum. Aprum iam iaculo tranſfixum ab iuuene venatore conſtituere argumentum tabulae, recte videmur perſpexiſſe ex parte nouiſſima capitis. Adoleſcentulus ille eſt *ἐρώμενος* et qui cum eo venantur, *ἐρασταί*. Expoſuit rem Sophiſta non modo viuide, tanquam viuidiſſime ab artifice reddita, verum deliranti ſimilis et cum parenthyrſo. [Conuerſi in puerum ſunt omnes. *τί δὲ παρ' αὐτῷ ἐπέστραφθε.* Guelph. 77. *παρ' αὐτὸ*, hoc recte, ad *μειράκιον*. ſed malim quoque *ἐπ' αὐτό*.]

In ornatu equorum deſcribendo locus eſt notabilis p. 804. vbi declarat picturam in aere inuſtam, encauſticen appelles, nos *Email*. *Argenteis equi ornati ſunt frenis, Phrygii operis; aureae autem phalerae ſunt: Aiunt barbaros Oceani accolas iſtos colores aeri infundere ignito; colores vero coire, et indureſcere, et quae picta ſunt ſeruare.* *ταῦτα φασὶ τὰ χρώματα τοὺς ἐν Ὠκεανῷ βαρβάρους ἐγχεῖν τῷ χαλκῷ διαπύρῳ, τὰ δὲ συνίστασθαι καὶ λιθοῦσθαι καὶ σώζειν ἃ ἐγράφη.* Britannos deſignari exiſtimamus; nam ſi Galliae oram borealem declarare voluiſſet, *τοὺς ἐπ' Ὠκεανῷ βαρβάρους* dixiſſet. Putabamus veſtigia ineſſe operis encauſtici,

XXIX. Perseus. Etiam in hoc attendendum est, momentum actionis diuersum esse ab eo,

caustici, quod nos **Email** appellamus; retudit tamen impetum maturum iudicium Collegae, quem honoris caussa nominamus, Io. Beckmanni, de huius artis inuento inter veteres dubitantis et Oleario adstipulantis, qui (ad Vit. Soph. I, 25, 2, 17.) verba ad artem incoquendi album plumbum operibus aereis refert ex loco Plinii XXXIV. c. 48. (Nos dicimus, *stanno inducere, verzinnen.* v. Beckmann. *Geschichte der Erfindungen,* IV. Bd. p. 361.)) Sane conuenit: τὸ ἐγχεῖν τῷ χαλκῷ διαπύρῳ, quod Plinii *incoquere* est, conuenit τὸ συνίστασθαι et λιθοῦσθαι, nam refrigeratum plumbum indurescit; at τὰ χρώματα *colores infundi et incoqui, et colores seruare ἃ ἐγράφη, quae picta sunt,* difficultatem faciunt, si ita acceperis. Verum versamur in scriptore verbis improprie et noue vbique vtente; hic etiam perturbate; nam obscurum est, ad quodnam ex antecedentibus referenda haec sint; vix ad aureas phaleras, sed ad *argentea frena;* iam *colores* pro singulari dicere potuit, vt sit color albus, et γράφεσθαι improprie forte de albo colore, quo aes erat inductum. Est quoque de purpurae e luce et vmbra variatione locus ingeniose scriptus eadem pag. extr. τῷ τῆς Ἴδης ἄνθει, verbis locum Iliados de Iunonis amplexu (ξ, 347 sqq.) respicientibus, quae bene illustrat Iacoba: cum ea purpura sit nigricans, splendorem accipit a sole, et in floridum colorem mutatur: hunc floridum colorem appellat ἄνθος, et, vt notionem amplificet, flores omnes Idae natos arcessit.

p. 805. καὶ ὑπὸ τοῦ ἵππου ἐπῆνται adolescentulus. καὶ συνίησιν, ὅτι ἐρᾶται. Quid hic sit ὑπὸ τοῦ ἵππου ἐπάγεσθαι, vix intelligas. Fuit ἐπῆρται, quod sensus postulat, vt et vertitur, *equo superbit, seque amari intelligit.* atqui hoc est ἐπαίρεσθαι. [Paullo ante ὅτε ἀτακτήσῃ ἡ κόμη. Guelph. 77. ἀτακτήσει. in quo etiam ἐπῆρται legitur. Paullo post canes οὐχ αἱ ῥῖνα ἀγχαθαὶ μόνον idem melius quam μόναι. Mox: καὶ μὴ δεδιότα. ἔχονται (excidit puto δὲ), μετὰ τὴν αὐχὴν, τῆς θήρας. Postea: καιρία μὴ ἐντυχόντων, corr.

 καίρια,

eo, quod in aliis operibus est narratum. Caesa enim iam bellua Andromeda liberatur; inuento tamen nouo. Nam in notis signis, etiam Walmodeniano, vt quoque in notis anaglyphis, Perseus ipse vincula soluit; at in hac tabula Amor Andromedam rupe liberat; Ceto in littore proiecto et mari e sanguine rubente. Perseus in herba sedens recreat se durae frigore; sepofita Gorgone; porrigunt ei lac et vinum pastores Aethiopes; ipse, laeuo cubito nixus, intuetur puellam, chlamyde purpurea a vento sinuata, guttis sanguinis belluae adspersa; pulcher ille et ex labore suffusus ora rubore, venis intumescentibus, anhelanti similis. In Andromeda formae gratia addita erat ex ipso casu: vix ipsa rebus satis fidere, cum stupore gaudere, Perseo arridere *c*).

XXX.

καίριχ, pro καιρίως. letali vulnere. καὶ ἐς τὰ δεξιὰ κλῖναν. idem codex, μετακλῖναν.]

Ibidem in apparatu venatorio sunt προβόλια, *venabula*, quae iam sup. tab. II. vidimus; vbi nodum in scirpo quaesitum esse, sero intelligimus; nam Comus ibi, herois more in signis, manum habet impositam, admotam, venabulo; τὴν ἀριστερὰν προβολίῳ ἐπέχων. Mox haud longe a loco venationis abesse sacellum Dianae narrat, καὶ ἄγαλμα λεῖον ὑπὸ τοῦ χρόνου. quale hoc esse putabimus? si e ligno aut e lapide est, corrosum potius erit longo tempore, non laeuigatum. Inueniet aliquis meditando aptius vocabulum. Statum iaculantis luculentius descriptum vide ap. Xenoph. de re equestri c. 12, 14.

c) Aethiopes memorat Philostratus e vulgari interpretatione nominis Aethiopum et Indorum ad vetustatis ignorationem geographiae. Quae vulgo in Phoenicia ad Ioppen euenisse narrantur, ad Aethiopiam retulerunt alii, ex incerta notione nominis Aethiopum et

XXX. Pelops. Narratur ille a Neptuno quadrigas accepisse, vt Hippodamia potiretur, cuius nuptias pater Oenomaus, Pisae rex, ei propofuerat, a quo cursu victus esset, morte victo indicta. Momentum, quod tabulae argumentum constituit, est huiusmodi: Escenderant iam mari

 equi

et Indorum; sic Apollodor. II, 4, 3. et noster. [Tollenda est in cap. principio interpretatio, quae sensum interuertit, qui hic esse debet: *non hoc est rubrum mare; non Indi; sed Aethiopes; et est Graecus homo in Aethiopia.* Erant quoque in Cod. 77. adscripta verba: τὸ πᾶν τοιοῦτόν ἐστι (*tota sententia haec est*). σὺ μὲν νομίζεις ἴσως τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν εἶναι ταύτην, διότι βεβαμμένην αὐτὴν ὁρᾷς ὑπὸ τοῦ αἵματος τοῦ κήτους. ἀλλ' οὐκ ἐστιν, καὶ τὰ ἑξῆς.] Hinc Ἀτλαντικὸν κῆτος h. l. quasi sedes fabulae esset in occidentali Africae littore; est enim inter antiquissimum mythorum genus referendum, quidquid de Perseo narratur, et Perseis carmen debuit esse vetustissimum: quae ex ipsa rerum narratarum natura facile colligas.

Amor *iam iuuenis* pictus erat: γέγραπται πτηνὸς μὲν, τὸ εἰωθός. νεανίας δὲ παρ' ὃ εἴωθε. Ergo iam Philostrati aetate Amorem iuuenili aetate exhibere desierant artifices?

Andromeda candida erat facie, etsi inter Aethiopes. [Dicitur illa forma vincere vel Λυδὴν ἁβρὰν, καὶ Ἀτθίδα ὑπόσεμνον, καὶ Σπαρτιάτην ἐρρωμένην. Ita puellae Lydiae mollitie, Athenienses grauitate, Spartanae corporis firmitate insignitae erant.] Quod Aethiopes ruricolas accolentes et lac cum vino praebentes Perseo apposuit pictor, e nostris moribus non est diiudicandum. Quod *illi rictu oris diducto rident*, βλοσυρὸν μειδιῶντες, *et libere gaudent, et inter se similes plerique sunt*, non indoctum pictoris est commentum. [In extr. ἐπιλαμβάνοντος τούτου αὐτάς, msf. 77. doctius, ἐπιλαμβάνον τοῦτο αὐτάς.]

equi in littus; adſtat equis Pelops, cuius manum Neptunus tenet, in eum intuens, et ſalubria monens. Laudatur forma adoleſcentuli vix puberis, mollitie Phrygiam patriam prodentis; toto corpore veſtiti, nudato tamen humero eburneo, hoc eſt candore eximio, qui noctu tanto magis eluceſcebat. In equis artem quaerit Sophiſta ſigillatim in hoc, quod quatuor equorum pedes haud confuſi ſunt, et quod equorum quisque alio ſtatu exhibitus eſt; vnus enim coercetur, vt ſtet inuitus, alter pulſat vngulis ſolum, tertius obſequioſum ſe ſiſtit, vltimus adhinnit Pelopi. Neptunus forma Pelopis delectatur *d*).

XXXI.

d) Mythus ex Pindari prima Olympica notus eſt. Philoſtratus *Lydum* prodit Pelopem, qui e Phrygia fuit, confuſis multorum exemplo Phrygibus et Lydis. Haud dubie vera eſt lectio: Pelops Ἀλφειὸν πνεῖ, pro ἀφνειὸν, iam toto animo infixus eſt in curſu ad Alphei ripam. Sequentia laborant, quod notauit iam Valkenarius ad Herodot. I, 132. p. 66. 41. nec emendanit: βλέπει δὲ ἡδὺ καὶ μετέωρον, ὑπὸ τοῦ τιάρα ἐπισοβεῖν, ἧς, οἷα χρυσαῖ λιβάδες ἡ κόμη τοῦ μειρακίου ἀποστάζουσα, μετώπῳ ὁμολογεῖ. Videntur ſic conſtitui poſſe: βλέπει δὲ ἡδὺ, καὶ μετέωρον ὑπὸ τοῦ τιάρα ἐπισοβεῖ, οἷα τε χρυσᾶς λιβάδας ἡ κόμη τοῦ μειρακίου ἀποστάζουσα μετώπῳ ὁμολογεῖ etc. *obtutu eſt iucundo, et ſub tiara in ſublime ſe efferente; et tanquam aureas guttas deſtillans coma adoleſcentis reſpondet fronti:* ſcilicet vtraque madeſcit ſudore. ἧς male adſcriptum erat ad τοῦ τιάρα: quippe quod feminino genere efferri ſolet. Paullo ante: καὶ ἀναφέρει αὐτὸ, non τὸ μειράκιον, ſed, τὸ ἐρᾷν αὐτοῦ.

Mox barbarorum morem laudat, hoc eſt Phrygum ſeu Lydorum, quos vocat, totum corpus veſtimentis operientium: recentioris adeo moris ſunt ſigna Paridem aut Atyn referentia veſtimentis in aluo et femori-

XXXI. Xenia. Eſt haec tabula vnica ſui generis in toto Philoſtrato; nam quae altero libro inſcripta eſt eodem Xeniorum nomine, lib. II. tab. XXVI. non prorſus eiusdem eſt argumenti, accedentibus ſcilicet animantibus. At ea tabula, in qua nunc verſamur, nil niſi fruges exhibet; vt prorſus ſit ex eo genere tabularum, quas nos nomine hinc ducto denotamus. Nomen Xeniorum ex eo inſcriptum eſt, quod inter munera hoſpitibus appoſita vel miſſa erant poma omnis generis. Quae tamen in deſcriptione a Philoſtrato facta deſiderantur, ſunt ea ipſa, quae iudicium de arte operis et laude conſtituunt; nam quo ordine haec diſpoſita, aut quomodo colores variati inter ſe et ad certam rationem temperati fuerint, haud apparet. Promiſcue et aceruatim omnia in ſolo diſperſa eſſe putes. Nam in ipſo ſolo ficus foliis viteis impoſitas cerni ait, iuxta eas ramum ficis grauidum; nucibus totum pauimentum eſt inſtratum, pira piris ſunt accumulata, mala malis; ſunt et ceraſa. Inter haec viſitur calathus vuis plenus; praeterea in foliis ficulneis mel, in aliis caſeus recens; appoſiti lactis crateres. Eſt poſt haec omnia

 aliquid,

femoribus diſciſſis, vt nudum corpus eniteſcat. In his verba ſunt: γλουτὸν, καὶ στέρνα, καὶ ὅσα περὶ γυμνοῦ τοῦ Πέλοπος ἐλέγχῃ ἄν. vert. *Nates et pectus et quaecunque de nudo Pelope dici poſſent, tegit pictura.* Noua loquendi forma, ἐλέγχειν περί τινος. *de aliqua re prodere aliquid.* [Immo vero ἐλέγχειν τινος. Senſus: Quicquid nudi eſt, occulit veſtis. Lege ὅσα περ. Pro ἐλέγχῃ ἂν mſ. 77. inſcite ἐλέχθη ἄν. Melius idem in cap. princ. articulos addit: τοὺς τῆς Ἱπποδαμείας et τοῖς τῶν μνηστήρων.]

aliquid, in quo iudicium auctoris desideres, quod nulla anni ratio est seruata in fructibus seligendis; nam ficus maturae et crudae, eadem in congerie, eodem in ramo, sunt cumulatae *e*).

Lib. II. Tabula I. Puellarum chorus hymnum canens ad aram Veneris: cuius signum adstat eburneum, deam nudam referens. Extare illud et prominere in tabula narrat auctor; et recte in laude operis ponit. Ornata est dea gemmis, in monili

e) Multus est Sophista in ornandis per ornatissima verba e poetis et rhetoribus delectis fructibus. In his est de ramo ficulno: *σκιάζει δὲ σῦκα* (ficus quas ipse habet), *τὰ μὲν ὠμὰ καὶ ὀλύνθους ἔτι, τὰ δὲ ῥυσὰ καὶ ἔξωρα, τὰ δὲ ὑποσέσηρα, παραφαίνοντα τοῦ χυμοῦ τὸ ἄνθος* Vertitur: *ficus inumbrat, partim quidem crudas et grossos, partim vero rugosas et exoletas, partim* hiantes quodammodo, *succique florem ostendentes.* Grammaticum non est *ὑποσέσηρα.* saltem deb. *ὑποσεσηρότα.* sed leg. *τὰ δὲ ὑποσέσηρε, aliae hiant.* [Sicque legit mſ. 25. at in mſ. 77. est *ὑποσέσυρε.*]

Sequitur: *τὸ δὲ ἐπ' ἄκρῳ τοῦ ὄζου στρουθὸς διορώρυχεν*, argutias exprimit in opere, quod in summo ramo ficus aliquot perfossas adumbrauit; quia passeres solent has arrodere rostro: quo ipso suauiores illae redduntur. Non vero passer appositus erat, vt Vigenerius putauit.

Paullo post: *Cerasi haec munera: fructus ecce, racematim in calatho congesti.* *κεράσου δὲ ταῦτα δῶρα, ὀπώρα τις αὕτη βοτρυδὸν ἐν ταλάρῳ.* Non haec cohaerent. Interpungendum: *κεράσου δὲ ταῦτα δῶρα. ὀπώρα τίς αὕτη βοτρυδὸν ἐν ταλάρῳ;* interrogatiue.

Ingeniosum illud, quod calathus uvis plenus ex viminibus viteis est contextus. Mel impositum est ficulnis foliis *latens adhuc in fauo*, sed exsudans et efflorescens: quod de succo ex percoctis ficubus accipit Olearius.

monili puta vel armilla; non colore diſtinctis, ſed pelluciditate notabilibus, Ara eſt ture ardens. Choragus eſt anus non ingrata forma ſenili, ſervans aliquid e priſtino aetatis flore. Puellae omnes pulchrae; veſtes cingulo cinctae, variegatae, colorum diuerſitate, vt adſpectu ea iucunda ſit, haud indocte temperata. Pedibus incedunt nudis; vtpote in loco herboſo intra myrtetum, in quo ſacrum ſit. Canunt illae; et canunt, quod aſſeuerat Sophiſta, carmen Sapphicum; diuinare quoque ſibi videtur argumentum cantus, laudes Veneris naſcentis. Accinit Amor, et neruus in arcu remiſſus reſonat ad numeros, tanquam nerui in lyra; magis argutum et plane ſophiſticum eſt, quod ille mobiles voluit oculos tanquam rhythmum aliquem meditans. Anus choragus manibus ſubplodit canentibus et toruis adſpicit vnam e puellis edentem vocem diſſonam *f*).

II.

f) Argumentum haud inſuaue; quod a noſtris hominibus noſtra arte redditum placere poſſit. Signum ſtans *ἐν ἀπαλοῖς μυῤῥινῶσιν*, in myrteto, Venerem nudam exhibet: *καὶ τὸ μὲν σχῆμα τῆς Ἀφροδίτης, αἰδοῦς γυμνὴ καὶ εὐσχήμων.* vert. *pudore nudata eſt omnis, et vndiquaque decora.* Qui Venerem Mediceam in animo habet, expectabit deam eſſe *nudam μετ' αἰδοῦς.* Jacobs emendabat: *ἰδ' ὡς σεμνὴ καὶ εὐσχήμων.* Nos interpungimus: *καὶ τὸ σχῆμα τῆς Ἀφροδίτης, αἰδοῦς. γυμνὴ καὶ εὐσχήμων. habitus deae*, ſeu ſtatus, *eſt habitus pudoris; eſt enim illa nuda et ſtatu corporis decenti.* tegit enim pudenda.

Porro ex ebore ſignum eſt; quae *eboris tractandi* ratio fuerit, ex verbis patet: *ἡ δὲ ὕλη. συνθήκη μεμυκότος ἐλέφαντος*, ex ſectis eboris teſſellis coagmentatis confectum eſt ſignum: quam ad rem declaran-

dam

II. Achillis nutritio. Achilles adhuc tenellus, captum curſu hinnulum apportans; ſtans ante Chironem Centaurum nutritorem, pedibus anterioribus in humum deflexis ſinu poma, et dextra fauum mellis,

dam iam aduocatus eſt locus in quaeſtione de ſignis eburneis, qua arte elaborata fuerint. (*Antiquar. Abhandl.* II. Bd. p. 155 f.) Illuſtrat rem verſus Valerii Flacci II. 465. Heſionen vident in rupe belluae expoſitam *Exanimum veluti, multa tamen arte coactum, Moeret ebur.* Vbi non eſt *coactum* moerere; ſed eſt ſignum teſſellis et laterculis eburneis coagmentatum. μεμυκέναι, συμμεμυκέναι dicuntur teſſellae conglutinatae, ideoque coniunctae, coeuntes. Quod diximus, *eminere e tabula* figuram Veneris, ſic eloquitur Philoſtratus: ἀλλ' οὐ βούλεται γεγράφθαι δοκεῖν ἡ θεός, ἔκκειται δὲ οἷα λαβέσθαι. quod alibi eſt τὸ ἐξέχον, bene illuſtratum ab Oleario ad Apollonii Vitam II, 20. 17.

Obſcurum eſt, quo ſenſu dicta ſint illa, quae praeceptum artis conſtituere videntur: τὰ γὰρ συμβαίνοντα οἱ μὴ γράφοντες, οὐκ ἀληθεύουσιν ἐν ταῖς γραφαῖς. Verſum: *nam qui ea pingendo non exprimunt*, quae contingere ſolent, *illi in picturis minus vere imitantur.* Obſcurum eſt, quaenam illa ſint. Praeceſſerant verba de veſtibus puellarum vario colore diſtinctis, vt et ipſa aliud pratum referre viderentur: λειμὼν δὲ ὁ περὶ τὰς ἐσθῆτας, καὶ τὰ ἐν αὐταῖς χρώματα, καὶ ὡς ἄλλο ἄλλῳ ἐπιπρέπει, δαιμονίως ἐκμεμίμηται. h. c. colores eo cum dilectu adhibiti, vt alter alteri nonum ſplendorem ac decus addat. Sunt ergo τὰ συμβαίνοντα, ſcil. χρώματα, *colores congrui*, qui inter ſe conueniunt, conſentiunt; vt συμβαίνει τοῖς λόγοις τὰ πράγματα. [Quae de Amore, neruo arcus accinente, ſequuntur, inepti ſunt acuminis. Illa autem ταχεῖς τε οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ θεοῦ, ῥυθμόν τινα, οἶμαι, διανοοῦντας, abſurda, corrige: διανοοῦντος. ſcil. αὐτοῦ. Tum ad puellas redit. τί δῆτα ᾄδουσι; Et illae Veneris ortun ex mari, ſed ἐπιῤῥοῇ τοῦ οὐρανοῦ, ſeu potius Οὐρανοῦ, ex Coeli virilibus, declararant ipſo geſtu, oculis in caelum ſublatis et manibus ſubtus in terram flexis.]

mellis, puero praebentem. Exhibitus a pictore puer tenellus, feroculus, pedum etiam celeritate valens; tibia recta, manus validae ac neruosae; iracundiae signa iam in pueri ore apparent, vt tamen placabilem agnoscas et mitem indolem; chlamyde indutus est purpurea. Conuersus in eum vultu blando Chiron, in quo eminet natura mansueta, iustitia et prudentia temperata. Agitur res ante antrum Chironis.

Hactenus argumentum bene se habet, simplex, et haud infelici arte, quantum intelligitur, expressum, etsi multis verborum ornamentis a Sophista oneratum. At quis expectet huic ipsi argumento adiunctum esse in eadem tabula alterum, quod ita se habet: conspicitur e longinquo in campo currens idem Centaurus Chiron, cui puer Achilles insidet, equitare edoctus g).

III.

g) In Achille et in Chirone omnis ad mythum et poetas bene sunt expressa. Achillem alloquitur Sophista: καὶ ἀγαπᾶς, ὦ Ἀχιλλεῦ, μικρὰ δῶρα. non, *amas parua munera*; sed in iis acquiescis, contentus sedes. Respicit versum Iliad. A, 167. ἐγὼ δ' ὀλίγον τε φίλον τε ἔρχομ' ἔχων ἐπὶ νῆας, ἐπήν κε κάμω πολεμίζων. In Achille puero laudantur signa roboris maturi: εὐθεῖα κνήμη, ἐς γόνυ αἱ χεῖρες. ἀγαθαὶ γὰρ αὗται πομποὶ τοῦ δρόμου. Acute Jacobs suspicatus est inesse vitium in ἐς γόνυ, et emendat εὔτονοι δὲ αἱ χεῖρες. Olearius quidem "nempe currentes corpore prorsum inclinato manus ad genua demittunt." At currentes manus lateribus aut applicant aut iactant et librant. Hactenus illae πομποὶ τοῦ δρόμου, adiuvant cursum bene libratae. Nec ille nunc est in cursu, sed adstat redux a cursu. [Contra *Böttiger* V. C. (*Vasen-*

III. Centaurae. Habet haec tabula, quod antiquitatis forte notiones illuſtret; ab arte parum commen-

(*Vaſengemälde I.* 3. p. 144. 5.) tuetur lectionem receptam, obſeruans e Mercuriali curſus exercitatione attenuari membra. Saltem dixerim: obſeruatione forte veterum conſtitiſſe, manuum longarum vſum in curſu proficuum eſſe, dum eae, librando corpus currentis, motum adiuuant; quemadmodum ad ſaltum iactare brachia ſolemus.] Achillis chlamys eſt purpurea; genus purpurae curioſe declarat Sophiſta: *καλὴ γὰρ (ἡ χλαμὺς) καὶ ἁλιπόρφυρος καὶ πυραυγὴς, ἐξαλλάττουσα τοῦ κυανῆν εἶναι. atque in nigricantem vergens, διαφέρουσα,* a caeruleo ſeu nigricante purpura. Proprie eſt: *ἐξαλλάττουσα (τὴν χλαμύδα) τοῦ κυανῆν εἶναι.* clarius eſſet forte: *τὸ, κυανῆν εἶναι,* ſcil. *αὐτήν.*

In ſequentibus: *κολακεύει αὐτὸν ὁ Χείρων, οἷον λέοντα πτῶκας ἁρπάζειν καὶ νεβροῖς συμπέτεσθαι: leonem* fugauerat Lennep cum Valkenario: vt legeretur: *οἷόν τ' ἐόντα πτῶκας ἁρπάζειν, vtpote qui iam poſſit lepores et hinnulos curſu aſſequi et capere.* Interceſſit tamen Iacobs Exercit. crit. P. II. p. 96. [Idem Achilles *νεβρὸν ᾑρηκὼς ἥκει παρὰ τὸν Χείρωνα καὶ ἀπαιτεῖ τὰ ἆθλα.* Adumbrata haec ex Pindaro Nem III, 80 ſq. ſed heroico ſpiritu ad humilia depreſſo: nam ibi leones et apros venatur: *σώματα δὲ παρὰ Κρονίδαν Κένταυρον ἀσθμαίνοντα κόμιζεν.* Schmidius *σώματι ἀσθμαίνοντι* refinxerat. Hoc vero eſt, lyrica ad vulgaria reuocare. *σώματα* pro ipſis hominibus et feris poni in poetis obuia res eſt; et Achilles feras curſu aſſequutus ad Chironem apportabat ſpirantia; vt h. l. *νεβρὸν ᾑρηκώς.*]

Supereſt obſeruatio ad artem ſpectans: in Chirone equum cum homine commiſſum pingere, nihil habere ſingulare ait; at *in commiſſura ipſa magnam pictoris artem requiri*, vt intuentem fugiat ea, nec facile deprehendatur, qua in parte equus in hominem abeat. *ὁ δὲ Χείρων γέγραπται μὲν ὅσα Κένταυρος. ἀλλὰ ἵππον ἀνθρώπῳ συμβαλεῖν* (Cod. 25. *συμπλέκειν*) *θαῦμα*

commendanda esse videtur. Zeuxis vnam Centauram pinxerat; at hic videmus plures pictas per aream sparsas vna cum liberis, seu pullis. Erat in tabula mons Pelius, in eo fraxini, fontes; iis accubant Centaurae, cum pueris, infantibus et adultis. Centaurae celebrantur propter formae pulchritudinem; ita vt superne pro Nymphis aut pro Amazonibus, equo insidentibus, haberi possint. Est etiam femineum corpus iunctum cum equis variorum colorum; candidi, flaui; atque etiam emergit candida ceruix ex equis nigris. Ita vero commissura vtriusque naturae tanto difficilior esse debuit *h*).

IV.

θαῦμα οὐδέν. συναλεῖψαι μὴν καὶ ἑνῶσαι καὶ διαδοῦναι, ἄμφω λήγειν καὶ ἄρχεσθαι καὶ διαφεύγειν τοὺς ὀφθαλμοὺς, εἰ τὸ τέρμα τοῦ ἀνθρώπου ἐλέγχοιεν, (*si, vbi homo desinat, oculi quaerant*) ἀγαθοῦ οἶμαι ζωγράφου. [καὶ τὸ τοῦ Χείρωνος ἦθος ἐργάζεται μὲν καὶ ἡ δικαιοσύνη. Exciderant hic nonnulla quae in codd. et ant. edd. habentur. καὶ τὸ ἥμερον δὲ φαίνεσθαι τὸ τοῦ Χείρωνος ἦθος. In extr. ὀχήσαι ποτὲ ἐπὶ ξάνθου. cod. et edd. καί ποτε.]

[Quae inde sequuntur: ὁ ἵππος ὀξὺς ἄρα καὶ ἀφαιρεῖ, aut potius, vt antea leg. ἀφαιρεῖν, γέλωτα, sqq. vt sensum habeant, respicere putanda sunt ad antec. καγχάζοντι αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἥδεσθαι. delectatus equi celeritate puer metu expallescere poterat, si ille efferatus exultabat.]

h) Manifesta in his est aemulatio Luciani in Zeuxi, quae tamen aperte arguit, quanto superior Lucianus fuerit ingenio, iudicio et arte. Otium bene collocabit, qui vtrumque locum comparet, ad suum ipsius sensum recti et pulcbri acuendum. [Multam lucem affusam videbis in laudata modo Böttigeri interpretatione Vasis picti; vti et de Centaura p. 151.] Centaura similis nunc e picturis Herculanensibus nota est.

Nihil

IV. Hippolytus. Expressus est in tabula casus miserabilis in ipso momento, quo monstro mari egresso equi diffugerunt et curru fracto iuuenis raptatus membris laniatis ac contusis animam agit, oculis iam morte torpentibus, argumentum nobile et multis operibus redditum. Monstrum marinum est taurus, exemplo Euripidis, in Hippolyto, quem seu pictori seu scriptori ante oculos fuisse haud dubites. Color tauri est glaucus; recte, quandoquidem a Neptuno mari emittitur; de specie ac forma praeterea nihil additur; nec in Euripide. At Seneca magno cum tumore ac strepitu colorem et formam duplicem describit (Hippol. 1036.); et tauros marinos, cum cauda bifida pistricis, norunt monumenta priscae artis, etsi seriora. Equorum fuga bene describitur; currus euersi adspectus non tam perspicue est descriptus *i*).

V.

Nihil in verbis est, quod morari possit, nisi hoc, quod male expressum est in edit. Olear. *καὶ οἶμαί σε ἄχθεσθαι* contra sententiam; quod in Aldina et Iunt. et codd. recte est *οὐ γὰρ οἶμαί σε ἄχθεσθαι.* [Monte Pelio. — *καὶ τῷ τῆς μελίας φυτῷ ἀνεμοτρεφεῖ ὄντι.* Male vbique *ἀνεμοτροφεῖ.* Est apud Homerum *ἀνεμοτρεφὲς ἔγχος.* Postea iuuenculi Centauri: *τὰ δὲ — ἐμφαίνει τι.* edd. vet. et codd. *ἐμφαίνει τι καὶ τραχύτητος.* In primis verbis capitis mirum vitium in cod. 82. pro *ἐνωθέντες, οἰνωθέντες.*] Mox *τὰ δὲ ἀττάλλει*, praestat scribere *ἀτάλλει, ludunt.* nam altera forma apud Hesiodum tantum occurrit.

i) [Color *glaucus* bene restitutus est ab Oleario e Lundensi, pro *λευκός* in ceteris. Nam monstrum est *ἐν εἴδει ταύρου γλαυκοῦ κατὰ τοὺς δελφῖνας.* vsus τοῦ, *κατὰ*, in comparatione. — *ἀτιμάσαντες τὸν ζυγὸν* equi, vnde *ἀτιμαγελοῦντες* dicti et *ἀτιμαγέλαι* propria voce,

V. Rhodogune. Male habet, quod Sophista in tot aliis ad fastidium vsque disertus, de hac femina nihil tradidit; nomen eius ac virtus, quod ex

voce, tauri, qui aberrant a grege. Cum fabula notissima sit, necesse non est multa monere. Male sub initium capitis omissum est *οὐδὲ* ante *προσκλίνονται ὥσπερ*, quod habent Ald. et Iunt. Currus binarum rotarum esse debet, etsi quatuor equis iunctis; eo grauiter succusso, putanda est, ab vna parte altius emota, rota axe fuisse excussa, ita vt per solum volueretur; altera parte currus inclinata ac depressa, currus omnem impetum in rotam esse versum, ita vt radii iuncturis emouerentur ac frangerentur. *τροχοὶ δὲ ἅρματος, ὁ μὲν ἐξήρμοσται τὰς κνήμας ὑπὸ τοῦ συγκλιθῆναι τὸ ἅρμα εἰς αὐτὸν τῆς δίνης. ὁ δὲ ἐκλελοιπὼς τὸν ἄξονα, Φέρεται καθ' αὑτὸν, στρομβούσης αὐτὸν ἔτι τῆς δίνης.* In verbis *ὑπὸ τοῦ συγκλιθῆναι τὸ ἅρμα εἰς αὐτὸν* (sc. *τὸν τροχὸν*) *τῆς δίνης*, primo molesta sunt, id quod Iacobs vidit, illa: *τῆς δίνης* pro *ἐκ*, *διὰ*, *τῆς δίνης*, celeri motu, rotatione, currus. At probabile satis, repetitum esse *τῆς δίνης* ex seqq. Porro Salmasius conj. *εἰς αὐλὸν*, quam reiicit Olearius. Vt admittas, putandum est, *αὐλὸν* esse dictum pro ipso axe, qui in canali circumagitur. Apud Euripidem vss. 1232 sq. rota *allisa saxo* currum resupinat et euertit, — *ἕως ἔσφηλε κἀνεχαίτισεν* (sc. currum monstrum) *ἁψῖδα πέτρῳ προσβαλὼν ὀχήματος.* nunc omnia miscentur; et fistula, *αὐλὸς*, subsiluit in altum vna cum clauo ad retinendum axem intra *αὐλὸν* impacto: (an modiolus impositus *αὐλῷ* iam tum fuerit, videndum erit.) *σύμφυρτα δ' ἦν ἅπαντα. σύριγγές τ' ἄνω τροχῶν ἐπήδων ἀξόνων τ' ἐνήλατα.* ita igitur, clauo excussa rota facile emoueri loco et prouolui potuit. Vltima itaque Euripidis conueniunt cum pictura. Iterum aliter Ouidius: *Ni rota, perpetuum qua circumuertitur axem*, (adeoque in extima axis parte) *Stipitis occursu fracta ac disiecta fuisset.* Seneca simpliciter: *rectique in pedes iactant onus equi*; tum iuuenis excutitur curru.

ex Sophiſtae verbis colligas, iſta aetate eſſe debuit admodum celebrata, vt de ea tacere mallet. Quae ex eo elicias, haec ſunt: Armenii, ſeu foedere ſeu induciis, quas cum Perſis inierant, violatis, repente incurſationem fecerant; nuntio accepto, Rhodogune, quae in ornanda coma occupata erat, altera parte nondum religata, cincinnorum parte defluente, vt erat, exſiluit, copias in periurum hoſtem duxit eumque fudit. Exhibita itaque erat illa in tabula victoria iam parta vota faciens diis ante aram ardentem. Videtur in proſpectu eſſe locus pugnae cum ſtrage caeſorum ad amnem, et cum captiuis. Adſtat feminae equus pulcherrima forma, e genere Niſaeorum; in cuius ornamentis Sophiſta diligentiſſimus eſt; ipſa coccinea veſte ſplendet, demiſſa ad genua, zona ſuccincta; ſubſunt femoralia e more Perſarum intextis figuris; ab humeris ad cubitum, per interualla nudato brachio, fibulis adſtringitur veſtis. Clipeus eſt exiguus, quantus ſatis eſt ad tegendum pectus; ſiniſtra per lorum (*πόρπακα*) traiecta, vt promineat vltra oram, haſtam tenet; aurea clipei ſuperficies cum animantium ſignis; interiora purpurea. Decus et dignitatem ineſſe ori etiam ex coma partim in comtum digeſta, partim ſoluta facile credas; ſupercilia commen-

Reliqua in capite, dubites appoſitum ne in iis ſit artificis in tabula expreſſum, an Sophiſtae phantaſma verborum fuco ornatum: Montium iuga mulierum ſpecie genas prae luctu laniant; prata ſpecie iuuenum marceſcunt floribus; Nymphae comas vellunt. Vtro modo haec accipias. tam abſurda ea ſunt, vt legere pigeat. *λειμῶνες — οὓς ἀκηράτους αἰνόμαζες* reſpiciunt vſſ. 73. Euripidis. Verum talia in oculos incurrunt legentibus.

commendantur arcuata inde a naribus, oculis ita temperatis, vt ex caesio colore in nigricantem vergant; miſcentur in iis hilaritas, pulchritudo et maieſtas; a genis et ore per labia florida et aequalia, et per concinnitatem, accedit mira ſuauitas ad amorem alliciens k).

Verum

k) Nulla in hiſtoriis memorata Rhodogune cum hac femina conuenit; fuit Rhodogune Hyſtaſpis filia, Darii et Xerxis mater apud Suidam, alia Xerxis ex Amaſtri filia, apud Cteſiam. Eam, quae hic memorata eſt, putes fuiſſe vxorem Satrapae alicuius Perſarum aut Parthorum. In Commentatione Anonymi de mulieribus bello claris, ab Heeren noſtro in lucem edita (*Bibliothek der alten Litteratur*, IV. Stück), adſcripta eſt Rhodogune cum narratione ſimili: nominatur illa "regina Perſarum, quae Perſarum regnum ad ſummas opes euexerit;" poſitam ei eſſe auream imaginem, dimidia comae parte plexa, altera effuſa. Laudatur Aeſchines: ὥς φησιν Αἰσχίνης ὁ φιλόσοφος: quo reuocata eſſet narratio ad antiquiores aetates; et poſſet Philoſophus Socraticus in aliquo dialogo, vt in Aſpaſia, pro exemplo eam laudaſſe. Verum ſcriptor libelli eſt ex genere ſeriorum, qui aliorum compilata ipſi in epitomen redegerunt aut ex iis nonnulla excerpſerunt, primos auctores non inſpexerunt. Tragoedia nobiliſſima (*Petri de Corneille*) hoc nomine inſcripta, nihil ex hac narratione habet; ante oculos ei fuit Cleopatra, regina Syriae, cuius nomine ſapienter vti noluit. Vigenerius neſcimus vnde narrat, feminam ad vlciſcendam mariti mortem aduolaſſe confeſtim nuntio accepto.

ἦ οὐκ ἐπῆρται. cum interrogatione ab Oleario excuſum. Aldina habet ἦ. et corruptius Iunt. ἢ οὐκ ἀπῆρται. Niſi e libris mutatio facta eſt, malis ἢ δ' οὖν ἐπῆρται. quod ſeqq. firmant. — Notatu digna eſt, quae mox ſequitur deſcriptio equi Niſaei: quod equorum genus valde nobile fuit antiquis temporibus. v. Strabo IX. p. 796. C. et primo loco Herodot. VII, 40. — [εὔχεται δὲ αἱρεῖν τοὺς ἄνδρας, ὡς νῦν ᾕρηκεν Bene

Olear.

Verum et nos officio noftro defunctos, et vos, fi qui funt, Ciues, cognofcendi auidi, fatietate captos, hic requiefcere, et Rhodogunes exemplo facra facere praeftat initio libelli iam indicta. Profperet ac fortunet numen res noftras publice ac priuatim! Exaudiat vota craftino die publice facienda! *Linguis omnibus et fauete votis!* PP. in Georgia Augufta pridie Kalendas Martias. cIɔIɔccxcviii.

Olear. *ὡς* pro *οὗς*, quod etiam codd. obfidet — Superciliorum fuauitas praedicatur ftatim in prima eminentia ex fronte, *τὸ ἀπὸ τοῦ ἄρχεσθαι.* cod. 74. *ἀπὸ τούτου τοῦ ἄρχεσθαι.*]

VI.

VI.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
PRORECTOR
IOANN. GODOFR. EICHHORN D.
CVM SENATV
ANNIVERSARIA INAVGVRATIONIS SACRA
LXI.
IN KAL. SEPTEMBRES CIϽIϽCCCXCVIII.
CELEBRANDA
INDICIT
SIMVLQVE
SVCCESSOREM
IN
MAGISTRATV ACADEMICO
CHRISTOPH. FRID. AMMON D.
CIVIBVS SVIS
HONORIS ET OFFICII CAVSSA
COMMENDAT.

Philoſtrati Imaginum illuſtratio.
Partic. VI, Tabul. Libri II. VI - XVI. complexa.

Etſi votis noſtris, Commilitones, pro ſalute publica toties ſuſceptis nondum hoc obtigit, vt patria noſtra in tuto nauiget, multo minus vt portum ingreſſa ſit; tot enim, aliae ex aliis procellae, tot turbines exorti impetum in eam fecerunt, vt in-

terdum metus incesseret, ne iterum illa in medios fluctus ventis vndique saeuientibus raperetur, quippe tam male farta, male instructa, remis tantum non ab altero latere detersis, vt naufragii manifestum esset discrimen: nobis tamen inter haec tam felicibus esse contigit, vt, republica nostra mediis in fluctibus salua et incolumi seruata, votorum nostrorum hac saltem ex parte simus damnati, vt anniuersaria Academiae nostrae sollennia iterum celebrare, deoque conseruatori optimo maximo ab omni hostili impetu intacti grata piaque mente gratationes debitas possimus persolvere. Qua quidem felicitate tanto magis laetandum nobis est, quo magis omnis nostra fortuna in tranquillo et pacato rerum statu posita est. Litterarum enim nec salus nec honos esse potest, nisi in otio et securitate; nec eae recte coli possunt interno ciuitatis statu turbato, aut vllis ciuium discordiis odiisque vexato. Ad incrementa vtique Academiae nostrae non magis quam ad dignitatem et auctoritatem plurimum profuit ea laus, quod nostrum vnusquisque sedulo cauit, ne contentionibus litterariis, quae magnis cum animorum motibus, rixisque illiberalibus, modo mulicularum modo Thracum more, haberentur, sese immitteret; quippe quibus nemo facile indulgere potest, quin et famae suae male consulat, et ipsa academia labis aliquid inde contrahat. Multo autem magis in laude Georgiae Augustae habitum est, quod a multis inde annis collegarum necessitudo nullis diffidiis, inimicitiis odiisue, fuit labefacta: adeo ab animis ingenuis et liberalibus diligenter

genter fuit prouifum, vt ordinum iura, collegarum officia, munerum partes recte feruarentur, neque ad imminuendam alterius dignitatem, ius et vtilitatem, praeter morem aliquid ab altero moveretur, quo iniuriam ille fibi factam conqueri poffet. Quod fi quid eiusmodi inciderat, quod fufpicionem iuris focialis laefi facere poffet, aut alterius aequitate remedium eft allatum aut publica opinione, abnorme quoduis improbante ac damnante, calidiora et iniquiora confilia funt repreffa. His igitur animis et confiliis porro vtemur, et animis ftudiisque coniunctis vtilitati publicae, hoc eft, et Academiae et litterarum, confulemus eique confilia priuata attemperabimus. Eft enim nobis hac in ftatione collocatis ita ftatuendum: nihil a noftrum quopiam proficifci poffe, quod, ex officio curatum, non ad rerum fummam pertineat, et ipfis litteris aliqua via proficuum fit; nihil, quod, praeter officium commiffum, non ipfis litterarum bonarum difciplinis officiat; et, quoties aliquid ambitiofe et arroganter, aut quaeftuofe cum aliorum iniuria facimus, id commune et Academiae et litterarum bonum minuere, aut intercipere, aut tollere. Noftrarum voluntatum tanquam figna et tefferas proponet is, qui nunc reipublicae noftrae magiftratus conftitutus craftino die fafces academicos in domum fuam transferet, vir omni laude ornatiffimus, ex Venerabili Theologorum ordine

CHRISTOPH. FRID. AMMON D.

qui, iam antea in alia academia hoc ipfo munere functus, non minus rerum vfum ad nouum mu-

nus afferet, quam reipublicae studium summum, quique eius administrationem ita recipit, vt eam sartam tectamque, res nostras florentes, commoda vestra, commilitones, aucta velit esse et cumulata. Suscipientur ab eo sollennibus crastino die habendis vota pro republica et pro optato omnis generis malorum fine, non nisi a pacis bonis expectando; Pacem deposcimus!

Ad otium nostrum litterarium, mediis in turbis et timoribus minisque e longinquo sollicitudinem mouentibus, referre liceat et hoc, quod in tali scripto, quo vos, commilitones, publice compellamus, disputare licet otiose de re aliqua ex interioribus litteris cuiusuis generis petita. Nos, quod olim instituimus, Philostrati Imagines seu tabulas vt ita exploremus et illustremus, quo argumenta earum ab artificibus expressa, detersis sophisticis argutiis, nuda et aperta exhibeantur, ea in re nunc ita pergemus, vt e vestigio, in quo substiteramus, tanquam viribus refectis, cursum iteremus.

Tabula VI. (Libri secundi cap. VI.) *Arrichio*, iam expirans victor pancratio in Olympiis renuntiatus *a*). Exoptata Sophistae opportunitas oblata

a) Arrhichio, seu Arrichio, Pausaniae VIII, 40. est Arrhachio, qui statuam eius viderat apud Phigalenses Arcadiae, antiquo more factam, pedibus fere iunctis, et manibus ad femora demissis. Atqui Arrichionis tempora non sunt antiquiora saeculo ante C. N. sexto, vt inde discere liceat, ista adhuc, quod vix putares factum, aetate antiquum habitum statuarum viguisse. Certamen

lata erat exhibendi et ornandi certamen pugilatus et luctae, quibus coniunctim peractis pancratium absoluitur. Arrichionem iam prostratum aduersarius incumbens medium amplexus erat ita, vt cubitum gutturi imprimeret, ad elidendum spiritum, crura autem inguinibus admouendo extremos pedes vtrique popliti implicaret. Tum Arrichio iam animam agens plantam pedis sursum proiiciens talum in malleolo aduersarii versus exteriora inflectit et luxat: quo dolore ille victus viribus deficit et manus remittit *b*). Exhibitus autem est in

Certamen enim, de quo agitur, habitum est Olymp. LIV, ante C. N. 564 circa tempora Pisistrati, XXX post leges a Solone latas annis. Bis iam antea vicerat Olympia: quo acrior contentio esse debuit nunc de palma tertia: *μεγάλου δὴ αὐτῷ ὑπάρχοντος τοῦ δὶς ἤδη νικῆσαι τὰ Ὀλύμπια, μεῖζον τοῦτο νυνὶ, ὅτε καὶ τῆς ψυχῆς αὐτὰ κτησάμενος, ἐς τὸν τῶν ὀλβίων πέμπεται χῶρον αὐτῇ κόνι. in ipsa pugna*: at *αὐτὰ κτησάμενος* vitiosum est. Satis esse potest si scribas, *αὐτὸ κτησάμενος*. scil. *τὸ νικῆσαι*. Iam *τῆς ψυχῆς* supplendum est *ἀντὶ τῆς ψ*. etiam vitae impendio. vt in Virgiliano: *et istum qui vita bene credit emi, quo tendis, honorem*.

b) Τὸ *ἀπαγορεύον ἐπισημαίνων τῇ χειρί*. Videtur accipiendum esse de certo motu manus ac signo, quo se victum fateretur. Pro planta pedis Pausanias, qui rem breuiter exponit, lib. VIII, 40. digitum pedis infractum memorat. Rem ex interioribus artis palaestricae numeris petitam diserte ac perspicue exponere haud licet; in tabula certaminis rationem faciliorem ad intelligendum fuisse probabile fit, quia res ipsa in his, quae sub sensum oculorum cadunt, clarior est quam narratio. Locus Philostrati, in quo enumerantur ea, quae in pancratio fiebant, ad rem ipsam memorabilis est. Est in iis *καὶ τὴν χεῖρα στρεβλοῦσι — πλὴν τοῦ δάκνειν ἢ ὀρύττειν*, Ita violata certaminis lege Damoxenus apud Pausan. VIII, 40. vnguibus ilia

aduer-

in tabula Arrichio iacens exanimis, laeto vultu, vt victor, viuido adhuc colore, nec morte pallens; adſtante Hellanodica, certaminis iudice *c*), coronamque oleagineam ei imponente. Proſpicitur conuallis Olympiae ad Alpheum, et in ea ſtadium *d*) cum conſeſſu ſpectantium, plauſu et exultatione laetitiam teſtantium.

VII. Antilochus. Celebrata eſt Antilochi pietas in patrem Neſtorem *e*), cui cum in pugna inſtare

aduerſarii laniauerat. At *brachium* videmus *in humero luxatum* alteri in nobiliſſimo *ſymplegmate luctatorum* in Muſeo Mediceo. Aliquantum poſt τῇ δὲ ἐπιτάσει τῶν ποδῶν reſpondet antecedenti τῷ μὲν πνίγματι.

c) Καὶ στεφανοῖ αὐτὸν οὑτοσὶ Ἑλλανοδίκης, ἀτρεκὴς δὲ προσειρήσθω — Alludunt verba haec ad Pindaricum Ol. III, 21. ᾧ τινι, κραίνων ἐφετμὰς Ἡρακλέος προτέρας ἀτρεκὴς Ἑλλανοδίκας γλεφάρων Αἰτωλὸς ἀνὴρ ὑψόθεν ἀμφὶ κόμαισι βάλοι γλαυκόχροα κόσμον ἐλαίας. [Debuit autem Hellanodicarum certus habitus eſſe; nam adiicitur pro Hellanodica hunc adſtantem haberi, διὰ τὸ, ὡς ἐκεῖνοι, γεγράφθαι.]

d) Στάδιόν τε ἡ γῆ δίδωσιν ἐν ἁπλῇ αὐλῶνι, καὶ εἰσεχούσῃ τοσοῦτον καὶ τὸ τοῦ Ἀλφειοῦ νᾶμα ἐξέρχεται κοῦφον. Luxata haec. ἐν ἁπαλῇ Cod. Laud. habet, in molli, herboſa, conualle. [Enimuero nusquam ἡ αὐλὼν, ſed ὁ αὐλὼν dicitur nec grammatice aliter dici poſſe videtur. Forte fuit στάδιόν τε ἡ γῆ δίδωσιν ἁπαλὴ ἐν αὐλῶνι, καὶ. ἐν εἰσεχούσῃ τοσοῦτον, καὶ τὸ etc. *praebet ſtadium humus tenera in conualle, et in ea humo, reducta aliquantum et ſinuata, etiam amnis leniter exit.* ἐν εἰσεχούσῃ ſcil. αὐτῇ, τῇ γῇ. Vix tamen vel ſic omnia ſatis ſana ſunt.]

e) V. Inprimis Pindari Pyth. VI. [Porro in verbis μὴ συντυχία νοείσθω τοῦτο. melius codd. et edd. μηδὲ σ. At iidem, luxati in iis quae ſequuntur, exhibent προὐνοήθη καὶ τὸ πάλαισμα τῆς νίκης οἱ παγκρατιάζοντες.]

ſtare videret Memnonem haſtam iam in eum emiſſurum, ipſe corpore interpoſito telum excepit. Circumſtant caeſum Achiuorum principes, fixis in ſolo haſtis nixi, intuentes et lugentes. In his Achilles in corporis amplexu haeret *f*), et mandare ceteris videtur neſcio quid. Proſpicitur exercitus Aethiopum, et ante aciem Memnon, leonis exuuiis indutus, haſtam vibrans, et Achillem irridendo adſpiciens. Antilochi corpus iacet iuuenili venuſtate conſpicuum; in prima pubertate, coma flaua, tibia terete, corpore agili et ad curſus celeritatem a natura facto; vulnere in pectore accepto ſanguis candidam cutem rubore adſperſit; vultu laeto et hilari, tanquam facinoris conſcientia, quod patris vitam ſua morte redemit. Commendare ſe potuit tabula imaginibus heroum, quae a Sophiſta diſerte notis ſuis, ſeu characteribus, inſigniuntur *g*). Vtinam

f) Καὶ θρηνεῖ ἐπὶ τῷ πένθει τοῦ ἐρωμένου. Patroclus Achillis modo amaſius modo amator proditus eſt; vti traditum eſt, Antilochum fuiſſe amatum ab Achille; commentum forte Tragicorum, in quo ſibi placuere poetae qui amatoria luſerunt. [Hoc loco Philoſtratus, cum Antilochus Achillis amaſius ſit, Achillem, eius ἐραστὴν, Patroclum autem viciſſim ἐραστὴν Achillis prodere debuit. Non igitur ſatis conuenit τοῦ ἐρωμένου, niſi de Achille accipias, qui ἐρώμενος Patrocli fuit.] Erat Antilochus minimus natu inter ceteros Achiuorum principes, et Achilli amiciſſimus. Species oris fuit venuſta. Ceterum Achilles pictus erat comis tonſis, e luctu ſcilicet in Patrocli funere. Paullo poſt ὁ δὲ, οἶμαι, vt centies alibi, eſt ſcribendum.

g) Ἐπίδηλος δὲ Ἰθακήσιος ἀπὸ τοῦ στρυφνοῦ (idem quod τὸ πυκνὸν, ſpectat ad *grauitatem* hominis in cogitationem defixi, τὸ σύννουν.) καὶ ἐγρηγορότος, ὁ δὲ Μενέ-

nam vel hoc vel aliud simile artis opus ex antiquitate superesset, in quo heroum ad Troiam imagines expressae erant! Ita tandem nobis sine dubitatione constaret, qua oris specie alter ab altero discerni ac dignosci posset. Nunc enim de plerisque tantum ariolationes sequimur plerumque leues ac vanas.

VIII. Meles. Critheis, Homeri mater, Meletis, fluuii apud Smyrnam Ioniae, amore capta *k*), adstat amni, haurit aquam, confabulatur, lacrimatur amatorio more. Audit haec Meles, speciem adolescentis, non senilem, vt plerumque Fluuii, prae se ferens, inter crocos, lotos et hyacinthos recubans, mollis et venustus, cultu nescio quo se commendans; aqua ipsa, non cum strepitu aut magnorum amnium fragore, sed leniter ac placide decurrente et tacite soli superficiem quasi radente *i*): id quod spectare debet ad vatem

Μενέλεως ἀπὸ τοῦ ἡμέρου, ὁ δὲ Ἀγαμέμνων ἀπὸ τοῦ ἐνθέου (diuina quadam maiestate). τὸν δὲ τοῦ Τυδέως ἡ ἐλευθερία γράφει. γνωρίζοις δ' ἂν καὶ τὸν Τελαμώνιον ἀπὸ τοῦ βλοσυροῦ (a toruitate) καὶ τὸν Λοκρὸν ἀπὸ τοῦ ἑτοίμου (promtum aliquid in motu corporis et expeditum ad agendum cum alacritate). Conueniunt fere haec cum vultibus marmore vel gemma expressis, aut ex vasis pictis insigni cum arte nuper a Tischbeinio redditis.

k) Fabula de Critheidis amore Meletis, et Homeri natalibus, haud vno modo narrata, nata ea haud dubie ex epitheto in antiquo aliquo carmine frequentato, quo Homerus ex Ionia oriundus *Μελησιγένης* dictus erat. Ineptiora inde ducta sunt in vita falso nomine Herodoti inscripta.

i) *Τὴν γῆν ἄκροις τοῖς δακτύλοις διαμώμενος ὑπέχει τὴν χεῖρα τῷ ὕδατι ἀψόφητι βλύζοντι.* Aut rhetorice haec

vatem Homerum ex istis amoribus susceptum. Redamare ille et gaudere mulieris affectu videtur. Ceterum aqua amnis decurrebat ad mare haud longo inde a fonte interuallo, vt et fons et ostium in conspectu esset, haud longe enim a mari Meles fluuius oritur. Adstant amnis fonti, aut si recte ita interpretamur, choreas agunt Musae. Inuenti quidem in his haud magna laus esse potuit. Est quoque ambiguitas in narratione, siquidem aqua fluminis et deus Fluuius promiscue memorantur. Si mulier amauit Fluuium, debuit illa amare deum, aqua tantum gaudere ac delectari. Si Meles redamat, facere et hoc debuit vt deus, atque feminae adstare, ei arridere. Atqui deus accubans erat effictus, Cretheis autem aquae profluentis amore deperit. Praestabat forte eam a deo adolescentis specie in amne insidiante conspectam amari et deum amore potiri. Ceterum Sophista sibi placet in Critheidis pulcritudine et amore declarando *k*).

IX.

haec sunt dicta, confusis aquae et dei notionibus, aut debuit, caua dei manu supposita, inde a fonte alueus, tanquam e patera, profluere. Nam deum radere terram digitis, vt scaturigo inde aquae surgat, indoctum esset commentum. [Quia Meles Homerum vidit in ripa sua natum, Sophista eum memorat oculis quasi aliquid, quod poeticum diceres, prae se ferre: *ἀναπολεῖν τι τῶν ποιητικῶν*. vterque Guelph. cum Laud. *ἀνασκοπεῖν*. Paullo inferius pro *οὐκ ἀειδῶς προσανθοῦσι*, alter Guelph. *οὐκ ἀηδῶς*, etiam bene, *non insuauiter*. Et versus finem *καὶ χορευούσαις ἐνταῦθα. ποτὲ* inferit vterque codex, cum edd.]

k) [Forma est delicata et plane Ionica, pudore genae rubent, coma sub aures religata purpurea vitta (*κρηδέμνῳ ἁλουργεῖ*) vultus dulcis, placidus, simplicitate

IX. Panthia. Nobilis e Xenophontis *l*) narratione, et caſtitate maritique amore, femina; cum illa, pugna cum Aſſyriis facta, pars praedae eximia ceſſiſſet Cyro, memorabili is continentiae exemplo marito Abradatae eam reddidit: qui cum Cyro virtutem approbare vellet, in pugna ad Sardes facta cecidit; eique caeſo Panthia ſuperſtes eſſe noluit *m*).

Exhibita illa nunc non, vt in Xenophonte, ſedens cum mariti vulneribus confoſſi corpore, caput eius reclinati gremio impoſitum tenens; ſed ſuper mariti corpore inclinata, pectore iam enſe transfixo, labiis mariti ori admotis, manu adhuc capulum enſis infixi amplexa *n*). Circumpoſita in

plicitate commendabilis, nullo colli ornatu, digiti teretes, manus et brachia candida, mollia, *candore etiam ſub veſte candida conſpicua* (hoc quidem artem aliquam picturae arguere videtur.] Ceterum praeuidet Sophiſta iam animo thalamum e tenui nebula amplexibus parandum, ſimilem ei, quem Homerus in Neptuni et Tyrus amoribus effinxerat Odyſſ. Λ, 242. cf. ſup. lib. I, VIII. extr.

l) Ap. Xenoph. Cyrop. IV. extr. V, pr. VI. pr. VII, 3. Ex his locis, inprimis VII, 3, 5. multa verborum ornamenta petiit Philoſtratus.

m) Καὶ Ἀβραδάτῃ ἐβούλετο κοινὴν γῆν σπάσασθαι, ita ſane codd. et edd. At ἀσπάσασθαι a Grutero et Salmaſio (e codd. Palatinis, vt probabile fit) prolatum, ab Oleario ſpretum, verum eſſe videtur. κοινὴ γῆ. κοινὴ θήκη, loculus quo vtriusque corpus reponitur. [Paullo poſt Olearius turbat neſcio quid: οὕτω τι δὴ ἐῤῥωμένως. edd. Ald. et Iunt. οὕτω δὴ ἐῤῥωμένως, vnus Guelph. οὕτω τοι.]

n) Multus eſt Sophiſta, quod facile expectes, in mulieris forma deſcribenda. — Laudatur porro in ea ceruix candida,

in ſolo arma, praeclare ornata, cum muneribus a
Cyro

candida, quam illa laniauit quidem vnguibus nec tamen deformauit: τὰ γὰρ σημαῖα τῶν ὀνύχων ἡδίω γραφῆς. Mirum acumen: *vnguium veſtigia eſſe iucundiora pictura.* Senſum eſſe puto: laniationes has in collo minus bene pingi, nec iucunda eſſe adſpectu in tabula. Niſi eſt dictum pro διὰ γραφῆς, aut γραφῇ, in pictura eſſe minus, quam in ipſo corpore, ingrata adſpectu. Oculi quoque eius θαρσαλέοι μὲν, λογισμοῦ δὲ εἴσω μᾶλλον ἢ τόλμης, (putes ἴσως fuiſſe; ſed εἴσω ad mentem reſpicit, tanquam intimam et altam) καὶ τοῦ μὲν θανάτου ξυνιέντες, οὔπω δὲ ἀπιόντες. Sunt *oculi deficientes*; nam quae mutantur, abeunt in aliam formam. Sic inf. c. XV. in Glauco deſinente in piſtricem γαστὴρ δὲ ὑπόκειται παραλλάττουσα καὶ ἀπιοῦσα ἤδη. Laudatur etiam vultus mulieris et motus corporis compoſitus, nullum dolorem nec affectum mentis prodens: ἄπεισι δὲ, οὐχ ὥσπερ ἡ τοῦ Πρωτεσίλεω καταζεφθεῖσα οἷς ἐβάκχευσαν, οὐδ' ὥσπερ ἡ τοῦ Καπανέως οἷον θυσίας ἀρθεῖσα, ἀλλ' ἀσκεύαστον τὸ κάλλος — *Laodamia* igitur, Proteſilai vxor, vt falleret eos, qui a morte ſibi inferenda prohibere eam volebant, orgia ſimulaſſe et tanquam furore Bacchico inſaniens ſibi manus intuliſſe putanda eſt. Eſt hoc inter inuenta Tragicorum, in quibus paſſim ea, quae diſſimulari aut clam peragi debebant, per orgiorum furores peraguntur. Ita in Antiope (Hygin. f. VIII. et VII.) et in Ino Euripidis (Hygin. f. IV.) ſcena fuit inſtructa. Actum eſt hac de re ad Virgilii Aen. VI, 517. et VII, 385. *Antiquar. Alterth.* II. B. p. 207 ſq. Lucem hinc foeneratur nobile anaglyphum, olim in aedibus Barbarinianis, inde in Muſeo Pio Clementino (Vol. V. tab. 18) elegantius expreſſum, quam in Admirandis Romae et in Winckelm. *Monum. ined.* tab. 123. Refert illud fata Laodamiae: inter alia ſuſpenſa eſt in pariete larua Bacchica cum thyrſis: de quibus quid ſtatuerent viri docti non habebant. Alio modo res tractata fuit ab eo Tragico, quem exſcripſit Hygin. fab. CIV. Ita Hypſipyle patrem ab furore Lemniarum ſeruauit, per orgiorum ſpeciem ap. Valer. Fl. II, 264 ſq.

In

Cyro missis *o*) ad sepulcri honorem. An in prospectu vrbs capta, muri diruti, incensae aedes, mulieres captiuae, a pictore expressae fuerint, non satis e Sophistae, ornamentorum lenocinia quaerentis, argutiis apparet. Illud autem ineptum, quod appositus fuit in tabula Amor, et Lydia, cruorem sinu excipiens aureo *p*).

X. Cassandrae caedes q). Argumentum satis notum cum e Tragicis aliisque poetis, tum ex anaglyphis. In tabula expressae erant epulae, quibus Agamemnon Troia redux exceptus et iam inebriatus

In altero autem: *οὐ δ᾽ ὥς περ ἡ τοῦ* Καπανέως (Euadne) *οἷον θυσίας ἀρθεῖσα*, Euripides Sophistae ante oculos fuit in Supplic. vbi 1038 senex Iphis: *ζητῶν δ᾽ ἐμὴν παῖδ᾽, ἣ δόμων ἐξώπιος βέβηκε πηδήσασα*, Καπανέως *δάμαρ, θανεῖν ἐρῶσα σὺν πόσει.* Et postea Euadne desuper rogo imminens e saxo: *ὄρνις τις ὡσεὶ, — δύστηνον αἰώρημα κουφίζω.* tum rogat ille de nouo vestitu: *σκευῇ δὲ τῇδε τοῦ χάριν κοσμεῖς δέμας*; scilicet vestitus ille fuit Bacchicus: 1048. 1055. Ex eodem loco feliciter emendauit *θυιὰς* Iacobs Cur. sec. in Trag. p. 91. Nec argutari licet in tuendo *θυσίας*, quia inf. c. XXX. de Euadne memoratur *πυρὰ καὶ τὰ εἰς αὐτὴν ἐσφαγμένα*; nam *ἐναγίσματα* illa sunt, non *θυσία*. Quaeri tamen potest, num *ἀρθεῖσα* de procursu ad rogum, an potius de saltu in rogum accipiendum sit.

o) *Δῶρα τῶν ἀργῶν* appellat, quae reposita sunt in thesauro, non vsu habentur: *ἀπόθετα*.

p) [*γέγραπται καὶ ἡ Λυδία τὸ αἷμα ὑποδεχομένη, καὶ χρυσῷ γε, ὡς ὁρᾷς, τῷ κόλπῳ*, quatenus terra bibit sanguinem; *aureus* autem sinus, quia Lydia aurifera, cum fluuiis. Vir doctus coni. *τῷ κάλπῳ*, poculo tamen vel hydria sanguinem excipi multo magis mirum esset, si modo *κάλπος* dictum est, non *κάλπη* vel *κάλπις*.]

q) Κασάνδρα. poetis in vsu Κασσάνδρα, et sic fere Latini. Habet noster ante oculos locum Odyss. Λ, 408-425.

inebriatus fuerat. Clytaemnestrae et Aegisthi dolo iam ille caesus est cum sociis. Coenaculum itaque cruore et vino manans, foedo adspectu; faces lumen subministrant; mensae cibis refertae, aliae cum cibis proturbatae; crateres aurei fulgentes, corpora prostrata aliud alio habitu; his narrandis indulget rhetor. Caesos, omnes iam temulentos, non pallere, sed ex multo vino rubere ait. Conspicuus in his Agamemnon, impedito veste iniecta capite securi percussus. Superest Cassandra, cui instat Clytaemnestra securi sublata ictum illatura, furorem prodens vultu, coma concussa et brachio eleuato minax *r*). Cassandra autem, delicato corpore, et tanquam vates diuinum quid ipso ore et habitu prodens *s*), in Agamemnonem prostratum prominet, suppetias ab eo petitura eumque supplex amplexura; ita corollae eius fronte excidunt, et Agamemnonem velut ex composito *t*) cingunt; ore tamen est verso in Clytaemnestram et exclamat. Nocte haec agi facibus appositis pictura declarauit; qua arte, Philostratus haud declarauit.

XI.

r) Τραχεῖα τὴν ὠλένην, infesta, infestum animum declarans. Nisi Sophista brachium mulieris non molle, sed neruis ex nisu intentis inflatum designare voluit. Paullo ante ἐπὶ Σκαμάνδρου τινὸς ἠϊόσιν, otiosum est τινὸς, nec tamen magis vim habet τισὶν in vtroque Guelph.

s) Ἔνθεον τι. ἐνθέως ἔχουσα.

t) Οἷον περιβάλλουσα (melius Guelf. 73. περιβαλοῦσα), τῇ τέχνῃ nisi hoc est: pictoris consilio, arte. μεμνήσεται γὰρ αὐτῶν. Guelph. 25. μέμνηται.

XI. Pan. Lusus Nympharum. Pan dormiens a Nymphis oppressus, religatis in tergum manibus, barba abrasa, et vinculis iam admotis cruribus; ipse iracundia excandescens. Nympharum plura sunt genera; aliae Naides, aliae agrestes, aliae comas floridas habentes *u*). Caussa, qua adductae Nymphae Pani tam petulanter illudunt, editur, quod deum, numeros et modos in saltando tam parum seruantem, et vero etiam proterue se appetentem, saltationem suauiorem docere volunt.

XII. Pindarus. Natus modo puer cubat inter lauros et myrteas frondes. Aduolant apes et mel labiis instillant, aculeos contrahentes, ne laedant *x*). Studiose ait Sophista apes esse expressas,

u) Αἱ δὲ ἀνθοῦσι τὰς χαίτας ἐκπεφυκόσιν ὑακινθίνοις ὁμοίως ἄνθεσιν. Ita nunc ex Olearii emendatione legitur: *nonnullae comas nitent, flores hyacinthinos referentes iam plene florentes.* Vltima inscite versa nec in graecis sunt: sed sensus: floribus cinctas comas habent, ita vt similes sint hyacinthinis floribus e caule vno pluribus enatis. Lectio codd. et edd. erat αἱ δὲ ἀνθοῦσαι τὰς χαίτας ἐκπεφύκασιν ὑακινθίνοις ὁμοίως ἄνθεσι. [Neutra mihi satis perspicua sunt; Nymphas pratenses declarare velle videtur Sophista. Eas flores habere pro comis dicere vix potuit.]

x) Vtitur Sophista fabulis de Pindari natalibus: quae videndae sunt in eius vita. Add. Pyth. III. 137 sq. et Fragm. Parthen. p. 29. — Pro τί οὖν οὐκ ἐν συμβόλοις, vitiosis, *in alueari*, οὐκ ἐν σίμβλοις diserte legitur in binis codd. Guelpherb. — paullo post sensu carent illa: fingit puerum pater iam infantem, πλάττει καὶ νηπίου αὐτὸν, ἵν' ἐμμελὴς ἤδη καὶ εὔηχος ᾖ. καὶ ποιοῦσι ταῦτα, τὸ μὲν γὰρ παιδίον εἰς δάφνην ἀπόκειται — non pater, sed *apes* videntur memorari debere.

ſas *y*), proboſcidem, pedes, alas, colorem, convenienter naturae. Agitur res in ipſo domus aditu intra fores aedium Diophanti patris. Ante fores Rheae poſitum eſt ſimulacrum e lapide *z*). Adiectae Nymphae et Pan ſaltantes, hic quidem hilaris, explicata fronte.

XIII. Aiax Locrus ſ. Gyrae. Naufragium Aiacis ad petras Gyraeas apud Euboeam in reditu a Troia, propter ſacrilegium abſtractae a Minervae ara Caſſandrae immiſſa tempeſtate. Mare eſt agitatum vndis ſpumantibus, ſcopulis exeſis eminentibus, vni ex iis iam appulſa nauis fulmine percuſſa et igni ardens *a*) Exſiluit Aiax, et natando cautem iam manu apprehendit in altum ex

bere. Sed et *καὶ ποιοῦσι ταῦτα* aliena ſunt; etiamſi *καὶ ποιοῦσι ταῦτα τὰ* ſcil apes, ſcribas. — In fine docte dicta ſunt illa, apes *ἐξ Ὑμηττοῦ τάχα ἥκουσι, καὶ ἀπὸ τῶν λιπαρῶν καὶ ἀοιδίμων.* Eſt Pindaricum illud ex Fragm. Dithyramb. X. p. 74 ſq. quod in ore habere ſolent Sophiſtae de Athenis.

y) *Γλίσχρως γεγραμμένας*, curioſe, *ἐπιπόνως*, pertinaci opera. [In apibus expreſſum ait *καὶ τὸ χρῶμα τῆς στολῆς*. dixit, vt videtur, *στολὴν* externum apum habitum et adſpectum].

z) *Οἶμαι δὲ καὶ λίθου τὸ ἄγαλμα φαίνεσθαι, κατεσκληκυίας ἐνταῦθα τῆς γραφῆς καὶ τί γὰρ ἄλλο ἢ ἐξεσμένης*; puta *λίθου. lapide ſculpto. Euanuerat pictura* hac tabulae parte, obſcurata et extenuata erat, vt nec recte agnoſci poſſet. Eſt adeo hic locus inter argumenta ſtatuendi, vere pictas tabulas a Sophiſta enarrari.

a) *Πῦρ δὲ ἐκ μέσης ἅπτει τῆς νεώς.* Eſt Iuntinae vitium *ἅπτει*. Vera eſt haud dubie lectio *ᾄττει* quam, Olear. coniecerat et quam libri ſcripti habent cum ed. Ald. h. e. *ἀΐσσει*.

vndis ſe eleuaturus, ferociter mare proſpiciens, et dicta impia in deos iactans; necdum vires brachia deficiunt, neque animum vultumque, ceruice erecta, audacia: quin ille Neptunum curru per vndas vectum minaciter adſpicit *b*). At deus audacia hominis exaſperatus accedit, terribilis, ipſe turbidus, crinibus hiſpidis horrens, intenditque tridentem ſcopulo, quem Aiax erat eſcenſurus; cuius fragmine auulſo deiectus mari Aiax obruitur.

XIV., *Theſſalia.* Oſſa et Olympo montibus diremtis, aqua emiſſa et Tempe ſunt aperta. Cum nulla Peneo eſſent oſtia, conualles inter Oſſam er Olympum antiquitus aquis inundantibus in mare erant verſae. Conſpiciuntur in tabula loca inter montes aquarum eluuie oppreſſa. Adſtat Neptunus, tridentem montibus immiſſurus, vt iis disiectis oſtia aquis pateant in mare Aegaeum ſe exoneraturis, vtque Tempe liberentur, Peneo iam inter ripas ſubſidente. Putandum eſt, iam alium ictum praeceſſiſſe, quo labefacti montes diſſiluerant, vt aquis exitus iam pateret; vtque ictus nunc iteretur *c*). Nam conſpicitur iam Fluuius Peneus ſedens

b) Ἔοικε διατεινομένῳ ἔτι. Sic codd. et edd. At Morelli ἀπειλοῦντι e gloſſa natum ne dubita.

c) Philoſtratus quidem montes nondum dei vim expertos diſſiluiſſe ait: τὰ δὲ ὄρη, πρὶν πεπλῆχθαι, διίσταται τὸ ἀποχρῶν τῷ ποταμῷ μέτρον. [In capitis principio Olear. edidit: Αἰγυπτίοις μὲν γὰρ παρὰ τὸν Νεῖλον ἡ γῆ. edd. Ald. Iunt. παρὰ τοῦ Νείλου. recte. *a Nilo habent*, Nili beneficio, ſolum ſuum limo Nili aggeſtum

ſedens reclinatus, amnium more, inſidente ei Titareſio, cuius aquam ei ſupernatare ex Homericis notum eſt: (Iliad. B, 754 ſq.). Ars laudatur in Neptuni ſtatu; dextra retracta et corpore toto prominente intentat ictum tremendum, placido tamen vultu proſpicit campum patefactum. Multa adiecta ſunt rhetorice *d*). Ceterum argumentum hoc, poeticae facultati aptum et habile, an feliciter tractari poſſit ab arte, dubitare licet.

XV. Glaucus marinus. Fabula ducta eſt ex Argonauticis. Argo iam Pontum ingreſſa, emerſiſſe ferunt Glaucum et vaticinatum eſſe: ſollenni poetarum commento, quo excitant deum aliquem vaticinantem, in nauigationibus quidem Proteum aliquem vel Nereum, vel Glaucum. Adumbratum hoc ab Horatio (Carm. I, 15.) in Nereo excidium Troiae Paridi Helenam auehenti vaticinante. Argumentum tabulae eſt apertum et expeditum.

H 3 Argo

geſtum. Gud. 25. παρὰ τοῖς Νείλου μέτροις. ex interpretamento. Vterque codex paullo poſt καὶ ἀπειλεῖ τὴν πληγὴν, habent τὴν ὀργήν. minus bene.]

d) [Neptunus pictus erat candido corpore, vt ars ipſa fert. Addit Philoſtratus, non caeruleo aut marino colore eum exhibitum eſſe, ſed tanquam ἠπειρώτην, qui terrae continentis colat aequor et planitiem agrorum. Fluuiorum habitus, nunquam ſtantium, ſed cubito innixorum, in ſqq. diſerte notatur. Ποταμῷ γὰρ ὀρθοῦσθαι οὐ σύνηθες. hic verborum ordo concinnior in cod. Gud. Ad artem videtur ſpectare et hoc, quod Theſſalia, feminae ſpecie, poſt eluuiem aquarum nudato ſolo, iam eminet coronata olea et ſpica triticea, manum iniiciens pullo vna cum ipſa e ſolo prominenti.]

Argo cum vectoribus heroibus per Pontum fertur: in iis Tiphys gubernator, Lynceus in prora, heroes ceteri remigantes. Emergit Glaucus, conſpectus primum a Lynceo, tum a ceteris; inter quos Hercules imperterritus monſtrum proſpicit. Glauco cirri barbae ſalo ſtillant, ſpuma albeſcentes, capilli vnda graues irrorant humeris; ſupercilia hirta in medio coeuntia; brachia robuſta, quibus natatum adiuuat fluctus propulſando; pectus hirſutum muſco et alga ſcatens; infra pectus venter iam in piſcem vergens: apparet quoque eminens ex vndis cauda bifida reflexa, parte extima falcata et purpurea. Circumuolant halcyones *e*).

XVI. Palaemon, hoc eſt, ſacra Palaemoni, nouo deo marino, a Siſypho inſtituta, hoc enim eſſe debuit tabulae verum argumentum. Ino vt mariti inſanientis Athamantis manus effugeret, ab Orchomeno Boeotiae inde, ad mare curſu tendens, cum puero Melicerta in ſinu geſtato in mare ſe proiecerat; excipiunt illam Nereides et in chorum ſuum cooptant, Leucotheam inde dictam; puerum dorſo exceptum, delphinus Iſthmo adnatans, in ſpecu littoris deponit, qua parte Neptuni Iſthmii templum

e) Glaucus vaticinatur apud Apollon I, 1310 – 1326. poſt diſceſſum e Myſia, deſiderato Hercule, qui Hylam quaeſitum errabat. Plures de eo narrationes fuere, quas v. apud Athen. VII. p. 296. 7. Fuerat in Paeanibus Pindari carmen in Glaucum. v. Fragm. Paean. VI. p. 57. 58. [Vellus aureum τοῦτο Ἰάσων ἐλεῖν ποιεῖται ἆθλον. a poetis narratur. Mox γαστὴρ ἀπιοῦσα ἤδη in piſcem abiens, mutata, aluus. v. ſup. Not. ad c. 9.]

templum in pineto conditum erat. Sifyphus, Corinthi rex, forte diuinitus monitus, facra ei parat, Palaemoni dicto, taurum nigrum mactat, certis ritibus, quos Philoftratus praeterire velle fignificat. Adftat facro populi turba. Appofitus eft in tabula Neptunus natantem puerum profpiciens, et ad eum recipiendum, tanquam hofpitio, Ifthmum iubens pandere finum; is enim habitu et forma dei refupini in terra iacentis eft expreffus; adftat dextra adolefcentulus, qui promontorium Lechaeum dicitur redhibere, finiftra Cenchrea, puellari habitu; figurae fymbolicae vix fatis fcite interpofitae. Ceterum mare vtrumque, Corinthium et Saronicum, profpectui patet f).

Atque

f) Celebrata eft fabula per fe obfcurae originis per ludos Ifthmicos et per carmina eos celebrantia. Alii Sifyphum iufta puero feciffe diferte narrant; at Philoftratus eum puero, dormienti a delphine aducto, facra feciffe tanquam deo; delatum delphinem effe ad antrum in littore, quod *ἄδυτον* appellat. Ex Paufania II, 2. intelligitur fuiffe illud intra feptum templi Neptunii, et defcenfum ad illud effe fubterraneum; ibi Palaemonem fuiffe occultatum. Eft is locus inter ea, in quibus fi quis peierauiffet, periurii poena nullo modo effugi poffe credebant. Non mirum itaque narrari a Philoftrato facra arcana Palaemoni ritibus occultis peragi folita. Ad Sifyphum auctorem ifta referuntur ab eodem: — *Σισύφου τοῦ σοφοῦ· σοφὸν γὰρ ἤδη που δηλοῖ αὐτὸν ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ εἴδους.* videtur effe *τὸ σύννουν*, *defixus in cogitationem animus vultu fe prodens.* Receptus puer in Neptuni contubernium aedem quoque intra templi feptum habuit (Paufan. l. c.). In pineto autem, quod templum obumbrat, habita funt Ifthmia. [Confer de hoc pineto notata a V. C. Böttiger ad *Vafengemälde* I. B. 2. *Hefft* p. 141. Hinc quoque cum antea ex apio corona Ifthmiaca

fuiffet,

Atque in his quidem subsistere placet. Grauiora, quae restant, crastino die peragenda, relinquimus iis, qui ea, quae sollenne indictum postulat, concione habita expositurі sunt. Vos, Commilitones, vt frequentes conueniatis, rogamus. PP. in Georgia Augusta pridie Kal. Septembres cIↃIↃCCXCVIII.

fuisset, corona pinea victores coronari coepere.] — Illud monitu vix opus est, in numis Corinthi coloniae imperatoriis frequentari Palaemonem seu Melicertam delphino modo insidentem, modo eius dorso impositum, aliisque modis: de quibus vel Eckhel videri potest P. II. p. 241. 2. Doctrinae numor. vet.

VII.

VII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
PRORECTOR
CHRISTOPH. FRID. AMMON D.
CVM SENATV
SVCCESSOREM
IN
MAGISTRATV ACADEMICO
IOANN. PETRVM WALDECK D.
CIVIBVS SVIS
HONORIS ET OFFICII CAVSSA
COMMENDAT
IN KALENDAS MARTIAS cIↃIↃCCXCIX.

Philostrati Imaginum illustratio.
Particula VII. Tabulas libri. II. XVII — XXV. complexa.

Redeunt, Ciues, cum Kalendis Martiis sollennia academica, quibus, semestri hoc, etsi inter varias sollicitudines, tamen propitio numine, tanquille et pacate, rep. nostra incolumi, exacto, magistratus academicus a Prorectore, designato, Viro Consultissimo,

IO. PETRO WALDECK D.

inibitur; agentur deo O. M. gratiae, et habebuntur supplicationes, rebus his dubiis, vt, si non quales esse volebamus, tolerabiles tamen earum

 sint

ſint exitus. Cum vero rerum euentus in manu noſtra poſiti non ſint, poſitum autem ſit in manu, vt ſatisfaciamus officio noſtro, quo idem illud efficitur, vt bonis fatis digni habeamur: agite, defixos habeamus animos in iis, quae a nobis agenda et curanda ſunt, permittamusque reliqua prouidenti rerum numini. Quod ante paucas noctes eueniſſe in rerum natura vidimus, vt, poſt intolerabile frigus, tempeſtate procelloſa orta, repente aura verna nos afflaret, quidni in rebus humanis, ſi lex earum itidem vt in rebus phyſicis ita tulerit, idem eventurum eſſe ſperemus? quidni per easdem vires, quae ſimulac *ſtrauere ventos aequore feruido depraeliantes, nec cupreſſi nec veteres agitantur orni,* expectemus ex aeſtu hoc animorum, fluctibusque rerum et curarum, quibus agitatur Europa, inopinato aliquando prodituram eſſe alicunde, vel nouo turbine properatam, ſerenitatem ac tranquillitatem? Interea, ne indigni videamur inuidenda hac fortuna noſtra, quae inter fata aliis populis terrisque infeſtiſſima noſtrae Academiae obtigit, vt libere ac tuto litteris vacare poſſimus, curae cordique habeamus inprimis hoc, vt bonas litteras, quantum in nobis eſt, ſeruemus intactas ab his ſuſpicionibus et odiis, quae iis conflauit, et tanquam opera data arceſſiuit, ſiniſtrum hoc, alieniſſimis temporibus et rebus, multorum ſtudium, ſi non nouandi res, opiniones tamen nouandi, atque adeo turbandi eadem ipſa ſtudia, quibus tranquillitas publica ac priuata ſuſtentari debebat, quibusque omnino locus non eſt niſi inquieto ac pacato rerum ſtatu. *Libertatem ſentiendi*

et

et iudicandi expetimus omnes, et tanquam *deam tutelarem* omnis *libertatis publicae priuataeque* recte colimus; enimuero ista priore non ita vtendum est, vt altera haec tollatur: tollitur autem, si sectae et factiones, cuiuscunque tandem generis illae sint, conflantur, quae, nouis opinionibus seu temere et inconsulto, seu studio et cupiditate, aut vanitate et arrogantia, sparsis, alios ad idem sentiendum et iudicandum non inuitant modo ac pelliciunt, sed, in contemtum adducendo prisca, et ridendo patria, in partes suas trahunt ac cogunt vel inuitos; quae si licentia hominum imperio publico coercetur, *non libertas sentiendi et iudicandi coercetur, sed prauus eius et libertati publicae ac tranquillitati infestus vsus*; nec philosophia, nec opinio, eiusue animo concipiendae seu iudicium seu temeritas, in contentionem venit: licet enim cuique sapere ac desipere; licet quoque nimia sapientia desipere, et, si quis voluerit, insanire: si modo sua sibi seruet, saltem placita sua non impertiat nisi iis, qui de iis statuere norunt iisque rebus satis instructi sunt, per quas recte de iis statui potest; saltem continenda ea sunt intra systematis claustra aut intra scholae cancellos. Enimuero qui, modo se iactandi et iuuentuti venditandi studio, modo res nouandi cupiditate, id agunt, vt, seu opinionibus popularium seu rebus ciuilibus turbatis, sibi magni ingenii homines esse videantur, non vident, se, dum sapientes videri volunt, boni ciuis officium deserere, quod bono cuique viro sacrum sanctumque esse debet. *Nisi* autem, vt vetus dictum fert, *vtile est quod feceris aut dixeris, stulta est gloria tua.*

Verum

Verum de his et dicta sunt multa, et multa dici possint; nimis enim multis luctuosissimis exemplis edocti sumus, nisi prudentia sapientiam regat, quam procliui via haec in desipientiam feratur, donec ex hac desipientia iterum, multorum cum exitiis, paucorum sapientia enascitur.

Pergamus igitur in eo, quod subseciuae huic semestrium sollennium operae seposuimus, argumento, vt illustremus tabulas Philostrati, quae superiores excipiunt. In XVI. Tabula *libri secundi* substiteramus.

Tabula XVII. Insulae. Argumentum huius tabulae ita est comparatum, vt manifestum sit, Sophistam de arte rhetorica potius cogitasse quam de pictura. Enarrat enim certum insularum numerum in mari sparsarum; nec vllo modo ita dispositarum, vt pictura tolerabilis inde prodeat. In ipsa autem enarratione parum arti suae consuluit, cum nullam seu veritatis seu probabilitatis aut verisimilitudinis rationem habuerit. Quid quod nec perspicua satis vbique est oratio, vt insularum numerum tuto constituere possis. Reuocabimus eas ad decem numero. I. et II. illa alta et scopulis vallata, haec plana et campestris; III. IV. duae irruentium aquarum vi in medio diremtae et ex vna duae factae. V. insula, cum ignibus subterraneis terra erumpentibus, giganti fulmine prostrato imposita. VI. scopulus cum antro, in quo draco cubat. VII. insula Baccho sacra. VIII. montosa et siluosa, venatorum lignatorumque studiis

diis opportuna. IX. ſcopulus cum mergis; niſi pars eſt ſuperioris inſulae. X. inſula amoeniſſima, digna, ait, quae aurea dicatur; pueriliter fabuloſa; eſt in ea ciuitas, palatii magnitudinem haud excedens, quam inhabitat regius puer, habens theatra et hippodromum, in quo curſus canum Melitenſium habentur, quos regunt ſimii pro aurigis; ducitur lepus loro, tanquam canis, purpureo; in cauea virgultis texta pſittacus cum pica cantu certat. Nihil horum eſt, in quo non iudicium hominis deſideres, laborantis tantum in rerum et verborum ornantium copia *a*).

XVIII.

a) Subiiciamus ſaltem critica nonnulla, quae ad orationem ſpectant. In princ. *ἀλλ' ὅπως ἑκὼν λελήσῃ τῆς γῆς καὶ θάλαττά σοι ταυτὶ δόξῃ, μήτ' ἐξηρμένη* — male haec cohaerent. Interpunge: *ἀλλ', ὅπως ἑκὼν λελήσῃ τῆς γῆς. καὶ θάλαττά σοι ταυτὶ δόξῃ μήτ' ἐξηρμένη* — *enimuero, vt terram lubenter relinquas, videatur quoque tibi mare hoc non concitatum.* Clarior eſſet ſententia, ſi *δόξει, δοκείτω*, ſcripſiſſet ſophiſta [Verba quae eiecit Olearius, *καὶ ὑπὲρ παιδὸς ἀποκρίνασθαι*, ante *ξυγχωρῶ*, ſunt quoque in vtroque codice. Mox *καὶ τὰς Νηρηίδας* in vno Guelph. eſt *καὶ αὐτάς*.] Non ſunt, puto, *gregales*, *νῆσοι ἀγελαῖαι* (*Inſelgruppe*), ſed *modicae*; apponitur *καὶ μικραί*, et opp. magnae — *ἀκρονυχίαν ἐπαίρουσαι Ποσειδῶνι.* immo *ἀκρωνυχίαν*. *ἀπὸ τοῦ ὄνυχος.* vox eſt ap. Xenoph. et a Svida notata, pro *τὸ ἄκρον* — Placet in inſula aſpera collocatus in ſpecula Neptunus *πανόπτης*, et in altera inſula, ab agricolis et piſcatoribus habitata, Neptunus *γεωργός*: exhibitus *cum aratro cui prora in anteriore parte inſerta eſt.* Memorabile Neptuni ſimulacrum! — Montium diruptorum deſcriptio ſatis conuenit cum iis, quae ex Calabria ante aliquot annos memoria tenemus nuntiata. Eſt in iis *ὁπόση ἐπισπέσθαι εἰκός*, leg. *ὁπόσην*. — Mox de ponte (*ζεῦγμα*) quo fretum iungitur:

XVIII. Cyclops. Expreſſa eſt tabula e Theocriti Idyll. XI. Polyphemus, fiſtulam ſub axilla tenens, e rupe ſedet mare proſpiciens, quod Galatea frequentare ſolet ludibunda. Ipſa vehitur per fluctus curru quatuor delphinis iuncto, quos Tritonis filiae, quae famularum loco ſunt, regunt. Stat Galatea in curru, peplo induta purpureo tenuiſſimo Zephyri flatu ſuper caput eleuato, ita vt ei pro vmbraculo ſit, ſimulque currui pro velo. Laudatur in hoc artificis ingenium, quod *ſplendor purpurae frontem et caput ferit; non minus tamen iucundum eſſe genarum ruborem;* at comae aqua madentes

gitur: *καὶ τὸ μὲν, ὑποπλεῖται τοῦ ζεύγματος, τὸ δὲ, ἁμαξεύεται:* reddenda ſunt: *partim nauigatur ſub ponte, partim curru pons traiicitur.* (melius τοῦ ζεύγματος abeſſet) ita *διαφοιτῶντες* duplici ſenſu ſunt, et qui *ſubter ponte nauigant*, et qui *ſuper ponte ad alteram ripam* tendunt. — Paullo poſt *βούλεσθαι* videtur ſenſu grauiore dictum, *machinari.* — *ἔστι δέ σοι μηδὲ ἀπολελεῖφθαι δόξαι τῆς μάχης*, h. e. *ἔστι δέ σοι μηδὲ δόξαι ἐκεῖνος ἀπολελεῖφθαι τῆς μάχης. nec videri ille tibi debet prorſus defeciſſe; ne putes pugnam prorſus finitam eſſe.* [Minus bene *δόξαι* abeſt ab vtroque codice.] In inſula Bacchi ſerpentes memorantur thyrſis circumuoluti, *οἱ δ' ὑπὸ τοῦ οἴνου παρεῖνται ζώννυσθαι αὐτοὺς* (lege *αὑτούς*. vel ſic intellige) *ταῖς Βάκχαις καθεύδουσας. vino inebriati praebent ſe Bacchis vt iis ſe religent* — *σπᾶσθαι* de liguatoribus eſt ſimpl. *perdere, diruere, proſternere.* — *ὑπνηλαὶ οὖσαι καὶ πυριάλωτοι*, excidit *δὲ* ante *οὖσαι* — [*ἐπὶ τῷ χρυσῷ, ὃν ἐκεῖνοι τέττιγας ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ἐποιοῦντο.* Guelph. Gud. *ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς*, melius.] An vera ſint, quae de auis *ceycis* vigilia in gratiam *fulicarum* (*αἰθυιῶν*) fieri ſolita narrat Philoſtratus, videant illi, quibus haec curae ſunt: cerylum et halcyonem conſortio per totam vitam vti, notum eſt, vel ex Aeliani H. A. VII, 17. — *περὶ ἃς (πηγὰς) βέβληται ἥτε ἡ νῆσος.* cogitandum eſt, fontes et lacus eſſe in media inſula.

dentes vento haud mouentur; commendatur quoque in eo, quod, dum illa digitos admouet humero, ad continendam forte vestem vento agitatam, delicato puellae gestu prominentis cubiti mollities, subtumidi carne brachii, delectat adspectu, vti et prostans papilla cum femore; at "planta pedis superficiem maris attingit et tanquam gubernaculo regit currum" haec vix assequaris, si illa currui insistit, quomodo altero pede extra currum medium, cui insistit, eleuato ac suspenso, fluctus tangere potuerit puella; nisi poetice seu potius oratorie haec dicta putes. Oculorum obtutus erat longe prospicientis per mare *b*).

XIX.

b) Principium capitis ex Homericis Od. I, 107 sq. expressum esse, manifestum fit. [Non bene mutauit Olearius lectionem edd. et codd. *πεποίηται* (scil. *ἡ γῆ*) *αὐτοὺς καὶ ποιμένας. τὰ πρόβατα βόσκουσα.*] Polyphemi forma et adspectus e Theocrito effictus est, non ex Odyssea. — *καὶ βλέπειν μὲν ἥμερόν φησιν, ἐπειδὴ ἐρᾷ, ἄγριον δὲ ὁρᾷ.* (accipiendum, *putat se comparare vultum ad mitem adspectum;* est *βλέπειν*, non *βλέπει*, etiam in codd. Guelph.) *καὶ ὑποκαθειμένον ἔτι*, est *remissum*, cum ferociam comprimit et domat, vt ea subsidat. — Vestis a vento in veli modum sublata et sinuata, quali fere specie Fortuna picta occurrit, a tergo veniente scilicet vento, *ἀφ' οὗ καὶ αὐγή τις ἐπὶ τὸ μέτωπον καὶ τὴν κεφαλὴν ἥκει, οὔπω ἥδιον τοῦ τῆς παρειᾶς ἄνθους*, ad *ruborem ex purpura reflexum* spectat — *ἀγκὼν δεξιὸς ἔγκειται*, haud dubie *ἔκκειται*, quod iam Olearius docuit, *prominet* extrorsum; sic sup. c 17. p. 835. in terrae dissilientis lateribus vestigia priscae iuncturae apparent, dum partibus se sinuantes conueniunt cum alteris extantibus, *καὶ οἷα ἐναρμόσαι κοῖλα ἐκκειμένοις.* et inf. c. 20. *οὐδὲν τῶν ἐκκειμένων* de *partibus* ac membris *corporis prominentibus* in pictura; opp. mox *τὰ κοῖλα καὶ εἰσέχοντα.*

XX. Atlas. Fabula de Hercule Atlantis, caelum humeris sustinentis, vices subeunte est notissima. In tabula momentum delegerat operis auctor hoc: adstat Hercules Atlanti, miseratur eius fortunam, et aerumnas; supplicanti ei, vt se onere levare velit, quippe iam viribus exhaustum, in genua subsidentem et tantum non corruentem, Hercules paratam voluntatem et vultu, et proiecta iam in terram claua, et manuum porrectarum gestu, declarat. Argumentum simplex nec artis fines egre-

rari solitum, opportunitatem fecit, vt Phorbas inter Phlegyas referretur, tandemque de eo eadem narrarentur, quae olim de Phlegya rege ab Apolline punito. — *οὔτε παιᾶνας ἀπάγει τῷ θεῷ*, spectat ad *θεωρίας*, Delphos mitti, vt et Delum, solitas — vbi Apollo se ad pugilatum accingit. *habet ille comas reuinctas: καὶ τὰς χαίτας ἀνειληφὼς, ἵνα εὐζώνῳ τῇ κεφαλῇ πυκτεύῃ.* sunt signa nonnulla Apollinis coma in verticem reuincta: v. c. Mus. Capitol. III, 14. quae indoctam manum mutilata reficientem arguere videntur; paullo indulgentiore aliquis ingenio poterit Apollinem ad hanc fabulam reuocare. Fulmine quercus petitur, vt vulgo ipsi Phlegyae fulminibus et procellis extincti esse narrantur: v. c. Pausan. IX, 36. Locum ait Philostratus adhuc seruare rei memoriam nomine suo: *τὸ γὰρ χωρίον, ἐν ᾧ ταῦτα, δρυὸς κεφαλαὶ ἔτι.* Olearius comparat haec cum Herodoto, lib. IX, 30. qui angustias e Cithaerone Plataeas ferentes appellatas ait *τρεῖς κεφαλὰς*, ab Atheniensibus enuntiari solitas *δρυὸς κεφαλάς*. Putauit adeo vtrumque de eodem loco agere; eumque parum caute sequitur Valken. ad Herodot. eo loco. At locus iste Herodoti longe distat ab eo, quem Phlegyae inhabitarunt ad Cephissum, vt ipse Philostratus memorat hoc capite, et Hymnus in Apoll. 280. ad Orchomenum, Paus. IX, 36. quae loca Phlegyae inhabitarunt, non vero Cithaeronem et Plataeas.

egrediens; ad cuius declarationem in Sophiſta haec occurrunt: ait Atlantem iam viribus deficientem eſſe redditum: quod vel maxime ſudor *per totum corpus defluens* teſtetur, *cum brachio tremiſcente.* Porro miratur ſcriptor *umbram* in Atlante: cuius corpore ſubſidente et in genu inclinato, globo caeleſti capiti humerisque impoſito deſuper inferiora obſcurante, vmbrae concurrunt inter ſe diuerſae, partibus ſubductis aliis, aliis eminentibus grauiorem vel leuiorem vmbram poſtulantibus, eademque diverſitate ſupplent luminis vices ad ſingula diſcernenda *d*).

XXI. Antaeus. Vulgata eſt fabula, et opus vulgati argumenti; Hercules Antaeum medium amplexus ſublimem a terra manibus comprimit, vt animam elidat; ea prorſus ſpecie quae in ſignis veterum occurrit. Nihil itaque in his eſt, quod moremur. Locum luctae paullo indoctius declarauit auctor: eſt, inquit, Libya, *circum circa tumuli*

d) αἱ δὲ τοῦ Ἄτλαντος σκιαὶ σοφίας πρόσω, *exquiſitioris artis ſunt.* οὑτωσὶ γὰρ συνιζηκότος, συμπίπτουσί τε ἀλλήλαις (*miſcentur inter ſe*) καὶ οὐδὲν τῶν ἐκκειμένων ἐπιθολοῦσιν, ἀλλὰ φῶς ἐργάζονται (*umbrae leuioris partium prominentium ſunt quaſi lucis loco*), παρὰ τὰ κοῖλά τε καὶ εἰσέχοντα, τὴν γαστέρα. (ſunt haec iungenda: φῶς. h. e. φωτεινὴν, ἐργάζονται τὴν γαστέρα, *ventrem illuminant, vt partes eius diſcerni inter ſe poſſint,*) καὶ, προνενευκότος τοῦ Ἄτλαντος, ὁρᾶν τε ὑπάρχει (ſc. αὐτὴν, τὴν γαστέρα) καὶ ἀσθμαίνοντος ξυνιέναι, *intelligere, eum anhelare. dum ilia ille contrahit et ſpiritum in thoracem colligit.* Ita locus clarior erit. — τὰ δὲ ἐξ ἀλλήλων, *aliae res ita, vt ſe deinceps excipiant ordine, altera poſt alteram.* [Paullo ante ὁ δὲ οὕτω τι ἄσμενος εἴληπται. Guelph. 74. melius οὕτω τοι. mox pro στάζοις στάζει.]

muli et columnae, et incisa nomina hospitum, qui ab Antaeo lucta victi ac caesi fuerant. Ornat rhetor narrationem multis aliis, quae ad primum congressum spectant; at artifex nouissima tantum luctae expresserat. Singulare est, quod sub finem adiicitur: *vicini montis vertici incubare nubem auream, e qua putandi sint dii prospicere certamen, et procedere ex eo loco Mercurium* ad coronandum Herculem victorem e).

XXII.

e) Statim in cap. princ. Κόνις, οἵα ἐν πάλαις ἐκείναις, (*in palaestris*, ἡ κονίστρα) ἐπὶ πηγῇ ἐλαίου. καὶ δυοῖν ἀθληταῖν ὁ μὲν ξυνδέων τὸ οὖς, ὁ δὲ ἀπολύων λεοντῆς τὸν ὦμον. Mira sunt in medio: ἐπὶ πηγῇ ἐλαίου. De fonte oleo profluente cogitabat Olearius. Saltem magnam olei copiam adstitisse dicerem, magnum olei vas. Sed corrupta sunt verba; pro ἐπὶ τῇ γῇ ἔλαιον, *adstat in terra olei vasculum*. Apparent quoque lectionis vestigia in altero Guelph. – Deterius quoque per κολωνοὺς *Libyae tumulos* et per στήλας, *columnas Herculis* intelligebat Olearius. — In Herculis membris καὶ αἵματος καὶ αἱ φλέβες οἷον ἐν ὠδῖνι. Non alienum hoc a tumore rhetorico: noli itaque de οἰδήματι cogitare, etsi οἰδαίνειν alibi frequentatur de brachiis, musculis prostantibus περιῆκται ὁ βραχίων, ὅσα καὶ ὦμοι, ad *formam rotundam et globosam* referes: περιηγμένα enim sunt *rotunda*, et περιηγές, τὸ καμπύλον. Videntur quoque melius iungi: περιῆκται — ὦμοι, στέρνα καὶ γαστὴρ ταυτὶ τὰ σφυρήλατα. Lucanus reddidit vs. 631. lib. IV. *Intumuere tori, totosque induruit artus*. Apparet ex ipso versu in Theocriteis de Amyco (XXII, 46.) στήθεα δ' ἐσφαίρωτο πελώρια *rotunda sunt*. – Ἰσχυρὸν μὲν τὸν Ἀνταῖον οἶδε, ξυνδεδεμένον δὲ, καὶ οὐκ εἴσω τέχνης. Olearius explicat *ut facile constringi possit*. Immo vero: *habet membra constipata, nimium compacta adeoque luctae parum apta;* nam palaestra postulat membra robusta quidem, sed agilia. Proprie σύνδεσμοι sunt tendinum et ligamentorum. Etiam Xenophon Venat. 4. 1 in canibus probat ἰσχία στρογγύλα, ἔπισθεν σαρκώδη,

XXII. Hercules inter Pygmaeos. Quis primus Pygmaeos in res Herculis induxerit, non occurrit, nec praeter Philostratum auctor alius. Pygmaeos antiquissimis iam fabulis celebratos esse, constat ex Homero; iam tum pugnam cum gruibus ab iis fieri solitam fama ferebat. Alia serius accessere; nec apparet, vtrum fabulae fundus fuerit notitia de certo hominum genere vltra Aegypti fines exiguis corporibus, an commento antiquo accommodata fuerit

ἄνωθεν δὲ μὴ συνδεδεμένα. — οὐκ εἴσω τέχνης. οὐκ ἔντεχνα. — Rhetorice expressa sunt quoque illa: ἄγει τὸν Ἡρακλέα ἡ γραφὴ (h. e. ἐν τῇ γραφῇ προσάγεται, exhibetur redux) χρυσᾶ ταυτὶ τὰ μῆλα ἤδη ᾑρηκότα, καὶ κατὰ τῶν Ἑσπερίδων ᾀδόμενον (*et fama iam celebratum profectione adversus Hesperides*). In vtroque Guelph. est ᾀδόμενα. [Inf. καὶ τῆς τέχνης ἔμπλεως. Minus bene Gud. 25. τῇ τέχνῃ. Sequitur καὶ τὸ εἶδος ἐν ὑπερβολῇ ἀνθρώπου. idem codex magis ad sophistae argutias apposite: καὶ τὸ εἶδος ὑπερβολὴ ἀνθρώπου. Postea Terra mater Antaeo luctanti suppetias fert, et ei iamiam prostrato nouas vires subministrat, vt erectus stet pugnamque redintegret; ὅτι ἡ γῆ Ἀνταίῳ συνεπάλαιε, κυρτουμένη, καὶ μετοκλάζουσα αὐτὸν, ὅτε ἐκινεῖτο. Lectio μετοκλάζουσα Morellio forte debita, speciem doctrinae habet: ὀκλάζειν genua demittere, subsidere, debet is qui iam in eo est vt prosternatur ab adversario; μετοκλάζειν est ap. Homerum de eo, qui prae molestia vel pauore genua mutat, modo in hoc, modo in alterum, subsidens. At haec notio aliena ab h. l. In edd. Add. Iunt. est μετοχλίζουσα. quod et vterque codex Guelph. exhibet; hoc est, *in altum eleuans*, vt resurgat. ὅτε ἐκινεῖτο, de eo qui statu deiectus est in lucta, vt iam cedat. vocabulum athleticum. Mox, τὸν δὲ Ἡρακλέα ἰσχύοντα. glossema Ἡρακλέα neuter codex habet. Porro καὶ γάρ τοι. non m. et ὑποκρίνεται τὴν πάλην.] In fine deus ait περιωπὴν ἔχειν τοῦ ἀγῶνος et Mercurium probare Herculem ὅτι αὐτῷ καλῶς ὑποκρίνεται πάλην. *partes luctatoris bene agit, explet.*

fuerit notitia ferior. Quicquid eft, narratur a noftro Hercules poft luctam cum Antaeo vires reparaffe fomno; fuperueniunt ei Pygmaei, Antaei caedem vlturi; aggrediuntur porrectum in folo turmatim, telis machinisque expugnaturi; vna phalanx finiftram adoritur, alia duabus cohortibus oppugnat dextram manum; alii in crus aciem erigunt; in caput ipfe rex agmen ducit, admouent ignem capillis, fecurim oculis, ori et naribus obdunt fores, fcilicet ne halitu oris ipfos ftatu moveat et humi fternat. Quae fequuntur, non picta effe poffunt, fed narrata: Herculem expergefactum rififfe, totumque exercitum leonis fpoliis inuolutum fecum abftuliffe. Quae menfurae ratio in his fuerit Pygmaeorum ad Herculem, non notatum eft a Philoftrato. Sufficit Herculem exhibitum effe dormientem cum Pygmaeis eum aggredientibus eo, quo diximus, modo — Ad artem fpectat hoc, quod *Herculi dormienti ipfe Somnus adftat viri effigie exhibitus:* qua fpecie Somnus feu Morpheus adftat dormientibus in nonnullis anaglyphis in Mufeo Capitol. et in Admirandis *f*).

XXIII.

f) Fabulae fundum aliquem fuiffe colligitur e narrationibus recentiorum, qui ad auftrum Aegypti in pufilli corporis populum inciderunt; aucta, vt fit, et in miraculum adducta auditione. Congeffit ea, quae ad hanc rem fpectant, Camus ad Ariftot. Hift. Animal. Tom. II. Praelia cum gruibus ingenii lufus effe poffunt, ex coniuncta narratione de gruum ad auftrum volatu, quos illi a fuis fegetibus prohibent armis. Quod autem ad Herculem nunc fabula reuocata eft, ferioris eft commenti. Eft aliud commentum de Pygmaeis Herculis pollicem metientibus.

XXIII. Hercules furens. Hercules insaniens in Eurystheum eiusque liberos saeuire se credens, in tabula hac, duobus ex Megara pueris iam occisis, irruit in tertium. quem mater domo secum abscondcrat; famuli accurrentes furentem coercere allaborant. Agitur res Thebis, dum ipse se Argis versari putat, ante aedes inter sacrum Ioui Hercaeo factum, victima adstante; vasa et apparatus sacrorum in solum sunt deturbati. Expressa est tabula ex Euripidis Hercule furente: 922 sq Sapienter autem delegit auctor picturae momentum illud, quo domum irruere vult, in qua vxor cum tertio e pueris inclusa latebat; antequam illud. quod apud Euripidem sequitur vs. 998 sq. euenit, vt irrumpens puerum cum matre necaret. Reliqua non sunt scenica, sed rhetorica Erinnyn non appictam adstare ait. quia in Herculis pectus immigrauerat; inepto acumine. Apud Euripidem Furor, seu Insania, *Λύσσα*, est, quae Iunonis iussu, per Iridem nuntiato, Herculem de statu mentis deturbat (822 sq) *g*).

XXIV.

ἀδελφοὶ γὰρ εἶναι (pendet a *φάσκοντες*) τοῦ Ἀνταίου — γηγενεῖς δὲ — Antaeus ipse terrigena; fuere ergo Pygmaei quoque e terra prognati, et hactenus fratres. οἰκοῦσι τὴν γῆν, petitum ex eo, quod inter Troglodytas referuntur.

g) Rhetoricum hoc est, quod initio capitis alloquitur famulos in tabula expressos Herculem furentem manu coercentes. [ἀλλ' οὐ τοῦ λοιποῦ γε παιδὸς ἀπόσχοιτο. videtur fuisse ἄλλως δ' οὐ. quod more frequentatum est. Mox καὶ στοχαζομένοιν τῆς χειρὸς pro στοχαζομένης, vterque Guelph. per lapsum ex antec. κειμένοιν.] τούτοις μὲν οὖν ἀπόχρη ταῦτα, non de pueris audien-

XXIV. Thiodamus. Fabula eſt Rhodiis domeſtica, ex antiqua agreſtium hominum narratione ducta: Sacrum apud Lindios erat in honorem Herculis, in quo bos arator mactabatur. Peragebatur illud cum imprecationibus. Origo tam miri moris repetita eſt ab occurſu Herculis fame vexati, incidentis in ruſticum Thiodamantem arantem, cuius alterum bouem iugo diſiunctum caedit, torret ad ignem et deuorat; quod ex ſpecula intuens ruſticus veſcentem diris deuouet, at ille audiens ridet. In tabula bos iam caeſus ſuper ſaxis impoſitus prunis aſſabatur, Herculis famelici obtutu in eo haerente,

I 4 rente,

audientibus accipienda ſunt; *ſed ad famulos iſtos ſpectant.* quos Sophiſta tanquam praeſentes alloquitur. *Vobis quidem*, quod ad vos ſpectat, *ſatis haec dicta ſunto, te autem, o puer*, (ad hunc ſe nunc convertit) *tempus nunc eſt tabulae argumento imbui.* — Mox, pueros caeſos ait *madentibus eſſe genis:* καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ ἐδάκρυσάν τι παρὰ τὸ δακρύσαι. παισὶ γὰρ χρυσοῦν τὸ δάκρυον, καὶ μικρὸν δ', ἴσως καὶ μέγα. Inepte faceta haec. Sed carent praeterea omni ſenſu illa: παρὰ τὸ δακρύσαι. in codd. Guelph. eſt περὶ τὸ δ. Suſpicer tria haec verba ex margine irrepſiſſe, quod notatum erat hoc de puerorum lacrimis. ὁ δὲ ἤρται, aut potius ἦρται τῶν χειρῶν. ab αἴρω. nam ab εἴρω, iungo, tempus hoc nou in vſu eſt, at eſt αἴρεσθαι τι, non τινὸς, vt ſit, *capere, prehendere manus.* vix itaque ſana vox eſt; eſt enim, *alius coercet, colligat, vincit*, manus, aut ſimile quid: an ἤρτηται ab ἀρτάω, inhaeret manibus? ἀτενίζων εἰς αὐτὰ ἃ δρᾷ. alins diceret εἰς ἃ δρᾷ. tollit quoque αὐτὰ Valkenar. ad Phoeniſſ. p. 481. et tollerem ipſe in ſcriptore attico. — ἐς τὰ καίρια τῆς κεφαλῆς legitur quoque in vtroque cod. et videtur praeferendum eſſe alteri lectioni τὰ κύρια, *partes eae ſunt inſaniae mouendae maxime obnoxiae.* — Pro Euryſthei liberis pueros Lyci memorauit Seneca Herc. fur. 987 ſq. quos neeare Hercules per inſaniam credit.

rente, et an carnes iam mollefcerent digitis explorante, minime attento in Thiodamantem lapidibus eum petentem. Expreſſerat pictor ſolum aſperum, quale Lindii agri erat, ficubus tantum et vitibus colendis idoneum *h*).

XXV. Abderi funus. Hercules vlciſcitur Abderi, pulcri pueri ab equis Diomedis Thracis deuorati, mortem, his ipſis equis cum domino trucidatis. Pictura haud bono cum fabulae delectu, multo minus delectu eorum, quae appoſita ſunt, probanda,

h) Notus eſt Hercules βουφάγος, ſcilicet, vt vaſto corpori non modo vires, ſed et cibi potusque, ad eas alendas ingeri ſoliti, conſentanea eſſet copia. Nec modo vna eſt huius generis narratio; ad locum noſtrum ſpectant tradita ab Apollod. II. 5, 11 p. 138. 139. vbi v. Not. p. 421. at altera ibidem eſt narratio II. 7. 7. de Hercule per Dryopum agrum incedente in Theſſalia, et ibi hoc ipſum in Thiodamantem aliquem audentem. v. Not. p 473 ſq. Diuerſam ab his narrationem ipſe Philoſtratus in hoc cap. affert e Pindaro, de Hercule a Corono hoſpitio excepto et totum bovem devorante, ita vt ne oſſa quidem intacta relinqueret. Coronus ille eſt Lapitharum rex in Theſſalia: quem ille, ab Aegimio ad auxilium ferendum vocatus, poſtea occidit: Apollod. II. 7. 7. p. 158 E Pindari autem loco, quo illa attigerat, ſupereſt fragmentum ap. Athenaeum, quod v. inter Fragm. Pind. LIX. p. 110 ſq. nuntiatur aut narratur ibi res ab aliquo qui interfuerat. [In princ. σταφιδα pro σταφίδας eſt quoque in Gud] ἔοικεν (ἡ γῆ) οὐδὲ ἀπόρῳ, h. οὐκ ἄπορος εἶναι δοκεῖ. *non ſterilis et infructuoſa.* Diras autem illas, quibus factum auſpicabantur Lindii, non factas eſſe putabimus in Herculem, nec in deos, ſed, quod in expiationibus fieri ſolebat, *vt in victimas caput quicquid dirum et malè ominatum eſſet transferretur;* quam religionem ruſtici male interpretati eſſe videntur. Notabilis eſt ſub ſin. *Doricus* veſtitus, quem cum priſci aeui aſperitate conueniſſe ſatis conſtat.

banda, exhibet equos praesepi adstantes et iam caesos ab Hercule; altero prostrato, altero palpitante, tertio se attollenti simili, vltimo proruente; sunt ii inculti iuba et hirsuti vsque ad vngulas, et vere feri; praesepia membris humanis atque ossibus plena; iacet quoque prostratus herus Diomedes. Hercules in eo est occupatus, vt membra pueri amati semiesa comportet, parte iam in pelle leonis collecta. Alia adiecit rhetor, narrando quae insequuta sunt: sepulcrum puero factum, vrbs eius nomine condita, Abdera, et ludi instituti, quibus certatum est gymnicis certaminibus reliquis, exceptis equestribus. Videtur scilicet et hoc in Heraclea aliqua argumentum diserte ab aliquo poeta fuisse tractatum *i*).

Enim-

i) Variis modis haec quoque ornata fuit fabula in Heracliis. v. Apollod. II, 5, 8. Not. p. 370 sq. Apud eum abducendos Diomedis equos Abdero seruandos dederat, donec ipse adfuturus esset. In Philostrato non apparet, casu ne an Diomedis fraude puer laniatus fuerit. Ad Herculem, et ad Abderum, ab aliis ad Abderam, Diomedis sororem, vrbis Abderae origines more antiquorum fuerunt relatae, etsi multo seriorem conditorem habuere Timesium Clazomenium; quo iterum expulso Iones Teo profecti, Persarum sub Harpago seruitutem fugientes, Abderam occuparunt: vt Herod. I. 168. tradit. [Vnde quoque in numis seruarunt gryphum metropolis suae cum Apollinis capite. De alio numo ap. Golzium Num. Graec. Tab. 25. 9 cum capite et nomine Αβδηρας κορας iure dubitatur.] — In princ. μὴ τὰς ἵππους — ἆθλον ἡγούμεθα τοῦ Ἡρακλέους; graeca oratio fert ἄθλων (sc. ἕνα) *inter labores Herculis annon numerabimus et hunc?* [(ἵπποι) βάρβαροι ταῖς χαίταις, καὶ ἐς ὁπλὴν λάσιαι. cod. Gud. τὰς χαίτας, elegantius; et λάσιοι. Mox pro οἷς εἰς τὴν ἱπποτροφίαν ταύτην, idem codex οἵοις.] ἀλλὰ τουτονὶ τὸν ἆθλον χαλεπώτερον χρὴ δοκεῖν, ἔρωτός τε

 πρὸς

Enimuero ſubſiſtendum hic eſt; animo repente magno dolore percuſſo, nuntiata, dum haec ſcribebamus, morte Collegae deſideratiſſimi, *Georg. Chph. Lichtenberg*, quem rebus noſtris ereptum, quotquot ſeu ſeueriorum et ſolidiorum litterarum ſeu ingenioſarum facetiarum et ſalium amore tenentur, nobiscum lugebunt. PP. pridie Kal. Mart. cIↃIↃccxcix.

πρὸς πολλοῖς ἐπιτάττοντος αὐτῷ τῷ Ἡρακλεῖ. leg. *αὐτόν*. In ſqq. *τὰ μὲν δὴ δάκρυα* ſq. aberrauit ſenſu Olear. et male ea interpunctione laborant. Diſtinguenda et accipienda putamus eſſe ſic: *τὰ μὲν δὴ δάκρυα — καὶ τὸ βαρὺ τοῦ προσώπου τὸ ἐπὶ τῷ πένθει, δεδόσθω καὶ ἄλλῳ ἐραστῇ· ἄλλο ἐχέτω τι καὶ ἡ στήλη γέρας ἐφεστηκυῖα καλῷ σήματι· ὃ δὲ οὐχ, ὅπερ οἱ πολλοί, πόλιν τε τῷ* Ἀβδήρῳ *ἀνίστησιν, ἣν ἀπ' αὐτοῦ καλοῦμεν. relinquenda sit eſſe iſta omnia, quae luctum Herculis declarare potuere, et aliis, tanquam communia in tali fortuna; at, quod non vulgare eſt, Hercules vrbem eius nomine condidit.*

VIII.

VIII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
PRORECTOR
IOANN. PETRVS WALDECK D.
CVM SENATV
ANNIVERSARIA INAVGVRATIONIS SACRA
LXII.
IN KAL. SEPTEMBRES cIɔIɔccxcix.
CELEBRANDA
INDICIT
SIMVLQVE
SVCCESSOREM
IN
MAGISTRATV ACADEMICO
HENRIC. AVGVST. WRISBERG D.
CIVIBVS SVIS
HONORIS ET OFFICII CAVSSA
COMMENDAT.

Philoſtrati Imaginum illuſtratio.
Partic. VIII. Tab. Libri II. XXVI-XXXIV. extr. complexa.

Reuocantibus animo et memoria litterarum intra huius, quam viuimus, aetatis decurſum viciſſitudines, et per ordines hominum, qui iis olim aequis animis carebant, progreſſus et auctus, in boreali ſaltem Germaniae tractu, et in terris libe-riore

riore seu cultus religiosi seu religiosarum opinionum formula vtentibus, multa occurrunt, inter populares opiniones recepta, quae superior aetas vulgo aut ignorabat aut non nisi inter ea habebat, quae hominum otiose litteras colentium studiis et disputationibus relinquebantur. Inde sensim sensimque, sermonis patrii cultu vsuque frequentato, et rei librariae commerciis auctis, librorum legendorum studium latius est sparsum; coepere libelli facetiis salibusque perfusi manibus versari stiua dolabraque tractata callosis aut geri in gremiis, quibus nutritii tenelli insidere solebant. Gaudebamus in sinu et exultabamus, videntes, inter populares nostros quanti facti essent litterarum progressus, qui ingeniorum cultus, quam diffusae late et sparsae omnis generis notitiae, quibus aliae terrae carerent, in quibus scilicet veterno et stupore obtusa torpent ingenia. Enim vero, quam vana interdum esse soleant hominum, etiam sapientissimorum, iudicia et consilia in iis, quae ad rerum summam vtilissima et efficacissima esse iudicabant, cum euentus, vsus et experientia, mox alia ac diuersa, interdum contraria quoque, ostendat ex iis prodeuntia, quae ipsi prudentissime constituisse putabant: ecce hoc idem in mirifica hac rerum conuersione euenire vidimus. Librorum enim legendorum studium per omnes vitae ciuilis ordines, nullo sexus, aetatis, vitae discrimine, nullo librorum rerumque dilectu habito, sparsum innumera in vitam mala intulit, dum, vitae negotiis, munium mandatorum officiis, rei familiaris familiaeque curis neglectis aut sepositis, homines otiose detinentur

tur librorum lectione, e quibus nullus ad eorum ingenia et vitas fructus redire poteſt, contra autem notiones colliguntur, quarum vim accurate et perſpecte ſatis tenere illi nequeunt, quibus ideo male vtuntur et, ad prauas falſasque opiniones, vitae mox exitioſas, abrepti multas ſibi et reipublicae noxas contrahunt; vt taceamus mala, quae in vitam domeſticam et liberorum inſtitutionem, rei familiaris curam, rerumque adminiſtrationem, ex hoc fonte lectionis temere vulgatae et male inſtitutae manarunt. Laetabamur alia, ad quae aetatem noſtram et patriam, tanquam ex humili loco in altum, ex obſcuritate in lucem, ex contemtu in celebritatem euectam eſſe putabamus; ſuperſtitiones vulgi proſtratas et protritas, liberaliores plebis ſenſus et elegantias, ruſticitatem in concinnitatem verſam: nihil tamen horum vidimus, quod non ipſo vſu magna ex parte aliter cecidiſſe videri debeat: quandoquidem ea ingenii humani labes eſt, vt in inuentis etiam vtiliſſimis modum tenere aut proſpicere noua mala, quae nouum inuentum allaturum eſt, iisque tempeſtiue occurrere, neſciat, inuentorum autem auctores nunquam ſatis prouideant, vt bene inuentis bene etiam vtendi limites ab initio ſtatim ex rerum natura et ex prudenti conſilio ſint fixi: verum mentis humanae partim ardor, partim vanitas nouitate et ſucceſſu elata, vltra iuſtos fines bona ſua proferendo ferociens proſilit et ea in noxam damnumque vertit. Ita vtilitatis laude damnata accuſamus noxas et damna. Itaque euenit, vt, cum vulgus ſuperſtitionibus liberare, ad rerum veritatem aſſequendam adducere, ſenſu

sensu iusti iniustique recto inbuere, ad boni publici suaeque vtilitatis perspicientiam euehere, a caeca auctoritatis et consuetudinis reuerentia abducere, et ad instituta meliora recipienda procliuitatem instillare studeremus: promiscue in vulgus effundendo omnia, quae nisi ab ingeniis per multas litteras vitaeque vsus excultis recte percipi possunt, innumera iam in vulgus sparsa sint iudicia praua et vitae publicae priuataeque damnosa. Eleuando instituta patria, in contemtum adducta sunt ea, quibus animorum impetus et cupiditates coercebantur; deficientibus aliis, aut male substitutis, quae ad sensus hominum rudiorum vim nullam nec habent nec habere possunt; philosophica placita male in vitam intulimus, quae subtilitatibus hisce nec constitui potest nec regi; sublatis vitae praesidiis pristinis, maiorum auctoritate, more, exemplo, ipso vsu et tempore firmatis. Quod in Gallofrancis notamus, antiqua instituta ab iis esse sublata, antequam meliora essent prouisa et parata, id ipsum in philosophicis et religiosis populares nostri ne interdum commiserint veremur. Praepostero hoc et male properato studio factum est, vt, antequam recto multarum rerum sensu et melioribus notionibus imbuta essent multitudinis ingenia, de rebus diuinis ac religiosis, de imperiorum regnorumque rationibus, vitiis et corruptelis, euulgarentur ea, quae, quod nunc euentus docuit, melius omnino rudiores animi nunquam imbibissent. Mirum tamen in modum placuere sibi nostrates in hisce rebus nouandis, et visi sibi sunt praeclare humanitati consuluisse vulgando promiscue omnia; cum tantum vtilia,

vtilia, hoc eſt quorum peruidendorum capax eſſet vulgus, in meliorem notitiam adducere debuiſſent. Anguſtis patriae et loci natalis notionibus circumſcriptos popularium animos ad ampliora et liberiora eduximus; cosmopolitas eſſe eos volumus, qui omnem terrarum orbem, quin vniuerſum ipſum pro patria habeant; et vere nunc *toti viuere mundo* coeptum eſt. Quid inde ad vitam veram profectum eſſe putamus? hoc vtique, vt ſpreta ac proculcata ſanguinis, ciuitatis, populi, religionum, patriorum morum et inſtitutorum, coniunctione ac neceſſitudine, ſibi quisque ſoli ſuisque commodis viuamus plerique, priuatae rei augendae vnice intenti, vtque, velificante ſaeculi luxu et auaritia, omnia ad ſe quisque trahamus, Horatiani illius carminis parum memores: *Cur eget indignus quisquam te diuite? quare Templa ruunt antiqua deum? cur, improbe, carae Non aliquid patriae tanto emetiris aceruo?* Ita boni publici, publicaeque vtilitatis, ſenſum fere obtuſum aut prorſus expulſum eſſe videmus; ridentur ea quae patrum noſtrorum memoria magno animo, commodorum priuatorum neglectu, in publicum erogata et curata ſunt; nec multum abeſt, quin inter ſtolida ingenia referantur ii, qui non intra muneris cancellos anguſtos ſtudium bene merendi continent. Litterarum ſtudia ab antiquis formulis ac praeſcriptis, noſtrae aetati non amplius accommodatis, eſſe liberata, recte gaudebamus; at nunc, quo ea euagata ſint, conſiderate, et quam multae inanes et ſpinoſae ſubtilitates iterum in ea immigrarint. Rei librariae mercatus ampliatos et locupletatos inter Germa-

niae

niae laudes referebamus; recte, per haec ipſa tamen nunc ipſas litteras venales et litterarum ſtudia inter artes quaeſtuarias abiiſſe, quis neget? eoque iam loco rem eſſe conſtitutam, vt, dum pauci, ambitioſis interdum artibus, callide annonam candefaciunt, per vilitatem operae, quam ceteri experiuntur, bonis litteris, ſua praemia fere perierint: atqui, *ſublatis ſtudiorum praemiis etiam ſtudia peritura eſſe*, ut cum Tacito loquamur Ann. XI, 7. verendum eſt. Adeo nihil eſt quod, niſi de iuſta ratione ac modo, conſilio ac fine, principio ſtatim diligenter diſpexerimus, non corrumpi et deprauari poſſit ipſo hominum vſu. Hoc itaque in ſtudiis quoque academicis animis noſtris vt obuerſetur, videndum eſt; etiam in diſciplinis tradendis; temperandum eſt et certis finibus continendum ſtudium nouitatis, et ex emendandis antiquioribus gloriolae cupiditas; nec metienda omnia ex vſu praeſenti; verum cogitandum quoque et cauendum, ne ex iisdem incaute traditis et expoſitis ingenia inuenilia eliciant ea. quibus grauiores errores ſuperſtruantur, aut ea, quae iam animis imbibita ſinr, tanquam praeſidiis firmentur, vnde resp. detrimentum capere, litterae autem corrumpi, reliquarum diſciplinarum auctoritas infringi et vtilitas imminui, commune autem vinculum poſſit diſſolui.

Verum haec, Ciues, eo tantum conſilio dicta habentor, vt praefaremur ei praeconio, quod nobis impoſitum eſt, ad indicenda ſollennia craſtino die celebranda, quibus primo loco recolentur anniuerſaria Georgiae Auguſtae ante hos LXII. annos con-

conditae et hoc quoque anno, dei O. M. beneficio singulari, incolumitate et tranquillitate integra fruentis. Persoluentur numini prouidenti pia vota precesque, cum supplicationibus, vt reliqua quoque fata per incerta haec temporum fausta sint et stabilia. In magnorum euentorum articulo res nunc vertuntur; fortunae inuersiones vidimus inopinatas et incredibiles a); faxit numen, vt quae restant, respondeant superioribus. Altera solennium caussa est, quod is, cuius nomen huic libello praescriptum est, cum magistratu academico per semestre aestiuum gesto insignia tradet Collegae coniunctissimo, Viro illustri,

HENRICO AVGVSTO WRISBERG D.

quarto iam Prorectoris vicibus functuro, cuius lenitatem et paternam indulgentiam, sed cum religione et seueritate in legibus seruandis, in disciplina ad earum praescripta regenda, in coercenda licentia, coniunctam, ita reuereri mementote, vti ingeniis liberalibus, in studiis liberalibus occupatis, dignum et

a) Apud Valer. Fl. I, 542. de vicissitudine imperiorum Iupiter ita fatur: *vetera haec nobis et condita pergunt Ordine cuncta suo, rerumque a principe cursu Fixa manent.* — Omnes ait res suo motu ac cursu ferri; imperium terrarum ab vno populo transferri ad alterum; multis inde saeculis floruisse Asiae imperia; instare iam tempus, vt Asiae regnis, tanquam vetustate decrepitis, succedat Graecia, cui aliquando successura sit Roma. *Accelerat sed*, inquit Iupiter, *summa dies, Asiamque labantem linquimus; et poscunt iam me sua tempora Graii.* Poposcerunt Iouem ab eo tempore fata sua plures aliae gentes ac terrae; poscunt etiamnum aliae, et obscurum dubiumque est, vter populus alterius fata anteuertendo occupaturus sit.

et consentaneum esse optimus quisque intelligit. Vtinam numen optimum res Georgiae nostrae Augustae publicas priuatasque seruet incolumes et florentes hoc quoque semestri, neque calamitatum belli contagies latius serpens eam attingat! *Sic tibi — Doris amara suam non intermisceat vndam!*

Ne tamen sine symbola nostra haec ex manibus deponamus, subiiciemus hisce publice dictis nonnulla de eo argumento, quod huic scriptionis generi priuatim sepositum erat. Supersunt ex Philostrati imaginibus illustrandae libri posterioris tabulae nouem postremae: quarum argumenta ita exponere constitutum est, vt, quale opus arte expressum in singulis fuerit, rhetoricis ornamentis et fucis abstersis, ante oculos sistamus.

XXVI. Xenia. Alterum ex eo genere picturae, cui simile vidimus prius supra (lib. I, XXXI.), arborum hortorumque frugibus dapibusque variis constans: in quarum recensu, rhetorice verbis exquisitis, et orationis figuris ornando, Sophista allaborauit, parum autem declarauit, quae rerum disponendarum ratio ad artis principia in tabula fuerit; in qua tamen, vna cum naturae veritate, quam ille magnopere commendat, et colorum sollerti vsu oculorumque fascinatione grata, omnis laus continetur; ita vt, vbi de iis omnibus nihil monitum est, de ipsa pictura nullum iudicium fieri possit. Promiscue apposita vides: leporem viuum captum, in casula, caueae instar, inclusum, alium ex trunco suspensum exenteratum; assidente subter

cane;

cane; ſuſpenſas iuxta leporem anates et anſeres; corbem panarium; olera hortenſia; poma matura roſcida; tum meſpila et iuglandes ad bellaria cum caricis tritis et preſſis in frondium inuolucris. *Xeniorum* nomen impertitum eſt, vt reſpici videatur munuſculum, quod ex rure vel agro alicui mittitur honoris cauſſa, vti praedii domino a villico *b*).

XXVII. Mineruae natales. Mythus antiquiſſimus, narratu quidem haud iniucundus, propter ſymbolicum, qui ſubeſt, ſenſum ſapientiae primigeniae a numine progreſſae; arti tamen haud quaquam accommodatus; etſi ſunt gemmae et anaglypha, in his patera antiqua, vulgo inter Etruſca monimenta relata, Coſpiana dicta, in quibus Minerua e vertice Iouis armata proſilit. In pictura proſiluerat iam dea armata; adſtare narrantur dii deaeque, cum ipſis Nymphis et Fluuiis. [Nouum hoc et inſolens, Nymphas et Fluuios in

 Olympo

b) Hoc forte colligas ex verbis in fine: *οἶμαι τὴν γραφὴν ἀποφέρειν* (h. e. *ἐν τῇ γραφῇ ἀποφέρεσθαι*) *τὰ ξένια ταυτὶ τῷ τοῦ ἀγροῦ δεσπότῃ.* Diſplicet inter cetera inanimata lepus caſula incluſus, appoſito cane. Inter verba, quae Sophiſta venatus eſt, referas *τὸ βλιμάζειν*, ex Ariſtophane notatum a grammaticis. *manu contrectare volatilia aliaque altilia, an pingueſcant ſatis.* *ὄψον* de foeniculo, apio et papauere ſimilibusque, ita dicitur hoc loco, vt ſtudio factum putes. *τὰς δρυπετεῖς*, non *δρυπέτεις*, dixit, *ἐλαίας* forte; *maturas* oleas; et *τραγήματα* proprie ad fructus arborum, meſpila et nuces cum caricis, retulit. [In princ. cap. *ἀλλὰ καὶ βλέπει πάντῃ τῷ βλέμματι.* vterque codex habet *παντί*, quod et in Olearii codd. erat idque praeferendum. Paullo poſt *ὑπὸ τῆς δρυὸς* eſt in iisdem, non *ὑπὸ τῇ δρυί.*]

Olympo adesse. Ante oculos habuisse videtur Sophista Homerica Iliadis lib. XX. princ. vbi cum diis Fluuii et Nymphae a Ioue conuocantur in Olympum.] Adstant metuentes aut stupentes deam armatam. Vulcanum, stupentem et ipsum, subit iam puellae amor. Iupiter e partus labore recreatus deam adspicit laetabundus, subridet quoque Iuno. In prospectu duae arae cum sacrificantibus, alteris Atheniensibus, alteris Rhodiis: secundum narrationem antiquam, certatum esse inter hos duos populos, vter alterum praeueniendo sacrum Mineruae antiquius instituisset. Vtriusque vrbis acropolis expressa erat, in Atheniensium quidem arce stabat Plutus, isque alatus, aureus et oculatus *c*).

XXVIII.

c) Locus de hac narratione classicus est apud Pindar. Olymp. VII. vbi cf. Schol. at illud nouum et insolens, quod cum acropolin vtramque Rhodi et Athenarum exhibuisset pictor, in altera hac stantem *Plutum* effinxit; scilicet vt responderet fabula Atheniensium alteri Rhodiorum narrationi, qua *aurum* Rhodiis pluisse memoratur. [Plutum in arce Athenarum collocarunt viri docti, confisi hoc loco et versu Aristophanis in Pluto 1194. vnde tamen eum acutiores alii expulerunt; quorsum ille nunc migrare iussus sit, non constat.] Memorabile porro, quod Plutus alis instructus est, aureus idem et oculatus, vtpote consilio Iouis Athenas missus. Quae narrata forte placere possunt; in tabula expressa haud facile. Materiam armorum Palladis reddiderat pictor varia luce coruscantem; rhetor eam comparat cum variis iridis coloribus. In verbis: Ἀθηνᾶν, ἄρτι τῆς τοῦ Διὸς κεφαλῆς ἐν ὅπλοις ἐκραγεῖσαν, Ἡφαίστου μηχαναῖς, ᾧ ὁ πέλεκυς. edere voluit Olearius ὧν ὁ ὑπ. scil. ὧν μηχανῶν ἐστιν. pro eo quod legebatur ὡς ὁ πέλεκυς. nec

XXVIII. Telae. Mirum argumentum tabulae. Domus deserta et ruinosa, araneis plena; fila ab iis in solum demissa, per quae descendunt et adscendunt; angulis attexta araneorum tanquam habitacula, alia plana tanquam aestiuis, alia caua, tanquam hibernis destinata; laudatur ars in reddendis filis tam tenuibus et ipsis araneis ad naturae veritatem. Describitur vna ex his tela, cuius filis implicita musca praeda fit araneis *d*).

XXIX.

nec quicquam mutant libri. Aut igitur excidit aliquid, ὡς ὁ πέλεκυς . . . *testatur*, vel simile quid, aut totum ex margine irrepsit. —. In seqq. πῦρ καὶ κνίσσαι ἱερῶν. adhaesit iota pro κνίσσα ἱερῶν.

d) Quae in principio capitis memorantur de Penelope, dubitationem facere possunt, an ad hanc picturam spectent. [Vt duo fuerint oeci contigui, in quorum altero Penelopes, in altero araneorum telae, exhibitae erant; quia sequitur: ὅρα καὶ τὴν ἀράχνην ὑφαίνουσαν ἐκ γειτόνων, εἰ μὴ παρυφαίνει καὶ τὴν Πηνελόπην. Verum ἐκ γειτόνων est proxime accedens, tantum non aequans pari modo.] Et si propius locum adspexeris, rhetorice pronuntiata haec sunt: "laudatur, inquit, tabula aliquando visa a te, praeclare picta, in qua Penelope bene expressa est in tela texenda occupata; contemplatione tamen censeo non minus dignam esse tabulam hanc, qua aranei texunt." Sane domus deserta et iamiam ruinam minitans videri potest Vlyssis aedibus satis conuenire. Etsi tabulae argumentum dixeris esse omnino valde ieiunum: domum solitudine vastam araneorum telis obductam.

Καλὰ μὲν οὖν καὶ ταῦτα τοῦ ζωγράφου. τὸ γὰρ οὕτω γλίσχρως ἀράχνην τε αὐτὴν διαπονῆσαι, καὶ στίξαι κατὰ τὴν φύσιν, καὶ τὸ ἔριον αὐτῆς ὑπομόχθηρον γράψαι καὶ ἄγριον, ἀγαθοῦ δημιουργοῦ καὶ δεινοῦ τὴν ἀλήθειαν. Commendatur ars in eo. quod elaborauit pictor araneum ad viuum; verbis tamen vtitur Sophista nimis argutis et molestis. διαπονεῖν γλίσχρος videtur esse

 aut

XXIX. Antigone. Nobilis ex tragicis eſt narratio de ſepultura caeſorum in bello Thebano. Vt tollerentur corpora Argiuorum et cremarentur, Athenienſes rege Theſeo duce a Thebanis obtinuerant. At Polynicem, qui eos aduerſus patriam duxerat, ſepelire Creon interdixerat. Antigone eius ſoror, clam noctu vrbem egreſſa, cum vitae periculo corpus ſuſtulit et humauit. Argumentum tabulae non eſt ablonum. Noctu, nullo teſte, luna

aut *ἰσχνῶς* tenuiter, aut *ἐπιπόνως*, aerumnoſe, moroſe. *στίξαι* (*τὴν ἀράχνην*) recipiendum e codd. Olearii pro *δεῖξαι*, ſunt enim in araneo variae ſtriae et ſtigmata, ab arte reddenda. Tum tela eſt adſpectu ſordida et ſqualida. Dixit *ἔριον ὑπομόχθηρον*, quod vir Graece doctus, qui codicem Guelph. 82. ſcripſit, interpretatur *τὸ πολλοῦ μόχθου δεόμενον*. at quod ſequitur, *ἄγριον*, quomodo ſic cum eo iunctum putabimus? Immo vero eſt *μοχθηρὸν ſordidum, ſqualidum, ῥυπαρὸν*, et *ἄγριον, incultum, horridum, ἀεικέλιον*. Tandem *τὴν ἀλήθειαν* eſt aut pro *ἀληθῶς δεινοῦ*, *artificis vere periti*, aut *δεινοῦ (κατὰ) τὴν ἀλήθειαν*, *periti in vero reddenda*. — Mox pro *αὐτῇ* praeferendum *αὕτη*, *τετράγωνος μὲν αὕτη μήρινθος* (araneae) *περιβέβληται ταῖς γωνίαις* domus. — *διαλείποντες ἀλλήλους* vterque codex pro (*ἀπ'*) *ἀλλήλων* et *τηροῦσαι* pro *τείνουσαι τοὺς κεχαλασμένους τῶν μίτων*. — *οὐδὲ — παρῆλθεν ὁ ζωγράφος.* alter cod., vt vulgo edd. *προδιῆλθεν*, alter *προῆλθεν*, vtrumque male. Vocabulum *ἀναῤῥιχᾶσθαι* et *ἀῤῥιχᾶσθαι* de araneis diſcurrentibus per texta diligenter eſt notatum a grammaticis Schol. Ariſtoph. Suida. Etymol. inpr. v. ad Heſych. c. not. Eſt quoque Scholion in Guelph. 82. At in principio ipſa niue frigidius eſt, quod de Penelope lacrimante ait: *ἡ Πηνελόπη κλαίει δακρύοις, οἷς τὴν χιόνα τήκει* Ὅμηρος: voluit dicere, *οἷς τὸν χρῶτα τήκει, ὡς Εὖρος τὴν χιόνα* Ὅμηρος. niſi forte exciderunt verba aliqua. Paullo poſt Penelope *λύει ἃ διύφηνεν* poteſt ferri in hoc ſcriptore; niſi *ἃ δὴ* cum Hemſtern. legas vel *ἃ ἤδη* ad Luc. T. I. p. 387.

luna lucente, puella in loco pugnae inter corpora caeſa errans fratrem amplexa humo tollit, genu inflexo, ore in eum fixo. Tabula complexa erat ſimul ea, quae inſequuta ſunt, paruo abhinc interuallo appoſita. In conſpectu erat tumulus cum malo punica, quae in eo excreuiſſe dicitur, ſanguinem emittens, ſi malum decerpſiſſes; tum rogus, cui impoſitis fratrum corporibus, flamma diſſiluit *e*).

XXX. *Euadne.* Accommodatum arti etiam hoc eſt argumentum, Capaneo ad Thebas in rogum impoſito, coniux mariti deſiderio in flammam ſe immittens. Vt ſolent ii, qui ſacra faciunt, illa coronis et auro erat exornata; et erant quoque victimae circa rogum caeſae. Vnum eſt artificis commentum, quod accedit: Amores facibus pyram accendentes *f*).

XXXI.

e) Philoſtratum ante oculos habuiſſe Sophoclem in Antigone dubitare vix licet. Debuit tamen et alios poetas ſequi, vt in illo: λύθρου πηλὸς, ᾧ φασὶ τὴν Ἐνυὼ χαίρειν. Comparare licet dictum a Theodoro Gadareno rhetore Tiberium πηλὸν αἵματι πεφυρμένον appellante, ap. Sueton. Tib. 57, et Suidam. Apud Aeſchylum eſt ὀλέθριος πηλός. in Supplic. An Euripidis Antigone ſuppeditauerit malum punicam in tumulo enatam, quis dixerit? Ceterum caput hoc in codd. alio loco ſcriptum occurrit poſt Horas c. 34.

f) Nihil in re aut in narratione eſt quod illuſtratione indigeat: Capaneus vaſto corpore et feroci animo inter VII ad Thebas ſtolida iactatione Iouis fulmen prouocare auſus, e Tragicis ſatis innotuit. Non ad Thebas cum ceteris, ſed Argis ἐν Ἄργει apud Philoſtratum ſepultus traditur: etſi ſequentia non ſatis conueniunt. Mox ordo melior verborum in Gud. 25. ἐν Θήβαις

XXXI. Themistocles. En iterum argumentum tabulae historicum, non mythicum; quod ad artifice hunc fere in modum expressum fuisse videtur: Themistocles exul in aulam Xerxis delatus Babylone ante regem in throno sedentem est constitutus tanquam verba faciens. Quod in veterum picturis raro factum est, multis variisque rebus ac viris tabula est conspicua; fastus regis Persarum, sedentis in medio Satraparum, Eunuchorum et Satellitum; auro omnia fulgentia; Persae stupentes nouitate rei; ipse Themistocles imperterritus, Graeco pallio, inter barbaros luxu perditos. Verba facit Themistocles coram rege, Persarum sermone vtens, quem iam familiarem sibi reddiderat; intelligi itaque ab audientibus potuit. Non male creditur exponere regi, quae in eum beneficia collocasse videri voluit in pugna ad Salaminem, missis ad eum, qui, in fraudem tamen regis, consilia Graecorum nuntiarent. Ipse nec miratione nec metu tactus loquitur animo vultuque intrepido g).

XXXII.

Θήβαις ὑπὸ τοῦ Διός. In seqq. ὁ ἀποκείμενος ἐπὶ τῇ πυρᾷ nihil variat lectio; est ἀποκείμενος *repositus, iacens.* Mox Euadne non aliarum feminarum more vitam finit, sed immittens se in pyram: οὔπω τὸν ἄνδρα ἔχειν ἡγουμένη, εἰ μὴ καὶ αὐτὴν ἔχοι. quae verba per se sententiam reddunt, *putans se maritum non habere, nisi et ille se habeat.* Quod acumen, per se forte Sophista haud indignum; ex re tamen videtur recte in alium sensum versum ab Intpp. *arbitrata virum nondum habere ea quae fas essent, nisi et ipse haberet.* Ita autem aut exciderunt verba, aut nimis concisa est oratio: οὔπω τὸν ἄνδρα ἔχειν πάντα τὰ καθήκοντα, vel τὰ ὅσια, ἃ δεῖ, saltem οὔπω πάντα ἔχειν.

g) In regis Persarum fastu memorat tiaram, pro veste calasirin aut candyn, multis animantium figuris pictum

vel

XXXII. Palaestra: h. e. ipsa Ars palaestrica; Lucta, deae forma repraesentata: puella athletica et

vel intextum, more artis Babylonicae. — Locum, qui sequitur, obscurat ineptum Sophistae acumen: "non his ad verum reddendis laudari velle, ait, artificem, ἀλλ' ἐπαινείσθω μὲν ἐπὶ τῷ χρυσῷ, γράφων αὐτὸν εὐητόριον, καὶ σώζοντα ὃ ἠνάγκασται, καὶ νὴ Δία ἐπὶ τῶν εὐνούχων εἴδει. Versa sunt: *ast ob aurum habeat laudem, quod ita pinxit vt animum oblectet, et formam tueatur quam artis vi obtinuit, ob eunuchorum item formam per Iouem.* Melius erat fateri se haec non intelligere. Vox εὐητόριος non facile alibi obuia; nisi est εὐητήριος, rectius εὐετήριος (quae apud Hesychium leguntur), ab ἔτος, *annus* et *annuus prouentus*, est *diues*, *faustus*, *laetus*; an et εὐήτωρ, et hinc εὐαιτόριος fuerit, dubitare licet. Verum lectio est corrupta, et reponendum εὐήτριον, h. e. εὐυφὲς, λεπτόν, vt a Suida et iam ante a Polluce redditur; ab τὸ ἤτριον, stamen, filum. Scilicet γράφων αὐτὸν, regem ne intelligas, vetant reliqua, sed τὸν χρυσόν, cum omnia aurea essent, in auro difficile videri potest, res distincte reddere, coloribus haud distinctas; videtur itaque dicere Sophista: laudari posse pictorem hactenus, quod aurum pinxit sic, vt telae tenuitas discerni posset, quodque illud pinxit, *seruans, reddens formas quas aurum coactum est recipere pictoris arte* sqq. καὶ νὴ Δία ἐπὶ τῷ τῶν εὐνούχων εἴδει, retrahenda sunt ad ἐπαινείσθω ἐπὶ — καὶ νὴ Δία ἐπὶ — *etiam propterea, quod Eunuchos tam bene expressit*, vt discerni a ceteris et agnosci possent. "Etiam aula, pergit, aurea habetor esse; nec enim videtur picta esse, sed adstare, tanquam vere exstructa:" ieiune lepidum! δοκεῖ γὰρ μηδὲ γεγράφθαι: γέγραπται γὰρ οἷα ᾠκοδομῆσθαι voluit dicere, ad veritatem ita esse pictura expressam domum, vt eam ipsam te videre putes. At illud in pictura, ait, laude dignum, quod reddidit illa aerem odoribus turis et myrrhae, crematis perfusum; debuit ergo aer fumo obscuratus esse. Satellites inter se colloquentes et mirationem testantes, quis ille hospes esset, induxerat. Themistocles adstabat imperturba-

et virili specie, ita tamen, vt inter ephebos pro puella, ait Sophista, inter puellas pro ephebo haberi possit; facete dictum, cui simile illud Ouidii est (Met. VIII, 322. 3. de Atalanta) *facies, quam dicere vere virgineam in puero, puerilem in virgine possis.* Sedet dea, oleae habens frondem in sinu nudo. Circumstant eam pueri certamina gymnica symbolice referentes, et variis luctandi modis occupati. Locus est Olympia Elidis: pro qua Arcadiam memorat. Est adeo haec tabula inter allegoricas referenda *h*).

XXXIII.

turbatus *οἷον καθεστὼς ἐπὶ τοῦ λίθου*: de oratorum suggestu accipiendum. Eum Medice loqui, arguit Sophista ex eo, quod Persae eum attente auscultant; quod autem lingua peregrina animi sensus reddat, colligit ex oculis intentis et defixis: *Ὅρα καὶ τὸν Θεμιστοκλέα, (κατὰ) τὴν μὲν τοῦ προσώπου στάσιν, παραπλήσιον (ὄντα) τοῖς λέγουσι· πεπλανημένον δὲ, (κατὰ) τὴν τῶν ὀφθαλμῶν ἔννοιαν.* — In edd. Ald. et Iunt. *τοῖς λέουσι* aberratum vt et in Cod. 82.

h) Locum rei in tabula expressae designari ait Arcadiam, et in ea quidem Olympiam; seriore itaque aetate Elis Arcadiae assignata esse videtur; referendum tamen argumentum ad antiquiora tempora, quibus Mercurii filia Palaestra adoleuerat, et artes palaestricas inuenerat. Dicitur Terra laetari inuento: ita ferri vsum bellicum abfuturum esse ab humano genere, et luctaturos esse homines nudos: *ἐπεὶ σίδηρος μὲν, ἔνσπονδος ἀποκείσεται (remotum erit ferrum) τοῖς ἀνθρώποις, tanquam ex foedere et pacto.* — *διαπέφυκε δὲ ἀπ' ἀλλήλων τὰ παλαίσματα. κράτιστον γὰρ τὸ ξυνημμένον τῇ πάλῃ.* melius esset *δέ.* in Barocc. est *μὲν γὰρ δή.* etsi ne sic quidem verba satis commode sunt opposita: *pueri.* Certamina exhibentes. *sunt diuersi inter se; robustissimus is, qui maxime cum lucta coniunctus est.* Verum *συνάπτεσθαι* dicuntur ipsi luctantes; est robustissimus inter ceteros pueros is, quem lucta impli-

XXXIII. Dodona. Difficile eſt dicere, quid illud ſit, quod ſibi pictor aut Sophiſta argumentum tabulae conſtituerit. Eſſe videtur ſacrum aliquod, in eorum, qui deum conſulerent, gratiam factum. Intexta tamen omnia, quae in oraculo Dodonaeo memorari ſolent: quercus, coronis ac ſertis ornata, cui columba inſidet; ad radicem iacet ſecuris, ad declarandum lignatorem Hellum, qui quercum fatidicam primus oſtendit. Area circa quercum ſacram, quae pro templo ſeu fano eſt, multis variisque rebus hominibusque eſt referta. Sunt qui deum conſultum eunt, alii qui ſacrum faciunt; ducunt chorum alii ad quercum. Vates Iouis, ὑποφῆται, inculto agreſtique habitu, varia ad ſacrarium

implicitum vides; alios aliis luctae partibus exhibitos eſſe credere licet. Formam deae virilem, facile expectes, Sophiſtae locum praebuiſſe in quo ſe iactaret: capillis eſt breuibus. quod Mercurio et athletis proprium; oculorum vigor acrior, mammae non protuberantes, ſed compactae, leniter intumeſcentes, color fuſcus, ex ſole. In ſedentis habitu iterum obſeruationem, ſupra c. XX. memoratam affert, *maiorem dea ſedente umbram effici:* καθῆσθαι δὴ — πάνσοφόν τι τοῦ ζωγράφου. πλεῖσται γὰρ τοῖς καθημένοις αἱ σκιαί. In verbis inſolenter dicta ſunt nonnulla: πρὸς ἄμφω τὰ ἔθνη; *vtrinsque ſexus* homines: niſi fuit τὰ ἤθη, vt paullo ante πρὸς ἀμφοτέρῳ τῷ ἤθει. οὐδὲ τὰς Δρυάδας ἐπαινεῖν ἔοικε. δρύας habent edd. et cod. Guelph. ὁ δὲ οἷον ἄνθος ἐπάγει αὐτό. ſic edd. et codd. quod Olearius in αὐτῇ mutauit; id tamen neceſſe non erat: nam αὐτὸ ſc. τὸ χρῶμα. Sol inducit puellae ori colorem, tanquam floridum quid. At idem bene correxit μετρίῳ τῷ ἴδει, non tam, vt ipſe reddit, *mediocri aeſtiui aeris aeſtu*, ſeu modico calore, rubore, ſed verius, *modico ſudore* ex calore. Eſt τὸ ἴδος ἱδρώς, pro eo quod vbique ſcriptum eſt μετρίᾳ τῇ ἴδῃ.

crarium spectantia curant; velare illud fertis, supplicare deo, liba struere, molam salsam et canistra, mactare hostiam et excoriare; tum sacerdotes feminae, austera et venerabili specie, suffimina et libationes suae curae mandatas habent. Cernitur quoque Echus signum ex aere, os digito prementis, vt declaret aes Dodonaeum, lebetes inquam, per totum diem resonare. Videtur ergo quercus sacra pictura expressa fuisse, ad quam reliqua referes omnia *i*), vt, sacrum paretur ad expetendam a quercu sortem.

XXXIV. Horae. Chorea Horarum in loco floribus consito. Deae caelo descendunt in terram, mani-

i) Varia variarum aetatum fuit religio Dodonae; antiquissima erat tantum fama accepta; Sophista cuncta in vnum locum ac tempus contulit. *Aurea* ipsi est *columba* (χρυσῆ πέλεια). videtur ergo in tabula auro expressa esse; ea χρησμοὺς ἐκ Διὸς ἀναφθέγγεται. alias quercus ipsa oracula edere dicitur; tanta enim rei antiquitas fuit, vt res ipsa obscurata et incerta esset. — *Hellos* seu *Sellos* (tam varie pronuntiata fuit adspiratio vocalium) satis nouimus ex Homero et Sophocle, in Trachiniis, Strabone et Stephano Byz. A Thebis Aegyptiis aduenae sunt, qui chorum ducant ad quercum; Thebae enim vindicant sibi oraculi honorem, quippe columba Dodonaea inde aduolarat in haec loca: οἰκειούμενοι τὴν σοφίαν τοῦ δένδρου, οἶμαι, τῷ τὴν χρυσῆν ὄρνιν ἐκεῖ πελευθῆναι. quia columba hic consedit, proprie *illecta fuit*, vt hic consideret; propria hac in re vox est παλεύειν, *illicere*. προφῆται — αὐτοσχέδιοι τινὲς, *nullo vitae cultu instructi*, sed ferarum more degentes, adeoque nec victum providentes, sed ex iis, quae se offerunt, viuentes, glandibus, puta; vnde subiicitur, ἐπειδὴ ἀσπάζονται τὸ αὐτόθεν, quod ad manum est, e solo natum. τὸ ἐρέψαι non est, tegere, sed *corollis velare*, vt Iliad. A, 39. ἐοίκασι δὲ praestat, loco τοῦ γάρ.

manibus iunctis, tanquam annuum orbem nectentes, et choream instituunt. Terra autem tanquam sensu tacta omnium per totum annum tempestatum prouentum vna et simul emittit; ita vt Sophista verna et hiberna et autumnalia vno tempore ac loco producat *k*). Ornata res rhetorice; argumentum

k) In illis, quod Sophista ait Homerum conuenisse Horas, *ὅτε τὸν αἰθέρα ἔλαχε*, recte vidit Interpres ad Epigrammata respici, inprimis illud (Antipatri Anthol. Steph. p. 365. Anal. T. II. p. 18. XLV. *πάτρα σοι τελέθει μέγας οὐρανός*. et alterum T. III. CCCCLXXXVII.) *οὐ γὰρ ἔφυ χθονὸς ἔργον ἀπ' αἰθέρος, ἀλλά ἑ Μοῦσα πέμπεν*. Narrat Ὥρας *θερινὰς* et *χειμερίους*, etiam *ὀπωρινούς*. — Tam leuiter pererrant Horae flores, *ὡς μηδὲ ἐπημύειν τι τῶν λη[ί]ων* e cod Barocc. reposuit Olearius. An adiectiuum *λήϊνος* extiterit, ignoro. Retinere *τῶν ληΐων*, satius erit; modo teneas, quae *inclinant se*, *ἠμύειν* dici: quod ad Homerum docent veteres. In codd. et in Edd. male erat *ὡς μηδὲ ἐπημύειν τῷ ληΐῳ*. corruptum quoque in Iunt. *ἀπημύειν*. Porro *λαβέσθαι τῶν ὀπωρινῶν ἐθέλειν*, *attingere*: quod antea *πατεῖσθαι ὑπὸ τῶν Ὡρῶν*. paullo ante, *ἀλλ' εἰσὶν οὕτω τοι ἐλαφραί*, vterque cod. *οὕτω τι*. — *αὗται δὲ αἱ Ὧραι*, quae in tabula pictae sunt; quarum speciem cum enarrasset, addit Sophista lepide, videri pictorem Horas saltantes conspexisse, et correptum adspectu, impulsumque a deabus. ad opus accessisse; quo deae testatae sint, *ὅτι χρὴ σὺν ὥρᾳ γράφειν*, *cum sensu venustatis*. [Quemadmodum dicimus aliquem Musis fauentibus, Minerua propitia, aut etiam *σὺν Χάρισιν* aliquid elaborasse. — Pro *οἷον μὲν γὰρ αὐτῶν τὸ ᾄδειν* est in Gud. 25. *αὐτὸ τὸ ᾄδειν*.

Ceterum in vtroque cod. Guelpherb. post haec de Horis caput de Antigone in vltimum locum, vt supra diximus, reiectum est, tum sequitur appendix, inscripta Ἰσοκράτης ἐν Ὀλυμπίᾳ, cuius initium: *ἡ δὲ Σειρὴν ἡ ἐφεστηκυῖα τῷ Ἰσοκράτους σοφιστοῦ στόματι. ἐφέστηκε δὲ οἷον ᾄδουσα* etc. Erigebamur in spem nescio

tum tamen per se lepidum et suaue, quod ab ingenioso artifice designatum et exhibitum delectare intuentes posse videtur. Ad artem operis spectant haec: quod omnes Horae, etsi choream agentes, ita pictae erant, vt aduersae spectantibus essent, nulla a tergo spectaretur; sublata in iis memorantur brachia, vtpote saltantibus, coma soluta, genae ex motu incalescentes, et oculi motui incedentium respondentes: *ὀφθαλμοὶ συγχορεύοντες.* PP. in alma Georgia Augusta Kalend. Septembr. cIↄIↄccxcɪx.

nescio quam; sed attentius legentibus occurrebat, esse caput e libro de Vitis Sophistarum lib. I, 17. Et illud tamen in Cod. 25. qui Vitas Sophistarum habet, loco quoque suo legitur.

IX.

IX.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
PRORECTOR
HENR. AVGVST. WRISBERG D.
CVM SENATV
SVCCESSOREM
IN
MAGISTRATV ACADEMICO
THOMAM CHR. TYCHSEN D.
CIVIBVS SVIS
HONORIS ET OFFICII CAVSSA
COMMENDAT
INDICTIS AVSPICIIS
IN KALENDAS MARTIAS cIↄIↄccc.

Philoſtrati iunioris Imaginum illuſtratio.
Partem priorem, I - VIII. Tab. complexa.

Iterum reuoluitur dies, Commilitiones, quo nobis ſint indicenda ſollennia abitus et aditus magiſtratus academici, vicibus ſemeſtribus elapſis; ſitque praefandum huic ipſi praeconio. Nondum quidem facti ſumus compotes ſummorum votorum, vt exoptata pacis reſtitutae ſollennia indicere liceat; eſt tamen, quod, propitio numine, nobis laetandum ſit, cum, inter tot mala et calamitates belli, qui-
bus

bus aliae terrae vastantur et euertuntur, patria nostra, in eaque Georgia Augusta, rebus pacatis et tranquillis incolumis et tuta perstiterit. Indigni essemus tanta felicitate, nisi et recte ea nobis vtendum et Dei O. M. singulari prouidentiae eam referendam esse peruideremus! Pietatem itaque debitam Numini praestabunt crastino die in sollennibus indictis Collegae, alter, qui Magistratu academico per semestre gesto decedet, alter qui, legum, voluntatis nostrae, officiique sui, amoris et studii reip. Academiae praeclaro consensu, delata in se munia recepit, et magistratus insignibus ornabitur,

THOM. CHRIST. TYCHSEN,

Philos. M. et D.

Sunt in hoc viro praestantissimo ea omnia, quae fausta magistratus omina spondere possint, studium vtilitatis publicae, cura summa et religio in officiis praestandis, constantia in recto et iusto tuendo, prudentia et moderatio. Quod si voluntates vestrae, Commilitones, responderint, si legum, morum, amorisque, quo vos ille prosequitur, respectus aliquis fuerit, si vestrae vtilitati, laudi, famae, consulueritis: administrationi reip. academicae insignem honorem et nomen per hoc semestre accessurum esse auguramur.

Ita quidem peracta est altera officii nostri pars, quae praeconio publico sollennium continetur; restat altera, praefandi necessitas. Sepositae erant ad hanc operam Philostrati Imagines libris duobus comprehensae, eo consilio excussae et recognitae, vt non tam criticam aut inter-

terpretationem nobis propositam haberemus, quam ipsum fundum libri, tabularum expositionem et illustrationem; cui, quippe rhetorico acumine et argutiis sophisticis oneratae, fucum et ornatum detraheremus, argumenta autem tabularum eorumque tractationem ab ipso artifice profectam, lenociniis sophistae detersis, oculis legentium exhiberemus; vtque nostra narratione comprehenderentur tantum ea, quae, si assequi liceret, picturam eiusque artificium constituerint, nec a Sophista tanquam in ea obseruata memorata sint; seiungere adeo et liberare voluimus rem ipsam ab accessionibus alienis, genuina et sincera artis priscae a commentitiis, quantum fieri posset. Quae si non omnia assequi potuimus, aut nobis est venia tanta, aut scriptori, qui non tam praeclarae artis opera enarrare voluit, quam rhetoricum ornatum venditare.

Atque ita quidem in Philostrati Icones commentari per temporum interualla et rationes licuit, vt persequeremur maxime ea, quae ad artem ipsam et operum laudatorum veram speciem, qualis ea fuisse videri potest, spectarent. Nam res esset nouae recensionis, Sophistae verba et orationem retractare; etsi neminem, qui id aggressus fuerit, habiturum esse veremur, cur operae poenitendum esse putet, si modo, cum, sepositis melioribus et vtilioribus scriptoribus, huic salebroso, hianti et conciso, modo turgido et superciliosō, scribendi generi Sophistarum totum se dederit, prouideat, ne ipse contagii inde aliquid in se deriuet. Nisi enim ei longo vsu aliquis adsuetus inustusque

fuerit, fieri vix potest, vt in eo genere feliciter et cum laude versetur. Non enim admittit illud praecepta iudicii recti, logicae seuerae, multae grammaticae et vsus loquendi meliorum aetatum; sed insinuandus est animus prauo cumulandorum ornamentorum, venandarum antithesium, aucupandarum phrasium rariorum et exquisitarum, aut troporum audacium, studio. Miscentur formae et verba lyrica et tragica cum sermone oratorum Atticorum; nihil fere est, quod ex sensu proprio istorum hominum profectum sit, sed pleraque sunt a superioribus scriptoribus cum laude dicta, nunc cultu meretricio et fuco oblita. Si tamen quis fastidium pertulerit, inesse videbit multa variam vtilitatem habentia; critico autem acumini et coniectandi libidini apertum esse campum latissimum. Sunt quoque additamenta, quibus adhuc forte vti licet, si quis virorum doctorum Obss. libros euoluerit. E codd., extant autem in bibliothecis passim codd. quod vel Harlesii docta industria docebit in Biblioth. Fabric., vidimus pauca bonae frugis sperare licere *a*).

Nunc

a) Concessus est *Langeri*, viri praestantissimi, Bibliothecae illustris Guelpherbytanae praefecti meritissimi, humanitate et beneuolentia, coditum aliquot vsus. Sunt illi e Gudianis: Nr. 25. chartaceus, nitide scriptus, fol. qui complectitur Vitas Sophistarum. Heroica. Icones Ad finem ab alia manu adiectum est opusculum grammaticum fine titulo et auctore; intelleximus esse Manuelis Moschopuli, quod inscriptum est in aliis cod. *τῶν ὀνομάτων Ἀττικῶν ἐκλογὴ, ἐκλεγεῖσα ἀπὸ τῆς τεχνολογίας τῶν εἰκόνων τοῦ Φιλοστράτου*, splendido titulo, qui tamen admodum fallit est enim

Nunc cum alius scriptor eodem instituto vsus, vt tabulas pictas enarraret, ad manum sit, subiicere

enim nil nisi vocabularium tritissimarum vocum, vnde parum proficias. Ita v. c. προβόλιον, quod I., 2. de Como nos tenebat, nihil propinat praeterquam: εἶδος δόρατος, ᾧ χρῶνται ἐπὶ τῇ τῶν συῶν θήρᾳ. Vulgatum illud iam est, sed in ordinem alphabeticum redactum, ab Aldo in altero Tomo Dictionarii Graeci (1524.) p. 135 sq. *Alter* quaternis, Nr. 84. chartaceus, (Nr 74. G.) in quo sunt Icones lib. I. et II. In prioribus lib. I. capp. 1 - 16. inter lineas vocum interpretationes appositae sunt. Ad calcem post alia interiecta sequuntur Heroica; multis inter lineas adscriptis. *Tandem* nr. 77. etiam quaternis Codex, Reiskii manu iam versatus, complectitur Libanii μελέτας καὶ λόγους, subiicitur liber primus Imaginum, eique Excerpta varia ex Antonino philosopho ad se ipsum, interiectis capitibus ex Aeliani hist. animal. tum Epigrammata nonnulla et varia grammatica. Pauca tamen e Codd. his in Philostratum proficisci bona vidi, nec plura ex edd. antiquioribus: nisi quod antiquior interdum lectio ex iis repetenda est, quam aut Morellus aut Olearius deseruerant. In hunc iniquiores viri docti e Batauis. nec satis reputantes difficultates sententiae assequendae in scriptore huius generis, si aequi esse volebant, condonare debuerant peccata nonnulla, inter multa alia obseruata de aliis locis haudquaquam contemnenda, et in quibus ipsi forte trepidassent. Ex edd. pro vna habendas esse puto Florentinam 1517 cum binis Aldinis 1503, quae vera princeps est, et 1522. Ex iis expressa Veneta in off. Lucae Antonii Iuntae 1535, 8. quae minora Philostrati scripta, exclusa Apollonii Tyanensis vita, complectitur. Editionem pr. 1496 Philostrati esse nullam, certum est. Extat in Bibliotheca Georg. Aug. exemplar editionis principis Luciani Florentiae 1496, quod a censoribus Pontificiis, cancellantibus Peregrinum et Philopatridem, foedatum, in fronte et fine est integerrimum. Nullum vestigium est Philostrati. Vera docet Audifredi p. 351. 2. Idem furor Censoris, sed cum ex-

cere eum superiori placet, dum idem, quod antea habuimus, institutum nunc quoque sequamur. Est is *Philostratus iunior*, superioris nepos ex sorore, a quo perscriptae ad nos peruenere XVII. imagines. In prooemio se, aui laude non absterritum, hoc scribendi genus aggredi ait; esse enim cum antiquioribus aemulatione certandum, non autem diffidentia sui, quicquid veteres attigerunt, intentatum a serioribus relinquendum; velle tamen se praemittere antea nonnulla de pictura vniuerse; quae tamen haud magni momenti sunt; eo enim redeunt, vt difficultates artis memoret, expositis iis, quae in ea tenenda et obseruanda sint, vt natura rerum industrie reddatur, vt symmetria seruetur etiam in motu; conuenire artem in multis cum poesi. Vult autem et ipse videri veras tabulas ante oculos habuisse *b*).

Tabula

exscissione foliorum, grassatus est in binis exemplaribus Luciani cum Philostrato Aldinis 1503 et 1522. Nescimus an iam ab aliis notatum sit; Editionem Aldinam 1503 bis eodem anno esse typis excusam; vt e binorum exemplorum intuitu manifestum sit, quae in bibliotheca Acad. Georg. Aug. extant.

b) Prooem. p. 862. sub 1. *γράμμασι γὰρ προςτυχὼν χειρὸς ἀστείας, ἐν οἷς ἀρχαῖαι πρᾶξεις οὐκ ἀμούσως ἔχουσαι ἦσαν, οὐκ ἠξίωσα σιωπῇ παρελθεῖν αὐτά.* Ceterum in verbis Prooemii nonnulla sunt propter contortas verborum et sententiarum iuncturas ambigua et obscura, alia forte etiam corrupta. Sic princ. I, 8. *τὸ γοῦν ἐπαινοῦντα φαίνεσθαι — ἑαυτοῖς δώσομεν*, videtur requiri *ἐπαινοῦντας φαίνεσθαι*. Senioris Philostrati *ἔκφρασις* laudatur tanquam *λίαν Ἀττικῶς τῆς γλώσσης ἔχουσα, ξὺν ὥρᾳ τε προηγμένῃ καὶ τόνῳ*, vertunt: "cum venustate et sonitu plane singulari." Enim vero *τόνος* de oratione dictus ad robur et neruum spectat. In Aldd. est

Tabula I. Achilles in Scyro, dum deprehenſus ab Vlyſſe et Diomede agnoſcitur. Alio hoc a noſtro, quam ab aliis, narratum eſt modo *c*); non enim in domo regia et atrio, a regibus mercatorum habitu aduenientibus, venum expoſitae ſunt merces; ſed puellis in prato flores legentibus ſuperueniunt Vlyſſes et Diomedes cum tubicine, proiiciunt in terram calathos, ſeu ad flores legendos, ſeu ad telas et lanas colligendas idoneos, cum aliis ludicris; accurrunt Lycomedis filiae; at Achilles ad arma ruit. Videmus haec minus probabiliter narrata eſſe. Sed videamus alia, quae in hac tabula ſingularia ac mira, alia notabilia ſunt.

eſt quoque *προηγμένη*, quod eſſet *προφερομένη*, enuntiata; alterum *ὥρα προηγμένη* eſt venuſtas eminens: vt *προάγεται* id. quod ad ſuperiorem aut altiorem locum prouehitur. *ὡς ἂν καὶ ὁ λόγος ἔχῃ τὴν ὕλην*, nihil aliud eſt, quam: vt oratio habeat propriam materiem; h. e. vt ſtatim traducatur ab initio ad picturam, quandoquidem libellus aget de tabulis pictis. Vbi de ſymmetria dicit, *ἁρμονίαν* intra naturae menſuram ſe continere ait; *τὸ γὰρ ἔκφυλον καὶ ἔξω μέτρου, οὐκ ἀποδέχεσθαι φύσει, ὀρθῶς ἐχούσῃ κίνησιν.* recepit Olear. emendationem Salmaſii et Gruteri *ἐχούσῃ* pro vulgato *ἐχούσης*, ſed ſenſum non eſt aſſequutus; interpungendum eſt — *οὐκ ἀποδέχεσθαι, φύσει ὀρθῶς ἐχούσῃ, κίνησιν.* Nam ſubiectum eſt *κίνησις*, motus corporis, is, ait, non admittit id quod eſt alienum et a modo et menſura abhorrens, ſi modo natura recte conſtituta eſt. In ſequentibus male excidit *οὐκ* ante *ἀποβεβλήσεταί ποι, ἢ κομιδῇ σμικρά.* ſupple *εἶναι ταῦτα.* etſi praeſtet *σμικρὸν* ſcil. *τὸ σπουδαζόμενον.*

c) Actum de his in ſcriptiuncula: *das vermeinte Grabmal Homers.* vbi v. laudatos: in his Schol. ad Iliad. T, 326. in quibus tamen nihil de Turri memoratur; ſed eſt *παρθενών*, in domo Deidamiae paterna.

Initio statim appositum est aliquid, quod antiquis artificibus in more habitum esse, multis exemplis constat: Insula Scyros, in qua haec gesta sunt, per nympham aut feminam declaratur, comas iunco cinctam, torosam specie, glauco amictu; tenet ea manibus surculum oleae et sarmentum vitis, assidens sub monte. Tenenda haec sunt ad illustranda similia. Ad montis radices est domus, quam puellae regiae inhabitant vna cum Achille puellari habitu; discurrunt eae ante domum in prato, legentes flores, in earum pulchritudine describenda multus est Sophista *d*). Possint haec tolerabile tabulae argumentum constituere; verum naturae artis et limitum immemor, voluit auctor eadem in tabula declarare aliquid quod serius gestum est; scilicet, quod ex eadem insula aliquando Pyrrhus, Achillis filius, et ipse ad Troiam arcessitus est. Narratur enim hoc loco, (quod ex carminibus, quae

d) Vlyssem declarat vultus in terram defixus, tanquam versuriam aliquam animo meditantem, *βεβυθισμένον τὴν τῶν ὀφθαλμῶν ἀκτῖνα, διὰ πανουργίαν, οἶμαι, καὶ τὸ διαθρεῖν τι ἀεί.* Diomedes autem prudens. promtus animo et strennus gnauusque agendo; *ἔμφρων μὲν, ἕτοιμος δὲ τὴν γνώμην καὶ τὸ δραστήριον προτείνων.* [Domus solitaria, quam puellae inhabitant, appellatus *πύργος*; quem nolim accipere de turri munita, de qua forte cogitare licet in fabula Danaes turri inclusae; sed est domus in alto loco sita aut in altum educta: cuius generis erat ea, quam Hero inhabitasse narratur: etsi, quatenus virgo eam incolebat, ab aditu alios interclusos fuisse, per se intelligitur. Duae eiusmodi domus ad Bosporum sitae memorabantur a Philostr. I, 11. Paullo post est: *μίαν δὲ αὐτῶν ξὺν ἀποῤῥήτῳ γνοὺς ἔρωτι.* Est hic locus in paucis, in quibus *γινώσκειν* vsurpatum est de consuetudine cum muliere.]

quae periere) feruatum eft, miffum, oraculi iuffu, ab Achiuis Troiam oppugnantibus Phoenicem e) ad Pyrrhum, qui et Neoptolemus dictus, arcesfendum, incidiffe in eum adolefcentem greges et armenta pafcentem, facileque Achillis prolem agnouiffe; metuentes enim mater et Lycomedes, ne poft Achillis mortem ille Troiam euocaretur, ad greges pafcendos eum ablegauerant. Exhibitus itaque ille erat in tabula remoto in monte ftans iaculo innixus et nauem profpiciens ad littus appellentem; non ille ruftico et fqualido habitu, fed iam tantum non militari f), indutus erat chlamyde purpurea fuper laeuo brachio collecta et tunica ad genu pertingente candida. Obtutus autem eius ferox, non tamen qualis eius eft, qui iam in actu rerum verfatur, fed qui eft adhuc in accinctu, et moram aegre fert, et animo iam praefentiens ea quae mox ad Ilium euentura funt. Caefaries frontem obumbrat. Difcurrunt caprae, boues vagantur; proiecta in medio claua cum pedo g).

II.

e) Vlyffem Od. Λ. 508. Homerus memorat; Phoenicem additum Sophocles Philoct. 346 fqq. Vlyffem et Diomedem Quintus VI, 64 fq. ex Calchantis monitu; iique Neoptolemum offendunt ante domum fuam modo fagittis et iaculis ludentem, modo equeftri curfu lib. VII, 170 fqq. Si Sophoclis Scyriae feruatae effent, e quibus Philoftratus ἀνεμώδεα Σκῦρον memorat, plura conftituere liceret.

f) Οὐκ ἄγροικος ἔτι, οὐδὲ ἐν αὐχμῷ σφριγῶν (tumens fucco et corpore turgens) οἷα βουκόλων νεανιεύματα (pro νεανίαι. νεανιευόμενοι) ἀλλ' ἤδη στρατιώτης.

g) Paullo poft eft ille ἀπαυχενίζων τοὺς ἀτιμάζοντας τὴν ἀγέλην ταύρους. Hi funt qui vna voce ἀτιμαγέλαι, gre-

gem

II. Marſyas. Victus ille ab Apolline, adſtat pinui, cui alligabitur; vt laudandus ſit artifex in eo, quod non ipſum ſupplicium exhibuit nimis atrox et abominandum; habitus Marſyae oris, qualem eſſe expectes, eius qui iam inſtans ſaeuum ſupplicium ante oculos videt *h*); proiecta humi tibia calamitatis cauſſa. Toruo ille vultu deorſum oculos figit in barbarum acuentem in cote ferrum, ad cutem ei deglubendam; barbarus contra eum intuetur oculis terribilibus; "coma hominis agreſtis, ſqualida et arrecta; rubor genarum ſanguinolentum quid prodit, ſupercilium eſt adductum et iracundiam arguens; ringitur etiam ſaeuum quid, laetaturque animo et intumeſcit ob id quod patraturus eſt" deſcriptionem videtis barbari non ineptam! Apollo

gem deferentes. In fine *ἔκπυστος γίνεται τῷ τε Λυκομήδει καὶ τῇ Δηϊδαμείᾳ* ſcil. Phoenix innoteſcit, ſe prodit et conſilium, cuius cauſſa venerit.

h) Diſerte h. l. memoratur ſubiiſſe Marſyas hoc ſupplicium ex pacto, *ταύτην ἑαυτοῦ καταδικασάμενος δίκην, ἀσκὸς δεδάρθαι.* Sequitur: *ὑποκλέπτει δὲ ἐς τὸν βάρβαρον τοῦτον τὴν ἀκμὴν τῆς μαχαίρας παρακινούμενον ἐς αὐτόν.* in Aldd. eſt *παρακινώμενον.* In oculos incurrit, quod et nuper monitum a viro docto, qui de Marſyae ſupplicio erudite egit, *παρακονώμενον*, ab *ἀκονᾶν*, eſſe legendum. *ὑποκλέπτει* nude ita poſitum, pro furtim intuetur, ex lyrico debet eſſe ſumtum. Vix tamen vel ſic cum *ἐς τὸν β.* bene iunctum; contra *ὑποβλέπει ἐς τὸν β.* conuenit cum altero quod Scytha *ἀναβλέπει εἰς τὸν Μαρσύαν.* Sic c. VI. *ἀτενὲς ἐς τὸν Ὀρφέα βλέπει.* [Sub init. cap. tuba abiecta, quippe qua nunquam in poſterum vſurus ſit: *ὡς καὶ νῦν ἀπαυδῶν ἐλήλεγκται.* Vertitur: "quippe quem nunc etiam inferiorem eſſe certamine pateat" bene ad ſententiam. Vox tamen *ἀπαυδᾶν* non conuenit, niſi acceperis, pro, deficere, quod de victo dici poſſit. Videtur Sophiſta vocem deflexiſſe in ſenſum *τοῦ ἀπᾴδειν*, diſſonare, male et inſcite canere.]

Apollo in ſaxo reclinatus ſedet, ſiniſtra lyram tenens, digitis in fidibus leniter errantibus, tanquam praeludendo aliquid, vt ſolent otioſi facere; dextra cum plectro in gremio poſita. Appoſitus amnis, Marſyas poſthaec dictus; et e longinquo Satyrorum turmae in ipſa petulantia Marſyae mortem lugentes. Monumenta priſcae artis, Marſyae fatum exhibentia, quae ad nos peruenere, notiora ſunt, quam vt in iis memorandis morari liceat.

III. Venatores. Iucundi adſpectus tabula; requies redeuntium a venatione. Locus ſiluoſus circa fontem. Labruſcis per arbores reptantibus et corymbos committentibus, ſmilace et hedera inter eos ſerpente, facta tanquam pergula *i*), ſub qua procubuit venatorum turma; hilares illi, compacto corpore validi, ardorem venationis adhuc ſpirantes; diſperſi recumbunt; ex iis quinque e principibus vno loco; inter quos qui in medio ſedet, conuerſus ad eos, qui ſupra eum, hoc eſt, ad eos, qui a dextra ſedent, videtur narrare rem in venatione geſtam, feras caeſas ex ilice ſuſpenſas in conſpectu manu monſtrans. Alius, qui a ſiniſtra parte medio proximus ſedet, requieſcit reclinatus, calicem ſemiplenum manu ſiniſtra tenens, dextro brachio capiti ſuperiniecto, ſimilis cantillanti *k*);

L 5 alius

i) Addit Sophiſta cantum auium ex arboribus: ὁ δὲ τῶν ἀηδόνων χορὸς καὶ τὰ τῶν ἄλλων ὀρνέων μουσεῖα in animum reuocant verſus Sophoclis ex Oedip. Colon. 17. Sunt μουσεῖα, οἱ μουσικοὶ, abſtractum pro concreto, concentus pro iis, qui concentum faciunt.

k) Τὴν Ἀγροτέραν ᾄδειν μοι δοκεῖ. Dianam, vt bene Olear.

alius miniſtrum iubet calicem haud cunctanter implere l). E miniſtris ſedet vnus in arboris trunco, habitu venatorio, e pera appenſa coenans, adiacentibus canibus, altero extentis pedibus vorante, altero poſticis pedibus ſedente et ſibi proiecta ore excipiente; alius ignem accendit, vaſisque impoſitis coenam feſtinanter parat; vter, temere proiectus, vnde hauriat quisquis voluerit, praebet; duo alii alter cibum in partes ſecat, alter portionem ab eo ſectam excipit m). In hac tabula non facile eſt quod reprehendas.

IV.

l) Σοβεῖν κελεύει τὴν κύλικα. argute dictum: quatere poculum, feſtinanter mouere, implendo et vino miſcendo. Sic σοβεῖν τοὺς πόδας de greſſu concitato. [In ſeqq. ſunt verba: μάλα ἐπισπέρχων ἑαυτὸς αὐτὸν, habebamus pro ſphalmate operarum, vt paullo ante ἐνοχλάσας pro ἐνοχλήσας. Exhibent tamen idem vitium grammaticum Morell. et Iunt. edd. Corrigendum ἐπισπέρχων αὐτὸς ἑαυτόν.]

m) Δυοῖν δὲ θεραπόντοιν ὁ μὲν δαιτρὸς, οἶμαι, μοίρας τέμνειν φησὶ, τῆς ἰσαίας ἐπιμελούμενος ἐν τῷ ἀποτέμνειν· ὁ δὲ ὑπέχει τὸ ὑποδεξόμενον (diſcum, puta, orbem, quadram), τὰς μοίρας ἴσας που ἀπαιτῶν εἶναι. non neceſſe erat εἶναι mutare in οἶμαι. ſed ἀπαιτῶν recte repoſitum pro ἀπαιτεῖν. Laborant priora: φησὶ eſto, ſignificans, aut dicenti ſimilis; parum tamen commodum eſt. In Ald. marg. adſcriptum viri docti manu: σφίσι. Sic corrigendum eſt ὁ μὲν δαιτρὸς — τέμνει σφίσι, τῆς l. Sed nouiſſima capitis non bene reddita ſunt: "quod ſi in venatione enim id obſeruetur minus, parum cedere ſolent proſpere res." Graeca ſunt: τὸ γὰρ ἐν θήρᾳ κατά γε τοῦτο διαλλάττον ἐς τυχὴν οὐδέν. Iunge vero κατά γε τοῦτο οὐδέν ἐστι, τὸ διαλλάττον ἐς τύχην. de portionibus cibi paribus inter venantes diſpertiendis agebatur; in his fortuna venationis nullum ius, nullum reſpectum habet; partem omnes vnde famem expleant accipiunt; in hoc enim, diſcrimen fortunae nihili eſt, in conſiderationem ſeu reſpectum haud venit in venatione.

IV. Hercules vel Achelous. In hac vero tabula dubites maior ne fit artificis an fophiftae, in inueniendo an in enarrando, incuria. Pugna Herculis et Acheloi de Deianirae nuptiis antiqua eft fabula poeticae narrationi accommodata, multis modis variata; erat illis Fluuius Aetoliae formas varias aſſumere folitus; fed eum tandem in taurum mutatum profternit eique cornu effringit Hercules. Nota res eft vel ex Ovidio. Primum quod in tabulae enarratione memoretur, eft draco fpiris finuatum tergum attollens *n*), tum equus generofus ferociens, tandem homo femiferus, facie tauriformi, barba hifpida, lympharum quafi fontibus manans. Quaeres quorfum haec appofita fint? Voluit pictor defignare formas, in quas inter pugnandum mutauerit fe Achelous; nam modo draco, modo equus, modo taurus factus Herculem adortus erat *o*). Fueruntne hae tres formae figillatim in

n) Βλέπων τε δεινῶς legendum *δεινὸν δεδορκὼς*, et fequitur *καὶ ἰκκνὸν, εἰς ἔκπληξιν ἀγαγεῖν*, quod minus bene mutatum in *ἰκκνός*. [*βλέπων* in *βρέμων* mutat Wakefield ad Sophocl. Trachin 12. Sane ferpentem *βρέμειν* fatis infolens eft, mollius vulgatum, fi poteft dici aliquis *βλέπων, δεινὸν δεδορκὼς*. adfpiciens terribili obtutu.]

o) Equum alii non memorant, ne Sophocles quidem, quem Sophifta ante oculos habuit, quod ex verff. Sophocl. Trachin. 10 fq. conftat, etiam a Strabone laudatis, memoratis iam ab Oleario, perperam pro fragmento habitis, vbi Deianira memorat tres Acheloi formas, tauri, draconis, viri bouino capite. [Equum tauro fubftituebat Wakef. l. l. mutando *γκύρου τε ἵππου* in *ταύρου τ' εὔλου*, *firmis neruis* tauri. Quod fequitur, *γυρώσας τὸν αὐχένα*, vt tauro conueniat

eadem tabula appictae, ad tres formae variationes Acheloi inter pugnandum declarandas? perquam absurde id factum diceres. An trina certamina trinis areis diuersis fuerunt expressa? At enim narratio sit tantum de vno certamine Acheloi humano corpore, ore tauriformi. Enarrantur reliqua quoque satis turbate. Exhibita videtur esse in tabula certaminis pars nouissima; taurina facie prodeuntem Acheloum Hercules, cornu dextro laeua prehenso, aggressus, dextra cornu laeuum claua percussum a temporibus radicitus euellit; ita Achelous viribus deficiens concidit; Hercules, proiecta iam claua, cornu Deianirae assidenti porrigit Scilicet circumstat turba, quae ad certamen spectandum confluxerat; in medio puella sponsae more ornata, assidente sene maesto habitu; hunc parentem Oeneum, illam Deianiram facile agnosceres inuitam nubentem. Adstat praeterea alia heroina seu nympha compacto corpore, glandibus comam cincta, Calydon vrbs, ad quam gesta haec sunt *p*).

V.

niat, comparat cum Virgilii verbis: taurus *colla tumens.* quod quomodo cum *γυρώσας* consentiat, haud docuit. Equus *γυρώσας αὐχένα.* est incuruans caput et eleuans, generosorum equorum more.

p) *Ἡρωΐνη τέ τις αὕτη στρύφνα, καὶ πρὸς λόγου τῷ μύθῳ τῆς Ἀρκαδίας, τροφῆς φηγῷ ἐστεμμένη.* *Καλυδὼν οἶμαι ταῦτα.* Non haec sana sunt. In Aldd. *στριφνὰ, καὶ πρὸ λόγου.* Putes fuisse *πρὸς λόγον τοῦ μύθου τῆς Ἀρκαδίας τροφῆς.* *ad rationem*, h. e. *respectu fabulae de Arcadico victu*, *glandium.* vt *τροφὴ τῆς Ἀρκαδίας* sit dicta pro *τροφὴ Ἀρκαδική.* *πρὸς λόγον* emendatum in Morell. marg. *πρὸς λόγου* tuetur Olear. ex alio loco; eodem

V. Hercules in cunis. Argumentum notum ac simplex; ex Pindaro adumbratum putes: Nem. I, 53 sqq. Hercules in cunis dracones duo a Iunone missos manu vtraque prehensos strangulat; illi, vtpote iam moribundi, spiris solutis, decoloribus ac liuidis squamis, cristis flaccescentibus, oculis rigidis ac turbidis bene erant redditi; adstabat mater, quae lecto, vt erat, prosiluerat *q*), vociferans; cum hac famulae exterritae, inter se colloquentes. Accurrerant clamore audito armati Thebani, in his Amphitruo stans attonitus, nudato ense, cum Tiresia vaticinante pueri fata. Apposita tandem dea Nox facem tenens; ad declarandum nocturnum tempus, quo haec euenerant. Videmus itaque in hoc quoque priscorum artificum conatum symbolice exprimendi ea, quae arte non bene exprimi poterant, locum et tempus; in hoc tamen

eodem sensu. ἐστεμμένη Φηγῷ recte se habet: coronata quercu, querneis frondibus. Aetolia fuit frequens ilicibus, quod vel Calydonii apri venatio docet. Quod autem στρύφνα et στρίφνα attinet, primo in vtroque scriptum in fine laborat, tum, si στρυφνὴ est, debuit illa esse tetrica, morosa; sin στριφνὴ, erit solido, firmo, compacto, corpore; quod Aetolorum ingenium melius adumbrare videtur. Mox ἐς βουκερων scribe . . Aldd.

q) Alcmena: ὁρᾶς, ὡς ἄκλαυστος καὶ μονοχίτων ἀναποδίσασα τῆς εὐνῆς, ἀτάκτῳ τῇ κόμῃ, τὰς χεῖρας ἐκπετάσασα, βοᾷ. ἄκλαυστος, ne actiue quidem acceptum, locum habet. In oculos incurrit, vel non inspecto Pindaro, iuxta μονοχίτων, esse debere, sine crepidis, nudo pede; et obuium fit, ἄβλαυτος fuisse scriptum, sunt enim βλαῦται genus crepidarum vel solearum. Hesychio de hac voce consulto, vidimus in notis, iam fuisse virum doctum in Misc. Obss. crit. qui ita emendaret.

tamen argumento quis expectet pictorem non maluisse sua potius arte noctem per vmbram et lumen exprimere! Condonanda esset res in opere anaglypho, cui ista artis pingendi subsidia desunt.

VI. Orpheus. Sedet ille canens cithara, circumdatus feris auscultantibus. Hic vero luxuriatur et pictor et scriptor in multitudine ferarum pacate inter se congregatarum; multo vero magis arborum ad auscultandum accessu radicitus terra euulsarum, quibus etiam insident aues cantu delinitae *r*). Notabilis est Orphei species; iuuenis est prima lanugine genas vestitus, capite tiara aurea recta tecto; obtutu mollem affectum prodens cum vigore et diuino afflatu, animo semper in philosophiam de diis intento; supercilium eorum, quae canit, mentem indicat, et motus animi exprimit *s*).

Habi-

r) Multa in his ornamenta e poetis conquisiuit Philostratus, vt fere solent nostri homines, si in talia inciderunt quae poetae frequentant; *ἐνευστομεῖν τοῖς ἄλσεσιν ὄρνιθας* e Sophocle petitum iam Olearius notauit. *τὸν* (male Olear. *τὴν*) *κραγέταν κολοιὸν* ex Pindaro habet Nem. III, 143. Ex eodem Pyth. I. pr. *ὁ αἰετὸς ἀμφω τὼ πτέρυγε χαλχυτεύσας.* In arborum nominibus ante oculos habuit Od. E, 64 sqq. Paullo post *ὅ ἐστι τοῦ θέλγοντος* ferremus si esset *τοῦ θελγομένου.* praestat e Morello *ὅλοι εἰσὶ τοῦ θέλγοντος*, nam antiqua lectio est *ὅ εἰσι*, non *ἐστί.* Tum *δένδρα — περὶ τὸν Ὀρφέα ἕστηκε, καὶ τὸ θέατρον οὖν αὐτῷ συγκλείουσιν, οὐ δεηθέντα τέχνης.* Vnicuique facile patet, *τὸ θέατρον* h. l. non indigere arte, vt exstruatur, sed naturam facere theatrum natiuum, sponte factum, sine arte; verum itaque esse *οὐ δεηθὲν τέχνης* [forte etiam *οὐ δεηθέν τι τέχνης*], *ἵνα — ὑπὸ φύσεως μουσουργοίη.*

s) Olear. edidit: *τό τε ὄμμα αὐτῷ ξύνιον, ἁβρότητι ἐνεργὸν, καὶ ἔνθεον, ἀεὶ τῆς γνώμης ἐς θεολογίαν τεινούσης.*

»oculus

Habitus ſedentis et citharam pulſantis diſerte deſcribitur, et locus eſt ea de re notatu dignus. Tiara, vt Phrygibus, ſic Thracibus domeſtica eſſe debuit, qua et aliis in monumentis Orpheus inſignis eſt: vt et infra in ſtatua ap. Calliſtratum c. VII.

VII. Medea in Colchis. Haec quoque tabula, ex priſca ſummorum artificum ſimplicitate, non niſi duas figuras ex aduerſo poſitas exhibet, Medeam ſedentem, admiratione ex Iaſonis adſpectu et amore percuſſam, et Iaſonem adſtantem. Omnis igitur ars ipſis poſita erat in reddenda formarum pulchritudine, et moribus ſenſibusque animi ad naturae veritatem expreſſis. Itaque Medea amore aeſtuans, et mentis ſtatu deiecta *t*); eadem tamen vultu truculento, ſupercilio adducto tanquam cogitabunda,

"oculus porro ipſi mentis aciem prodens, venuſte agilis, et diuini quid ſpirans." — In nota ait: "ξυνιὸν, reſcripſi pro ξυνὸν, quod erat in editis." reddit tamen latine nec hoc, ſed quod Salmaſ. et Gruter. coniecerant ξύνιουν. Sed praeſtabat lectionem libb. et edd. melius interpungere: τό τε ὄμμα αὐτῷ ξυνὸν ἁβρότητι (h. ἔχον τι ἁβρότητος), ἐνεργὸν καὶ ἔνθεον. Mox an ὀφρὺς πρὸς τὰς τῶν κινήσεων τροπὰς μεταχυθοῦσα αὐτῷ ſincerum ſit, videant alii; ὀφρὺς nec ἀνθεῖ nec μεταυθεῖ. [κινήσεις vertunt motus animi. niſi forte ſunt modorum mutationes, ex argumenti varietate, cum qua oris quoque habitus et vultus, ὀφρὺς, in canente mutatur. Incideramus in μεταθέουσα. quod et Morellus propoſuit, nec tamen id ſatisfacit.]

t) Καὶ ὅ τι μὲν πέπονθεν οὐκ οἶδα, ſcil. conſpecto Iaſone. hoc quidem a Philoſtrato non expectabatur, vt ſciret; ſed a Medea. Ergo leg. οὐκ οἶδε ſc. Medea. τὴν δ' ἀμφασίη λάβε θυμόν Apollon III, 284 ſqq.

tabunda, et oculo diuinum quid prae ſe ferente *u*). Iaſon autem venuſta ſpecie, virili tamen; oculi quidem caelii et truces, prudentiam tamen et perſeuerantiam in incepto arguentes; lanugine ſubeunte malae iam veſtitae, coma flaua, veſtitus tunica candida, ſuperiniectis leonis exuuiis, et crepidae pedibus ſubligatae; ſtat incumbens iaculo, vultus in neutram partem commotus, tanquam qui nec diſcrimen imminens contemnat nec animum ſubmittat. Adſtat Cupido incumbens arcui pedibus decuſſatim poſitis, face in terram inuerſa *x*). Apparet autem Iaſonem nunc primum Aeetae regiam ingreſſum et a Medea conſpectum eſſe. Adumbratum

u) Addit: *ἱεροπρεπὴς τὴν κόμην*, quod quo ſpectet non apparet; an religatis comis religioſo more, vtpote Hecates ſacerdos? Conuenit paullo poſt *ἔσταλται δὲ οὐκ ἐνεργὸς νῦν*, non eo habitu quo ſacris operatur, *οὐδὲ ἐν ξυνουσίᾳ τῶν κρειττόνων*, h. e. *τῶν δαιμόνων* ſeu *θεῶν*, *ἀλλ' ὡς καὶ πολλοῖς ὁρᾷν* pro *ἐν πολλοῖς ὁρᾶσθαι*, qualis erat, cum publice conſpiceretur. Porro illa *ἔνθεόν τι ὑποφαίνουσα, αὐτήν τε ἄῤῥηκτον* (obtutum rigidum) *ἐκδεικνῦσα τοῦ προσώπου τὴν θέαν, τουτὶ δὴ τῶν Ἡλιάδων γνώρισμα.* Ita interpretatur Philoſtratus id, quod ex Apollonio petiit IV, 727. *πᾶσα Ἠελίου γενεὴ ἀρίδηλος ἰδέσθαι ἦεν, ἐπεὶ βλεφάρων ἀποτηλόθι μαρμαρυγῇσιν, οἷόν τε χρυσέην, ἀντώπιον ἵεσαν αἴγλην.* omnis Solis progenies dignoſci facile poterat eo, quod emittebant oculis longe radiantibus iubar fulgidum.

x) Vltima haec obſeruatu digna ſunt: ſtat Amor face in terram inuerſa *τὸ λαμπάδιον ἐς τὴν γῆν τρέψας, ἐπεὶ ἐν ἀναβολαῖς ἤδη τὰ τοῦ ἔρωτος.* Ergo non vbique, quoties Genium videmus cum facula inuerſa ſtantem, de Somno et Morte eſt cogitandum. Saepe hoc iam animo noſtro obſeruatum eſt; nunc diſertam habemus aſſerti auctoritatem; inflammatis iam amore animis ille, tanquam confecto negotio, facem deponit inuerſam in terram.

bratum argumentum ex Apollonii Argonaut. lib. III, pr. et 275 sq. Longe alio habitu Medeam exhibuit Calliſtratus in ſtatuis c. XIII. caedem liberorum meditantem.

VIII. Ludibundi. Huic tabulae excogitandae locum et opportunitatem fecit Medeae amor in ſuperiore tabula expreſſus. Si hoc, vt certum, ſequi licet, ſuſpicari poſſumus Sophiſtam hoc conſilium habuiſſe, vt in poetis ea loca diſpiceret, quae a pictore pro argumento arti idoneo haberi et arte reddi poſſint; quod quidem conſilium nonnulli ex noſtratibus arripuere, vt artificum ingeniis materiam artis e poetarum carminibus hauſtam proponerent. Tabula quidem ex Apollonii libro tertio pr. eſt adumbrata, vbi Iuno de Iaſonis fato ſollicita et circumſpiciens artes, quibus eum tantis periculis incolumem ſeruaret, re cum Minerua deliberata, vna cum ea, Venerem adit eamque exorat, vt Cupidinem iubeat Medeam Iaſonis amore incendere, vt eius opera omni diſcrimine ſuperato vellere aureo potiatur. Venus ſtatim prolixe operam ſuam pollicita peruagatur Olympum, vt puerum quaerat; reperit tandem in area ante Iouis aedem cum Ganymede talis ludentem. In tabula tamen tres deae vna cum Venere adſtant ludentibus, alteri exultanti, fortuna propitia, alteri moeſto. Rogant deae Cupidinem, promiſſa mercede pila, quae olim in crepundiis Iouis fuerat, aurea, vt Medeae animum amore expugnet; ille munere promiſſo captus exiliens, abiectis talis, pendet a matris peplo, vt ea promiſſa ſibi praeſtet, ſe enim

haud defuturum iussis acceptis. Poterant vtique haec melius tractari in tabula, quam in carmine epico narrari, cuius dignitati et in hoc et in multis aliis parum consuluisse videri debet Apollonius, quamuis in oratione ornatissima.

Etsi pressis poetae vestigiis, discessit tamen in nonnullis auctor seu tabulae seu interpretationis; quod tres deas adstantes Cupidini exhibuit, cum in Apollonio sola Venus ad eum accessisset, non male, et consulto, exputasse videtur; ita tabula ornatior et figuris locupletior oculorum animique sensui pleniorem rei perspicientiam et ex varietate iucunditatem parauit. Ganymedem tiara, hoc est pileo Phrygio, discerni facile posse ait. Talos ipsos pro sorte ludi positos victori cessisse necesse est; nam Ganymedes ex duobus sibi relictis vnum iam amiserat, proiecturus nunc alterum moestus et indignabundus; Cupido autem ceteris iam vincendo ablatis in sinu reconditis etiam hunc additurus est. Tres deae declarantur notis formis ac signis, quas enotare nihil opus est *y*). Auream pilam non promittit, sed ostentat Venus in tabula; bene et hoc. Adumbrata autem pila ex Apollonii vss. 135 sqq.

Ceterum, in alia haud dubie tabulae parte, forte in prospectu, nam, si poetam sequutus est auctor

y) In verbis est ex poeta petitum. Mineruam agnosci statim ab intuente. τὴν ὁμόγνιον, ποιητὰ φασί, πανοπλίαν ἀμπεχομένην. Non hoc occurrerat Rhunkenio ad Timaeum de voc. ὁμόγνιος disputanti. Ex Tragicis petita est vox ναυάται pro ναῦται vel ναύβαται.

auctor, deae Cupidinem adierunt in Olympo, Argo in Phaside pro ancoris stabat. Fluuius Phasis appositus erat, horrido adspectu, iacens in alta arundine; coma densa et erecta, barba hispida, et oculis caesiis; magna autem aquae vis non ex vrna, sed vndecunque, erumpens magnitudinem amnis in Pontum egredientis arguebat.

Lusum artificis declarauimus; videndum nobis est, ne ipsi, dum proludere volumus sollennibus crastinis, lusui indulsisse videamur; etsi forte dixeris, lusibus his ingenium non deterius ali et fingi quam inani subtilitate in rebus occupata, quas aut scire nihil interest, aut quae extra limites constitutae sunt, intra quos mens humana sobrie et salubriter philosophatur. Ad sapientiam autem vitae expedit, scire quoque, quid homines aliarum aetatum et terrarum senserint, vt optima quaeque et vtilissima inde tollamus. P. P. in alma Georgia Augusta pridie Kal. Martias cIↃIↃccc.

X.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

PRORECTOR

THOM. CHRIST. TYCHSEN D.

CVM SENATV

ANNIVERSARIA INAVGVRATIONIS SACRA

LXIII.

IN KAL. SEPTEMBRES cIↃIↃCCC.

CELEBRANDA

INDICIT

SIMVLQVE

SVCCESSOREM

IN

MAGISTRATV ACADEMICO

THEOPHIL. IACOB. PLANCK D.

CIVIBVS SVIS

HONORIS ET OFFICII CAVSSA

COMMENDAT.

Philostrati iunioris Imaginum illustratio.
Partem posteriorem IX-XVII vlt. Tabulas complexa.

Fugam temporis, Commilitones, etsi nulla non vitae pars nos admonet, inprimis tamen dies sollennes stati quotannis redeuntes in animum reuocant, quandoquidem spatium certum, quod emensi sumus, ipso respectu progressum factum edocet. Solli-

Scilicet cum vitae vſus ſit gratiſſimus, ſi nullam temporis moram ſenſeris: interualla dierum et menſium officiis curisque ſolitis exactorum tum demum computare ſolemus et in ſummam colligere, vbi dies aliquis notabilior tanquam clauum figit, in quem impingas. Iam autem ſi quod aliud vitae genus, vita vtique academica ita comparata eſt, vt per interualla, certis ac ſtatis dimenſionibus fixa, curriculi huius terreſtris ad metam properantis fallacem et inſidioſam fugam animaduertamus, quoties ſemeſtrium nouiſſima et prima ſe excipiunt. Ad hoc genus ſpectant quoque ſemeſtria magiſtratus academici et ſuſcipiendi et abdicandi. Exhilarat tamen illa ipſa animaduerſio, quoties tempus quaſi non ſentientibus elapſum, ſi retroſpicimus, nihil animo offert niſi quod ex officio geſtum ſit; multò magis ſi cum ſucceſſu optato.

Exiit pari fortuna ſemeſtris magiſtratus academicus, in quo nunc ſucceſſorem pronuntiamus Virum ordine ſuo, virtutibus meritisque, venerabilem,

THEOPH. IACOB. PLANCK D.

et in craſtinum diem ſollennia, in quibus ille magiſtratus ſumet inſignia, et bonis votis pacem Numinis expetent vterque, et abiturus magiſtratu, eumque initurus. Quibus vt bonis votis faueatis, Commilitones, rogamus, hoc eſt, vt pietas veſtra tanquam comes et fautrix adſit pietati publice verba precantia facientium ad ſummum rerum arbitrum: cuius propitio nutu nunc cum maxime expectamus redditum tandem iri rebus humanis ſtatum pacatum, ſine quo priuati ne vitam quidem habent tolerabi-

lem, imperia autem et populi ad interitum ruentes veras opes, verum splendorem, et felicitatem duraturam frustra adspirant. Vtinam hoc, quod instat, semestre fato destinatum sit, in quo pax tuta coalescat, et exeunte saeculo saeculi mala, bellandi temeritas et furor, dominandi lubido et impotentia, seditiosorum hominum fraudes plebisque efferatae ferocia, e medio tollantur et aeterna nocte premantur.

Vt praeconio nostro accedat aliquid, quod liberalem, non mercenarium, praeconem deceat, et Mercurio, praeconii praeside, dignum sit, pergemus in expositione tabularum a Philostrato iuniore enarratarum. Peruentum erat ad Tabulam nonam.

Tabula IX. Pelops. Argumentum tabulae est certamen cursus, quo Oenomao victo Pelops Hippodamiae nuptias consequutus est, idem, quod iam binis Philostrati senioris tabulis expressum vidimus; sup. lib. I, XVII et XXX. In ea, de qua nunc agitur, apparatus curruum ad certamen ineundum exhibetur. Versatur itaque narratio in descriptione status et habitus Pelopis, Oenomai, Myrtili et Hippodamiae; neque est in his quicquam admodum memorabile *a*).

X.

a) Quae notari forte poterant, iam ab Oleario illustrata sunt. Pelopi tribuit Philostratus *tiaram rectam;* tribuitur itaque Persarum habitus Phrygibus; forte quatenus per ea tempora, quibus in Persarum ditione habiti fuerant, Asiae minoris populi multa a Persis adoptarant. Hippodamiae procliuior in Pelopem animus

X. Pyrrhus vel Myſi. Ad exemplum Homeri, qui ſingulos deinceps heroes in pugna inſigniores virtute ceteris exhibet, modo Agamemnonem, modo in alia rhapſodia Diomedem, modo Idomeneum: ſic poetae, qui carmine perſequuti ſunt poſt eum Iliaca, alium ex alio in medium produxere, qui res vtriusque partis reſtitueret, Penthefileam, Memnonem, Eurypylum, Myſorum ducem, Telephi filium, Herculis nepotem. Compoſitus hic erat cum Neoptolemo ſeu Pyrrho Achil-

 lis

mus etiam hic notatur: cum auerſatione patris in procos victos ſaeuientis. In foeditate craniorum ſuſpenſorum diligentior eſt ſeu pictor ſeu ſcriptor, quam volebas. Memorabile eſt, poeticum ſaltem praeclarum phantaſma, quod *craniis ſuis ſuperuolitantes*, haud dubie in tabula pictae, *Vmbrae narrantur certamen ſuum lamentari et nuptiarum paſſioni congratulari.* Εἴδωλα δὲ υπεριπτάμενα σφῶν ὀλοφύρεται τον ἑαυτῶν ἀγῶνα. τῇ τοῦ γάμου ξυμβάσει ἐφυμνοῦντα. Obſcurum eſt in ſqq. quo ſenſu ἀλάστωρ dictus ſit: ξυμβῆναι γὰρ δὴ ὁ Πέλοψ (fertur), ὡς ἐλευθέρα λοιπὸν ἡ παῖς εἴη τοῦ Ἀλάστορος. dictum arbitramur eo ſenſu, vt a piaculo illa liberaretur; in connubium venerunt, eoque ſublata eſt tandem immanis patris ſaeuitia, et quae in ipſam puellam, tanquam cauſſam, redundabat, execrabilis facinoris vltio: pro qua ipſe Genius vltor, δαίμων ἀλάστωρ memoratus eſt, qui in ſequioribus Graecis ſcriptoribus pro Ποινὴ antiquiorum memorari ſolet. Oenomaus habet currum paratum et haſtam ei ſuperpoſitam, τὸ δόρυ ὑπερτέταται τοῦ δίφρου, qua ille erat transfixurus procum, quem in curſu attigerat. Oenomaus τῷ πατρὶ θύων, Ἄρει, σπεύδει, (haud dubie σπένδει, occupatus in ſacro faciendo libat) ἄγριος ἰδεῖν καὶ φονῶν τὸ ὄμμα. καὶ τὸν Μυρτῖλον ἐπισπέρχει. *feſtinare iubet.* Aliis eſt Μύρτιλος, media breui, vt ap. Apollon. Arg. Suaue eſt, quod Cupido axem in curru incidit; quod Myrtilus auriga feciſſe putandus eſt.

lis filio, pari aetatis vigore, corporis ſpecie et virtute; verum cum eo congreſſus ab eo ſuperatus occumbit. Nouiſſima eius fata tabulae argumentum faciunt. Eſt in proſpectu Ilium, ex altera parte nauium ſtatio; in medio campus, fluuio Xantho, ſeu Scamandro, diremtus; hinc Myſi, inde Achiui ſtant in acie; Troianis cum armis humi ſedentibus, quippe feſſis, cum Myſi modo aduenиſſent viribus integris. Pugnatur inter Pyrrhum et Eurypylum; qui tamen iam vulnere accepto prolapſus iacet, ſuperſtat Pyrrhus; qui adhuc ferientis ſpeciem praefert, manum cruore perfuſus ex vulnere; irruunt Myſi, ſed Pyrrhi minis terrentur. Nihil habet tabula, quo ſe magnopere commendet; eſt pugna duorum pugnatorum; res ſaepe obuia; potuit ars in corporum ſpecie reddenda ſe iactare; vt tamen aſſequereris, Eurypylum et Pyrrhum eos eſſe, nihil adeſſe videmus; campus Iliacus ſaltem ad res Iliacas ducere poterat; at Sophiſta excogitaſſe aliquid ſibi viſus eſt, quod Achillis filium declaret: clipeum Pyrrhus tenet Achillis a Thetide acceptum; in quo deſcribendo tantopere ineptit, vt totum locum Iliadis Σ. de clipei caelatura huc transferat rhetoricis fucis interpolatum *b*).

XI.

b) Exſpatiatio haec in locum Homericum de clipeo Achillis, eaque tantopere protracta, inopiam inuentionis in hoc homine arguit. Sunt in verbis haud pauca ſeu corrupta, ſeu nimis dura. Statim poſt prima verba: *τὰ μὲν δὴ περὶ τῶν ἱκανῶν, ἕτερα. νυνὶ δὲ περὶ τοὺς ξυνεστῶτας ἡ θέα.* poſſunt eſſe et *οἱ ἱκανοὶ*, et *τὰ ἱκανὰ*, hoc praeferam, ſupplendo, *περὶ τῶν ἱκανῶν ὄντων,*

XI. Argo seu Aeetes. Conspicitur in tabula amnis, in quo nauis intenta remigum vi in mare defer-

ὄντων, et de his quidem, *quae satis multa sunt ad narrandum*, narratio ab hoc loco aliena est. Flumius, in tabula exhibitus esse debuit, cum ipso deo Scamandro recubante, et quidem pedibus fonti obuersis, aqua eos inundante: καὶ τὸν πόδα ἐπέχει ταῖς πηγαῖς ὑπὲρ ξυμμετρίας νῦν διυγραίνων αὐτὸν νάματος. notabilis habitus. Leg. ἐπιχεῖ. *perfundit.* Μυσῶν τε ξυνὸν Τρωσὶ, f., τε τὸ ξυνὸν, et: καὶ Ἑλλήνων ἑκατέρου. hoc vltimum aut resecandum, aut scribendum ἑτέρου. pro καθ' ἑτέρου μέρους. *altera ripa* — pag. 876. σιγῇ τε μένεν πνείοντες ἐοικότες ab Achiuis esse traductum Iliad. Γ, 8. obuium est. — Eurypulus ἄσημα ὅπλα habet; apud Quintum VI, 148 sqq. clipeus eius laboribus Herculis aui caelatis insignis est. Notabile est, quod Vlysses arma Achillis concessit filio in castra aduenienti. Dares c. 35. *Neoptolemus vt aduenit, patris sui arma accipit.* Ex iis, quae narrat Philostratus, patet, eum credidisse, effictum in tabula clipeum adumbrata vere habuisse omnia, quae ab Homero narrata sunt; habemus ergo hic primum, eumque antiquiorem, conatum artis in caelatura clipei Achillis, ab ingenii figmento poetico profecta, per picturam ac delineationem redhibenda. — ὡς ἂν καὶ τὰ τῆς ὥρας αὐταῖς ἄγει. *pro eo quod tempora anni iis* (Pleiadibus) *necessitatem afferunt*, scil. ortus vel occasus. — Quomodo Vrsa maior possit speciem praebere οἷον Φύλακα τοῦ Ὠρίωνος, non assequaris, nisi Homericum, ex situ catasterismorum ductum, memineris: ἥτ' αὐτοῦ στρέφεται, καί τ' Ὠρίωνα δοκεύει, *respicit*, *obseruat.* — p. 877. Valde subtilem artem in tabula Philostratus agnoscit, dum in ipsis sponsis pudorem et amorem expressum animaduertisse videri vult. — Locum Homeri de iudicio et causa dicta, in Achillis clipeo efficta, vs. 498 sq. non minus, quam alii veteres, perperam interpretatur Philostratus, seu de mercede iudici, seu de multa pro caede soluenda. — Mox si καθαρὸς ἥκειν scribitur, consentaneum est, etiam scribi: οὐ γὰρ ἔχειν νεῖν, ὅπερ. — p. 878. l. 4. ὁ γὰρ ἔπηλυς στρατός,

defertur; sedet in prora mulier cum viro armato, assidente alio, qui tiara ornatus accinit citharae pulsu;

στρατὸς, σκοπούς τινας καθίσας, λίαν ἐλάσασθαι περινοεῖ. *vehementer eos propellere in animo habet.* Immo leg. λείαν, *praedam agere*, — ἢ οὐ προςβάλλει σε. ita feriores pro πρὸς τὰ ὦτα. ex Homerico: ἵππων μ' ὠκυπόδων ἀμφὶ κτύπος οὔατα βάλλει. — Haud dubie pro ὁ (in pr. ed. vacuum spatium est) est: ὃν δὲ καὶ νεότρωτον ἐπιστέρχει scil. Κήρ. an, eum iterum in pugnas et caedes protrudit? — ϑαμὰ ἀναστρέφει ἐν ταύτῃ, iungenda sunt, scil. ἐν νειῷ ταύτῃ. — l. extr. μελαίνεται δὲ τὸν χρυσὸν περισχοῦσα. ἐξ ἧς ὁρᾷς τέμενος. corr. ἑξῆς, *deinceps*. forte fuit περισχισθεῖσα, *scissa vomere*. — p. 879. l. 14. ἐπτοῆσθαι recte, ex Aldd., est Lat. *trepidare*, ita vt non videas quid in manibus sit, quid agendum. — αἱ δὲ μὲν ταῖς ὀθόναις ἤσθηνται. haeseram et coniecèram ἤσκηνται. *ornatae sunt:* perperam; est enim ἐσθέομαι. vestio; vnde ἤσθημαι. inde ἐσθής. — μαχαίρας δὲ τῶν χερῶν ἐξήρτηνται χνυσᾶς, ἀργυρῶν τελαμώνων κατεχόντων αὐτάς. vnde tandem illud τῶν χερῶν; quod nec in Homero nec in ipsa re habetur? quae postulare videtur: ἐξ ὤμων. ἐκ πλευρῶν. verba tamen designant *gladios ex manibus suspensos.* — Seqq. ἀλλ' ἐν κύκλῳ μὲν ἰόντων sententiam habent expeditam; verum sine codice verba vix reddas, corrupta in Aldd. et multo magis ab Olear. In Aldd. est: ἀλλ' ἐν κύκλῳ μὲν ἰόντων (de saltantibus agitur secundum Homerica Σ, 600. 601.) τοῦτ' ἐκεῖνο, τροχοῦ περιδίνησιν, ὁρᾷς, νοήσει κεραμέως ἔργον τινὸς εἴπῃ δυσκολείους, μὴ τοῦ περιθεῖν ἔχοι πειρῶντα. Ariolari licet: — ὁρᾷς. νοήσεις κεραμέως ἔργον τινὸς, εἴ πῃ εὖ τοῦ περιθεῖν ἔχοι (scil. ὁ τροχὸς, an possit circumuoluere se, circumagi), πειρῶντος; illa interposita e glossa deprauata et obscure scripta profecta esse arbitror, cum quis in margine adscripsisset, εἴ πῃ. δισκοποιοῦ; forte, an, figuli patinam fingentis, aut simile quid; certe δίσκου vox latere videtur. — πολύ τι χρῆμα ἐπιῤῥεῖ, *multitudo hominum.* — Eurypylus vulnus accepit in axilla, κατὰ τῆς μασχάλης. ἀνθερεῶνα memorat Quint. VIII, 200. qui

pugnam

pulſu; in terra profuſus draco. Ex his manifeſtum facile fit, amnem eſſe Phaſin, reduces Argonautas, Iaſonem et Medeam cum Orpheo. E longinquo Aeetes quadrigis vectus aduolat, facem manu geſtans, vt nauem cum vectoribus comburat; haſta in curru adſtante, vt ad manum ei ſit. Quae a ſcriptore adiiciuntur, verſantur in habitu oris et animi in ſingulis; quae facile pro ſe quisque aſſequatur qualia fuerint *c*).

XII. Heſione. Liberatur ea per Herculem a ceto, cui in littore, rupi alligata, expoſita erat. Ceti adſpectus horrendus rhetorica arte deſcribitur; Hercules autem in ſtatu corporis eo, quo arcum tendit neruo adducto et ſagittam emittit. In conſpectu

pugnam hanc Eurypyli et Pyrrhi narrat ibid. VIII, 143 ſq. Fuit autem Eurypylus inter nobiliſſimos ad Troiam heroes. v. Odyſſ. Λ, 518 ſq. Idem a Pergamenis inter heroes habitus, et numo quoque nobilitatus, ap. Spanhem. T. I. p. 515.

c) Prima ſtatim verba non bene mutauit Olearius cum Morello: *ἡ δὲ ἐκπταίουσα τῷ ποταμῷ ναῦς ὑπὸ πολλῷ τῷ ῥοθίῳ τῆς εἰρεσίας.* In ant. edd. eſt. *ἐκπαίουσα τῷ ποτῷ.* quod recte *ποταμῷ* ſcriptum nunc eſſe, per ſe patet, et ſequentia docent. At *ἐκπαίουσα* haud dubie vera eſt lectio: vt *εἰσπαίειν*, *irruere.* vox a viris doctis illuſtrata, ita *ἐκπαίειν* de erumpentibus. — *αὕτη δὲ πρὸς ἑαυτὴν ἀνακυκλεῖν δοκεῖ μοι.* leg. *αὑτὴ δὲ πρὸς ἑαυτὴν ipſa apud ſe.* — *τὸ γὰρ ὑπὲρ ἄνθρωπον, τοῦθ' ἡγεῖσθαι δίδωσι.* verte: *ita enim ſtatuere iubet ſtatura maior humana.* — In extremis. de equis, conueniunt nonnulla cum c. 19. ſed quod adiicitur, *βολαί τε ὀφθαλμῶν ἕτοιμοι, ἄλλως τε καὶ ἐνεργοὶ νῦν οὖσαι,* calamiſtratum eſt; acrem obtutum declarari patet: ille nunc cum maxime *ἐνεργός* eſt, vim exerit, acerrimus eſt. Inf. XV. *χεῖρες γυμναὶ, διὰ τὸ ἐνεργὸν εἶναι.* et paullo poſt: coma erecta *ὑπὸ τοῦ τῆς ὁρμῆς ἐνεργοῦ.*

ſpectu vrbs Ilium. Proſpiciunt e muris Troiani, fortunam puellae lamentantes *d*).

XIII. Sophocles. Obſcurior eſt Sophiſta in tabulae huius expoſitione. Quantum aſſequi licet, Melpomene Sophocli porrigebat munera ſua, quae ille accipiebat modeſte et ſubtimide. Species igitur fuit, quae in vaſis pictis et in marmoribus occurrit, cum duo ex aduerſo ſtant, verbis inter ſe agentes, etiam Minerua aut alia dea cum homine. Sophoclis caput ſuperuolitant apes: quod petitum e figmento rei, quae in eius natalibus euenit. Adſtat praeterea Aeſculapius, in quem Sophocles paeanem ſcripſiſſe narratur *e*).

XIV.

d) Nec in hàc fabula, quippe ſatis vulgata, nec in aliis notis, otium conſumere, et monumenta artis, in quibus ea forte adumbrantur, vel ex Winckelmanno, commemorare, aut vacat aut lubet. De verbis pauca monebimus. In Herculis laboribus ab Euryſtheo impoſitis ait hanc Heſiones liberationem non haberi: *cur igitur Hercules eam ſuſcepit?* ἢ τί μαθὼν φοβερὸν οὕτω κῆτος ὑφίσταται; leg. τί παθών. Belluae eſt ἐπισκύνιον ὀφρύων ἀκανθῶδες. vt pro pilis palpebrarum ſint hiſpidae ſpinae. κεφαλὴ σκολιοῦ καὶ ὑγροῦ τοῦ αὐχένος ἐξιοῦσα. ceruicem dixit inflexam et mobilem. Sic enim ὑγρὰ dicuntur, quae flecti facile poſſunt. ποικίλοις προσαυγάζοντα, forte ποικίλως. *reſplendeſcentia varie.* ἕστηκεν ἐν προσβολῇ. Scripſerat ἐν προβολῇ. de ſtatu pugnaturi. Sic quoque inf. XV. p. 887. ὁ μὲν ἐπερείσας ἐν προβολῇ τῷ λαιῷ ποδὶ ἑαυτόν. Alterum de impetu aggredientis aduerſarium dicitur. Pulchritudinem puellae pallore ex formidine quaſi marceſcere, ſui tamen ſuſpicionem iuſtam relinquere, bene ait ſcriptor.

e) Videtur res ad Sophoclem adoleſcentem tragoediis ſcribendis ſe accingentem ſpectare. Suauitatem habet pictura;

XIV. Hyacinthus. Non inepte haec pictura est concinnata. Nota est narratio de Apolline disco cum eo ludente et puero disci illapsu occiso. In tabula, ex prisca simplicitate elaborata, stant sibi aduersi Apollo et Hyacinthus; ille quidem huic

pictura; quam an Lessingius attigerit, non meminimus. Quod de apibus narratur, petitum et translatum videtur a Pindari pueri fortuna: v. Philostr. sen. lib. II, 12. respectu dulcedinis carminum; vnde et ipse *Apis* dictus: Suid in Σοφοκλῆς· προσηγορεύθη δὲ Μέλιττα διὰ τὸ γλυκύ. Ductum hinc illud Erycii in epigrammate, quod nuper illustrauit Huschke in Analect Crit. p. 25. v. Analecta Vol. II. p. 298 XIII. cum Iacobsii Commentar. p. 363. Vol. II. P. II. αἰεί τοι βούπαισι περιστάζοιτο μελίσσαις τύμβος, Ὑμηττείῳ λειβόμενος μέλιτι. Ὡς ἄν τοι ξείῃ μὲν ἀένναος Ἀττίδι δέλτῳ κηρός. *Semper tuus tumulus fluat melle apum. vt cera tuis tabulis manet perennis.* Nimis acute! Si saltem comparatio esset: *quemadmodum tuae tabellae perenni melle fluunt.* Quod de Aesculapio adiicitur, respicit Paeanem in Aesculapium, cuius mentio fit in vita Apollonii Tyan. III, 17. οἱ δὲ ᾖδον ᾠδήν, ὁποῖος ὁ Παιὰν ὁ τοῦ Σοφοκλέους, ὃν Ἀθήνησι τῷ Ἀσκληπιῷ ᾄδουσι. Paeanas ab Sophocle scriptos Suidas quoque memorat. Quae commemorantur Sophoclis epitheta, e carminibus poetarum et epigrammatibus petita videntur, quae an in Anthologiis nostris occurrant, docebit nos Iacobs vir doctiss in his, quod Μουσῶν εὐκόλων ἀνθρήνιον appellatus fuit, vertitur: *Musarum placidarum fauus*, potius, *apicula.* est enim ab ἀνθρήνη, quae poetis pro μέλιττα dicitur (vt docent Lexica ex Aristoph. Nub. 944. et Suidas in ἀθρήνη. add Hesych.) porro quod apis ex eius ore euolans aculeum infigit; μέλιττα τὸ κέντρον ἀφυλάκτως ἐγχρίσασα. vbi ἐγχρίμψασα reponi non debebat; cum χρίειν, ἐγχρίειν de aculeis vsitata vox sit, v. Hesych. h. v. Nota ea vel ex Aeschyli Prometh. 569. κλυτομῆτις autem in Paeane in Aesculapium occurrere debuit, et ibidem narratum esse de eo deuertente ad poetae domum.

huic munera pollicens, vt sibi puerum adiungat; hic verecunde defixo in terram stans vultu, oblectatur tamen promissis, et se iam victum ore significat. Status pueri non male a scriptore designatus. A sinistra corporis parte, eaque paullulum subducta, defluit chlamys purpurea; dextra manu iaculo innixa, exserto sic dextro femore et nudato, brachio quoque, totius lateris dextri pulchritudo, a talo ad summum conspicienda, praeclare describitur; quae facile in animum reuocet plura huius generis monimenta antiquae artis. Capillus quoque nec hirtus nec nimis cultus, laudem habet. Discus ad pedes proiectus. Adstant Amor et Zephyrus, cuius inuidia puero necem esse paratam narratum est *f*).

XV.

f) Certasse videtur Philostratus cum auunculo, qui lib. I, 24. Hyacinthum disco iam percussum et caesum in tabula exhibitum narrauerat. In verbis post *προτείνων μὲν τὴν δεξιὰν ἐπὶ τῇ αὐτῇ, καὶ* . . . est lacuna in ant. edd. quam editores memorare debebant. Itaque nec sine codice laborare licet in ea explenda. In marg. edit. Ald. adscripsit vir doctus post *καὶ*, *εὐθύνων*, parum aptum. Mox, *καὶ τὸ θάρσος, ἔτι μέλλον, αἰδοῖ μίγνυσι* corrig. *μέλλων*, ipse puer, *cunctans*. — *ἕστηκε δὲ* — *ἀκοντίῳ δὲ τὴν δεξιὰν ἐπερείδει, ἐκκειμένῳ τῷ γλουτῷ, καὶ τῇ πλευρᾷ διεραμένῃ*. Vertitur: "iaculo autem dextram fulcit, clunibus prominentibus, et latere oculis patente nudo." Non viderunt viri docti *πλευρᾷ διῃρμένῃ* esse legendum: *latere* erecto, elato, quod ipse status corporis docet. cf. sup. de Narcisso Philostr. sen. I, 23 vbi adolescens stat erectus decussatis pedibus. (*ὥστε*) *ἀνασχεῖν τε αὐτὸν* (melius forte *αὐτὸ*, *τὸ ἰσχίον*, vt femur promineat) *καὶ σχῆμα πράττειν, ἐκκειμένων τῶν γλουτῶν, διὰ τὴν τῶν ἀριστερῶν ἔκκλισιν. ἰσχίον ἀνέχον τὸ λοιπὸν σῶμα*, *femur, quod sustinet corpus, par ferendo*

XV. Meleager. Venatio agri Calydonii in monimentis antiquis obuia. Placet sibi fcriptor in defcribenda fera, Atalanta et Meleagro. Proftratus iam iacet Ancaeus femore apri dente percuffo; Atalanta fagittam iamiam eft emiffura; Meleager protento finiftro pede venabulum tenet tanquam mox feram irruentem excepturus; Peleus gladium ad impetum apri fuftinendum. Bene adumbrata res, melius quoque, quam in nonnullis anaglyphis. Meleagri inprimis omnibus numeris abfoluta eft defcriptio, quae cum in eius figna, tum omnino in heroum fpeciem praeclare conuenit *g*).

XVI.

rendo toti corpori, non tenue nimis. — *καὶ βραχίων ξυνὼν ἁπαλοτητι σφυγμῶν. brachium, in quo tenerum obferues arteriarum motum.* Sic legit et vertit cum Morello Olearius. at *σφυγμὸς*, quem nos *pulfum arteriarum* appellamus, parum conuenit. In Aldd. erat *ξυνὼν ἁπλότητι φρυγῶν.* Legendum *βραχίων* — *σφριγῶν*, nam *σφριγᾷν* proprie de corpore iuuenili vigente et fucci pleno. Occurrit in hoc ipfo fcriptore inf. XV. de Meleagro: *στυφρὸς μὲν ὁ νεανίας καὶ πάντῃ σφριγῶν.* Sed *ἁπαλότητι* recte; et *ξυνὼν ἁπαλοτητι* nihil amplius eft quam vulgare, *σφριγῶν σὺν ἁπαλότητι.* ne nimium turgefcere videatur. In feqq. lacuna eft in Aldd. poft *ἔρως τι.*

g) Vt ad h. l. e Sponio marmor vetuftum cum Philoftrato comparauit Olearius, fic alia monimenta antiqua Beger Obff. in numifmata. in Epift. ad Spanhem. pr. qua defendit Apollinem in numis Aetolorum, et Meleagrum excludit. *Ὡς πρὸς λόγου τῇ βάσει.* pro follenni *ὡς πρὸς λόγον τῆς βάσεως, ad rationem veftigiorum:* defenditur ex cap. IV. p. 868. l. 13. Ea ipfa veftigia apri pictor expreflerat, ad apri magnitudinem declarandam. mirum acumen! p. 887. l. 8. *τὸ δὲ κάλλος* — *ἀνίστησιν ὁ καιρὸς ἐπὶ μᾶλλον.* leg. *ἔτι μᾶλλον.* In fine *ἐκδεξομένου* non erat mutandum; ita fert negligentia fcriptorum, in noftro forte affectata.

XVI. Neſſus. A multis tractatum hoc quoque argumentum. Nunc Hercules curru vectus per medium fluuium Euenum; puero Hyllo eidem inſiſtente; arcum tenet laeua protenta, et dextra papillae admota, tanquam qui modo ſagittam emiſerat; viderat enim Neſſum Centaurum, cui Deianiram coniugem tranſuehendam dederat, in littus euectum, eam tentantem; qui iam ſagitta emiſſa percuſſus animam agit; Deianira, periclitantis facie et metu correpta, manus ad coniugem tendit; manibus prae gaudio plaudit Hyllus, Neſſo ſagitta transfixo *h*).

XVII. Philoctetes. Sedens ille, eo habitu, quo in artis priſcae operibus exhibitus occurrit, contabeſcens ex morbo, ſuperciliis contractis prae moerore, oculis in cauo latentibus, vigore deſtitutis, coma ſqualida, barba horrida, lacernis indutus, talo pedis obuoluto. Poſſis igitur hac et aliis tabulis adhuc expoſitis commode vti in nonnullis notioribus antiquis monimentis illuſtrandis *i*).

Ita

h) Mirationem in hac narratione facit, quod Hercules *curru* conſcenſo amnem aeſtuantem et in littus exundantem ſuperauit; quod incredibile eſt, ſi curruum vitae heroicae ſpeciem animo reputes, quam exigui illi, humiles ac lenes fuerint. In fine: *τὸ δὲ παιδίον, ὁ Ὕλλος, ἐφέστηκε μὲν τῷ δίφρῳ.* Inter *μὲν* et *δίφρῳ* vacuum ſpatium relictum eſt in edd. Aldd. nec apparet, quae lacuna eſſe poſſit

i) Proxime ad hanc tabulam ſimilitudine accedit Marmor ex Villa Albani ſingulari libello editum. *ἀναφέρων ἐς τὴν τοῦ Ἡρακλέους τροφήν.* Ita rhetores abſolute dicere amant, quod eſt *ἀναφέρειν τὸ γένος εἴς τινα.* ita et h. l. *profectum ſe profeſſus ex Herculis contubernio.* Vt Iaſon ap Pindar. P. IV, 180. *φημὶ τὴν διδασκαλίαν Χείρωνος οἴσειν* etc.

Ita quidem exegimus hoc quicquid est operae in illustrandis his Imaginibus, rhetoricis coloribus pictis, adumbrantibus saltem antiqua artis monimenta, interdum etiam veris artis genuinae lineis, videmurque nobis hoc saltem effecisse, vt nec nimium tribuatur his priscae artis simulacris nec iis detrahatur omnis honos; cumque eo omnis auctoritas in illustrandis antiquis operibus His igitur manibus dimissis, ad sollemnia, quorum caussa haec scripta sunt, animum aduertamus, bona vota precesque ore animisque concipiamus; et Vos, Commilitones, *fauete linguis, vestra est ista dies, fauete Musae! k)* P. P. in alma Georgia Augusta pr. Kal. Septembres cIↄIↄccc.

k) Statii verba sunt Silv. II, 7, 19.

* * *

[Per hos annos, in quibus has Prolusiones statis temporibus scripseram, Iacobs, Vir doctissimus, in Exercitationum crit. To. II. Philostrato vtrique curas criticas secundas adhibuerat; cuius acumine delectatus temperare mihi nequeo, quo minus potiores, nondum a me memoratas, correctiones hic subiiciam. Etsi enim bene intelligam, a futuro editore in ipsis Exercitationibus eas melius lectum iri: mihi tamen, quamuis de Sophistae verbis minus quam de ipsis rebus et picturis laboranti, minus aerumnosa res fuit, postquam superiores Prolutiones scripseram, sumto in manus libro singula loca recognoscere et sagacitatem acumenque criticum viri doctissimi admirari. In *Philostrato seniore* lib. I. 9., p. 775. abietes ἐν τοῖς οὔρεσι ῥᾶον αὐξανόμεναι τοῦ ἄνω legit τῷ ἀνέμῳ. p. 777. in ἢ μᾶλλον latere τὸν μxλλὸν suspicabar et ipse, sed reliqua non satis commode refingi posse videbam. c. 13. pr. bene in τί Φήσεις; delet τι. Lib. II, 18. de Cyclopum insula, lectionem pristinam: πεποίηται δὲ

αὐτοὺς καὶ ποιμένας τὰ πρόβατα βόσκουσα ab Oleario interpolatam queritur, ipſe conj. *πεποίηται δὲ αὐτοὺς ποιμένας εἶναι. τὰ γὰρ πρόβατα βόσκουσι.* In his plura mutata et inſerta vides. Attigeram locum ſup. 129 b), ſed chartulam adiectam obliti erant adhibere librarii, in qua haec adſcripta erant: "Non bene mutauit Olearius lectionem edd. et codd. *πεποίηται* (ſcil. *ἡ γῆ*) *αὐτοὺς, καὶ ποιμένας, τὰ πρόβατα βόσκουσα,* in verba: *πεποίηται δὲ καὶ αὐτοὺς τοὺς ποιμένας, καὶ τὰ πρόβατα βόσκουσα.* Nobis quidem videntur aliena aſſuta eſſe, cum Sophiſta ſcripſiſſet: *πεποίηται δὲ αὐτοῖς* (*τοῖς ποιηταῖς* ſcil.) *καὶ ποίμνας βόσκουσα* (ſcil. *ἡ γῆ*) illatum eſt poſtea gloſſema, *τὰ πρόβατα.* Ceterum Sophiſta permiſcet duas in Homero diuerſas inſulas, alteram Cyclopum, alteram iſti praetextam ex aduerſo, ad quam Vlyſſes appulerat, nil praeterquam capras ſilueſtres alentem." At mox ſcite pro *ἄγριον δὲ ὁρᾷ,* conicit *ἀχρεῖον δὲ ὁρᾷ.* In Hercule furente c. 23. p 848 *ἤρτηται ἐκ τῶν χειρῶν* etiam ipſe emendat; reliqua loci praecedentis vulnera ſine codice fruſtra tentari arbitror. Cap. 24. p. 849. *ὅπου γάρ τι καὶ μικρὸν ἑαυτῆς ἀρόσαι παραδέδωκεν ἡ γῆ, ἔοικεν, εἰ συνίημι. οὐδὲ ἀπόρῳ.* tentaveram *οὐδὲ εὐπόρῳ, non fertili,* ſed ſterili. Cum tamen parum conſiderem, abieci, nec memoraui, et acquieui in eo, quod, quae arata ſunt, a tergo arantis nigreſcunt vt in Homericis: *ἡ δὲ μελαίνετ' ὄπισθεν, ἀρηρομένῃ δὲ ἐῴκει.* Nunc video Iacobſium ſagaciter conieciſſe *ἡ γῆ ἔοικεν, εἰ συνίημι, οὐκ εὐηρότῳ.* conuenienter ſententiae, quae ex princ. cap. requirebatur. Cap. 28. de telis aranearum, in quo multa impedita habentur, bene expedit *γραφῇ, ᾗ καὶ δοκεῖ σοι.* nec de aſſumenda negatione e cod. dubitandum in extr. *ὅμως οὐ ταράττουσι.* c. 33. de Palaeſtra rubicundo corpore ex ſole: *καὶ φοινίττει τὴν κόρην μετρίως τῷ ἴδει.* pro quo ante Olearium legebatur *μετρίᾳ τῇ ἴδῃ*: doctius ſcripſit *μετρίᾳ τῇ εἵλῃ,* quod illo tempore in mentem haud veniebat.

In *Philoſtrato iuniore,* cap. 1. de Achille in Scyro acute vidit Iacobs, id quod in edd. ante Olearium appictus aſteriſcus docere debebat, duo capita temere eſſe in vnum contracta et confuſa; prius de Achille, alterum de Neoptolemo; qua re animaduerſa liberatur ipſe tabulae auctor reprehenſione duplicis argumenti in vna eademque tabula conflati: piget haec haud animad-

animaduertisse. Probanda quoque est sine haesitatione emendatio ἡδὶ δὲ ἡ ἀναχαιτίζουσα pro ἥδιον δέ. In cap. 4. de Acheloi et Herculis pugna plura coniicit: ἐγείρας τὸν αὐχένα, pro, ἐγείρας τὸν πῆχυν, de dracone dictum. ὡς ἐς βολὴν ἵεται emendat συμβολὴν, ad pugnam. In fine equidem expungebam οἱ in verbis: προτείνει δὲ αὐτῇ τὸ τοῦ Ἀχελῴου κέρας οἱ ἕδνον τοῦ γάμου, Iacobs mutat in ὡς. — Cap. 9. etsi καὶ (ὅτι) τὰ μέλλοντα (scil. γίνεσθαι) — ἐκ μοιρῶν γίνεται ferri potest, elegantior tamen est emendatio διδοὺς ἐννοεῖν — τὰ μέλλοντα γίνεσθαι. — Cap. 10. in verbis: εἰ δὲ καὶ ὀπώρας δεήσῃ, πάρεστί σοι αὐτή, scitissima est coniectura: πάρεστί σοι ἅλωή. in loco deprauatissimo eiusd. cap. ἀλλ' ἐν κύκλῳ μὲν ἰόντων p. 880. extr. sententiam saltem aptissimis verbis reddidit. Cap. 11. p. 881. τὴν κεφαλὴν ἐς τὴν γῆν νεύων ὕπνῳ βρίθουσαν legendum esse pro οὕτω, nemo dubitabit. Cap. 19. negationem statim in fronte capitis addidit: οὐ μὲν ἐπὶ τῷ στρατηγεῖν ἔτι.]

XI.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

PRORECTOR

THEOPH. IACOB. PLANCK D.

CVM SENATV

SVCCESSOREM

IN

MAGISTRATV ACADEMICO

GE. IAC. FRIED. MEISTER D.

CIVIBVS SVIS

HONORIS ET OFFICII CAVSSA

COMMENDAT

INDICTIS AVSPICIIS

IN D. II. MARTII cIↃIↃCCCI.

Calliſtrati ſtatuarum illuſtratio
c. I — extr.

Semeſtri ad finem properante, Commilitones, propitio numine transferentur die craſtina magiſtratus academici inſignia in Proredorem deſignatum

GE. IAC. FRID. MEISTERVM D.

virum iuris conſultiſſimum, nec magis profeſſione cathedrae diſciplinaeque, quam vita, ſtudio et moribus, iuſti rectique ſeruantiſſimum, cuius conſiliis

liis et auctoritate res veſtras per proximum ſemeſtre curatum iri lubentes volentesque audietis. Quam igitur per ſuperius ſemeſtre laudem meruiſtis, diſciplina academica vix vnquam contemta ac laeſa aut turbata tranquillitate publica legumque ſanctitate, eam vt tueamini, et vt magiſtratui veſtro fidem et obſequium praeſtetis, ad religionem veſtram pietatemque ſpectare putate; cum in academia is, qui rerum veſtrarum et tutelam agit, idem ſit parentis loco vobis habendus.

Ad ſumenda magiſtratus inſignia et facienda noui muneris auſpicia indicta eſt craſtina dies: qua et ab abeunte, et ab ineunte magiſtratum, perſoluentur ſuſcipienturque publice vota pro ſalute et incolumitate reipublicae, in quae vos eſſe conſenſuros, et grato laetoque votorum concentu numen propitium veneraturos, et ſperamus, et voluntatibus noſtris vos obſequio reſponſuros eſſe, pro certo habemus.

Iam quod toties in his ſollennibus erat votis precibusque expetitum, vt pacis ſidus exoriretur, eius tandem voti factos nos videmus compotes. Incidit in ſemeſtris elapſi ſpatia primum illa ſaecularis hilaritas, qua vertente anno in nouum aetas noſtra tranſiit ſaeculum; tum quoque memorabilis illa dies, qua primum factae armorum induciae foedos belli horrores ac procellas diſpulere; mox etiam pacis primum diluculum illuxit; nunc vero dies exoptatiſſima, menſis huius nona, qua tanquam caeleſti fomite nutrita lux in plenum diem emerſiſſe et manifeſta Pax prodiiſſe narratur. Habebitur numini O. M. iuſta ſupplicatio ac ſollennis tempore ſuo;

nunc autem animis ſaltem ex parte metu ſolutis gratiae agentur prouidenti deo, eique ſupplicabitur, vt reliquis quoque, qui imminent, terroribus ſublatis, liber aliquando a curis moleſtiisque animus Muſarum ſtudiis vitaeque officiis plane ac vere vacare poſſit. Verſamur adhuc in Pacis deae ſanctiſſimae veſtibulo, in aedis interna intentis oculis proſpicientes, deam adyto velut velo obducto obſeptam, tamquam per nebulam, cernimus: vtinam remoto aulaeo laetus mox et plena luce vndique ab omni parte colluſtratae deae adſpectus nobis adorantibus contingat, vtque eius oracula votis iuſtis pii que noſtris reſpondeant? Fouemus iam nunc animis geſtientibus ſpectaculi gratiſſimi proſpectum iucundum, et pacis tanquam primitias exhilaratis mentibus praecerpimus.

Fauſta vota rite ac pie praefati, Commilitones, ad id pergimus, quod munus hoc praefandi maiore ex parte conſtituit, vt ſermocinemur familiariter de quaeſtione aliqua e communi litterarum penu promta. Nouo nunc quaſi rerum ordine inde a pace parta procedente, abſoluemus argumentum, quo, quippe nulli ſiniſtrae interpretationi et calumniae obnoxio, vtili tamen et ſtudiis noſtris conſentaneo, inoffenſe et ſalubriter per plures annos hoc ſcriptionis officium exegeramus, commentationes, inquam, in ſcriptores veteres opera artium rhetorico ornatu enarrantes. Philoſtrato vtrique nunc ſubiungemus *Calliſtratum*, ſeriorem iſtis, ſi recte iudicamus, ſophiſtam, nec cum rhetore, aut cum grammatico, Ariſtarchi aequali, nec cum eo, quem plus

plus quam centum annis antiquiorem Philoſtratis Plutarchus memorauit, confundendum: orationis vtique ornamentorum ac lenociniorum mirabilem artificem, ſtatuarum enarratorem haud ineptum, et dilectu ſimulacrorum a ſummis ſtatuariis elaboratorum nobis quidem gratiſſimum. Vulgatus ille eſt ſtatim cum Philoſtratis prelo Aldi, qui eum eodem codice adiunctum reperiſſe videtur; nec multi alii codices ex eo tempore innotuere. Ἐκφράσεις inſcripti ſunt, enarrationes ſeu deſcriptiones, rhetorica exercitatione potius inſtitutae quam artis commendandae et interpretandae cauſſa. Dubitare licet, an ipſe ſigna, quae declarauit, viderit. Certe ante oculos non habuit, tum cum ſcribebat; nam tempore praeterito vbique vtitur. Quod tamen in hoc ſcriptore admiramur, eſt, quod communem ſermonem mira arte artium notionibus accommodare nouit; quae ad formae proprietates et varietates ſpectant, verbis ſuis propriis deſtituta, ingenioſe per vocabula tropica a mente et oratione petita declarare allaborauit. Tituli capitibus his XIV. ſunt praeſcripti ab indocto librario; iis itaque omiſſis ſimpliciter apponemus nomina eorum, quorum ſtatuae exhibentur.

I. Satyrus: ſeu, quem nos dicimus, *Faunus*, ex lapide; iuuenili ſpecie, tibia canens, ſimulque, tanquam ſono laetatus, ſaltans: qua ſpecie Faunus etiamnum inter ſigna antiqua occurrit. Expreſſa erat in ſigno ſumma virium intentio inflantis tibiam, venis turgentibus, et ſpiritu ex alto pectoris petito; idque tam vere ad naturam,

ac ſi ipſe lapis ex latentibus meatibus flatum peteret. Corpus iuuenile, nec tamen molle, ſed virile et paullo horridius, vtpote numinis agreſtis; coma hedera cincta, lapide molliter in ramos flexo.

Haec quidem praeclare eſſe adumbrata, nolis negare. At diſplicet, quod narratur adſtare Pan, amplectens Echo nympham, ne illa cantu delinita ſonis reſpondeat. Ineptum acumen, ſiue Panis ſimulacrum, ſiue ipſum deum adſtare dicere voluit. Multo tamen magis intemperatum Sophiſtae ſtudium in circumſpiciendis iis, quae noua et inſolita vel inaudita haberi poſſint. Ait auctor hoc ſimulacrum ſe vidiſſe in ſyringibus ad Thebas Aegypti, hoc eſt, in canis meatibus per montis radices effoſſis; in quibus quem locum Faunus habere potuerit, nos quidem haud aſſequimur. Addit ille, hoc Satyro viſo, in quo vis cantus tam efficaci arte expreſſa erat, ſe non amplius dubitare de vocali Memnonis ſimulacro. Forte haec ipſa comparatio hominem ad ſyringas deduxit; non enim tam putide nugax eſſe potuit, vt a ſyringis etymo, quatenus etiam ſyrinx, ſeu fiſtula, poteſt inter tibias referenda videri, ad ſyringas Thebarum ille deueniret *a*).

II.

a) Subnotabimus nunc nonnulla ad ſingula loca. Satyrum eſſe diximus, quem nos Faunum appellamus: quod ad alios quoque Satyros, velut Praxitelis et Scopae, obſeruari volumus. (*Antiquariſche Aufſätze*, P. II. p. 62.) De hoc quidem Satyro conſtat, ex verbis: *εἱστήκει μὲν ἐπί τινος κρηπῖδος* (in baſi) *εἰς χορείαν εὐτρεπίζων τὸ σχῆμα, καὶ τῆς δεξιᾶς βάσεως τὸν*

II. Baccha, nobilissimum Scopae opus, e marmore Pario, Epigrammatibus quoque celebratum;

τὸν ταρσὸν ἄπισθεν ἐξαίρων. Esse ἐς χορείαν legendum pro εἰς χωρίον, in oculos incurrit; idque iam perspectum a sagacissimo critico, Iacobs, cuius sunt animaduersiones nonnullae in *Bibliothek der alten Litteratur*, P. X. p. 36. [Multo copiosiores eas et elaboratiores ediderat in Exercitationibus criticis To. II. Quandoquidem tum, cum Prolusiones scribebam, nec otii satis suppeditebat; vt in capitibus singulis aliorum commentationes inspicerem, et omnino, naturae vitio nescio quo, alienus sum ab eo more, vt in medio lectionis et commentationis cursu, quid alii de singulis aut monuerint aut coniectauerint, anxie circumspiciam; id quod equidem ad curas secundas differre soleo]. Inf. c. IX. Daedali ars potuit ἐξιστάναι τὰς ὕλας, in motum ciere materiam, καὶ εἰς χορείαν κινεῖν. Mox πρὸς τὴν ἠχὴν πρῶτος ἐξανίστατο ad exsultationem spectare obuium est. τῇ μὲν γὰρ ἀκοῇ μέλος οὐ προσῆπτεν αὐλοῦντος, οὐδὲ ἦν ὁ αὐλὸς ἔμφωνος. Potest προσῆπτα corrigi προσέπτη, eleganter tamen idem vir doctus emendat, προσέπιπτε. [Nam sollennia sunt προσβάλλειν et προσπίπτειν de iis quae sensus feriunt, tangunt.] Mox οἶδας ἂν in ed. Olear. est vitium pro εἶδες. — [ἐκ τῶν ἀμηχάνων πόρων videri duci halitum. Possis suspicari ἐξ ἀχανέων, e meatibus non hiantibus, ideoque obscuris. sed ἀμήχανα difficilia sunt pro diuersa re diuersis modis; itaque etiam meatus difficiles cognitu et obseruatu, obscuri, latentes.] In fine ἡδονῆς καὶ λύπης παρουσίᾳ διοικούμενος. "ab affectu ductus," quandoquidem is, qui *aliqua ex re pendet*, ei obnoxius est, dicitur ab ea διοικεῖσθαι. Sic inf. 9. de natura saxi: καὶ ἡ μὲν Φύσις (natura) τὴν λίθων γένεσιν (indolem) ἄφθονον παρήγαγε καὶ κωφὴν, καὶ μήτε ὑπὸ λύπης ἐθέλουσαν διοικεῖσθαι, μήτε εἰδυῖαν ἡσθῆναι. ἐκείνῳ δὲ τῷ Μέμνονος λίθῳ καὶ ἡδονὴν παρέδωκέν ἡ Φύσις καὶ πέτραν ἀνέμιξεν ἀλγεινῷ (h. e. τῷ ἄλγει). Contra ars, et ex ea marmor et aes, dicuntur *dominationem exercere*, δεσπόζειν, c. II. extr. δυναστεύεσθαι c. III. et δυναστεύειν. c. IV. extr. κυριεύειν. c. VI. hinc etiam ἐξουσία, qua voce miris modis

tum; quo loco poſitum fuerit, nusquam memoratur. Quod in eo inprimis laudatur, eſt expreſſa in ipſa formae pulchritudine bacchatio; coma ſoluta, a vento agitata, in marmore mira cum arte reddita; cum etiam diſcriminatam eam putares; manu geſtabat capellam a ſe diſcerptam et iugulatam *b*).

Subtiliter ingenioſus eſt ſcriptor in declaranda ſenſus adumbratione, qui in hoc opere eximio ineſſe videbatur *c*). Inerat, ait, lapidi ſignificatio

hic auctor vtitur: ſic c. II. λίθος — εἰς ἐξουσίαν ἀμοιρῶν κινήσεως, tamen bacchari videbatur, h. bacchantem Baccham reddere. c. V. πρὸς τριχώματος ἐξουσίαν ἠκολούθει ita vt capilli natura quaſi imperaret, cui lapis obtemperaret. ἑστὼς δὲ, ὁρμῆς ἐξουσίαν ἔχειν ἐδείκνυτο. c. VI. τούτων ἡ τέχνη τὴν ἐξουσίαν ἐπορίζετο. c. XI. ὁ κηρὸς πρὸς τῆς θαλάσσης τὴν ἐξουσίαν ἐξαλλαττόμενος. c. XIV. vbi tamen οὐσίαν eſt accommodatiua.

b) Eſt adeo in Epigr. Glauci Tom. II. Anal. p. 347. χιμαιροφόνος non tam epitheton, quam deſcribendae ſtatuae proprium.

c) Multa in hanc rem dicuntur poetico fere ſpiritu, verbis quoque audacibus; ſic manus artificum, tanquam diuini ſpiritus afflatu percitae, opera non fabricantur, ſed προφητεύουσι τὰ ποιήματα. Inf. c. III. eandem vocem tribuit ſculpturae tanquam arti vocali: οἱ λόγοι ἑτέρας ἱερᾶς τέχνης (antea de eloquentia actum erat) προφητεῦσαι βούλονται, pro λέγειν, oratorio more dicere. [πνέουσαι τέχναι, recte emendat ἐπιπνέουσαι Iacobs; item μεστὰ μανίας pro μετά.] Porro: εἶδες ἄν, ὅτι, καὶ στερεὸς ὢν (ὁ λίθος) εἰς τὴν τοῦ θήλεος εἰκασίαν ἐμαλάττετο, γοργότητος διορθουμένης τὸ θῆλυ, καὶ εἰς ἐξουσίαν, ἀμοιρῶν κινήσεως, ἤδη βακχεύεσθαι, καὶ τῷ θεῷ εἰσιόντι τὰ ἔνδον ὑπήχει. quicquid Olearius dicit, ratio grammatica vna cum ſenſu in his eſt turbata: latet fraus in ἤδη, quod ᾔδῃ vel ᾔδει eſſe debebat, interpunctione mutata: καὶ, εἰς ἐξουσίαν ἀμοιρῶν κινήσεως, ᾔδῃ βακχεύεσθαι. *et, cum facultate ſe mouendi eſſet priuatus lapis, tamen norat, ſeu poterat*

ficatio fenfus, cum tamen fenfus ipfe non ineffet, er furor Bacchicus manifeftus erat, cum tamen ille ab ipfo opere abeffet *d*). Sic quoque lapis vi vitali

poterat, bacchico impetu ferri. Infpectis quoque Ald. et Flor. apparuit ἤδει in iis legi. Poftea in capella ab artifice reddita erat vitae priuatio, non minus quam in Baccha vitae vigor fummus: καὶ γὰρ τὸ τεθνηκὸς ὁ λίθος ὑπεδύετο. inf. XI. ὁ χαλκός τὸ ἔμπνουν ὑπεδύετο. et in Epigr. Tom. III. p. 208. Σάτυρος τὸν χαλκὸν ὑπέδραμεν. acutius, quam fi mors lapidem fubiiffet, nunc lapis fubiit cadauer, h. e. cadaueris fpeciem induit; et fic reliqua, quae fequuntur, [in quibus ὁ λίθος fubiectum eft, vt τὴν ante μίμησιν tollendum, et στήσασαν refcribendum fit στήσας. hoc modo: καὶ (fcil. ὁ λίθος) μίαν οὖσαν τὴν ὕλην εἰς θανάτου καὶ ζωῆς διῆρε μίμησιν, τὴν μὲν (fcil. ὕλην) ἔμπνουν στήσας, καὶ οἷον ὀρεγομένην Κιθαιρῶνος, τὴν δὲ ἐκ τοῦ βακχείου θανατωθεῖσαν οἴστρου — et *faxum cadaueris induerat fpeciem, vnamque et eandem materiam difpertierat in imitationem mortis et vitae, partim illam* (materiem) *animatam fiftens, et ad Cithaeronem* (furorem in eo) *tendentem, partim quafi deficientem* et moribundam *ex bacchico furore.*] Scopas τὰς ἀψύχους εἰδωλοποιῶν γενέσεις, *naturas.* Vt inf. IX. λίθων γένεσιν dixit, h. e naturam, indolem, et c. VI. τὴν ἐκ γενέσεως βλάστην τριχός, de pilis interioribus, quales, natura ita ferente, effe folent inter promiffas ceteras. Bene reddit ἄψυχα γεννήματα, res inanimatas, Olearius; et Demofthenes μικροῦ καὶ λόγων ἔδειξεν εἶδος αἰσθητὸν, τοῖς νοῦ καὶ φρονήσεως γεννήμασι (orationi) συγκεραννὺς τὰ τῆς τέχνης φάρμακα, artis praeftigias admifcendo (veluti in Epigrammate To. III. Anal. p. 89. LVIII. Bacchae fimulacro τέχνη μανίην ἐγκατέμιξε λίθῳ); ἱερὰ τέχνης γεννήματα dicit c. III. pr.

d) Οὕτω καὶ αἰσθήσεως συνεῖπετο (h. e. παρῆν, ἐνῆν), δήλωμα, μὴ παρούσης αἰσθήσεως. καὶ Βάκχης ἐκβακχεύων θειασμὸς ἐμηνύετο, θειασμοῦ μὴ πλήττοντος. (mentem haud emouente, turbante oeftro). Sic et mox accipiendum ὃ δὴ καὶ μάλιστα τὸν λογισμὸν ὑπεξίστη, h. e. animum miratione percellebat. [Extrema capitis probabili modo emendata et illuftrata funt a Iacobs.]

vitali priuatus, vitam tamen habere videbatur, eamque viuidiorem ipſa natura. Comparat tandem cum Scopae arte artem Demoſthenis, qui idem, quod alter marmore, ipſe effecit verbis, vt per voces ac ſonos res videantur ſenſui ſubiectae eſſe, (hoc eſt cerni et audiri) vtque voces, veluti marmor, animatas eſſe putes. Sane vt marmor artificis manu formam induit admirabilem, ſic arte oratoris verba mentem et animum, vt animam et vitam habere videatur oratio.

III. Cupido Praxitelis. Quantiuis eſt pretii haec Sophiſtae enarratio, dum ea nobis ſiſtit formam ſtatuae inter ceteras nobiliſſimae. Erat puer, tenellus, floridus, exſultans viſu, oculis viuidis ſimulque placidis, alatus, cum arcu, ſimilis emittenti ſagittam, dextram ad verticem vsque attollens, altera arcum eleuans, ſtatu corporis ad laevam reclinato, ita vt lumbus laeuus prominens paullulum attolleretur, molli tamen flexu; capilli floridi, criſpi, pubertatem decentes, in ſuperficie, vt fert natura, aliquantum ſubrubeſcentes, alludente aeris colore.

Sophiſtae ars inprimis excellit in declaranda mollitudine aeris in adumbranda corporis, carnis et comae, mollitudine *e*).

Ceterum

e) [Verba in frontem capitis traducta ab Oleario: *ἀπὸ δὲ τῆς Βάκχης πρὸς Ἔρωτα*, melius ſuum locum tuebantur in fine capitis antecedentis. Iacobs prorſus eiicere malit.] Inter ſubtiliora ſophiſtae dicta notabimus: *ὁ χαλκὸς καὶ αὐτὸς ἐδυναστεύετο* eſt pro *ἐδυνάστευε* dictum:

Ceterum ex dictis probabile fit, huius Cupidinis ectypum esse Cupidinem Florentiae in Cimelio Archiducis seruatum. v. Mus. Flor. III, 42. (vbi parum scite aere est expressus.) Alius, alio tamen statu, Cupido, in Galliam abductus, in Mus. Capitol. tab. 24 in miraculis artis habetur. At enim de ipso Callistratei Cupidinis signo suboritur controuersia, vbinam locorum illud positum fuerit; nihil enim de hoc ipse apposuit, et, cum plura Cupidinis signa passim commemorentur, etiam a Praxitele elaborata, marmorea tamen, potest subdubitari, an Praxitelis nomen recte hic et inf. c. XI. alii Cupidinis ex aere signo attributum a Callistrato sit *f*).

IV. Indus. Signum ex nigricante lapide, Nymphis apud fontem dedicatum. Habebat comam

dictum: quod docent seqq. cf. sup. ad c. I. in not. extr. Porro: *χαλκὸς, ὑγρὸς μὲν ἦν, ἀμοιρῶν μεγαλειότητος*, haud sibi respondent. Haud melior suppetit medicina quam Iacobsii *ἄμοιρος ὑγρότητος*, comparato c. XI. p. 903. *καὶ πρὸς το ὑγρὸν ἤγετο, ἐστερημενος ὑγρότητος.* etsi non apparet, quomodo hoc in istud abire potuerit; nec magis placet *ἀμοιρῶν ἁπαλότητος. μαλακοτητος.*

f) Dicta sunt de his diuersis Cupidinis signis multa ac varia a viris doctis, quotquot artium historiam attigerunt: diserte iam de iis egit *Iunius* in *Catal. Artif.* add. *Priscae artis opera ex Epigram. Gr Comm. I.* p. 91. Accessit nuper *Manso* vir doct. *Versuch über Mythol.* p. 361. Praeter nobilissimum illum Thespiensem e marmore, alium Thespiis memorat Pausan IX, 27. p. 762. a se visum, ex aere Lysippi opus, alius, in Pario, colonia Propontidis, e marmore et ipse sculptus fuit, vt apparet ex Plin. XXXVI, IV. 5. vt et ille, qui a Cicerone Verr. IV, 2. memoratus est.

mam largam et criſpam, in ſuperficie in purpurae Tyriae colorem ſubfuſcum transeuntem; oculos albos ex ipſo marmore; temulentiam prodebat ſtatu labante et poplitibus ſubinflexis *g*); nam eam facie rubente reddere artifex haud poterat. Simulacrum erat nudum, nec molle nec venuſtum; membrorum tamen iunctura rectum et probandum. Quaeras, vnde artifici conſilium venerit, vt Indum temulentum exhiberet, curque ille ad fontem Nympharum poſitus fuerit. Scilicet cogitandum eſt de Bacchi expeditione in Indos, et comitatu eius in quo erant Nymphae: quas vulgari nomine veteres appellarunt Bacchas. Indos nigricante eſſe colore ſub ſole calidiore conſtat; quod vero comam iis tribuit ſpiſſam et criſpam, (εὐθαλῆ καὶ οὔλην) poteſt forte parum recte dictum eſſe videri. Quod oculi ſunt candidi, mirari non licet; cum in multis operibus hoc ſit deprehenſum, incluſos, alius coloris et materiae, ea habere oculos. At in hoc ſigno ipſum marmor ea parte a nigro colore in candeſcentem tranſierat.

V. Narciſſus: e marmore, ad fontem in luco poſitus; adoleſcens in prima pubertate conſtitutus, pulchritudine oculos praeſtringens; ſubmoeſto vultu; coma in frontem per cincinnos revoluta, in ceruicem effuſa. Chlamyde indutum fuiſſe apparet, in dextro humero fibula adſtricta, et

g) [ὑπότρομός τε καὶ ὑπὸ τὴν γῆν ὀκλάζων. In γῆν γόνυ latere ſuſpicabamur, ſed reliqua concinnandi conatum eludebant. Niſi ἐπὶ τὸ γόνυ admittas. Nunc Iacobs ingenioſe tentauit ἐπὶ τὴν ἰγνὺν vel ἐπὶ τὴν πτέρνην.]

et ad genua descendente, sola manu dextra exserta; pellucebat autem corpus molle sub ipso amictu; vt ait Sophista; hoc est circumscriptae membrorum formae sub peplo bene agnosci poterant. Stabat inspiciens in fontem, cuius aqua formam reddebat; manu tenebat fistulam: quod alibi in Narcisso notatum non meminimus; pastoritiam vitam ille habitus declarat; apud Nasonem venatione tenetur. Fabula ipsa est ex Boeoticis; ad fontem apud Thespias spectans *h*).

Narcissi

h) [Fabnlam iam vidimus in Philostrato sen. I, 23.] Sophista etiam hoc in signo mollitiem corporis mollitie marmori per artem impressa declarare studet; tum quoque in simulacro formae in aqua limpida redditae. *παῖς ἦν, μᾶλλον δὲ ἠΐθεος*: vt Ovidius de Narcisso Met. III, 352. *iamque ter ad quinos vnum Cephisius annum addiderat, poteratque puer iuuenisque videri.* — Mirum quod Sophista in marmoreo signo laudat auream comam, *κόμαις ἐπιχρύσοις ἤστραπτε*, siue quod rhetorice declarare voluit omnino comam iuuenis flauescentem, siue quod vere, vt interdum factum esse constat, inauratae erant comae. — [*τῆς ἐν τῇ περιβολῇ λευκότητος τὴν ἐν τοῖς μέλεσιν αὐγὴν ἐξιέναι συγχωρούσης.* Acute vidit Iacobs *αὐγὴν ἐξιέναι* requirere in altero *λεπτότητος*] In verbis *ὃν ἐπὶ πηγὴν ἐλθόντα παρὰ νύμφῃ τελευτῆσαι λέγουσι.* manifestum est *νύμφην* pro aqua positam esse; vt adeo multo minus de eodem vsu apud poetas dubitari possit. Marmor ait singularum partium corporis naturae se accommodasse, — *καὶ πάθη ἐμήνυε, καὶ πρὸς τριχώματος ἐξουσίαν ἠκολούθει, εἰς τὴν τριχὸς καμπὴν λυόμενος.* putes forte *οὐσίαν* magis conuenire; conuenit quoque; vt infra *οὐσία* praeiata est a Iacobs c. XIV. et mox *λίθος ἐναντίον σῶμα τῇ οὐσίᾳ παρεχόμενος*, *naturae suae* contrarium corpus molle et flexile, quod docent seqq. c. X. extr. *τῆς ὑγείας οὐσίαν ἐν ἑαυτῇ φέρουσα*, signi forma. c. IX. *ὁ χαλκὸς μαχομένην τῇ ἁπαλότητι τὴν οὐσίαν ἔχων.*

Narciſſi ſignum habetur Florentiae v. Muſeum Florent. Tom. III. tab. 71. nam Barberinium noſtra aetate in Muſeum Pio-Clementinum translatum pro Adonide haberi coepit, propter notam vulneris in femore: Muſ. Pio-Clement. Tom. II. tab. 31. Narrat Conca in Villa regia Aranjuez Narciſſi ſtatuam coloſſeam extare. A Bacone nobili apud Britannos ſtatuario Narciſſi ſimulacrum eſt elaboratum. (v. *Transactions of the Society for the encouragement of Arts, Vol. XIII.*)

VI. Occaſio. Καιρός. Nobiliſſimum Lyſippi opus Sicyone poſitum ex aere, Poſidippi carmine in Anthologia quoque notum; cuius diligentiorem deſcriptionem hoc loco cognoſci poſſe iuuat. Erat ſignum pueri pubeſcentis ſpeciem toto corpore reddens, pulchro ore, lanugine ſubnaſcente, coma ſoluta et promiſſa, verſus ſupercilia tamen et genas verſa, dum occiput non niſi pilis tectum erat; color floridus corpus commendabat, Baccho maxima ex parte ſimile; frons venuſta,

ἔχων. Auctor tamen ἐξουσίαν hoc modo vſurpare amat, quatenus lapis naturam capilli reddit; hactenus haec *regnare*, ille *parere* dicitur. v. ad c. I. extr. In extremis verbis ſe ſtatuam adoleſcentibus delineaſſe ait, quia eam tantopere mirabatur: τοῦτον, θαυμάσας, ὦ νέοι, τὸν Νάρκισσον, καὶ εἰς ἡμᾶς παρήγαγον εἰς Μουσῶν αὐλήν, ὑποτυπωσάμενος, ita ſe deſcripſiſſe ait auditoribus, vt ea quaſi in Muſarum atrio poſita eſſe videri poſſit. Iunguntur in edd. εἰς Μουσῶν αὐλὴν ὑποτυπωσάμενος. Verum et hoc et illo modo ſententia eſt obſcura et oratio affectata. Ἔχοι δὲ ὁ λόγος ὡς καὶ ἡ εἰκὼν εἶχεν. Ab Oleario ἔχοι eſt excuſum; pro ἔχει, quod non mutandum erat. Ait: *narratio mea ita ſe habet, vt ſimulacrum;* h. e. veriſſime eſt enarrata.

venuſta, genae tanquam pudore, tenero rubore ſuffuſae. Inſiſtebat globo ſummis pedum alatorum plantis, euolanti ſimilis. Molliſſimae artis opus, ſenſum habere viſum et motum.

Habemus hic egregie adumbratum artificum ingenium in variandis formis, quae ſemel ad certam ſpeciem perfectam mente artificis conceptam erant elaboratae. Bacchi forma erat in perpetuum conſtituta; nunc aliae formae huic accedendo variare tantum ſpeciem (*Ideal* nos appellamus) poſſunt, non nouum typum ſummae pulchritudinis corporis iuuenilis teneri et mollis procreare. Itaque *ἦν δὲ τῷ Διονύσῳ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐμφερὴς ὁ Καιρός.* non autem eius noua ſpecies nulli alii ſimilis poterat auimo concipi.

Subiicitur interpretatio allegorica per ſe facile aſſequenda: declarant alae celeritatem occaſionis, h. e. temporis cuique rei agendae vel conſequendae iuſti, *τοῦ καιροῦ*; globus coelum cum tempeſtatibus, per quas verſantur tempora rebus quaeque ſuis peragendis idonea. Coma in fronte, occiput caluum, nota ſunt. Nouaculae in manu, Poſidippo memoratae, et, quam cum ea Himerius ſigno impertit, librae in dextra, in noſtro non occurrit mentio *i*).

VII.

i) Notabimus nonnulla de verbis ac ſententiis. *σείων ἴουλον*, rhetorice dictum pro *ἔχων*, quod motu capitis intelligebatur, itaque *quaſſans* lanuginem accipiebam, etſi inſolenter dictum eſſe bene intelligebam; ſi *ἴουλον* de coma accipere malis, feram equidem, ſed tum

 ſententia

VII. Orpheus. In loco Muſis ſacro in Helicone, ad amnem Olmium, et Hippocrenen, iuxta Muſarum ſigna, poſitus erat ex aere; pulcherrimus adſpectu, ipſo aere pulchritudini fauente, et corporis concinnitate concentum animi, ſeu harmoniam, declarante. Tiara erat in capite auro intexta, pro veſte tunica ab humero ad talos demiſſa, balteo aureo circa pectus adſtricta. Coma molliſſima, ad viuum expreſſa, aere aemulante mollitiem, in ceruicem demiſſa, in fronte autem binis cincinnis diſcriminata; calceamentis aureis induti

ſententia habet tautologiam. Praeſtaret Iacobſii coniectura *φαίνων ἴουλον*. Euolanti ſimilis puer *παρὰ τοῦ δημιουργοῦ λαβὼν καὶ, τὴν ἀέριον πλῆξιν τέμνειν, εἰ βούλοιτο, ταῖς πτέρυξιν*. Quis ferat *τὴν ἀέριον πλῆξιν τέμνειν*? Redditur: *aeriam plagam ſecans:* atqui nec *πλῆξις* (percuſſio), nec *πληγὴ plagam*, tractum, ſignificant: eſſet hoc *πλάκα*, a *πλὰξ*, vnde et latina vox ducta. Legendum *τὴν ἀέριον πτῆσιν*, *volatum*. Sine proprie *τέμνειν ἅλα*, inf. c. XIV. *τὸ ῥόθιον, τὴν ὁδὸν*, ſed et *πορείαν*. Simili audacia inf. c. XIV. extr. *τὴν πορείαν τέμνειν*. [Iacobſium nunc video coniecisse *τὴν ἀέριον λῆξιν*, etiam bene. et paullo ante *καὶ ὄντως ἐστήρικτο* pro *οὕτως*.] In extremis vitium ineſt: *τὸ γὰρ πτέρωμα τῶν ταρσῶν αἰνίττεσθαι τὴν ὀξύτητα, καὶ τὸν πολὺν ἀνελίττων αἰῶνα, φέρεται ταῖς ὥραις ἐποχούμενος*. Vertitur: *alas enim talis adhaerentes ſubindicare velocitatem. (dicat utque multum verſans aeuum horis vecta feratur Occaſio* Coniicit Iacobs: *φέρεται τῇ σφαίρᾳ ἐποχούμενος* at quid eſt *ἀνελίττων αἰῶνα*; et quorſum *πολὺν* tam otioſe poſitum? Latere videtur in *πολὺν* ipſe *globus*, orbis, *πόλος*. Si *ὡς* vel *ᾧ*, quod in edd ante Olearium eſt, ex compendio *τοῦ καὶ* natum, eieceris, ferri poteſt: *καὶ τὸν πόλον ἀνελίττων* (explicans, *ἐξηγούμενος* *αἰῶνα*, ὅτι vel *ὡς φέρεται ταῖς ὥραις ἐποχούμενος*, quod volat ὁ Καιρὸς per aerem tempeſtatibus, h. e. temporum viciſſitudinibus, vectus. Firmant hoc ſqq.

induti pedes. Iniectus tunicae peplus a tergo demissus ad talos. Manu tractabat lyram nouenis fidibus.

Praeclara haec ad exhibendam menti speciem signi: quod in Helicone etiam Pausanias vidit: IX, 30. p. 768. *Habitus* est *Thracicus*; nam Thracem Orpheum fuisse nemo ignorat; simillimus ille, aut potius idem cum *Phrygio*, ad quem *tiara* quoque referenda est, quam non satis scite Persicam appellat noster Callistratus. Scilicet communis fuit stirps Phrygum cum Thracibus; vt in Graecorum originibus alio loco declaratum est. Phrygium vestitum, prorsus huic statuae conuenientem, ante oculos habemus in opere ex aere ad Dodonam reperto, cuius ectypum seruat bibliotheca academica ex liberalitate cl. peregrinatoris *Hawkins*. Pergit noster, in basi statuae expressas fuisse feras cantus dulcedine allectas: quod forte ferendum erat a minus seueriore, (vix tolerabile visum in tabula, Philostr. iun. VII.) verum addit ille, intolerabili modo ineptiens, omne auium genus fuisse expressum, omnes feras siluestres, belluasque marinas, amnes quoque et sic porro *k*).

k) Olmium amnem ex Hesiodi Theog. pr. petiisse Callistratum monuit Iacobs l. l. Apud Pausan. l. l. Orpheo adstans memoratur signum Τελετῆς, quia ipse initia primus instituit; additur: πεποίηται δὲ περὶ αὐτὸν λίθου τε καὶ χαλκοῦ θηρία ἀκούοντα ᾄδοντος. Secundum haec circumstabant Orpheum simulacra ferarum. At in Callistrato ὑπὸ τῶν ποδῶν τὴν βάσιν οὐκ οὐρανὸς ἦν τυπωθεὶς, — ἀλλ' ἦν πᾶν ὀρνίθων γένος πρὸς τὴν ᾠδὴν ἐξιστάμενον, πάντες δὲ ὄρειοι θῆρες καὶ ὅσον ἐν θαλάττης μυχοῖς νέμεται. Potest hoc duplici

VIII. Bacchus. Praxitelis opus ex aere, ſtans in luco; teneri et delicati adoleſcentis habitu; vt in verum corpus aes emollitum eſſe crederes; id quod ſcriptor luxuriante oratione declarat *l*). Erat

modo accipi, vel: *ἀλλ' ἦν* ſcil. *τυπωθὲν, πᾶν ὀρνίθων γένος*: vel *ἦν* — *ἐξιστάμενον*, vt per figuram dicantur aues et ferae ſtupentes accedere, ad ſtatuam. Conuenirent quodammodo ſequentia: *καὶ ἵππος ἐθέλγετο, ἀντὶ χαλινοῦ τῷ μέλει κρατούμενος* etc. Enimvero priori ſenſu, etſi ineptiſſime dicta, voluit Sophiſta accipi; pergit enim: *εἶδες ἂν καὶ ποταμοὺς τυποῦντα τὸν χαλκὸν ἐκ πηγῶν ἐπὶ τὰ μέλη ῥέοντας, καὶ κῦμα θαλάσσης* etc. *Videre etiam licebat aes exprimens amnes fluentes* etc. In caeteris haec notabimus, *παρὰ τὰς Μούσας*. in edd. Ald. et Iunt. eſt *περί*. Tiara Perſica dicitur *χρυσῷ κατάστικτος*, et tunica *τελαμῶνι χρυσέῳ* conſtricta: videntur ergo in hoc quoque ſigno auro illitae fuiſſe partes nonnullae; ita et *τὸ πέδιλον τῷ ξανθοτάτῳ χρυσῷ κατήνθιστο*. In extr. *ἡ τέχνη τὰ ἐπανθοῦντα τῇ αἰσθήσει τῶν ζώων θελκτήρια ἀῤῥήτως ἐξέφαινεν*, h. e voluptatem ſenſus, *ἡδονὴν τὴν οὖσαν ἐν τῷ αἰσθάνεσθαι*.

l) Prima capitis verba ſunt corrupta, nec ſine codice ſananda. Olearius edidit: *Δαιδάλου μὲν ἐξῆν ἰδεῖν, τοῦ περὶ Κρήτην, πιστεύειν θεάματα, κινούμενα μηχαναῖς τὰ ποιήματα, καὶ πρὸς ἀνθρωπίνην αἴσθησιν ἐκβιάζεσθαι τὸν χαλκόν*. Ald. et Iunt. *Δαιδάλῳ* et *τῷ περὶ Κ.* et *ἐκβιάζεται τὸν χρυσόν*. Iacobs, qui etiam *χαλκὸν* et *χρυσὸν* in *τὸ ξύλον* mutat, refingit *Δαιδάλῳ μὲν ἐξῆν ἤδη, τῷ περὶ Κρήτην, πλαστεύειν θαυμάσια, κινούμενα μηχαναῖς, τὰ ποιήματα*. Sententia Sophiſtae ceteroquin haud obſcura eſt. Comparat Daedali opera machinis mota, vt ſenſum habere viderentur; at Praxitelis opera ait omnino ſpiraſſe. *ἁπαλὸς* pro *ἁπλὸς, ἁπλοῦς*, nemo neget legendum eſſe; et *ἀψαμένῳ δέ σοι, πρὸς τὴν ἀφὴν* (pro *ἀκμὴν*) *ὑπεξίστατο*, *cedebat ad tactum*. [Supra c. 3. erat de coma in ſigno ex aere: *ἀψαμένῳ δὲ ἡ θρὶξ ὑπεξανίστατο, μαλθακιζομένη πρὸς τὴν αἴσθησιν*. eodem ſenſu, paullulum tamen deflexum, petitum ab iis, quae

tactu

Erat ergo deus venuſtus, aetate florens, mollis, amabilis, hedera redimitus, hilari vultu, voluptatis ſenſu perfuſus, quod vix putares aere aemulante reddi poſſe; et tamen poſtea in oculis fulgentibus agnoſci ait neſcio quid procliue ad bacchationem; nebride tectus, ſtans, thyrſum tenens.

Quantum iudicare licet, eſt hic is, quem Plinius inter Praxitelis opera ex aere memorat, *Liber pater*, quem cum *Ebrietate* (h. cum Baccha temulenta) et *Satyro*, periboeto appellato, fecerat lib. XXXIV, 19, ſ. 10.

IX. Memnon, ſignum, quod in Aethiopia, hoc eſt, Thebis viſitur. Multus eſt Sophiſta in miraculo vocis e ſaxo auditae; artem quod declaret, nihil magnopere notabile occurrit. Auget quoque miraculum, addendo nonnulla: non modo diem orientem ſalutari a ſtatua, verum et recedente die eam ingemiſcere et lacrimari *m*).

X.

tactu depreſſa, remota manu iterum reſurgunt. Vtrumque dictum rhetoricé.] Mox εἱστήκει δὲ, τὴν λύραν ἐπερείδων τῷ θύρσῳ, alienam eſſe lyram a Baccho, facile credas. Vir doct. ſupra laudatus corrigebat πλευράν. nec tamen ſatis apparet, quomodo latus, ſeu corpus, thyrſo inniti potuerit: et ſi trunco inniti ſolere ſimulacra, bene nouimus; thyrſus tamen tenetur manu. Ergo debebat eſſe τὴν χεῖρα? [Sic ſup. Philoſtr. iun. XIV. ἀκοντίῳ δὲ τὴν δεξιὰν ἐπερείδει.] Ceterum ex h. l. tolli videtur dubitatio, an ſigna ex aere thyrſum vel haſtam aere vere factam tenuerint. — Mox πρὸς αὐτὴν ἀμειβόμενος τὴν ὕλην, malis εἰς. Ceterum, vbi Euripides in Bacchis exhibuerit deum ἀνθηρὸν, ἁβρότητος γέμοντα, ἱμέρῳ ῥεόμενον, non meminimus; certe non verbis ſimilibus.

m) Poteſt videri declarare Memnonis ſtatuam non amplius ſupereſſe. Ait enim: τοῦ Τιθωνοῦ Μέμνονος εἰκὼν ἦν

X. *Aeſculapius.* Non videtur hic certum aliquod ſignum ante oculos habuiſſe auctor, ſed omnino Aeſculapii notationem peragere: etſi totus fere occupatus in hoc, vt in opere tanquam animato ipſum deum redditum eſſe declaret *n*). Proprium

ἦν ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ, verum tempore hoc praeterito vbique narrat, tanquam de iis, quae antea viderat aliquando. Porro ſtatua cum vero Memnone fortuna et affectu ſimili regebatur, vt vna cum ipſo gauderet et moereret, *ὑπὸ τύχης τινὸς ὁμοίας καὶ προαιρέσεως ἀγομένη κατηυθύνετο.* mox pro hoc *διοικεῖσθαι*, et *τύχη* memoratur tanquam cauſſa affectus et *προαιρέσεως.* Etiam Aurora, hoc artis Aethiopum opere, moeroris ſolatium habet, tanquam reddito ei filio: *ὡς ἂν ἀντιθείσης αὐτῇ τῶν Αἰθιόπων τέχνης τὸν ἐκ τῆς εἱμαρμένης ἀφανισθέντα Μέμνονα.* De voc. *λίθων γένεσις* et *διοικεῖσθαι* v. ſup. ad c. I. et ad c. II. [Plura acute emendauit Iacobs: *οὐδὲ τὸ τῆς φύσεως σιγηλὸν ἠνείχετο ſuſtinuit, ſeruauit,* pro *ἐνείχετο.* Poſtea *λίθῳ καὶ ἡδονὴν παρέδωκεν ἡ τέχνη*, non *ἡ φύσις.*]

n) Et facit hoc Sophiſta multa cum arte rhetorica. Olearius ad ſuperſtitiones *γοητείας* haec refert, qua deorum ſignis diuinam vim includi dicerent aut crederent. De quibus vix cogitauit auctor; ſed, quod tóties iam per figuram et tropum extulit, videri in ſignis ipſum deum vel heroem ab arte redditum eſſe; adeo in iis omnia eſſe animata; hoc nunc quoque eloquitur: ſi natura diuina (particula animae mundi) in corpus humanum immitti credatur, multo magis hoc dici poſſe de ſigno Aeſculapii, cui ipſa dei prudentia (*προνοητικὸς νοῦς*) ineſſe videatur; et haec per multas argutias proſequitur, vix dignas, in quibus operam perdamus. [Ex Iacobſii coniecturis retineo ſaltem emendationem *μηδὲν* pro *μηδ' εὖ*, et ſenſum ſic conſtituo: *οὐ πιστεύσομεν δὲ, εἰ μηδὲν ἔγγονον κακίας παραπέφυκεν*, ſi (naturae praeſtantiori, *τῷ θείῳ*) *nihil deterioris naturae ei acceſſerit*, admixtum fuerit. In dei enim ſigno, cui *τὸ θεῖον* ineſſe dixit, nihil ex humana natura admixtum erat, quod contra ſe

prium his signis eft, vt animus cogitatione defixus et prouidus in vultu appareat, cum maieftate oris; comae cincinni in tergum diffufi, et in fronte ad fupercilia meantes et circa oculos reflexi.

XI. Cupido Praxitelis; alter ac diuerfus ab eo, qui cap. III. fuit memoratus; et ipfe ex aere, et in acropoli pofitus. Paufaniae aetate non fuperfuiffe videtur; nihil enim de eo memorat in operibus acropoleos (inde a cap. 22. medio libri I. vnde de his narrare incipit); non enim Praxitelis artem praeteriiffet inter multa obfcura et aliena, quae interponit. Erat puer tener, aere molle et iuuenile corpus eximie reddente; coma partim a ceruice promiffa, partim fuperciliis imminens, reuincta tamen fafcia; oculi illecebras pudore per-

 miftas

fe habet, fi hominem inhabitat.] — Paullo poft *οὐ γὰρ (τὸ πρόσωπον) εἰς κάλλος ἐπίθετον ἐσχημάτισται, ἀλλὰ παιὰν καὶ ἵλεων ἀγακινεῦν ὄμμα.* Vertunt: "non enim afcititio decore ornatus eft, fed medicum et gratiofum flectit oculum," haec vbi in graecis habentur? Probabile eft fuiffe *ἀλλὰ πρᾶον καὶ ἵλεων ἀνακινοῦν ὄμμα.* — Tum *πλόκαμοι — οἱ δὲ ὑπὲρ μετώπου πρὸς τὰς ὀφρῦς ἐπιμένοντες τοῖς ὄμμασιν εἰλοῦνται.* em. *ἐπιβαίνοντες.* in edd. Ald. et Iunt. eft quoque *ἐπιβαίνοντες* expreffum. Infra c. XI. *κόμης δὲ εἶχεν ἕλικας ταῖς ὀφρῦσιν ἐπιβαίνοντας.* [vt et fupra corrigendum erat et correxit Iacobs de Orpheo c. 7. de coma, *ἡ δὲ ὀφρύσιν ἄνωθεν διεχιδὸν ἐπιβαίνουσα* pro *ἐπιφαίνουσα.*] Mox *καταρδόμενοι* eft dictum, vt *ὑγροί*, flexiles. In feqq. habes notionem noftram, *Ideal*, expreffam: cum res, quae nafcuntur, interire foleant, *ἡ τοῦ ἀγάλματος ἰδέα ἀκμὴν ἀνώλεθρον ἐπικτωμένη θάλλει*, (videri poteft a Platonis ideis ductum) *ἅτε δὴ τῆς ὑγείας* (quae per Aefculapium declaratur) *τὴν οὐσίαν ἐν ἑαυτῇ φέρουσα.* [Verba nouiffima praeclare enarrata funt a Iacobfio, qui vidit pro *ὦ παῖ*, legendum effe *ὦ Παιάν.*]

miſtas habebant; iidem amabiles, etiam exultantis ſenſum exprimentes *o*).

XII. Centaurus; ex marmore; in propylaeis templi poſitus: cuius ſitum et locum non difertius declarat auctor. Deſcriptio ad communem artis argutioris morem eſt adornata, et in humanae figurae cum equina docte coagmentatae mira ſpecie haud indocte inſtituta.

Cum de originibus et cauſſis mythi, (qui ex multis variisque, ſpecie, more, indole populorum ac temporum inter ſe diuerſis, phantasmatibus, tanquam laticibus et canaliculis, corriuatus eſt), haud vno modo ſtatuere liceat *p*): certiora tamen tenemus de forma, quam, ab Hippocentauro ductam, ars primo rudior, tum doctior et elegantior, ſtatim Phidia auctore, adoptauit *q*).

Seruauit

o) Subnaſcitur tandem legentibus faſtidium ex copia orationis in eadem notione reddenda, toties iterata, dum aeria flexilem ac mollem naturam procliuem ad ſingula ita adumbranda, vt ipſum corpus, ipſa coma, ipſa caro, eſſe videantur, laudat. In fronte capitis non eſt interrogationi locus. Ait: *vidiſti deum in arce a Praxitele poſitum. Quod ſi tibi licet artis opus ante oculos ponere: erat ille* etc. *μηδὲ εἶχε τὸν φύντα*, h. e. *τὸν γεννήσαντα, τὸν φύσαντα.* [Sententiam vtique melius reddit coniectura Iacobſii: *ἃ ὕλη — μηδὲ εἶχεν ἔμφυτα.*] *ὡς δὲ καὶ κατὰ μέρος ἐξητάζομεν τὴν τέχνην, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ δὲ ἅλματα*, ſagaciter Iacobs reſtituit *δαιδαλμάτα.* In *οὗτος ὁ εὔφημος* videtur latere vlcus. [*ὄμμα ἀφροδίσιον ἐρωτικοῦ γέμον χάριτος*, putabam excidiſſe *καὶ*, *καὶ χάριτος.* In fine Morelliana lectio haud dubie verior eſt.]

p) v. argute nuper diſputata a. V. C. *Böttiger Vaſen Gemählde* I, III.

q) v. ibid. docte obſeruata p. 135 ſq.

Seruauit aetas plura artis exempla, incertis tamen auctoribus; neque de hoc, quod Calliſtratus deſcripſit, alibi quicquam memoratum conſtat. Solebant autem propylaea variis artis operibus, nullo ad templi religionem reſpectu habito, collocari: itaque et in iis Centaurus *r*).

XIII. Medea; variis animi affectibus agitata, dum de facinore perpetrando cogitat; in hac deliberationis, irae et miſerationis liberorum, pugna et aeſtu, affectusque animi fluctuatione declaranda per argute dicta, ars Sophiſtae certat cum arte ſtatuarii *s*). Tenebat manu gladium, coma erat incomta,

r) In princ. cap. verba: *εἰς ἱερὸν εἰσιὼν σεμνόν τε καὶ μέγα, ὃ τὴν καλλίστην εἰκασίαν εἰς ἑαυτὸ μετέστη, ἐν τοῖς προπυλαίοις τοῦ νεὼ ἱδρυμένον θεῶμαι Κένταυρον.* nisi corrupta ſunt priora verba, ſunt ea ſane admodum calamiſtrata: *in templum illud pulcherrima ſimulacra peruenerant*, pro; *εἰς ὃ μετέστη, μετηνέχθη, ἡ καλλίστη εἰκασία*, nouo modo et hoc dictum pro; quicquid eſt ſimulacrorum; pulcherrimae *εἰκόνες*. Pergit: *Κένταυρον, οὐκ ἀνδρ᾽, κατὰ τὴν Ὁμήρειον εἰκόνα, ἀλλὰ θηρίῳ παραπλήσιον ὑλήεντι.* Ad Homerum ſpectat tantum prius illud *ἀνδρὶ παραπλήσιον*, ſunt enim ipſi *Φῆρες ὀρεσκῷοι.* neque pro Homericis ſunt habenda ea, quae ſequuntur; etſi poſſunt forte adumbrata eſſe ad Cyclopis ſpeciem Odyſſ. I, 191. *οὐδὲ ἐῴκει ἀνδρί γε σιτοφάγῳ, ἀλλὰ ῥίῳ ὑλήεντι ὑψηλῶν ὀρέων.* [Suſpicari licet etiam, Calliſtratum *ῥίῳ* ſcripſiſſe, quod tamen nec ſtatuae, nec ſequentibus conueniret, in quibus *θηρίον* deſcribitur.] Mox *εἶδες ἂν θυμὸν ἐπιπνέοντα τῷ τεχνήματι.* Ante Olear. erat *ἐπιπλέοντα.* quod non neceſſe erat mutare; eſt enim, opus animatum eſſe; idem quod *ἐπανθοῦντα, ἐπόντα, τῷ τεχνήματι, ἐπιπολάζοντα*, affectatione ſophiſtica. qſ. innatantia in ſuperficie.

s) [Mythum de Medea vniuerſe nuper expoſuit ingenioſa Commentatione ad Vaſa Graeca picta *Böttiger* Vol. I.

O 5 P. 2.

comta, ſqualorem prae ſe ferens, et amictus lugubris. Viſa erat Calliſtrato haec ſtatua e marmore

P. 2. p. 164. vbi Peliades illa adducit ad Peliam patrem iugulandum.] Καὶ γὰρ λογισμοῦ κατηγόρει τὸ (ſic leg.) *δήλωμα*, arguebat *τὴν δήλωσιν*, h. e. *ἐδήλου λογισμὸν*, facti conſiderationem prodebat. Paullo poſt *θυμὸς* eſt aeſtus animi, *τῇ ῥύμῃ τῆς ὀργῆς παραγραφόμενος*, neceſſe eſt dictum eſſe pro *γραφόμενος*, *exhibitus*: quae non bene cohaerent. Melius forte iungas, *θυμὸς παραγραφόμενος τὴν φύσιν*, ſexum, imbecillitatem muliebris ſexus, *tollens*, *vincens*, *πρὸς τὸ ἔργον ἤγειρε*. *παραγράφειν*, eſt *eximere*, *tollere e medio*. Ita neceſſe non erit coniectare *παρατραπόμενος*, auertens, peruertens, ſe. Infra ſunt *τὰ τῆς γυναικὸς φύσεως βουλεύματα*, ſimulacrum, quod per ſe nequaquam ſaevitiam et feritatem animi prodebat, accommodans quaſi ſe animi affectibus Medeae, *ὑπηρετουμένη*, *διῃρεῖτο εἰς θυμοῦ καὶ μανίας ἔνδειξιν*, *abſtrahebatur in iſtam irae et furoris ſignificationem*; h. e. ita efficiebatur, vt in marmore vna cum miſeratione et iſta eſſent expreſſa, ira et furor: ſunt enim tria, quae rhetor ait in vultu Medeae ſimul expreſſa eſſe, *deliberationem*, *iram*, et *triſtitiam* (*λογισμὸν*, *θυμὸν* et *λύπην*). Niſi haec placuerint, adoptanda eſt alterutra e coniecturis, quas nuper viri docti, Iacobs et Huſchka, ad h. l. attulere, dum alter *οἴκτου* pro *θυμοῦ*, alter *ἀνίας* pro *μανίας* ſcriberet. Hoc illud eſt, quod ſaepe in oratione ſophiſtarum putida et fucata ad diuerſa auocare ſolet ingenia interpretum, ita vt nihil poſſit ad liquidum perduci. [*εἰκὸς γὰρ ἦν*, *μετὰ τὸν χόλον καθαρεύουσαν τοῦ θυμοῦ*, *ἐπιστρέφεσθαι πρὸς οἶκτον*. haud dubie *μετὰ τὸν φόνον*, quod antecedentia docent; et monuit Iacobs.] Poſtea *καὶ ἦν ἰδεῖν τὴν λίθον* — *ὅτε δὲ σκυθρωπὸν ὁρῶσαν καὶ μαλαττομένην εἰς στενότητα*. requiritur notio triſtitiae, *λύπης*; fuiſſe videtur, *εἰς στυγνότητα*. Vir doctus emendabat: *μαλαττομένην εἰς σεμνότητα*. Dubitare licet, an non paullo poſt *τὴν σύνεσιν ἔκφρονα* reſtituendum ſit *ἔμφρονα*, et an ſincerum ſit: *παιδικῶν λόγων μετὰ τὴν σφαγὴν ἅπτεται*. eruntne *λόγοι*, *οὓς τοῖς παισὶ λέγουσιν αἱ μητέρες*. praeſtat ſaltem eſſe *παιδικοὺς λόγους*

pro

more in finibus Macedoniae *t*). Notior eſt pictura Timomachi vel ex epigrammatibus in Anthologia, argutante poetarum ingenio in ea ipſa irae cum miſeratione pugna in Medea expreſſa; addidit noſter *λογισμόν*. Ceterum Sophiſtas multa ex epigrammatibus Graecis lenocinia, et ingenii luſus petiiſſe, etiam hoc exemplo patet. Medea in Colchis diuerſiſſimi erat argumenti in Philoſtrati iun. c. VII.

XIV. Athamas, inſaniens, cera in tabula expreſſus, non in ſigno. Conſpiciebatur ille nudus, cruenta coma, agitata vento caeſarie, oculis transuerſis, attonitus; cum enſe in manu ruens. Ino, prae formidine pallida, puerum lactentem ſinu tenens ad Moluridem, vnam Scironidum petrarum, procurrebat, in mare ſe immiſſura. Sub promontorio mare fluctus mouens; innatabant delphines. In extrema parte Amphitrite cum Nereidibus proſpiciebat. Hic vero mirari ſubit, Amphitriten *ſaeuo atque horrido obtutu* eſſe, inter Nereides adſpectu teneras, iucundas et amabiles. Tabula in Scythico littore poſita eſſe narratur *u*). Verum

pro *λογισμοὺς* ex affectu in liberos: [nunc, poſt perpetratum facinus animus eius afficitur ſenſibus, quos in liberos, *εἰς παῖδας*, habent parentes.]

t) Ambigue dixit: *εἶδον καὶ τὴν πολυθρύλλητον ἐν ὅροις Μακεδόνων Μήδειαν.* Poteſt et ſtatua eſſe *πολυθρύλλητος*, et Medea. Alterum hoc verius. Aliam mentionem ſtatuae huius occurrere non meminimus. At ſunt duo epigrammata in ſtatuas Medeae e marmore, in altero memoratur furor ex ira, in altero furor et miſeratio: Anal. Tom. III. p. 215. CCCII. et. III.

u) Dubitare licet, an ab eodem Calliſtrato ſit hoc caput; Medea facile ad id argumentum deducere potuit, vt in

Verum manum de tabula. Transeundum eſt ad grauiora, Commilitones, quae craſtinis ſollennibus

In Epigrammata factum Leonidae XXXI. *οὐ τόσσον Ἀθάμας ἐπευήνατο* &c. Anal. Tom. II. p. 196. Sophiſticis tricis et argutiis multo magis eſt refertum, etiam vitioſis lectionibus. *ἀλλὰ καὶ ἀγανίαν.* fuit *κατ' ἀγωνίαν. οὐ κάλλους,* quod ant. edd. habent, non erat eiiciendum; non erant pulchrae formae Athamas et Ino, ſed pulchre redditae ab arte; elaboratae vt *τὰ καλὰ τῆς γραφῆς* eluceſcerent, non *τὸ κάλλος* figurarum. *δείμασι θυμοφθόροις* pro *δημοφθόροις* bene iam emendauit Iacobs; et paullo poſt *ἐδόκει δὲ οὐ τηρεῖν τὸ στάσιμον* pro *οὐ τί ἦν*, et *ἀλλὰ δόξαν κινήσεως παρεῖχεν* ſupplet ſaltem ſententiam. *καὶ τὴν θήλην τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ προῆγε*, vel *προσῆγε*. nil intererit. — *ἄκραν τοῦ Σκίρωνος* leg. pro *τῆς*, niſi eſt *τῆς Σκίρωνος* ſcil. *πέτρας. ἐπήγετο δὲ ἡ εἰκὼν καὶ τὴν ἄκραν*: ita Olear. edidit pro *ἐπείγετο.* at ſuſpicari licet fuiſſe *ἐπείγετο δὲ ἡ Ἰνὼ ἐπὶ τὴν ἄκραν καὶ τὴν θάλατταν τὴν ὑπώρειον.* — *καὶ Ζεφύρου τι κατέχει τὸ σῶμα*, leg. *τὸ κῦμα.* et *κατέχει* eſt a *καταχέω*: Zephyrus leniter perflabat mare. *Ζεφύρου τι*, tanquam exigua aliqua Zephyri pars. — *ὁ κηρὸς ἐδόκει πρὸς τὸ τῆς θαλάσσης κυματίζεσθαι μίμημα* emendauit iam idem vir doctus pro *νομίζεσθαι*, et *οὐσίαν* pro *ἐξουσίαν.* v. ad c. V. et I. Quod autem in fine adiectum eſt, excidiſſe videtur auctori parum cauto: ſcilicet res agitur in Sinu Saronico: et tamen Oceanus tabulam ambiit fluminis inſtar, iam et ipſe fluctuanti ſimilis. — [Poſt iſta video a Iacobs eſſe correcta quoque ſequentia huius capitis: *μανίας οἰστρούμενος.* bene Iacobs em. *μανίαις.* et in fine *ἑλίσσουσαι τὴν πορείαν ἔπληττον*, em. *χορείαν*; tum, ſaltem ad ſenſum perbene: *περὶ δὲ αὐτὰς Ὠκεανός, ῥεῦμα ᾤχετο μέγα, μικροῦ, τῆς τοῦ ποταμοῦ κινήσεως καὶ κυμαίνειν διδαχθείσης.*

Ceterum hi Sophiſtae, qui tabularum et ſtatuarum interpretationem exercitationis rhetoricae fundum fecerunt, habuerunt et ipſi imitatores ſuos. Eſt in his *Libanius*, multo tamen minus dignus otio hominis

lennibus publice coronam veſtram tenebunt fauentem dicentibus et bona vota pro veſtrorum quoque ſtudiorum et ſucceſſuum proſperitate facientibus. P.P. Kal. Mart. cIↃIↃcccI.

hominis litterati, qui in artium veſtigia inquirat: iuuabit tamen nomina et titulos harum ſcriptionum cognoſcere. Inter Libanii Progymnaſmata ſunt: Ἔκφρασις γραφῆς ἐν βουλευτηρίῳ, deſcriptio picturae in Curia aliqua, cum altera ſimili: ex chorographiarum genere vtraque; (ed. Morell. Tom. I. p. 174. p. 181. et ed. Reisk. Tom. IV. p. 1048. et p. 1057.) Tabula, in qua curſus heroum in ludis funebribus Patrocli exhibitus erat: (Morell. ibid. Reisk. p. 1056.) Ecphraſis ſtatuae Herculis ſtantis in exuuiis leonis: (Morell. Tom. II. p. 707. et Reisk. p. 1066.) Herculis luctantis cum Antaeo, duo ſigna ex aere, alterum ſtrangulantis Antaeum, alterum in primo pugnae congreſſu: (Morell. ibid. p. 721. 722. Reisk. p. 1082. 1083.) Signa Iunonis pronubae: (Morell. p. 725. Reisk. p. 1086.) Polyxenae mactatae: (Morell. p. 728. Reisk. p. 1088.) Medeae lamentantis: (Morell. p. 728. Reisk. p. 1090.) Aiacis Inſanientis, quod male inſcriptum eſt *Troadis euerſae* (Τρωάδος ἀπεστραμμένης, lege κατεστραμμένης) ſignum ex aere (Morell. p. 729. Reisk. p. 1091.) At alterum ſignum p. 1093. vere eſt Troia capta ſub mulieris ſedentis ſpecie. Herculis ſuem Erymanthium humeris portantis (Morell. p. 708. Reisk. p. 1068.) ſignum leonis ceruum vnguibus laniantis: (Morell. p. 720. Reisk. p. 1081.) Alexandri τοῦ κτιστοῦ, qui in eo eſt occupatus, vt nouam vrbem condat, ſtatua equeſtris: (Reisk. p. 1120.) Chimaerae ſignum: (Morell. p. 734. Reisk. p. 1095.) Promethei (p. 1116.), pugnae Eteoclis et Polynicis (p. 1119.), Palladis (p. 1115), in templo Muſarum; niſi hoc cum altero Fortunae (τὸ Τυχαῖον) p. 1113. ingenioſis luſibus eſt annumerandum. Ad antiquitatem nonnulla forte ex his ecphraſibus elicere licebit.]

EPIME-

EPIMETRVM.

Quod ſpectabam in his Philoſtratorum tabulis et Calliſtrati ſignis, abſterſo fuco ſophiſtico, ita exhibendis, vt intelligi poſſet, quali ſpecie et habitu illa ſe obtutui accedentium obtulerint, erat hoc, vt et meam et aliorum legentium mentem in contemplandis tabulis ſignisque liberarem ab acceſſionibus alienis, quibus deſcriptiones ſunt oneratae. Qua ex re fructus mihi ſaltem hos pollicebar, vt ad comparanda alia artis antiquae opera ſimilis argumenti, inprimis ea, quae propitia aliqua fortuna ſeruauit, expeditior horum ſcriptorum eſſet vſus. Deliberabam quoque, an ex omni antiquitate conquiſitas et collectas tabularum pictarum notitias, argumenta et auctores, aliis commentationibus expoſitas ſubiicerem: vt vno ita conſpectu omnis antiquitas artis pingendi intuenti explicita eſſet. Alteram vtilitatem, quae ex hac opera mea procedere poſſet, video equidem, expectari vix poſſe, quandoquidem ſermone haec latino perſcripta ſunt: ea ſcilicet erat, vt hominibus noſtris in delineatione, pictura ac ſculptura occupatis argumenta nouorum ſtudiorum et manus operum ſuppeditarem ad antiquam artem adſpirantium. Deſunt enim ſaepe ingeniis alimenta, quibus ſe alant;

alant; exempla, quibus se acuant; incitamenta et faces, quibus quasi subiectis inflammentur. Ad hoc tamen consilium assequendum video sermone vernaculo, accommodato iis, qui in his artium studiis versantur, haec esse tractanda Et habeo spem, compotem me voti futurum esse, quandoquidem vir eximie doctus, operumque artis vetustae peritus, operam hanc, opera Philostratea simili consilio vernaculo sermone exponendi, in se recepit.

Est adhuc aliud in votis habendum, si iis quidem indulgere licet, vt existat vir aliquis delineationis arte et vsu satis versatus, et antiquorum operum ad antiquae artis speciem exprimendorum facilitate probatus, qui ad easdem descriptiones extremis saltem lineis easdem tabulas et signa graphide et caelo in aere reddat. Prodire hac ratione possit opus comparandum cum scitissimis ingenii et artis experimentis *Flaxmanni*, quibus ille, non prorsus absimili inuento, ex Odyssea et Aeschylo ea delineauit, quae ad artis antiquae imitationem exprimi posse putaret. Iam ante multos annos auctor eram periculi in reddenda per delineationem et caelum *arca Cypseli*, et *throno Amyclaeo*; caruit tamen res effectu. Haec atque alia huiusmodi delineationis ope, antiquitatem iam deperditam ex scriptorum narratione oculis nostris quodammodo, reddere possent et obtutui subiicere.

In prima Commentatione memineram tabularum aliquot in hac vrbe seruatarum, quarum aliquando

aliquando recenſum facere conſtitutum apud me haberem; non quaſi eximia aliqua hiſtoriae artis incrementa me eſſe allaturum putarem, verum, vt popularibus noſtris hoc vno exemplo declaratum darem, quam multa paſſim haud contemnenda ingeniorum monimenta, ignorata aut faſtidita, intra publicas priuatasque aedes lateant, et ex ignoratione neglecta ſitu ac ſqualore corrupta intereant; ita vt nequaquam contemnenda videatur fore hominis harum rerum intelligentis opera, qui peregrinatione aliqua facta ſacras aedes in his Saxoniae borealis terris, curias aliaue loca, per oppida, perquireret, an forte tabulas pictorum ſuperiorum ſaeculorum obſcuratas et hominum incuria et ignoratione perituras in notitiam adducturus ſit. Ita animaduertit et diligentius inſpexit *Io. Dom. Fiorillo* noſter tabulas in vrbe noſtra nonnullas ante hos quadringentos fere annos factas, in aedium *S. Nicolai* altari; erat illud olim monachorum Ordinis S. Franciſci diſcalceatorum *a*); et alias in altari aedium *S. Iacobi* magna cum diligentia elaboratas *b*): de quibus ille narrationem vulgaturum ſe eſſe recepit.

Seruatur

a) Vni ex his tabulis inſcripta ſunt verba: *anno domini milleſimo quadringenteſimo viceſimo quarto. Sabbato ante Dominicam quartam poſt Paſcha, haec tabula completa eſt*, ſub fratre Luthelmo, *pro tunc gardiano conuentus iſtius. orate pro eo.* Argumenta tabularum ſunt religioſi generis ad ſenſus iſtorum hominum ac temporum.

b) Etiam in vna harum tabularum inſcripta ſunt verba: *anno Domini mileſimo quadringenteſimo ſecundo hoc opus completum eſt in vigilia beati Martini epiſcopi, quod*

Seruatur adhuc apud nos depofiti loco tabularum, a Conradi, olim praefecto villae ac pagi Reinoldshaufen poffeffarum, centum amplius numerus; in quibus funt plures praeclari operis et artificum magnae celebritatis, dignae vtique, quae illuftri in loco locentur.

* * *

Subiiciam his Programma nomine Academiae promulgatum in honorem Collegae noftri, nunc defideratiffimi, *Kaeftneri*, cum illi fub exitum anni XCVI rara ea felicitas obtigiffet, vt vitae ac muneris profefforii academici per L annos continuati femifaeculare feftum hilariter perageret. Licuit ei vitae ac meritis adiicere adhuc annos fere quatuor; tumque placida morte obdormifcere, nominis autem memoriam haud intermorituram pofteris relinquere.

quod factum eft in honorem Ihefu Chrifti et matris, gloriofe Virginis Marie, St. Iacobi, St Chriftofori, St. Euftachii et Iohannis Baptifte. Quod mirationem in his et aliis facit, non tam eft linearum fubtilitas et elegantia, aut naturae feu veritas feu pulchritudo, quae omnia fpe minora funt; verum colorum lumen et integritas; quae res omnino dubitationem facit de pictura iftorum temporum, fintne oleo colores mixti, an, fi aqua imbuti, inducta fit tabula vernice, quam veteres atramentum appellarunt. Subtilius in haec inquifiuit idem vir artis eiusque hiftoriae peritiffimus, et a fe obferuata et iudicata in medium proponet.

XII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
PRORECTOR
CAROL. FRIDER. STAEUDLIN D.
CVM SENATV
COLLEGAE SVO CONIVNCTISSIMO
ABRAH. GOTTH. KAESTNER
MATHES. ET PHYSICES PROF. ORD.
L. ANNOS
IN PROFITENDIS DISCIPLINIS MATHEMATICIS PHYSICIS
EXACTOS
GRATVLATVR.

MENSE NOVEMBRI CIƆIƆCCXCVI.

Memorabilis eſt, Ciues, Georgiae Auguſtae fortuna, quod, cum ipſa nondum LX. annos aetatis expleuerit, ex numero tamen profeſſorum ſuorum plures iam vidit, qui ſacrum ſemiſaeculare muneris profeſſorii viuendo attigerunt; vnum quidem, qui ipſis academiae auſpiciis interfuerat, *Sam. Chr. Hollmannum* (anno ſaeculi LXXXIV.), tum duo viros de omni iuris prudentia meritiſſimos, *Böhmerum*, Anteceſſorem (a. XC.), et *Pütterum* (hoc ipſo quem viuimus anno XCVI.): quibus ſuperuenit nunc quarto loco Kaestnerus noſter,

nofter, cui ea felicitas obtigit, vt L. annos profitendis difciplinis mathematicis et phyficis expleverit, inde a d. XXIII. Nouembris XXXXVI. quo munus profefforis extraordinarii Lipfiae inierat, vnde decimo poftea anno Gottingam euocatus ftudia mathematica et phyfica ea cum auctoritate docuit, vt in iis, qui ex his litteris famam aut fortunas quaerunt, in commendationem veniat, fi ex Kaeftneri difciplina prodierint. Quod itaque decennium, Lipfiae exactum, commodis Georgiae Auguftae deceffiffe videri poterat, compenfatum eft nominis fama et auctoritate, quam iam tum academiae noftrae, cuius connubio potiturus erat, tanquam pro nuptiali munere obtulit. Habent autem vniuerfitates litterariae hanc naturam, vt, cum in aliis reipublicae adminiftrandae partibus fatis fit admoueri muneribus viros, qui cum probitate et bona fama fcientiam et vfum rerum agendarum habeant, academiarum fortuna et falus etiam nominis claritatem requirat, vtque ad earum laudem et celebritatem magnum momentum habeat profefforum celebritas: in qua quidem ipfa quoque fortunam regnare fatendum eft, nec tamen tam licenter, vt nullis omnino meritis illa fubnixa fit; poteft opinio hominum multa veris maiora putare, alia illuftrare; quae paria erant meritis, in lucem producere aliud, aliud obfcurare; caeca tamen et luce caffa pro lucentibus venditare nequit; contra vero plurima, eaque certiffima, iudicia de virorum doctorum dotibus et meritis eminentibus petita funt et petuntur a fama et nominis celebritate. Kaeftnerus vtique, ad difciplinas

mathematicas et physicas tradendas huc euocatus, earum honorem ita tuitus non modo est, verum etiam auxit, prouexit, eoque adduxit, vt, quae in aliis paucorum esse soleant, in nostra academia frequentissima sint matheseos studia, siue eos respicias, qui iis aut solis aut praecipue se addixere, siue numerum tradentium publice priuatimque, siue audientium numerum; cum, quod ipsa recta studiorum regendorum ratio postulat, inter omnium disciplinarum propaedeumata habenda sit mathesis. Vt hoc studium incenderetur, non minus profuere libri ab eo conscripti didactici; cum vniuersae matheseos, tum partium singularium: per quos ille nomen sibi communis Germaniae praeceptoris in his disciplinis parauit. Commemoramus haec vniuerse ac simpliciter; non enim consentaneum esset, in laudes viri laudati, eiusque collegae nostri, excurrere; at fidem eius summamque religionem in docendo praedicare possumus, quandoquidem animi virtutes etiam in carissimis laudare licet. Nunquam ex numero eorum, qui in subselliis sederent, nec ex mercede, quam afferrent, et operae praemiis quae colligeret, calculos subduxit in lectionum habendarum ratione. Prodesse iis, qui eius opera et consilio vti vellent, vnice propositum sibi habet. Ipsis autem disciplinis, quas profitetur, eo quo diximus modo constitutis, dispositis, auctis et ornatis, alias easque nouas ingenii, subtilitatis ac doctrinae exquisitae, opes attulit scriptis singularibus, inprimis commentationibus in Societatis Regiae Scientiarum consessibus recitatis et in commentariis excusis: de qua Societate

cietate quam praeclare ille meruerit commemorare, neceffe hoc loco non eft. Quod fecundum haec omnia fubftructae per tot merita celebritati noua ornamenta adiecit, eft coniunctio litterarum elegantiorum, amoeniorum et hilariorum, cum difciplinarum, quas tanta affiduitate excoluit, feueritate; quam nec minus temperant, ornant et fecundant infinitarum rerum notitiae ex varia lectione paratae, cum nullum litterarum genus intactum reliquerit, in hiftoria autem litteraria, maxime difciplinarum mathematicarum, facile princeps habeatur. Iuri difcendo cum primordia vitae academicae confecraffet, imbiberat ex hoc ftudio plurima, quae modo vtiliter monenda, modo ingeniofe dictis opportunam materiem, fuppeditarent. Longius procederemus, quam par eft, fi, quae philofophica ftudia ipfi debent, fi, quae in fermonis patrii expolitionem ab eo profecta funt, enarrare vellemus. Incidit enim prima eius aetas in ea tempora, quibus patrius fermo coepit excoli, cumque eo quicquid eft elegantiorum litterarum, poefis maxime et bene dicendi fcribendique ratio. Fert autem ita ipfa rerum natura, vt iis maxima gratia habeatur, nomenque eorum fit clariffimum auctoritasque praecipua, qui primi fuere nafcentis alicuius ftudii auctores. Sed cum alii in remiffioribus his litteris fubfifterent, Kaeftnerus nofter infinitas alias litteras adiunxit, et fermonis cultioris puritatem et natiuum nitorem ad difciplinas feueriores transtulit, ita vt patrii fermonis auctor in hoc genere princeps merito habeatur.

Videtis, Ciues, annumerata potius, quam appenſa, viri ſummi, collegae noſtri, merita quanta et quam rara ac digna ea ſint, vt ei, multoque magis nobis, et Georgiae Auguſtae, et ſtudiis diſciplinisque mathematicis ac phyſicis, omnique omnino litteraturae, gratulemur de indulgentia diuina, quae eum ad hoc vsque tempus ſeruauit, integris animi corporisque viribus vigentem valentemque, vnice litterarum honori et vtilitatibus ſtudentem, et ea meditantem, quae reipublicae litterariae, almaeque inprimis Georgiae Auguſtae, ſint proficua et honorifica. Videtis, quam iuſta ſit haec voluntatis noſtrae beneuolentiae et amoris teſtificatio publica in collegam, quem inter prima Georgiae Auguſtae decora merito referimus. Communia et coniuncta cum votis noſtris vota facietis, vt Numen O. M. virum, reuerentia veſtra et veneratione digniſſimum, per multos adhuc ſeruet annos, quibus fruatur tot decoribus praeclare partis, hac nominis celebritate, hac collegarum coniunctione ac neceſſitudine. Eſt enim inter ſenectutis praemia et ſolamina poſt vitae bene exactae recordationem hoc vel maximum, coli ſe videre a iunioribus, amari ab aequalibus, conſiliorum auctoritate et vitae dignitate inter ciues ſuos ea vti, vt nec vltimo loco habearis nec aliorum inuidia infeſtatam vitam habeas. Quae vt contingant ex merito collegae coniunctiſſimo, ita vt ei ſint perpetua, nulloque acerbo fortunae caſu intercepta, ex animo precamur. P. P. M. Decembri cIↃIↃccxcvi.

XIII.

XIII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
PRORECTOR
CHRISTOPH. MEINERS
CVM SENATV
CIVIVM SVORVM
QVI
IN CERTAMINE LITERARIO
IN A. D. IV. IVNII ANNI HVIVS cIↄIↄccxcvI.
REGIS NOSTRI INDVLGENTISSIMI
SOLLENNE NATALITIVM
INDICTO
CONSTITVTA EX EIVS MVNIFICENTIA
PRAEMIA
ORDINVM ACADEMICORVM IVDICIO REPORTARVNT
NOMINA
SIMVLQVE
COMMENTATIONVM
QVAE
AD CERTAMEN IN A. D. IV. JVNII ANNI cIↄIↄccxcvII.
ADMITTI VOLENT
ARGVMENTA
AB ACADEMIAE ORDINIBVS PROPOSITA
PROMVLGAT.

Quae in quotidianis congreſſibus et ſermonibus eſſe ſolet locupletiſſima confabulandi aut materia aut opportunitas, euentorum noſtri temporis mirabilis varietas et inexpectata ſaepe caſuum fortunaeque viciſſitudo, ſi eius quoque, cui praefandum eſt aliquid, in argumento quotannis tractando, menti obuerſatur, nihil ſane, quod miretur aliquis, res habere videbitur. Etenim neceſſe eſt, id maxime mentes noſtras impellere, quod et tempore et loco nobis familiare ſit, idque, quod aut mirationem, aut metum ac ſollicitudinem, iniiciat, ad ſenſus noſtros mouendos eſſe potentiſſimum. Prae omnibus tamen cum noſtris ſtudiis, vita, votis, coniuncta maxime eſſe debent, primo loco quicquid ſecuritatem publicam continet; tum ſtudiorum vitaeque tranquillitas. Contingit autem nobis ea felicitas, vt, ſaeuientibus vndiquaque bellorum procellis et ſtragem facientibus, quod quidem ad nos noſtramque Academiam ſpectat, tanquam in ſudo ac ſereno ipſi agamus et ſegetum noſtrarum fructum et prouentum habeamus vberrimum. Tam propitia enim beneuolentia diuina vſi ſumus, tanta cum vigilantia, ſapientia et conſtantia, viri ſummi, qui noſtrarum terrarum adminiſtrationem ſuae fidei creditam habent, periculis imminentibus obuiam iuerunt, vt metus ac terrores iam in finibus haerentes depulſos viderimus.

Fruimur itaque, Ciues, ea rerum noſtrarum conditione, vt non modo incolumes et ſaluas, verum etiam auctas et locupletatas res noſtras eſſe pronuntiare liceat. Cum enim ſuperiorum annorum

rum timores frequentiam ciuium nostrorum aliquantum imminuissent: continuo, ex quo tutiores visae sunt res nostrae, eorum, qui nos adierunt, numerus insigniter est auctus. Tranquillitate autem cum vniuersae patriae nostrae, tum Academiae frui licuit ea, vt etiam disciplina publica non modo sustentata sit, verum etiam firmata et stabilita.

Quae omnia cum per se sint magna et iucunda; quanto incundiora et maiora ea videri debent comparatione aliarum terrarum, in quibus partim per bellicos terrores, partim per dominationis libidinem, alibi per prauas superstitiones, per iniqua principum iudicia, per potentum odia et suspiciones indoctas de periculosis litterarum et scientiarum incrementis, pro fauore, laudibus, praemiis, quibus digna erant, litterarum bonarum studia auersas hominum voluntates, calumniationes, vexationes, coercitiones, indoctorum censorum turpes lituras, prohibitiones, interdicta, experiuntur. Circumferte oculos per omnem Germaniam, et pronuntiate ex animi sententia, quanam in terra, qua in vrbe, maiorem litterarum honorem, fauorem, libertatem, esse compertum sit? vbi is, qui suo iudicio vti nec seruili obsequio in aliorum verba et opiniones iurare velit, sui magis esse possit arbitrii? ne illud dicamus, in qua tantae sint opes litterariae et litterarum subsidia, tantae auctoritates et exempla, quae ingenia excitare, alere, fingere possint?

Comparate porro aliorum populorum inter bellicas has calamitates fortunam. Quis est

tioni eruditae; alterum, quod, nouo praemio ex munificentia et auctoritate regia constituto, accesserat, *orationi sacrae*, aptum ac destinatum.

„Prior quaestio ita se habebat:

Quamnam maxime vtilitatem etiam hac aetate afferre possint libri nostrae ecclesiae symbolici, ac qua ratione mos introductus et paulatim propagatus fuerit, horum librorum subscriptionem a doctoribus religionis exigendi?

Altera autem, oratori sacro proposita, hoc ferebat, vt doceretur:

Quam vim habeant ad animum tum emendandum tum pacandum rectae de peccatorum remissione notiones?

De priore quaestione *tres* ad nos peruenerunt *commentationes*, ac

Prima quidem insignita verbis Senecae: *Qui ante nos ista mouerunt, non domini nostri, sed duces sunt. Patet omnibus veritas, nondum est occupata, multum ex illa etiam futuris relictum est.*

Altera verbis Paullinis: *τῃ ελευθεριᾳ, ᾗ Χριστος ἡμας ηλευθερωσε, στηκετε, και μη παλιν ζυγῳ δουλειας ενεχεσθε.*

Tertia denique verbis: *Medium tenuere beati.*

„In his nulla fuit, quae non studii ac doctrinae haud vulgaris testis esset ac non suum aliquid et sibi proprium ad argumentum perdifficile et impeditum explicandum atque extricandum videretur afferre. Magnopere igitur laetati sumus, quod, sicuti alias, ita etiam hac occasione data animadverteri-

verterimus, versari inter nos praeclara et exculta ingenia iuuenum, in diuinarum disciplinarum studia ea, quam rei grauitas et sanctitas poscit, cura et constantia, intenta atque defixa. Comparatis autem inter se et probe examinatis tribus commentationibus ita iudicauit ac decreuit Ordo Theologorum: Ea, quae *primo* loco commemorata est, ingenium liberale et erectum prodere atque haud pauca ad rem pertinentia ac parum cognita congessisse visa est. Nec oratio displicebat, expedita illa et dilucida ac passim elegans. Ceterum caput rei negligentius ac breuius expositum est, quae autem ipsi quodammodo vicina ac coniuncta essent, longius et copiosius tractata sunt. Libris vero symbolicis ipsis neque id pretium neque eam vtilitatem permanentem auctor statuit, quam ipsi iure vindicare posse sibi videbantur. Alteram denique quaestionis partem, quae ad historiam pertinet, minoris, quam par erat, momenti esse ille iudicauit. *Tertia* commentatio, quamuis stilo inferior, re tamen superior visa est, ac suo symbolo, quo medium tenere auctor professus est, plane digna. Multa ille quaestionis momenta attigit atque explicauit, et quamplurima ad historiam pertinentia exposuit, quae in prima commentatione desiderabantur. Nec sine voluptate in toto hoc specimine iuuenem probae indolis, cautum et de quo optima quaeque ad religionis commodum augurari liceat, animaduertimus.

„In tot tantisque horum speciminum virtutibus eo maiorem laudem sibi peperit auctor *secundae*

aliquando recensum facere constitutum apud me haberem; non quasi eximia aliqua historiae artis incrementa me esse allaturum putarem, verum, vt popularibus nostris hoc vno exemplo declaratum darem, quam multa passim haud contemnenda ingeniorum monimenta, ignorata aut fastidita, intra publicas priuatasque aedes lateant, et ex ignoratione neglecta situ ac squalore corrupta intereant; ita vt nequaquam contemnenda videatur fore hominis harum rerum intelligentis opera, qui peregrinatione aliqua facta sacras aedes in his Saxoniae borealis terris, curias aliaue loca, per oppida, perquireret, an forte tabulas pictorum superiorum saeculorum obscuratas et hominum incuria et ignoratione perituras in notitiam adducturus sit. Ita animaduertit et diligentius inspexit *Io. Dom. Fiorillo* noster tabulas in vrbe nostra nonnullas ante hos quadringentos fere annos factas, in aedium *S. Nicolai* altari; erat illud olim monachorum Ordinis S. Francisci discalceatorum *a*); et alias in altari aedium *S. Iacobi* magna cum diligentia elaboratas *b*): de quibus ille narrationem vulgaturum se esse recepit.

Seruatur

a) Vni ex his tabulis inscripta sunt verba: *anno domini millesimo quadringentesimo vicesimo quarto. Sabbato ante Dominicam quartam post Pascha, haec tabula completa est*, sub fratre Luthelmo, *pro tunc gardiano conuentus istius. orate pro eo.* Argumenta tabularum sunt religiosi generis ad sensus istorum hominum ac temporum.

b) Etiam in vna harum tabularum inscripta sunt verba: *anno Domini milesimo quadringentesimo secundo hoc opus completum est in vigilia beati Martini episcopi.* quod

Seruatur adhuc apud nos depositi loco tabularum, a Conradi, olim praefecto villae ac pagi Reinoldshausen possessarum, centum amplius numerus; in quibus sunt plures praeclari operis et artificum magnae celebritatis, dignae vtique, quae illustri in loco locentur.

* * *

Subiiciam his Programma nomine Academiae promulgatum in honorem Collegae nostri, nunc desideratissimi, *Kaestneri*, cum illi sub exitum anni XCVI rara ea felicitas obtigisset, vt vitae ac muneris professorii academici per L annos continuati semisaeculare festum hilariter perageret. Licuit ei vitae ac meritis adiicere adhuc annos fere quatuor; tumque placida morte obdormiscere, nominis autem memoriam haud intermorituram posteris relinquere.

quod factum est in honorem Ihesu Christi et matris, gloriose Virginis Marie, St. Iacobi, St Christofori, St. Eustachii et Iohannis Baptiste. Quod mirationem in his et aliis facit, non tam est linearum subtilitas et elegantia, aut naturae seu veritas seu pulchritudo, quae omnia spe minora sunt; verum colorum lumen et integritas; quae res omnino dubitationem facit de pictura istorum temporum, sintne oleo colores mixti, an, si aqua imbuti, inducta sit tabula vernice, quam veteres atramentum appellarunt. Subtilius in haec inquisiuit idem vir artis eiusque historiae peritissimus, et a se obseruata et iudicata in medium proponet.

XII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

PRORECTOR

CAROL. FRIDER. STAEUDLIN D.

CVM SENATV

COLLEGAE SVO CONIVNCTISSIMO

ABRAH. GOTTH. KAESTNER

MATHES. ET PHYSICES PROF. ORD.

L. ANNOS

IN PROFITENDIS DISCIPLINIS MATHEMATICIS PHYSICIS

EXACTOS

GRATVLATVR.

MENSE NOVEMBRI cIↄIↄccxcvi.

Memorabilis eſt, Ciues, Georgiae Auguſtae fortuna, quod, cum ipſa nondum LX. annos aetatis expleuerit, ex numero tamen profeſſorum ſuorum plures iam vidit, qui ſacrum ſemiſaeculare muneris profeſſorii viuendo attigerunt; vnum quidem, qui ipſis academiae auſpiciis interfuerat, *Sam. Chr. Hollmannum* (anno ſaeculi LXXXIV.), tum duo viros de omni iuris prudentia meritiſſimos, *Böhmerum*, Anteceſſorem (a. XC.), et *Pütterum* (hoc ipſo quem viuimus anno XCVI.): quibus ſuperuenit nunc quarto loco KAESTNERUS noſter,

nofter, cui ea felicitas obtigit, vt L. annos profitendis difciplinis mathematicis et phyficis expleverit, inde a d. XXIII. Nouembris XXXXVI. quo munus profefforis extraordinarii Lipfiae inierat, vnde decimo poftea anno Gottingam euocatus ftudia mathematica et phyfica ea cum auctoritate docuit, vt in iis, qui ex his litteris famam aut fortunas quaerunt, in commendationem veniat, fi ex Kaeftneri difciplina prodierint. Quod itaque decennium, Lipfiae exactum, commodis Georgiae Auguftae deceffiffe videri poterat, compenfatum eft nominis fama et auctoritate, quam iam tum academiae noftrae, cuius connubio potiturus erat, tanquam pro nuptiali munere obtulit. Habent autem vniuerfitates litterariae hanc naturam, vt, cum in aliis reipublicae adminiftrandae partibus fatis fit admoueri muneribus viros, qui cum probitate et bona fama fcientiam et vfum rerum agendarum habeant, academiarum fortuna et falus etiam nominis claritatem requirat, vtque ad earum laudem et celebritatem magnum momentum habeat profefforum celebritas: in qua quidem ipfa quoque fortunam regnare fatendum eft, nec tamen tam licenter, vt nullis omnino meritis illa fubnixa fit; poteft opinio hominum multa veris maiora putare, alia illuftrare; quae paria erant meritis, in lucem producere aliud, aliud obfcurare; caeca tamen et luce caffa pro lucentibus venditare nequit; contra vero plurima, eaque certiffima, iudicia de virorum doctorum dotibus et meritis eminentibus petita funt et petuntur a fama et nominis celebritate. Kaeftnerus vtique, ad difciplinas

mathematicas et physicas tradendas huc euocatus, earum honorem ita tuitus non modo est, verum etiam auxit, prouexit, eoque adduxit, vt, quae in aliis paucorum esse soleant, in nostra academia frequentissima sint mathefeos studia, siue eos respicias, qui iis aut solis aut praecipue se addixere, siue numerum tradentium publice priuatimque, siue audientium numerum; cum, quod ipsa recta studiorum regendorum ratio postulat, inter omnium disciplinarum propaedeumata habenda sit mathesis. Vt hoc studium incenderetur, non minus profuere libri ab eo conscripti didactici; cum vniuersae mathefeos, tum partium singularium: per quos ille nomen sibi communis Germaniae praeceptoris in his disciplinis parauit. Commemoramus haec vniuerse ac simpliciter; non enim consentaneum esset, in laudes viri laudati, eiusque collegae nostri, excurrere; at fidem eius summamque religionem in docendo praedicare possumus, quandoquidem animi virtutes etiam in carissimis laudare licet. Nunquam ex numero eorum, qui in subselliis federent, nec ex mercede, quam afferrent, et operae praemiis quae colligeret, calculos subduxit in lectionum habendarum ratione. Prodesse iis, qui eius opera et consilio vti vellent, vnice propositum sibi habet. Ipsis autem disciplinis, quas profitetur, eo quo diximus modo constitutis, dispositis, auctis et ornatis, alias easque nouas ingenii, subtilitatis ac doctrinae exquisitae, opes attulit scriptis singularibus, inprimis commentationibus in Societatis Regiae Scientiarum consessibus recitatis et in commentariis excusis: de qua So-

cietate

cietate quam praeclare ille meruerit commemorare, neceffe hoc loco non eft. Quod fecundum haec omnia fubftructae per tot merita celebritati noua ornamenta adiecit, eft coniunctio litterarum elegantiorum, amoeniorum et hilariorum, cum difciplinarum, quas tanta affiduitate excoluit, feueritate; quam nec minus temperant, ornant et fecundant infinitarum rerum notitiae ex varia lectione paratae, cum nullum litterarum genus intactum reliquerit, in hiftoria autem litteraria, maxime difciplinarum mathematicarum, facile princeps habeatur. Iuri difcendo cum primordia vitae academicae confecraffet, imbiberat ex hoc ftudio plurima, quae modo vtiliter monenda, modo ingeniofe dictis opportunam materiem, fuppeditarent. Longius procederemus, quam par eft, fi, quae philofophica ftudia ipfi debent, fi, quae in fermonis patrii expolitionem ab eo profecta funt, enarrare vellemus. Incidit enim prima eius aetas in ea tempora, quibus patrius fermo coepit excoli, cumque eo quicquid eft elegantiorum litterarum, poefis maxime et bene dicendi fcribendique ratio. Fert autem ita ipfa rerum natura, vt iis maxima gratia habeatur, nomenque eorum fit clariffimum auctoritasque praecipua, qui primi fuere nafcentis alicuius ftudii auctores. Sed cum alii in remiffioribus his litteris fubfifterent, Kaeftnerus nofter infinitas alias litteras adiunxit, et fermonis cultioris puritatem et natiuum nitorem ad difciplinas feueriores transtulit, ita vt patrii fermonis auctor in hoc genere princeps merito habeatur.

 Videtis,

Videtis, Ciues, annumerata potius, quam appensa, viri summi, collegae nostri, merita quanta et quam rara ac digna ea sint, vt ei, multoque magis nobis, et Georgiae Augustae, et studiis disciplinisque mathematicis ac physicis, omnique omnino litteraturae, gratulemur de indulgentia diuina, quae eum ad hoc vsque tempus seruauit, integris animi corporisque viribus vigentem valentemque, vnice litterarum honori et vtilitatibus studentem, et ea meditantem, quae reipublicae litterariae, almaeque inprimis Georgiae Augustae, sint proficua et honorifica. Videtis, quam iusta sit haec voluntatis nostrae beneuolentiae et amoris testificatio publica in collegam, quem inter prima Georgiae Augustae decora merito referimus. Communia et coniuncta cum votis nostris vota facietis, vt Numen O. M. virum, reuerentia vestra et veneratione dignissimum, per multos adhuc seruet annos, quibus fruatur tot decoribus praeclare partis, hac nominis celebritate, hac collegarum coniunctione ac necessitudine. Est enim inter senectutis praemia et solamina post vitae bene exactae recordationem hoc vel maximum, coli se videre a iunioribus, amari ab aequalibus, consiliorum auctoritate et vitae dignitate inter ciues suos ea vti, vt nec vltimo loco habearis nec aliorum inuidia infestatam vitam habeas. Quae vt contingant ex merito collegae coniunctissimo, ita vt ei sint perpetua, nulloque acerbo fortunae casu intercepta, ex animo precamur. P. P. M. Decembri cIↃIↃccxcvi.

XIII.

XIII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
PRORECTOR
CHRISTOPH. MEINERS
CVM SENATV
CIVIVM SVORVM
QVI
IN CERTAMINE LITERARIO
IN A. D. IV. IVNII ANNI HVIVS cIↄIↄccxcvI.
REGIS NOSTRI INDVLGENTISSIMI
SOLLENNE NATALITIVM
INDICTO
CONSTITVTA EX EIVS MVNIFICENTIA
PRAEMIA
ORDINVM ACADEMICORVM IVDICIO REPORTARVNT
NOMINA
SIMVLQVE
COMMENTATIONVM
QVAE
AD CERTAMEN IN A. D. IV. JVNII ANNI cIↄIↄccxcvII.
ADMITTI VOLENT
ARGVMENTA
AB ACADEMIAE ORDINIBVS PROPOSITA
PROMVLGAT.

Quae in quotidianis congressibus et sermonibus esse solet locupletissima confabulandi aut materia aut opportunitas, euentorum nostri temporis mirabilis varietas et inexpectata saepe casuum fortunaeque vicissitudo, si eius quoque, cui praefandum est aliquid, in argumento quotannis tractando, menti obuersatur, nihil sane, quod miretur aliquis, res habere videbitur. Etenim necesse est, id maxime mentes nostras impellere, quod et tempore et loco nobis familiare sit, idque, quod aut mirationem, aut metum ac sollicitudinem, iniiciat, ad sensus nostros mouendos esse potentissimum. Prae omnibus tamen cum nostris studiis, vita, votis, coniuncta maxime esse debent, primo loco quicquid securitatem publicam continet; tum studiorum vitaeque tranquillitas. Contingit autem nobis ea felicitas, vt, saeuientibus vndiquaque bellorum procellis et stragem facientibus, quod quidem ad nos nostramque Academiam spectat, tanquam in sudo ac sereno ipsi agamus et segetum nostrarum fructum et prouentum habeamus vberrimum. Tam propitia enim beneuolentia diuina vsi sumus, tanta cum vigilantia, sapientia et constantia, viri summi, qui nostrarum terrarum administrationem suae fidei creditam habent, periculis imminentibus obuiam iuerunt, vt metus ac terrores iam in finibus haerentes depulsos viderimus.

Fruimur itaque, Ciues, ea rerum nostrarum conditione, vt non modo incolumes et saluas, verum etiam auctas et locupletatas res nostras esse pronuntiare liceat. Cum enim superiorum annorum

rum timores frequentiam ciuium noſtrorum aliquantum imminuiſſent: continuo, ex quo tutiores viſae ſunt res noſtrae, eorum, qui nos adierunt, numerus inſigniter eſt auctus. Tranquillitate autem cum vniuerſe patriae noſtrae, tum Academiae frui licuit ea, vt etiam diſciplina publica non modo ſuſtentata ſit, verum etiam firmata et ſtabilita.

Quae omnia cum per ſe ſint magna et iucunda; quantò iucundiora et maiora ea videri debent comparatione aliarum terrarum, in quibus partim per bellicos terrores, partim per dominationis libidinem, alibi per prauas ſuperſtitiones, per iniqua principum iudicia, per potentum odia et ſuſpiciones indoctas de periculoſis litterarum et ſcientiarum incrementis, pro fauore, laudibus, praemiis, quibus digna erant, litterarum bonarum ſtudia auerſas hominum voluntates, calumniationes, vexationes, coercitiones, indoctorum cenſorum turpes lituras, prohibitiones, interdicta, experiuntur. Circumferte oculos per omnem Germaniam, et pronuntiate ex animi ſententia, quanam in terra, qua in vrbe, maiorem litterarum honorem, fauorem, libertatem, eſſe compertum ſit? vbi is, qui ſuo iudicio vti nec ſeruili obſequio in aliorum verba et opiniones iurare velit, ſui magis eſſe poſſit arbitrii? ne illud dicamus, in qua tantae ſint opes litterariae et litterarum ſubſidia, tantae auctoritates et exempla, quae ingenia excitare, alere, fingere poſſint?

Comparate porro aliorum populorum inter bellicas has calamitates fortunam. Quis eſt

populus, cuius libertatem ſentiendi et ſcribendi iactare malit aliquis prae noſtra? Francorum autem quae ſit litterarum et litteratorum inter furores ciuiles conditio, quis ignorat! Inter tot ac tanta ſummae artis operum ſpolia, tot congeſtas librarias opes, litterariam ſupellectilem cumulatam, quam circumſcriptum earum rerum audimus eſſe vſum! quae virtutis et doctrinae praemia! Italia, quae non tam praeſenti litterarum celebritate, quam ſuperiorum temporum ingeniis eorumque monumentis ſuperbit, iam ipſa metuit ſuis ornamentis, artisque ſeu priſcae ſeu recentioris monumentis praeſtantiſſimis, ne ad populum victorem in praedae parte auehantur. Qua quidem fortuna quid eſſe poteſt triſtius, quid miſerius!

Atque haec quidem non iactanter ac glorioſe commemoramus, verum, vt comparatione cum aliorum fortuna inſtituta bona noſtra intelligamus, grataque ac pia mente indulgentiam et prouidentiam numinis veneremur; inprimisque id agendum nobis eſſe cenſeamus, vt tot tantisque beneficiis digni eſſe videamur, dum libertate noſtra litteraria vtimur circumſpecte, otio et ſecuritate honeſte et induſtrie, opibus autem et copiis omnis generis ad litterarum incrementa et Academiae bonam exiſtimationem accommodate; vt partes quisque muneris ſui tueamur religioſe, iisque diſciplinis, quas docet, ſe quisque tanquam antiſtitem conſtitutum eſſe cenſeat. Ita enim animati eſſe debemus, quotquot ſumus, omnes, vt non noſtrae, ſed publicae vtilitatis cauſſa eo, quo ſumus, loco conſtitutos

nos

nos esse, vtque primas nobis partes a republica creditas esse arbitremur docendi, tum disciplinam quam quisque docemus pro virili locupletandi ac perficiendi. Fidem et religionem, qua regi, qua patriae, qua reipublicae obstricti sumus, violari credite, si primo loco id propositum habuerimus, vt ex auditorum tributis ditescamus, aut vt suae quisque solius laudis praeconium agamus, et sine laude publica priuati inclarescamus. Vana est omnis gloria, gratuita et illiberalis, nisi cum publica laude, et cum bona existimatione Georgiae Augustae sit coniuncta.

Sensu itaque hilari et grato etiam huius diei sollenne peragimus, Ciues, quo natalem Regis nostri augustissimi, Georgii III. gratabundi recolimus, eumque saluum et incolumem rebus nostris prouidere, ex hoc quoque cognoscimus, quod integra tranquillitate et securitate publica, beneficiis Eius frui, atque etiam praemia, Eius munificentia constituta quaestionibus annuis, ad studia vestra, Commilitones, acuenda propositis ab Ordinibus academicis, publice pronuntiare victoribus eorumque nomina promulgare licuit. Sed ante omnia quaestiones superiore anno euulgatae recitandae, et, quae commentationes ad concertandum oblatae fuerint, exponendum est.

Ab *Ordine Theologorum*

„duplex hac vice argumentum, in quo vires ingenii, iudicii, industriae ac doctrinae experirentur Commilitones, propositum erat, alterum *disquisitioni*

tioni eruditae; alterum, quod, nouo praemio ex munificentia et auctoritate regia constituto, accesserat, *orationi sacrae*, aptum ac destinatum.

„Prior quaestio ita se habebat:

Quamnam maxime vtilitatem etiam hac aetate afferre possint libri nostrae ecclesiae symbolici, ac qua ratione mos introductus et paulatim propagatus fuerit, horum librorum subscriptionem a doctoribus religionis exigendi?

Altera autem, oratori sacro proposita, hoc ferebat, vt doceretur:

Quam vim habeant ad animum tum emendandum tum pacandum recta de peccatorum remissione notiones?

De priore quaestione *tres* ad nos peruenerunt *commentationes*, ac

Prima quidem insignita verbis Senecae: *Qui ante nos ista mouerunt, non domini nostri, sed duces sunt. Patet omnibus veritas, nondum est occupata, multum ex illa etiam futuris relictum est.*

Altera verbis Paullinis: *τῃ ελευθεριᾳ, ᾗ Χριστος ἡμας ηλευθερωσε, στηκετε, και μη παλιν ζυγῳ δουλειας ενεχεσθε.*

Tertia denique verbis: *Medium tenuere beati.*

„In his nulla fuit, quae non studii ac doctrinae haud vulgaris testis esset ac non suum aliquid et sibi proprium ad argumentum perdifficile et impeditum explicandum atque extricandum videretur afferre. Magnopere igitur laetati sumus, quod, sicuti alias, ita etiam hac occasione data animadverteri-

verterimus, versari inter nos praeclara et exculta ingenia iuuenum, in diuinarum disciplinarum studia ea, quam rei grauitas et sanctitas poscit, cura et constantia, intenta atque defixa. Comparatis autem inter se et probe examinatis tribus commentationibus ita iudicauit ac decreuit Ordo Theologorum: Ea, quae *primo* loco commemorata est, ingenium liberale et erectum prodere atque haud pauca ad rem pertinentia ac parum cognita congessisse visa est. Nec oratio displicebat, expedita illa et dilucida ac passim elegans. Ceterum caput rei negligentius ac breuius expositum est, quae autem ipsi quodammodo vicina ac coniuncta essent, longius et copiosius tractata sunt. Libris vero symbolicis ipsis neque id pretium neque eam vtilitatem permanentem auctor statuit, quam ipsi iure vindicare posse sibi videbantur. Alteram denique quaestionis partem, quae ad historiam pertinet, minoris, quam par erat, momenti esse ille iudicauit. *Tertia* commentatio, quamuis stilo inferior, re tamen superior visa est, ac suo symbolo, quo medium tenere auctor professus est, plane digna. Multa ille quaestionis momenta attigit atque explicauit, et quamplurima ad historiam pertinentia exposuit, quae in prima commentatione desiderabantur. Nec sine voluptate in toto hoc specimine iuuenem probae indolis, cautum et de quo optima quaeque ad religionis commodum augurari liceat, animaduertimus.

„In tot tantisque horum speciminum virtutibus eo maiorem laudem sibi peperit auctor *secun-*

dae

dae commentationis, quae verba Paullina adſcripta habet. Neque enim ſolum ille materiem tam bene ac ſolerter coegit et diſpoſuit tantoque iudicii acumine et modeſtia atque orationis elegantia tractauit, vt vnanimi Ordinis conſenſu victoris corona dignus eſſe videretur. Omnino quaeſtionem propoſitam curioſius ac diligentius illuſtrauit, quam vllo ſcripro publico factum eſſe nouimus. In eo ſolum peccauit commentatio, quod ad maiorem molem excreuit, quam inſtituti leges admittunt. Reſcindenda igitur nonnulla prius erunt, quam publicam lucem videre poſſit. Ad commentationem victricem proxime acceſſiſſe iudicata eſt tertia cum dicto: *Medium tenuere beati.*„

Scheda adiecta reſignata, nomen eius, qui palmam reportauit, lectum eſt

Gottlob Guilielmus Meyer, *Lubecenſis,*
Seminarii philologici ſodalis.

Is autem, qui loco ſecundo laudes abſtulit, eſt Io. Godofr. Bruggemann, *Munda-Hannoveranus,* idem qui iam ſuperiore anno victor fuit ſecundo loco, in disquiſitione: *quid momenti habeat hiſtoria Ieſu in vniuerſa religione Chriſtiana?*

„Ad *quaeſtionem homileticam* quod attinet, inter eos, qui ad concertandum publice admiſſi ſunt, iudicio Ordinis noſtri eminuiſſe ac viciſſe exiſtimatus eſt ille, cuius ſchedae verba inſcripta erant:
Et hoc meminiſſe iuuabit.
qua reſignata nomen comparuerat
Frid. Koeppen, *Lubecenſis.*

De huius atque vtriusque aemuli oratione ſacra, nec non *de quaeſtione homiletica in futurum annum proponenda,*

ponenda, breui tempore collega venerabilis, qui Academiae facris praeeft, fingulari Programmate theotifco, eos, quorum fcire intereft, certiores reddet.,,

Ordo Iureconfultorum poftulauerat:

Vt iuris fupremae infpectionis ambitus et limites tum ex natura rei et principiis iuris publici vniuerfalis rite definirentur, tum exemplis inprimis iuri publico Germanico adcommodatis illuftrarentur.

„Vna eademque die 31. Mart. exhibitae funt Ordini *duae* commentationes; *vna* infcriptis verbis: *Quidquid exceffit modum, pendet inftabili loco.* Seneca. *altera* cum fymbolo: *Ne quid nimis.* Ambae non omnino fatisfaciunt exfpectationi Ordinis. Prior tamen alteri longe praeualet, tum in fcribendi genere, tum in ipfis rerum argumentis expofitis. Quumque nec defiderari poffint tractationes omnibus plane numeris abfolutae, argumenti inprimis non fine difficultate enucleandi; ob infignem tamen adhibitam diligentiam neque exiguam ex vniuerfa fcriptione confpicuam doctrinae copiam haud indigna praemio vifa Ordini eft *primo loco* nominata commentatio, cui infcripta funt verba Senecae:

Quidquid exceffit modum, pendet inftabili loco.„

Refignata fcheda eius, cui potior locus erat affignatus, nomen infcriptum erat:

Carolus Augustus Tittmann, *Viteberga Saxo.*

Ab *Ordine Medicorum*

propofita erat quaeftio:

quae fit febrium neruofarum acutarum natura in genere.

Verum

Verum nulla oblata eſt commentatio, quae praemio digna eſſe videri poſſet. Duo tamen audimus eſſe, qui temporis anguſtiam cauſſati tradere Ordini fetus nondum maturos noluere. Tertius nomen ſuum ſcripto tradito incautus adſcripſerat.

Ab *Ordine Philoſophorum*

conſtitutum erat pro quaeſtione:

Hiſtoriae vrbis agrique Gottingenſis breuiarium.

Subiunctae fuere in programmate leges, quibus circumſcribebatur induſtria eorum, qui ad hanc operam ſe accinxiſſent. Nec nos latet, plures e vobis fuiſſe, qui ſtadium eſſent alacriter ingreſſi; deficientibus tamen aliis, ad carceres peruenit is, cuius ſcriptio ita comparata eſſe viſa eſt, vt alia ne deſideretur, quod quidem ad doctrinae, qualis in iuuene eſſe poteſt, copiam, inquirendi notitiasque conquirendi pertinaciam, et conquiſita ſollerter diſponendi commodeque eloquendi facultatem attinet. Sunt tamen alia, etſi per ſe praeclara, nec improbanda, quae tamen, quod conſilii rationi repugnabant, iudicio Ordinis probata haud ſunt; primo, quod, cum *breuiarium* hiſtoriae ſcribere iuſſi eſſent concertaturi, ipſe obtulit opus hiſtoricum magni ac ſpiſſi voluminis, multis rebus copioſius, quam pro breuiarii natura ac lege, enarratis. Erunt itaque haec, antequam vulgetur ſcriptio, reſecanda. Quod porro ab iis, qui in certamen deſcenſuri eſſent, nec poſtulabatur, nec expectabatur, aſſequendum ſibi eſſe putauit, vt etiam noua, ex libris haud vulgaribus aut ex tabulariis hauſta, et aliis indicta, apponeret. Aucto-

rum

rum nominibus excitandis, sibi indulsit nimium; erunt itaque et haec recidenda. Oratione vsus est, si calami festinantis offensiones exceperis, satis látina, et rerum narrandarum indoli accommodata, etsi in nonnullis nimium exuberante, quandoquidem interdum videri voluit etiam ornatae orationis specimen inferere. Quae quidem etsi non probat Ordo, commendat tamen scriptionem magnopere, tanquam doctrinae iuuenilis, diligentiae, artis et ingenii eximii fetum, maturiores aliquando proventus pollicentem, neque adeo dubitat praemium, quod, etiam si plures concurrissent, haud facile illi vlla alia commentatio praereptura fuisset, summa cum laude ei assignare.

Aperta reuulso signo scheda nomen fidem fecit composuisse hanc commentationem

IULIUM BILLERBECK, *Hildesiensem,*
Seminarii Regii philologici Sodalem.

Ducere dona iube! Assignata e munificentia regia praemia a sui quisque Ordinis Decano victores accipere iussi sunt. Supererat, vt quaestiones, praemio in singulas numi XXV aureorum pondo proposito, in futurum annum XCVII. conditionibus notis et iterum in memoriam reuocatis, pronuntiarentur.

In futurum annum
ab ORDINE THEOLOGORVM
proposita est quaestio:

An et quatenus mendacium necessitate extortum (Nothlüge) *secundum praecepta disciplinae morum*

christianae locum habere possit, ductis simul historiae huius doctrinae lineamentis.

ORDO IVRECONSVLTORVM

proponit quaestionem:

Quaenam sit vis euentualis inuestiturae accedente consensu vasalli principalis impetratae?

Quaestio ORDINIS MEDICORVM est:

Quaenam est lucis in corpus humanum viuum efficacia, tum noxia, tum praeter eam partem, quam in visu agit, vtilis ac salutaris?

Ab ORDINE PHILOSOPHORVM;

Cum nostra aetate in regnis Europae fere omnibus opera detur, vt incolarum industria parentur et elaborentur merces, quibus carere aut nolunt aut nequeunt, ne ab exteris eas mercari necesse sit; quaeritur, quaenam inde populis emolumenta et detrimenta prouentura esse probabile sit.

Habebitur simul laudi, etsi inter postulata non habetur, si concertantium studia ex historiarum monumentis, si non inuestigauerint, saltem tamen attigerint prima vestigia ac progressus huius αὐταρκείας politicae, accurate definitae ac circumscriptae.

Audiuistis, Commilitones, quae suae quisque diligentiae suaeque laudis incitamenta in futurum annum proposita habeat. *Cuncti adsint, meritaeque expectent praemia palmae. Ore fauete omnes.* Quatuor sunt praemia proposita quatuor victoribus! *Nemo ex hoc numero mihi non donatus abibit.*

Reditum

Reditum inde eſt ad huius diei ſollenne et cauſſas, gratando primum et vota piis mentibus faciendo pro Regis noſtri Auguſtiſſimi ſalute et incolumitate; vtinam ipſi contingat, vt pace glorioſa quam primum reſtituta fauſtis populorum vocibus plauſibusque Pacificatoris orbis terrarum nomine ille ſalutatus felicitatis publicae auctor ſtatorque habeatur! Fecimus vota pro regia ſtirpe, pro terris hisce tranquillitate et pacato rerum ſtatu fruentibus, pro eius auctoribus, viris ſummis, qui reipublicae gubernandae praeſunt, pro vrbe agroque et Academia. Nec tamen, tanquam ſola precum pietate defungi liceat, religionem grauiorem et pietatem veram omittemus, quae in eo continetur, vt allaboremus pro virili vnusquisque, vt ea, quae ad laetos rerum ſucceſſus a noſtro officio et fide expectanda ſunt, prudenter prouideantur, gnauiter ſtrenueque peragantur, religioſe curentur. Ita faxit Deus O. M. omnium bonorum fons et auctor, idemque recte factorum remunerator, officii neglecti vindex certiſſimus!

P. P. in Georgia Auguſta m. Junio cIↃIↃccxcvi.

XIV.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
PRORECTOR
IVSTVS FRID. RVNDE
CVM SENATV
CIVIVM SVORVM
QVI
IN CERTAMINE LITERARIO
IN A. D. IV. JVNII ANNI HVIVS CIƆIƆCCXCVII.
REGIS NOSTRI INDVLGENTISSIMI
SOLLENNE NATALITIVM
INDICTO
ET D XI HABITO
CONSTITVTA EX EIVS MVNIFICENTIA
PRAEMIA
ORDINVM ACADEMICORVM IVDICIO REPORTARVNT
NOMINA
SIMVLQVE
COMMENTATIONVM
QVAE
AD CERTAMEN IN A. D. IV. JVNII ANNI CIƆIƆCCXCVIII.
ADMITTI VOLENT
ARGVMENTA
AB ACADEMIAE ORDINIBVS PROPOSITA
PROMVLGAT.

Dies quidem natali facro Regis noftri Indulgentiffimi celebrando indictus, inter imbres pluviasque

viasque nubilo ac contristato coelo exortus, quam parum laetos et hilares animi sensus prouocare potuerit, meministis, Commilitones; nec magis laeta nuntiata erant ex Magna Britannia, quae animum exhilarare possent. Fuit itaque animus, caussis quae sensus impellerent externis deficientibus, auocandus ad caussas eas, quas diligens considerațio suppeditare poterat: quod sane laetitiae genus, quo magis a ratione et iudicio sano aequoque est profectum, eo verius solidiusque esse necesse est. Circumspicientibus autem nobis, caussae se offerebant multae, quae erigerent animos partim ad bonorum, quibus vtimur, fructum iucundum, partim ad bonam spem rerum, consiliorum prudentia propitiisque euentis, meliore loco collocandarum. Quae autem nunc cum maxime ante oculos versabantur, erant: quod votis nostris Regem saluum et incolumem concessit numen O. M.; quod diem hunc inter primum Germaniae pacandae diluculum agebamus; quod prospicimus cum ipsis belli foedissimi et tantum non internecini stragibus et vastationibus mox quoque terrores motusque sublatum iri, quibus per omne hoc tempus percussi et suspensi, saepe perculsi fuimus. Nobis tamen adeo propitia fuit prouidentia alma numinis, vt per tempora haec atrocissima, quibus conuulsa et labefacta est totius fere Europae fortuna, res tamen nostrae steterint, leuiter nonnunquam concussae, rectae tamen et integrae, tutae ac munitae. Quod insigne numinis beneficium, cum ipsa felicitate nostra, vt studiis litterisque ipsis proficuum sit, nobis summa opera annitendum esse arbitrabimur.

Ne vero protracta ac per octo dies dilata nostra in celebrando die natali Regis pietas in reprehensionem veniat, etsi vos, Commilitones, excusatio iusta latere haud potest, publice tamen eius rei caussae a nobis exponendae sunt. Natalis Regis nostri sollenni coetu celebrandus die Junii quarto inciderat hoc anno in primum Pentecostes diem; cuius diei religio sollennibus nostris non modo nihil obfuisset, verum celebritate sua et pietatis religiosae sensu multo magis profuisset; nisi alia ratio grauior, quo minus eo die sacrum nostrum celebraremus, obstitisset; imminuta scilicet frequentia vestra, Ciues, per excursiones istis diebus quaquauersum susceptas. Ab aliquot enim annis mos hic inualuit, vt, cum vix ingressi sitis aestiuum hoc semestre studiorum curriculum, exiguam cursus partem emensi, aut in ipso limine adhuc haerentes, et rerum docendarum nouitate erectis ac suspensis animis, Pentecostes sacrorum opportunitate arrepta, feriae per octiduum agantur, studiorum impetus retundatur, ardor restinguatur, ingenia auocentur ad otii agendi illecebras, et ad eiusdem otii fallendi caussas quaerendas. Nihil poterat a studiorum nostrorum ratione, nihil a consilio esse alienius, nihil magis contrarium votis nostris. Quis tandem in ipso operis paullo grauioris exordio, ardente cum maxime et intento animo, id agat, vt ipse, nulla de caussa, subsistat, impetum frangat, et, antequam vires satis expertus sit, antequam recreationem ac refectionem illae desiderent, ipse sponte ac deliberato eas sufflaminet! Vix per vnum mensem, aut per paucos dies, lectio-

lectionibus habitis, vix expeditis armis, aut in ipso procinctu, ecce discurritur; magna vestrum pars dilabitur et excurrit in loca vicina, maxime Cassellas, vel in Hercynios montes; quorum adeundorum tempus opportunum vix vnquam caeli subitae per hanc anni tempestatem vicissitudines praebent, ita vt multi vestrum sine omni seu iucunditatis seu vtilitatis fructu, corporibus valetudine tentatis, domum redeant. Non meliorem fortunam experti estis hoc anno, quotquot aut loca modo memorata adiistis, aut alio excurristis, nec facile hac anni tempestate meliorem expectare licet; itaque tristi et inclementi caelo ab ipsa aeris liberioris vsura exclusi, inter tecta desidentes, alii otio ingrato tempus agitis, alii taedii tollendi ac fallendi caussa sodalitia contrahitis ad aleae et caeci casus lusus delapsi. Ita multi vestrum, iis, quae ad erogandos per hoc semestre sumtus a parentibus erant destinata ac praebita, exuti Gottingam reditis omnium rerum pertaesi, nouis curis impliciti; partim a litterarum studiis alienati, et ad omne auocamentorum genus amplectendum procliues. Alii, qui melius vobis consulueratis, reditis saltem ita comparati, vt a remissione animorum per has excursiones suborta iterum intendendus sit animus, repetendi sint quasi carceres, et cursus prima exordia iteranda. Ii autem ipsi, qui in vrbe dies hos agitis, languore ac taedio feriarum victi, pessimo more damnato, vt occupationum solitarum vices redeant, in votis habere soletis. Quantum detrimenti studiis vestris, consiliis ac profectibus, per infaustum hunc feriandi morem afferantur, videtis

Commilitones. Contra quae et quanta bona in vos cumulata essent, si per hos dies studia vestra frequentandis lectionibus sine cessatione prosequuti essetis! Firmatis animis, feruentibus studiis, sumtis ex ipso vsu et firmatis viribus, primis rerum insolitarum taediis victis, ex iis ipsis, quas iam paratas habebatis, copiis iucunditatem perciperetis et ad nouos fructus percipiendos excitati noua doctrinae incrementa spe et animo iam conciperetis.

Videndum itaque et sedulo allaborandum esse videtis, Commilitones, vt sequentibus annis perniciosus hic feriarum pentecostalium, et excursionum per eas faciendarum, mos aboleatur. Omnino, nisi omnem studiorum vestrorum rationem euersam esse vultis, feriarum, quae per praua exempla primum inductae, mox vsus prauitate in morem abierunt, ex Academia nostra tollendarum necessitas summa instat. Non ignari sumus nec immemores, animis remittendis et viribus reficiendis tempora sua esse danda; enimuero consentanea illa et accommodata esse debent vitae consiliis et vsibus ceteris. Studia vestra, Commilitones, inprimis nunc in immensum cumulatis litterarum ac disciplinarum copiis, nouis, nomine saltem, inductis et procusis lectionibus, distractis in tam multa ac varia ingeniis vestris, annorum contra, quos in academia exigere licet, spatio deminuto, studia, inquam, vestra in eum iam locum adducta sunt, vt aut cum ingeniis felicibus, per disciplinam puerilem egregie expolitis et locupletatis, ad hos accedendum vobis sit, vtque vires animorum afferendae sint validae, magnae

magnae affiduitatis multaeque intentionis capaces; aut triennio abfoluto difcedendum vobis fit difciplinis vix deguftatis, ftudiis vix inchoatis, lacunofis, turbatis. Id autem multo magis euenire neceffe eft, fi ex anguftis his triennii limitibus magnum dierum numerum exemtum fine auditione vlla exegeritis. Iam autem feriarum agendarum licentia ab aliquot inde annis eo excreuit, vt, nifi ea reprimatur, de ftudiis veftris actum fit. Magno cum incommodo noftro, aliarum tamen academiarum exemplo eo ducente, hoc ipfum inftitutum eft, quod ftudiorum noftrorum noui curfus alienis anni temporibus exordia habent; cum tamen neceffitas legem hanc feciffet, inter femeftrium vices, fpatium quatuordecim dierum feriis erat dictum lege ac more, idque religiofe obferuatum per annos multos. Inualuit noftra aetate lubido adiiciendi feriis vnam, mox alteram feptimanam; nunc tanquam more confecratum eft, vt, nifi menfe integro, menfe ac dimidio forte, aut binis menfibus exactis, de lectionibus habendis vix cogitetur aut cogitari poffit, quandoquidem frequentia lectionibus habendis idonea nondum coiit: perfuafione hac, etiam per exteras terras propagata, lectionum habendarum maturiora exordia nulla effe; itaque ante hoc tempus plerumque nec ii accefferunt, qui ftudia academica ingrediuntur; neque illi, qui per ferias itinera fufceperunt, nec modo ad patrios lares, verum ad terras interdum longinquas et ad vrbes Germaniae inuifendas; quae, etfi per fe effe poffunt praeclara, multorum tamen nec confiliis ac temporibus, nec copiis et

opibus conueniunt: quibus exhauftis illi ad nos redeunt, omni ftudiorum et rei familiaris ratione turbata. Imputari a parentibus folent vrbi et academiae fumtus intolerabiles, quos vita inter nos agenda exigat; fparguntur per terras exteras rumores finiftri, ac fama molefta magnarum difficultatum, cum quibus modica in fortuna apud nos luctandum fit; atqui infani hi fumtus facti erant Caffellis, aliisque in terris, ita vt ad vrbem noftram nihil inde redundaret commodi vel lucri, contra vero dira neceffitas fuboriatur, res neceffarias nulla pecunia foluta parandi et aeris alieni contrahendi. Altera ex parte ii, qui aut ferias in vrbe exigunt, aut maturius ad nos accefferunt, cum longi otii et folitudinis pertaefum fit, haud raro ad ea, quae otio fallendo idonea fint, delapfi, tempore, bona valetudine, opibus ad alia abutuntur, quam quorum cauffa huc profecti erant. Nihil enim iuuenili aetati periculofius eft, quam vita parum occupata. Itaque ii, qui nuper primum hanc vrbem adierant, aut recentes aduenae et hofpites, nondum bonis proborum fodalium amicitiis inftructi, taedium vitae inertis haud ferentes, in difcrimine verfantur praefentiffimo, ne, prauis fodalitiis impliciti, primis ftatim diebus omnem academicae vitae fructum in ipfo flore et germine corrumpant et perdant.

Quot et quanta mala a prauo hoc vltra legitimum tempus ferias producendi more proficifcantur, videtis, Commilitones, et nobifcum perfuafum habebitis, peftiferum hunc commodisque veftris

veſtris infeſtum morem eſſe tollendum et exſtirpandum. Iuſto tempore a nobis lectiones habentor et abſoluuntor; vos itaque iuſto tempore adeſte, et, frequentia veſtra maturata, maturate conatus noſtros et ſtudia veſtra; quae niſi ad legitima tempora reuocata fuerint, intra haud multos annos ne omnis ſtudiorum academicorum ratio euerſa ſit, verendum eſt. Neque enim malum hoc, quod tantas vires ſumſit, eo in loco, quo iam peruenit, ſubſtiturum eſſe putate; demtis ac ſubtractis iam ſtudiis veſtris ſemeſtribus duobus fere menſibus, adeoque tertia parte, intra paucos annos, niſi mature ſubueniatur, vix tres menſes e ſenis menſibus lectionibus habendis relictos eſſe videbimus. Inter haec contrahi et coanguſtari profeſſorum ſtudia, et aut rerum tradendarum filum media in tela texenda abrumpi, aut lectionibus ſenſim ſenſimque diſciplinarum potius epitomas tradi, quam per earum ambitum duci auditores neceſſe eſt; primis ideo tantum labiis pleraque a vobis delibari; ſine pleno hauſtu pleroſque diſcedere; domeſticis enim ſtudiis repetitionibusque multo minus tempus iuſtum ſupereſt. Cumulantur interea auditiones, rerum diuerſiſſimarum audiendarum mole obruitur memoria, iudicio a partibus ſuis agendis excluſo aut intercepto. Verbo, redibunt tandem omnia ad guſtationem potius, quam ad coenam iuſtam; et academiae erunt popinae, ad quas raptim concurritur et cibo raptim ſumto diſceditur.

Nolumus tamen, Commilitones, ſollennium noſtrorum religionem infauſtis ominibus contaminare;

nare; officii noſtri erat, monere ſalubria et ante oculos ponere, quo mala noſtra tandem progreſſura ſint, niſi mature occurratur. A tenuibus initiis plerumque in vita hominum vitia oriuntur, quibus ſerius nulla medela reperiri poteſt; ſi mature quaeratur, in promtu et ad manum ea eſt. Ad ſtudiorum ſeueritatem reuocanda eſt iuuentus, ſi ſalvam rempublicam eſſe volumus. Fieri enim nequit, vt ea recte adminiſtretur, niſi ab iis, qui neceſſariis ſtudiorum copiis inſtructi ſunt; inſtructi autem iis nemo eſſe poteſt, qui iis addiſcendis iuſtum tempus et iuſtam operam haud tribuerit.

Vt ſtudia veſtra, Commilitones, ad iſtam ſeveritatem reuocentur, prouiſum eſt etiam ex regia munificentia, cui ſimilem et parem nulla alia Academia experta eſt, conſtitutis praemiis, quae ab Ordinibus academicis perſoluantur iis, qui induſtriae ſuae, doctrinae ae profectuum, ſpecimina ediderint ſatisfaciendo quaeſtionibus quotannis propoſitis. Quae itaque hoc quoque anno propoſita fuerint ad ingenia veſtra, Commilitones, exploranda, quae commentationes exhibitae fuerint, quaeque ex iis probatae et praemiis ornatae, publice tunc in coetu ſollenni eſt pronuntiatum, nuncque ex edicto proponitur.

Ab *Ordine Theologorum* propoſita erat quaeſtio:

An et, quatenus ſecundum praecepta diſciplinae morum Chriſtianae locum habere poſſit mendacium neceſſitate extortum? ductis ſimul hiſtoriae huius doctrinae lineamentis.

« Tra-

"Traditae sunt Ordini *commentationes quinque*, omnes diligentiae commilitonum, nonnullae doctrinae sagacisque ingenii testes idonei et locupletes. Praeferebat autem Ima versus Sophocleos ex Stobaeo decerptos:

Προς ταυτα κρυπτε μηδεν, ὡς ὁ πανθ' ὁρων,
Και παντ' ακουων, παντ' αναπτυσσει χρονος.

Qua lecta, clarum fuit, auctorem ad quaestionem soluendam nonnisi egregiis praesidiis instructum accessisse, et de historia doctrinae controuersae circumscripte et vero egregie exposuisse. Ad arcem caussae vero, quae non doctrinarum copiis solum, sed ingenii acumine et sagacitate expugnanda erat, non penetrauit, neque orationis etiam, quam inceperat, puritatem sustinere valuit. Pergendum itaque erat ad

IIdam commentationem, Ciceronis verbis insignitam:

Improbi hominis est mendacio fallere.

Sunt quidem, quae vel in hac dissertatione desiderari queant, stili elegantia rerumque lucidus ordo. Auctor praeterea sibi ipsi non semper constat; nonnunquam extra oleas vagatur, et in vniversum quaestionem propositam exemplis magis vndique congestis, quam rationibus et argumentis profligari posse autumat. Ceterum difficultates bene expediuit, historiam doctrinae e fontibus hausit, mendaciumque stricte sic dictum, adsentiente lege morali, a nulla necessitate physica vnquam extorqueri posse, fortiter ac strenue adseruit. Eandem viam auctor dissertationis

IIItiae

III^{tiae} ingreſſus erat, quae in fronte gerit epigraphen: *Ἀρετῃ και ἀληθειᾳ.*
Probauit arbitris orationis peritiam, iuſtum notionum ordinem, diſciplinae moralis et ſcripturae ſacrae cognitionem: quaeſtionem autem propoſitam leui tantum et veluti ſuſpenſo calamo tetigit, ita, vt in eo ipſo loco orationis filum abrumperet, quo longius ad certum finem ducendum erat. Huius autem reprehenſionis inuidiam effugit auctor commentationis

IV^{tae} effato Ieſu Chriſti inſcriptae:
Γινεσθε φρονιμοι ὡς οἱ ὀφεις, και ἀκεραιοι ὡς αἱ περιστεραι.
reliquis nec ordine rerum, nec orationis caſtitate et elegantia inferior. Ad quaeſtionem autem dubitationibus preſſam magis ex obſcuro quodam aequitatis ſenſu, quam ex diſciplinae moralis rigore reſpondet. Supererat adhuc commentatio

V^{ta}, et haec Ciceronis praecepto ornata:
Eſt vera lex recta ratio, naturae congruens, quae vocet ad officium iubendo, vetando a fraude deterreat.
Conſenſere iudices in laudanda literraum copia, orationis vbertate, argumentorumque delectu, quibus lectores in ſuam ſententiam trahere ſtuduit auctor. Ex altera autem parte conuenit etiam inter illos, auctorem minus recte ſentire, de iniuria, quae alteri infertur mendaico, et quae non tam ex conſectariis externis, quam ex laeſa alterius libertate et dignitate morali aeſtimanda eſt.

Excuſſis de nouo quinis hiscè diligentiae et doctrinae haud vulgaris ſpeciminibus, calculum Ordinis

dinis obtinuit demum *disputatio secunda*, quae argumentum Ciceronis verbis expressum in fronte gerit:

Improbi hominis est mendacio fallere."

Resignata schedula prodiit auctor

Ioh. Godofr. Brüggemann, *Munda-Hannoueranus*, qui superioribus annis XCV et XCVI bis secundo a victore loco ceteris praelatus fuerat. "Ad hunc proxime *accessisse* iudicatus est auctor commentationis *quintae;* hunc autem excipere placuit dissertationis *primae* scriptorem, qui de historia huius doctrinae cum laude exposuit." Professus hic est nomen suum Io. Wilh. Raphael Fiorillo, Seminarii Reg. philologici Sodalis.

"Alterum *praemium*, quod vocant *homileticum*, propositum erat oratori sacro, verba facienti

de argumentis singularibus disciplinae morum Christianae ad vitandam libidinem veneream.

Redditae sunt collegae, qui academiae sacra moderatur, orationes *octo*, quarum vitia virtutesue libello singulari propediem recensebit. Facto ex lege delectu, iam publice e suggestu habiti sunt sermones tres, quorum auctores communem iustae actionis et peritiae in memoriter dicendo laudem sortiti sunt. Certare visi sunt de praemio orator primus et secundus, quorum ille hunc orationis et argumentorum vbertate et robore, hic illum voce, declamatione, ipsaque adeo actione facile superauit. Ponderatis tamen vtriusque orationis virtutibus praemium regium decretum est

Christophoro Henrico Albers, *Luneburgensi*,

hunc

hunc autem proxime excipere iudicatus eſt IOANNES AUGUSTUS ANTON LÜDEKE, *Suecus-Holmienſis,* externis orationis ſuae ornamentis conſpicuus, quorum ſermones ſinguli, neque tertia commentatione ſuppreſſa, in lucem publicam prodire iubebuntur.

Ordo Iureconſultorum propoſuerat quaeſtionem:

Quaenam ſit vis euentualis inueſtiturae accedente conſenſu vaſalli principalis impetratae?

"Traditae ſunt Ordini *quinque* commentationes, his inſignitae ſententiis:

N. I. —— *factum defendite veſtrum.*
Conſenſiſtis enim. OVID. Met. XIII, 314.

N. II. *Diſcite iuſtitiam.*

N. III. *In ipſis rebus, quae cognoſcuntur, et diſcuntur, incitamenta inſunt, quibus ad cognoſcendum mouemur.* CICERO.

N. IV. *Omnes trahimur et ducimur ad cognitionis et ſcientiae cupiditatem, in qua excellere pulchrum putamus.* CICERO.

N. V. *Sit et voluiſſe ſatis!*

Nulla harum exercitationum ſua dote deſtituta, nec vlli ſua laus deneganda. Palmam autem prae reliquis ſibi dubiam facere viſae ſunt eae, quae primo, tertio et quarto loco nominatae ſunt; quam tandem vnanimi arbitrorum conſenſu ceteris praeripuit ea, quae Ciceronis elogio inſcripta eſt:

In ipſis rebus, quae cognoſcuntur et diſcuntur, incitamenta inſunt, quibus ad cognoſcendum mouemur;

cuius auctor tum puritate et concinnitate ſcriptionis commendatur; tum in ipſa tractatione iuſto ordine et legitimis principiis ſolida legum interpretatione ſuffultis vſus eſt. Huic vero eam, quae primo

primo loco Ouidii elogio insignitam; et vtrique eam, quam *quarto* loco, inscriptam Ciceronis sententia, nominauimus, proxime accedere iudicatum est."

Schedula resignata compertum est nomen: FRANC. ARN. REICHE, *Eimbeca-Hannoueranus*. Accessisse in laudis societatem et proximum locum occupasse visus est CONR. AUG. ALBERT. ROSCHER, *Luneburgensis*, et altero loco FRID. ERNEST. CAROL. FROMM, *Suerino-Megapolitanus*.

Quaestio ab *Ordine Medicorum* proposita erat haec:

Quaenam sit lucis in corpus humanum viuum efficacia cum noxia tum praeter eam partem, quam in visu agit, vtilis ac salutaris?

"Quatuor obtinuit Ordo scripta, quae omnia diligentiam et multifariam auctorum eruditionem luculenter testantur, ordinato quoque et satis bene digesto sermone laudes promerita. *Primum*, cui inscriptum est emblema:

Alma lux refulsit,

etsi cetera satis breue, illud tamen vitii cum reliquis commune habet, vt multa comprehendat, quae ad rhombum non pertinent, satis quidem ingeniose similitudinem lucis cum materia neruea exponit, argumenta tamen pro et contra hanc similitudinem militantia, et cardinem quaestionis propositae iusto fugacius pertractat. Quamuis maior in colligendis factis diligentia in reliquis elucescat, in eo tamen peccant omnia, vt nimia mole obruant lectorem, plura complectentia, quae

ad quaestionem nequaquam spectant, et in recensendis phaenomenis a sole productis iusto minus distinguunt, quid luci debeatur, quid calori.

Dubitat adeo auctor scripti, quod insignitur verbis: *Diligenti spectione res indiget,* an vnquam discerni possint effectus lucis ab effectibus caloris, et omnes, quos lux in corpus humanum viuum exserat, in eo consistere, vt in cutem agat, sibi persuadet.

Plenius omnino quaestioni satisfaciunt, quae superfunt, *duo*, siue multifariam lucis in corpora omnigena efficientiam, ex physicis et chemicis argumentis et phaenomenis deductam, siue quae inde fluunt, sequelas tum pathologicas, tum therapeuticas consideres, ipsas noxas, quas nimis largus lucis influxus intulisse obseruatus fuit, non negligentia; alterum scriptum signatum emblemate:

Non tam in disputando auctores, quam rationis momenta quaerenda sunt;

alterum, sermone magis correcto et melius digesto huic praecellens, insignitum emblemate:

Quae praesenti opusculo desunt, supplebit aetas.

Quibus omnibus pensitatis posteriori huic scripto, ornato emblemate modesto:

Quae praesenti opusculo desunt, supplebit aetas,

deberi praemium; alteri autem, cui emblema:

Non tam in disputando auctores, quam rationis momenta quaerenda sunt,

proximum locum, decreuit Ordo Medicus."

Auctor scriptionis victricis est proditus

Io. Chph. Ebermaier, *Med. Stud.*, *Osnabrugensis.* Et ad praemium proxime accessisse visus est Ern. Horn, *Brunsuicensis;* nunc Med. Doct.

Ab

Ab *Ordine Philosophorum* proposita erat quaestio:

Cum nostra aetate in regnis Europae fere omnibus opera detur, vt incolarum industria parentur et elaborentur merces, quibus carere aut nolunt aut nequeunt, ne ab exteris ea mercari necesse sit; quaeritur, quaenam inde populis emolumenta et detrimenta prouentura esse probabile sit.

Exhibitae sunt Ordini commentationes *tres:* prima cum dicto: *Discite iustitiam moniti;* altera inscripta habet haec verba: *Est modus in rebus;* tertia in fronte praefert prouerbium:

Nulla regula sine exceptione.

Nulla harum commentationum est, quae non laude sua digna visa sit: in tertia, quae nullam regulam sine exceptione esse pronuntiat, acumen elucescit philosophicis subtilitatibus bene subactum, ad notiones a singulis rebus abstractas et ad summum aliquod redactas contemplatione mentis euoluendas et explicandas haud infelix; enimuero cum quaestio versetur non in ideis, sed in rebus, in factis, in finitis rerum diuersisque formis iisque inconstantibus et noua quaque mutatione ingruente mutandis aliterque determinandis: vniuersalibus hisce notionibus expediri res haud poterat; sed rerum vsus et experientia, vt, quae hinc colligi possint, appareat, consulenda erat; et ex hac, non ab vniversali aliqua notione, ducendae erant rationes impugnandi vel affirmandi. Prior commentatio: *Discite iustitiam moniti*, multa habet, de quibus non quaerebatur; tota disputatio de iustitia erat aliena, totus locus de importatione et exportatione vni-

verſe ſpectata eſt expungendus, ſaltem ſummatim modo perſtringendus; nec niſi poſt medium libellum ad quaeſtionem propoſitam acceſſit auctor. Ad quam penitus enucleandam et pertractandam reliqua libri haud ſufficiunt, etſi in his praeclarae ingenii et doctrinae copiae legentem iuuant. Reſtat ſecundo loco memorata commentatio cum dicto: *Eſt modus in rebus,*

quam ceteris praeſtare, omnium conſenſu iudicauit Ordo Philoſophorum: nam, etſi in ea quoque nonnulla ſunt, quae aut eliminanda ſunt aut contrahenda, rerum tamen factorumque notitiis ſatis inſtructus auctor ad quaeſtionem acceſſit, et iudicium maturius, diligentiam et circumſpectum rerum examen attulit, earum collocationem aptam et ordinem lucidum, orationemque ſatis perſpicuam adhibuit. Huic itaque praemium aſſignauit Ordo philoſophorum; *acceſſiſſe* autem ad praemium cenſuit *alteram* illam cum dicto:

Diſcite iuſtitiam;

tertio loco, nec ſine laude, relicto ei, cui nulla regula ſine exceptione placuit.

In charta, appoſita commentationi praemio ornatae, reſignata ſcriptum erat nomen:

Chr. Wilh. Ioseph Huybens, *Colonia Agrippinae;* alteri, quam proximo loco acceſſiſſe iudicauerat Ordo, Io. Iac. Wagner, *Vlmenſis*, Seminarii R. philologici Sodalis. Tertiae laus et commendatio eximiae ſubtilitatis ingenii debita publice perſoluitur.

Nouiſ-

Nouissima operae pars versabitur nunc in hoc, vt, quae in futurum annum propositae sint quaestiones, qui igniculorum in vestris ingeniis excitandorum et alendorum subiecti sint fomites, et, alienae laudis praeclarae exemplis, nouae laudis consequendae stimuli, paucis doceamus.

"Praemium regium in annum sequentem propositum

ORDO THEOLOGORVM decernet illi,

qui modum et consilium historiae Pontificum Romanorum ex omnibus temporis nostri rationibus prudentissime scribendae (den besten Plan zu einer Pabstgeschichte) optimum exhibebit.

In certamine *homiletico* praemio regio ornabitur is, qui optime verba fecerit

de vi doctrinae sacrae, de diuina dignitate Iesu Christi ad gignendam cognitionem Dei et pietatem hominum Christianorum.

Ueber den Einfluß, welchen die Bibellehre von der göttlichen Würde Iesu auf die Gotteskenntniß und Tugend der Christen geäußert hat und noch äußert.

ORDO IVRECONSVLTORVM proponit hanc quaestionem:

Distinctionis inter modos tollendi obligationem ipso iure et ope exceptionis, quae sit origo; quae vis et potestas in iure; an et quis vsus in foro?

Desiderat ORDO MEDICVS

historiam sensuum externorum in binis animalium classibus, quae vulgo exsanguia dicuntur: insectorum scilicet et vermium.

Constituuntur e liberalitate regia a PHILOSOPHORVM ORDINE duo in futurum annum praemia. Alterum quaestioni:

quae sint Germaniae antiquae et mediae prouinciae, in quas Slauicae originis populi vel sponte immigrarunt, vel a Germanis victoribus fuerunt translati.

Alterum praemium quaestioni extra ordinem constitutum est:

Concinnetur historia bellorum cruciatorum ex Abulfeda, ita, vt simul ex aliis scriptoribus tam orientalibus quam occidentalibus in medium proferantur ea, quae ad eius narrationem diiudicandam, emendandam et illustrandam facere possunt.

Praemium singulis quaestionibus constitutum esse constat *numum aureum* XXV aureorum ducatorum valore hunc in honorem signatum; reliqua, quae in elaborandis et exhibendis commentationibus sunt obseruanda, et alias vulgata et vsu ac more satis nota sunt."

Habetis, Commilitones, id, quod optima quaeque et laudum cipidissima ingenia in votis habere solent, materiam iustam, in qua vires et facultates experiri, viuidum animorum vigorem exserere, famae honestae fundamenta ponere, verbo faustum

faustum ac secundum vestrae doctrinae praeiudicium atque etiam fortunae laudisque futurae praerogatiuam, omen et arrham, consequi possint. Currentes vos incitare velle, otiosum esset; felicem successum precari et pietas et amor vestri noster iubet.

Quod superest, bonis votis precibusque debitum est. Commoueri animos necesse est et ad pietatem ardoremque in precibus faciendis ad summum rerum et fortunarum humanarum arbitrum inflammari, quando rerum per Europam faciem, fortunae vicissitudines, subitas mutationes, euentus incredibiles reputamus, cumque his fortunam Magnae Britanniae, curas ac sollicitudines Regis nostri Indulgentissimi, celerem multarum magnarumque rerum aleam. Aduoluimur genubus, et adoramus deum summum supplicibus precibus, vt expediendarum curarum modos, ac vias faciles et gloriosas proficuasque populis, ipse suppeditet resque Europae ita moderetur, vt tranquillitas orbi terrarum reddatur, nomenque Pacificatoris, quod dudum Regi nostro vota nostra pia destinauerant, tandem locum ac vim suam habeat. Gratulamur inter haec in laetis euentis nuptias Principis filiae Regiae cum Principe hereditario Wirtembergensi initas et cumulatam felicitatis messem ex hoc connubio ominamur. Germaniae nostrae, inter pacis pactiones ostentatas quidem, sed nondum ad effectum adductas, dum interea summas belli calamitates multae prouinciae, opibus iam ante exhaustae, experiuntur, ex animo precamur matura expediendae

et conſtituendae pacis conſilia, noſtrisque terris fructum rerum pacatarum perpetuum; noſtris ſtudiis et conatibus, qui quidem ad academiae et iuuentutis vtilitates, litterarumque et populorum commoda ſpectant, ſucceſſus ſecundos, omne felicitatis publicae priuataeque genus; bonorum omnium fauorem, maleuolorum animos ad ſua ipſorum bona excolenda conuerſos, veſtrorum, Commilitones, ſtudiorum inſtituta recta feliceſque ſucceſſus. Haec vota noſtra vt rite ſunt concepta, ita rata ſunto.

P. P. in Georgia Auguſta primis Julii diebus cIↄIↄccxcvii.

XV.

XV.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
PRORECTOR
IO. GODOFR. EICHHORN
CVM SENATV
CIVIVM SVORVM
QVI
IN CERTAMINE LITERARIO
IN A. D. IV. IVNII ANNI HVIVS CIƆIƆCCXCVIII.
REGIS NOSTRI INDVLGENTISSIMI
SOLLENNE NATALITIVM
INDICTO
CONSTITVTA EX EIVS MVNIFICENTIA
PRAEMIA
ORDINVM ACADEMICORVM IVDICIO REPORTARVNT
NOMINA
SIMVLQVE
COMMENTATIONVM
QVAE
AD CERTAMEN IN A. D. IV. IVNII ANNI CIƆIƆCCXCIX.
ADMITTI VOLENT
ARGVMENTA
AB ACADEMIAE ORDINIBVS PROPOSITA
PROMVLGAT.

Etſi in his temporum caſuumque viciſſitudinibus, animorumque inter ſpem metumque tanquam fluctuantium iactatione, nullus dies, nulla hora exeat,

 quin

quin pia grataque mente incolumitatem qua fruimur in his terrarum finibus et tranquillitatem gratulemur; hoc tamen die sollenni, quo et diem natalem Regis nostri indulgentissimi celebrauimus et certamen litterarium vestris, Commilitones, studiis regia liberalitate propositum edictum fuit, felicitatis huius nostrae sensus aliquis viuidior et acrior in animis nostris vt excitaretur necesse erat, quod nullo grauiore casu, nullis insidentium finibus nostris hostium minis ac terroribus, nullo armorum strepitu turbatis aut suspensis animis, more sollenni, sollenni die, ad actum sollennem, et ad vota precesque persoluendas, in templo academico, conueneramus. Cum enim funesto belli incendio tot patriae nostrae, Germaniae, prouinciae, tanquam flammae grassantis vorticibus correptae, in cineres consederint: cum aliae insidiosa libertate illaqueatae ad vltimam seruitutem sint detrusae, neruis excisis, opibus exhaustis, expilatae, decoribus suis orbatae; cum omnis iusti rectique sensus, omnisque Nemeseos respectus ex eorum, qui omne ius et fas armis arrogant, animis sit sublatus: nos pristina libertate, securitate, otio hoc litterario, sacris his Musarum imperturbatis, hac iuuenum florentissima corona, hoc commilitonum contubernio, hoc collegarum exoptatissimo consortio, frui, laetari, res nostras bono cum successu agere, sollennia curare, in iis euentibus habendum est, qui tanto mirabiliores habendi sunt, quo minus exspectari poterant. Non enim ignoramus, quae nostris quoque terris mala imminuerint, quae consilia in nos agitata, quae machinationes, si forte

ex

ex incendio illo Europae teterrimo fax accensa in has quoque terras tanquam tormento emissa vibrari posset. Gratias itaque, si vnquam, nunc debitas, persoluimus deo O. M. piaque vota concepimus, animis ita paratis, vt tanto ardentiore studio id curemus, vt insigni hoc prouidentiae munere haud indigni esse videamur: quod ita fiet, si rem publicam priuatamque curis nostris publicis priuatisque rite constitutam rite et religiose tuebimur; si ad officium, partibus nobis mandatis rite quisque explendis, et ad conscientiam recte factorum, omnia referemus, nec in lucro captando ac mercede, aut in priuata tantum vtilitate quaerenda, officiorum nostrorum summam positam esse putabimus, sed hoc persuasum habebimus, florentissimae iuuentutis vtilitates primo nobis loco esse spectandas, quippe qui a nos confluxerunt, vt bonis disciplinis accurate eruditi, opibus litterariis non speciosis, sed solidis ac veris locupletati, non vanis titulis superbientes, sed, post explorationem seueram, honoribus academicis ex merito ornati, a nobis dimittantur, vtque, cum in patriam redierint, fungendisque muneribus sint admoti, ea quoque ex lectionibus auditis secum afferant, quibus progredi priuatis studiis, et rebus agendis pares se praestare possint. Hoc ipsum illud est, quo male consulitur iuuentuti academicae, si lectiones habentur perfunctorie, si degustantur tantum summa rerum capita, si ad voluptatem audientium opera docentium est accommodata, ita vt nihil proferatur quod auditorum mentes fatigare aut intendere possit; sed vt horula otiose consumta oblectati

oblectati tanquam ex fabula ludicra discedant adolescentes; multo magis si eleuatur seuerior omnis doctrina, si Saeculi Genio ad leuitatem, mollitiem et animorum corporumque dissolutionem procliviori indulgetur. Vtinam teneamus animis hoc omnes: ne modicam quidem et mediocrem doctrinam, et facultatem ac dexteritatem ad res agendas, consequi aliquem posse, nisi intentiore aliquo studio, viribus ingenii, qualescunque illae fuerint, diu multumque exercitatis; nec memoria et auditione parari scientiam, sed iudicii vi intenta, perpendendo, explorando, inquirendo et audita in meditata conuertendo.

Non ignoramus saeculi nostri morbum esse, qui omnem fere iuuentutem tanquam pestilenti sidere afflatam corripuit, vt inutiles esse putent litteras, seseque bene iis carere posse, quae non ea disciplina contineantur, cui nomen suum professi sunt; neque in hac ipsa disciplina sibi curandum esse quicquam, nisi illud, ex quo rerum actus pendeat, in quo illi aliquando se versaturos esse aut sperent aut opinentur; saltem prouidendum esse vt earum rerum notitiam aliquam consequantur, de qua forte in examine aliquando siue ad honores academicos consequendos siue ad munus publicum obtinendum subeundo quaeri possit; quod si forte inciderit aliquid aliquando praeter illa sollennia et vulgaria, de quibus in lectionibus moniti sint, posse ea ex libris peti, aut aliunde arcessi. Quibus persuasionibus nihil esse potest perniciosius. Nulla enim esse potest certa, tuta et idonea scientia vllius disci-

disciplinae, aut capitis et partis ex ea, nisi totius disciplinae ambitum tenueris, principia accurate ac subtiliter tradita et exposita rite perceperis, facultatem, ea, quae ex iis consequantur et quomodo ad ipsas res transferenda ea sint, perspiciendi, multo vsu et magna animi intentione acquisiueris; neque satis est summa tantum tenere rerum capita, aut acquiescere in notitia rerum qualicunque, sed ita instructum esse disciplinae copiis ex interiore eius penu paratis, vt, si ex academia ad functionem qualiscunque reipublicae partis admotus fueris, si iudex consederis, si medicus aegro assederis, non dictata apud animum repetas, sed disciplinae principia, ex quibus sagaciter elicias quod nunc maxime factu opus sit. Quod si animus non in ipsa academica auditione eiusmodi meditationi et iudicationi adsueuerit: fieri potest nullo modo, vt recte aut tibi aut aliis consulas. Itaque optimus quisque doctor institutionem ita instituit, vt subtiliora quoque disciplinae capita attingat, ingenia acuat et ad caussas grauiores ac difficiliores mature paret et exerceat; et flagitiosa habenda est ea institutio, qua nihil propinatur, nisi quod primis tantum labris ex disciplina delibatum est.

Quam procliuia sint tempora haec ad studia disciplinarum perfunctorie et leuiter et tanquam aliud agendo, prosequenda, non aliter ac si de lusu aliquo aut ludicro scenico ad fallendum otium agatur, satis docuit haec ipsa remissio studiorum, hoc animorum frigus, hic torpor, cum tam pauci ad

ad concertationes publice propositas concurrerint. Quod si enim in iuuenilibus animis ne laudis quidem vlla est cupiditas: quem tandem animis stimulum subiicias, vt ad studia seueriora ii excitentur? Habent sane magnam excusationem multi ex iis, quae extra hanc academiam nostram sunt, inque his vel maxime institutio est, qua per annos ante accessum ad hanc academiam, siue disciplina domestica sub imperito praeceptore siue in schola male constituta exactos, ingenia fuere informata; quo fit vt cum multo maioribus difficultatibus iis sit colluctandum, quam quas ipsae disciplinarum molestiae obiiciunt. His tamen ipsis obuiam eundum est fortiter; et, vt iretur, instituta sunt haec ipsa certamina, vt, cum desidia domestica emollita nostrorum hominum ingenia ab omni virium intentione abhorreant, nec aut scribendi aut disputandi, multo minus *latine*, exercitatio vlla, quod mos patrum ferebat, frequentetur, saltem in certamen se committendo et ad praemium laudemque adspirando, vires suas acuat quisque, et tentando eas consequatur, augeatque, vt igniculos excitet latentes, et successu ipso recreatus ad alia et grauiora tentanda pergat. Vtinam vestra ingenia excitent nunc haec ipsa, quae de fortuna certaminis in hunc diem edicti pronuntiata sunt.

Ordo Theologorum

postulauerat, vt ii, quibus de praemio regio concertare animus esset, modum atque consilium historiae Pontificum ex omnibus temporum nostrorum ratio-

rationibus prudentissime scribendae optimum ac sapientissimum exponerent.

"Exhibitae sunt Ordini duae commentationes, altera Ciceronis verbis insignita:

Historia testis temporum, lux veritatis, vita memoriae, magistra vitae, nuntia vetustatis! —

altera versu inscripta: *Tentanda via est!*

ambae quidem propria sua laude ornandae, sed ita tamen distinctae, vt non diu anceps haerere posset, quod ferendum de iis erat, iudicium. Cum enim auctor primae Commentationis illud maxime curare videretur, vt diligentiam ac doctrinam non vulgarem in tractando themate comprobaret, hoc quidem egregie praestitit; at, nimius in congerendis in materia satis ampla allotriis, quod caput rei erat, negligentius fere excussit, et hoc quidem modo effecit, vt alterius Commentationis auctor iudicii laudem, ac debitam iustae tractationi palmam ipsi praeriperet. Huic itaque Commentationi verbis: *Tentanda via est!* inscriptae, eruditionis quoque copia satis instructae, licet nulla eius mole obrutae, nec diligentiae laude destituendae, licet aliqua festinationis siue intermissionis forte indicia appareant, praemium Regium decernendum Ordo existimauit."

Schedula auctoris resignata prodiit nomen auctoris

Carolus Adolphus Grupe, *Luneburgensis.*

"Praemio homiletico Orationi sacrae destinato, inter eos, qui ad concertandum admissi sunt, dignissimum tandem seuero ac dubio aliquantum examine

mine inſtituto Ordo illum iudicauit, cuius ſchedae inſcripta erant verba:

Τι ὑμιν δοκει περι τȣ Χριςȣ; τινος ὑιος ἐςι;

qua quidem reſerata, nomen apparuit:

GUILIELMUS FRIDERICUS LEHNE, *Eimbeccenſis.*

Huius vero iudicii rationes cum cenſura reliquarum Orationum, et propria illius, quae proxime ad hanc acceſſit, laude, Vener. Director Inſtituti homiletici ſingulari programmate propediem explicabit, nouam ſimul quaeſtionem homileticam in futurum annum propoſiturus."

Ab *Ordine Iureconſultorum* propoſita erat quaeſtio:

Diſtinctionis inter modos tollendi obligationem ipſo iure et ope exceptionis, quae ſit origo; quae vis et poteſtas in iure; an et quis vſus in foro?

"Exhibitae ſunt Ordini *commentationes tres*, his ſymbolis inſignitae:

I. *Ἅ σοι λογιζομένῳ φαίνηται βέλτιςα ταῦτα τοῖς ἔργοις ἐπιτέλει.* ISOCR.

II. *Non omnia fert omnis tellus.*

III. *Suum cuique.*

Ex his Auctor libelli *tertio loco* nominati non ſolum ſermonis puritate et orationis concinnitate, verum etiam acuta *originis rei* explicatione prae reliquis eminet. Verum enim vero tum hic tum reliquarum commentationum auctores prorſus neglexerunt definitionem accuratam et plenam, quando ipſo iure, quando ope exceptionis, liberatio contingat; praeterea vim et poteſtatem, quam habet haec diſtinctio in permultis iuris capitibus, eorum nullus

lus perſpexit. Vnde fieri non potuit non, quin de vſu eius in foro iudicium tulerint admodum leue.

Quae cum ita ſint, nullum horum ſcriptorum praemio regio dignum iudicat Ordo."

A *Medicorum Ordine* propoſitum erat ſtudiis veſtris, vt exhiberetur

Hiſtoria ſenſuum externorum in binis animalium claſſibus quae vulgo exſanguia dicuntur: inſectorum ſcilicet et vermium.

"Exhibita ſunt ſcripta duo: alterum cum verbis Ciceronis:

Ingeniorum commenta delet dies, naturae iudicia confirmat.

Alterum inſignitum dicto:

Multa hoc primum cognouimus ſaeculo.

Habet vtrumque laudem ſuam, doctrinae variae, induſtriae et iudicii in colligendis, diſponendis, comparandis et diiudicandis iis, quae ad notionem ſenſuum externorum in exſanguibus, multa a multis ac diuerſa, interdum inter ſe pugnantia, prodita ſunt. Sane fieri non potuit, quo minus iisdem fere fontibus vterque ſcriptor vteretur, adeoque paria vterque traderet; incidit tamen in nonnullis in alia modo hic modo ille, appoſitis quoque obſeruationibus, ab altero non allatis. Cum tamen altera, inſcripta hoc dicto:

Multa hoc primum cognouimus ſaeculo,

ordine ſe commendet luculento, rerumque expoſitione diſerta et vero etiam locupletiore: vnanimi Ordinis ſuffragio huic ſcripto praemium eſt aſſigna-

tum, alterum non minore honore dignum visum, ita, vt proxime ad primum loco accessisse iudicatum sit."

Resignata victricis commentationis schedula compertum est nomen

Martin. Christian. Gottl. Lehmann, *Holsatus*, Seminarii Regii philologici Sodalis.

Eius autem, qui proximum locum obtinuit, nomen est:

Franciscus Iosephus Schelver, *Osnabrugensis*, Soc. phys. Götting. membrum ordinar."

A *Philosophorum Ordine*

duae quaestiones superiore anno pronuntiatae erant: altera ordinaria:

Quae sint Germaniae antiquae et mediae prouinciae, in quas Slauicae originis populi vel sponte immigrarunt, vel a Germanis victoribus fuerunt translati.

Ad hanc quaestionem per se vtilissimam et vt solvatur ab iis, qui historicis studiis se addixerunt, haud nimium difficilem, non nisi vna commentatio est exhibita; quae tamen Ordinis ne indulgentiae quidem locum reliquit, tantum abest, vt desideria expleuerit. Etsi enim multa e bonis libris congessit, potiora tamen quaestionis capita aut leuiter attigit aut omnino praeteriit. Ita non satis perspexit, multis passim Germaniae terris, infrequentia incolarum desertis aut parum cultis, a dominis Slavica mancipia fuisse importata, atque ita euenisse, vt multa Slauorum seruientium millia per vicos

et

et pagos terrasque omnis Germaniae haberentur. Pro his quae desiderantur, auctor inseruit disputationes multas a re et consilio alienas et per se parum graues, et cum magno legentis taedio prolixe expositas. Omnino commentatio festinanter et supine est perscripta; vitiis grammaticis inquinata; etsi ingenii facilitatem ac scribendi vsum, bonorumque scriptorum in hoc genere notitiam ea prodat: ita vt satis appareat, si curam maiorem adhibere voluisset auctor, commentationem haud omnino spernendam ab eo offerri potuisse. Qua ipsa re adductus Ordo eandem quaestionem iterum in annum proximum proponere constituit: quod paullo post commemorabimus.

Altera quaestio extra ordinem ab Ordine Philosophorum pronuntiata erat haec:

Concinnetur historia bellorum cruciatorum ex Abulfeda, ita, vt simul ex aliis scriptoribus tam orientalibus quam occidentalibus in medium proferantur ea, quae ad eius narrationem diiudicandam, emendandam et illustrandam facere possint.

Vnus fuit, qui satis animi viriumque, doctrinae et industriae, haberet, vt ad certamen se accingeret; accessit autem ita instructus, vt, etiam si plures habuisset aemulos, certa tamen ipsi palma fuisset. Ita enim satisfecit ille desideriis Ordinis, vt etiam expectationem superasse videretur. Cum enim Abulfeda comparandus esset cum scriptoribus aliis; horum recensum ille apposuit copiosum; nec vllum scriptorem reperias ab eo

 non

non inſpectum, cum iudicio ſeuero in partes vocatum, et cum Abulfeda comparatum; Abulfedam autem interpretatus eſt docte; in eius fontes et auctoritatem inquiſiuit; verba emendauit; ipſam autem hiſtoriam per haec illuſtratam habemus multis in rebus. Quare non dubitauit Ordo philoſophorum Commentationem hanc inſcriptam verſu:

Tantum religio potuit ſuadere malorum,

praemio dignam cenſere, et victorem etiam ſine puluere pronuntiare auctorem, perdoctum iuuenem: quem reſignata ſcheda eſſe apparuit

FRIDERIC. WILCKEN, *Ratzeburgo - Hannoueranum,*
Seminarii Regii philologici Sodalem.

Soluite victores iam vota, imponite plenis
Tura focis, cincta tempora fronde noua.

Feciſtis virium veſtrarum periculum conatu ſecundo; nunc animis firmatis ſtudia intendite veſtra, ad maiora contendite. In imis enim haerere eum, qui ad altiora procedere poterat, turpe et flagitioſum eſt. Veſtra laude et ſucceſſus ſecundi exemplo excitati commilitones veſtri accedent ad certamen futuro anno nunc pronuntiandum; propoſitae ſunt in illud quaeſtiones ſequentes:

Ab ORDINE quidem THEOLOGORVM poſtulatur:

Vt ſuccincte et ex certis rerum geſtarum monumentis monſtretur, religionis chriſtianae quae vis fuerit in vita, moribus, animis hominum per tria priora ſaecula.

In

In certamine *homiletico* argumentum orationis sacrae anno proximo habendae hoc esse voluit theologorum ordo:

Rom. XIII, 1 - 5. *De sancta et inuiolabili magistratus politici potestate secundum praecepta religionis Christianae. Von der Unverletzlichkeit der obrigkeitlichen Gewalt nach den Grundsätzen des Christenthums.*

Ab ORDINE IVRECONSVLTORVM:

Quaenam sint legum poenalium propria interpretandi principia, et speciatim: an extensiua interpretatio in iis locum habeat.

Ab ORDINE MEDICORVM:

Quae sint vera, certa, euicta, et obseruationibus declarata chemica corporum animalium ac vegetabilium elementa.

Ab ORDINE PHILOSOPHORVM

iterum duae proponuntur quaestiones; altera ordinaria:

Cum *Graecorum et Romanorum* notiones ethicae fuerint valde imperfectae, *extiterint tamen ciuitates, tempora et homines, quos praeclaras virtutes exseruisse negari haud possit:* quaeritur: *Quaenam in religionibus*, h. e. notionibus religiosis et institutis sacris, *horum populorum, fuerint momenta moralia, quibus homines ad virtutes exserendas adduci potuerint?*

Facile intelligitur, non singulorum deorum recensum, aut caerimoniarum enarrationem, in

hac quaeſtione requiri: ſed vt doceatur, an, et quatenus, priſcae religiones ad animos moresque hominum formandos, ad pietatem, humanitatem, iuſtitiam excitandam, promouendam, effectum habuerint. Ceterum verſamini in argumento a multis verſato et in diuerſas partes diſputationibus nobilitato. Antiquiora ſcripta reperietis in Fabricii delectu argumentorum et ſcriptorum de veritate religionis chriſtianae (p. 752 ſq.); in recentioribus eminent Eberhardi Apologia Socratis, Tiedemanni ſyſtema philoſophiae Stoicae, Leſſii hiſtoria religionis Chriſtianae, Pfanneri ſyſtema theologiae gentilis etc.

Alteram quaeſtionem extra ordinem Ordo philoſophorum propoſuit, eandem, de qua hoc iam anno, hocque die, depugnandum erat:

Quae ſint Germaniae, antiquae et mediae, prouinciae, in quas Slauicae originis populi vel ſponte immigrarunt, vel a Germanis victoribus fuerunt translati.

Scilicet, vt quaeſtionis cardo recte teneatur: Slauicae gentes per omnem Germaniam orientalem memorantur multae inde a ſaeculo V.; aliquot vero ſaeculis ſerius, inde a ſaec X et ſequentibus, etiam per Germaniam auſtralem paſſim Slaui incolae memorantur, ſed ſeruili conditione vtentes. Sunt igitur quae quaeruntur potiſſimum haec duo: I. populi Slauici, qui a ſaeculo inde quinto memorantur in Germania orientali, v. c. Luſatia, Misnia, Luneburgenſibus, Megalopolitanis terris, immigraruntne illi tum primum in has terras, magnis

rerum

rerum conuersionibus et populorum migrationibus vacuas relictas? quod si asseritur, declarandum id erit auctoribus idoneis; an tenuerant illi eas terras iam inde ab omni hominum memoria, ita vt de primo eorum aditu ad has terras nulla supersit memoria: vt adeo Aboriginum loco habendi sint, quos aliunde venisse nulla est memoria? II. qui serius in Germania australi consederunt, seruili conditione vtentes, haud dubie belli iure a victoribus eo fuerunt abducti: inquirendum tamen est, quibus temporibus id factum sit. Atque haec continentur in altera quaestionis parte, dum quaeritur: *in quas a Germanis victoribus fuerunt translati.* Multa ab his haud abhorrentia attulerat iam auctor scriptionis, quae ad hanc quaestionem certandi caussa oblata fuerat. Et colligi possunt multa de his in libris, quae Slauicas origines et historias pertractarunt: vt in Thumanno, Gebhardi, Anton, Gatterer, Schlözer, aliisque, qui a viris his doctissimis laudantur.

Proposita videtis, Commilitones, noua studiorum vestrorum alimenta, industriae incitamenta, ingeniorum aculeos; habebunt ii, qui iam in studiorum cursu in extremo curriculo versantur, quo ingenia sua experiantur, fructus academicarum auditionum et lectionum ipsi apud se recenseant, quaeque iis deesse viderint suppleant; nouas copias iam paratis addant. Atque vtinam ad haec in annum sequentem expedienda, ad studia et vestra et nostra prosequenda, et res publice priuatimque feliciter gerendas, votis precibusque nostris annuat

numen O M. vt pace tandem fruamur certa ac ſtabili, non ſimulata, non inſidioſa et periculoſa; non larua ac ſpecie vana pacis obiecta, ſub qua Erinnys lateat nouas fraudes et nouos furores mox patriae noſtrae illatura. Perſuaſum vtique nobis habemus, non niſi cum ipſa pace reditura eſſe ea, quae nunc multis in terris exulare videmus, ſine quibus tamen vita non modo non iucunda, ſed ne tolerabilis quidem eſſe poſſit; inque his iuſtitiam, aequitatem, pietatem, honeſtatem; rerum bonarum et vere vtilium ſtudia, felicitatemque publicam priuatamque, ex reſtituto priſtino, forte emendato, rerum agendarum adminiſtrandarumque ordine, legum iuriumque redintegrata ſanctitate; diſſidiis animorum a prauis rerum notionibus opinionumque ſpectris circumuentorum ſublatis et extinctis; litterarum ſtudiis rectis reſtitutis, non ad vanitatem ambitioſam, ad corrupta luxu et mollitie hominum ingenia accommodatis; philoſophia non in otioſis quaeſtiunculis et ſubtilitatibus haud vnquam expediendis, ſed in rebus publice priuatimque vtilibus occupata; virtute non ex ſpecioſis verbis, ſed ex vitae integritate, officiorum ſanctitate, et animorum humanitate ac beneuolentia aeſtimata. Ita tandem patriis moribus et inſtitutis vtemur lubentes volentesque cum omni felicitatis genere, acquieſcentes imperiis et adminiſtrationibus a patribus acceptis; ita toto ex animo bona vota preceſque ſuſcipimus pro reipublicae noſtrae ſtatu manente integro et perpetuo, pro Rege noſtro et Electore Brunſuicenſibus terris fauſto ſidere nato, et bonis litteris, per eximium academiae noſtrae

noſtrae ſtudium, et per hoc ipſum ſollenne inſtitutum, ad omnem memoriam et ad gratos noſtros poſterorumque ſenſus commendato; pro viris ſummo regimini harum terrarum admotis et de felicitate noſtra immortaliter meritis; et pro ſalute et incolumitate publica et priuata. Propitium habeamus numen! votisque illud noſtris annuat, faxitque preces noſtras ratas! *Haec deum ſentire — ſpem bonam certamque domum reporto.*

XVI.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
PRORECTOR
IO. PETRVS WALDECK D.
CVM SENATV
CIVIVM SVORVM
QVI
IN CERTAMINE LITERARIO
IN A. D. IV. JVNII ANNI HVIVS cIↄIↄccxcix.
REGIS NOSTRI INDVLGENTISSIMI
SOLLENNE NATALITIVM
INDICTO
CONSTITVTA EX EIVS MVNIFICENTIA
PRAEMIA
ORDINVM ACADEMICORVM IVDICIO REPORTARVNT
NOMINA,
SIMVLQVE
COMMENTATIONVM
QVAE
AD CERTAMEN IN A. D. IV. JVNII ANNI cIↄIↄccc.
ADMITTI VOLENT
ARGVMENTA
AB ACADEMIAE ORDINIBVS PROPOSITA
PROMVLGAT.

Miro animorum errore, ſtolida etiam nonnullorum audacia, iactare vidimus, ſuperioribus inprimis annis, multos, ſolis litteris contineri regno-

rum

rum fortunam, litteratorum autem hominum ingeniis consiliisque summas rerum conuersiones peragi posse; scilicet vt sibi ipsis viderentur esse homines praepotentes magnisque rebus gerendis nati. Vt vero suis enuntiatis fidem facerent, pronuntiare etiam ausi sunt, factam nostra aetate regni Francici conuersionemne, an euersionem, litteris et litteratis tantum non solis deberi; qua quidem asseueratione nihil esse poterat aut magis inconsideratum aut vanum. Quam circumscripta enim sit ad regnorum fortunam, administrationem et rerum gerendarum consilia et rationes, litteratorum prudentia et auctoritas: ipsa experientia edocti bene tenemus; quam multa enim in his ipsis recentissimis temporibus a viris litteratis tam imprudenter, tam alieno tempore, tam parum consulto ac deliberato facta sunt, vt eos non tam desipuisse quam insaniisse dixeris. Nec magis aut sollertia aut rerum vsu praestare dixeris eos, qui litteras sua ipsarum vi ac pondere stare statumque tenere putabant, ita vt rerum potentibus nihil eas debere, contra vero eas potentes ac principes sibi obnoxios habere sibi persuaderent: quae quidem opinio quam temere concepta, quam incogitanter ab aliis arrepta sit, adhibito vel leui animi iudicio facile perspici potest.

Sicut enim, vt solido fundo nitatur res rustica, solum illa requirit idoneum, in quod radices demittere et adigere possit, desiderat curam, caeli annique clementiam, prouidum studium auertendis noxis et sic alia extrorsum arcessenda; ita multae

multae magnaeque res ſunt, cum quibus reipublicae litterariae ſalus ac proſperitas eſt coniuncta; pendet illa omnino a reipublicae vniuerſae incolumitate, neque, hac turbata, ipſa inconcuſſa manere poteſt; inter arma praemia litterarum, fomenta ac nutrimenta, eſſe ſublata, tot noſtri temporis luctuoſis exemplis edocti ſumus; verum et in ipſa pace, aliis reipublicae partibus bene conſtitutis, multa adhuc requiruntur, quibus efficiatur, vt litterae conualeſcere, vigere ac florere poſſint: multarum rerum copiis, opum ac facultatum publicarum parte haud exigua, ſtudiis ac curis innumeris, ſapientia et prouidentia virorum ſummorum ſingulari, opus eſt; tum vero nulla eſt reipublicae ſeu conſtitutae ſeu adminiſtratae pars, a qua litterarum fortuna non mutuetur aliqua commoda, aut accipiat damna; quae enim et quanta in litteras bona aut mala proficiſci ſolent ex religionibus, ex opinionibus publicis, ex artium, quaeſtuum, commerciorum indole ac ſtatu! Haec cum externa ſint, quae et quanta et quam varia ſunt in ipſis litteris, earum viciſſitudinibus, eorum, qui eas colunt ingeniis, ſtudiis, moribus, quibus ipſae litterae affici poſſunt ac ſolent! Nobis quidem cum ſingulari aliquo prouidentiae diuinae munere tot bonorum cumulatorum vſus obtigerit, tum illa quoque felicitas parta eſt, vt in his rerum per terrarum orbem procellis ac fluctibus nobis in tuto ac pacato bonorum noſtrorum fructus incorruptus et illibatus maneat; nec modo maneat, verum etiam in dies augeatur ac perficiatur. Quae enim eſt academia, in qua, his ipſis temporibus, in his for-

fortunae incertis, inter tot calamitates, casus, metus, suspiciones, facultatibus reipublicae per ipsas temporum necessitates exhaustis, tot decora et ornamenta accesserint? tot vtilitates prouisae sint? omnis generis apparatus litterarios videmus non modo seruatos, verum et auctos nouisque accessionibus locupletatos, iisque seruandis loca idonea prouisa. Horum bonorum nostrorum fructus, singulari aliqua prouidentis numinis indulgentia, per constitutum prudenter Germaniae borealis statum publicum, et per summorum virorum, qui rebus nostris inuigilant, ipsi litterarum amantes et arbitri, sapientiam et liberalitatem admirabilem, nobis cum sit concessus: non minus tamen animis tenendum et reputandum est, auspiciis ista omnia, Regis Optimi et Indulgentissimi, *Georgii III.* prouideri, geri et administrari; prospicit ille rebus nostris non modo cura ea, qua omnes has terras complectitur, principe ac patre reipublicae digna, verum singulari quoque studio Academiam nostram amplectitur, rerum nostrarum accessus et defectus, laudes et vitia, cognoscit, his medetur, illis fauet, idque agit, vt noua nobis vndique incrementa, nouas vtilitates prouideat. Cuius indulgentiae ac prouidentiae cum fructus percipiamus vberrimos, qua pietate contactos nos esse necesse sit in Regem optimum, almum litterarum Parentem et nutritorem, quid multis eloquamur! Testandae publice ac per bona vota declarandae huic pietati dies hic ipse erat constitutus, quo eius natales faustos ac litteris ipsis fortuna aliqua memorabili prouisos celebrauimus.

vimus. Quid enim aliud priuato homini ad animum ſenſumque bonorum, quibus fruimur, gratum et pium teſtandum reſtat, quam vt cum pietate, fide et obſequio, bona vota, quibus a deo O. M. omnium bonorum affluentiam, conſiliorum bonorum ſucceſſum, et nunc quidem fortunam belli propitiam et ſecundam, precibus aſſiduis flagitet! Non minus tamen altera ex parte ad religionem pietatemque noſtram pertinere arbitrabimur, vt tot tantisque bonis noſtris inuidendis, in his inprimis Germaniae calamitatibus, recte prudenterque vtamur; neque, cum prouiſa nobis ſint tam multa et praeclara ad res bene gerendas, deſimus nobis ipſi. Partibus itaque, officiis ac muneribus, vt cum fide ac religione quisque ſuis ſatisfaciamus, publicisque, non priuatis tantum vtilitatibus prouideamus, nec facultatibus modo noſtris, ſed litterarum etiam copiis et vſibus conſulamus, allaborandum eſt. Niſi enim litteras ipſas eaque, quibus illae tanquam crepidine ſuſtinentur, ante oculos poſita animisque infixa habemus, committere poſſumus perfacile, vt non modo litterarum commoda, verum et litterae hae ipſae manibus noſtris elabantur, cum publicis priuatisque omnium rerum ruinis corruant, nosque deſtituant ea, quae ipſi antea ſocordia quaeſtusque ſtudio ad alia abrepti deſtitueramus, ita vt ſimus litteris pereuntibus ipſi ſuperſtites, tanquam paſtores gregibus ſtrage facta aut lue contabeſcentibus. Videtis temporum rerumque viciſſitudines, quae aliae alias excipiunt, aut alia aliam ante ſe turbinum more trudunt; neque opinari aut ſperare licet,

pace,

pace, cuius vtinam profpectus in oculis conftitutus effet! reftituta, fore, vt omnia quoque, per belli calamitates labefactata aut proftrata, in priftinum ftatum reftituantur. Multa erunt fublata, obliterata, euerfa, multa mutata, vitiata ac dedecorata, multa fub iisdem nominibus attenuata aut prorfus antiquum nomen mentientia. Iam quid litteris, quid ftudiis, quid Academiis euenturum effe putabimus? quarum conditio omnino ea eft, vt etiam nulla externa cauffa infeftante multis tamen illa viciffitudinibus obnoxia fit! Ominari ac praevidere poffumus multa, quae rerum tranquillitate reddita litterarum faciem ac fortunam funt immutatura. Verendum eft, ne potentum odia, quae nonnullorum ftolida audacia litteris contraxit, ad litterarum honorem minuendum et libertatem fentiendi et quae fentimus profitendi coercendam vertantur. Ipfa aerarii egeftas e bellicis calamitatibus nata praemia litterarum aut tollet aut atteret. Forte in pofterum difciplinarum ratio habebitur maxime ex vtilitate praefenti ad nouas copias parandas, quibus reipublicae difficultatibus occurri, fumtibus erogandis et neceffitatibus fubueniri poffit. De doctrinae foliditate et fpinoforum placitorum fubtilitate non multum laborabitur inter eos, qui in adminiftranda rep. tantum ea quaerent, quae ad damna reip. refarcienda, ad operas et artes fouendas, ad commercia rerum hominumque ftabilienda, vim habere poffint. Obuium igitur et facile eft ad intelligendum, prudentium hominum effe, mature ftudia litterarum ab inutili hac et contentiofa fubtilitate reuocare ad ea, quae vitae veritati et

vfibus

vſibus conueniant, eoque fructu aliquo praeſenti ac certo ſe commendent; in theologicis, expedita nunc quaeſtione de concilianda doctrina Chriſti cum Kantiana philoſophia; etſi nunc quidem nec hoc male quaerebatur; de emendandis per iſtam doctrinam Chriſtianam hominum animis, per temporum vitia, crimina ac flagitia, ad deteriora prolapſis, aliis autem per ſaeculi vitia luxu et auiditate opum parandarum ſuaeque vnius vtilitatis ſtudio ita corruptis, vt in ſubtilitatibus philoſophicis non niſi praeſidia peruerſitatis ſuae quaerant, et Chriſtianae doctrinae ſeueritati in ipſo rerum actu ſe ſubducant per calliditatem formularum et vocum philoſophicarum, quae vulgari vſu acceptae facile ad alias notiones traduci poſſunt. Reuocanda erit iurisprudentia a ſimilibus inanibus diſputationibus ad principia ſua ad rerum actum idonea; eaque quae legibus conſtituenda ſunt, ad veram legum interpretationem, non ad vanam diſputationem. Cumque lectionis huius vagae et otioſae libellorum periodicorum, omiſſis libris ſolidam doctrinam exhibentibus, cum, inquam, eius damna nunc vbique ita ſentiantur, vt, ſi muneribus negotiisque in vera vita et actu peragendis requirantur qui pares et idonei ſint, raro reperiri poſſint viri, qui rebus gerendis curandisue ſupereſſe queant, nomen tamen et laudem doctrinae mentiantur multi, titulis decretisque honorum academicorum nimis liberaliter ornati: facile prouideri poteſt, ipſam penuriam deſideria iuſta eſſe excitaturam, et neceſſitatem tandem eſſe adducturam principes regnorum et ciuitatum, vt academicorum ſtudiorum feſtinationem

tionem tumultuariam supinamque socordiam legibus seuerioribus castigent. Si itaque rebus nostris consulere volumus, ipsa profitendarum e cathedra scientiarum ratio non accommodabitur audientium ingeniis et voluntatibus; sed imperio ac praescripto cum iis est agendum; saluti reipublicae publicisque vtilitatibus est consulendum, aura populari contemta; ita crescent res nostrae etiam in posterum; contra indulgentia et obsequio parum decoro eae decrescent annis vertentibus. Mature prouidebimus ipsi coercendae iuuentutis academicae licentiae, et studebimus disciplinae seueritati; eo enim iam res deuenit, vt, pace restituta, Academicarum ciuitatum leges et instituta necessario sub nouum recensum vocanda esse, prudentibus viris persuasum habeatur; tot enim in remp. vitia et mala quotidie ex vitiis et male institutis manant, vt, remedia si nimium dilata fuerint mitia, verendum sit, ne mox ense recidenda videantur ea quae insanabilia visa erunt. Quibus de rebus cum dici possint multa: omittenda ea nunc sunt, cum alia res sit nobis agenda. Recitanda enim sunt iudicia Ordinum nostrorum de iis commentationibus, quae in certamen missae erant, vt de praemiis XXV aureorum ducatorum ab Indulgentissimo Rege constitutis publice ediceretur. Edictum autem est in hunc fere modum:

Ordo Theologorum postulauerat:

Vt succincte et ex certis rerum gestarum monumentis monstretur, religionis christianae quae vis fuerit in vita, moribus, animis hominum per tria priora saecula.

"Traditae autem ſunt ordini commentationes tres, ſua quaeque laude inſignes.

Ima habet verba inſcripta:

Te veritas ſequar, tua ſemper veſtigia premam.

Huius commentationis auctor ſuam nobis doctrinae copiam et ingenii ſolertiam ſatis comprobauit, quaeſtionem propoſitam bene per partes diſpoſuit, ſedulo examinauit, caute et cum iudicio tractauit, atque obſeruationibus haud paucis egregiis et exquiſitis illuſtrauit. Viſus autem eſt nobis haud raro iniurius eſſe in virtutem et mores primorum chriſtianorum, ac nimis rigidus et ſuſpicax in iudicandis recte ab ipſis factorum momentis et ſtimulis. Orationem neglectam, paſſim obſcuram et vagam eſſe animaduertimus.

IIda commentatio verbis *Taciti* inſignita eſt:

Sine ira et ſtudio, quorum cauſae procul a me ſunt.

Huic autem dicto tota diſſertatio plane accommodata et conſentanea eſt. Accedit fontium ſtudium, hiſtoriae eccleſiaſticae cognitio haud vulgaris, iudicii vis atque acumen, orationis puritas atque perſpicuitas, argumentorum nonnullorum nouitas pariter atque praeſtantia. In tot tantisque virtutibus hoc tantum doluimus, quod auctor modo nimia copia, modo breuitate atque inopia peccavit: quaedam enim capita ampliſſime et non ſine digreſſionibus, alia ſuccincte et fere tenuiter tractata ſunt.

IIItia commentatio itidem verba prae ſe fert:

Sine ira et ſtudio.

Huius auctor oratione vititur probabili et clara, de ſingulis primorum chriſtianorum virtutibus largius,

gius, quam reliqui, exponit, religionis christianae vim egregiam in moribus et animis hominum formandis iustissimis elogiis depraedicat, verum nec tempora accurate discernit, nec ex ipsis historiae fontibus satis haurit, nec in vniuersa materia tractanda satis perspicuus est.

Cum itaque Ordo Theologorum in secunda commentatione plurima videret nitere, et paucis maculis ac defectibus haud offenderetur, non dubitauit auctori praemium regium decernere."

Scheda resignata nomen proditum est:
LUDOVICUS AUGUSTUS PAETZ, *Ilfeldensis*, *Seminarii Regii philologici Sodalis*.

Oratori sacro e commilitonibus nostris proposita erat materia:

De potestate summi magistratus inuiolabili, (Von der unverletzlichen Gewalt der Obrigkeit).

Traditae sunt seminarii homiletici antistiti orationes quatuor: tres publico auditorum examini subiectae. Ponderatis argumenti et sermonis publici vitiis meritisque praemio ab Ordine theologorum dignus iudicatus est:

IOANNES THEOPHILUS KRÖNIG, *Guestphalus*.

Ab *Ordine Iureconsultorum* proposita erat quaestio:

Quaenam sint legum poenalium propria interpretandi principia, et speciatim: an extensiua interpretatio in iis locum habeat?

"Traditae sunt Ordini sex commentationes, his inscriptae symbolis:

I. *Oderunt peccare boni virtutis amore.*
Nil nisi poena malos peccando terret. At esto
Regula peccatis, quae poenas irrogat aequus.
Ne scutica dignum horibili sectere flagello.

II. *Λεωφορους ὁδους μη στειχε.*

III. *Prima sequentem honestum est in secundis tertiisque consistere.*

IV. *Iliacos intra muros peccatur et extra.*

V. *Tempora mutantur et nos mutamur in illis.*

VI. *Interpretatione poenae molliendae potius sunt quam asperandae.*

"Inter has commentationes, licet nulla sit, quae non vel propter diligentiae vel propter ingenii signa, aliquam laudem mereatur, tamen etiam nulla ita est comparata, vt Ordinis desiderio plene satisfecerit. Desiderat enim Ordo, in nonnullis, rectum quaestionis propositae intellectum, dum regulae interpretandi, et subsidia interpretandi, confusae, et hinc permulta ad rem non pertinentia conscripta sunt: in omnibus vero, desiderat regularum interpretandi, poenalibus legibus propriarum, plenam et luculentam expositionem, inprimis quod ad extensiuam interpretationem attinet.

"Verum tamen, cum et conatus laudabiles iuuenum, qui ingenii et industriae specimina exhibent, merito probandi sint et excitandi, censuit Ordo Iureconsultorum, praemium adiudicandum esse; et cum auctor commentationis, quae inscripta est:

prima sequentem honestum est in secundis tertiisque consistere,
licet dictione parum latina vsus sit, tamen inter reliquos emineat iudicii acumine et obseruatione limitum thematis propositi; huic *primum locum* et *prae-*

praemium regium Ordo Iureconſultorum contulit. Nomen mox prolatum eſt:

Augustus Christianus Iordanus, *Gottingenſis.*

Deinde ob eximiam diligentiam ac lectionis varii generis copiam, qua conſpicuus eſt auctor commentationis, quae ſymbolum habet:

Λεωφορους ὁδους μη στειχε,

huic *alterum locum*, et *vt ad primum accedat*, ab Ordine Iureconſultorum decretum eſt."

Ab *Ordine Medicorum* fuerat quaeſitum:

Quae ſint vera, certa, euicta et obſeruationibus declarata chemica corporum animalium ac vegetabilium elementa.

Reddita eſt Ordini non niſi vna commentatio cum dicto:

In contemplatione naturae nihil poteſt videri ſuperuacuum. Plin.

Iuuenili exuberantia quidem laborat hoc ſcriptum commemoratis multis, quae aut commentatione non indigebant, aut leuiter ſaltem erant attingenda, aut omnino ad quaeſtionem haud ſpectabant; deeſt quoque ordo lucidus cum partitione idonea; proprio autem vſu, aut experiendi et explorandi arte, lucem aliorum dictis affundere aut robur addere nimis ſaepe ſuperſedit; cum tamen illa, quae luxuriantius enata videri debent, recidi poſſint, diligentia autem et induſtria in conquirendis et congerendis aliorum obſeruationibus, et bonorum librorum lectione et enotatione ita emineat, vt et haec laude ſua digna habenda eſſe videatur; neque de-

ſint exempla experimentorum marte proprio inſtitutorum in bile, ſudore, cerebro neruis aliisque corporis partibus: Ordo medicorum hanc commentationem praemio a Rege conſtituto haud indignam eſſe pronuntiauit.

Renuntiatum poſtea eſt nomen auctoris:

Io. Lud. Iordan, *Gottingenſis*,
Soc. phyſ. priuatae Gotting. Sodalis.

Ab *Ordine Philoſophorum*

duae propoſitae erant quaeſtiones; altera ordinaria:

Cum *Graecorum et Romanorum* notiones ethicae fuerint valde imperfectae, *extiterint tamen ciuitates tempora et homines, quos praeclaras virtutes exſeruiſſe negari haud poſſit:* quaeritur: *Quaenam in religionibus*, hoc eſt notionibus religioſis et inſtitutis ſacris, *horum populorum, Graecorum et Romanorum, fuerint momenta moralia, quibus homines ad virtutes exſerendas adduci potuerint.*

Exhibitae ſunt Ordini commentationes duae, altera cum dicto: ἐῤῥίφθω κύβος,
altera inſcripta verbis:
Da facilem curſum atque audacibus adnue coeptis. Virgil.
Prioris quidem commentationis auctor litterarum antiquarum et lectionis ſcriptorum claſſicorum ſpecimen propoſuit omni commendatione dignum; alia tamen, quam quae in quaeſtione propoſita erant, attigit, docuit enim, eos qui ciuitates conſtituerunt, legibus firmarunt aut philoſophiam excoluerunt,

runt, religionibus vſos eſſe ad coercendos et moderandos hominum animos. Alterius commentationis inſcriptae: *Da facilem curſum* auctor philoſophica cognitione inſtructus ad quaeſtionem acceſſit, notiones eorum, quae in quaeſtione continentur, conſtituit, ſtudio forte in nonnullis paullulum moleſto ac nimio; vt contra maior interdum copia deſiderari poterat factorum et exemplorum in parte hiſtorica, vt doceret etiam, quid vere factum ſit, non modo quid ex opinionibus et inſtitutis religioſis proficiſci potuerit, ac debuerit. Habet laudem idonea partitio et ordo lucidus, et ipſa oratio latinitatem bonam redolens. Probata itaque auctoris doctrina, Ordo philoſophicus ei praemium aſſignauit; priori autem commentationi verbis graecis inſignitae laudem et elogium *proximi a victrici loci* attribuit. Aperta charta eius, qui palmam praeripuit auctor, innotuit:

Io. Augustus Briegleb, *Coburgenſis, Seminarii Regii philologici et ſocietatis priuatae ſtudiis humanioribus addictae Sodalis.*

Acceſſiſſe autem ad victoriam proximo loco apparuit Carolum Henricum Parry, *Britannum,* qui eximia cum laude bonarum litterarum in noſtra academia ſtudium proſequitur.

Alteram quaeſtionem *extra ordinem* Ordo *repetita vice* propoſuerat:

Quae ſint Germaniae, antiquae et mediae, prouinciae, in quas Slauicae originis populi vel ſponte immigrarunt, vel a Germanis victoribus fuerunt translati.

 Prodierat

Prodierat iam superiore anno in certamen vnus, sed solus; vt leueriori tractationi et sagaciori indagationi iustum tempus daretur, proposita est quaestio iterum hunc in annum. Verum euentus docuit, vires concertantium non pares esse certamini. Probandum tamen visum studium constans et pertinax in conatibus perficiendis, nec laude sua frustrandum. Certantium alterius commentatio insignita erat verbis:

dubitare, et aliquid nescire ausi sumus;

alterius dicto:

indagatio ipsa rerum tum maximarum tum etiam occultissimarum habet oblectationem.

Multas bonas rerum notitias in iis cumulatas vidimus, et copiosae lectionis fidem reperimus. Neque itaque veremur, prioris illius auctorem, quandoquidem ille nomen suum profiteri haud cunctatus est, honoris caussa prodere,

Ge. Lud. Winter, *ex aduocatia Angge in Marcgrauiatu Badensi Durlacensi.*

Pronuntiatum nunc est de praemiis doctrinae et industriae pro merito assignatis. Iudiciorum rationes adiectas sententiis videtis, commilitones, ita vt et ipsi aequitatem perspicere et caussas seu feueritatis seu lenitatis et indulgentiae peruidere possitis. Ita vero nec victores, auditis iis quae desiderata sunt, habebunt, cur studia sua in supplendis et amplificandis necessariis et vtilibus remittant, neque alii putabunt se habere, cur spem abiiciant de meliore conatuum in posterum successu; immo vero acuenda est industria, exercitatione subigen-

fubigendus ftilus, euoluendae animi notiones et iudicium animi maturandum. Erigendus eft itaque animus fubinde verbis Paridis apud Homerum: *Nunc quidem Menelaus vicit adiutrice Minerua, Illum ego vincam viciffim; nam et mihi numen adeft* *). Vt itaque ftudiis veftris diuerforum generum materies praefto fit iufta et idonea, recitabimus nunc quaeftiones in futurum annum octingentefimum (cIɔIɔccc) propofitas:

ORDO THEOLOGORVM defiderat, vt

in doctrinae de reditu Meffiae ad iudicium gentium originem, incrementum et nexum cum religione chriftiana inquiratur.

"In certamine homiletico praemio regio ornabit eum, qui optime e fuggeftu monftrauerit,

non effe, cur mali moralis in his terris origo et propagatio fcrupulos nobis et dubia de fapientia ac fanctitate numinis iniiciat. (Wie wenig uns der Urfprung und die Verbreitung des Böfen auf Erden an der Weisheit und Heiligkeit Gottes irre machen dürfe.)

De orationum traditarum virtutibus et vitiis, nec non de materia, oratoribus in futurum annum propofita, programmate propediem edendo amplius exponet collega venerabilis, qui academiae facra moderatur."

In futurum annum ORDO IVRECONSVLTORVM proponit quaeftionem:

*) Il. I. 4?9. Νῦν μὲν γὰρ Μενέλαος ἐνίκησε σὺν Ἀθήνῃ. Κεῖνον δ' αὖτις ἐγώ. παρα γὰρ θεοί εἰσι καὶ ἡμῖν.

Quaenam sint principia iuris ciuilis, publici, et gentium circa comprehensionem, punitionem, vel remissionem peregrinorum, qui in alieno territorio deliquerunt, praesertim ad requisitionem exterae gentis.

ORDO MEDICORVM desiderat Commentationem:

quae Historiam, Indolem et Curationem Febris flauae Americanae succincte exponit.

A PHILOSOPHORVM ORDINE

iterum alia ordinaria alia extraordinaria est proposita quaestio. Ordinaria esto argumenti mathematici:

Recensere vsus circuli et aliarum curuarum, in artibus mechanicis, et architectura, quos animaduerterunt Graeci Geometrae, et illis posteriores ante Cartesium.

Quaeritur *historia*, non *theoria*, eam enim non nisi volumina complecterentur. Potest certantium alter alterum vincere, narratione vberiore, exactiore, magis concinna.

Extraordinaria quaestio euulgatur haec:

Declaranda est prudentia Senatus Romani in mittendis legatis ad exercitus, ad leges pacis dicendas, et ad res prouinciarum regnorumque inspiciendas aut constituendas.

Materiem dicendorum suppeditabit satis copiosam lectio Livii et Polybii, tum Excerpta Legationum. Cum iudicio illa erit ad certas rationes

nes redigenda; cumque ipſa lectio iſtorum ſcriptorum ad orationem puram et caſtigatam inuitare debeat, commentationes offerendas ſtili hiſtorici elaborati ſalubritatem aliquam ingenuam exhibituras eſſe expectamus.

Cum autem leges certaminis huius litterarii liberalitate regia inſtituti ſub a. LXXXIV. ſatis diligenter expoſitas et deinceps iterum iterumque memoratas ſubinde neglectas aut violatas viderimus, iterum reuocandae ſunt in memoriam leges inprimis hae, quibus ii, qui congreſſuri ſunt, iubentur commentationes ſuas reddere *ante Kalendas Apriles* cuiusque anni; quam in legem cum nimis licenter interdum peccatum ſit, declaratur nunc publice ab Ordinibus, perituram eſſe operam, eiusque fructum, eorum, qui ſerius in certantium numero nomina profitebuntur et commentationes tradent. Alteram legem, quae iterum iterumque animis veſtris inculcanda ſit, habete hanc: non a vobis requiri commentationes refertas locis ex ſcriptoribus aliis excitatis et exſcriptis, nec ſenſibus et iudiciis *aliorum*, ſed *veſtris*, iisque breuiter, perſpicue, commodeque enuntiatis; pro vitio et reprehenſione dignam haberi fecunditatem luxuriantem, multoque magis in rebus, dictis locisque, aliunde congeſtis et conglutinatis, ideoque lectionis ac doctrinae copiam vanam et inutilem et taedioſam laudem eſſe habituram nullam; itaque libellos modulo probabili eſſe finiendos, non in voluminum modum inani tumore inflandos et diſtendendos; tumor hic exturgeſcentis hydropico more

more libelli est castigandus, sanoque et sobrio victu cultuque ad iustam molem attenuandus; qua quidem re ingenium, doctrinam et iudicium multo magis dealaratum scriptor dare potest, quam congestarum rerum inutilium otiosa et molesta accumulatione. Tertio autem loco *sermonis Latini puritati saltem et proprietati* studendum esse putate; sine qua multae praeclaraeque litterae ne tractari quidem commode satis possunt. Infinitae res sunt, quarum notitia cum hoc ipso stili exercendi studio animis vestris se insinuat et quasi non sentientibus instillatur: pessime vobiscum actum esse in iuuenili aetate putatote ab iis, qui vobis negligendarum litterarum antiquarum auctores fuere; etiamnum tamen opportunitas vobis suggesta est his ipsis propositis concertationibus, emendandi seu vestra seu aliorum peccata, et exercitatione vsuque vobis parandi facultatem qualemcunque latine scribendi: quam si quis assequutus fuerit, nae is infinitis in rebus patrio quoque sermone vti se videbit castigatiore, puriore et elegantiore. Omnino autem doctrinae verae et fructuosae tantum quisque se parasse sibi videtor, non quantum animo memoriaque teneat, sed quantum ore et calamo in medium perspicue et scite proferre et in vsus adhibere didicerit.

His iam peractis conuersi sunt animi ad bona vota precesque pro salute et incolumitate publica priuataque faciendas; pro pace Germaniae nostrae, cumque ea vniuersae Europae simulque orbi terrarum habitabili restituenda; quorum votorum magna

magnà pars cum posita sit in victoriis consiliisque Regis nostri indulgentissimi, redeunt vota nostra iterum ad eius incolumitatem et prosperitatem a deo O. M. expetendam. Vtinam illi contingat, titulis suis hunc vnum omnium magnificentissimum adiungere, vt Pacificator orbis terrarum ille pronuntietur, non modo a Britannis, verum etiam ab Europa et omni genere humano, cladibus et calamitatibus funestissimi belli nunc fesso et ita attrito et confecto, vt verendum sit, nisi Pax indignantium populorum votis obtigerit, ne ipsis victoribus non minus funesta belli fortuna, quam victis, aliquando sit futura.

XVII.

XVII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
PRORECTOR
THOM. CHRISTIAN. TYCHSEN
CVM SENATV
CIVIVM SVORVM
QVI
IN CERTAMINE LITERARIO
IN A. D. IV. IVNII ANNI HVIVS cIↃIↃccc.
REGIS NOSTRI INDVLGENTISSIMI
SOLLENNE NATALITIVM
INDICTO
CONSTITVTA EX EIVS MVNIFICENTIA
PRAEMIA
ORDINVM ACADEMICORVM IVDICIO REPORTARVNT
NOMINA
SIMVLQVE
COMMENTATIONVM
QVAE
AD CERTAMEN IN A. D. IV. JVNII ANNI cIↃIↃccci.
ADMITTI VOLENT
ARGVMENTA
AB ACADEMIAE ORDINIBVS PROPOSITA
PROMVLGAT.

Sollennia diei, quo natalem Regis noſtri Auguſtiſſimi, Patris Patriae, celebramus, cum alias fuere ſingulari cum pietate et hilaritate peracta, tum

tum insigniore cum celebritate, ex quo, a XVI. inde annis, regia liberalitate, studiis vestris, Commilitones, annua praemia hoc die persoluenda constituta sunt; qui tamen hoc anno illuxit dies sollennis, tanto maiore cum laetitia et hilaritate a nobis est celebratus, quo grauiores exsultandi caussae accesserant. Quod enim in mentis humanae natura insitum est, vt, si quos habemus caros ac dilectos, iis multo magis delectemur, de quibus metueramus, id nunc experti sumus sensu et cogitatione, cum Regem nostrum Optimum et Indulgentissimum, saluum et incolumem esse laetabamur, qui ante paucos dies in summo vitae periculo versatus erat, quandoquidem atrocissimo scelere insania abominanda ex insidiis vitam eius erat aggressa. Res auditu incredibilis, regem placido mitique ingenio, affabilitate et comitate vitaeque simplicitate et integritate admirabilem, virtutibus iis, quae et regem decent, et priuatum ornant, amabilem, aequi iustique, religionum, legum, populi amore laudatissimum, adiisse tamen vitae discrimen bis vno die, primo ante ordines cohortium praetoriarum, postea in spectaculo scenico, in media spectantium turba, praesentibus videntibusque omnibus, telo cum fragore emisso eminus petitum. Monstrum ac portentum hominis, non hominem putabimus, cuius furor in tam nefandum scelus, audacia ac vesania inaudita, erumpere potuit. Nobis, ad quos euenti fama peruenerat, nuntio atrocissimo stupentibus, nuntiatum simul est, saluum et incolumem esse regem: vt ne momentum quidem metu suspensi consternatique essemus;

essemus; quae res et ipsa in fortuna ponenda est; ita vt ad huius diei sollennia sollenni cum celebritate peragenda caussas haberemus grauissimas et singulares, iisdemque adducti ad pietatem et virtutem maiore animorum ardore incenderemur. Et ad pietatem quidem inflammari pectora nostra naturali quodam impetu necesse erat, vt grato cum sensu summi numinis prouidentiam adoraremus, qua prouisum est incolumitati Principis Optimi; quo erepto qua nocte, qua rerum caligine inter metum ac terrorem sepulti iacuissemus! quanta rerum futura fuisset perturbatio, quanta fortunarum strages et euersio in hoc Europae incendio foedissimo ad extrema quaeque orbis terrarum sparso! Nunc vero Rege nostro dei optimi cura seruato ominari licet, rerum summae nec minus prospecturum esse numen propitium, ne furiali hoc bello in vlterius tempus protracto omnis vitae cultus, humanitas, iucunditas, e medio tollatur. Alterum quod cum pietate nostra, nouo hoc beneuolentiae diuinae specimine inflammata, coniunctum esse debere diximus, hoc est, vt tanto seueriore studio enitamur ad eam laudem, qua tam insignibus boni numinis beneficiis digni esse habeamur, dum officiis muneribusque nostris publice impositis ita fungamur, vt non modo in explendis eorum numeris e vulgari existimatione nihil in nobis desiderari patiamur, verum vt, cum inter Europae instituta litteraria per bellorum calamitates partim sublata partim afflicta, Academia nostra, fortunae casibus secundis per certas temporum rationes intercedentibus, prouidentibus Regiae indulgentiae et volun-

voluntatis miniſtris ſapientiſſimis, tranquillitate et ſecuritate facile ſit florentiſſima, enixe allaboremus, vt diſciplinarum litterarumque bonarum copiis, dum aliis in terris eae decreſcunt, ingenio ſtudioque noſtro aliquid laudis et incrementi acceſſiſſe perhibeatur. Si enim nihil aliud egiſſe videbimur, quam vt, victus diurni ſtudio, curis officiisque ſolitis feciſſe ſatis videamur, non magnam laudem noſtram neque ad noſtrates neque ad exteros aut ad poſteritatem fore in propatulo eſt. Iuuentutem autem noſtram academicam quo ardore correptam credere licet, cum copiis hisce litterariis, quas Georgia Auguſta offert, integris ſaluisque in dies-que auctis, tuto ac ſecure vti ſibi licere videat, cum aliis in terris litterarum ſtudia aut ſublata aut interrupta et turbata, copias autem opesque litterarias hominum ſacrilegorum ſcelere ſpoliatas et euerſas audiant. Inflammabunt tanquam nouis facibus ſubiectis eorum ingenia ea ipſa, quae in ſollenni huius diei coetu peracta ſunt. Erat enim in diem hunc indictum certamen litterarium vobis, Commilitones, veſtrisque ingeniis ſtudiisque pronuntiatum, propoſitis e regia liberalitate praemiis, quae ex Ordinum Academiae noſtrae ſententiis tulerunt ii, qui ad quaeſtiones promulgatas ſcriptis ſuis ſatis commode reſponderant.

Ab *Ordine Theologorum* propoſita erat

Disquiſitio in doctrinae, de reditu Meſſiae ad iudicium gentium, originem, incrementum, et nexum cum religione Chriſtiana.

"Quae quidem differendi materies, vtut grata et accepta debere iis eſſe videbatur, qui in verſan-

dis oraculis diuinis vltra Eifenmengerum et vulgata excerpta Rabbinica fapere, et vel vnicum librum Sohar in vfus fuos conuertere didiciffent; at tamen iuuenum doctiffimorum, aliasque praeclara quaeuis audentium ftudiis minus conuenire deprehenfa eft. Oblata quidem eft ordini, fcilicet, ne intentata vires concertantium in fpongiam incumberet quaeftio propofita, commentatio Homeri verbis infignita:

ἤ κεν νοστήσας ἀποτίσεται, ἦε καὶ οὐκί;

quae fontes aperire, loca biblica digerere, et doctrinae, hinc inde tenebris obuolutae, adfundere lucem fucceffu haud infelici conata eft. Defiderauit tamen Ordo Thelogorum, tum expofitionem commenti Midrafchici, de Meffiae Iudaeorum, qui a Iefu Chrifto probe diftinguendus erat, aduentu duplici, exili vno, gloriofo altero, Schechinae maieftate illuftrando; tum, quod inprimis male nos habuit, eam codicis facri reuerentiam circumfpectamque interpretationis liberalitatem, quae inter fuperftitionem et licentiam incedit media, et quam ipfe commilitonibus inculcare nunquam definit. At enimuero, ne diligentia auctoris, doctrinae multiplicis index locuples, laude fua fraudaretur, praemio regio ornanda videbatur commentatio exhibita."

Schedula refciffa recitatum eft nomen:

IOANNES CHRISTIANVS KOKEN, *Alfelda Hildefienfis, Seminarii Regii philologici et Societatis priuatae litteris humanioribus addictae Sodalis.*

"Oratori facro, qui inter iuuenes noftros ad munificentiae regiae documentum honorificentiffimum

mum adfpiraturus effet, hoc ab Ordine Theologorum prouinciae datum erat, vt pro concione declamaturus oftenderet:

Quam in adferenda numinis optimi fapientia et fanctitate non fcrupulos inicere valeat animo mali moralis origo et ad pofteros propagatio.

Wie wenig uns der Urfprung und die Verbreitung des Böfen auf Erden an der Weisheit und Heiligkeit Gottes irre machen könne.

"Obuenerunt in vniuerfum fermones quatuor, de quibus fingulis propediem exponet publice feminarii homiletici director. De praemio autem, qui certare poffent, digni vifi funt.

Carolus Christoph. Petersohn, *Badenfis:*

Philip. Conrad. Marheinecke, *Hildefienfis:*

"vterque feminarii homiletici fodalis, vterque morum, diligentiae, ftudiorum facrorum laude apud nos confpicuus. Quorum alterutri, poftquam publice non fine auditorum plaufu verba fecerant ambo, primae deferendae fint, dubius et fufpenfus aliquamdiu haefit theologorum Ordo, quum, fucceffu fere aequali, vnius fubtilitatem, alterius compenfauiffet fecunditas et orationis vbertas. Poftremum, fubductis in vtramque partem rationibus, metam propofitam contingere vifus eft:

Philip. Conrad. Marheinecke, *Hildefienfis.*

locum ab illo proximum occupare:

Carolus Christoph. Petersohn, *Badenfis:*

iuuenes, non ftudiorum et aemulationis folum, fed vinculo etiam amicitiae coniuncti: qua effecerunt, quod legibus fieri non poterat, vt vterque

que aequus et placatus ex hoc certamine discedere queat."

Proposita erat ab *Ordine Iureconsultorum* quaestio:

Quaenam sunt principia iuris ciuilis, publici et gentium, circa comprehensionem, punitionem vel remissionem peregrinorum, qui in alieno territorio deliquerunt, praesertim ad requisitionem exterae gentis.

"Exhibitae sunt Ordini commentationes tres his symbolis insignitae:

I. *Non nihil est rapidas fugitiui temporis horas*
Noscere et in minimas attentum carpere partes.–
GUIL. XYLAND. sched.

II. *Raro antecedentem scelestum*
Deseruit pede poena claudo.

III. *Tu ciuem patremque geras, tu consule cunctis*
Non tibi; nec tua te moueant, sed publica damna.
CLAUDIAN.

"Ordinis quidem expectationi votisque nulla earum ita satisfecisse visa est, vt nihil desiderandum reliquerit. Habita tamen ratione difficultatis, quae posteriori praesertim quaestionis parti inest, iudicauit Ordo, mitius in ferenda sententia versandum esse. Quumque *tertio* loco nominata commentatio, cui inscriptum est symbolum:

Tu ciuem patremque geras, tu consule cunctis etc.

licet auctor passim dictione parum latina vsus sit, primam et secundam commentationem tum in adornandis et exponendis rerum argumentis, tum in seruandis limitibus thematis propositi praeualeat, censuit Ordo, huic regium praemium adiudicandum esse. Ceterum auctor commentationis *secundo* loco designatae, quamquam nimis late vagatus sit

et

et ad quaestiones superuacaneas descenderit praetereaque vsus sit scribendi genere obscuro et incondito, tamen laudabilis diligentiae, meditationis et lectionis varii generis, specimina edidit."

Auctor commentationis praemio ornatae innotuit:

EDMUNDUS BÜSCHLEB, *ex pago Eichsfeldiaco Birkungen.*

Ab *Ordine Medicorum* iussi erant concertaturi succincte exponere

historiam, indolem et curationem febris flauae Americanae.

Tres commentationes Ordini redditae erant: *vna*, verbis inscripta:

Multa eadem fiunt, sed aliter;

altera, verbis: *Ducitur semper noua pompa morti;*

tertia autem: *Heu fuge crudeles terras.*

Prima et secunda, etsi industria et multa variaque lectione in enarranda historia morbi, eiusque caussis casibusque exponendis, se commendarunt, in ipsa tamen morbi natura declaranda et in methodo curandi non satisfecerunt, dum ex systemate suo pendentes id potius egerunt, vt morbum ei accommodare, quam morbi naturam propriam ac peculiarem explorare, eaque, quae ipsa experientia docuit, considerate expendere studerent. Itaque substiterunt in charactere morbi generali constituendo, vtrum ille sit sthenicus an asthenicus, et totam morbi curationem ad eum constituere voluerunt. Quae etsi Ordinis iudicio se non probarunt, historiam tamen ipsius morbi in vtraque commentatione bene expositam, in secunda recentissimas

tissimas

tiſſimas obſeruationes pathologicas inſigni cum induſtria, oratione etiam latina emendatiore perſcriptas, Ordo medicorum debita laude proſequutus eſt.

Felicius in quaeſtione tractanda verſatus erat *tertiae* commentationis auctor, et ipſam morbi curandi rationem, quantum quidem ex medicorum, qui morbi curationem ipſi tractarunt, narratis ſtatuere licet, acutius perſpexerat; non quidem ille neglexit generalem morbi conditionem ſthenicam et aſthenicam, etſi eius varietates et mutationes non tam ſubtiliter eſt perſequutus; at ille animum attendit ad viſcerum in praecordiis affectiones, ſecretionem bilis vitiatam, et viſcerum inflammationem, idemque probabiliter autumat, Mercurium ipſum ſalubrem medelam afferre, non modo, quatenus corpus purgat acri et corrupta bile, verum etiam tanquam remedium inflammationem inhibens, quo in chronicis hepatis inflammationibus ſub caelo feruidiore vti ſolent ſalubriter medici.

Hisce de cauſſis Ordo medicus praemium regium adiudicauit huic commentationi tertiae cum dicto: *Heu fuge crudeles terras,*
acceſſiſſe autem proximo loco cenſuit alteras duas. Auctor victricis Commentationis ſcheda aperta in notitiam venit

CONSTANTIUS DIDIER, *Gallo-Belgicus.*

Altera autem, quam proximo loco acceſſiſſe diximus, cum verbis:

Ducitur ſemper noua pompa morti;

auctorem habet:

CAROLUM HENRICUM PARRY, *Britannum,*

qui

qui iam superiore anno similem laudem reportaverat in quaestione philosophici Ordinis, *de notionibus Graecorum et Romanorum ethicis*. Tandem *tertiam* commentationem, primo supra loco memoratam, compertum est scriptam esse ab

Aug. Henr. Ferdinando Gutfeld, *Holsato.*

A *Philosophorum Ordine*

quaestio proposita erat duplex, altera ordinaria: *De vsibus circuli et curuarum in artibus mechanicis et architectura, ante Cartesium animaduersis.*

Contenderunt duo de praemio: alter symbolo vsus;

Ars non habet osorem, nisi ignorantem,

alter: *Prima sequentem in secundis consistere honestum est.*
Cic.

quorum prior ille varia, insigni et subtili eruditione instructus in colligendis iis, quae ad quaestionem expediendam facere poterant, vix aliquid, quod requiri possit, desiderari passus est; posterior ingenium vtique et industriam approbauit, alienis tamen a re, vt proprietatibus curuarum, enarrandis, nimis est immoratus. Igitur hic quidem locum secundum, quem in symbolo quoque modeste sibi ipse assignauit, merito tueri est visus; praemium autem assignatum alteri, qui *artis osorem non nisi ignorantem esse* professus est. Exiit nomen auctoris:

Io. Henr. Maur. Poppe, *Gottingensis.*

Altero loco laudem debitam abstulit

Caspar Frid. Renner, *Bremensis, Matheseos et Physices Stud.*

Extraordinaria quaestio a *Philosophorum Ordine* euulgata erat superiore anno haec:

Declarandam esse Senatus Romani prudentiam in mittendis legatis Romanis ad exercitus, ad pacis leges dicendas, et ad res prouinciarum regnorumque inspiciendas aut constituendas.

Processerant in arenam athletae tres, nec viribus nec animis inualidi; *primus* titulo ornatus:

Tentanda via est;

alter praefixa habens verba:

Tu regere imperio populos Romane memento;

tertius cum verbis ex Livii praefat.

Hoc illud est praecipue in cognitione rerum salubre ac frugiferum sqq.

Iam *priores duo* non satis expendisse visi sunt, quaenam vis et sententia quaestionis esset, aut quid potissimum in ea quaesitum esset; egerunt de legatis et de legationibus ad sensum fere vocabuli aetatum nostrarum (*Gesandten*). Quaestio tamen spectat ad eos legatos, qui nunc appellantur *Commissarii*, aut rerum inspiciendarum vel exsequendarum caussa missi, et ad tria tantum genera legationum, quae ad exercitus, ad leges pacis dicendas, et ad res prouinciarum regnorumque inspiciendas aut constituendas, decretae essent. Nihil igitur amplius in quaestionem veniebat, quam tantum hoc: vt declararetur prudentia Senatus Romani in consilio hoc adhibendo, quod negotia memorata hac via et ratione expedire placuit, vt certos viros prudentia et auctoritate grauissimos ex suo numero ad eam rem a se delectos, in rem praesentem mitterent, nec, verbi caussa de rerum gerendarum consiliis, acquiescerent in iis, quae ab imperatore Romam

Romam fuerant muntiata vel perſcripta, aut vt mandata darent imperatori temporum locorumque rationibus haud ſatis conſentanea; vtque nec pacis conditiones aut per imperatorem ſcribi iuberent aut ipſi SCto decernerent; ſed mitterent, qui cum imperatore coniunctis conſiliis ex re praeſenti ſingula conſtituerent; et ſic reliqua *); in his apparet prudentiam aliquam admirabilem eluceſcere, quod hoc maxime more res grauiſſimas peregerunt, quem antiquis temporibus alios populos ac reges haud adhibuiſſe videmus; morem tamen valde probandum, et noſtra quoque aetate vſu reuocatum, vt ad exercitus mittantur legati; an ſimili vbique prudentia, qua a Romanis, nunc non quaeritur. Poterant haec illuſtrari delectis ex hiſtoriis exemplis ad eam rem idoneis, atque ita tota quaeſtio expediri paucis plagulis. At vero prioris voluminis auctor, qui *tentandam viam eſſe* ei inſcripſerat, *omnem prudentiam* Romanorum, quam nos politicam appellamus, *in nouis prouinciis acquirendis et imperii finibus proferendis* perſequutus eſt. Alterius voluminis auctor, qui prae ſe fert verba: *Tu regere imperio:* Romani Senatus conſilia in *principatu Italiae tum orbis terrarum conſequendo* copioſe expoſuit; interque ea cum etiam legationum vtilitas aliqua

U 5 fuerit,

*) Poſſunt forte adiici nonnulla alia, etſi minus neceſſaria; quod legati miſſi ſunt nec leuibus de cauſis, ad gratulandum, condolendum, et ſic porro, nec opiparo cum apparatu et faſtu ſumtuoſo et faſtidioſo; porro quod nec miſſi ſunt in prouincias armis redactas legati eo conſilio, vt ex iis rapinarum licentia diteſcerent. Recte quoque eſt notatum, maiorem legationum neceſſitatem fuiſſe antiquis aetatibus, cum nondum curſus publici ad noſtrum morem eſſent diſpoſiti.

fuerit, eas ex historijs collegit et ita enarrauit, vt quid singulae *ad principatum illum assequendum* contulerint, doceret. Inciderat ille in eam obseruationem, vt regna ac populos istorum temporum non iisdem opibus et copiis valuisse videret, constituitque inde regna primi, secundi, tertiique ordinis, et secundum haec, legationum genera, delectus, consilia, dispescere voluit, ad artesque, quibus principatum obtinerent ac firmarent Romani, omnem fere quaestionem reuocauit. Ita a via recta ac plana ad deuia deflexit; etsi accuratam historiae Romanae cognitionem et Liuii Polybiique lectionem diligentissimam testatam fecit, etiam sermonis latini non quidem cultu et nitore, laude tamen aliqua. Interea prior ille, rerum copiis, disciplinae politicae cognitione aliqua imbutum se declarauit; oratione tamen vsus est nimis festinata. Supererat commentatio *tertia*, inscripta verbis ex Liuii praefatione, quae viam rectam ingressa est, et legatorum, de quibus in quaestione agitur, ante omnia notionem diligentius constituit, et, si vlterius processisset auctor, poterat ille paucioribus, quam reliqui, paginis quaestioni satisfacere; opera tamen tantum est inchoata, id quod ipse in libello fassus est.

Cum de praemio assignando quaereretur, postulatis neutrum satisfecisse apparuit, diligentiam tamen et doctrinae copiam, praestitisse omnes, etiamsi non illam, nec ea in re positam, in qua ea quaereretur; tum vero conditiones saepe repetitas et in hac quoque quaestione proponenda iteratas neglexerunt, cum duo illi magnis volumini-

bus

bus, iisque parum elaborate scriptis, fastidium mouerunt. Itaque Ordo censuit ac decreuit, praemium quaestioni propositum, integrum victori servare, nec tamen distribuere illud, nisi annuo spatio elapso, die IV. Iunii anni futuri, ita quidem, vt soli hi tres, qui in certamen prodierunt, nouo missu iterum curriculum ineant, intereaque ex scriptis suis eliminent ea, quae a re aliena sunt, accuratius autem et subtilius ea exquirant, quae quaeruntur, eaque exponant perspicue, diserte, simulque breuiter ac scite, ita vt numerum sex septemue plagularum typis impressarum scripta haud excedant.

Certamine misso restabat altera operae nostrae pars, vt quaestiones studiis vestris, humanissimi Commilitones, propositas publico praeconio euulgaremus.

ORDO THEOLOGORVM

praemium sequentis anni decernere constituit ei, qui accuratissime explicuerit:

Quaenam fuerit eorum Patrum, quorum auctoritas ante Augustinum in ecclesia plurimum valuit, de peccato originali sententia, habita praecipue eorum locorum ratione, in quibus patres Latini a Graecis aliquantum recessisse videntur.

Praemio altero, et quidem *homiletico*, ornabitur is, qui expliciturus locum, Ioh. XVI, 23. verba fecerit optime:

De certa exauditione precum, quas ex mente Iesu Christi fundimus ad deum.

Von der unfehlbaren Erhörung des Gebetes im Geiste Jesu.

In

In futurum annum ORDO IVRECONSVLTORVM proponit quaestionem:

Successione vniuersali per pactum promissa, an et quatenus promittenti facultas de bonis inter viuos disponendi ademta sit?

Quaestio ORDINIS MEDICI ad certamen proposita, vt eruant:

Quae sit aëris vitalis, siue quem hodienum vulgo vocant, oxygenii, vis, tum in procreandis, tum in sanandis morbis, non ex ratiociniis hypothesi superstructis, sed ex genuinis medicorum et chemicorum obseruationibus atque experimentis.

ORDINIS PHILOSOPHICI

hoc quoque anno alia erit *ordinaria* quaestio, alia *extraordinaria*. *Ordinaria* quidem haec:

"Etsi magna semper fuit diuitiarum potentia, tum quoque, cum opes non nisi frugibus aut pecore censerentur, in immensum tamen excreuit ista potentia, ex quo inter populos, ad humanitatem excultos, propemodum omnes consensum est, vt diuitiis veris signa substituerentur metalla nobiliora, praecipue aurum et argentum, ita vt haec rerum omnium *pretium eminens*, vt dicunt, fierent:

Inquirant igitur certaturi, et ex ingenii humani diuitiarumque ipsarum natura, atque ex historia tam antiqua quam recentiore declarent: quam vim habuerit, quosque effectus tam bonos quam nociuos, morales, politicos, atque physicos, metallicarum diuitiarum eminens, respectu ad alias gentes minus opulentas habito, affluentia: siue sit subito, siue pedetentim, quibuscunque de caussis, exorta.

Ad

Ad quaeſtionem hanc, quae rite pertractata multa cognitu vtilia et fructuoſa promittit, qui acceſſerint, ante omnia animum attendant et obſeruent, nequaquam hic quaeri de diuitiis vniuerſe aut de ſingulis diuerſisue diuitiarum, opum et copiarum, generibus, verum de vno genere, quod eſt *diuitiarum metallicarum;* neque vero de hóc vniverſe quaeri, ſed de earum *affluentia aliqua inſigni;* neque de effectibus diuitiarum omnino, ſed *de effectibus vni ſolique generi huic* diuitiarum metallicarum tanquam *ſigni* verarum diuitiarum, *proprio ac peculiari;* alienum igitur foret in locum communem de luxu, aut alium ſimilem excurrere. Vt autem teneatis exempla ex hiſtoriis temporum, quibus magna auri argentiue vis in populorum rerumque commercia venit, memorabimus templum Delphicum a Phocenſibus direptum, Graeciam, Syriam, Aegyptum a Romanis opibus exſpoliatam, nauigationem et commercia Britannorum inde a XC. mirabilem in modum aucta. Poteſt quoque attingi quodammodo et comparari effectus noui diuitiarum generis, ſuccedente metallorum vſui alio ſigno, papyri vſu."

Altera *quaeſtio extraordinaria* hunc in modum conſtituta eſt:

Quaeritur, quinam fuerint reditus ſeu ordinarii ſeu extraordinarii reipublicae Romanae, partim ante Macedonicum triumphum, partim poſt eum triumphum, vsque ad rempublicam in imperium mutatam; inſtituaturque comparatio, quantum fieri poteſt, tum temporum diuerſorum reip. inter ſe, tum noſtrorum temporum, in ſimili terrarum, *rerum*

rerum hominumque conditione ac statu, aestimatione probabili facta.

Cum his modo pronuntiatis in animum reuocate, Commilitones, leges huius certaminis toties iterum iterumque feuere edictas: primo, vt ante Apriles Kalendas anni deferantur ad Ordines commentationes; fecundo, vt breuitatis ftudio omnis veftra opera contineatur, neque vltra fex feptemue plagulas, vbi prelo excuf. fuerit, vlla commentatio, quae in concertationem admitti volet, affurgat; tertio, ne tumultuarie ac perfunctorie, nec focorditer et ofcitanter, nec perplexo et obfcuro litterarum ductu, exarentur libelli, qui interdum ne paginas quidem habent notatas et immunda in charta perfcripti funt; tandem, ne fermonis latini puritatem et proprietatem omnem eiuretis. Saltem cauere par eft, ne iudices veftri moleftia ac faftidio ex lectione enecentur.

Ita reditum eft ad vota pia pro Regis optimi falute, incolumitate et felicitate, pro Reginae profperitate inconcuffa, domus Regiae fplendore integro et illibato, pro omni republica eiusque adminiftratione, pro confiliorum bonorum fecundo fucceffu, pro laeto anni prouentu terrarumque noftrarum faufto fortunatoque ftatu, pro fortuna manente almae Georgiae Auguftae, pro vrbe, agro. Refpondeant votis noftris euentus, nosque agamus id, vt iis haud indigni effe habeamur!

XVIII.

XVIII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
PRORECTOR
GEORG. IAC. FRID. MEISTER D.
CVM SENATV
CIVIVM SVORVM
QVI
IN CERTAMINE LITERARIO
IN A. D. IV. IVNII ANNI HVIVS CIƆIƆCCCI.
REGIS NOSTRI INDVLGENTISSIMI
SOLLENNE NATALITIVM
INDICTO
CONSTITVTA EX EIVS MVNIFICENTIA
PRAEMIA
ORDINVM ACADEMICORVM IVDICIO REPORTARVNT
NOMINA
SIMVLQVE
COMMENTATIONVM
QVAE
AD CERTAMEN IN A. D. IV. JVNII ANNI CIƆIƆCCCII.
ADMITTI VOLENT
ARGVMENTA
AB ACADEMIAE ORDINIBVS PROPOSITA
PROMVLGAT.

Laetitia publica, Commilitones, cum requirat coetus ac conuentus ſollennes, in quibus ea ſe teſtatam faciat; eius regendae et ad certam formam

formam conftituendae videre licet, fi rem altius repetere placuerit, confilia et modos fuiffe plures, eosque, cum ipfo populorum ad meliorem vitae cultum progreffu, varios, et alios aliis meliores. Ab efferata inter barbaros laetitia, in clamores, corporum iactationes et furores erumpente, proceffum eft ad epulas facrorum follennes, choros, modos muficos et cantus. Succeffere inter homines inftitutis ciuilibus et religiofis ad cultum vitae humaniorem adductos aliae laetitiae publicae teftificationes, plerumque a maioribus acceptae et in meros ritus ac caerimonias mutatae, religiofae plerumque indolis, facra, pompae, ludi, certamina, theatra, in quibus multa vitae antiquae rudis et efferatae veftigia fupererant. Cum autem Chriftianorum doctrina et difciplina excluderet huius generis plurima, alia mutaffet, eorum locum obtinuere apparatus facrorum et pompae religiofae, cum fupplicationibus et feftis canticis, quibus hilaritas publica declarari vifa eft. Inter haec fundus omnis laetitiae publicae teftificandae manfit fenfus aliquis religiofus, quod ad numinis aeterni prouidentiam et indulgentiam rerum profperarum bonorumque euentorum cauffae referuntur: more tamen et vfu hominum, praeterquam quod feriari, otiari, epulari, commune eft omnibus, partim relictae partim inuentae funt inter ordines hominum, ftirpes ac familias, coetusque publicos ac priuatos, vrbium et agrorum, diuerfae rationes ac modi varii, quibus laetitiae fenfus publice exprimitur: qui vtique, quod facile expectes, plerique omnes ad fenfuum voluptates fpectant, fiue

folius

solius corporis, siue animorum aliqua coniuncta oblectatione ac recreatione, velut ex spectaculis, modis musicis, choreis ducendis, similibusque aliis. Etsi enim cum his, per instituta publica, religiosae ac festae supplicationes cum symphoniis coniunctae esse solent: ad sensus tamen hominum impellendos et mouendos, quandoquidem horum imperio et vulgus et sapientes seruimus, hi hilaritatis publicae seu testificandae seu excitandae apparatus, haec nutrimenta et incitamenta, valent pleraque; etiam hoc, quod, per se ludicrum, fragore tamen suo magnam ad hominum animos mouendos vim habet. vt per tormenta puluere pyrio explosa laetitiae sensus excitetur; quid? quod etiam iis explosis deo O. M. aguntur gratiae; etiam pro caedibus mortalium promiscue factis: de quo quidem genere sapientia nec diuina nec humana habet, quod statuat. Fugit enim hoc mentem rationis sanae dictatis imbutam, nec assequi illa potest, quomodo ea res, quam auersatur ipsa ac detestatur, tamen numen optimum et sapientissimum oblectare possit, aut preces, vota et gratias pro iis perpetratis, admittere.

Apparet vtique ex his id, quo omnem hanc enumerationem perducere volebamus, apparet, inquam, in laetitia publica priuataue testanda, si religiosos sensus exceperis, pendere nos omnes mortales e sensuum delinimentis et oblectationibus: quae ne ad voluptates belluinas et mera ventris obsequia nos deprimant cauendum est. Sunt autem litterarum studia, Musarumque sacra; quae qui colunt, ii non in solis corporum, inter commessa-

tiones, epulas et pocula, voluptatibus festam hilaritatem positam esse volent, verum ex aliis eam oblectamentis haud paullo melioribus petent. Sunt enim studia, quae a seuerioribus disciplinis auocatos animos relaxant et hilaritate diffundunt; est oculorum animique voluptas ex adspectu et contemplatione opum et copiarum, quas natura procreat locisque et temporibus mirifice variat; sunt artium plasticarum opera, naturam ingeniose adumbrantium, aut etiam superantium; sunt diuinorum ingeniorum carmina, sunt modi musici exquisitioris artis, sunt recitationes et narrationes, sunt de re iucunda, de amoeno naturae adspectu, de praeclare captis et perfectis publice priuatimque consiliis, expositiones, sunt innumera, quibus audiendis vel legendis exhilarari possint animi.

Nobis, Commilitones, hoc die sollenni celebrando praescripta est ratio ac formula aliqua singularis laetitiae publicae declarandae, studiis nostris communibus, vestrisque consiliis vtilitatibusque, accommodatissima et fructuosissima, longeque praestantissima. Quis enim neget eam hilaritatem praeferendam esse generibus aliis, qua leuantur et diffunduntur animi sine omni corporis animique noxa, nulla cum poenitentia subsequente, sed cum sensu iucunditatis permanente ac perenni, et ex recordatione per omnem vitam redintegrato; quo ipso ad maiorem virtutem eiusque habitum fingimur, et quidem nobiliore nostri parte, animo, diuinae hac aurae particula, qua ad diuinam naturam accedimus, et supra humanam sortem euehimur,

mur, eaque dulcissimo aliquo affectu ac sensu contacta, iam nunc beatae alicuius sortis vitaeque diuinae praesensionem habemus? Haec igitur cum inter cetera gaudiorum genera sit hilaritas facile princeps: quicquid ad eam accedit aut eam attingit, aut nos ad eam adducit praeparatque, aliis vulgaribus, multoque magis oblectamentis illiberalibus, praeferendum esse apparet. Talem autem hilaritatem publicam die festo Regis nostri Indulgentissimi natali, offert concio sollennis habita et certamen litterarium, praemiis ex eiusdem Optimi Principis liberalitate propositis, institutum Cum enim laetitiae publicae caussae contineantur primo loco incolumitate et exoptata valetudine Regis, virtute ac pietate vitaeque sanctitate incomparabilis, tum rerum nostrae Academiae conditione et statu, et rerum nostrarum prospero cursu: accedit his tertium oblectamentum ex auditione conatuum tot iuuenum in hoc coetu ac numero academico praestantissimorum, qui ingenii sui ac doctrinae profectuumque in disciplinis et litteris periculum fecerunt, excitati ad hos conatus, ad quos ceteroqui haud multum procliuia esse solent iuuenilia ingenia, liberalitate regia, et erecti laude publice, in hoc Consessu ac Coetu, conatibus vniuscuiusque tribuenda. Cumque omnis haec Academia magnae alicuius familiae loco sit habenda, nosque Professores parentum loco ac iure vtamur: quidni et nos de familiarium nostrorum laude, virtute, et futurorum spe excitata laetemur, vos autem, o nostri, fratrum vestrorum, consortium ac contubernalium, laudibus nec minus, quam nos, laetemini? Non

 itaque

itaque fieri poteſt, quin cum fauore ac cupide accipiatis, ſi expoſitum fuerit, qui ad hoc certamen litterarium concurſus, quae ſtudia, qui conatus, qui ſucceſſus, quae certaminis fortuna, qui victores, quae eorum virtus ac laus, quaeque praemia fuerint.

Ab *Ordine Theologorum* propoſitum fuerat:

Vt inquireretur ab iis, qui de praemio regio huius anni concertare vellent, in eorum Patrum de peccato originali ſententiam, quorum auctoritas in eccleſia ante Auguſtinum plurimum valuit; addita quidem admonitione, eorum praecipue locorum habendam fore rationem, in quibus Patres Latini a Graecis diſceſſiſſe aliquantum videntur.

"Non defuerunt, quod exoptatum Ordini accidit, qui in difficilem ſatisque implicitam materiam ſeſe immitterent; nec tamen, quod exoptatius accidit, in certamen vllus deſcendit, qui impares coepto, ſi iuſte de ſe ipſo iudicaſſet, ſentire vires ſuas debuiſſet.

"Exhibitae ſunt Commentationes duae: altera verbis Luciani inſignita:

Συγγνωμη, εἰ ἀνθρωπος ὠν ὠρεχθην δοξης.

altera, verbis Chryſoſtomi notata:

Ἐξετασωμεν την ἀκολυθιαν ἁπασαν.
Οὐ γαρ ἀρκει το λεγειν· ὁτι ἐν ταις γραφαις γεγραπται etc. etc.

"In vtraque, praeclaro vtique exemplo, praeſtita ſunt fere omnia, quae requiri non ſolum, ſed exſpectari etiam, et ſperari adeo, poterant. Diligentiam

gentiam auctorum in conquirenda, prudentiam in disponenda et ordinanda, solertiam in tractanda materia eandem vtraque comprobauit. Eruditionis etiam atque ingenii, doctae lectionis, nec recenti tantum vsu in antiquitate christiana versatae, aequalem ambo laudem meruisse videntur; atque ita quidem aequalem, vt incertum in decernendo praemio aliquantum haereret Ordinis iudicium. Accuratiore autem examine instituto in commentatione posteriore loco nominata obnitescere tamen visa sunt non pauca acutius obseruata et solertius inuestigata, quae in altera desiderantur; cumque maior etiam orationis cultus accederet, dubitare diutius non licuit, quin isti *Commentationi*, *quae verbis Chrysostomi notata est:*

Ἐξετάσωμεν τὴν ἀκολουθίαν ἅπασαν etc. etc.

palma cum *praemio regio* esset adiudicanda, addita tamen declaratione, *Commentationem alteram quam proxime ad praestantiam huius accessisse*, adeoque ex sententia Ordinis *sua etiam laude quam maxime esse ornandam.*"

Praemium quidem tulit

IOANNES HORN, *Verdensis*,
Seminarii regii philologici, seminarii regii homiletici, societatisque Gottingensis priuatae, litteris humanioribus addictae, et Helmstadiensis teutonicae, Sodalis.

Proximam autem a victore laudem

HENR. DAN. ANDR. SONNE, *Gottingensis*,
Seminarii Regii philologici Sodalis
(*nunc paedagogii regii Ilfeldensis Collaborator*).

 "Ad

"Ad concertationem homileticam propofita erat quaeftio:

Quam certe exaudiantur preces ad mentem Iefu Chrifti conceptae.

Von der unfehlbaren Erhörung des Gebetes im Namen Iefu.

"Oblatae funt orationes quatuor, quarum vna et altera, iam publice de fuggeftu facro habita, quamuis fua quaeuis laude haud careat, fufpenfum tamen tenuit theologorum Ordinem, annon fatius fit, praemium homileticum in annum proximum prorogare? Qua quidem dubitatione repreffa, palmam reportare debere vifus eft:

NICOLAUS HENRICUS RUETE, *Hamburgenfis, Seminarii concionatorii Sodalis.*

"De reliquorum fermonum indole et argumento plura differet propediem eiusdem feminarii director."

Ab *Ordine Iureconfultorum*

in hunc annum propofita quaeftio haec erat:

Succeffione vniuerfali per pactum promiffa, an et quatenus promittenti facultas de bonis inter viuos difponendi ademta fit?

"Traditae funt ad hanc quaeftionem Ordini fex commentationes, his infignitae fententiis:

I. *Et refellere fine iracundia, et refelli fine pertinacia parati fumus.* CICERO.

II. *Ius femper quaerendum eft aequabile: neque enim aliter effet ius.* CICERO.

III. *Promiffis ftandum!*

IV. *Vltra poffe nemo obligatur.*

V. *Iuftitiae foror incorrupta fides.* HORATIUS.

VI.

VI. *In pretio pretium nunc eſt, dat cenſus honores,*
Cenſus amicitias; pauper vbique iacet. Ovid.

"Quibus probe inſpectis nullum Ordini dubium fuit, quin auctor commentationis primo loco nominatae ceteris, qui cum eo in certamen deſcenderant, commilitonibus palmam non dubiam tantum fecerit, ſed iure meritoque ſuo ita reportauerit, vt nullus reliquorum ipſi acceſſerit. Etenim ambitum totius quaeſtionis eiusque vim ac poteſtatem callide perſpexit et perponderauit; inſtituta quoque antiquioris Germaniae aeui, quae ad reſponſionem facere poterant, diligenter congeſſit et veram eorum naturam indagauit; et omnem commentatione dignam materiam apte digeſſit et ſtilo ſatis fluido et puro propoſuit. Huic itaque ingenii, profectuum et in pertractando aliquo legitimae ſcientiae loco, a rerum peritis hucusque fere neglecto, facultatis ſpecimini praeclaro Ordo Iureconſultorum quam lubentiſſime praemium regium adiudicauit.

Inter ceteras commentationes Ordo nullam ceteris vel anteponendam vel multum poſthabendam reputauit; ſed omnibus, vtut defuerint auctoribus vires, tamen voluntatis et diligentiae laudem non denegandam eſſe cenſuit."

Reſignata ſcheda prodiit nomen:

Carolus Wilhelmus Paetz, *Ilſeldenſis,* nunc *I. V. D. et Aſſeſſ. Ord. ICt. de iure reſpondentium.*

Erat quaeſtio ab *Ordine Medicorum* propoſita: ***Quae ſit aëris vitalis, ſiue, quem hodienum vulgo vocant, oxygenii vis, tum in procreandis, tum in ſanandis morbis, non ex ratiociniis hypotheſi***

superstructis, sed ex genuinis medicorum et chemicorum obseruationibus atque experimentis eruenda.

"Obtinuit Ordo binas responsiones, alteram inscriptam:

Non tam autores in disputando, quam rationis momenta quaerenda sunt.

alteram simplici verbo: *Aegrotantibus*, insignitam, vtramque, quamuis materiam nequaquam exhaurientem, et ne omnia quidem, quae iam prostant, in vsus suos conuertentem, et Generosiss. e. g. Humboldti egregia consilia praetervidentem, diligentiae tamen laude et lectionis copia eximiam.

"Altera inscripta:

Non tam autores in disputando, quam rationis momenta quaerenda sunt,

adeo ad propria sibi tentamina, faustum aëris vitalis vsum demonstrantia prouocat, et caute nonnullos euitat scopulos; qui recentioribus quibusdam, chemiae inuenta ad doctrinam de morbis applicaturis, tantum intulere periculum; sed nimium innititur non fidis semper Cl. Beddoes experimentis, neque omnium, quae statuit, aut ex chemia, aut ex arte salutari, quemadmodum Ordo desiderabat, profert argumenta; nullum v. g. pro ea parte, quam aër vitalis in vi vitali eiusque exercitio agit; nullum aut eudiometricum aut aliud, pro ea thesi: regnantibus quibusdam ventis, morbos epidemicos allaturis, aut nimiam, aut iusto parciorem atmosphaerae inesse aëris vitalis penum; nullum, ex quo ostendi possit beneficus aut malignus atmo-

sphae-

ſphaerae, aëre vitali aut locupletioris aut iuſto magis orbatae, in ſingulos homines effectus; nullum, ex quo euidenter et indubie pateat, ſanguini inflammato maiorem inhaerere aëris vitalis copiam, nullum, frigidam et hybernam atmoſphaeram largiorem eius portionem continere, eaque ſola dote morbos inflammatorios procreare; nam ne atmoſphaera quidem regionum vliginoſarum ſolo peccat aëris vitalis defectu. Praeteruidit praeterea autor, aërem vitalem non in omnia corporis ſyſtemata tanquam irritamentum agere, acida non ſub quibuscunque conditionibus in ſua dirimi principia, et oxygenium ſuum deponere, et idem oxygenium, multiplici cum aliis in corpore humano contactu et vnione, tantas ſubire poſſe mutationes, vt, quae ipſi alias competunt affinitates, exuat.

"*Altera* ſcriptio his quidem naeuis non omnino caret; verum quae profert, melius dicta et digeſta emunctioris ingenii acumen oſtendunt; quae noua in medium produxit noſtra aetas, non quidem reiicit, ſed religioſe explorat autor, et argumentorum, e. g. quibus Beddoeſii ſententia de plurium morborum origine ex abundantia aut defectu aëris vitalis repetenda nititur, debilitatem enucleat, effectum praeterea aëris vitalis tam pathologice, quam therapeutice, tam dynamice, quam materialiter, monſtrans.

"Quocirca poſteriori huic ſcripto inſignito voce: *Aegrotantibus*, *praemium* decreuit Ordo, alteri autem ſupra memorato *alterum* a primo locum."

X 5 Prae-

Praemio ornatus discessit

ERNESTUS HENRICUS GUILIELMUS MÜNCHMEYER,
Hoyaensis - Hannoveranus,
Societ. Gottingensium, et physicae et humaniorum litterarum, Sodalis ordinarius.

Proxime autem ad primum locum ac laudem *accessit*

GEORG. CAR. HENR. SANDER, *Gottingensis.*

Ordinis Philosophici

hoc quoque anno alia erat *ordinaria* quaestio, alia *extraordinaria*. *Ordinaria* quidem haec:

Etsi magna semper fuit diuitiarum potentia, tum quoque, cum opes non nisi frugibus aut pecore censerentur, in immensum tamen excreuit ista potentia, ex quo inter populos, ad humanitatem excultos, propemodum omnes, consensum est, vt diuitiis veris signa substituerentur metalla nobiliora, praecipue aurum et argentum, ita vt haec rerum omnium *pretium eminens*, vt dicunt, fierent:

Inquirant igitur certaturi, et ex ingenii humani divitiarumque ipsarum natura, atque ex historia tam antiqua quam recentiore declarent: quam vim habuerit; quosque effectus, tam bonos quam nociuos, morales, politicos atque physicos, metallicarum diuitiarum eminens, respectu ad alias gentes minus opulentas habito, affluentia: siue sit subito, siue pedetentim, quibuscunque de caussis, exorta.

Excidimus expectatione nostra, cum in hac Academia, in qua de imperiorum et rerum publicarum naturis et fortunis tam multa traduntur, haud

haud defore credebamus, qui huic quaeſtioni expediendae operam ac ſtudium ſuum impenſuri eſſent; nulla enim commentatio Ordini eſt oblata.

At non defuere ſtudia veſtra alteri *quaeſtioni extra ordinem* propoſitae:

Quaerebatur, quinam fuerint reditus ſeu ordinarii ſeu extraordinarii reipublicae Romanae, partim ante Macedonicum triumphum partim poſt eum triumphum, vsque ad rempublicam in imperium mutatam; inſtituaturque comparatio, quantum fieri poteſt, tum temporum diuerſorum reip. inter ſe, tum noſtrorum temporum, in ſimili terrarum, rerum hominumque conditione ac ſtatu, aeſtimatione probabili facta.

Tres commentationes ad certamen ſunt oblatae: I. inſcripta: *non differendum tirocinium in ſenectutem.* Quintil. In qua non ſine voluptate agnouimus tirocinium ſucceſſu haud infelici collocatum; inquiſiuit auctor praeclara cum induſtria in reip. Romanae adminiſtrationem; deliberauit diligenter de ordine, quo reperta de reditibus exponeret, de tributis haud infeliciter egit, atque etiam in oratione latina tantam ſollicitudinem adhibuit, vt et elegantiam ac concinnitatem aliquam ſectaretur, cum breuitate Taciti aut Salluſtii; cum tamen copias ſermonis nondum ſatis locupletes, nec vſum aſſiduum haberet, dura nonnulla et obſcura reddidit. II. Commentatio: *Conamur tenues grandia* auctorem habet, qui et ambitum quaeſtionis et ſingula eius capita ac momenta conſiderate expendiſſe ac, quae ab ea ſeiungenda quaeue admittenda eſſent, per-

perſpexiſſe videtur. Recte ille temporum ordinem ſequitur, tributa et reditus, quo anno primum inſtituti aut primum memorati ſint, diligenter inquiſiuit, vt ex reip. fortuna et ſtatu cauſſae eorum elici poſſent; inde altera parte reditus diuerſorum temporum inter ſe et cum reditibus regnorum noſtrae aetatis, quantum fieri potuit, comparauit. Feſtinantius nonnulla, inprimis in altera parte, prolata ac perſcripta ſunt; quae tamen ſeuerius ſtudium poterit emendare. III. Commentatio cum verbis *non ſplendor. ſed lumen*, cum limites talis ſcriptionis magno plagularum numero excederet et in certaminis leges ſeuere ſancitas peccaret, admitti nequiit. Probamus tamen induſtriam et operam doctam huius commentationis. Quae cum ita eſſent, Ordo philoſophicus communibus ſuffragiis praemium aſſignauit Commentationi altero loco memoratae, cum verbis: *Conamur tenues grandia.* Priorem autem verbis inſignitam: *Non differendum tirocinium, proximo loco* ad priorem *acceſſiſſe* iudicauit.

Chartula reſignata lectum eſt nomen victoris

Io. Andreas Wendel, *Hilperhuſanus, Seminarii regii philologici, et ſocietatis priuatae ſtudiis humanioribus addictae, Sodalis.*

Laudem autem proximam a victore aſſequutus eſt

Rudolf. Henric. Bernh. Bosse, *Brunopolitanus.*

Superiore anno a *Philoſophorum Ordine quaeſtio extraordinaria* propoſita erat:

Declarandam eſſe Senatus Romani prudentiam in mittendis legatis Romanis ad exercitus, ad pacis leges dicen-

dicendas, et ad res prouinciarum regnorumque inspiciendas aut constituendas.

Pronuntiatum tum est ex Ordinis sententia, e duabus commentationibus, quarum altera insignità erat verbis: *Tentanda via est*, altera: *Tu regere imperio*, neutram quaestioni ita satisfecisse, vt praemio ornari posset; vtramque habere laudem suam in singulis partibus; peccare vtramque in notione legationum non ex sensu Romano accepta, quae fere cum ea voce conuenit, qua nunc vsi sunt Gallofranci, vt *Commissarii reipublicae* sint, ad negotia publica peragenda missi sine apparatu et ritibus formulariis curiarum Europae. Placuit praemium distribuendum seponere in hunc annum, vt vterque scriptum suum emendaret ac perficeret, vtque de iis iterum exhibitis hoc ipso die solleoni iudicium ferretur. Ex athletis alter in stadium iterum progredi recusauit; alter vero cum commentatione, inscripta: *Tentanda via est*, emendatiore in medium prodiit; victoriam itaque sine puluere obtinuit, eique praemium ab Ordine est assignatum. Aperta schedula nomen auctoris innotuit Io. Conrad. Dümler, *Hilperhusanus.*

Vtinam et hi, qui praemiis ornati discesserunt, et illi, qui virium suarum experimentis factis, quid illae valeant recusentue, intellexerunt, vtilitatibus iis consequendis studeant, quarum caussa certamina haec instituta sunt: vt erigantur ingenia vestra, inflammentur studia laudis amore; vt ea, quae ex auditione memoria estis complexi, iudicio subigere, subacta calamo perscribere, cogitata per-

spicue

ſpicue ac diſerte verbis exponere, quid in quaque re inſit, quod momentum ſummum conſtituat, facile perſpicere, et oratione idonea, ſententiarum ordine lucido et verbis propriis, ſeu dicto ſeu ſcripto, in medium proferre adſueſcatis: hoc enim illud eſt, in quo ſtudiorum veſtrorum conſilium ſummum, laus doctrinae academicae praecipua, rerumque veſtrarum et fortunarum cardo in muneribus publicis capeſſendis, verſatur. Quandoquidem enim ſemel ita res ſe habent, vt ex vtilitate ad rempublicam ſtudiorum exiſtimatio pendeat, nullius eruditionis magna eſſe poteſt laus, nulla magna praemia, niſi vtilitas aliqua maior minorue ad rei publicae partem aliquam inde prouentura ſit. At nobis progrediendum nunc eſt ad pronuntiandas quaeſtiones in futurum annum propoſitas: quarum ea, quae

ab ORDINE THEOLOGORVM

propoſita eſt, ita ſe habet:

Vt inſigniores conuerſiones, quas theologia moralis ſeculo decimo octauo experta eſt, deſcribantur, et e cauſis ſuis repetantur.

"Praemium autem homileticum in a. futurum decernetur ei, qui optime verba fecerit publice, praeeunte diuo Paullo, 1 Timoth. cap. I. verſ. 4.

De vinculo arctiſſimo inter fidem et virtutem intercedente.

Von der Unzertrennlichkeit des Glaubens und der Tugend.

Porro

Porro "in annum sequentem ORDO IVRECONSVLTORVM hanc certamine dignam materiam praebet:

Exponatur nexus inter successionem ab intestato et querelam inofficiosi testamenti; ita quidem, *vt, quatenus ab illa ad hanc argumentum duci possit,* definiatur.

Ab ORDINE MEDICORVM postulatur:

Accurata et obseruationibus ac experimentis nixa historia effectuum caloris et frigoris externi in corpus humanum viuum.

A PHILOSOPHORVM ORDINE

quaestio *ordinaria* in annum futurum edita est haec:

Vt contexatur historia doctrinae Graecorum ac Romanorum philosophorum de statu animarum post mortem.

Altera porro loco *iterum* in a cIↃIↃcccII. proponitur quaestio, quae anno praesenti neminem, qui in ea expedienda operam poneret, habuit:

Vt ex ingenii humani, diuitiarumque ipsarum natura, atque ex historia tam antiqua quam recentiore, declaretur: quam vim habuerit, quosque effectus, tam bonos quam nociuos, morales, politicos atque physicos, metallicarum diuitiarum eminens, respectu ad alias gentes minus opulentas habito, affluentia: siue sit subito, siue pedetentim, quibuscunque de caussis, exorta.

Cum autem sit praeter duas has quaestiones adhuc *praemium quaestioni extraordinariae* constituen-

tuendum, placuit Ordini proponere in annum sequentem ſtudiis veſtris quaeſtionem hanc:

Vt deſcribatur peninſula Arabum geographicè ex Abulfeda, ita vt Abulfedea deſcriptio commentario perpetuo illuſtretur.

Abulfedae Arabia prelo expreſſa proſtat primo a *Gagnier*, vna cum eiusdem Abulfedae Aegypto; tum in Hudſoni Geographis minoribus Vol. III. Conſultum erit, eos, qui hanc operam ſuſcepturi ſunt, Hartmanni Africam Edriſianam ante oculos poſitam habere; ſubſidia operae ſuae et copias petere poſſunt ex iis, quos recenſuerunt *Büſching* in praefat. *Aſiae* (*Neue Erdbeſchreibung, Theil V. Abtheil. I.*) et *Meuſel* Bibliotheca hiſtorica, Vol. II. P. I. Cap. XII. comparata quoque Geographia antiqua *Mannerti* Vol. VI. P I.

His peractis pietas noſtra ad laetum illud euentum rediit, quod ſollennibus noſtris fons et cauſſa erat, dum celebrabatur dies natalis Regis noſtri Indulgentiſſimi, quem Parentis loco colimus, et tanquam auctorem huius ſecuri et tranquilli otii diligimus, quo inter medias bellorum tempeſtates et calamitates, cum inuidenda aliqua felicitate, fruiti ſumus: quo factum eſt, vt inter ea ipſa tempora, quae aliis academiis fuerunt funeſta, Georgia Auguſta laetioribus incrementis effloreſceret. Inciderunt quidem tempora, in quibus de ſumma rerum metus nos inceſſebat, nuntiatis hoſtium minis conſiliisque infeſtiſſimis; procella belli iam terras Hannoueranas oppreſſerat; ne idem belli turbo noſtram Academiam corriperet, metuendum erat: ecce

ecce Summorum virorum, quibus res publica curae eſt, prudentia prouiſum eſt, ne ſacra Muſarum vllo metu aut ſtrepitu turbarentur; itaque pacate et tranquille ſtudiis et curis noſtris vsque ad hunc diem vacauimus: dumque pro tanta felicitate noſtra Deo O. M. gratam ac piam mentem in perpetuum ſpondemus, vota ac preces facimus, vt in poſterum quoque huius proſperi rerum noſtrarum curſus felicitas nobis ſeruetur. Quod vt fieri poſſit, pace per orbem terrarum reſtituta et Georgii tertii incolumitate bonaque valetudine, quam reſtitutam laetamur, firmata et perpetuata opus eſſe intelligimus; facimus itaque pro vtroque bono conſequendo vota ardentiſſime, et piis precibus Regis Optimi, Patris Patriae, ſalutem cum noſtra omnium ſalute coniunctiſſimam, vt pro parente liberi, flagitamus. Vocat et impellit nos ad haec vota facienda ipſe ſenſus gratus pro his bonis, quibus fruimur; et pietas noſtra inter ea officia numeranda eſt, quibus niſi ſatisfaciamus, pro indigniſſimis tantorum bonorum fructu habendi eſſemus. Praeſtamus autem pietatem noſtram maxime in hoc, ſi ipſi partibus noſtris in hac Academia mandatis docendo ac diſcendo religioſe ſatisfecerimus. Quae vt rite fiant, vtque ex animi ſententia omnia eueniant, ex animo precamur.

P. P. in Georgia Auguſta M. Iunio cIↃIↃccci.

ANTIQVIOR
ARTIVM INTER GRAECOS HISTORIA
AD TEMPORA SVA PROBABILITER REVOCATA.

Cum de artium inter Graecos originibus multa dicta sint a viris doctis, quae id potius, quod ipsi, certis opinionibus imbuti, optarent, vt declaratum dari possit, quam quod declaratum ab ipsis esset, docerent, cumque ipse aliquando in Winckelmanni artium notitias commentari coepissem, ita, vt, quae cum historicis rationibus non satis conuenirent, expungerem: Philostratearum tabularum recensu allectus, iterum ad ea animum appuli, vt exquirerem ea, quae rationibus historicis, certioribusque, saltem probabilibus auctoritatibus, iudicioque idoneo, substructa fidem reperire possent. Visus enim mihi sum animaduertere nonnulla, quae satis probabiliter possint poni, quibus tum accensere liceat alia minus firmo fundo forte nixa, istis tamen tanquam furcillis sustentata.

Nec vero mihi animus est, refellere ea, quae ab aliis sunt proposita, verum ea tantummodo proponere, quae mihi, per multorum annorum decursum subinde haec animo reuoluenti, et cum aliis, quae se offerrent, comparanti, idoneo iudici se probare posse visa sunt.

Pone-

Ponetur itaque tanquam prima aliqua aetas

I. *aetas mythica*,

quae, partim antiquam aliquam famam, partim multa veterum commenta, poetarum exornationes, feriorum figmenta, complexa, an certae aliquid historicae fidei superstructum habeat, dubitare licet. Redeunt pleraque ad nomen Daedali, quod ipsum hominem artis peritum etymo suo declarat; cuius etiam artis opera δαίδαλα appellata sunt. Quae quidem fama accepta nituntur, ea partim a Creticis, partim ab Atticis, partim a Siculorum mythis, profecta esse videntur, a' poetis pro consiliis suis diversimode confusa. In Creta ille auctor omnis artis, et inuentor instrumentorum fabrilium, cum filio Talo habitus, vulgare nomen fuisse videtur, cui assignarentur opera nonnulla antiquissima; saltem opus in Iliade memoratum, quod chorum exhibebat, quocum comparatur chorus in Achillis clipeo effictus. Σ, 590 sq. Male habet, quod ex poetae verbis non comperimus, quale illud artis opus, qualique materia elaboratum fuerit. Anaglyphum fuisse credas. Daedali tamen opera constanti fama traduntur e ligno facta fuisse, ξόανα. Pausanias quidem (lib. IX, 40. p. 793.) suo adhuc tempore superstes esse e candido lapide elaboratum opus illud artis Daedaleae sibi persuaserat; vulgari fama haud dubie sibi imponi passus. Quod si haec Iliadis pars a primo Iliadis auctore profecta est, habemus exemplum artis tam antiquae, vt assequi nequeas, quomodo illa iam tum tanta incrementa habere potuerit, aut, si habuit,

Y 2 quo-

quomodo illa non plura sui vestigia relinquere, aut iterum post haec ad prima rudimenta relabi potuerit; nam vt opus anaglyphum choreas iuuenum ac puellarum scite inter se implexas exhibere posset, multa alia reperta esse debuere, quae ad delineandi et formam seu τύπον operis effingendi scientiam spectant. Verumtamen vel sic non temere explodi potest fama antiqua: quandoquidem iam tum per Aegyptum et Asiam ars statuaria exercita dudum erat.

Ad certam autem annorum formulam reuocantur ea, quae de Daedalo tradita sunt, memoratione Ariadnes, quam e Minoe natam et a Theseo amatam antiquitas celebrauit. Saeculis itaque tredecim ante C. N. Daedali artem iam viguisse necesse est, siquidem Athenae a Theseo conditae ad a. 1234 referuntur. Nihil attinet persequi ea, quae fabulose de eo narrantur; eum sibi popularem vindicarunt Athenienses, cum ex Erechthidis eum genus duxisse profiterentur, vt Metionis esset filius, Eupalami nepos, et Erechthei abnepos. Pausan. VII, 4. p. 531. Speciem lignorum, ξοάνων, ab eo fabrefactorum eam fuisse, vt viuere et incedere viderentur, notius nunc est, quam vt repetere necesse sit. Erant enim ea manibus a lateribus disiunctis, pedibus gressum incedentium adumbrantibus et apertis palpebris. Plura per Graeciam, Siciliam et Italiam supererant signa, quae auctorem Daedalum habere credebantur. Diod. IV, 78. Pausan. VII, 4. p. 531. VIII, 46. p. 694. cf. ad Aen. Virgil. VI, 14 sq. Memorat

Pausa-

Pausanias sua aetate extans signum Iunonis e piro silvestri, in templo antiquo Iunonis haud longe a Mycenis, quo illud Tirynthe aduectum erat; templum vna cum signo positum fuerat a Pirafo, Argi filio, qui filiam Callithyiam primam templi sacerdotem constituerat *a*).

Quemadmodum vulgo ad Daedalum auctorem referebatur quicquid vetusti operis passim, ignoto auctore, in templis aliisque locis visebatur: ita sculptores antiquiores, quorum tempora certa memorari non poterant, Daedalum magistrum habuisse ferebantur. Ita plures Daedali discipuli celebrati sunt; interdum qui aliquot saeculis post eos vixere. Ita Scyllis et Dipoenus, quorum aetas Cyri tempora, et Olymp L attigit, Daedali discipuli a Cleonaeis habiti sunt, ab aliis eius liberi e Gortynis filia suscepti: Pausan. II, 15 pr.

a) Pausan. II, 17. *τὸ δὲ ἀρχαιότατον ἄγαλμα Ἥρας*, (quod praeter aliud Polycleti signum in templo erat) *πεποίηται μὲν ἐξ ἀχράδος· ἀνετέθη δὲ ἐς Τίρυνθα ὑπὸ Πειράσου τοῦ Ἄργου.* Iam ex Argolicarum rerum temporibus apparet, ad a. ante C. N 1642 Pirasum esse assignandum. Praeter Chronicon Hieronymi Eusebianum et graeca Scaligeri, memorandus locus Clement. Protrept. p. 14. Sylb. *Δημήτριος γὰρ ἐν δευτέρῳ τῶν Ἀργολικῶν τοῦ ἐν Τίρυνθι τῆς Ἥρας ξοάνου καὶ τὴν ὕλην ὄγχνην, καὶ τὸν ποιητὴν Ἄργον ἀναγράφει*, pro Piraso, Argi filio. Sedebat dea; quod in signis vetustae artis mirari licet pluribus occurrere: cum ars eo iam profecisset, vt variare corporis statum didicisset; cum rudissima signa non nisi stantium habitu posita essent. Sedentis habitu fuisse traditur signum Minervae Iliacae: Iliad. Z, 302. et Minerva Endoei Athenis, antiquissimi operis. Horae sedentes a Smilide factae in templo Iunonis Olympiae; Pausan. V, 17 pr. et sic alia.

Simili loquendi vſu Daedali temporibus vixiſſe dicti ſunt ſculptores, quorum nomina ex aetatibus antiquioribus ad ſequiores peruenerant, cum nihil aliud, quam, aetate antiquiore eos vixiſſe, de iis conſtaret. Praeter Talon, ſororis filium, fraude ab eo ſublatum, quem Pauſaniae libri Calon edunt, Daedali aetate (κατὰ Δαίδαλον) vixiſſe ferebatur *Smilis*, Euclidis filius, Aegineta (Pauſan. VII, 4. p. 531.), cuius tamen fama minus erat vulgata quam Daedali; non enim ille niſi Argiuis et Samiis innotuerat ſignis Iunonis, quae ex ligno quidem, ξόανα, ille feciſſe narrabatur (ibid. p. 532. add. Athenag. Apolog. c. 14. Clement. Protrept. p. 13. Sylb. p. 41. Pott) et ſignis Horarum ſedentium Olympiae in templo Iunonis [ibid. V, 17 pr. p. 418. *b*)]. Alius Daedali diſcipulus fuiſſe traditur, idemque Athenienſis, *Endoeus*, qui magiſtrum in Cretam fugientem ſequutus eſſe fertur, cuius manu elaboratum erat in Parthenone Athenis Minervae ſedentis ſignum (ἄγαλμα) a Callia aliquo dedicatum *c*). Eiusdem manum et artem agnoſce-

b) Debebat enim ſine dubitatione recipi nomen Σμῖλις pro Ἔμιλος, corruptum idem alio modo Σκέλμις in Fragm. Callimachi CV. vbi v. Bentl. de quo iterum monuere Toup. et Valkenaer. Corrupta videntur eſſe nomina ap. Plinium XXXVI, 13. ſ. 19, 3. artificum, qui labyrinthum in inſula Lemno fecerunt, *Zmilum, Rhodum et Theodorum* forte ex Smilide, Rhoeco et Theodoro, his quidem infra memorandis.

c) Pauſan. I, 26. p. 62. καθήμενον Ἀθηνᾶς ἄγαλμα, ἐπίγραμμα ἔχον, ὡς Καλλίας μὲν ἀναθείη, ποιήσειεν δὲ Ἔνδοιος. Eſt hic idem qui Ἔνδυος ſcribitur ap. Athenag. Apolog. 18. καὶ τὴν καθημένην (ſc. Minervam) Ἔνδυος εἰργάσατο, μαθητὴς Δαιδάλου.

agnoſcebat Pauſanias in alio Minervae ſigno e ligno inſigni magnitudine *d*) Erythris Ioniae.

Antequam vlterius progrediar, mihi nonnulla omnino monenda ſunt. Fama antiquiſſimorum operum, quae quidem Pauſaniae vel innotuerant vel viſa fuerant, aut ab aliis memorata ſunt, ad certa tantum templa antiqua ſpectat, in quibus illa ſeruata fuerunt, eoque etiam ad certas vrbes. Praeter Cnoſſum Cretae, Amyclas Laconicae, Lindum Rhodi, fuere inprimis Samos et Argos; tum Olympia; vetuſtis operibus celebratae. Templi quidem Iunonis Samiae vtinam ſupereſſet diſertior

 hiſto-

d) Pauſ. VII, 5. p. 534. ἔστι δὲ ἐν Ἐρυθραῖς καὶ Ἀθηνᾶς πολιάδος ναὸς. καὶ ἄγαλμα ξύλου μεγέθει μέγα, καθήμενόν τε ἐπὶ θρόνου, καὶ ἠλακάτην ἐν ἑκατέρᾳ τῶν χειρῶν ἔχει καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πόλον· τοῦτο Ἐνδοίου τέχνην καὶ ἄλλοις (f. ἄλλως) ἐτεκμαιρόμεθα εἶναι, καὶ ἐς τὴν ἐργασίαν ὁρῶντες ἔνδον (ortum puto ex nomine Ἐνδοίου) τοῦ ἀγάλματος, καὶ οὐχ ἥκιστα ἐπὶ ταῖς Χάρισί τε καὶ Ὥραις, αἳ πρὶν ἐλθεῖν (f. hic inferendum ἔνδον, intra templum) ἑστήκασιν ἐν ὑπαίθρῳ, λίθου λευκοῦ. qui in capite ſigni erat πόλος, globus eſt; Iunius de gnomone intelligebat: vix Endoei aetate noto. Enimuero emend. πῖλος. Pileata Minerva, qua ſpecie etiam ediderant nonnulli Minervam Iliacam fuiſſe ap. Euſtath. p. 627, 6, alioqui non ſine exemplo eſt πόλος in capite; ſic Veneris II, 10. p. 134. Probabile ſit eiusdem Endoei manum fuiſſe ſignum Minervae Aleae apud Tegeatas ab Auguſto Romam abductum et in foro Auguſti collocatum, ap. Pauſan. VIII, 46. p. 694. τοῦτο μὲν δὴ ἐνταῦθα ἀνάκειται, ἐλέφαντος διὰ παντὸς πεποιημένον, τέχνη δὲ Ἐνδοίου. haud dubie Ἐνδοίου nam et paullo ante ἄγαλμα ἀρχαῖον illud appellauerat; facit tamen mirationem ſignum totum *eburnum* tam priſca aetate!

historia *e*); in eo enim reconditum fuit plurimum antiqui operis, omnis generis; nam etiam picturae antiquissimae in eo templo fuisse memorantur. Samos Iones incolas nacta est non nisi post profectionem Ionum in Asiam, quae non ante annum CXXX a capta Troia exordia habuit *f*). Itaque nec templum Iunonis Samiae nec signa in eo, si quidem a Graecis elaborata fuere, ad antiquiora tempora recte referri possunt *g*); vnde etiam apparet, nomen Smilidis eiusque aequalium ad tempora antiquiora perperam reuocari. Poterant tamen vel sic in templo eo, vt in aliis, opera antiqua rudis artis et ingenii ex antiquioribus temporibus seruari; nam ante Iones tenuere insulam Cares et Leleges; potuit quoque templum vetustius ab iis conditum esse; diuersa tamen illa esse debuere ab Hellenum conatibus, quandoquidem hos

e) Fuere Menodoti Samii *τὰ κατὰ τὴν Σάμον ἔνδοξα* ab Athenaeo lecta lib. XV. p. 672 A. *de aede Iunonis, quae est Sami Dorica*, *Theodorus* scripsit ap. Vitruv. praef. lib. VII.

f) Conditorem Tymbridem, tum Proclem, Strabo XIV. p. 939 B. add. X, p. 702 A. edit; Proclem etiam Pausanias p. 530.

g) Itaque nec ab Homero Samos memorari potuit. Male ideo ab Argonautis templum Samium extructum et signum positum esse creditum erat; Pauf. l. c. VII, 4. p. 530. Veriora sunt ap. Clement. Alex. l. l. *τὸ δὲ ἐν Σάμῳ τῆς Ἥρας ξόανον Σμίλῃ τῷ* (haud dubie leg. *Σμίλιδι*) *Εὐκλείδου πεποιῆσθαι, Ὀλύμπιχος ἐν Σαμιακοῖς ἱστορεῖ.* Sub Procle id factum paullo ante tradiderat p. 40. *καὶ τὸ τῆς Σαμίας Ἥρας, ὥς φησιν Ἀέθλιος, πρότερον μὲν ἦν σανὶς, ὕστερον δὲ, ἐπὶ Προκλέους ἄρχοντος, ἀνδριαντοειδὲς ἐγένετο.*

hos ferius immigraffe conftat *h*). Cum facra Iunonis Samiae et Argiuae communem religionem et antiquitatem haberent, difceptatum eft inter Samios et Argiuos, vtri ab alteris et facrum et fignum Iunonis accepiffent: qua de re locus copiofus eft apud Athenaeum (l. c.).

Antiquiffimorum artis operum memoriam in templis antiquioribus extitiffe dixi; monftrari illa folebant aduenis, et memorabilia de iis tradi per facerdotes aut interpretes, qui hofpites ad fingula vifenda circumducerent, περιηγητὰς et ἐξηγητάς. Ita autem euenit, vt multa iactarentur temere et falfo, atque etiam abfurde, ad vindicandam templis vetuftatis auctoritatem. Ita Lindii Minervae fignum colebant in Minervae Lindiae templo, quod a Danao pofitum effe tradebant ex Aegypto profugo *i*); Cadmum ei dona confecraffe, in quibus lebes erat litteris Phoeniciis infcriptus *k*); etiam

h) Ex Menodoto Samio narrat Athenaeus l. l. templum πρότερον ὑπὸ τῶν Λελέγων καὶ Νυμφῶν καθιδρυμένον fuiffe. Nifi mythicum aliquid fubeft, Νυμφῶν nomen corruptum effe videtur ex καὶ Λυδῶν. Sic Paufan. VII, 2. p. 525. Λέλεγες δὲ καὶ τοῦ Καρικοῦ μοῖρα καὶ Λυδῶν τὸ πολὺ νεμόμενοι τὴν χώραν ἦσαν. agitur de locis ad Ephefum.

i) Vid. Diodor. V, 58. et Fragmentum Callimachi a Bentleio reftitutum fupra laudatum CV. καὶ γὰρ Ἀθήνης ἐν Λίνδῳ Δαναὸς λεῖον ἔθηκεν ἕδος. Emendat ille κίον' ἔθηκε. Toup. ad Longin. p. 365. λᾶαν. Prorfus commentitia de Minervae Lindiae fimulacro Conftantinopoli feruato affert Cedrenus Hift. Comp. p. 222.

k) Diodor. ibid. Cadmus et Neptuno templum cum facris inftituiffe narrabatur, et: — ὁ δὲ οὖν Κάδμος καὶ

 τὴν

etiam Helenam ei sacrasse calicem ex electro: *adicit historia mammae suae mensura:* Plin. XXXIII, f. 23. Monstrabantur passim in templis arma et spolia eorum, qui ad Troiam occubuerunt. Delphis ex oraculo ferebatur consecratum monile Eriphyles, et monile Helenae: v. Athenaeus VII, p. 232. E F. vbi et responsa dei apposita sunt ex lib XXX historiarum Ephori seu eius filii Demophili. In Lernae luco Veneris signum e marmore dedicatum narrabant a Danaidibus: Pauf. II, 37 pr. p. 198. Pataris crater a Telepho donatus et Vulcani opus. Pausan. IX. p. 41 pr. et sic multa.

Nihil ex his ad certam fidem historicam, multo minus ad temporum calculos referri posse, manifestum fit; itaque *temporis mythici* haec narrata esse dixi. Successere tempora *belli Troiani*, et aliquot aetatibus posthaec *tempora Homerica*. Nec magis hic habemus, cui satis fidere possimus. Primo suspicari licet, in iis, quae narrata et ad delectandum et ornandum a poeta adiecta sunt, esse, quae Homerus ex suis temporibus, moribus et profectibus, in Troiana tempora traduxerit; incerta porro est aetas carminum, et ipsius poetae. Interea pro certo ac liquido haberi potest hoc, eo tempore quo haec carmina condita sunt, extitisse alicubi artium opera haud omnino inscita; alioqui poeta similia memorare nequisset, quae Vulcani arti ille tribuit. Multa sunt, quae, etsi in carmine haud

τὴν Λινδίαν Ἀθηνᾶν ἐτίμησεν ἀναθήμασιν, ἐν οἷς ἦν χαλκοῦς λέβης ἀξιόλογος, κατεσκευασμένος εἰς τὸν ἀρχαῖον ῥυθμόν. οὗτος δὲ εἶχεν ἐπιγραφὴν Φοινικικοῖς γράμμασιν —

haud memorata, iam tum tamen inuenta et frequentata esse debuere, vt metallorum fundendorum, formarum caelandarum, auri ducendi in lamellas, et in texendis vestibus, et sic alia. Si texi potuit vestis, cuiusmodi ea memoratur, quam Helena texuit Iliad. III, 126. multis intextis pugnis Troianorum et Achiuorum: multa iam tum nota et frequentata esse debuere, quae a delineandi, colores miscendi, temperandi, et variandi, arte proficiscuntur. A Phrygibus et Troianis ea opera tractata fuisse apparet; an et a Graecis, pronuntiare haud ausim. Argis et Mycenis Atridarum aetate res florentes fuisse, ex Homero colligimus; nec vero obliuiscendum est, omnem fere vitae cultum defloruisse post reditum a Troia, inter regnorum vicissitudines, rerum conuersiones, omnisque Peloponnesi euersiones ac direptiones per Heraclidarum et Dorum in eas terras incursationes; processum est ad migrationes Aeolum, Ionum, tandemque et Dorum in Asiam et insulas; ita per duo et quod excurrit saecula, res Graeciae fuere valde afflictae et attritae, donec coloniae in insulas et Asiam profectae opes nouas acquirerent. Quae de Dibutadis Sicyonii figuli filia narrantur, Corinthi amore iuuenis adducta, vt eius vmbram in pariete circumscriberet, pro commento ingenioso habere, saltem in medio relinquere praestat. Nunc itaque successit

II. *aetas regum Lydiae*, inde a *Candaule* et *Gyge*, Ol. XI, a. C. 736.

per haec enim tempora frequentiora hominum rerumque commercia, opes, copias, vitaeque elegantiam

gantiam et luxum fucceffiffe, multis argumentis intelligitur; coepit quoque pecunia fignari partim a Lydis, partim Argis ex inuento Phidonis, quod ad a. 869, hoc eft ad medium faeculum nonum ante C. N. referri poteft; etfi nec hoc de fubtiliore aliqua arte acceperim; inuentum eft, figno certo impreffo declarare pondus et valorem metalli; nec conftat, quale metalli genus primum fignari coeperit. Ingenia Lydorum, tum et vicinarum gentium, in his Ionum, excitata et artium ftudia frequentata fuere maxime per auri partim in fluuiis partim in metallifodinis repertam copiam. Ita nunc auri fundendi et ex auro vafa, lebetes, ornamenta, tandem et ftatuas conflandi ars et vfus increbuit. Nunc narrata legimus multa de donis ex auro in templis confecratis, de quibus et ab aliis multa dicta funt, et a me nouo confilio nuper difputatum eft in Commentatione *de repentina auri argentique affluentia populis funefta.* Nunc etiam ad certa tempora reuocari poffunt ea, quae narrata legimus.

Et primo quidem, ante vllam aliam fingendi fculpendique rudimentorum mentionem factam, pingendi non prima initia, fed facti iam progreffus, memorantur: nam *Bularchi tabulam, in qua erat Magnetum praelium, a Candaule rege Lydiae Heraclidarum nouiffimo repenfam effe auro, in confeffo effe* ait Plinius XXXV, f. 34. cf. VII, f. 39. *l*).

Can-

l) Magnetum praelium hoc quo tempore factum fit, traditum non eft; bella tamen eorum, ex quo, e Theffalia ad Peneum (v. Iliad. B, 756. et ad e. l. Obff.

Candaulem Myrſilum vita priuauit Gyges Olymp. XV, 2. ante C. N. 719. Mirum vtique eſt, memorari repente artis opus tam praeclarum habitum, vt auro rependeretur: cum ex ſuperioribus aetatibus nulla picturae memoratio extet. Atqui nos non niſi fragmenta hiſtoriarum habere, innumeris aliis exemplis edocti tenemus. Ad ſuperiora ergo tempora referenda erunt ea, quae, poſt iſta narrata, ſubiicit Plinius ex antiquioribus exſcripta, de picturae elementis ac primordiis, appoſitis quoque nominibus eorum, qui inuenta excoluere, obſcuris ceteroquin et ignotis, Hygiemonis, Diniae, Charmadae, Eumari Atheniensis et Cimonis Cleonaei: duo poſtremos ſaltem in Graecia ipſa vixiſſe, patria eorum memorata fidem facit; nam potuit ars in Ionia et inſulis excoli, nec tamen in Graecia ipſa frequentari. Omnino certi aliquid de picturae aut alterius artis origine primisque incrementis, rerum naturae etſi maxime conſentaneis, pronuntiare haud licet; etſi d'Hancarville multa de his tam ſubtiliter ex vaſis antiquis pictis pro conſilio ſuo arreptis diſputauit, vt ingenioſe multa oſtendiſſe, fide idonea vix aliquid probaſſe videri debeat.

A Gyge

Obſſ. Strabo IX. p. 674. XIV. p. 958. Conon Narrat. 29. Anton Lib. 23 pr. Schol. Apoll I. 584.) advenae loca Aſiae inſederant. memorantur plura cum Lydis; bis Magneſia fuit oppugnata et capta, ſerius tamen, ſemel ſub Gyge, tum ſub Ardye: vnd et Sevinus d..o..ationem mouebat de omni narratione de pictura Bularchi (*Memoir. de l'Acad. des Inſcript.* Tom. V. p. 253). verum, vt diximus, bella fuere fere continua. Extincti Magnetes a Treribus, gente Cimbrica, incurſatione Aſiae funeſta: v. Strab. XIV. p. 958. (647.) add. Diog. Laert. I, 117.

A *Gyge* memorantur multa munera Delphos missa, ex argento et auro, in his crateres sex aurei ingentes: addit Herodotus I, 14. primum eum talem honorem oraculo habuisse, nisi quod iam ante eum *Midas*, Gordii filius, Phrygiae rex, regium thronum et ipse Delphis consecrauerat. Memoratur hic in Chronico Eusebiano ad Ol. X, 4. Gygi autem Ol. XXV. a. C. 680. successit Ardyes II., huic Ol. XXXVII, 2. Sadyattes, et Ol. XL, 2. a. C. 619. *Alyattes II.*, huic Ol. LIV, 3. a. C. 562. *Croesus*, isque a Cyro victus et captus a. C. 548. Ol. LVIII, 1. Constituunt autem donaria Delphos missa ibique recondita epocham memorabilem et opum et operum artis antea Graecis ignotorum. Auri argentique magna apud Graecos erat penuria, vt fere dicere possis, non nisi memoriam horum metallorum ex Homericis versibus animis Graecorum obuersatam esse; nec illi nisi aeris vsum norant. Ipse Pythius Apollo ante Gygis liberalitatem donaria ex aere numerabat, ne in his quidem statuas, sed lebetes et tripodes ex aere. Post Gygen Croesus ex auro et argento dona miserat; serius (circa Olymp. LXXIV. V.) Gelo et Hiero e Sicilia: ille quidem tripodem et Victoriam ex auro, quo tempore Xerxes Graeciam inuasit: haec ex Phania Eresio et Theopompo Philippicorum libro XL. memorat Athenaeus VI. p. 231. E. F. vbi memorantur praeterea haec: "Lacedaemonios, cum *Apollinis Amyclaei faciem* inaurare vellent, nec aurum in Graecia reperirent, ex oraculi responso ad Croesum misisse ad illud mercandum." Narrat haec Herodotus I, 69. alio modo: cum

cum mercari vellent a Croeſo ii, qui Sardes miſſi fuerant, eos pro dono illud accepiſſe; et addit voluiſſe eos hoc auro vti ad Apollinis ſignum in Thornace: qui mons eſt haud longe a Sparta *m*). Expedit rem Pauſanias III, 10 extr. vbi in Thornace Apollinis Pythaei (Πυθαέως) ſignum viſi ait, eadem figura, qua Apollo Amyclis eſt; hunc tamen multo clariorem eſſe Lacedaemoniis, itaque aurum omne, quod Apollini Pythaeo dono miſerat Croeſus, ad Apollinis Amyclaei ornatum translatum eſſe. Durauit haec in Graecia metalli pretioſioris penuria vsque ad templi Delphici per Phocenſes direptionem (de quibus vid. Commentatio memorata).

Ceterum intra memoratos hos ducentos fere annos exercuere ſe ingenia Graecorum, etſi lentis admodum et ſparſis intermiſſisque profectibus; ita vt mirum in modum fallantur, qui Graecorum ingenia vno momento repente propullulaſſe et effloruiſſe pronuntient. Rarae ſunt per iſta quoque tempora artificum operumque memoriae.

Incidit in haec tempora dynaſtia Cypſelidarum Corinthi; exornatio templi Iovis Olympii in Elide; et veſtigia nonnulla artium in Peloponneſo et Graecia reliqua. Nobiliſſima eſt arca Cypſeli ex cedro, cum anaglyphis ex auro et ebore elaboratis; in quorum enarratione ante hos XXX et quod excurrit annos rudimenta huius generis ſcriptio-

m) *Χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς ἄγαλμα βουλόμενοι χρήσασθαι τοῦτο τὸ νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν Θόρνακι ἵδρυται Ἀπόλλωνος.*

fcriptionis pofui. Fuit illa repofita Olympiae a Cypfelidis, adeoque ante Olymp. XLI, 1. a. C. 584. nam eo anno eorum tyrannis, feu dynaftia, fuit fublata; quo autem tempore illa fculpta fuerit, conftitui nequit; nam Cypfeli tyrannis initia habuit Ol. XXX, 3. ante C. N. 658., ille autem is erat, qui in arca infans feruatus erat; fi eadem ipfa arca Olympiae confecrata eft, in qua ille latuerat, multo antiquioris artis opus illud fuiffe neceffe eft. Infcripta erant carmina Eumeli, poetae, qui iam ante Meffeniacum bellum, h. e. ante Ol. IX, 2. ante C. N. 742. vixerat; verum verfus ex eius carminibus exfcripti ad arcam transferri potuere.

Ex iis, quae de *Demarato* narrantur, *Tarquinii Prifci Romani regis patre, fugiente Corintho iniurias Cypfeli tyranni* (Plin. XXXV, 5.), et *de comitatis eum in Etruriam fictoribus Euchire et Eugrammo, traditaque ab iis Italiae plaftice* (lib. XXXV, f. 44.): aliud tenemus argumentum artis iam tum Corinthi exultae, fimulque fidem narratae vetuftioris vfus plaftices per Etruriam: vnde probabilis antiquitas vaforum pictorum vindicari poffit; nec multo feriora funt veftigia plaftices per colonias Graecorum in Italiam inferiorem et Siciliam illatae: quae inter Olymp. XL. et L. ad magnas opes, et copias progreffae erant, inprimis Sybaris, Croton, Tarentum, Locri; floruere Cumae, Neapolis, Metapontum, Rhegium; in Sicilia Syracufae, Hybla, Catana, Meffana. Intulerant coloni e Graecia antiqua mythos antiquiores, ex iisdem fuo ingenio et

et more argumenta operum artis constituerant, auctis et assumtis aliis a barbaris, quorum fines ipsi incolebant vel attingebant; floruit inprimis plastice in fictilibus; eoque illatae sunt fabulae aliunde non notae, et notarum fabularum tractandarum ratio et mos diuersus a Graeciae, vnde exierant, exemplis.

Referendus ad haec tempora est *Aristocles* Cydonia Cretae oriundus, cuius Hercules cum Amazone equo insidente pugnans de balteo Olympiae fuit repositus ab Evagora Zanclaeo; ex nomine hoc operi inscripto Pausanias V, 25. p. 445. argumentatur, repositum esse ante Ol. XXIX, 1. ante C. N. 664, quo tempore Zancles nomen mutatum in Messanam abiit: cf. eund. IV, 23. p. 337. Ipsum itaque signum in antiquissimorum numero esse habendum patet; ex aere, vt existimare licet, nam si nullam materiam memorat Pausanias, aes fere animo habere solet.

Glaucus primus ferri inter se glutinum excogitauit et iunxit: in Hieronymi Chronico Eusebiano legitur ad Ol. XXI, 3. ante C. N. 694. secundum Vallars. et Ol. XXV, 4. ante C. N. 677. secundum Scalig. Est hic *Glaucus Chius.* Narrat Herodot. I, 25. Alyatten II, misisse Delphos magnum craterem argenteum, cum basi e ferro ferruminato, cui impositus erat *n*), summae mirationis: nam antea laminas

n) Ὑποκρατηρίδιον σιδήρεον κολλητὸν, θέης ἄξιον. basis fuit, seu crepido (*souscoupe*, *Gestell zum Einsetzen, oder Draufsetzen*). Supererat haec basis adhuc Pausaniae

minas non iungere norant nisi clauis aut fibulis. Alyattes II. regnum tenuit ab Olymp. XL, 2 ad LIV, 2. (ante C. N. 619-563.) et Croesum successorem habuit. Si itaque Glauci tempora recte in Chronico tradita sunt, longe antiquioris operis basis illa ferruminata esse debuit.

Sub Alyatte II. et Astyage Medorum rege vixit *Byzes*, Naxius, cuius statuae extabant in insula Naxo, cum titulo, quo ille edebatur inventor tegularum e marmore caesarum; quibus templum Iovis Olympiae erat tectum. v. Pausan. V, 10. p. 398. Epigramma legitur quoque in Analectis Tom. III. p. 193. CCVII.

Olympiae viderat Pausanias VI, 15. p. 490. in Alti *Eutelidae* Spartiatae statuam admodum vetustam, incisis litteris vetustate iam paene abolitis: abstulerat ille duas victorias, alteram luctae, alteram pentathli, inter pueros, Ol. XXXVIII.

De *Dipoeno* et *Scyllide* vtar verbis Plinii XXXIV. s. 4. *marmore scalpendo primi omnium inclaruerunt* Dipoenus *et* Scyllis, *geniti in Creta insula etiamnum Medis imperantibus, priusque quam Cyrus in Persis regnare inciperet, hoc est, Olympiade circiter L.* (Imperii Cyri in Persas initia Ol. LV, 2. a. C. 559. assignantur). *Ii Sicyonem se contulere.* Opera eorum visebantur Argis, Cleonis, Ambraciae. Inter alia Argis erant Dioscuri cum vxoribus

saniae aetate, qui eam describit lib. X, 16 pr. forma erat turri similis in fastigium obtusum surgentis, latera cincta transuersis e ferro cingulis, et summa labia extrorsum resupinata: ad excipiendum craterem.

bus et liberis: Castor quidem cum Hilaira, et filio Anaxi, et Pollux cum Phoebe et Mnasino: signa ex ebeno facta; equi partim ex ebeno et ebore: Alia opera ex marmore: Pausan. II, 22. p. 161. Meminit ista quoque Clemens Protrept. p. 14 Sylb. addit Herculem Tirynthe, at ille fuit Sicyone; error est in eo, quod Hercules epitheton a Tirynthe habet, Tirynthius dictus. Memorantur eorum discipuli *Doryclidas*, *Dontas*, *Tectaeus*, *Angelio*: de quibus infra melius erit dicendum.

Pergit Plinius l. l. *Quum ii essent, iam fuerant in Chio insula* Malas *sculptor, dein filius eius* Micciades, *ac deinde nepos* Anthermus *Chius: cuius filii* Bupalus *et* Anthermus *clarissimi in ea scientia fuere, Hipponactis poetae aetate, quem certum est, LX Olympiade fuisse*: de his quidem ad sequentem aetatem dicendum erit. Pergit Plinius: *quod si quis horum familiam ad proauum vsque retro agat, inueniet, artis eius originem cum Olympiadum origine coepisse.* Non nimis curiose haec a Plinio pronuntiata exigenda sunt. Ab Olympiadum origine vsque ad Ol. LX. fere anni 236 elapsi erant: spatium non quatuor, sed octo aetatum (γενεῶν). Verum *proauum* putandus est dixisse de stirpis primo auctore. Subiicit idem mox haec: *non omittendum, hanc artem* (marmora sculpendi) *tanto vetustiorem fuisse quam picturam aut statuariam, quarum vtraque cum Phidia coepit LXXXIII. Olympiade, post annos circiter* CCCXXXII. recte, si Olympiadem primam ad annum ante C. N. 780 (quam melius 776 fiximus) referimus et inde ad annum 448 computum

facimus. Ceterum horum sculptorum opera per Chium, Iasum Cariae, Smyrnam, Delum insulam vulgata erant *o*).

Iacta nunc erant primordia fingendi, pingendi sculpendique artium: restabat vt vsu et experientia excolerentur. Matura facta sunt incrementa eius artis, in qua Graeci inprimis excelluere, fundendi aeris. In hac occurrunt primo loco nomina *Rhoeci*, (Philae, aliis Philaei, is erat filius,) et *Theodori*, Teleclis f. Samiorum: Pausan. VIII, 14. p. 629. IX, 41 pr. p. 796. X, 38. p. 896. *primi illi aes conflare et signa fundere docuerunt:* quod Pausanias tam confidenter narrat, vt pro explorato id accepisse videri debeat. *Theodorus* etiam *gemmas scalpere*, vt mox videbimus, porro *aes fundere* et ex eo *signa fingere* calluisse traditur: ibid. III, 12. p. 237. *inuenisse* eum *libellam* et *tornum* et *clauem*, a Plinio proditur inter inuentorum auctores lib. VII, s 57. et primos omnium *plasticen inuenisse* in Samo *Rhoecum* et *Theodorum* idem memorat lib. XXXV, s. 43. Omnis haec de rerum inuentoribus doctrina parum fidei apud me habet;

o) Vid. Plin. l. c. Smyrnae saltem Tychen visam memorat Pausan. IV, 30. sed a Bupalo factam, cum globo in capite et cornu copiae in manu; in templo Nemeseon Charites ex auro factas, Pergami easdem in Attali thalamo et in Pythio: IX, 35 extr. p. 781. 2. Anthermo patri Victoriae alatae inuentum assignat Schol. Aristoph. Ao. 575 in loco corrupto: Ἀρχένους γάρ φησι, καὶ τὸν Βουπάλου καὶ Ἀθήνιδος πατέρα, οἱ δὲ Ἀγλαοφῶντα τὸν Θάσιον ζωγράφον, πτηνὴν ἐργάσασθαι τὴν Νίκην, ὡς οἱ περὶ Καρύστιον τὸν Περγαμηνόν φασιν. legendum puto: Ἄνθερμον γάρ φασι τὸν Βουπάλου καὶ Ἀνθέρμου πατέρα etc.

habet; teſtatur tamen talis fama celebritatis vetuſtatem. Addit Plinius: *multo ante Bacchiadas Corintho pulſos:* Cypſelo nimirum tyrannidem occupante Olymp. XXX, 3. ante C. N. 658. Hic vero in graues difficultates implicamur, easque vix ita ſolvendas, vt omnis dubitatio tollatur. Idem enim *Theodorus*, qui cum Rhoeco memoratur, vulgo in Polycratis tempora demittitur, qui Olymp. LXIV, 3. a C. 522 anno ante Cambyſis mortem interfectus eſt. Hoc tamen falſo creditum eſſe facile aſſequare, cum ex eo, quod Polycrates Samiorum tyrannus ſmaragdum a Theodoro Teleclis filio ſcalptum digito geſtauit (Herodot. III, 41. add. Pauſan. VIII, 14. p. 629), non ſequatur, Theodorum eodem quoque tempore vixiſſe. Nec magis quicquam certi colligas ex eo, quod inter Croeſi dona Delphos miſſa craterem ingentem argenteum memorat Herodotus I, 51. pro opere Theodori Samii habitum, et iure quidem, vt ipſe cenſet; Croeſi quidem regnum inter Ol. LIV, 3. et LVIII, 1. finitur.

Iam ita ſe habet res, vt tot ingentia vaſa et lebetes, qui inter Croeſi donaria ex *auro* et *argento* memorantur, artem fundendi iam tum, ſi non perfectam, aliquantum tamen progreſſam, arguere fateamur. Sed et antiquiora ſunt exempla artis fundendi *ex aere*, in his vas ingens, Argolicum craterem referens ex aere, gryphum capitibus circumcirca prominentibus, et tribus coloſſis ex aere ſeptenum cubitorum in genu nixis illud ſuſtinentibus; erat illud conſecratum a Samiis in templo Iunonis ex decimis quaeſtus, quem nauis Samia fecerat, quae in inſulam Africae tendens vento de-

 lata

lata fuerat per fretum ad Tarteſſum: Herodot. IV, 152. euenerat hoc Ol. XXXVII. Ceterum *Rhoecus* ab Herodoto traditur primus architectus fuiſſe maximi, quod vnquam viderat, Samiorum templi *p*): fuit id haud dubie Iunonis Samiae, ſummae illud vetuſtatis: nam a Lelegibus quidem et Lydis iam conditum fuiſſe ferebatur; verum in eius locum Iones ſerius ingens templum exſtruxere, cuius architectus Rhoecus fuiſſe narratur, quod hac fere aetate, in qua nunc verſamur, eueniſſe neceſſe eſt; erat illud ordinis Dorici, incredibili donariorum copia plenum, eoque artis antiquae opera praeſtantiſſima continebat. A Perſis illud incenſum eſſe Pauſanias narrat VII, 5. p. 553. Chron. Euſeb. ad MCC. quod Darii Hyſtaſpis tempore factum exiſtimo, Syloſonte in tyrannidem reſtituto. conf. Herodot. III, 146, 9. quod ad Ol. LXVI, 4. ante C. N. 513. refertur. Multa tamen ex incendio ſeruata eſſe videntur: nam etiam poſt haec tempora antiquis donariis abundauit hoc templum adhuc Strabonis aetate, inprimis nobiliſſima in eo erat pinacotheca: XIV, p. 944. B. (637.) inter alias tabulas in ea memoratur illa obſceni, ſed phyſiologici, argumenti, quam Chryſippus interpretatus erat, ap. Origenem in Celſum lib. IV, p. 202. ed. Höſchel. Diog. Laert. VII, 187. etiam tabula ab Androcle architecto repoſita, qua pons Boſporo impoſitus cum copiis Darii traiicientibus effictus erat: ap. Herodot. IV, 88. et venatio a Cara

p) Herod. III, 60. τρίτον δὲ σφίσι ἐξέργασται νηὸς μέγιστος πάντων νηῶν, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. τοῦ ἀρχιτέκτων πρῶτος ἐγένετο Ῥοῖκος Φίλεω ἐπιχώριος.

Cara Baſtae f. Samio dedicata cum epigrammate ap. Heſych. in Βάστα Κάρας, de quo cf. Roen. ad Gregor. p. 51. 52. Expilatum hoc fanum eſt a piratis (Plutarch. in Pompejo p. 631. C.) et a Verre (Cic. in Verr. I, 19.). Erat cum hoc Iunonis templo aliud Sami antiquiſſimum Apollinis Pythaei (Πυθαέως), ſeu Pythii. vt eſt ap. Pauſan. II, 31. p. 185. in hoc ſignum erat Apollinis, quod Aegyptiorum fere more ita fabrefactum ferebatur *a Telecle et Theodoro, Rhoeci filiis*, vt dimidia pars Sami, altera Epheſi elaborata eſſet. Narrat haec Diodorus I, 98. ex fama vulgi, vt apparet, non accurate ſatis conſtituta.

Theodori opera ex aere Pauſanias X, 38. p. 896. repererat nulla quae ſupereſſent, verum Epheſi in Dianae templo *Rhoeci* erat opus feminae ſimulacrum, quam Noctem edebant. Sciadem, quod Spartae erat aedificium publicum, quo concio conueniebat, Theodori Samii opus eſſe aiebant: lib. III, 12. p. 237. Perhibetur idem fuiſſe auctor conſilii, in condendo templo Epheſino, quo, cum ſolum eſſet paluſtre, exſiccatum et firmatum illud eſt crate carbonum et pellibus ouillis ſubſtratis; (Diogenes Laert. II, in Ariſtippo extr. Heſych. de Viris illuſtr. h. v.). Intelligenda haec ſunt de templo a Cherſiphrone architecto exſtructo: de quo Strabo XIV, p. 949. A. (640. C.) quod Heroſtrateo incendio conflagrauit.

Poſcunt tempora, vt de throno Apollinis Amyclaei memorem *q*), qui inter antiquiſſima artis opera

q) Pauſan. III, 18. Egi de eo accuratius in *Antiquariſchen Abhandlungen*, Lipſiae 1778 excuſis, libello tam

opera habitus eſt, e marmore, opere anaglypho vario et multas in areas diſtributo; in cuius medio repoſitum erat ſignum Apollinis, hoc quidem etiam vetuſtius et ex aere. Sed thronus a *Bathycle* elaboratus erat, vna cum Gratiarum ſignis et Dianae Leucophrynes; Pauſanias tamen non habebat dicere, quem magiſtrum ille habuerit, ideoque nec quo tempore vixerit. Probabile tamen fit, ad hanc aetatem eum referendum eſſe: fuit ille e Magnetibus; et Dianam Leucophrynen Amyclis dedicauerat, Magneſiae ad Maeandrum numen tutelare. Idem primus Dioſcuros equis inſidentes effinxiſſe narratur.

Indolem operis ſimilem habet, et aetatem prodere videtur haud multo inferiorem, opus anaglyphum ex aere tamen in Chalcioeco, Minervae templo, Lacedaemone ap. Pauſan. III, 17. p. 250. 251. auctore *Gitiada*, expreſſis mythis pluribus inter ſe diuerſis vno in opere.

III. *Artium incrementa. Samiorum opes. Piſiſtrati, Solonis, Piſiſtratidarum tempora. Eiectis Piſiſtratidis liberae Athenae.*

Sunt haec fere Croeſi, Cyri et Cambyſis tempora, vnde ab Olymp. LIV, 3. ante C. N. 562 vsque ad Ol. LXVII, 3. ante C. N. 510. cum leges a Solone latae Ol. XLVI, 3. ante C. N. 594 iam animos Athenienſium ad aequalitatem iuris et libertatem erexiſſent; at anno Olymp. LXVII, 3. ante

tam foedis operarum ſphalmatibus dehoneſtato, vt eum inſpicere pigeat.

ante C. N. 510 Pisistratidis eiectis libertate parta opes Athenarum auctae: incensae Sardes per Athenienses, classe ad auxiliandum Ionibus missa, Ol. LXIX, 2. ante C. N. 502. Mota inde Persarum in eos arma, Pugna Marathonia: LXXII, 3. ante C. N. 490. Pugna Salaminia LXXV, 1. ante C. N. 480. Interea ingenia Lyricorum prouentu felici effloruerunt ex magna parte in insulis Asiae; Athenis ac per Siciliam comoedia cum tragoedia laudem summam obtinuit. Praefixi nomen Athenarum huic aetati, non, quasi exempla multa seu operum seu artificum ex ea vrbe excitare possim; nondum enim ad talem seu artium seu litterarum laudem peruenerant Athenienses; verum, quia per haec tempora, insigniore ingeniorum cultu, inprimis per Pisistratidas, tum libertate parta, via patefacta est ad eos in artibus profectus, quos sequens aetas vidit, in vrbe a Persis deleta iterum instauranda. Alioqui ad artium incrementa plurimum profuisse video Samiorum opes, per navigationem insigni modo auctas, ingeniis ad magna opera publica exsequenda conuersis: quorum tria admiratione digna narrat Herodotus lib. III, 60. montis perfossi ad aquam per canalem ad vrbem ducendam; aggeris circa portum in mare educti, et templi amplissimi. Nec Polycratis ingenium a litteris et artibus fuit auersum. Per hos annos LXXXII cum marmoris sculptura, aeris fundendi ars inprimis frequentari et excoli coepit, et primo quidem in vasis fundendis, tum et in signis. Praeter magna enim illa vasa aurea et argentea inde a Gyge, et nunc a Croeso maxime Delphos et ad

 alia

alia templa missa memorantur quoque alia ex aere et cum his signa aerea. Fastidium facit in Pausaniae locis de Olympia, Delphis, et aliis templis antiquioribus vasorum, lebetum, tripodum ex aere enumeratio: itaque Theopompus ap. Athen. VI. p. 231. F. recte aiebat, iterante eadem Phania p 232. C. templum Pythicum antiquitus repletum fuisse donariis ex aere, non tamen statuis, sed lebetibus et tripodibus ex aere; quorum dedicationem in haec tempora incidisse videas; isque vsus locum quoque fecit narrationi de tripode septem Sapientum.

His temporibus vixisse necesse est artifices, qui ex *Dipoeni* et *Scyllidis schola* prodiisse memorantur, supra iam nominati: *Learchus*, Rheginus, cuius opus habitum signum Iovis ex aere, sed laminis coagmentatum et clauis fixum, in chalcioeco Spartae vetustissimum: Pausan. III, 17. p. 251. *Doryclidas*, Laco, cuius Themis in Iunonis templo Olympiae supererat Pausaniae aetate: lib. V, 17. p. 419. eius frater *Medón* eodem magistro vsus, Minervam armatam eodem in templo fecerat: ibid. p 419. *Dontas*, cuius opera erant Olympiae in thesauro Megarensium, signa ex cedro et auro facta: Hercules, adstante Minerva, et Achelous, adstante Marte; Iupiter et Deianira; aedes ipsa vetustissima esse ferebatur e manubiis condita temporibus Phorbantis Archontis Atheniensium (inter a. ante C. N. 954 - 923.) Pausan. VI, 19. p. 500. Etiam *Theocles*, Hegyli f., Laco, in discipulis Dipoeni et Scyllidis numeratus, cuius Hesperides Olympiae erant

erant in Iunonis aede ex aere et auro; et in Thesauro Epidauriorum Atlas caelum sustinens, Hercules et arbor Hesperidum innexo dracone: e cedro; male disiuncta opera: lib V, 17. p. 419. et VI, 19. p. 499. porro *Tectaeus* et *Angelio:* lib. II, 32. p. 187. hi tamen non vere, sed ex vulgari vsu, quo artificibus probatis nomen quaeri solebat magistri clarissimi; nam serius eos vixisse, infra videbimus. Fecerant illi Deliis Apollinem (ibid.): cuius manu tres Gratiae insistebant (lib. IX, 35. p. 780.), adstabat Diana *r*).

Bupalus et *Anthermus*, Chii, sculptores clarissimi, media hac aetate vixere; quandoquidem illi Hipponactis poetae foeditatem vultus imagine in marmore expresserant; *quem certum est Olympiade LX vixisse:* Plin. XXXVI, 4, 2. Winckelmann Hist. Art. ad annos inter Ol. L et LX referebat gemmam, quae Othryadem sanguine clipeo victoriam inscribentem exhibet, multis exemplis aliorum sculptorum repetitam. Nam mors eius in pugna ad Thyream Ol. LVIII, 1. memoratur ab Herodoto I, 81. etsi ad antiquiora tempora Ol. XI. reuocat Pausan. III, 7. II, 38. confundens duo diversa praelia. Enimuero eodem quoque tempore, quo Othryades occubuit, gemmam esse scalptam quis afferat!

Victorum in ludis statuae nunc memorantur plurimae; nomina quoque artificum, etsi raro cum tempo-

r) Quod e verbis corruptis Athenagorae elicias c. 15. 5. *καὶ ὁ Δήλιος καὶ ἡ Ἄρτεμις Ἰδεκταίου* (leg. *Τεκταίου*) *καὶ Ἀγγελίωνος τέχνη.*

temporum diligente notatione. Sic Milonis Crotoniatae statua a *Damea* et ipso Crotoniata facta Olympiae (VI, 14. p. 486.) Vicerat ille sexies lucta: vnam ex his palmam adeptus est. Ol. LXII. Ol LXVIII, 1. duxit Crotoniatas contra Sybaritas. *Call n Eleus* pueris Mamertinis e Sicilia positas Olympiae statuas fecerat: in quas postea Hippias Sophista elegos scripsit: Pauf V. 25. p. 443. Eiusdem erat Mercurius cum caduceo: inscripto titulo a Glaucia Rhegino: ibid. c. 27. p. 449. Non confundendus erat cum eo *Callon Aegineta*, Tectaei et Angelionis discipulus, quem serioris aetatis fuisse, ex hoc ipso apparet, nam Callon hic Canachi Sicyonii aequalis (VII, 18. p. 570.) fuit, is autem Ol. XCV. clarus erat. Eum quoque Plinius cum Agelada et Polycleto sub Ol. LXXXVII. memorat: lib. XXXIV, 8. s. 19. Hic esse videtur is, cui cum Hegesia Quinctilianus XII, 10, 7. tribuit *duriora et Tuscanicis proxima.* Eius erat Minerva e ligno Troezene, Pauf. p. 187. et vna ex Eumenidibus in arce Athenarum: quod e Polemone Clemens Alex. memorat Protrept. p. 14. Sylb. Κάλως ei est: an forte nomen in vasis pictis obuium? nimirum in Eumenidum templo, quod memorat Pausan. I, 28. p. 68. Tripodi ex aere insistebat Proserpina Amyclis III, 18. p. 255. Fuit quoque inter antiquiores sculptores *Laphaes* Phliasius; cuius opera vidit Pausanias; Sicyone Herculis signum ligneum antiquissimi operis, lib. II, 10 pr. eique simile Aegirae in Achaia, Apollinem, ex iudicio Pausaniae VII. 26. p. 592. Proximis ante bellum Medicum et pugnam Marathoniam (Ol. LXXII, 2.

ante

ante C. N. 490) annis vixisse narrantur plures. *Aristomedon* Argiuus, cuius erant opera Delphis a Phocensibus consecrata. Pauf. X, 1. p. 801. coll. Herod. VIII, 27. 28. Missa cum iisdem dona, Apollo cum Hercule de tripode pugnam iniens, adstantibus huic Minerva, illi Latona et Diana a pluribus communi consilio facta: Minerva et Diana a *Chionide*, reliqua a *Diyllo* et *Amyclaeo* Corinthiis: X, 13. p. 830. *Stomius* et *Somis* VI, 14. p. 488. Harmodio et Aristogitoni Athenienses statuas posuisse satis constat; Plinius statim eiectis Pisistratidis id factum esse innuit: XXXIV, 4. f. 9. Pausanias eas statuas memorat I, 8. p. 20. cum aliis, quas ait partim a Critia, antiquiores ab Antenore esse factas. Memorat Critiam inter aequales Phidiae, vt mox videbimus; quem iam post Olymp. LXVII, 3. ante C. N. 510. artem exercuisse hinc est effectum.

IV. *Inde a victis Persis* Ol. LXXV, 1. a. C. N. 480. vsque ad Ol. LXXXVII, 3. a. C. N. 430. Anni L florentium rerum Graeciae; in his *aetas Phidiae et Periclis.*

De hac aetate mihi iam minus est laborandum, cum vulgo constet, post pugnam Salaminiam et Plataeensem Ol. LXXV, 1. fortuna propitia Atheniensium animos et ingenia gloriae et famae studio mirum in modum inflammata ad summa quaeuis contendisse; opes ex praeda Persarum partas vrbi iterum exstruendae et virtutis monumentis condendis copias idoneas suppeditasse, remque

remque naualem auctam ad nouas opes per nauigationem parandas opportunitatem attulisse. Noti sunt L anni rerum Graeciae florentium, vel ex Diodoro XII, pr. Artium Graeciae ad pulchri exquisitioris sensum enitentium primam epocham his annis constitui, vel ex Winckelmanno, tum ex aliis constat. Attingam itaque tantum ea, quae Plinii epochas inde ab Ol. LXXXIV. aut verius III. (cf. lib. XXXVI, 4, 3. ante C. N. 448.) et ab Ol. LXXXVI. (lib. XXXIV, 8. s. 19.) aut antecedunt aut diligentius constituunt.

In his autem ab initio nonnulla monenda sunt, de quibus iam alias studiosius egi *s*). Primo, vitas artificum nusquam satis subtiliter constitui, nec constitui posse; solere sumi certos vitae annos, in quibus aliquis aut celebritatem ex opere aliquo insigniore consequutus est, aut ex certo temporum euentu innotuit, aut quo anno historici, qui narrationum suarum interualla fecerant, certis locis opportunioribus eorum meminerant; ita fere comparata res est cum Plinii epochis artificum et artium, quippe qui eas collegisse videtur ex historicis graecis, qui post res certae annorum periodi subiecerant viros claros, qui eo interuallo vixerant. Non itaque mirabimur, si artifices modo serioribus modo antiquioribus annis adscribi saepe videmus. Ita *Phidiae* quidem aetas adscribitur maxime Ol. LXXXIV. a. C. 444. Atqui eius opera fuere, quae pugnam Marathoniam eiusque res

s) *Antiquarische Aufsätze* P. I. p. 165 sq. quae omnino cum his, quae hic apposui, coniungenda sunt, vt probabilis aliqua historia artium Graeciae constituatur.

res gestas exhibuere. Sane si vel triginta annos operibus fabricandis eum incubuisse ponamus, iam inde ab Ol. LXXVI, 3. a. C. 474. nomen eius haud contemnendum esse debuit. Ita *Phidias* e pugnae Marathoniae (Ol. LXXII, 3.) manubiis Minervam ex aere fecit: in cuius clipeo pugnam Centaurorum et Lapitharum fecit *Mys*, (quem aequalem fuisse, hinc apparet: Pauf. I, 28 pr.) ex delineatione *Parrhasii*, *Evenoris f.* (ibid.); igitur et hic eodem tempore iam artem pingendi exercuit; tamen vtriusque, patris et filii, tempora ad Olymp. XC. et XCV. referri videbis a Plinio XXXV, s. 36. Porro si ex opere aliquo illustriore famaue clariore ex certo euento artifex certis annis adscribitur, latiore calculo vtendum erit in vitae annis constituendis. Iunguntur quoque artifices, qui coniuncta opera opus elaborasse feruntur, qui tamen diuersa aetate vixere, cum opus ab alio inchoatum alter absoluerit, aut serius anaglypha vel aliud ornamentum aut antiglyphum adiecerit. Ducuntur interdum aetates parum caute a temporibus, quibus aliquo in templo positae memorantur statuae; atqui translatae fuere nonnunquam statuae, aut in templo refecto positae. Ita Plinius XXXIV, s. 19. *venere in certamen laudatissimi, quamquam diuersis aetatibus geniti, quoniam fecerant Amazones: quae quum in templo Ephesiae Dianae dicarentur, placuit eligi probatissimam* etc. Atqui e sequentibus apparet, fuisse eas diuersis temporibus paratas.

Porro diuersis aetatibus assignantur plures, qui tamen ab aliis, et interdum ab ipso Plinio alibi

alibi aequales inter se appellantur. Ita Plinius *Hegiam* Ol. LXXXIV, *Ageladam*, *Polycletum*, Ol. LXXXVII. assignat: qui tamen eadem aetate fuere. Tres Musae vna memorantur elaboratae ab Agelada, Canacho et Aristocle: de quibus est Epigramma Antipatri in Anthologia, et in Analectis Tom. II. 15. XXXV.

Iam de *Phidia*, aut de *Alcamene* et *Agoracrito*, sculptoribus, Phidiae discipulis, mihi non est laborandum; tempora eorum per se sunt definita. v. Plin. XXXVI. 4, 3. Alius Phidiae discipulus, *Colotes*, in faciendo Iove Olympio ei fuit adiutor: Plin. XXXV, s. 34. *Ageladas*, male interdum scriptus Geladas, multo maturiora tempora habere debuit; nam signa ille elaborasse deprehenditur victoribus Cleosthene, Olymp. LXVI. (Paus. VI, 10. p. 476. cum epigrammate inscripto, quod etiam in Anthologiam est relatum), Timasitheo (Paus. VI, 8. p. 472.), qui Ol. LXVIII, 1. periit, et Acochae Tarentino Ol. LXV. (ibid.). Quod si Iovis signum ab eo Messeniis, qui Naupactum secesserant, quod Ol. LXXXI, 2. euenisse constat, elaboratum esse Pausanias tradit IV, 24. p. 339. hoc ita accipiendum est: ab iisdem Messeniis id curatum esse in superioribus temporibus, antequam exules Naupactum abierant. *Ascarum* Thebanum discipulum tradi video a Iunio et hinc ab aliis, *Ageladae Sicyonii*; male hoc arreptum ex versione Latina *t*); Ageladas Argiuus fuit: quod pluribus locis

t) Paus. V, 24 pr. *τοῦτο* (Iovis, florea corona, et cum fulmine, statua) *δέ ἐστιν Ἀσκάρου τέχνη τοῦ Θηβαίου διδαχθέντος παρὰ τῷ Σικυωνίῳ.* Enimuero is Canachus esse debuit Sicyonius.

locis constat. *Hegiam* Atheniensem ei aetate parem fuisse cum *Onata*, de quo hoc multo magis liquere videbimus, expressis verbis testatur Pausanias VIII, 42. p. 688. *Hegiae Minerva Pyrrhusque rex laudatur:* sunt verba Plinii XXXIV, 19. 16. delendum haud dubie *rex*, nam Pyrrhi Epirotae tempora ille non attigit; sed intelligendus Achillis filius; forte ille Minervam propitiam habens, vt Achilles. Est Hegias is idem, quem *Hegesiam* appellat Lucianus in loco corrupto de Rhet. praeceptis c. 9. vbi rhetores antiquata sectantes insectatur *u*), et *Hegiam, Critiam et Nestoclem* nominare voluisse videtur: qui a Plinio vna memorantur sub Olymp. LXXXIV.

E *Critiae disciplina* prodiere

|

Ptolichus, Corcyraeus, cuius discipulus

|

Amphion, Acestoris f. Cnossius (Paus. X, 15. p. 834.)

|

Pison e Calaurea: (Παίσων scribitur X, 9. p. 819.)

|

Damocritus, Sicyonius

(ap. Paus. VI, 3. p. 457.), hic quidem fecerat Olympiae Hipponem Eleum (Ἵππωνα) pugilatu inter pueros vincentem: a Plinio XXXIV, 19. f. 28. numeratur inter eos, qui philosophos effinxerunt.

Onatas Aegineta, Miconis f. (Paus. V, 25. p. 445. ex inscriptis epigrammatibus VIII, 42. p. 687.

u) Οἷα τὰ τῆς παλαιᾶς ἐργασίας ἐστὶν, Ἡγησίου καὶ τῶν ἀμφὶ Κρίτιον καὶ Νησιώτην.

p 687. 8.) Plinio haud memoratus, inter nobiliores fuit circa Ol LXXV. x). Eius opera memorantur plura: Achivorum principes, qui ad pugnandum cum Hectore prodierant (Iliad. VII.) a concilio Achaeorum Olympiae posita: (Pauf. V, 25. p 444) Hercules cubitorum X ex aere, clavam dextra, arcum laeua tenens, a Thasiis Olympiae dedicatus (ibid. p. 445) Ceres apud Phigalenses (VIII, 42. p. 687). Apollo ex aere apud Pergamenos (ibid.). Et Olympiae quadrigae ex aere cum equo celete, Hieronis victoris dona, a Dinomene filio dedicata (ibid) cum equis vtrinque adstantibus, quibus insidebant pueri, Calamidis operibus (VI, 12 pr. p. 479.), praeterea erant duae statuae Hieronis, altera peditis altera equitis, a *Micone*, Nicocratis f. Syracusano factae (ibid. p. 480). Idem Onatas communi opera cum *Callitele*, quod testabatur inscriptus titulus, fecerat Mercurium, arietem sub ala portantem, galeatum, tunica et chlamyde amictum, a Pheneatis Olympiae Iovi dicatum (V, 27. p. 449). Suspicatur Pausanias hunc Callitelem aut filium aut discipulum Onatae fuisse. Idem Onatas cum *Calintho* fecerat signa Tarentinis ex decimis de Peucetiis victis: rex

x) Pausan. VIII, 42. p. 687. vbi praua interpunctione et versione turbatur omnis temporum ratio: *τότε δὲ ἐποίησε χαλκοῦν Φιγαλεῦσιν ἄγαλμα, γενεαῖς μάλιστα ὕστερον τῆς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐπιστρατείας τοῦ Μήδου.* Vertunt: *Aetatibus certe aliquot hoc opus fecit post Persarum in Graeciam irruptionem.* Immo vero: *ἐποίησε – ἄγαλμα γενεαῖς μάλιστα ὕστερον* (*aetatibus integris serius*), (*κατὰ*) *τῆς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐπιστρατείας τοῦ Μήδου*, et fecit hoc opus *tempore demum belli Medici.*

rex erat Iapygum Opis interemtus iacens, adſtantibus Tarante heroe et Phalantho cum delphine: Delphis ea viſebantur: (X, 13. p. 830.). *Polycletus Sicyonius*, Ageladae diſcipulus, inter cuius ſigna nobiliſſimum fuit Iunonis Argiuae ex auro et ebore (II, 17. p. 148.), alia opera ex aere et marmore. Doryphorum, Diadumenum, Canonem cum aliis memorat Plinius. Plato in Protagora Tom. II. p. 311. cum Phidia Polycletum laudat.

Phradmon, qui et *Phragmon* ſcriptus occurrit, fuit Argiuus (VI, 8. p. 471.). *Gorgias*, *Lacon*, aliunde noti non ſunt, et probabile mihi ſit, eſſe vnum artificem patria Lacedaemonium, vt legendum ſit: *Gorgias* Laco.

De *Myrone* notiora habemus e Plinio. Eleutheris Boeotiae ille natus, Ageladae diſcipulus, Pythagorae Rhegini aemulus. *Pythagoras Rheginus* haud dubie multo ante Ol. LXXXVII. artem exercuerat: nam eius ſigna Olympiae memorantur Euthymi Locrenſis pugilis victoris Ol. LXXIV. VI. et VII. Aſtyli victoris curſu Ol. LXXIII. IV. V. (Pauſ. VI, 6. p. 467. et 13. p. 481.). Locum de eo Plinii corruptum XXXIV, 19, 4. e veſtigiis veterum edd. iam olim reſtituere tentaui: *Vicit eum* (Myronem) *Pythagoras Rheginus ex Italia pancratiaſte Delphis poſito.* Et Leontiſcum fecit et *ſtadiodromon Aſtylon*, qui *Olympiae oſtenduntur.* Iam eius magiſter memoratur *Clearchus*, Rheginus; Clearchi magiſter *Euchir* Corinthius; et huius magiſter

 Syadras

Syadras cum *Charta*: (Pauf. VI, 4. p. 461.). En ftemma fcholae:

Syadras et *Chartas*
|
Euchir
|
Clearchus
|
Pythagoras Rheginus
|
Soſtratus

hic nepos Pythagorae ex forore et difcipulus fuit. Euchirum Corinthium appellat Paufan. l. c. Eidem tamen memoratur *Euchir* Eubulidae f. Athenienfis; cuius Mercurii fignum erat apud Pheneatas Arcadiae: Pauf. VIII, 14. p. 629. Memoratur Euchir a Plinio f. 34. inter eos, qui optime fecerunt athletas.

Scopas poft Myronem et Pythagoram ad Ol. LXXXVII. memoratur in Plinio XXXV, f. 19. feptendecim Olympiades ante Praxitelem (funt anni 68). Atqui idem Plinius alio loco: *Scopas habuit aemulos eadem aetate Bryaxin* et *Timotheum* et *Leocharem:* funt verba Plinii XXXVI, 4, 9. vbi de fculptoribus agit; eosdem f. 9. narrat quatuor latera Maufolei caelaffe; Artemifiam deceffiffe antequam opus finitum effet. Maufolus obiit Ol. CVI. ante C. N. 356. vt ipfe Plinius memorat, add. Diodor. XVI, 36. habemus interuallum annorum 76 ab ea epocha, qua floruiffe Scopam dixerat Plinius. Verum expungendum effe nomen hoc loco, iam fedulo expofui in Comment. de epochis Plinii

Plinii p. 230 sqq. (v. infr. p. 380.). *Perelius* seu *Parelius*, cum Scopa memoratus a Plinio, prorsus ignotus est aliunde.

Damophon quem vnum e Messeniis artificem signorum norat Pausanias memoratu dignum, aliquanto post Phidiam vixit, siquidem ille Olympiae Iovem solutis iam eboris compagibus iterum coagmentasse narratur: IV, 31. p. 357. Plures eius statuae memorantur p. 357. 358. Aegii VII, 23. p 582. Megalopoli magnus numerus, in his Magnarum Dearum, VIII, 31 pr. 664. 665. c. 37. p 675. Nonnulla ex iis antiquitatem et mysticas religiones redolent, quas ille affectasse videtur: Est in his Diana Laphria, quam Aetolis domesticam Messenii nonnisi, quum exules Naupacti viverent, vsurpare didicerant: IV, 31. p. 357. cf. VII, 18. p. 569. adeoque non ante Ol LXXXI, 1. si tamen non nisi post reditum in Messenen signum locatum est, serius et post Ol. CII, 3. elaboratum fuit. Par est dubitatio de *Paeonio* Mendaeo (Menda, vrbe Pallenes in Thessalia orto), cuius Victoriam Messenii, qui Naupactum inhabitarunt, Olympiae dedicauerant, quod ipsi factum aiebant post Sphacteriam Athenienfibus deditam (Olymp. LXXXVIII, 4.) Paus. V, 26. p 446. Ab eodem sculpta erat anterior pars lacunaris in templo Iovis Olympii: V, 10. p. 399.

Simon Aegineta y), quem Plinius quoque memorat XXXIV, 19. f. 33. *Simon canem et sagittarium fecit:*

y) Diuersum ab Aegineta credere fas est *Simonem Eupalami f.* vt probabile fit, Atheniensem, cuius Dionysum

fecit: is igitur referendus est ad tempora huius aetatis: nam laudatur equus eius cum auriga (ἡνιόχῳ) Olympiae, quem ibi dicauerat Phormis, qui expeditionibus Gelonis et Hieronis interfuerat; obierat Gelo Ol. LXXV, 3. Constituta per haec simul est aetas *Dionysii Argiui*, cuius arti debebatur alter equus cum auriga adstans: dedicatus ab eodem Phormide; de vtroque v. Pausan. V, 27 pr. p. 448. et per hunc *Glauci Argiui* aetas elucescit. Eius enim cum Dionysii operibus statuas dedicauerat Olympiae Micythus seu Smicythus (Pausan. V, 26. p. 446.), tutor liberorum Anaxilai tyranni Rhegini, Ol. LXXVI, 1. defuncti: de quo v. Herodot. VII, 170. Diod. XI, 66. 48. Miratur Pausanias Glauci et Dionysii magistros ignorari. Alius fuit *Glaucias Aegineta*, qui Gelonem et equum Olympiae dedicatum fecerat; iuxtaque eum, Philonem, Corcyrensem, pugilem; in quem Simonidis subiicitur epigramma VI, 9 extr. p. 474. item Analect. Tom. I. p. 140. porro eius fuit statua Glauci pugnantis habitu (ibid. c. 10, p. 475.) et Theagenis victoris Olympici Ol. LXXV. LXXVI. (ibid. c. 11. p. 479. cf. c. 6. p. 466.)

Eadem fere tempora assignanda sunt *Calamidi*, patriam haud reperio, caelatori et statuario, sculptorique clarissimo, nam et ille fecerat equos cum pueris insidentibus inter dona ab Hierone pro victoriis Olympicis: v. Pauf. VI, 12 pr. p. 479. Colligas idem ex Agrigentinorum donario, pueris ex

nysum Morychum ex lapide Phellita (marmor montis Phellei in Attica) memorat Clemens Alex. Protrept. p. 14. Sylb. v. Suid. in Μόρυχος.

ex aere dextras ad Iovem tendentibus (V, 25. p. 443.), factis ex manubiis Motya capta; Olymp. LXXV, 1. puta, pugna ad Himeram facta. Etiam *Micon*, Nicocratis f. Syracusanus, Hieronis statuas Olympiae dedicatas fecerat: VI, 12. p. 480. forte is, de quo Plin. l. 30. *Micon athletis spectatus.*

Vixere hac eadem aetate *Aristomedes* et *Socrates*, Thebani, qui Pindaro Cybelen e marmore Pentelico elaborauerant ante eius domum in aede positam: cuius ipse meminit; fato ille defunctus est Ol LXXXVI, 2. Supererat vtraque Pausaniae aetate IX, 25. p. 758.

Olymp. LXXXIII, ante C. N 448. fuit *Panaenus* Phidiae frater, primus arte pingendi clarus, *etiam praelium Atheniensium aduersum Persas apud Marathona factum pinxit;* (eadem Pausan V, 11. p 402) — *et quidem duces iconicos:* (atqui pugna Marathonia facta erat Ol. LXX, 3. ante C N. 490. ideoque iam XL annis ante hanc epocham; quo ipso apparet Panaenum aut maturius picturam illam elaborasse, aut ex fama tantum icones adumbrasse.) Plin. XXXV, f. 34. Eo florente etiam *certamen picturae est institutum Corinthi ac Delphis, primusque* ille *certauit cum* Timagora Chalcidensi, *superatus ab eo Pythiis.* — De Panaeno vide dicta in Comment. de epochis Plinii p. 216 sqq.

Ante XC. Olympiadem, ante C. N. 420. clarus fuerat *Polygnotus*, Aglaophontis f., *Thasius*, qui inter multa alia pinxit leschen Delphicam et Athenis Poecilen, et hanc quidem ipse gratuito,

alteram partem mercede *Micon*, cuius tempora ex hoc ipso aestimantur: Plin. XXXV, 35. Pater *Aglaophon* artem docuerat et illum et eius fratrem *Aristophontem*: v. Plato in Ione p. 533. A. Miconis filia *Timarete* inter feminas memoratur quae pinxere: Plin. XXXV, s. 43.

V. *Aetas Polycleti eiusque scholae*, Olymp. LXXXVII, 3. a. C. N. 430. anno Periclis emortuali. bello Peloponnesio iam moto; tum *Zeuxis et Parrhasii* ab Olymp. XCV, 4. a. C. N. 397. ad Olymp. CIV, 1. a. C. N. 364. sunt anni 66.

Non iam id agendum mihi sumsi, vt artifices, ne clariores quidem, omnes enumerem. Servandum hoc esset libro huic rei destinato. Observationes tantum de temporibus eorum apponam, nonnullis quidem parum accurate vulgo constitutis.

Polycleti Sicyonii, Ageladae *discipuli*, tempora paullo altius, quam a Plinio finitum est, assurgere, iam vidimus. Eius discipuli memorantur a Plinio XXXIV, s. 19: *Argius*, *Asopodorus*, *Alexis*, *Aristides*, *Phrynon*, *Dinon*, *Athenodorus*, *Dameas* vel *Demeas*, nam idem est nomen, *Clitorius*.

Myron, de quo iam ante memoratum est, filium habuit eundemque discipulum clarae artis *Lycium*: Plinius ibid. Athenaeus XI, 11. p. 486. D. Opera eius nonnulla sunt apud Pausan. V, 22. p. 435.

Iam

Iam ap. Plinium XXXIV, f. 19. *XCV. Olympiade floruere Naucydes, Dinomenes, Canachus, Patrocles.* Horum ſtatuariorum tanquam ſtemma ex Pauſania elicere licuit hoc: Ex Naucydis et Polycleti Argiui ſchola prodiere hi: (Pauſan. V, 17. p. 419.)

Naucydes Ol. XCV.
|
Polycletus Argiuus, Naucydis frater et diſcipulus, Ol. XCV.
|
Pericletus, *Canachus* et *Ariſtocles*; fratres.

Antiphanes	*Synnoon*
Cleon Ol. XCVIII. CII.	*Polichus*
	Soſtratus
	Pantias.

Adiiciam pauca de ſingulis. *Naucydes,* Mothonis f. Ol. XCV. memoratus a Plinio; eius frater et diſcipulus fuit *Polycletus Argiuus* z), non confundendus cum *Polycleto Sicyonio*, Ageladae diſcipulo, ſupra memorato. Naucydis diſcipulus quoque *Alypus* fuit, cuius ſigna memorantur nonnulla VI, 1. p. 452. et c. 8. p. 472. *Canachus*, Polycleti diſcipulus (Pauſ. VI, 13. p. 483.) clariſſimus, eiusque frater *Ariſtocles*: (VI, 9 pr. p. 472.) Sicyonii. Diuerſus ab hoc Ariſtocle eſt alius *Ariſtocles,*

z) Pauſ. II, 22. p. 162. (vbi male legitur: τὸ δὲ, ἀδελφὸς Περικλείτου Ναυκύδης,) et VI, 6. p. 465. Πολύκλειτος ὁ Ἀργεῖος, οὐχ ὁ τῆς Ἥρας ἄγαλμα ποιήσας, μαθητὴς δὲ Ναυκύδου.

stocles, filius et discipulus Cleoetae: (V, 24. p 440.). *Cleoetas* inter antiquiores referendus erit, vt ex loco de eius statua Athenis in acropoli Pauf. I, 24. p. 57. apparet. Alius *Cleoetas* Aristomenis filius carceres hippodromi Olympiae fecerat, in quem est epigramma (VI, 20. p 504. et in Analect Tom. III. p 193. CCVIII.). Tertius *Aristocles* Cydonia Cretae ortus iam ante Olymp. XXVIII. viuere debuit, vt ex lib. V, 25. p. 445. colligo. *Synnoontis* memoria alia extat nulla. At *Polichus*, qui et *Ptolichus* Aegineta, Theogneti Aeginetae statuam fecit Olympiae *a*), *Pantias* autem Nicostrati pugilis in pueris, et Aristei statuam Argiui: cuius patrem Chimonem statua effinxerat Naucydes (V, 9. p 473.) vt mirari liceat, cum tam longa artificum successio inter Naucydem et Pantiam intercesserit, quomodo alter patrem, et filium alter, effingere potuerit. Nam *Pantias ab Aristocle Sicyonio per manus traditam artem septimo eius discipulorum gradu acceperat* (VI, 3. p 459.). Chius ille erat, eumque pater *Sostratus* artem docuerat (VI, 9. p. 473.). Sostratum inter statuarios nominat Plinius XXXIV, f. 19 pr. ad Olymp. CXIV. Diuersus ille est ab alio *Sostrato* Pythagorae Rhegini discipulo; forte et ab alio, qui cum *Hecatodoro* Minervam fecerat Alipheris Elidis vrbe, ap. Polyb. IV, 78.

Cum Naucyde et Canacho Plinius iungit *Dinomedem*, qui haud dubie *Dinomenes* fuit; nam alterum

a) Pauf. VI. 9 pr. p. 472. diuersus esse debuit hic Theognetus ab eo, quem Pindar. Pyth. VIII, 48. memorat, Aristomenis, victoris Pythiis Ol. 83, 3. auunculo. Polichus enim multo serius vixit.

alterum nemo memorat, Dionomenem ipse Plinius inf. f. 15. fecisse Protesilaum et Pythodemum luctatorem. Occurrit eius Priapus in Epigrammate Anthol. Gr. in Analect. Tom. I. Leonidae I, 36. Ita et *Patroclem* iterum memorat Plinius f. 34. inter eos, qui athletas, armatos, venatores et sacrificantes effinxerant.

Referendus est in haec tempora *Daedalus Sicyonius*, nobilis plasta, cuius aetatem declaraui ex eius operibus eorumque notatione temporum: tropaeum elaborauit Elidensibus de Lacedaemoniis: VI, 2. p. 456. coll. lib. V. extr. p. 450. rem spectare dixi ad Agidis incursationes Ol. XCIV, 3. 4. et XCV. 1. fecit quoque signum Eupolemi victoris cursu Ol. XCVI. (ibid.) Daedali discipulus fuit *Aristodemus* Patroclis f., qui statuam fecerat Aristodemi, Thrasidis f. victoris lucta Ol. XCVIII. (ibid. VI, 3. p. 457. vt recte ibi verba interpunxit Facius.)

Plinius XXXIV, f. 19. Floruere Olymp. CII. statuarii *Polycles*, *Cephissodotus*, *Leochares*, *Hypatodorus*. *Polycles* ex Atticis fuit statuariis, Stadiei Atheniensis discipulus: Pauf. VI, 4. p. 461. Memorantur eius liberi et ipsi statuarii; lib. VI, 12. p. 481. X, 34 extr. p. 887. *Cephissodotus* aliquot operibus clarus; de aetate constat quoque ex eo, quod Phocion Atheniensis eius sororem matrimonio habuit. *Leochares*, Philippi, Alexandri, Amyntae, Olympiadis, statuas fabricauit: Pauf. V, 20 extr. p. 429. idem Mausolei latus sculpturis ornauerat, vt supra vidimus in Scopa, alterum *Bryaxis* Atheniensis, qui idem Seleucum fecisse narratur,

ratur, Athenis: Plin. XXXIV, f. 19, 13. *Timotheus* vna cum ipſis aliam Mauſolei partem caelaverat, et quadrigam marmoream in ſummo *Pythis:* Plin. XXXVI, f. 4, 9.

Iam his temporibus commemorandus erat *Scopas Parius*, quem ſupra vidimus perperam illatum eſſe in recenſum ſtatuariorum Ol. LXXXVII. poſt Pythagoram Rheginum (p. 372.). *Hypatodori* opera nonnulla memorantur a Pauſania: Alipheris Arcadiae Minerva, VIII, 26. p. 653. Delphis heroes ad Thebas, partita cum *Ariſtogitone* opera, poſiti ab Argiuis, e manubiis victoriae de Lacedaemoniis ad Oenoen Argolidis: X, 10. p. 822.

XC Olympiade a. C. N. 420. fuere *Aglaophon, Cephiſſodorus, Phrylus, Evenor* — omnes iam illuſtres pictores. Cum *Aglaophon* pater Polygnoti vna cum filio iam ante hoc tempus inclaruerit: facile apparet, has epochas conſtitutas eſſe aut pingui Minerva aut ex certa aliqua hiſtorici notatione ad alium reſpectum facta; apparet tamen nec minus, nunc quoque, annis 28 ſerius, Aglaophontem adhuc et multo magis filium Polygnotum magna artis laude floruiſſe. De *Cephiſſodoro* pictore, aliunde nil conſtat, nec de *Phrylo*. At *Evenor* filii gloria innotuit; nam *Parrhaſii pater fuit et praeceptor maximi pictoris:* Plin. XXXV, f. 36, 1.

His temporibus vixiſſe neceſſe eſt *Damophilum Himeraeum*, et *Neſeam Thaſium*, *quoniam*, *vtrius eorum diſcipulus Zeuxis fuerit*, dubitatum eſt: ap. Plin. f. 36, 2.

Olymp.

Olymp. XCIV, a. C. N. 404. inter lumina artis *primus refulsit Apollodorus Atheniensis:* ibid. — *neque ante eum tabula ullius ostenditur, quae teneat oculos.*

Olymp. XCV, 4. a C. N. 397. *Zeuxis Heracleotes* inclaruit, qui penicillum ad magnam gloriam adduxit; ibid. f. 36, 2. De eius temporibus v. disputata in Commentat. de epochis Plinii p. 220 sq.

Aequales eius et aemuli fuere: *Timanthes, Androcydes, Eupompus, Parrhasius.* Praeter Androcydem, minus notum, nomina clarissima *Eupompus* docuit Pamphilum, Apellis praeceptorem; ille picturam in *tria genera* diuisit, quae ante eum duo fuere: *Helladicum* et *Asiaticum. Propter hunc, qui erat Sicyonius, diuiso Helladico tria facta sunt:* Ionicum, Sicyonium, Atticum. *Parrhasius* Ephesius, in lineis extremis palmam adeptus. — *Euxenidas* hac aetate docuit *Aristidem:* de quo mox. f. 36, 3 - 7.

Pamphilus Amphipolitanus, qui Apellem docuit; primus in pictura omnibus litteris eruditus: f. 36, 8.

VI. *Sculptura, pingendi fingendique ars, absoluta. Praxiteles eiusque schola:* Ol. CIV. ante C. N. 364. *Apelles* Ol. CXII. a. C. N 332. *Lysippus* Ol. CXIV. ante C. N. 324.

Olympiade CIV. floruere Praxiteles et Euphranor; Plin. XXXIV. f. 19.

Praxi-

Praxiteles *marmore felicior, ideo et clarior*, sunt Plinii verba; *fecit tamen ex aere opera pulcherrima* XXXIV, 19. s. 10. *b*). Inter sculptores vtique principe loco habitus; eius opera ex marmore: v. Plin. XXXVI, 4, 5. alia ap. Iun. ex Pauf. et aliunde. Filii eius memorantur a Pausania I, 8. p. 20. IX, 12. p. 734. in his fuit *Pamphilus* sculptor: XXXVI, 4, 10. Eminuit *Cephissodorus* (qui et *Cephissodotus* scriptus occurrit) *filius et artis heres* Plinio XXXVI, 4. s. 6. inter sculptores vtique clarissimus. Laudatum in his erat *Pergami symplegma, signum nobile, digitis corpori verius quam marmori impressis*. Alterum in terris symplegma nobile erat *Heliodori*, Pan et Olympus luctantes. Plin. XXXV, s. 27.

Euphranor Isthmius pictor fictorque longe ante omnes eminens; multis nobilibus operibus clarus: in iis est Alexander et Philippus in quadrigis, XXXIV, 19, s. 16. et de picturis v. XXXV, 40, 25.

Eius discipuli fuere *Antidotus*, *Carmanides* s. 42, *Leonides* Anthedonius, ap. Stephan. Byz. pictores. *Nicias Atheniensis* Antidoti, non Euphranoris; s. 27. 28. Inter clariores iam pictores fuit hic Nicias, Nicomedis f., cuius operum recensum facit Plinius l. c. Nam pictorum infrequens apud Pausaniam est memoria, quia picturis maturius spoliata est per Romanos Graecia. Idem Nicias probatus Praxiteli: adiicit Plinius: s. 28. *Hic est Nicias,*

b) Tertia post Alcamenem aetate eum vixisse ait Pauf. VIII, 9. p. 616. quod non seuere est exigendum; nam ab Ol. LXXXIV ad CIV non essent nisi 76 anni.

cias, de quo dicebat Praxiteles interrogatus, quae maxime opera sua probaret, in marmoribus: quibus Nicias manum admouisset; tantum circumlitioni eius tribuebat. Vereor vt hic nomina diuersa miscuerit Plinius: quid enim circumlitio pictoris ad statuarium? Nicias adhuc Olymp. CXII. memoratus esse videtur ibid.

Eadem aetate, qua Euphranor, fuit et *Cydias*, pictor: Plin. XXXV, f. 26.

Olympiade CVII. ante C. N. 352. floruere *Echion*, *Therimachus*. ap. Plin. XXXV. f. 9. inter claros *pictores*; relati tamen iidem inter statuarios ab eodem XXXIV, f. 19.

Pictura omnes vicit *Apelles* Cous, Ol. CXII. ante C. N. 332. Eius aequales *Aristides* Thebanus, et *Protogenes* Caunius, quem arti securum vacasse accepimus Demetrio rege oppugnante Rhodum Ol. CXVIII, 4. CXIX, 1. ante C. N. 305. 304. Legitur ap. Plin. f. 39. "*Ceris pingere* — quidam *Aristidis* inuentum putant, postea consummatum a *Praxitele*." Debuit itaque huius nominis pictor quoque esse. Pergit: *sed aliquanto vetustiores encausticae picturae extitere, vt Polygnoti* (v. ad Ol. XC.) *et Nicanoris et Arcesilai Pariorum: Lysippi* quoque, addit, pictoris ignoti. Niciam alio loco memorauit f. X, qui et adscripserat, se inussisse, tabulae Nemeam sedentem exhibenti. *Arcesilai* tempora assequi licet ex eo, quod is Athenis in Piraeo Leosthenem eiusque liberos pinxit: Pauf. I, 1. p. 3. Leosthenes autem Atheniensium imperator Antipatrum vicit in bello Lamiaco Ol. CXIV, 1. ante C. N. 324.

Primus

Primus in hoc genere *encausta pingendi* nobilis fuit *Pausias* Sicyonius, et ipse Pamphili discipulus, ideoque Apellis aequalis: qui idem lacunaria primus pingere instituit, de quo multa v. ap. Plin. XXXV. s. 40 et 24.

Pausiae discipuli fuere: *Aristolaus*, eiusdem filius, *Methopanes*, et *Socrates*: v. ibid. s. 31. a nonnullis idem habitus, qui Charitas sculpsit, quas alii Socratis philosophi esse voluere: id. XXXVI, 4, 10.

Eadem aetate, qua Apelles, Aristides et Protogenes fuere, fuit *Asclepiodorus*, quem in symmetria admirabatur Apelles: ibid. s. 21. Debuit quoque *Amphion* tum esse; *nam cedebat* Apelles *Amphioni* de dispositione, *Asclepiodoro* de mensuris. s. 10.

His adnumerari debet (pergit Plinius s. 36, 22.) *Nicomachus*, Aristodemi f. ac discipulus: pingere iussus ab Aristrato, Sicyoniorum tyranno, quem Philippi R. tempore vixisse ex Plutarcho comperio in Arato p. 1032. E. Telesti poetae monumentum. Is memoratur ap. Diodor. XIV, 46. ad Olymp. XCIV, 3. tyranni Dionysii aetate inter quatuor poetas dithyrambicos, qui erant *Philoxenus* Cytherius, *Timotheus* Milesius, *Telestes* Selinuntius et *Polyidus*, pictoriae musicesque simul peritia excellens. Discipulos habuit Nicomachus *Aristidem* fratrem, et *Aristoclem* filium et *Philoxenum* Eretrium: cuius tabula Cassandro regi (ante C. N. 316 - 299.) picta, Alexandri praelium cum Dario exhibuit: ibid. Plinius s. 36, 22. tum pergit: adnumeratur his

his et *Nicophanes*, elegans et concinnus: ibid. 23. Apellis discipulus, *Perseus*, ad quem de hac arte scripsit. Porro: *Ctesilochus* Apellis discipulus, qui petulanti pictura innotuit — 40, 33. *Huius fuerat aetatis Aristides*, Thebani (Aristidis?) discipulus; *fuerunt et filii* (Aristidis) *Niceros* et *Ariston*, discipuli, *Antorides et Euphranor.* l. 36, 23.

Ad Alexandri et Apellis tempora referendi sunt pictores, quos *subtexi par esse* ait Plinius l. 37. *Pyreicus*, qui humilia pinxit, rhyparographus, *Dionysius*, anthropographus, qui homines pinxit, quales sunt, cum Polygnotus meliores pinxisset, *Pauson*, mox memorandus, deteriores: quae ex Aristotele de poetica c. 2. tenemus. *Callicles*, *Calades*, *Antiphilus*, qui parua fecere. Ad tempora Apellis adhuc referendus Antiphilus, nam falsa is accusatione in vitae periculum eum adduxisse apud Ptolemaeum narratur a Luciano de Calumnia, et est in operibus eius lanificium, Ptolemaeo venante l. 40, 32. Ipse in Aegypto natus didicit artem a *Ctesidemo*, memorato l. 33.

Niciae, Atheniensis, quem Euphranoris et Apellis aequalem vidimus, discipulus fuit *Omphalion* Pausaniae memoratus IV, 31. p. 358. Cum Nicia comparatur et aliquanto praefertur *Athenion*, Maronites (e Thraciae vrbe Maronea), *Glaucionis* Corinthii discipulus (Plin. l. 29.). Phylarchus, quem ille pinxit Eleusine, historicus, quem fuisse nouimus, esse nequit, nam hic multo serius vixit. Seriore quoque aeuo vixit *Heraclides* Macedo l. 30, memoratus; siquidem ille capto rege Perseo (Ol.

(Ol. CLIII, 1. ante C. N. 168.) Athenas commigrauit, vbi eodem tempore erat *Metrodorus* pictor, idemque philosophus, *magnae in utraque scientia auctoritatis. Alcimachus* Dioxippum, qui pancratio Olympia citra pulueris tactum vicit (Plin. f. 32.), ad haec tempora referendus erit, si Dioxippus ille est, qui Alexandro comes fuit.

VII. *Aetas inde a Lysippo* Olymp. CXIV. ante C. N. 324. *Initia regni Ptolemaei Lagi in Aegypto. Inde ad artem cessantem* post Olymp. CXX. ante C. N. 300. *Ars reuiuiscens* Olymp. CLV. ante C. N. 160. *usque ad Augusti tempora.*

Plinius XXXIV. f. 19. Olympiade CXIV. *Lysippus fuit, quum et Alexander M. item Lysistratus, et frater eius Sthenis, Euphronides, Sostratus, Ion, Silanion.*

Ineptum esset, de *Lysippi* Sicyonii temporibus aut operibus plura dicere. Eius frater *Lysistratus* gypso vel argilla hominum imagines reddendo nomen habuit, XXXV, f. 44. *Sthenis*, vt nunc legitur, XXXIV, f. 19. esse debuit frater Lysistrati, ergo et Lysippi; cur ergo tam contorta oratione hoc exposuit? Immo vero delenda copula, et legendum: *item Lysistratus eius frater.* Tum succedit *Sthenis*, et ipse statuarius, cuius opera ipse Plinius annumerat XXXIV, f. 33. De *Euphronide* et *Ione* nihil aliunde constat. De *Sostrato* iam supra fuit memoratum p. 378. *Silanion* Atheniensis: de quo Plinius haec addit ibid. f. 19: *in hoc mirabile, quod*

quod nullo doctore nobilis fuit ipse. Eius opera ex aere memorat f. 21; in his est *Apollodorus* et ipse fictor; alia Pausan. VI, 4. p. 461. VI, 17. p. 487. adde alia ap. Iunium. *Discipulos habuit Zeuxim et Iadem,* ap. Plin. l. c. vtrumque aliunde ignotum; forte et alter *Zeuxiades* fuit ex aliorum librorum lectione.

Phoenix Lysippi discipulus memoratur Plin. XXXIV, f. 19, 20. et multo clarior *Chares* Lindius. qui colossum Solis Rhodiis fecit: Plin. XXXIV, f. 18.

Pergit Plinius: Olympiade CXX. (ante C. N. 300. a. XXIV. Ptolemaei Lagi, cui Ol. CXXIV, 1. a. C. N. 284. successit Philadelphus,) floruere *Eutychides, Euthycrates, Dahippus, Cephissodotus, Timarchus:* statuarii. De horum operibus pauca, quae memorantur, videnda sunt apud Iunium. *Eutychides* fuit Sicyonius a Lysippo edoctus: Pausan. VI, 2. p. 455. *Euthycrates, Dahippus* et *Beda,* filii Lysippi et discipuli, multis operibus clari; audiamus Plinium f. 7. *filios et discipulos reliquit laudatos artifices,* Dahippum et Bedam, *sed ante omnes* Euthycratem: *quanquam is, constantiam patris potius aemulatus quam elegantiam, austero maluit genere quam iucundo placere.*

Pergit Plinius: *Huius* (Euthycratis puta) *porro discipulus fuit* Tisicrates, *et ipse Sicyonius, sed Lysippi sectae propior. vt vix discernantur complura signa.* — Et f. 23. Xenocrates, *Tisicratis discipulus, aut, vt alii, Euthycratis; vicit vtrosque copia signorum; et de sua arte composuit volumina.*

Dahippus in Plinii codd. et edd. paſſim ſcribitur *Lahippus;* ſed verum nomen Δάϊππος extat apud Pauſaniam VI, 12. p. 480. et 16. p. 492, vnde patet *Daippum* eſſe ſcribendum. Eius frater ex Lyſippo, *Bedas*, paullo poſt narratur feciſſe *adorantem*, προσκυνοῦντα. Aut fallitur Vitruvius, aut diuerſus ab eo eſt Beda Byzantius, quem memorat lib. III. praef. loco praeclaro de fortunae impotentia in ipſam artificum famam et celebritatem graſſante non tam ab operum praeſtantia proficiſcentem quam ab eorum, quibus illa facta ſunt, auctoritate, dignitate et nobilitate, ita vt multa, non minore ſtudio, induſtria et ingenii ſollertia perfecta lateant tamen aut negligantur obſcurata fortunae aliqua iniquitate. Nec aliter Fortunam librorum plerumque celebritatem adminiſtrare experientia docet. *Cephiſſodotus*, aliis *Cephiſſodorus*, ſerior duobus huius nominis ſtatuariis ſupra memoratis; forte ille *alter*, qui *philoſophos fecit:* ſ. 27.

Artemonem pictorem his temporibus aſſignandum eſſe, colligere licet ex eo, quod reginam Stratonicen pinxit: Plin. XXXV, ſ. 32. Etenim haec illa eſt Seleuci coniux, quam priuigno eius Antiocho filio ceſſit paullo ante mortem: ſucceſſit autem patri Antiochus Theos Olymp. CXXV, 1. a. C. N. 280. Non itaque abfuit ab his temporibus *Cleſides*, qui innotuerat tabula iniurioſa in reginam Stratonicen ſ. 33.

Iam Plinius poſt ſupra memoratos pergit: *Ceſſauit deinde ars:* quod non ita accipiendum, ac ſi poſt Olymp. CXX. ars fingendi pingendique ſtatim

statim extincta fit; nam succeffere tempora Ptolemaeorum Philadelphi et Evergetae, non omnino artibus inimica; verum confenuerant isti artifices, nec heredes fuae artis reliquerant vllo opere admodum memorabiles. Fuiffe quoque pictores conftat, vt *Leontiscum*, qui Aratum pinxit cum tropaeo: Is autem inde ab Olymp. CXXXII. Achaicum foedus ftuduit ad maiores opes euehere, deceffit Ol. CXLI, 4. *Nealces* Arato carus praelium pinxit Aegyptiorum et Perfarum: ex antiquioribus temporibus petito argumento f. 36. Eius filiam et difcipulam *Alexandram* pinxiffe teftatus erat Didymus; et tritor colorum eius *Erigonus* difcipulum reliquit *Pasiam* fratrem Aeginetae (nomen excidiffe videtur) fictorem f. 41.

Tandem Plinius: *rursus*, ait, ars *Olympiade CLV.* ante C. N 160. *reuixit, quum fuere, longe quidem infra praedictos, probati tamen: Antaeus, Callistratus, Polycles, Athenaeus, Callixenus, Pythocles, Pythias, Timocles.*

Ex his *Antaeus* f. *Antheus* (nam videtur fuiffe 'Ανθεύς), *Callistratus, Athenaeus, Callixenus, Pythocles et Pythias* ex hoc vno loco innotuere. At *Timocles* cum *Timarchide* Aefculapii fignum fecerat Elateae: Paufan. X, 34. p. 886. vbi generis Attici fuiffe memorantur (γένους τοῦ 'Αττικοῦ): fuere ergo aequales; Timarchidis filii fuere *Polycles* et *Dionysius*, qui Iovem fecerant in aede ad porticum Octaviae e marmore XXXVI, 4. f. 10.

Nemo non quaeret de cauffis artium illa aetate reuiuifcentium. Scilicet obierat Olymp. CLV, 2. ante C. N. 152. Eumenes II., qui litterarum et artium ftudio tenebatur; eique fucceffit frater Attalus II.. Philadelphus: qui et ipfe ad exornandam vrbem Pergamum nouis operibus opportunitatem praebuit nouis artium incrementis.

Spectant itaque ad haec tempora memorati a Plinio XXXV, f 30. pictores *Heraclides Macedo* et *Metrodorus* pictor et philofophus, de quibus iam dixi fupra poft Niciam p. 385. b.

Ab his inde temporibus raram aut nullam reperimus memorationem artificum; nifi ferius *Lalam* Cyzicenam, quae M. Varronis iuuenta Romae penicillo et ceftro in ebore pinxerat: Plin. ibid. f. 40, 43. quod ad tempora circa Ol. CLXXI. a. C. N. 96. V. C. 658. referre licet; eadem aetate celeberrimi imaginum pictores *Sopolis* et *Dionyfius:* ibid. *Arcefilaum* L. Luculli familiarem, plaften valde probatum (apud Plin. XXXV, f. 45.) eadem aetas vidit; et cum eo alium plaften, *Pafitelem* ibid. et XXXVI, 4, 12. 13. diuerfum illum a multo antiquiore, cuius difcipulum, *Coloten*, Parium, ftatuarium, memorat Pauf. V, 20 pr. p. 427. *Sauros* et *Batrachus*, Lacones, fecere templa Octaviae porticibus inclufa; infculpta in columnarum fpiris nominum argumenta, lacerta atque rana: ibid. f. 4, 14. Plin.

Caefaris dictatoris aetate Timomachus Byzantius *Aiacem et Medeam pinxit ab eo in Veneris Genetricis*

tricis aede positas: Plin. XXXV, f. 40, 30. idem f. 9; vixit igitur ille faeculo nouiffimo ante C. N. Admirationem effe tabulae ab Augufto in Curia fua confecratae, Glaucionem patrem cum filio Ariftippo pubere, feni fimillimo falua aetatis differentia, exhibentis, Plin. f. 10. memorat: "*Philochares* hoc fuum opus effe teftatus eft." Putes forte nec aliter interpretandum effe Plinium, quam de fculptoribus, qui Augufti aetate vixere, narrantem XXXVI, 4, 11. *Similiter Palatinas domos Caefarum repleuere probatiffimis fignis Craterus cum Pythodoro, Polydectes cum Hermolao, Pythodorus alius cum Artemone, et fingularis Aphrodifius Trallianus:* ignoti aliunde fculptores. Nolim tamen fidere interpretationi; nam *fimiliter* refertur ad coniunctam plurium artificum operam, vt, paullo ante, in Laocoonte.

ORIGINES VESTIGIA ET MEMORIAE ARTIVM ET LITTERARVM IN ITALIA ANTIQVA PER TEMPORA SVA DESCRIPTAE.

Quoties de artium et litterarum per Italiam antiquam ſive ante Romam conditam ſiue per primas vrbis conditae aetates aut ipſe egi aut alios agentes perluſtraui, vidi plerumque nos haerere in ſynchronismo, quem vocamus, ſeu in rationibus temporum Italiae cum reliquorum populorum, Graecorum maxime, temporibus comparatis et ad conſenſum redigendis. Itaque hoc iam ante multos annos mihi ſepoſueram, vt temporum antiquiorum aliquem proſpectum tanquam in tabula proponerem, quo, vno obtutu, perluſtrare liceret rerum et litterarum per Italiam ortum ac progreſſum, aut eius ſaltem tanquam veſtigia, quae quidem in ſcriptoribus extarent: quorum quidem multa ſunt aut fabuloſa, hoc eſt mythica, antiqua fama aut ſcriptorum opinione propagata, aut rerum accurata cognitione et fide deficiente temere credita, ea tamen pleraque tantum ſparſim et ſingulatim notata, nusquam vno loco collecta aut ita recenſu facto expoſita, vt certos numeros et ordines inter ea conſtituere, temporumque proceſſum

cessum et succedentium notitiarum seriem aut ipsas rerum vicissitudines recte perspicere liceat. Constitueram itaque tanquam tabulam chronographicam et historicam artium et litterarum per Italiam antiquam proponere, qua inspecta memorias antiquas ad temporum ordinem digestas ac dispositas haberent illi, qui de Etrusca, Romana et Graeca per Italiam antiquitate accuratiora ac veriora, quam adhuc factum est, disputare vellent. Non itaque ipse historiam sum conditurus; verum antiquas rerum memorias, ad historicas et chronologicas criticasque rationes diligentius dispositas, apponere decreui, vnde petant alii, qui hisce de rebus ad litterarum et artium historiam pertinentibus subtilius et disertius agere volent. Nec enim haec aut ita ad liquidum perducta sunt, vt nihil superiorum temporum scriptis addi possit, nec nostrorum hominum studia aut ad leuia et e triuio petita depressa, aut ad friuola ac futilia adeo abiecta esse arbitror, quin doctiores litterae nanciscantur inter nos ingenia generosa, quae iterum ad antiquas litteras earumque vicissitudines, auctus et defectus eorumque caussas cognoscendas, se applicent, nec satis habeant, hoc praesenti aeuo frui, sed extendant vitam per omnia retro saecula, etiam vetustiora; hic enim demum est vitae fructus locupletissimus, complecti animo tempora ac vitas omnium saeculorum, quae ante nos effluxere, quorumque extat aliqua memoria. Itaque is, qui ingenium habet bonis litteris excultum, pro suorum studiorum ratione ac modulo viuit modo cum Romanis, modo cum Graecis, modo cum Etruscis, Aegyptiis,

Indis, et sic porro, vitaeque quasi vsum amplissimo foenore per omnem temporum et terrarum ambitum extendisse videri potest.

Loca inter montes Apenninos et mare inferum ab vltima memoria qui insedisse memorantur, sunt *Siculi* et *Vmbri.* *Siculi*, Ibericae stirpis populus, *Vmbri* Gallicae gens, quae loca cis et vltra Apenninum tenuit. Vmbris ab oriente finitimi memorantur *Aborigines* ex stirpe *Ausonum; Ausones* tenuere omnem interiorem Italiam, nisi quod alii barbari, Illyricae forte originis, multa loca maxime maritima insederant. Mature immigrauerunt *Pelasgicae* stirpis copiae, primi humanioris cultus inter ceteros auctores. Haec quidem per summam dicta rite colligi possunt ex iis, quae fama vetere accepta a scriptoribus, qui de his exposuere, notata sunt. Si tamen sigillatim de his quaeritur, multa sine famae certae auctoritate, ex opinione, temere, falso, inter se repugnantia, memorata reperias: vt ea relinquenda et omittenda potius esse videantur, quam operose refellenda.

Multorum errorum fons est inter ipsos vetustiores scriptores, inde ab Herodoto I, 94. quod, *Tyrrhenorum* nomine decepti, hos aduenas pro *Lydis* habuere; enimuero fuerunt *Pelasgi* eodem nomine, qui partim Lemnum, Imbrum et nonnullas Thraciae ac Thessaliae oras insederant, partim praedandi caussa mare peruagati sunt: diuersi ab Etruscis, qui proprio nomine Rasennae vel Turasennae dicti in alterum nomen a Graecis Romanisque scriptoribus deflexi sunt.

De

De *Siculis* non multum est laborandum; habitarant illi loca inter Tiberim et Lirim, et traiectu in Siciliam facto cessere Ausonibus: cf. ad Virgil. Aen. II. Excurs. VIII. et de *Ausonibus* et *Aboriginibus* Exc. IV. ad Aen. VII. *Ausonum* stirps late per Italiam genus suum propagauit, variis nominibus. Nomen Ausonum tuebantur Cales in Campania cum aliis vrbibus, adhuc sub belli Samnitici exordia, vrbs a Romanis capta V. C. 418. Liv. VIII, 16. et Ausonum gens deleta V. C. 440. ante C. N. 314. Liv. IX, 25. Celticae propaginis Ausonum gentem fuisse, coniectura est haud improbabilis. *Aborigines*, Ausonum, vt dictum est, populus, insederant loca cis Tiberim, inprimis Latium, vnde hi saltem, qui has terras inhabitabant, dicti Latini.

Pelasgi partim inter Etruscos consederunt, ita vt in nonnullis tractibus, vt Faleriis et Agyllae, etiam praeualerent, in aliis permixtim habitarent; partim Vmbros sedibus expulerunt, iunctis cum Aboriginibus armis, inter quos et ipsi in nouas sedes recepti sunt. Haec esse puta bella, quae narrantur, perpetua Tyrrhenorum cum Vmbris: Strab. V. p. 330. C. D. Plin. III, 14. s. 19. Late igitur, sparsim tamen, Pelasgi per Italiam mediam habitarunt; etsi de eorum in Italiam aduentu vaga et incerta fama est; cuius tres modos memoratos videmus ap. Dionys. Halic. I, 11 sqq. v. Excurs. IV. ad Aen. VII. primam coloniam ab Oenotro ex Arcadia ductam XVII. ante bellum Troianum aetatibus:

pona-

ponamus *ante C. N.* 1694 *vel* 1643.

verum haec ex coniectura tantum appoſuit Dionyſius, nulla ſeu ſcriptorum fide ſeu fama accepta.

Viderat ille Catonem et alios ſcriptores Romanos tradere, Aborigines fuiſſe Graecos ex Achaia oriundos, eosque multis ante bellum Troianum aetatibus, πολλαῖς γενεαῖς, inde profectos: hoc vnde illi acceperint, aut accipere potuerint, cum haud appareat: Dionyſius de Pelasgis interpretatur, quos cum Oenotro in extrema Italiae ora ad Sinum Scylleticum appuliſſe XXX ante bellum Troianum aetatibus tradiderant Graeci ſcriptores. Quod tamen ipſum, etiamſi fidem aliunde haberet, ad illos Pelasgos, quos Aborigines in ſocietatem receperant, referri nequit: parum enim probabile eſt, Oenotri comites per tot diuerſos barbarorum populos tam longinquarum terrarum inde ab inferiore Italia ad Latium penetrare potuiſſe. Alteram Pelasgorum in Italiam migrationem acceperat Dionyſius (lib. I, 17.) eorum, qui a Deucalione fugati Theſſalia exceſſerant, Ponunt chronologi calculos

circa annum ante C. N. 1503.

Quo tempore iam Vmbros et Etruſcos loca cis Apenninum tenuiſſe ſtatuendum eſt, Auſonibus per finitima loca mediae Italiae habitantibus. Putandum ita eſt, Pelasgos, ſaltem nouos aduenas, iam tum meliore vitae cultu fuiſſe imbutos, cum Deucalion cum progenie Hellenum ab eo ducta in barbarorum numero eſſet habendus. Sane Pelasgica gens late per omnem Graeciam inde a Theſſalia et per Peloponneſum ſparſa, tribus habuit alias

aliis

aliis asperiores vel mitiores; habitabant quoque inter eos Thraces, e quibus Pieres humanitatis elementa aliqua habuisse videntur; cum vates eorum, in his Orpheus, et initiorum ritus memorentur: Vitae tamen melioris auspicia repetuntur ab aduenis, in Attica Cecropis ex Saitide Aegypti, ante C. N. 1556. Cadmi Phoenicis in Boeotia a. 1493. in Peloponneso ab accessu Danai cum Aegyptiis 1485. et Pelopis e Phrygia 1344. Attica per barbaros inhabitata, mox Ionibus accolis acceptis, cum antea sparsim habitata esset, sub Cecrope II. in XII demos collectis hominibus, vidit hos in vrbem, ἄστυ, Athenas, contractos a Theseo circa a. 1234. ante C. N. *a*). Quae si compares cum fama altera antiquissima, Minoem, non illum antiquiorem, ad cuius annos referunt ferri fundendi artem a Dactylis Idaeis inuentam, circa a. 1406., sed Minoem II. Cretae legibus dedisse et mare nauibus tenuisse, (Thucyd. I, 4.) circa 1234 ante C N.: mirationem facit, Creticam disciplinam ad vicinam Peloponnesum tam sero penetrasse, per Lycurgum demum, CCCLIII. fere annis serius, circa a. C. N. 881. ante Ol. pr. 105. porro fruges in Attica inuentas a. 1383. ducentis fere annis post Cecropem, qui tamen ex Aegypto aduenerat frugum cultu iam tum nobili. Notandum

a) Reges Athenae habuere vsque ad Codrum a. 1091. Post cuius mortem fuere Archontes ab a. 1070. primo perpetui, tum inde ab Ol. VI, 3. ante C. N. 754. circa Romae initia, decennales, et inde ab Ol. XXIV, 1. ante C. N. 684, annui. Apposita haec sunt, vt vno obtutu tempora comprehendi mente possint.

dum quoque ad Minois II. tempora ſpectare primas ſculpturae origines fabuloſas non modo Cretae et Athenarum, verum etiam Siciliae et Iapygiae in Italia, in iis quae de Daedalo memorantur, circa ante C. N. 1234.

Inter haec in loca Etruriae finitima veniſſe narrantur alii Pelasgi ex Arcadia cum Hellenibus permixti duce Evandro, Pallantio profecti: itaque Pallantium ſeu Palatium, in monte inde Palatino dicto, ad Tiberim condiderunt, annis ante captam Troiam LX.

ante C. N. 1244.

Ab Evandro litteras in Italiam illatas eſſe credidit antiquitas.

Paucis annis poſt Evandrum Hercules cum Hellenibus nonnullis haec eadem ad Tiberim loca adiiſſe fertur, redux ex Iberia, per Celtas et Ligures, Italiaque peragrata fretum Siculum traiiciens; e quibus fabuloſe traditis nullius rei argumentum duci poteſt. Herculem quidem iam tum ab Evandro ſacratum eſſe memoratum eſt a Romanis; vt e Virgilio conſtat, et Plinio XXXIV. 16. Ab hac Herculis per Italiam profectione fabuloſa origo petitur Herculanei: Dionyſ I, 44. Magis exploratum hoc, quod Herculaneum et Pompeios tenuere olim Oſci, qui ex Auſonibus fuere, tum Etruſci et Pelasgi, tandem Samnites, et poſt hos Romani: Strabo V. p. 378. B. (p. 247.)

Ante C. N. 1198.

prima Carthaginis exordia tradita; altera CLXXIII annis ſerius: ante C. N. 1025; tertia Carthaginis

nis epocha eſt ante C. N. 861. v. Excurſ. I. ad Aen. IV.

Ante C. N. 1184. *Troia capta.*

Inde *Aeneae* et *Troianorum* aduentus in Latium fama acceptus. *Mezentius*, Etruſcorum rex, et quidem Caeretanorum, cum Rutulorum rege Turno Ardeae in Latio, arma iunxit aduerſus Latinos, ſeu Aborigines, ſub Latino rege, cum Troianis aduenis foedere iunctos: ante C. N. 1176.

A Pyliis, qui cum Neſtore a Troia redierant, *Metapontum* ferebant extructum in extrema Italia: Strabo VI. p 406. A. Iuſtin. XX, 2. Sed vulgaris ea vrbium Magnae Graeciae fuit vanitas, vt origines ſuas, repeterent a Troianis temporibus. v. Excurſ. IV. ad Aen. VII. Fuit ea vrbs Achaeorum colonia: v. Strabo l. c. Livius XXV, 15, 7.

Ante C. N. 1104. annis poſt Troiam captam 80. ante Olympiadem pr. annis 328. facta κάϑοδος Ἡρακλειδῶν, aduentus in Peloponneſum Dorienſium cum Heraclidis; inde expulſi ſedibus ſuis Achivi, fortunarum euerſio, factaque omnium rerum conuerſio, reducta barbaries. At Herculis nomen coepit magnum et inſigne eſſe, eiusque res ſerius per poetarum ἔπη celebrari; vnde Ἡράκλειαι Piſandri, Steſichori. Panyaſis, Rhiani. Inde argumenta petita a ſculptoribus et pictoribus multorum operum etiam in Italia.

Ante C. N. 1070. Codrus Heraclidas fines Atticos adortos vincit, ipſe ſe deuouet. Medon primus Athenis Archon: *Ea tempeſtate et Tyria claſſis,*

ſit, plurimum pollens mari, in vltimo Hiſpaniae tractu, in extremis vrbis noſtri oris, Gades *condidit. Ab iisdem paucos poſt annos in Africa Vtica condita eſt, CCLXXXVII annis ante Carthaginem:* vti ex Phoenicum annalibus notat auctor de mirabil. audit. c. 146. interuallo XX fere annorum, pro communi computo epochae tertiae Carthaginis conditae circa ante C. N. 861. infra memorandae.

Ante C. N. 1044.

Deductae coloniae Ionum in Aſiam; nono autem, qui anteceſſit, anno conditae *Cumae* in Italia ab Hippocle, Cuma Euboeae (Κύμη) oriundo, et a Megaſthene, Chalcidenſi: Chronic. Euſeb. Hieronymi Nr. 966. Strabo V, p. 372. B. antiquiſſimam omnium Sicularum et Italicarum a Graecis deductarum coloniarum Cumas perhibet. cf. Vellej. I, 4 pr. Tenebant ea loca tum Auſones et Opici ſeu Oſci. Nec recte Salmaſ. ad Solin. p. 51. 52, Virgilio epico poeta potiore auctore habito, Cumas ante Troiam captam conditam eſſe cenſet; etſi Oſcorum habitationes iis locis iam tum eſſe potuere. Cumaei initio proſperas res habuere; tenebant quoque campos Phlegraeos, ſoli fertilitate celebres; poſtea autem Campani occupata vrbe fortunas eorum euerterunt. Ait tamen Strabo V. p. 373. A. ſua etiamnum aetate haberi multa Graecae culturae, religionum et inſtitutorum, veſtigia.

Pars Cumaeorum magno poſt interuallo Neapolin condidit: Vellej. l. c. Liv. VIII, 22. Strabo V. p. 377. A. ſcilicet *Parthenopen*, quae *Palaepolis* dicta eſt

est ex eo tempore, quo noua vrbs condi coepta est, *Neapolis* dicta.

Incrementa vrbs a diuersis colonis habuit: mox illi in factiones discissi Campanos, quibus adhuc pro inimicissimis vsi erant, in ciuium numerum receperunt: Strabo l. c.; quod tamen ad Samnitium tempora referendum esse, infra patebit. Ex his licet caussas petere, cur vasorum Campanorum tam diuersa sint picturae ac sculpturae argumenta fabulaeque.

Censorinus c. 17. de die natali, ex antiquioribus, e Varrone forte, refert, *in Tuscis historiis octo saecula ei genti* (Etruscorum) *data esse, octauum tum demum agi*, scil. cum illae historiae scriberentur, scriptas autem eas saeculo octauo, Varronem testari; *nonum et decimum superesse: quibus transactis finem fore nominis Etrusci.* Confictum haud dubie hoc vaticinium, vt alia plura, ex ipsis rerum euentis. Nam si Plutarchum in Sulla (Tom. I. p. 456. A. Frf.) et in Svida seruatum fragmentum antiquioris scriptoris, in Σύλλας, compares, saeculum octavum anno V. C. 666. ante C. N. 88. L. Sulla Q. Pompeio Coss. exiisse visum erat auspicibus Etruscis. Quod si numeros et spatia aetatum memorata retro persequimur, incidimus in

an. ante C. N. 992. ante V. C. 239.

a quo aruspices Etruscos rerum Etruscarum initia duxisse videntur. Saltem rem Etruscam tum aut primum constitutam aut eximie auctam esse probabile sit *b*).

Ab

b) Incidit quoque in hunc calculum Freret *Mem. de l'Acad. des Inscr.* Tom. XVIII. p. 100. In Diss. dell'

Ab his inde temporibus Etrusci eas opes sibi parare coepere, quibus ante Romanorum opes auctas plurimum polluerunt per totam Italiam, coloniis in varias partes deductis, in quibus eandem reipublicae formam constituisse videntur, quam ipsi domi habebant; etenim in XII ciuitates descripserant cum loca vltra Padum, tum Campaniam; Polyb. I, 17. Classicus locus est Livii V, 33. "*Tuscorum ante Romanum imperium late terra marique opes patuerunt, mari supero inferoque; quantum potuerint, nomina sunt argumento, quod alterum Tuscum, communi gentis vocabulo, alterum Adriaticum mare, ab Adria, Tuscorum colonia, vocauere Italiae gentes. — Ii in vtrumque mare vergentes, incoluere vrbibus duodenis terras, prius cis Apenninum, ad inferum mare, postea trans Apenninum, totidem, quot capita originis erant, coloniis missis, quae trans Padum omnia loca, excepto Venetorum angulo, qui sinum circumcolunt maris, vsque ad Alpes tenuere* (cf. Iustin. XX, 5, 9.); *Alpinis quoque ea gentibus haud dubie origo est, maxime* Rhaetis, *quos loca ipsa efferarunt, ne quid ex antiquo, praeter sonum linguae, nec eum incorruptum, retinerent.*" De Rhaetis eadem fere Iustin. l. c. XX, 5. Plin. III, 20. f. 24. Ex Liviano loco saltem haec tenebimus: primo, mature Etruscos loca inter Alpes et Apenninos tenuisse et XII coloniis frequentasse. Itaque videmus Gallos, qui circa an. V. C. 164. ante C. N. 590. in Italiam Alpi-

dell' Accad. di Cortona Tom. VIII. est diss. XI. *sopra l'anno magno degli Etruschi.* Praestat tamen adire ipsa veterum scriptorum loca, quam ariolationes has cognoscere.

Alpibus superatis ingressi sunt; saepe cum iis pugnauisse. Secundo, Adriam inter eas colonias fuisse, quas Tusci in his locis tenuere. Livius I, 33. *Adriaticum mare, ab Adria Tuscorum colonia.* Plin. III, 20. *nobili portu oppidi Tuscorum Atriae, a quo Atriaticum mare antea appellabatur, quod nunc Adriaticum.* Ibidem, enumeratis Padi ostiis, *omnia ea flumina fossasque primi a Sagi* (ostio) *fecere Tusci, egesto amnis impetu per transuersum in Atrianorum paludes, quae septem maria appellantur.* Porro ex loco Liviano discimus, incoluisse Etruscos vrbibus duodenis terras prius cis Apenninum, ad inferum mare, postea trans Apenninum totidem quot capita originis erant coloniis missis. Cum alia sint argumenta, quibus Etruscos, Rasennas dictos, Alpibus traiectis in loca circa Padum venisse, inde Apennino traiecto ad mare inferum peruenisse, rite colligas: probabile fit, cum in prima incursatione prioribus sedibus relictis ad vlteriora loca pergere adsueuissent, eodem modo, quo postea Galli, et serius Cimbri (Plutarch. in Marii p. 411 C.), eos postea, locis ad inferum mare per aliquantum temporis infessis, recordatos pristinarum ad Padum sedium misisse colonias in ista loca, iterumque ea occupasse. Ita vtraque narratio fundum habuisse videri potest idoneum. In his coloniis fuit princeps *Felsina*, Plin. III, 20. *Coloniae: Bononia Felsina vocitata, cum princeps Etruriae esset*, et c. 23. *Mantua Tuscorum trans Padum sola reliqua.* Coloniae illae, quod Livius testatur, trans Padum loca omnia, excepto Venetorum angulo, ad Adriaticum mare, vsque ad Alpes tenuere. Itaque nec mirum, eos

Gallis Taurino faltu in Italiam transfcendentibus ad Ticinum occurriffe: Liv. ibid. c. 34.

De iisdem locis inter Apenninum et Alpes Etrufci cum Vmbris diu pugnarunt: Plinius III, f. 19. "*Ab Ancona Gallica ora incipit, Togatae Galliae cognomine Siculi et Liburni plurima eius tractus tenuere, inprimis Palmenfem, Praeturianum, Adrianumque agrum. Vmbri eos expulere, hos Etruria, hanc Galli. Vmbrorum gens antiquiffima Italiae exiftimatur. — Trecenta eorum oppida Tufci debellaffe reperiuntur. Nunc in ora flumen Aefis. — Ameriam Cato ante Perfei bellum conditam annis* IↃCCCCLXIV *prodidit.* (964, qui anni, ante V. C. 586. ante C. N. 168, nos retrahunt in an. 1132 ante C. N. eoque in tempora, quorum vix vlla certa fuperfuit memoria.) Apud Strabonem V. p. 331. B. *Ariminum Vmbrorum eft colonia* (κατοικία, condita ab iis vrbs) *vt et Ravenna;* vtraque Romanos accepit colonos (ἐποίκους). Adiiciamus ad fuperius dicta Strabonis verba: ibid. p. 330. *Romanis*, inquit; *Vmbrica gens admixta; alicubi etiam Tyrrhena. Vmbri enim et Tyrrheni, antequam Romanorum aucta fuit potentia, diu de principatu inter fe contenderunt; cumque Tiberi fluuio diuiderentur, facile vltro citroque bellum inferebant.* Narrat porro, vtrumque populum, inuidentem alterum alterius opibus, barbaros circa Padum habitantes armis effe adortum; ita eueniffe, vt multae in iis terris fint Etrufcorum, multae Vmbrorum coloniae, plures tamen Vmbrorum, quippe qui iis locis fint finitimi, quo fiat, vt, cum Romani iis terris potiti, varias quidem

dem colonias in eas miserint, habeantur quidem omnes nomine Romani, sint tamen non minus partim Vmbri, partim Etrusci, quemadmodum sunt Veneti, Ligures et Insubres.

Per CC. annorum et quod excurrit spatium Etruscorum et Vmbrorum res per Italiam virium firmamenta ac praesidia sunt nactae. Quae si attentiore mente contemplatus fueris, facile perspicias, vana esse somnia de artium in Italia, inter Etruscos praecipue, antiquissimis, quas viri docti constituunt, originibus et incrementis. Elementa litterarum artiumque et rudimenta per has aetates posita esse credere licet a populis barbaris; at iidem, in tot saeculorum progressu, etiam cum luxu diffluerent, aruspicinae superstitionibus foede seruientes, vix ingenia magnarum rerum capacia aut habere, aut ferre, inter se potuere. Quod mythos Graecanicos attinet, non apparet, quomodo iam tum signis ac picturis ii reddi potuerint inter homines omnium litterarum et notitiarum rudes.

Per has primum aetates Homericis carminibus assignantur sua tempora circa ante C. N. 907 rebus Ionum florentibus, eadem fere Hesiodo; narratur Iphitus ludos Olympicos instituisse, viginti fere annis post, et 108 ante Olympiadum initia; Lycurgus leges tulisse, Thales Cretensis, *μελοποιὸς ἀνὴρ καὶ νομεθετικὸς* (Strabon. X. p. 738. C.) vixisse, et quae alia a Graecis in hoc temporum interuallum referri solent. Rhodii autem multis iam ante Olympiadem primam annis ferebantur vsque ad Hispanias nauigasse, ibique Rhodum condidisse,

 quam

quam postea Massilienses tenuere, Parthenopen in Opicis, cet. vna cum Cois, Elpias in Daunia: h. e. Salapiam in Apulia; quin et ipsas insulas Baleares, tradente Timaeo, Gymnesias Graecis dictas; consedisse etiam nonnullos ad Chonen apud Sybarin: Strab. XIV. p. 967. cf. Nov. Comment. Societat. Tom. II. p. 42 sq. *Cumarum* origo multo antiquior: supr. p. 400. v. Opusc Vol. II. p. 267. de Cumis cf. infr. ad a. 524. 506. 474. 420.

ante C. N. 801.

condita secundum nonnullos *Capua* et *Nola* a Tuscis: Vellej. I, 7. De Capua cf. inf. ante C. N. 471 et 423. Ante Etruscos haec loca circa Craterem, h. e. a Miseno vsque ad Minervae promontorium, tenebant Osci et Ausones, eiusdem stirpis populi: v. Strabo V, p. 371. A. B. vbi narratum memorat, eos primum expulsos a Cumaeis, hos ab Etruscis; ab his XII vrbes conditas esse, quarum Capua caput esset. De Nola autem Solin. 2. *Nolam a Tyriis conditam.* Salmas. *a Tiuriis* corrigit; immo vero legendum *a Tuscis*, praeeunte iam Musseo. Iustin. XX, 1. *Nolanos Chalcidensium* colonos appellat; recte et hoc, et temporum haud dubie successu; nam Graecos in iis terris consedisse, testatur vasorum pictorum copia circa ea loca reperta. Ex XII his vrbibus pleraeque interiisse videntur iam ante ea tempora, quibus Romanorum coloniis frequentata est Campania. Habita itaque merito apud Romanos pro antiquissimis temporibus sunt ea, in quibus Osci et Tusci Campaniam insederant, et ignotae ipsis esse debuere ori-

ginis

ginis monumenta, quae ex temporibus ante Campanos et Samnites fupererant. Tenuere Tufci has terras vsque ad Silarum fl. Plin. III. f. 10. *A Surrento vsque ad Silarum amnem XXX M. paff. ager Picentinus fuit Tufcorum;* addit eum infignem effe templo Iunonis Argiuae, qualis etiam Falifcis fuit; ab Iafone ille conditus, ex praua opinione, quam fupra memoraui p. 399.

Ante C. N. Olymp. I. ante V. C. 23.

Circa haec tempora, Ol. III. et IX., vixiffe feruntur *Cynaethus*, Lacedaemonius, Telegoniae, feu Heracleae auctor, *Eumelus* et *Arctinus*, poetae, ille Bugoniae et Europae, item προσώδιον εἰς Δῆλον, hic Aethiopidis, et Ἰλίου πέρσιος, auctor habiti. Eumeli verfus infcripti erant arae Cypfeli.

Circa Olympiades primas triremis prima fabricata eft Athenis ab Aminocle Corinthio: cf. Comment. II. de Epochis Caftoris p. 48.

Ante C. N. 754. *Olymp. VI*, 3.

Roma condita ex epocha Varroniana, e qua procedit a. I. ab V. C. ante C. N. 753. Ol. VI, 4. emendatiore, quam Catoniana aera, quae procedit ab Ol. VII, 2. Eodem anno Ol. VI, 3. Antimachus Teius, ἐποποιὸς, defectum lunae notauerat in carmine, Plutarch. Romul. p. 24. A.

Romulum ferunt Gabiis Graeca difciplina imbutum Plutarch. in Romulo p. 20. C. Dionyf. Hal. lib. I. c. 84. Victor. O. P. R. 21. e Valerio Antiate. haud dubie ex praeconcepta opinione originum Romanarum a Graecis petendarum; etfi

Gabiis ille inſtitui potuit. Ceterum Romani ab Albanis oriundi generis Latini erant; ſed ex mixta cum aduenis ſtirpe; nam Latini erant quidem Aborigines, ſeu Auſones, cum Pelasgis tamen permixti. Si verum eſt, Evandro duce Arcadas Pallantium in Palatino monte condidiſſe, et Troianos ad littus Latii acceſſiſſe; etiam hinc aliquid peregrini admixtum eſſe debuit. Litterarum formas iam ante haec Pelasgi inferre potuere: antiquiores tamen eas, Phoeniciis ſimiles, quae etiam per Etruriam, hinc quoque in Gallias, propagatae fuere; nec abhorrent veteris Hiſpaniae characteres, ſi Mahudelii tabulas et Ioſephi Velasquez *Enſayo ſobre los Alphabetos — en Eſpanna* inſpexeris. Nec tamen bibliothecas e veſtigio conditas aut libros contextos eſſe putabimus, quoties ſcripturam innotuiſſe audimus.

Ante C. N. 750. *Ol. VII*, 3.

Mileſii obtinuere mare, et Naucratin in Aegypto condiderunt. v. de Caſtoris epochis Comment. II. p. 50 ſq.

Iam abſoluta erat pictura, etiam in Italia; ſunt verba Plinii XXXV, ſ. 6. *extant certe hodieque antiquiores vrbe picturae* Ardeae *in aedibus ſacris,* in parietibus puta, *quibus equidem nullas aeque demiror tam longo aeuo durantes, in orbitate tecti veluti recentes;* ſimiliter Lanuuii, *vbi Atalanta et Helena cominus pictae ſunt nudae* (vides fabulas antiquas Graecanicas iam iſta aetate in Latio) *ab eodem artifice, vtraque excellentiſſima forma, ſed altera vt virgo; ne ruinis quidem templi concuſſae.* (Fac modum excedi in vetuſtate

aſſe-

afferenda; debuere tamen esse fatis antiquae artis vestigia.) *Caius princeps eas tollere conatus est, libidine accensus, si tectorii natura permisisset. Durant et* Caere, *antiquiores et ipsae; fatebiturque quisquis eas diligenter aestimauerit, nullam artem celerius consummatam, cum Iliacis temporibus eam non fuisse appareat.* Ardeatis pictoris nomen seruatum in epigrammate, quod Plinius adscripsit eod. lib. f. 37, quod tamen serius aeuum prodere videtur hominis Romana ciuitate donati; est illud, *M. Ludius Helotas, Aetolus.* Extat quoque Epigramma in Anthol. Lat. lib. I, 61. in quo in metrum redigendo exerceat se, qui volet.

Romulo copias ex Etruria adduxisse narratur Coele Vibenna, Lucumo; data iis sedes in monte Coelio et Vico Tusco: Varro de LL. IV. p. 14. ed. Dordr. Tacit. Ann. IV, 65. et Tabulam Lugdunensem ex aere. (ad Taciti Ann. XI, 24. ed. Ern.)

Primi inter Etruscos Veientes, belli Fidenatis contagione inuitati, arma sumunt aduersus Romanos. Agri parte multatis induciae in C annos datae. Liv. I, 15. Dionys. II, 53-55.

ante C. N. 741. *V. C.* 13. *Ol. IX*, 4.

ex Vallarsii rationibus; Ol. XI, 1. secundum Scaligeri numeros Eusebianos: *Naxus* condita in Sicilia, a Chalcidensibus; *prima quidem vrbium a Graecis in Sicilia conditarum:* Thucyd. VI, 3. Ne hoc maturius fieret, impedimento fuere Tyrrhenorum per mare praedationes, Strabo VI. p. 410. (267. C.) seu Pelasgici illi fuere, seu, quod probabile fit, Etrusci,

Etrusci, qui aduenas haud ferebant insulas et littora huius maris adeuntes: quod ex Ephoro memorat Strabo e. l. Idem alio loco lib. V. p. 336. (p 219.) earundem praedationum meminit, et ex iis suspicatur, foedus XII ciuitatum Etruriae iam tum dissolutum esse videri, ita, vt barbaris vicinis, agros sibi eripientibus, vires coniunctas opponere non possent, et agris amissis ad latrocinia maritima se conuerterent. Argumentatio haec est Strabonis, non fides historica. Caeterum Phoenices, et cum his Poeni, iam tum a multo inde tempore Siciliam coloniis frequentauerant.

Ante C. N. 736. *V. C.* 18. *Ol. XI*, 1.

Syracusae in Sicilia conditae, proximo a Naxi initiis anno, vt Vallars. correxit, recte, si Thucydidem inspexeris VI, 3. cum Euseb. Scaligeri in annum 4 reiiceret; sed variant quoque Hieronymi codd. Marmor Arundelianum in Ol. V, 3. retraxerat.

Anno post Syracusas conditas *quinto*, a. 731. Chalcidenses Naxo profecti, Siculis pulsis, *Leontinos* condiderunt, et post eos, *Catanam*. Catanae aliisque per Siciliam et Italiam ciuitatibus Chalcidicis leges scripsit Charondas Catanaeus: Aristot. de Rep. II, 12. quas etiam Thurii adsciuerunt. De his v. Vol. II. Opusc. p. 266 sqq. 156 sq. 76.

Ante C. N. 720. *V. C.* 34. *Ol. XV*, 1.

Sybaris condita ab Achaeis adsumtis Troezeniis. Euseb. Hieronymianus Olymp. XVII, 4. Scaliger XIX, 2. *Croton et Parium et Sybaris conditae.* At Parium

Parium corrupte memoratur: forte ad *Sybarin* aliquis adscripserat *Thurium:* v. Opusc. Vol. II. p. 126 sqq.

Romuli, cuius mors ad Ol. XVI, 1. V. C. 38. ante C. N. 716. solet referri, *statua erat in Capitolio sine tunica:* Plin. XXXIV, 6. s. 11. qui eam ipsis Romuli temporibus positam videtur putare. Miror Plinio non subortam esse suspicionem, an non seriorum ea opera temporum fuerint; nam statuas Romuli passim Romae occurrisse facile credas, etiam Plutarcho teste p. 27. D. E qui pedestres et triumphales (τροπαιοφόρους) fuisse omnes asserit. De Romuli et Camilli statuis similia sibi persuaserant alii, vt Ascon. ad Cic. pro Scauro extr. Veniam facile dabimus aliis; Plinio saltem ea dubitatio in animum venire debuerat. At ille tanquam aetate pares statuas Numae, Tarquiniorum et Servii Tullii, memorat: XXXIII, 4. 5, alias XXXIV, s. 11, 13. *c*). Atti Navii statuam Tarquinii Prisci aetate positam, cum eo etiam Liv. I, 36. Dionys. III, 71. Omnino

c) S. 11. — "et Atti Navii statua fuit ante Curiam, — fuit et Herodori in Comitio, legum, quas Decemuiri scribebant, interpretis, publice dicata. Alia caussa, alia auctoritas M. Horatii Coclitis statuae, quae durat hodieque. Equidem et Sibyllae iuxta Rostra esse non miror, tres sint licet — primas putarem has et Atti Navii, positas aetate Tarquinii Prisci, nisi regum antecedentium essent in Capitolio: Ex his Romuli est sine tunica, sicut et Camilli in Rostris; et ante aedem Castorum fuit Q. Marcii Tremuli equestris togata — (v. infr. ad a. 306.). Inter antiquissimas sunt et Tulli Cloelii, L. Roscii, Sp. Nautii, C. Fulcinii in Rostris, a Fidenatibus in legatione interfectorum (infr. 438.). De Cloeliae statua equestri v. infr. ad a. 506. De legatis ad Teutam v. ad a. 230.

Omnino Plinius, cum a diuerſis auctoribus diuerſimode tradita ante oculos haberet, paſſim repugnantia inter ſe appoſuit. Idem antiquiores quoque vrbe ſtatuas memorat, *Herculis in foro boario, ab Evandro ſacrati, vulgo triumphalis dicti; Iani gemini, a rege Numa dicati, digitis numerum 365 referentis:* XXXIV, c. 7. ſ. 16. Simili incuria Dionyſ. Hal. II, 54. narrat Romulum Camarina Albanorum colonia euerſa triumphaſſe et ex manubiis quadrigas aeneas Vulcano dicaſſe, iuxta collocata ſtatua ſua; et, quaſi ipſe haec fecerit Romulus, addit eum inſcripſiſſe res a ſe geſtas litteris Graecis: ἐπιγράψας Ἑλληνικοῖς γράμμασι τὰς ἑαυτοῦ πράξεις. Ita ſtatuendum ſaltem hoc, extitiſſe in templo Vulcani tale ſignum antiqui operis. Conflagrauit templum ſub Nerone. Plutarchus p. 33. A. memorat quadrigas ex aere in praeda Camarinae in vrbem abductas in templo Vulcani dedicatas cum ſtatua Romuli a Victoria coronati.

Per haec tempora in Aſiae ora prima artium ſpecimina memorantur inter Lydos, pro donariis Delphos miſſa, inprimis a Gyge, Lydorum rege, qui ſucceſſit Candauli Ol. XV, 2. ante C. N. 719. V. C. 35. fuſa ea ex auro, argento et aere; vaſa primum et vtenſilia, inde ſigna: hactenus conuenit, quod etiam in Italia Plinius ait XXXIV, ſ. 9. poſt vaſa, triclinia, tripodes et alia, — *tranſiit deinde ars vbique vulgo ad effigies deorum; — tranſiit et ab diis ad hominum ſtatuas atque imagines multis modis.* Picturae quoque iam tum memorabilia erant opera. Sculpta e ligno ſigna multo ante

erant

erant facta. De his v. supra *de artium inter Graecos temporibus* p. 347 sqq.

Ante C. N. 717. *V. C.* 37. *Ol. XV*, 4.
Numa Pompilius rex; Curibus Sabinis arcessitus, omnis diuini atque humani iuris consultissimus, vt Pythagorae discipulus haberetur; hoc quidem perperam; potuit tamen iam tum in Sabinis esse sapientiae disciplina aliqua similis ei, qua Pythagoras aliquot aetatibus post inferiore Italia fuit celebratus. Ad eum tanquam auctorem religionum et sacrorum instituta a Romanis referri solent, fama et opinione.

Numa septimum *collegium figulorum* instituit, ob figlinarum opera in sacris profanisque vsu frequentata; etiam fictilia deorum simulacra Plin. XXXV, f. 46. *Veturius Mamurius*, qui ancilia fabricauerat, ex aere Vertumnum fecerat, qui in Tusco vico stabat: de quo Propert. IV. El. 2. in pr. 49 sq. 59 sq. Refert quoque ad Numae tempora *Atti Navii statuam, quae fuit ante Curiam* (in foro Romano) Plinius XXXIV, f. 11. idem paullo post, cum tres Sibyllae statuas memorasset, pergit: *primas putarem has, et Atti Navii, positas aetate Tarquinii Prisci, nisi regum antecedentium essent in Capitolio; ex his Romuli est sine tunica.* — Quid de his statuam, dictum est paullo ante.

Numae libri memorantur, sed suppostitii, V. C. 573. ante C. N. 181. inuenti et combusti. v. Liv. XL, 29. Plutarch. in Numa f.

Per Numae tempora nouae Graecorum in Italiam et Siciliam immigrarunt coloniae:

Ante

Ante C. N. 710. *V. C.* 44. *Ol. XVII*, 3.
Condita *Croton*, Achaeorum colonia; v. Opusc. Vol. II. p. 178 sqq. p. 201.

Ante C. N. 707. *V. C.* 47. *Ol. XVIII*, 2.
Tarentum conditum a Partheniis Phalantho duce Lacedaemone profectis: v. ibid. p. 217 sqq. Colonia Dorici generis.

Ante C. N. 688. *V. C.* 66. *Ol XXIII*, 1.
Gela condita, colonia Dorica, annis XLV post Syracusas habitari coepit, Thucyd. VI, 4. Annis abhinc propemodum CVIII. ante C. N. 580. Geloi *Agrigentum* condiderunt. ibid. p. 260.

Circa Olymp. XXIII. *Archilochus*, Parius, poeta lyricus claruit, carminis Iambici inuentor, v. Confirmad e. a. Cicero Tusc. Qu. I, 1. *Archilochus* (fuit) *regnante Romulo*; et Olymp. XXIII, 4. bellum Messeniacum alterum, in quo *Tyrtaeus* poeta lyricus virtutem Spartanam cantu incendisse memoratur.

Ante C. N 683. *V. C.* 71. *Ol. XXIV.*
Locri conditi in Italia ad promontorium Zephyrium: Strabo VI, p. 397. C. deducta in haec loca erat colonia a Lacedaemoniis iam sub rege Polydoro, qui circa Ol. XIV, 1. obiit: Pausan. III, 3. v. Opusc. Vol. II. p. 46 sq. cf. p 18 et p. 9. Zaleuci legibus, quas ille scripsisse fertur Olymp. XXIX, V. C. 90. ante C. N. 664., stetit respublica Locrorum per CCCXXVII annos; nam soluta est Dionysii iunioris insidiis Olymp. CVI, 1. ante C. N. 356. Strabo VI. p. 397. cf. Opusc. ibid.

Ante C. N. 672. *V. C.* 82. *Ol. XXVII*, 1. *Tullus Hostilius rex.* Ceterum, numeros hos serius esse inuentos etsi haud dubitem, vtendum tamen iis est ad seriem et ordinem rerum certo modo figendum et constituendum, quem alioqui nullo modo tenere liceret. Sub eo V. C. 90. Veientes, Fidenatibus defectionis consilii socii, caesi. Fidenae a Tullo captae. Alba Longa diruta: Dionys. III, 22. Liv. I, 27.

Iam videamus rerum et ingeniorum inter Graecos per haec tempora profectus Ante C. N. 664. V. C. 90. Ol. XXIX, 1. praelium nauale omnium vetustissimum factum inter Corinthios et Corcyraeos: de quo v. Commentat. de Castoris epochis Tom. II. nov. Comment. Soc. Gott. p. 51. Eodem anno Pausan. IV, 23. Messenios profugos *Zanclen* occupasse tradit Pausan. IV, 23. At v. intr. ad a. 476. Eadem Olymp. XXIX. *Arion* Methymnaeus cithara agonem in Sicilia vicit.

Ante C. N 658. *V. C.* 96. *Ol. XXX*, 3. *Cypselus* Corinthiorum tyrannide potitus. Bacchiadae fugati, in his *Demaratus*, Tarquinii pater: v. infr. ad a. 617. Tenuit Cypselus regnum vsque ad Olymp. XXXVII, 4. Cypseli arca, anaglyphis ornata, Olympiae dedicata, inter prima Graecae artis exempla notabiliora habita. v. supr. de artium inter Graecos temporibus p. 351. 352. His temporibus vixit *Lesches*, Lesbius, paruae Iliadis auctor; floruit item *Alcman*, lyricus poeta. Memoratur ante C. N. 648. V. C. 106. Ol. XXXIII. *Pisander* Camirensis, Heracleae auctor, poeta epicus;

cus; ante C. N. 644. V. C. 110. Ol. XXXIV. *Terpander* lyram ex quaternis fidibus feptichordam fecit: quam, *barbiton* proprie dictam, in omnibus facris Romae patrio ritu feruatam notat Dionyf. Hal. VII, 72. cum inter Graecos eius vfus iam tum exoleuiffet.

Ante C. N. 640. *V. C.* 114. *Ol. XXXV*, 1.

Ancus Marcius Romanorum rex. Ab eo *Veientes* iterum debellati ante C. N. 627. V. C. 127. Ol. XXXVIII, 2. Silua Maefia iis ademta Dionyf. III, 41. Liv. I, 33. Idem Ancus aduerfus Etrufcorum latrocinia, negotiatores in Tiberi infeftantium, Ianiculum muniit, et in ore Tiberis Oftiam condidit, Romanisque nauale conftituit: Liv. I, 31. Dionyf. III, 44. Arguunt narrata haec artes mercatorias Etrufcorum aduerfus vicinos libertatem commerciorum fibi vidicantes.

Per haec tempora Battus, Thera profectus, Cyrenen condidit ante C. N. 632. V. C. 122. Ol. XXXVII. v. Bouhier diff. Herodot. p. 149. Eadem Olympiade Samii nauigatione in Aegyptum inftituta aduerfis ventis curfu deiecti extra Herculis columnas delati funt: v. Herodot. IV, 152. cf. fup. p. 357 extr. Comment. de Caftoris Epochis Tom. II. p. 61 fq. p. 59.

Ante C. N. 617. *V. C.* 137. *Ol. XL*, 4.

Tarquinius Romanorum rex, Demarati Corinthii, e Bacchiadarum gente, patria profugi filius. Demaratus antea negotiationem ad Etruriae emporia exercuerat, mox, cum Bacchiadae Cypfeli tyrannide

nide oppressi essent (Ol XXX, 3.), Tarquiniis consederat. Eo mortuo Lucumo filius superstes, Etrusca et Graeca disciplina nutritus, cum vxore Tanaquil, seu Caia Caecilia, disciplinae auguralis consultissima, Romam se contulit. Dionys. III, 46. Liv. I, 34. Demarato Corintho fugienti *Cleophantum* aliquem, Corinthium, pictura clarum, comitem fuisse, e Cornelio Nepote memorat Plin. XXXV, 3. f. 5. vbi de picturae originibus agit. Ex eodem Plinius hausisse videtur, quae c. 12. f. 43. adscripsit: Demaratum — *comitatos fictores Euchira* et *Eugrammum* (fabulosa nomina, si recte censeo), *ab iis Italiae traditam plasticen.* Sufficit ex his intelligi, creditum esse, picturam iam tum in Italia fuisse exercitam. Diuersus hic Euchir ab alio Euchiro ap. Pausan. VI, 4. Etiam Strabo V. p. 336. B. Demaratum opifices (δημιουργοὺς) in Etruriam domo adduxisse memorat; minus probabili iudicio addens, *a Tarquinio et patre Etruriam admodum exornatam esse; ab illo quidem, Roma opes subministrante.*

Sub Tarquinio Romae accepimus opera publica exstructa, Circum maximum, Cloacas, Capitolium, inchoatum saltem, fundamentis iactis, quod perfecit postea Tarquinius alter *fabris vndique ex Etruria accitis*, Liv. I, 55. Substructio tamen lapide quadrato facta demum V. C. 367. narratur a Livio VI, 4. *Elaboratam plasticen Italiae, et maxime Etruriae, Turrianumque* (si modo nomen recte scriptum est) *a Fregellis accitum* (fuit ea Volscorum vrbs, vt etiam inter eos artium vestigia reperiamus), *cui locaret Tarquinius Priscus effigiem*

Iovis in Capitolio dicandam, Varro tradiderat; fictilem eum fuisse, et ideo miniari solitum; fictiles in fastigio templi eius quadrigas d). Plinius l. c. Iupiter ille postea *Decemuirorum monitu fulmen aureum L pondo accepit.* Liv XXII, 1. incendio autem Sullae tempore facto cum Capitolio conflagrauit: Plin. XXXV, f. 45. Ab eod m paullo ante memorato *Turriano factum Herculem, qui hodieque materiae nomen in vrbe retinet;* fuit scilicet dictus *Hercules fictilis;* Plinius memorat l. c. f. 45. Atti Navii auguris statuam Tarquinii aetate factam supra memoratam vidimus: p. 411.

Ante C. N. 608. V. C. 146. Ol. XLIII. et seq. *Pittaci* et *Alcaei* Mitylenaeorum aetas.

Ante C. N. 606. V. C. 148. Ol. XLIII, 3. cum Latinis et Sabinis primum quinque Etruriae vrbes conspirant in Romanos: Clusium, Rusellae, Volaterrae, Arretium et Vetulonia; mox totum Etruscum nomen in belli societatem tractum. Victi saepius a Tarquinio Prisco pacem petunt; foedere facto principatum Tarquinius suis Romanis paciscitur. Insignia regia Tarquinio munus mittunt: Dionys. III, 50. 61. Paullo aliter Strabo V. p. 336. C. Manet

d) Haec sunt illae quadrigae, de quibus memorat lib. XXVIII, 4. inter prodigia, quod eae in fornace, cum coquebantur, creuerant: cf. Festus in *Ratumena,* Plutarch in Poplicola p. 103. E. e quo patet, a Tarquinio saltem Veienti artifici faciendas locatas esse, sed Romam translatas serius. De iisdem quadrigis memorat Vitruv. III, 2. Fuit in eodem fastigio templi Iovis Capitolini Summanus fictilis. Cic. de Div. I, 10. opus Etruscum et hoc.

Manet tamen hoc: insignia magistratuum cum religionibus et aruspicina ab Etruscis seu nunc demum siue iam maturius, vt volunt alii, sub Romulo, Romanos accepisse.

Ante C. N. 600. *V. C.* 154. *Ol. XLV*, 1.
in Sicilia condita *Camarina;* quae aliquoties euersa est. v. Opusc. Vol. II. p. 259.

Ante C. N. 599. *V. C.* 155. *Ol. XLV*, 2.
Massilia condita a Phocaeensibus, qui circa idem tempus vltra Gades nauigarunt. Tiberis ostia inuecti amicitiae cum Romanis iungendae opportunitatem praebuerunt Massiliensibus. v. Commentat. ad Castoris Epochas. Nov. Comment. Soc. Vol II. p. 59. ibi laudatis adde Iustin. XLIII, 3. Solin. II, 5. Victoria de Poenis eos creuisse opibus ait Pausanias X, 8. p. 817., meminit quoque Thucydid. I, 10 extr. Pausan X, 18. p. 841 extr. at disertius exposuit Iustin. XLIII, 5. quem v.

Circa idem tempus Ol. XLIV. Neconis Aegypti regis iussu Phoenices Africam classe obiisse feruntur: quod quam vere dictum sit, haud constat.

Ante C. N. 597. *V. C.* 157. *Ol XLV*, 4.
Solis defectus a Thalete praedictus in Ol. XLVI, 3, qui pugnam inter Alyatten Lydorum et Cyaxarem Medorum regem, commissam diremit. cf. Corsin. Fast. Attic. ad h. a.

Ante C. N. 596. *V. C.* 158. *Ol. XLVI*, 1.
Sappho Mitylene in Siciliam nauigauit. A. 2. Epimenides Cretensis Athenis Cylonium scelus expiauit.

piauit. A. 3. *Solon* Archon eponymus Athenis leges ſcripſit.

Solonis tempore vixit *Bathycles*, nobilis ſculptor throni Amyclaei Apollinis. v. ſup. p. 359 ſq.

Ante C. N. 590 V. C. 164. Ol. XLVII, 3.

Circa hoc tempus, quod iam ſupra p. 402. 403. notatum, primum Galli tranſitum in Italiam tentarunt facere, *CC annis, antequam Cluſium oppugnatum venerunt.* Condebant tum Phocaeenſes Maſſiliam. *Taurino ſaltu inuias Alpes transgreſſi, fuſisque acie Tuſcis haud procul Ticino flumine, cum, in quo conſederant, agrum Inſubrium appellare audiſſent, cognomine Inſubribus pago Aeduorum; ibi, omen ſequentes loci, condidere vrbem, Mediolanum appellarunt.* v. Livius V. 33. 34. Polyb. II, 17. Succedit ſubinde *alia Cenomanorum manus*, poſt hos *Salluvii.* Pennino deinde *Boii Lingonesque transgreſſi, cum iam inter Padum atque Alpes omnia tenerentur, Pado ratibus traiecto, non Etruſcos modo, ſed et Vmbros agro pellunt, intra Apenninum tamen ſe continent: Tum Senones, recentiſſimi aduenarum, ab Vtente flumine vsque ad Aeſim fines habuere: Hanc gentem Cluſium, Romamque inde, veniſſe comperio.* Liv. V, 35. Itaque: *Mantua tamen Tuſcorum trans Padum ſola reliqua:* Plin III, 19. ſ. 23. Videntur tamen Etruſci etiam Padi oſtia cum maritimis Vmbriae et Piceni obtinuiſſe. Certe *nobilis portus oppidi Tuſcorum Atriae* (inter Padi et Atheſis oſtia) memoratur Plinio III, 16. ſ. 20. et in Piceno tenuerunt *Cupram;* Cuprae enim fanum a Tyrrhenis condi-

conditum dedicatumque deae prodit Strabo V. p. 369. A.

Ceterum, ducentos hos annos paullo ante e Livio memoratos, intra quos Galli in Italiam transscenderunt, vsque ad oppugnatum Clusium Apenninis traiectis, puta esse interuallum temporum, quo saepe *exercitus Gallici cum Etruscis inter Alpes Apenninumque* incolentibus *pugnauerunt* (Liv. l. c. V, 35.). *Saepe ab iis cis Padum vltraque legiones Etruscorum fusae.* c. 36. Itaque iam tum Etruscorum fines circumscripti erant Gallicis populis, *Libuis*, circa ea loca, in quibus postea Brixia ac Verona vrbes fuere, *Laevis*, *Liguribus*, circa Ticinum amnem, *Vmbris* cis Padum, vltra Apenninum tamen. Liv. ibid. c. 35. Dum haec in Italia Tarquinii aetatem faciunt memorabilem, in Graecia prima dramaticae rudimenta facta sunt.

Nam *ante* C. N. 580. *V. C.* 174. *Ol. L.* prima Athenis *Comoedia* acta a Susarione et Dolone Icariensibus; at *Tragoediam* primus docuit Alcestin Thespis Ol. LXI. ex computatione Marm. Parii.

Marmore scalpendo primi omnium inclaruerunt Dipoenus et Scyllis, gemini in Creta insula, etiamnum Medis imperantibus, priusque quam Cyrus in Persis regnare inciperet, hoc est Olympiade circiter L. Plin. LXXVI, 4, 1. (v. sup. p. 354.). Cum ii essent, iam fuerant in Chio insula Malas sculptor, *dein filius eius Micciades, ac deinde nepos Anthermus Chius.* Plinius ibid. v. sup. p. 354.

Circa Olymp. L. Sybaritarum res cum maxime floruerunt.

Eadem Olympiade Cnidii et Rhodii, duce Pentathlo profecti, et ad Lilybaeum appulſi; hinc digreſſi, *Liparam* incolunt. Diodor. V, 9.

Liparenſes Tyrrhenorum incurſatione infeſtati claſſem parant, eosque multis pugnis naualibus vincunt: Strabo VI. p. 422. B. Pauſan. X, 16 extr. et X, 11. p 824. cf. Cluver. Sicil. p. 402. Euſebius tamen Hieronymianus ad Ol. XXXVII, 4. *Lipara condita:* qua fide, haud apparet. *Piratae Liparenſes* legatos Romanos cum aureo cratere Delphos miſſos intercipiunt, anno ante C. N. 394. V. C. 360. ap. Liv. V, 28.

Ante C. N. 582. *V. C.* 172. *Ol. XLIX*, 3.

Agrigentum a Geloïs conditum; v. Opuſc. Vol. II. p. 260 ſq. eius opes et opera v. inf. ad A. C. N. 480. *Gela* a Rhodiis erat condita ante C. N. 688. Ol. XXIII, 1.

Ante C. N. 578. *V. C.* 176. *Ol. L*, 3.

Seruius Tullius Romae regnat.

Variae Seruii pugnae cum *Veientibus*, quibus ſe Caeretani et Tarquinienſes, tandem totum Etruſcum nomen adiungit; Dionyſ. IV, 27. Pax fit in antiquum foedus, niſi quod tres victi populi agri parte multantur. Foedus a Tarquinio Superbo renouatum eſt, vt ex eodem, V, 3. intelligitur.

Videamus Graeca per annos XLIV, qui eius regno aſſignantur:

Ante C. N. 565. *V. C.* 189. *Ol. LIII*, 4.

Phalaris Agrigenti regnum occupat per ſedecim annos.

Ante

Ante C. N. 556. *V. C.* 198. *Ol. LVI*, 1.
(Vallarſ. LV, 1.)

Steſichorus obit, natus Ol. XXXVII. ap. Svidam.

Ante C. N. 548. *V. C.* 206. *Ol. LVIII*, 1.

Croeſus in pugna ad Halyn victus, *Lydorumque* opes extinctae. Praeclarae artis et materiae opera ab eo Delphos miſſa (cf. ſup. p. 350 ſq.).

Ante C. N. 544. *V. C.* 210. *Ol. LV*, 1.

Pherecydes Syrius, Pythagorae magiſter, floruit; idem primus proſam orationem condidit cum Cadmo Mileſio et Acuſilao Argiuo.

Ante C. N. 539. *V. C.* 215. *Ol. LVI*, 2.

Phocaea ab Harpago oppugnata; *Phocaeenſes* relicta patria profugi, ad inſulam Cyrnum et Maſſiliam contendunt. In Cyrno, ſeu *Corſica*, iam XX annis antehaec Alaliam ſeu Alariam condiderant: Herodot. I, 165.

Ante C. N. 534. *V. C.* 220. *Ol. LXI*, 3.

in *Phocaeenſes*, qui per quinque annos Cyrnum habitarant, et vicina erant populati, *bellum a Carthaginienſibus et Etruſcis* ſuſceptum. Pugna nauali in mari Sardoo, etſi victores, Phocaeenſes fracti tamen, relicta Cyrno, Rhegium nauigant, inde *Veliam* condunt. Saeuiunt in Phocaeenſes captos Agyllenſes: Herodot. I, 166. 7. 8. *Agylla* enim, Pelasgorum vrbs, ab Etruſcis *Caere* appellata, (v. Dionyſ. III, 58. Stephan. Byz. h. v. inepte a χαῖρε nomen deduxere nonnulli) re nauali inprimis valuit. Romana ciuitate donatum Caere non fuit niſi poſt Romam a Gallis captam. Tenuere inde

Corsicam Carthaginienses vt ex Diod. XI, 88. patet; cf. inf. ad ante C. N. 453.

Scilicet iam tum *Poenorum* opes magnae fuere maritimae, quod variis, passim in scriptoribus obviis, narrationibus colligitur. Eos insulas maris mediterranei iam tum aggressos esse ex eo intelligitur, quod ap Iustin. XVIII, 7. *Poeni, cum in Sicilia diu feliciter dimicassent, translato in Sardiniam bello, amissa maiore exercitus parte, graui praelio victi sunt* Orosius, qui Trogum ipsum exscripsit, temporibus Cyri regis Persarum haec gesta esse affirmat. Hinc bellum ciuile, et Carthago a Malcho exule capta. Malcho Mago successit imperator; *eius filiis ducibus, Amilcare et Asdrubale, Sardiniae bellum illatum:* Iustin. XIX, 1. quae paullo ante Darii tempora euenisse, apparet.

Ceterum marium et insularum Italiam inter et Africam tutelam apud duo populos, Poenos et Etruscos, hac aetate fuisse, ex narratis apparet; eos quoque commerciorum caussa fuisse foedere iunctos, colligere licet ex Aristotele de Rep. III, 9. (al 6) de rebus importandis, de tesseris, ne inferatur iniuria et de societate.

Circa eadem tempora, Ol. LX, 1, *Hipponax* poeta vixit; eius aetate *Bupalus* et *Anthermus* clarissimi in scientia fuere marmoris scalpendi: Plin. XXXVI, 4, 1. (sup. p. 355.).

Ante C. N. 543. *V. C.* 222. *Ol. LXI*, 4.
Tarquinius II. Superbus Romanorum rex.

Ante C. N. 533. *V. C.* 221. *Ol LXI*, 4.
Pythagoras per Magnam Graeciam clarus.

Ante

Ante C. N. 532. *V. C.* 222. *Ol. LXII*, 1.
Milon Crotoniates Olympiae in lucta victor. Eius aetate vixit *Dameas* Crotoniates, a quo facta Milonis statua Olympiae visebatur. Vixerat iam tum *Learchus* Rhegiensis tam prisci aeui sculptor, vt et Daedali discipulum eum appellarent: Paus. III, 17. (supr. p. 364. 362.)

Ante C. N. 528 *V. C.* 226. *Ol. LXIII*, 1.
ex Scalig. numeris Ol. LXIV, 4.
Dicaearchia, quae et Puteoli, Cumaeorum nauale, a Samiis condita.

Ante C. N 524. *V. C.* 230. *Ol LXIV*, 1.
Cumae, quae omnium in Italia coloniarum fuit vetustissima, v. Opusc. Vol. II. p. 267. florentes opibus, a barbaris oppugnatae: puta, ab Etruscis mare Adriaticum accolentibus, Vmbris, Dauniis, et aliis; barbaris fugatis *Aristodemus* Malacus, et magister equitum Hippomedon, praemiis ornati; hic optimatum partes, ille plebem fouit. Dionys. VII, 3.

Ante C. N. 523. *V. C.* 232. *Ol LXIV*, 3.
Polycrates Samiorum tyrannus per proditionem sublatus. Potest eius aetas pro noua artium epocha haberi. Certe ante et per haec tempora Samus artes fouit et excoluit; secundum eam Chius. Signum Polycratis ex aere in museo Nani ad haec tempora referre haud ausim: (Paciaudi Mon. Pelop. T. II. p. 50.)

Ante C. N. 512. *V. C.* 242. *Ol. LXVII*, 1.
Hippias Athenis eiectus et restituta *Athenis* libertas.

Ante C N. 511. *V. C.* 243. *Ol. LXVII*, 2 *et* 3. *Sybaris* a Crotoniatis solo aequata. A Sybaritis *Posidonia* s. Paestum seu tum seu antea colonis est frequentata; incoluere cum iis Troezenii.

Ante C. N. 509. *V. C.* 245. *Ol. LXVII*, 4. Tarquinius vrbe exclusus Tarquinios Etruriae se recepit. Vejentes et Tarquinienses frustra eum reducere tentant. Liv. II, 6. 7. Dionys. V, 14.

Eodem anno primum inter Carthaginienses et Romanos foedus factum. v. Polyb. III, 22.

Ante C. N. 507. *V. C.* 247. *Ol. LXVIII*, 2. *Porsenna*, Clusiorum Lars, Romanis bellum infert vlturus Tarquinios. Pax data duris conditionibus, et *tanquam vrbe dedita* (Tacit. Hist. III, 72.) *ne Romani ferro, nisi in agricultura, vterentur.* Plin. XXXIV, 14, 39. Multas de hoc bello et de hac pace fuisse narrationes apparet. Sic ea humanitas fuisse memoratur, vt induciarum fide Etrusci Romae interessent ludis curulibus: Servius ad Aen. XI, 134.

Eodem anno Ol. LXVIII, 2. Pythagoras obit. Bentley Diss. de Phalaride p. 73 sqq.

Ante C. N. 506. *V. C.* 248.

Aruns, Porsennae filius, Ariciam oppugnat et a *Cumanis*, qui cum Antiatibus et Tusculanis auxilio venerant, victus occumbit. Liv. II, 14. Dionys. V, 36. Duxerat Cumanos *Aristodemus*; is redux tyrannidem Cumis occupat: Dionys. VII, 5 sqq. qui inter alia, *sublatis ex locis sacris eorum, quos interemerat, statuis*, iisdem *statuas suas repo-*

repoſuiſſe memoratur. Fuere ergo iam tum ſtatuae et ſtatuarii in his Italiae locis. Porro cum ciues ad effeminatae vitae rationes adducere vellet, iuſſit adoleſcentibus comites dari paedagogas mulieres, *vmbellas et flabella* portantes, easdem ipſos lauare in balneis, *allatis pectinibus, vnguentorum alabaſtris et ſpeculis.* Haec eadem in vaſis pictis frequentata videmus. Plutarchus his verbis rem exponit: eum aſſuefeciſſe *pueros comam alere aurumque geſtare; mulieres autem adegiſſe, vt tonderent ſe rotunde* (τὰς δὲ θηλείας ἠνάγκαζε περιτρόχαλα κείρεσθαι) *et chlamydes epheborum geſtarent, et tuniculas perbreues* (καὶ τῶν ἀνακώλων χιτωνίσκων). Facit Ariſtodemus iniuriam Romanorum legatis anno abhinc XIV. V. C. 262. Liv. II, 34. Dionyſ. V, 2. Senex ab exulibus obtruncatur: ibid. c. 10. 11. diſertiora de his ſunt ap. Plutarch. de mul. virtut. p. 261. 2. Meminit quoque Ariſtodemi Diodor. Ecl. p. 516. Tom. II. Weſſ. De Cumis v. inf. ad a. 474.

Pace redintegrata Romani nouam in femina virtutem nouo genere honoris, ſtatua equeſtri, ornauere; in ſumma ſacra via fuit poſita virgo inſidens equo. Liv. II, 13 de *Cloelia* agens. *fuit*, ait: at Seneca de Conſolat. ad Marciam 16. tanquam de ſtatua adhuc in conſpectu omnium poſita loquitur. Cloeliae ſtatuam equeſtrem poſitam paſſim eſt narratum: primam cum *Coclitis* publice dicatam credebat Plinius XXXIV, ſ. 13. vbi pergit: *Atto enim ac Sibyllae Tarquinium, et reges ſibi ipſos poſuiſſe veriſimile eſt: niſi Cloeliae quoque Piſo traderet, ab his poſitam, qui vna obſides fuerant, redditis a Porſenna*

in

in honorem eius. E *diuerso Annius Fetialis equestrem, quae fuerit* (ergo non amplius supererat) *contra Iouis Statoris aedem in vestibulo Superbi domus, Valeriae fuisse Publicolae Consulis filiae; eamque solam refugisse Tiberimque tranauisse, ceteris obsidibus, quae Porsennae mittebantur, interemtis, Tarquinii insidiis.* Pisonem sequitur Plutarch. in Public. p. 116. 117. De Horatii Coclitis statua de caelo tacta cf. Gell. IV, 5. vnde illustratur Cicero de Div. I, 11. vss. 54 sq.

De Porsenna adhuc adiiciam: Narrat Plinius XXXVI. 19. 4. tanquam rem ab Etruscis traditam, et quidem fabulose, sub vrbe Clusio *Porsennae* fuisse *sepulcrum* magnae molis cum quatuor pyramidibus, intusque labyrinthum: in eius expositione vtitur verbis M. Varronis.

Ante C. N. 500. *V. C.* 254. *Ol. LXX.*

Zeno Eleates floruit, item *Anaxagoras Clazomenius* natus est, qui sub Xerxis in Graeciam traiectum annum egit XX. (Ol. LXXV, 1.) eodem anno *Democritus* annum agebat XVI. cuius auditor fuit *Protagoras. Parmenides,* Zenonis praeceptor, paullo ante floruerat, cum *Heraclito,* Olymp. LXVIII.

Ante C. N. 495. *V. C.* 259.

Tarquinius Cumis moritur, quo se post fractas Latinorum opes ad Aristodemum tyrannum contulerat: Liv. II, 21.

Ante C. N 494. *V. C.* 260. *Ol LXXI*, 3.

Anaxilaus Rheginorum tyrannidem occupat per XVIII annos (v. Opusc. Vol. II. p. 170. 171. Pau-

Pausaniae IV, 23. errorem multi notarunt, inprimis Bentl. in Diss. de Phalar. p. 149. cf *Supplement au Corps Diplomatique* Tom. I. Nr. XLVIII.)

Ante C. N. 493. *V. C.* 261. *Ol. LXXI*, 4.
Spurio Cassio II. Postumio Caminio II. Coss.

Hoc tempore vixisse necesse est *plastas Damophilum et Gorgasum.* Aetatem eorum ita constituo: Plin. XXXV, s. 45. *Plastae laudatissimi fuere Damophilus et Gorgasus, iidemque pictores: qui Cereris aedem Romae ad Circum maximum utroque genere artis suae excoluerunt versibus inscriptis Graece, quibus significarunt, a dextra opera Damophili esse, ab laeua Gorgasi.* Aedes haec Cereris, Liberi Liberaeque, ad Circum Maximum, ab A. Postumio dictatore in pugna cum Latinis V. C. 258. vota et extruenda locata (Dionys. VI, 17. Tac. II. Ann. 49.) dedicata fuit a Cos. Cassio anno supráscripto V. C. 261. Dionys. VI, 94. Pergit Plinius: *Ante hanc aedem Tuscanica omnia in aedibus fuisse auctor est Varro,* h. e. ab Etruscis artificibus templorum signa et picturas antea esse profectas. In hac ipsa tamen aede multa ex Etrusco more fuere seruata. Nam Vitruv. III, 2. *in acrostylis aedibus — ornant signis fictilibus aut aereis inauratis earum fastigia, Tuscanico more, uti est ad Circum Maximum Cereris et Herculis.* Igitur ab Etruscis petitus est *mos* hic Romanis satis frequentatus *fastigia templorum statuis et quadrigis ornandi.* Subiicit Plinius: *Ex hac aede, cum reficeretur, crustas parietum excisas tabulis marginatis inclusas esse* (artificio etiam nostris temporibus noto

et

et frequentato, inprimis in musiuo opere) *item signa ex fastigiis disperſa.*

Ante C. N. 490. *V. C.* 264. *Ol. LXXII*, 3.
facta pugna ad Marathonem.

Ante C. N. 486. *V. C.* 268. *Ol. LXXIII*, 3.
Sp. Caſſius Coſ. regni affectati reus. *Romae ſimulacrum ex aere factum Cereri primum reperio ex peculio Sp. Caſſii, quem regnum affectantem pater ipſius interemerat:* Plin. XXXIV, 4. ſ. 9. Procliues erant animi in Cereris ſtatuam, quia a Sp. Caſſio aedes eius dicata erat. Eundem tamen et ipſum ſibi ſtatuam ſtatuiſſe apud aedem Telluris, alio loco memorat c. 6. ſ. 14, eamque a Cenſſ. (596.) P. Cornelio Scipione M. Pompilio conflari iuſſam.

Ante C. N. 485. *V. C.* 269. *Ol. LXXIII*, 4.
ſecundum Dionyſ. VIII, 82. vel a. ſeq. ap. Liv. II, 42. Bellum *Veiens*, populatione mutua agrorum per multum tempus protractum. Singulos annos adſcribere nil refert. Auxilia ſaepe Veientibus a ceteris Etruriae vrbibus miſſa. Veientibus induciae in C annos datae a Coſ. A. Manlio ante C. N. 474. V. C. 280. Dionyſ. IX, 36. Liv. II, 54.

Ante C. N. 484. *V. C.* 270. *Ol. LXXIV*, 1.
Gelon Syracuſarum tyrannidem occupat. v. Weſſel. ad Diodor. XI, 38.

Ante C. N. 480. *V. C.* 274. *Ol. LXXV*, 1.
Xerxis traiectus in Graeciam. Pugna naualis *Salaminia;* anno ſequenti ad Plataeas. Inierat Xerxes foedus cum Carthaginienſibus, vt Graecos in Sicilia

Sicilia classe adoritentur. Victi a Gelone Carthaginienses ad Himeram, hoc eodem anno: Herodot. VII, 165 sqq. mari quoque: v. Pindar. P. I, 137 sq.

Ab hoc inde anno procedunt *anni L florentis Graeciae.* v. sup. p. 365 sq.

Ante C. N. 478. *V. C.* 276. *Ol. LXXV*, 3.

Simonides Leoprepis f. vicit choro Athenis. Moritur Ol. LXXVII, 4. Est haec aetas ferax summorum ingeniorum; vixere tum Lyrici, in his Pindarus et Bacchylides; vixere Epicharmus, Aeschylus.

Eodem anno *Hiero* Geloni fratri succedit Syracusis.

Circa haec tempora magnificentia *Agrigentinorum* in operibus publicis, inprimis templorum, celebrata est: v. Diodor. XI, 25. vsque ad Olymp. XCIII, 3. v. ibid. XIII, 82 sqq.

Ante C. N. 476. *V. C.* 278. *Ol. LXXVI*, 1.

Anaxilaus Rhegii tyrannus obit. Idem *Zanclen* ad fretum in Sicilia colluuie hominum frequentarat, eiectis Samiis, et nomen a patria sua, nam Messenius erat, indidit *Messanam:* Thucyd. VI, 5. Alii Messanam Messeniorum coloniam faciunt. v. Strab. VI, p. 410. C. cf. sup. ad a. 664. Zancles colonia fuit Himera. Ceterum Zanclen primo Cumani condiderant: Thucyd VI, 4. eratque ea adeo inter colonias Chalcidenses; quocirca a Naxiis eius origines repetitas videas ab aliis ap. Strab. l. c. Cumanos Samii aliique Iones eiecerunt, qui Me-

dos

dos fugerant; quod factum necesse est post Ol. LXXI, 2. cf. Corsin. ad h. a. Tandem vrbem Campani Mamertini occupant Ol. CXXIV. conf. Opusc. Vol. II. p. 269 sq.

Ante C. N. 474. *V. C.* 280. *Ol LXXVI*, 3.

Cumae ab Etruscis bello petitae (ὑπὸ Τυῤῥηνῶν θαλαττοκρατούντων) auxilium ab Hierone Siculorum tyranno petunt: cuius triremes adiunctis Cumanis Etruscos nauali praelio vincunt multasque eorum naues submergunt (τοὺς μὲν Τυῤῥηνοὺς κατεπείνωσαν) Diodor. XI, 51. Praedicat illustrem victoriam Pindarus Pyth. I, 139 sqq. Luxu Cumae post haec tempora infames. vid. Athen. XII. p. 528. E. cf. sup. ante C. N. 506. Opusc. Vol. II. p. 267.

Eo anno decessit Anaxilaus Rheginorum tyrannus; liberorum et vrbis cura relicta Micytho liberto. v. Opusc. Vol. II. p. 271.

Ante C. N. 471. *V. C.* 283. *Ol. LXXVII*, 2.

Capua et Nola a Tuscis condita secundum Catonem ap. Vellej I, 7. v. sup. a. C. N 801. Res parum probabilis et pro ceteris rerum temporumque rationibus falsa; nisi dicas instauratam tum fuisse vrbem et noua incrementa accepisse Etruscorum studiis.

Ante C. N. 466. *V. C.* 288. *Ol. LXXVIII*, 3.

Thrasybulo eiecto *Syracusae* libertatem recuperant.

Si Marmor Bimardi cum anaglypho certae esset fidei, haberemus anaglyphum ex Olymp. LXXIX, 4. satis rude adhuc.

Ante

Ante C. N. 453. *V. C.* 301. *Ol.* LXXXI, 4.
aduersus *Tyrrhenos* latrociniis mare infestantes classem mittunt *Syracusani* duce Phayllo, et mox aliam sub Apelle, qui, Etruriae et Corsicae maritimis locis vastatis et direptis, Aethaliaque insula in potestatem redacta, classem opibus mancipiisque onustam reducit. Diod. XI, 88.

Missi hoc anno in Graeciam a Romanis, qui leges et ciuitates cognoscerent; adierant iidem ciuitates Magnae Graeciae.

Ante C. N. 451. *V. C.* 303. *Ol.* LXXXII, 2.
Ducetio rege victo *Siculi* Syracusanorum ditioni subiecti. Diod. XI, extr.

Romae Decemuiri legibus scribendis creati.

Fuit et Hermodori Ephesii statua ex aere *in Comitio, legum, quas Decemuiri scribebant, interpretis, publice dicata.* At quis dixerit, eodem tempore esse positam?

Ante C. N. 446. *V. C.* 308. *Ol.* LXXXIII, 3.
Colonia *Thuriorum* deducta.

Ante C. N. 444. *V. C.* 310. *Ol.* LXXXIV, 1.
Aetas *Phidiae*, *Alcamenis*, *Hegiae*, et XVI annis post, Ol. LXXXVIII, 1. *Ageladae*, *Callonis*, *Polycleti*, *Myronis* etc., de his et ceteris Graecorum artificum aetatibus v. sup. Artif. inter Gr. tempp. p. 365 sqq. *Duriora et* Tuscanicis *propiora Callon atque Hegesias fecere;* Quinctil. XII, 10, 7.

Ante C. N. 439. *V. C.* 315. *Ol. LXXXV*, 2.

L. Minucius praefectus annonae, idem qui Sp. Maelium regni affectati reum damnauit: *cui extra portam Trigeminam vnciaria stipe collata* statuam (etsi de columna ibi agit) populus posuit, Plin. XXXIV, f. 11. At lib. XVIII, 4. diserte *statua* memoratur. Pro ea *bouem auratum*, victimam puta, Livius pronuntiat IV, 16.

Ante C. N. 438. *V. C.* 316. *Ol. LXXXV*, 3.

Gens *Campanorum* coaluit (συνέστη) Diodor. XII, 31. Syncell. p. 198. Euseb. Hieronym. ad h. a. Ex Livio hoc esse interpretandum censeo, IV, 37. quod ab Etruscis bello fatigatis recepti tum sunt Samnites in agri societatem. Mala hinc orta v. inf. a. 423.

Eodem anno Fidenae, colonia Romana, ad *Lartem Tolumnium*, et Veientes defecere: Missi ad Tolumnium legati iussu eius trucidantur. Liv. IV, 17. Statuae iis publice in Rostris positae: ibid. et Plin. XXXIV, 6, 11.

Ante C. N. 435. *V. C.* 319. *Ol. LXXXVI*, 2.

Iterum bellum Romanorum cum *Veientibus*, ad quos Fidenates defecerant. Lars Tolumnius in pugna caesus; *Fidenae captae*. Liv. IV, 19. 22. Indicto ad Voltumnae fanum omni Etruriae concilio auxilia Veientibus negantur. Veientibus a Romanis induciae in XX annos datae decem annos post, V. C. 329.

Hac Olympiade *Heraclea* a Tarentinis condita proditur: v. Opusc. Vol. II. p. 234 sqq.

Ante

Ante C. N. 431. *V. C.* 323. *Ol. LXXXVII*, 2.
Carthaginienses tum primum per seditiones Siculorum ad partis alterius auxilium in Siciliam traiecere Liv. IV, 29. non quasi tum primum traiecerint, verum ex quo Syracusani praeualentes per Siciliam opes parauerant, ciuitates autem obsequium detrectantes ad nouas res spectabant. Petierant Egestani auxilium a Poenis aduersus Selinuntios.

Eodem anno bellum Peloponnesium initium habuit.

Ante C. N. 427. *V. C.* 327. *Ol. LXXXVIII*, 2.
Athenienses classem in Siciliam mittunt ad suppetias ferendas Leontinis aduersus Syracusanos.

Ante C. N. 423. *V. C.* 331. *Ol. LXXXIX*, 2.
Peregrina res, verba sunt Livii IV, 37, *sed memoria digna, traditur eo anno facta: Vulturnum, Etruscorum vrbem, quae nunc Capua est, ab Samnitibus captam, Capuamque ab duce eorum Capye, vel quod propius vero est, a campestri aegro appellatam.* (Neutrum verum; sed nomen a Tuscis inditum, *viso falconis augurio, qui Tusca lingua* capys *dicitur*, Servius, Strabo [V, p. 371. B.] aliique ap. Cluver. Ital ant. IV, 1. vt adeo *Vulturnum* eius interpretamentum habendum sit.) *Cepere autem prius bello fatigatis Etruscis* (quae ea bella? cum ipsis puto Samnitibus, quae ante haec tempora Campaniam infestare coeperant) *in societatem vrbis agrorumque accepti* (cf. sup. a. 438. vt hoc adeo tanquam pacis foedere bellum compositum fuerit); *deinde*

festo die graues somno epulisque incolas veteres noui coloni nocturna caede adorti. Coniurationem fecerant Samnites ritu quodam sacramenti vetusto velut initiatis militibus, quod alio tempore repetitum ab iis descripsit Livius, X, 38. adiiciens in f. — *vetusta Samnitium religione, qua quondam vsi maiores eorum fuissent quum adimendae Etruscis Capuae clandestinum cepissent consilium.* Iam nunc igitur *Capua Samnitium* vrbs facta; quos, tenendum est, intelligendos esse, quoties *Campani* narrantur Dionysio et Agathocli se mercede conducendos dedisse.

Ex iisdem fuere qui *Messanam* mala fraude occuparunt, quorum exemplum sequuta est legio Campana, quae *Rheginos* oppressit sub belli Tarentini initia. Sunt autem *Samnites* Sabinorum propago, sed montium et saltuum solitudine efferata. v. Strabo V, p. 349. C. 383. A.

Hoc igitur modo Etrusci, *qui XII vrbibus, quarum caput Capua erat, Campaniam inhabitabant, cum per nimium luxum mollitie fluerent* (διὰ τὴν τρυφὴν εἰς μαλακίαν τραπομένων), *vti antea regione ad Padum pulsi fuerant, ita nunc Samnitibus Campania cesserunt.* Strabo V, p. 371. B. Galli igitur iam tum locis circumpadanis Etruscos eiecerant. De Capua et Campanis v. inf. ad a. 343.

Ante C. N. 420. *V. C.* 334. *Ol. XC,* 1.

A Campanis (h. e. Samnitibus. cf. Liv. IV, 52.) *Cumae, quam Graeci tum vrbem tenebant* (cf. sup. ad a. 1044.) *capiuntur.* Liv. IV, 44. Adde Diodor. XII, 76. qui sub Ol. LXXXIX, 4. haec recitat.

Hinc

Hinc diluenda Velleii oratio lib. I, 4. *sed aliis* (f. illis, Neapolitanis, vt et Ruhnken. coniicit; sed bene Krauſ. eſſe *aliis* pro *alteris* dictum) *diligentior ritus patrii manſit cuſtodia, Cumanos Oſca mutavit vicinia.* Campanos multa contumelioſe in Cumanos conſuluiſſe, ex Strabone diſcitur lib. V, p. 373. A.

Haec eadem Olympias epocha picturae inter Graecos florentis. Sequuntur mox Ol. XCV ſqq. aetates Zeuxis, Parrhaſii, Timanthis.

Ante C. N. 410. *V. C.* 344. *Ol. XCII,* 3.
Carthaginienſes bello Syracuſanos petunt; Himera capta et ſolo aequata.

Ante C. N. 406. *V. C.* 348. *Ol. XCIII,* 3.
Carthaginienſes iterum Siciliam adorti Agrigentum expugnant. *Dionyſius* tyrannidem Syracuſarum occupat.

Eodem anno *Veientibus* bellum indictum a Romanis, rebus repetitis non redditis, Liv. IV, 58. Anno ſequ. *Veii* obſeſſi. Creato a Veientibus rege ceteri Etruriae populi offenſi auxilia Veientibus negant (V, 1.) praeter Faliſcos et Capenates. Fruſtra concilia Etruriae ad Fanum Voltumnae habita de auxiliis mittendis. *Gentem inuiſitatam, novos accolas, Gallos eſſe, cum quibus nec pax ſatis fida nec bellum pro certo ſit* (ibid. V, 17.). Hac de cauſa auxilia negata.

Ante C. N. 396. *V. C.* 358.
Excidium *Veiorum.* Praeda ingens. Reginae Iunonis ſignum Romam deportatum, lib. V, 22.

Hinc *ante C. N.* 395. *V. C.* 359.

Capenates a Romanis bello petiti. Pax petentibus data. Liv. V, 24.

Ante C. N. 394. *V. C.* 360.

In Faliscos bellum decretum. Deduntur *Falerii* Liv. V, 26. 27.

Ante C. N. 393. *V. C.* 361. *Ol. XCVI*, 4.

Dionysius Rheginos bello adoritur. Idem annis seqq. Italiam semel iterumque classe infestat.

Ante C. N. 392. *V. C.* 362.

Volsiniensibus et *Salpinatibus* Romani bellum inferunt. Datae anno sequ. induciae in XX annos. Liv. V, 31. 32.

Ante C. N. 391. *V. C.* 363. *Ol. XCVII*, 2.

Galli Senones Apennino traiecto in Etruriam descendunt. *Clusini* obsessi auxilium a Romanis petunt. Conuersi in Romanos Galli *Romam* capiunt anno sequ.

Ante C. N. 390. *V. C.* 364.

Mox reddita vrbe in patriam reuertuntur; caussam Polyb. II, 18. exponit. Veneti scilicet eorum fines hostili impetu adorti erant.

Ceterum ab hoc inde tempore perpetua Romanorum fuere bella cum Gallis et Etruscis. Statim

ante C. N. 388. *C. C.* 366.

coniurationem de bello ad fanum Voltumnae factam Romam mercatores afferebant Liv. VI, 2. Sutrium, socios pop. R., Etruria prope omnis armata obsidet: sed captum eodem die Camillus recipit.

Ante

Ante C. N. 385. *V. C.* 367.

Exercitus Romanorum in agrum *Tarquiniensem* ductus. Ibi oppida Etruscorum Cortuosa et Contenebra vi capta dirutaque. Liv. VI, 4.

Ante C. N. 384. *V. C.* 368. *Ol. XCIX,* 1.

Dionysius Syracus. rex *Agyllam* classe adortus templum opulentum Leucotheae spoliat. v. Diodor. XV, 14. Aristot. Oecon. II. p. 506. B. du Val.

Ante C. N. 383. *V. C.* 369.

Nepete et Sutrium ab Etruscis capta et a Camillo recepta. Liv. VI, 9. 10.

Ante C. N. 378. *V. C.* 376.

Praeneste a Romanis captum; *T. Quinctius dictator triumphans signum Praeneste deuectum Iovis Imperatoris in Capitolium tulit; dedicatum est inter cellam Iovis ac Minervae; tabulaque sub eo fixa* — Liv. VI, 29.

Ante C. N. 358. *V. C.* 394.

Iterum *Tumultus Gallicus* Romae. Singulare certamen T. Manlii Torquati trans pontem Anienis cum Gallo. Galli in Tiburtem agrum, atque inde, societate belli facta, in Campaniam transeunt. Liv. VII, 9. 10. cf. Polyb. II, 18. Anno proximo pugna cum Gallis ad portam Collinam. ibid. c. 11. iterum Galli victi circa Pedum V. C. 397. ibid. c. 14. 15. Iterum Galli in agro Latino consederant a. C. 347. V. C. 405. et gestum cum iis a Romanis bellum. Liv. VII, 23 sq. Polyb. II, 19. terrore perculsos Gallos reuersos domum ait.

Ante C. N. 356. *V. C.* 395. *Ol. CVI,* 1.
Dionysius iunior Syracusis eiectus Italiam adit.

Ante C. N. 355. *V. C.* 396.
Tarquiniense bellum cum Romanis. Liv. VII, 12. Anno seq. CCCVII. captos in praelio Romanos milites Tarquinienses immolarunt: ibid. c. 15. Ante V. C. 399. *Falisci Tarquiniensesque* M. Fabium Cos. prima pugna fundunt, *quod sacerdotes eorum facibus ardentibus anguibusque praelatis, incessu furiali militem Romanum insueta turbauerant specie.* Liv. ibid. c. 17. Bacchicum habitum, qualis in vasis Etruscis occurrit, facile agnoscas.

Concitatur deinde omne nomen Etruscum — et ad Salinas perueniunt. Castra eorum capta a C. Marcio dictatore. ibid.

Ante C. N. 351. *V. C.* 401.
In *Tarquinienses* victos a Romanis acerbe saeuitum: ex captis vulgus trucidatum, CCCLVIII nobiles iuuenes Romam abducti in foro virgis caesi ac securi percussi: id pro immolatis in foro Tarquiniensium Romanis poenae hostibus redditum. ibid. c. 19.

Anno sequ. *Caere* in belli societatem pertractum, sed Caerites bellum deprecantur. ibid. c. 19. 20.

Tandem *ante C. N.* 348. *V. C.* 404. *Falisci Tarquiniensesque*, qui, dum nusquam cum hoste congrederentur, agros suos ferro ignique vastari videbant, inducias in XL annos pepigerunt. ibid. c. 22.

Ante

Ante C. N. 347. *V. C.* 407. *Ol. CVIII*, 2.
Foedus Poenorum cum Romanis renouatum, v. Polyb. III, 24. Liv. VII, 27. Binis annis ante *mare infestum classibus Graecorum erat, oraque littoris Antiatis Laurensque tractus et Tiberis ostia.* Liv. VII, 25. 26. qui in f. subiungit: *Cuius populi ea cuiusque gentis classis fuerit, nihil certi est; maxime Siciliae fuisse tyrannos crediderim.* Dionysii iunioris eas naues fuisse arbitror, qui tum in Italia inferiore circa Locros consederat Syracusis expulsus, quo anno sequente Ol. CVIII, 3. reuersus est.

Ante C. N. 343. *V. C.* 411. *Ol. CIX*, 2.
Campani Sidicinis auxiliati ipsi fluentes luxu a Samnitibus belli vsu induratis victi hostes in se conuertunt; quibus vt se subducerent, cum intra moenia essent compulsi, Romanis se dedunt. Itaque Campani Samniticam originem (v. sup. ad a. 423.) longa luxuria exuerant. Inde *Samnitici belli* origo, quo vastatis Campaniae, inde Italiae inferioris locis, Etruscae et Graecae artium pleraque interiere monumenta.

Miram rem Plinius narrat: XXXIV, f. 12. (add. Plutarch. in Numa p. 65. D. E.) *Inuenio et Pythagorae et Alcibiadi* (obierat is anno ante C. N. 404. Ol. XCIV, 1.) *in cornibus Comitii positas statuas, cum bello Samniti Apollo Pythius fortissimo Graiae gentis iussisset, et alteri sapientissimo, simulacra celebri loco dicari: ea stetere, donec Sulla Dictator ibi Curiam faceret; mirumque est illos patres Socrati, cunctis ab eodem deo sapientia praelato, Pythagoram praetulisse, aut tot aliis virtute Alcibiadem, aut quemquam vtroque*

Themistocli. Iusta vtique miratio. Vere traditum esse potuit, extitisse Romae statuas Pythagorae et Alcibiadis; caussa, hominis male seduli commento, serius adiecta. Potuere illae Romam aduectae esse per bella in Magna Graecia gesta. Alioqui colligerem, iam tum fuisse Graecarum rerum notitiam aliquam inter Romanos ac curam.

Ceterum Apollinem aliquoties consuluisse memorantur Romani. Ita Delphos missi Tarquinii filii cum Bruto. Iterum Veiis obsessis missi legati V. C. 356. Liv. V, 15. 16. et post pugnam Cannensem V. C. 535. Liv. XXII, 57. XXIII, 11. iterum V. C. 549. Matris Idaeae adducendae caussa ibid. XXIX, 10. 11.

Ante C. N. 340. *V.* C. 414. *Ol.* CX, 1. Latini iterum bello domiti cum Campanis. Latium Capuaque agro multati. Liv. VIII. Latini ob iram agri amissi rebellant. Tandem

Eodem anno *Alexandrum Epiri regem* in Italiam classem appulisse constat: Liv. VIII, 3. Posthaec semel iterumque in Italiam traiecit. *Ceterum, cum saepe Bruttios Lucanosque legiones fudisset, Heracleam, Tarentinorum coloniam, Consentiam ex Lucanis, Sipontumque, Bruttiorum Terinam, alias inde Messapiorum ac Lucanorum, cepisset urbes,* haud procul Pandosia vrbe interemtus est. Liv. VIII, 24. ante C. N. 326. V. C. 428. Olymp. CXIII, 3.

Ante C. N. 338. *V.* C. 416.
L. Furio Camillo C. Maenio Coss. omne Latium subactum. *Additur triumpho honos, vt statuae equestres*

ſtres iis, rara illa aetate rei, in foro ponerentur. Liv. VIII, 11. 13.

Pro ſtatua *columnam* C. Maenio poſitam memorat Plinius XXXIV. ſ. 11. eamque *antiquiorem obſeruat fuiſſe columna C. Duillio poſita, qui primus naualem triumphum egit de Poenis, quae eſt etiamnum in Foro. Camilli* ſtatuam memorat paullo poſt *in Roſtris* eamque *tunicatam.*

Ab Antio naues longas abactae, interdictumque mari Antiati populo eſt. Naues Antiatium partim in *naualia Romae* ſubductae, partim incenſae, *roſtrisque* earum ſuggeſtum in foro exſtructum adornari placuit Liv. VIII, 14. Antiatum claſſis iam ante V. C. 287 capta, et apparatus naualis incenſus fuerat a Romanis: Dionyſ. IX, 56.

Ante C. N. 336. V. C. 418.

Pacem foedusque cum Gallis factum narrat Polyb. II, 18. quod XXX annos ſeruauerunt.

Ante C. N. 331. V. C. 423. Ol. CXII, 2.

Alexander victo Dario Perſica ditione potitus. Moritur a. C. 324. V. C. 430. Ol. CXIV, 1. Eo anno ad Babylonem eum adierant gratulabundi de victoriis et Aſiae imperio Legati Bruttiorum, Lucanorum et *Etruſcorum.* Arrian. VII, 15.

Ante C. N. 327. V. C. 427. Ol. CXIII, 2.

Palaepolitanis bellum illatum a Romanis: Liv. VIII, 22 ſq. Dionyſ. Exc. Legat. p. 702 ſqq. Cumis illi oriundi (ſup. ad a. 1044.) ideoque Chalcidenſi origine. Anno ſequente vrbs proditione Romanis tradita. Foedus Neapolitanis datum.

Ante

Ante C. N. 317. V. C. 437. Ol. CXV, 4.

Agathocles, Syracusarum rex, renuntiatus. Is anno 310. bello a Carthaginiensibus petitus arma in Africam transfert.

Ante C. N. 312. V. C. 442.

Bello Samniti nondum profligato *Etrusci* bellum renouant. Liv. IX, 29. nec tamen de caussis belli constat. Duumuiros nauales Romae creatos ibid. c. 30. inuenio, vt et mari pugnatum fuisse videatur.

Ante C. N. 311. V. C. 443.

Omnes Etruriae populi praeter Arretinos ad arma ierant. Oppugnant Sutrium, quae vrbs socia Romanis velut claustra Etruriae erat. Pugna cum Romanis commissa vtrisque cruenta. Liv. IX, 32.

Ante C. N. 310. V. C. 444. Ol. CXVII, 3.

Iterum Sutrium obsidentes *Etrusci* vincuntur a Romanis Liv. IX, 35. Q. Fabius Cos. Ciminium saltum emensus agrum Etruriae late populatur. Iterum Etrusci in castris oppressi. ibid. c. 36. 37. Etiam cum Vmbris acie depugnatum est, et *ad Vadimonis lacum cum Etruscis*, lege ab his sacrata coacto exercitu. Victi tamen Etrusci: *et ille primum dies fortuna veteri abundantes Etruscorum fregit opes.* ibid. c. 39. L. Papirius Cursor Dictator Romanis praeerat. Sed et Fabius Cos. cum reliquiis Etruscorum ad Perusiam dimicauit. ibid. c. 40. Nomen Etruscum omne foedus a Cos. petit: datae induciae annuae ibid. c. 41. quas tamen per plures annos continuatas esse necesse est.

Vmbri

Vmbri ad Romam pergentes a Fabio Cof. victi. ibid.

Circa eadem tempora factum esse necesse est, quod Polyb. de iunctis Gallorum cum Etruscis armis narrat lib. II, 19.

Ante C. N. 306. V. C. 448. Ol. CXVIII, 3. foedus Carthaginiensium cum Romanis tertio renovatum: Liv. IX, 43.

Eodem anno Q. Marcius Tremulus Cof. Anagnia capta de Hernicis triumphat. *Posita ei statua equestris togata.* Liv. IX, 42. Plin. XXXIV, 6. f. 11.

Ante C. N. 303. V. C. 451. Ol. CXIX, 2. *Cleonymus* Spartanorum rex a Tarentinis aduersus Lucanos et Romanos arcessitus *Tarentum* diripit; mox a Venetis et Patavinis naues eius incensae. Liv. X, 2. Diod. XX, 104.

Ante C. N. 302. V. C. 452. Ol. CXIX, 3. M. Livio Dentre, M. Aemilio Paullo Coss. (secundum Plinii computationem V. C. 450.) *Fabius Pictor aedem Salutis pinxit:* Plin. XXXV, f. 7. Aedem eam C. Bubulcus dedicauit: Liv. X, 1.

Eodem anno *Etruria* rebellat, ab Arretinorum seditionibus motu orto: Liv. X, 3. pacata a dictatore M. Valerio Etruria. ibid. c. 4. 5.

Ante C. N. 299. V. C. 455. Nequinum in Vmbris captum, et colonia eo adversus Vmbros missa a flumine *Narnia* appellata. Liv. X, 10.

Gallo-

Gallorum ingens exercitus fines *Etruriae* ingressus; cum pecunia ingenti Galli dimittuntur, ibid. Romani in Etruria vastandis agris vrendisque tectis, vicorum quoque, saeuiunt. ibid. c. 11.

Ante C. N. 298. V. C. 456.

Etruscis ad Volaterras victis Romani iterum Etruriam ferro ignique vastant. ibid. c. 12.

Ante C. N. 296. V. C. 458.

Samnitium agmen finibus expulsum Etruriam petit. Liv. X, 16. Tusci fere omnes consciscunt bellum in Romanos adiunctis Vmbris, et Gallis mercede conductis. Multa praelia a Romanis locis et temporibus iniquis commissa ibid. c. 18. vincunt hostem Romani altero Cos. L. Volumnio e Samnio arcessito. c. 19. Ingrauescente tamen bello Romae trepidatum est. Galli Senones apud Clusium legionem Romanam circumueniunt. c. 26.

Ante C. N. 295. V. C. 459.

ad Sentinum Vmbriae oppidum pugna fit cum Gallis et Samnitibus. Decius Cos. se deuouet. Victoria Romanorum cruenta. Etrusci ad fines suos tuendos discesserant. c. 27 - 30.

Anno sequ. Perusini caesi. c. 31. L. Postumius Cos. Volsiniensem et Russellanum agrum vastat. Volsinii, Perusia, Arretium, pacem petiere. Induciae in XL annos datae. Multa praesens quingenum millium aeris in singulas ciuitates imposita. c. 37.

Ante

Ante C. N. 293. *V. C.* 461. *Ol. CXXI*, 4.
Falisci arma Etruscis iungunt. Sp. Carvilius Cos. Troilium (f. Trossulum) cum quinque castellis expugnat. Idem Cos. de Samnitibus et Etruscis triumphat. Liv. X, 46.

Idem Sp. Carvilius e pectoralibus Samnitium ocreisque et galeis *Iovem colossum* fecit, de quo Plinius XXXIV, c. 18. Non Graeco, sed Etrusco artifice eum vsum probabile fit, cum de Graecis artificibus nondum quicquam memoratum meminerim. Adstabat ad pedes Carvilii statua e reliquiis limae, hoc est, ramentis.

Etiam sequ. anno D. Brutus Cos. Faliscos narratur vicisse et eorum ceterorumque agros vastasse ap. Zonaram Annal. VIII. p. 367. B.

Ante C. N. 290. *V. C.* 464.
bellum aduersus *Lucanos*, C. Aelio Trib. pl. rogante, sciuit populus, quod illi Thurinos vexauerant. Posita C. Aelio statua a Thurinis Romae. Iidem postea Fabricium donauere statua, liberati obsidione: V. C. 472. ante C. N. 282. Plin. XXXIV. c. 15.

Ante C. N. 286. *V. C.* 468.
hoc et seq. anno bellum *Volsiniensium* cum Romanis. Liv. Epit. XI. Galli Senones Arretium obsident. Missi ad Gallos legati Romanorum trucidantur. V. C. 470.

Ante C. N. 283. *V. C.* 471.
P. Cornelius Dolabella Senones vastat. Apud Arretium Etrusci et Galli Praetorem L. Caecilium vin-

vincunt. Senones Romam pergunt, in Dolabellam incidunt et vincuntur. *Tota Senonum gens excisa.*

Etrusci Boiique cum Senonum reliquiis ad *Vadimonis lacum* XX annis post priorem pugna commissa caesi. Polyb. II, 19. Sena colonia deducta.

Ante C. N. 282. *V. C.* 472. *Ol. CXXIV*, 3.
Iterum Etrusci Boiique in aciem aduersus Romanos progressi profligantur. Petita per legatos pace foedus cum Romanis factum: Polyb. II, 20. Videtur Etruria *in deditionem venisse*, nomenque Etruscum esse deletum, h. e. desiit esse sui iuris.

Ante C. N. 281. *V. C.* 473.
bellum cum *Tarentinis*. Pyrrhus Epiri rex accitus.

Ante C. N. 278. *V. C.* 476.
res in Etruria gestae Liv. Epit. XIII.

Ante C. N. 272. *V. C.* 482.
Samnites a Sp. Carvilio, Bruttii et Lucani ab altero Cos. Papirio perdomiti. Tarentum in fidem acceptum.

Ante C. N. 269. *V. C.* 485. *Ol. CXXVII*, 4.
argentum signari coepit Romae. Plin. XXXIII. c. 13.

Eodem anno *Hiero* Syracusis rex creatur.

Ante C. N. 266. *V. C.* 488. *Ol. CXXVIII*, 3.
Vniuersa Italia perpacata. Mox (a. 488.) Italia in IV regiones diuisa, IVque quaestoribus creatis, prouinciae Vmbriae Etruria pars facta esse videtur.

Ante

Ante C. N. 265. *V. C.* 489.

Volsinienses superioribus bellis attriti seruos, libertate et ciuitate donauerant; ab his oppressi ad Romanos confugiunt; Volsinii a Romanis oppugnati: Flor. I, 21. et alii.

Anno sequ. vrbs dedita et diruta. Zonaras Annal. VIII, 7. Huius expugnationis miram caussam e Metrodoro Scepsio memorat Plin. XXXIV, f. 16. *propter duo millia statuarum Volsinios expugnatos:* quod detrectandi potius studio quam certa fide traditum esse videtur. Iterum postea condita vrbs, iterum concidit fulmine incensa: Plin. II, 53. Eandem vrbem aliquando seruauerat fulmen a monstri ingruentis impetu: ibid. c. 54. Vetus fama Etruriae est, impetratum (scil. esse fulmen quod *impetritum* dictum), *Volsinios vrbem, agris depopulatis, subeunte monstro, quod vocauere Voltam:* quod etiam in sarcophago expressum esse creditur. Mentionem vrbis adhuc sub a. V. C. 661, factam video ap. Iul. Obsequ. de prodig. c. 61. De Volsiniensium perdita luxuria, *vt etiam seruorum se insolentissimae dominationi subiicerent,* locus est apud Valer. Max. IX, 1. ext. 2. vbi inter alia: *postremo lege sanxerunt, vt stupra sua in viduis pariter ac nuptis impunita essent, ac ne qua virgo ingenuo nuberet, cuius castitatem non ante ex numero ipsorum aliquis delibasset.* At haec de seruis narrantur, qui rerum potiti erant, per breue tempus; nec magis vniuersae ciuitati tribui possunt, quam vniuerso Francorum populo immanitas factionis Robespierrianae.

Ante C. *N.* 263. *V.* C. 491.

M. Valerius Messala Cos. Hieronem ad pacem petendam adegit. Ad hoc tempus spectat locus Plinii XXXV, c. 7. *Dignatio* (picturae) *autem praecipua Romae increuit, vt existimo, a M. Valerio Maximo Messala, qui princeps tabulam picturae praelii, quo Carthaginienses et Hieronem in Sicilia deuicerat, proposuit in latere Curiae Hostiliae, anno* ab V. C. CCCCXC. Subiicit inde exempla aliorum e sequentibus temporibus.

Ante C. *N.* 241. *V.* C. 513.

sub finem belli Punici I. *Falisci* armis Romanos prouocant, priore praelio victoria ambigua; altero victi se dedunt Romanis; armis, equis, supellectile, seruitiis et agri semisse, multantur; vrbs ex arduo et praerupto loco in planum translata. Zonaras VIII, 18.

Eodem anno Vestae aede ardente L. Caecilius Metellus Palladium ex incendio seruauerat: statua ei posita in Capitolio, cum titulo pietatem declarante. Plin. VII, 45.

Ante C. *N.* 230. *V.* C. 524.

missi ad Teutam, Illyrici reginam, legati interfecti: Polyb. II, 8. Statuae iis positae Romae, in foro, tripedaneae: Plin. XXXIV, 6, 11.

Ante C. *N.* 226. *V.* C. 528.

Gallorum Insubrium et Boiorum copiae per Etruriam iter ad Romanos tentant; circa Faesulas male a Romanis pugnatur. Onusti praeda Galli domum

mum discedentes in alterum Consulem a Pisis venientem incidunt et caeduntur: Polyb. II, 26. 30.

Anno sequ. Romani, aduersus Boios educti, tertio anno Insubres adoriuntur, Pado traiecto. Mox a. 532. *Insubres in deditionem veniunt.* ibid. 31-35.

Anno ante C. N. 217. *V. C.* 537. *Ol. CXL*, 4. Annibal *Etruriam* ingressus, pugna ad Thrasymenum lacum facta pergit in Vmbriam, late Italiam vastat, in Campaniam tendit.

Anno sequ. V. C. 538. post pugnam Cannensem defecere ad Poenos omnes fere Italiae inferioris populi: Liv. XXII. sub fin.

Ante C. N. 212. *V. C.* 542. *Ol. CXLII*, 1. *Syracusae* a M. Marcello captae. Archimedes necatur.

Ante C. N. 211. *V. C.* 543. *Ol. CXLII*, 2. *Capua* capta a Romanis; caesi vel venditi Campani; vrbs hactenus seruata, vt esset aratorum sedes; ager omnis et tecta populi Romani facta. Liv. XXVI, 15. 16.

Ante C. N. 209. *V. C.* 545. *Ol. CXLII*, 4. *Tarentum* captum et direptum a Fabio Maximo; relictus colossus Iovis; at translatus Hercules et in Capitolio dedicatus: Plin. XXXIV, 18.

Ita tandem *omnis Italia in vastitiem versa: priscarum opum monumenta deleta.*

Ante C. N. 193. *V. C.* 561.

Iam inde ab a. 197. V. C. 557. Ligures cum Gallis Cisalpinis aliquot populis bellum Romanis intulerant; hoc anno Pisas circumsident. Magnam ex Etruria praedam eos fecisse ex Liv. XXXV, 21. et XXXIX, 3. intelligitur. Pacata Liguria V. C. 567. ad tempus.

Ante C. N. 188. *V. C.* 566.

Seiuges (equi) *in Capitolio aurati a P. Cornelio positi; consulem* (anni 560.) *dedisse inscriptum est.* At Plinius XXXIV, 5, 10. *non nisi a diuo Augusto seiuges* positas pronuntiat; scilicet de triumphantibus loquitur.

Ante C. N. 186. *V. C.* 568. *Ol. CXLVIII,* 3.

quaestio de Bacchanalibus per Italiam habita.

Ante C. N. 158. *V. C.* 596.

M. Aemilio C. Popillio Coss. a Censoribus P. Cornelio Scipione, M. Popillio, statuas *circa forum eorum, qui magistratus gesserant, sublatas omnes, praeter eas, quae populi aut senatus sententia statutae essent,* e L. Pisone narrat Plin. XXXIV, 6, 13.

Ante C. N. 146. *V. C.* 608.

Q. Caecilius Metellus de Macedonibus Achaeisque triumphat; inter cetera spolia transuexit turmam Alexandri M. amicorum a Lysippo factam, de quibus Plin. XXXIV, s. 19, 6. et Vellej. I, 11. qui etiam primus aedem ex marmore fecisse narratur, suamne,

ſuamne, an dei alicuius non memoratum eſt; quam Plinius XXXVI, 4, 12. innuere videtur; erat ea cum porticu; eique circumducta poſtea porticus Octaviae.

Eodem anno capta et exciſa *Corinthus:* cumque ea extincta Graeciae gloria, ingeniorum lumen, artium honos.

Atque hic omnino finem habet id, quod mihi propoſitum erat, vt colligerem veſtigia et fragmenta artium et operum Italiae, inprimis antiquioris, e quibus iudicio idoneo elici poſſit, quae indoles, quae conditio artium et litterarum per Italiam fuiſſe videri poſſit, primo inter barbaros, ab ipſis inde originibus, tum per Etruſcorum et Graecorum, qui inferiorem Italiam inſederant, ingenia, quae partim per ſe quaeque, partim commerciis rerum, et aliorum operum exemplis ante oculos poſitis, noua inuenta et ſollertiae exempla protulerant; quae characterem ſeu ſtilum quem vocant habent peculiarem; donec ſub tempora expolitae ac perfectae artis Athenis et in reliqua Graecia, artifices per Italiam quoque ad abſolutae artis ſimilem laudem contenderunt: (vt adeo praeſtantiora quaeuis opera et Graecanicis propiora pro recentiſſimis quoque Italicae artis eſſe habenda videantur;) vna cum cauſſis interitus antiquiorum monumentorum cum ipſis plerumque memoriis. Vtetur igitur his, pro fundo vberioris materiae conquirendae, et hiſtoriae artis, quantum fieri poteſt, condendae, qui volet, ſi cui fors otium et

ſtudium conceſſerit. Conquiret idem plures memorias ſtatuarum Romae poſitarum et ſignorum in vrbem inuectorum. Subiiciam adhuc nonnulla ſparſim e ſequentibus annis, quae mihi in manus venerunt.

Ante C. *N.* 121. *V.* C. 633.

interfectus C. Gracchus, vti vndecim ante annos frater Tiberius (621). *Poſitae iis ſtatuae a populo in foro* (ἐν φανερῷ ſaltem Plutarch. in Gracch. p. 843. C.) etiam *matri, Corneliae*, quae Africani maioris filia fuit: *Sedens huic poſita* ſoleisque ſine amento *inſignis, in Metelli publica porticu: quae ſtatua nunc eſt in Octaviae operibus.* Plin. XXXIV, 6. ſ. 14. qui addit Catonem id prohibere non potuiſſe, etſi in Cenſura vociferantem, *mulieribus Romanis in prouinciis ſtatuas poni.*

Ante C. *N.* 91. *V.* C. 663.

Bellum Marſicum, ſociorumque defectio ob negatam ciuitatis communicationem. *Vaſtata hoc bello Italia; nec Annibalis, nec Pyrrhi fuit tanta vaſtatio.* Flor. III, 18, 11. Etruſcos arma cum Italicis ſociaſſe, Florus et Oroſius tradunt: v. Interpp. ad Flor. l. c. Appian. B. C. lib. I, 49. eoque bello nondum confecto *bellum ciuile* inter Marium et Sullam nouas calamitates attulit ab anno inde ante C. N. 88. V. C. 666. *quarum non minima pars Etruriam quoque attigit.* cf. Florus III, 21, 22. Volaterrae inter vltimas erant belli reliquias cum dederentur Sullae ante C. N. 79. V. C. 675.

Samni-

Samnitium gens prorſus extincta a Sulla. v. Strabo V. p. 382.

Ante C. *N.* 86. *V.* C. 668.

C. Marius Gratidianus praetor rem numariam conſtituit, *arte probandi denarios* inuenta. Plin. XXXIII, 9, ſ. 46. *Ei vicatim ſtatuae dicatae.* ibid. et XXXIV, 6. ſ. 12. euerſae eae Sullae in vrbem ingreſſu. a. V. C. 672. ibid.

Ante C. *N.* 73. *V.* C. 681.

M. Terentius Varro Coſ. obiit V. C. 726. ante C. N. 28. Eum tradere narrat Plinius XXXV, ſ. 45. *ſibi cognitum Romae* Poſim *nomine, a quo facta poma et uvas, vt non poſſes adſpectu diſcernere a veris; idem magnificat* Arceſilaum, *L. Luculli familiarem; cuius proplasmata pluris venire ſolita artificibus ipſis, quam aliorum opera;* de eo v. plura eod. l. cf. XXXVI, 4, 13. *Laudat et* Paſitelem, *qui plaſticen matrem ſtatuariae ſcalpturaeque et caelaturae eſſe dixit, et, quum eſſet in omnibus his ſummus, nihil vnquam fecit, antequam finxit:* quaſi aliter alii fecerint! Iterum e Varrone XXXVI, ſ. 4, 12. Theſpiades *admiratur et Paſiteles: qui et quinque volumina ſcripſit nobilium operum in toto orbe. Natus hic in Graecia, Italiae ora, et ciuitate Romana donatus cum iis oppidis* (oppidis Magnae Graeciae: quod factum Lege Iulia V. C. 666. et Lege Plotia V. C. 668.) *Iovem fecit eboreum in Metelli aede, qua Campus petitur.*

Fuit Ludius, *D. Augusti aetate, qui primus instituit — parietum picturam. — Fuit et* Arellius *Romae celeber paullo ante D. Augustum — fuit et nuper*, memorat haec Plinius XXXV, c. 37. *grauis ac seuerus, idemque floridus, humilis rei pictor* Amulius; *huius erat Minerva spectantem adspectans quacunque adspiceretur; paucis diei horis pingebat; id quoque cum grauitate; quod semper togatus; quanquam in machinis; carcer eius artis Domus aurea* (Neronis) *fuit, et ideo non extant exempla alia magnopere* (fatum simile multarum nostrae aetatis nobilium tabularum multi queruntur). ... *Post eum* (Amulium) *fuere in auctoritate* Cornelius Pinus *et* Accius Priscus, *qui Honoris et Virtutis aedes Imperatori Vespasiano Augusto restituenti pinxerunt; sed* Priscus *antiquis similior.*

INDEX.

INDEX. *)

 Agylla

*) Ex parte confectus a *Ge. Henr. Lünemann*, Gotting. Iuuene ornatissimo. Facile intelliges argumenta maxime tabularum, et memorabilia in iis obuia, esse adscripta, ex historia autem ea, quae ad artium fortunam aliquam vim habere potuere.

Callon

Index.

Faunus

Hippo-

Stomius

Valerius

INDEX RERVM ACADEMICARVM
IN HOC VOLVMINE QVINTO.

Quaeſtiones propoſitae, et ſcripta diiudicata

I. *ab Ordine Theologorum:*

Argumenta ſermonum ſacrorum, qui in certamine homiletico (primum a. XCV. regia munificentia indicto in a ſequ. p. 235.) habiti ſunt:

II. *ab Ordine Iureconſultorum:*

III. *Ab Ordine Medicorum:*

rum

IV. ab Ordine Philosophorum:

* * *

Index eorum, qui praemia tulere.

I. Ab Ordine Theologorum:

1796. Gottl. Guil. Meyer. p. 228. Accessit proxime ad principem locum Io. Gottfr. Brüggemann. 238. — 1797. Io. Gotth. Brüggemann. 255. Accessit: Io. Wilh. Raph. Fiorillo. 255. — 1798. Car. Adolph Grupe. 271. — 1799. Lud. Aug. Pätz. 291. — 1800. Io. Chr. Koken. 306. — 1801. Io. Horn. 325. Accessit: Henr. Dan. Andr. Sonne. 325.

Praemia qui tulere homileticis studiis proposita sermonibus sacris habitis:

1796. Frid. Köppen. p. 228. — 1797. Chph. Heinr. Albers. 255. Accessit: Aug. Ant. Lüdeke. 256. — 1798. Guil. Frid. Lehne. 272. — 1799. Io. Theoph. Krönig. 291. — 1800. Phil. Conr. Marheinecke. 307. Accessit: Car. Chph. Petersohn. 307. — 1801. Nic. Henr. Ruete. 326.

II. Ab Ordine Iureconsultorum:

1796. Car. Aug. Tittmann. p. 229. — 1797. Franc. Arnold. Reiche. 257. Accessit: Frid. Ern. Car. Fromm. 257. — 1799. Aug. Chr. Jordan. 293. — 1800. Edmund. Büsching. 309. — 1801. Car. Wilh. Pätz 327.

III. Ab Ordine Medicorum:

1797. Io. Chph. Ebermaier. p. 258. Accessit: Ern. Horn. 258. — 1798. Mart. Chr. Gottl. Lehmann. 274. Accessit: Franc. Ioseph Schelver. 274. — 1799. Io. Lud. Jordan. 292. — 1800. Constant. Didier. 310. Accessit: Car. Henr. Parry et Aug. Henr. Ferd. Gutfeld. 310. — 1801. Ern. Henr. Guil. Münchmeyer. 330. Accessit: Geo. Car. Henr. Sander. 330.

IV.

IV. In *Ordine Philosophorum*:

179 . Iul. Billerbeck. p. 241. — 1797. Chr. Wilh Iof. Huybens. 260. Accessit: Io. Iac. Wagner. 260. — 1798. *Extraord.* Frid. Wicken. 276. — 1799. Io. Aug. Briegleb. 295. Accessit: Car. Henr. Parry. 295. Laudatus Geo Lud. Winter. 296. — 1800. Io. Henr. Maur. Poppe. 311. Accessit: Casp. Frid. Renner. 311. — 1801. *Extraord.* Io. Andr. Wendel. 332. Accessitque Rud. Henr. Bernh. Bosse. 332. *Alt. extraord.* Io. Conr. Dümler. 333.

* * *

Io. Steph. *Pütteri* sacrum semisaeculare muneris professorii. p. 21.
Abr. Gotth. *Kaestneri* sacrum semisaeculare muneris professorii. p. 226.

S p h a l m a t a,

quae morari aut fallere possint legentem.

Pag. 6. lin. del. *cum.*
— 26. lin. 23. leg. 1212. aliis 1230.
— 34 lin. 2. leg. *primitias.*
— 48. lin. 29. inserendum εἰς ante τοὺς.
— 48. lin 36. leg. ἐναντὶ κἂν εἰ ἄν τι γέγραφεν.
— 49. lin. 20. τῷ ante στόματι excidit.
— 52. lin. 22. leg. ἔσονται et lin. seq.
— 52. lin. 31. τῷ deest ante πυρί.
— 65. lin. 15. ἐξείκασται legitur διείκασται.
— 78. lin. 28. lege *diobolaribus.*
— 106. lin. 22. leg. γῆ pro γῇ.
— 109. lin. 15. leg. *Crithois.*
— 112. lin. 30. leg. χρυσῷ γε, ὅς.
— 114. lin. 32. leg. κἂν pro κἀν.
— 125. lin. 21. deest τοῦ ante παιδὸς.
— 128. lin. 1. leg. 128 pro 228.
— 130. lin. 21. leg. φύτευσι.
— 131. lin. 13. leg. *olei* pro *oleo.*
— 131 lin. 20. deest ἄνθος ante αἵματος.
— 153 lin. 8. deest τῶ ante τῶν.
— 155. lin. 23 δὴ legitur δέ.
— 157. lin. 12. leg. πέμψειν pro πίμπειν.
— 165. lin. 17. deest οὐσίαν ante ὕλην.
— 165. lin. 31. leg. ᾄδειν pro ἄδειν.
— 205. lin. 14. leg. *sit* pro *siit.*
— 211. lin 28 leg. ᾄδοντος.
— 218. lin. 26. leg. *Huschke.*
— 220. lin. 3. leg. *in epigrammate* pro *epigrammata.*
— 262. lin. 26. leg. *cupidissimi.*
— 267. lin. 17. leg. *ad nos* pro *a nos.*

Monendum adhuc est, in certaminum Prolusionibus, inde a p. 231. ea, quae uncinis " — " inclusa sunt, iudicum verba esse.
